Silloin jos jocu teille sanois: Cadzo/ tässä on Christus/taicka siellä/niin älkät osco co: Sillä wäärät Christuxet/ia wäärät Prophetat nouſewat/ ja tekewät ſuuria ihmeitä ja merckeiä/niin että myös jos taidais tapahtua/ walitutkin exytettäiſin. Cadzo/ minä olen teille ennen sanonut: Jos he ſijs teille sanowat: Cadzo/ hän on corwes/ niin älkät mengös ylos: Cadzo/hänon Camaris/ älkät yscoco: Sillä niincuin pitkäiſen tuli leimahta idästä/ ja näky haman länden/ niin on myös ihmiſen Poian tulemus. Mutta cuſa raato on/ ſiehen Cotcatkin coconduwat.

Rucous.

HE kijtäm ſinua HERra Jumala taiwalinen Iſä caickeſt ſydämeſt/ ettäs meitä Sanas cautta ſijtä wahingoliſesta Pawin erhe tyreſtä ylos ottanut/ ja ſinun armos oikian watkiuten saatanut olet: Ja rucoilemma ſinua/ ettäs armoliſeſt meitä ſijnä walkiudes pidäiſit/ ja caickinaiſet erhetyree warieliſit/ erinomattain ſijtä/ etten me ole ſinulle/ niin kijttämättömät/ että me wainom ja ylöncadzom ſinun Sanas/ niincuin Judalaiſet/ waan ſen caikeſt ſydämeſt waſtan otam/ ſen jälken meidän elämän käytäm/ yſcaldain ainoaſtans ſinun apuus/ ja ſinun Poicas JEſuxen Chriſtuxen auſioon/ joca ſinun ja Pyhän Hengen canſa elä ja hallidze/ yjancaickiſeſt yjancaickiſeen/ Amen.

XVI. Sun-

XXVI. Sunnuntaina Colmnaisuden päiwästä.

Collecta.

HErra Jumala / hallidze sinun Pyhällä Hengelläs meidän sydämen ja ajatoxem / että me aina loppua ja sinun duomiotas ajattelisim / ja nijntulisim herättetyxi aina täsä mailmas Jumalisest elämän / Sinun Poicas / etc.

Epistolan kirioitta P. Pawali Apost. Thessalon. tygö / 2. Thess. 1.

MAckat weliet / meidän pitä aina teidän edestän Jumalata kyttämän / nijncuin cohtulinen on / sillä teidän vscon caswa ja lost / ja caickein teidän rackaudenne lisäyndyjoca ista cohtan / Nijn että me meitäm teistä Jumalan Seuracunnis kerskamme / teidän kärsimisestän ja vscostan / caikes teidän waiwasan ja wainosan / cuin te kärsitte. Jotca osottawat että Jumala on oikein duomidzepa / ja te Jumalan Waldacundaan otolliseri tuletta / jongo tähden te myös kärsitte. Ette se on oikein Jumalan edes / nijtä taas waiwata / jotca teitä waiwawat: Mutta teille / jotca waiwatan / anda lewon meidän cansam / Cosca HErra JEsus taiwast ilmandu / hänen woimans Engelitten cansa / ja tulen leimauxella / joca nijlle costa jotca ei Jumalata tundenet / ja nijlle jotca ei meidän HErran JEsuxen Christuxen Ewangelumita tottelle. Jotca waiwa kärsimän pitä / ijancaickisen cadoruxen / HErran caswosta ja hänen cunnians wäkewydestä: Cosca

hän tulewa on kircastetta hänen pyhäins cansa/ ja ihmellisexi tuleman caickein vscollisten cansa/ sillä meidän todistuxem/ teidän tygön sijtä päiwästä/ oletta te vsconet.

Te Christityt ylös herätkät/ pag. 49.

Ewangeliumin kirioitta P. Matth. Ewangelista/ Cap. 25.

COsca ihmisen Poica tule hänen cunniasans/ja caicki pyhät Engelit hänen cansans. Silloin hän istu cunnians istuimella/ jä hänen eteens cootan caicki Eanssat. Ja hän eroitta toiset toisistans/ nijncuin paimen eroitta Lambat Wuohista/ ja asetta lambat oikialle puolellens: Mutta wuohet wasemallens. Silloin sano Cuningas niille jotea hänen oikialla puolellans owat: Tulcat minun Isäni siunatut/ omistacat se Waldacunda joca teille on walmistettu mailman algusta. Sillä minä isoisin ja te ruokitte minun: Minä janoisin ja te juotitte minun: Minä olin outto/ ja te huonesen otitte minun: Minä olin Alasti/ ja te watetit minun: Sairasna/ ja te opitte minua: Minä olin fangina/ ja te tulitta minun tygöni. Silloin wanhurscat händä wastawat/ ja sanowat: HErra/ cosca me näimme sinun isowan/ja ruokimme sinun: Taicka janowan/ ja annoimme sinun juoda?

Cosca

Cosca me näim sinũ outona/ja huonesen ottm
me sinun? Taicka alastoina/ja waatetim sinun
Eli cosca me näimme sinun sairasna taicka fan-
gina/ja tulimme sinun tygös? Nijn wasta Cu-
ningas/ja sano heille: Totisest sanon minä teil-
le: Sen enin te oletta tehnet yhdelle näistä
wähimmistä minũ welijstäni/sente teitte minun.

Silloin hän myös sano nijlle/ jotca hä-
nen wasemallans owat: Mengät pois minun
tyköni te kirotut ijancaickisen tulcen/ joca
walmistettu on Perkelelle/ja hänen Engeleil-
lens: Sillä minä isoisin/ ja et te minua ruc-
koinet. Minä janoisin/ ja et te minua juotta-
net. Minä olin outo/ja et te minua huonesen
ottanut: Alastoin/ja et te minua watettanet:
minä olin sairas/ja fangina/je et te minua op-
pinet. Silloin myös nekin händä wastawat/
sanonen: Herra cosca me näimme sinun isö-
wan/taicka janowä/taickia outona/eli alasto-
inna/eli sairasna/ taicka fangina/ ja en me si-
nua palwellet? Nijn wasta heitä/ sanoden:
Totisest sanon minä teille: Mitä ette te hynet
yhdelle näistä wähimmist/sitä et te tehnet mi-
nulle. Ja nijden pitä silloin menemän ijancaic-
kisen waiwaan: Mutta wanhurscat ijancaic-
kisen elämään.

Rucous.

HErra JEsu Christe/ sinä caickein eläwitten ja cuolleitten duomari/ me rucoilem sinua caikest sydämest/ että cosca sinä olet tulewa taiwan pilwisä/ suures woimas ja cunnias/ ja caicki pyhät Engelit sinun cansas duomidzeman ja cocoman caicki Cansat sinun ettes: että jocainen sen perän sais cuin hän eläisäns ansainut on/ joco se olis hywä eli paha. Ettäs Pyhän Henges cautta annaisit meille armos/ etten me olis suruttomat waan aina sitä ajatteliſim/ Walwoiſim ja rucoiliſim/ syödesäm/ juodesam/ ylösnostesam ja maata panensam/ Että me sen cautta peliätettäisim syndiä tekemäst/ oikian parannuxen herätettäisin/ ja wijmein autuuden ja ijancaickisen elämän periäsaisim/ Amen.

XXVII. Sunnuntaina Colminaisuden päiwästä.

Collecta.

HErra Jumala taiwalinen Isä/ suo ja wariele/ etten me tyhmäin Neidzyten cansa syñis nukuis mutta niiden wijsasten cansa ijancaickisen cunnian päästäim/ Sinun Poicas/ etc.

Epistolan kirioitta P. Petari Apost.

1. Pet. 3.

RAckat weliet/ tiettät se ensin/ että wiimeisinä päiwinä tulewat pilckaiat/ jotca oman himons jälken waeldawat/ ja sanowat: cusa nyt on lupaus hänen tulemiſestans? Sillä siitä päiwästä cuin Isät owat nuckunet/ pysywät caicki niincuin ne luonnon alguſtatin ollet owat. Mutta tietens ei he tahdo tietä/

että

että taiwas muinen oli / ja maa wedestä / joca wedestä Jumalan sanan cautta seiso / Cuitengin on sieben aican / se mailma nyden cautta / weden paisumisella turmeldu. Nyn myös ne taiwat ja maat cuin nyt owat / hänen sanans cautta säästetän / tulen waraxi Duomio päiwälle pidettä / cosca Jumalattomat ihmiset eadotetan. Mutta tätä ei pidä teildä salattaman / minun rackani: Yxi päiwä on HErran edes nyncuin tuhanen aiastaica ja tuhanen aiastaica nyncuin yxipäiwä. Ei HErra wiwytä lupauxians / nyncuin muttamat sen wäpywän luulewat / waan hän on meidän cansam kärsiwäinen ja ei tahdo että jongun pidäis huckuman / waan että jocainen idzens parannuxen käännäis. Mutta HErran päiwä on tulewa nyncuin warasyöllä / ja silloin taiwat suurella ähkyllä pois menewät / mutta elementit pitä palawudesta sulaman ja maa / ja rakennuxet / jotca häneslä owat pitä palaman. Että caicki nämät pitä catoma / nyn teidän tule silloin pyhissä menoisa ja Jumalisudesa olla / Nyn että te odotatte ja ikäwöidzette Jumalan päiwän tulemista. Jonataiwat tulesta catowat / ja Elementit palawudesta sulawat. Mutta me odotamme usia taiwaita / ja uutta maata / hänen lupauxens jälken / joisa wanhurscaus asu.

Christicund Christuxell kihlattu / pag. 49.

Ewangeliumin kirioitta p. Matth. Ewangel. Cap. 25.

SIlloin pitä taiwan waldacunda ole-

man Kymmenen Neidzyen caldainen/ Jotca otit lampuns / ja menit ylkä wastan. Mutta wijsi heistä oli tyhmä ia wijsi taitawaeta. Tyhmät otit lampuns/ia ei öljua myötäns. Mutta taitawat otit öliyä astians ynnä lampuin cansa. Cosca ylkä/ wijwyi/ tulit. he caicki uneliaxi ja macaisit. Mutta puoli yönä tuli hmuto: Cadzo/ ylkä tule / mengät händä wastan. Nijn nousit caicki nämät Neidzyet / ja walmistit lampuns. Ja tyhmet sanoit taitauil Andacat meille teidän öljystän / sillä meidän lampuin sammuwat. Nijn wastaisit taitawat / sanoden: Ei siuingan/ ettei meidä ja teildä puutu/ mutta mengät parammin nijden tygö jotca myywät/ ja ostocat idzellen. Cosca he menit ostamän/ tuli ylkä. Ja jotca walmit olit/ ne menit hänen casaans häihin/ia owi suliettin. Wijmein tuli nekin toiset Neidzet/ ja sanoit: HERra/ HErra/ awa meidän etem. Mutta hän wastais/ja sanoi. Totisest sanon minä teille: En tunne minä teitä. Walwacat sentähden/ sillä et te tiedä päiwä eikä hetke/ jona ihmisen Poica tule.

Rucous.

HERra JEsu Christe/ meidän racas Ylkäm/

sinä

sinä joca meidän sinulles / armos ja laupiudes/olet kihlannut/ sinä cuins meidän liham ja werem päälles otit/ja idzes meidäm edestäm cuoleñä annoit. Me rucoilem sinua sydämest / anna meille armos/ette me meidän lupauxem cuin me sinulle meidän pyhäs Castesam luuanet olemma wahwana pidäisim/ odottain aina vscos ja hywäs omas tunnos sinun tulemistas duomiolle / etten me sinun tulemmises aialla macais/ nijncuin ne tyhmät Neidzet / waan pidäisim meidän lampum palamas/ nijncuin ne wysat Neitzet / caikes Jumalisudes walwoisim / ja sinun cansas menisim taiwalisen Häähuonesen/ joca on ijancaickinen elämä ja autuus / ja nijn sinun / sekä Isän ja Pyhän Hengen / nijn myös caickein Engelein ja wissastä Neidzytten cansa ijancaickisest illoidzisim/ A.

Erinomaisten Pyhä-Päiwäin Epistolat ja Ewangeliumit.

p. Andreaxen Päiwänä.

Collecta.

O Caickiwaldias ijancaickinen Jumala/joca pyhäin Apostoleis cautta / sinun Poicas Ewangeliumin mailmas ilmoittanut olet / anna meille armos/että me heidän opisans wahwana pysysimme/ ja sen cautta saisimma meidän syndim andexi/ cuin he meille sinun puolestas ilmoittanet owat. Sinun Poicas JEsuxen Christuxen meidän HErran cautta/ Amen.

Epistolan Kirioitta P. Pawali Apost. Romalein tygö / Cap. 10.

Rackat weliet / sydämen vscolla me wan-
hurscaxi tulemma / ja suun tunnustoxella
me autuxi tulemma. Ja Raamattu sano: Jo
cainen cuin vsco häneu päällens / ei hän tule
häpiän. Ei ole yhtän eroitusta Juvalaisen ja
Grekin wälillä: Sillä yxi on caickein HERra /
ricas caickein cohtan / jotca händä rucolle-
wat. Ja jocainen cuin HERran Nime auxens
huuta / hän tule autuaxi. Mutta cuinga he
sitä auxens huutawat jonga päälle ei he vsko-
net? Ja cuinga he sen vscowat / josta ei he ole
cuullet? Mutta cuinga he cuulewat ilman
sarnaita? Ja cuinga he sarnawat / ellei heitä
lähetetä? Nijncuin kirjoitettu on: O cuinga
suloiset owat nijden jalat / jotca rauha julista-
wat / nijden cuin hywä julistawat. Mutta ei
he ole caicki Ewangeliumille cuuliaiset: Sil-
lä Esaias sano: HERra cuca vsco meidän saar-
nan? Nijn tule sijs vsco saarnasta / mutta saar-
na tule Jumalan sanan cautta. Mutta minä
sanon: Eikö he sitä ole cuullet? Häidän äänens
toisin on lähtenyt caicken mailman / ja heidän
sanans mailman ärijn.

Riemuitcan maa taiwas wahwast / pag 113.
Wariel Jumal sinun sanas / pag. 83.

Ewangeliumin kirjoitta P. Matth.

Ewangelista / Cap. 4.

Cohen aican käwi Jesus Galilean me-
ren tykönä / ia näki kaxi weliestä / Simo-
nin / joca cudzutan Petarixi / ja Andreaxen
hänen weliens / laskewan werkoja mereen:

Sil-

Sillä olit calamiellet. Ja hän sanoi heille: Seuratcat minua ia minä teen teidän ihmisten calamiehixi. Nijn he jätit cohta wercot/ ia seuraisit händä: Ja cosca hän sieldä edemmä käwi / näki hän toiset caxl weljestä/ Jacobuxen Zebedeuxen Poian / ia Johannexen hänen weliens / wenhes Jsäns Zebedeuxen cansa / parandawan werckoians. Ja hän cudzui heitä. Nijn he cohta jätit wenhen/ ia Jsäns/ ia seuraisit händä.

Rucous.

OHErra JEsu CHriste/ sinä eläwän Jumalan Poica/ ioca sinun sanas cautta woit caicki tehdä mitäs tahdot/ nijncuin nähtäwä on näista sinun Opetuslapsistas/että nijn pian cuin he cuulit sinun Sanas: Seuratcat minua minä teen teitä ihmisten calamiehixi / nijn he ylönannoit caicki ja seuraisit sinua. Me rucoilemma / anna Pyhä Henges nijn walaista meidän sydämen / että me vscos aina sinun Sanalles cuuliaiset ia alaanetut olisim / sitä ilman estet seurasim / ja nijn syndein andexi saamisen ja ijancaickisen autuuden periä saisim/ Amen.

P. Thomaxen Päiwänä.

Collecta ja Graduale.

Nijncuin p. Andreaxengin päiwänä.

Epistolan kirioitta P. Pawali Apost.

Epheserein tygö/ Cap. 2.

RAckat weliet/ettepä tesillen ole wierat ja muucalaiset/ waan pyhäin kylänmiehet/

ja

ja Jumalan perhe: prophetain ja Apostolein perustoxen päälle rackerut / josa JEsus Christus paras culmakiwi on. Jonga päälle caicki rakennus toinen toiseens lyötetän / ja caswa pyhäxi templixi HErrasa. Jonga päälle te myös raketan / Jumalalle asuinsiaxi / Henges.

Ewangeliumin kirioitta P. Johannes Ewangelista / Cap. 20.

THomas yxi cahdesta toistakymmenest / joca caxoisexi cudzutan / ei ollut heidän cansans / cosca JEsus tuli. Nijn mutt Opetuslapset sanoit hänelle: Me näimme HErran. Mutta hän sanoi heille: Ellen mina näe hänen käsisäns naulain reikä / ja pistä formeani naulain siaan / ja pane kättäni hänen kylkeens / en minä usco.

Ja cahdexan päiwän perästä / olit Opetuslapset taas siellä / ia Thomas heidän cansans. Nijn JEsus tuli / cuin owet sulietut olit / ia seisoi heidän keskelläns / ja sanoi: Rauha olcon teille. Sijtte sanoi hän Thomaxelle? Pistä sormes tänne / ja cadzo minun käsiäni: Ja oienna tänne kätes / ja pistä minun kylkeni / ia ällä ole epäuscoinen / waan uscowainen. Thomas wastais / ja sanoi hänelle: Minun HErran ia minun Jumalan. JEsus sanoi hänelle

nelle: Että näit minun Thomas / niin sinä yscoit / auttut owat ne jotca ei näe / ia cuitengin yscowat.

Rucous.

HErra Jumala taiwalinen Isä / joca meitä waiwaisia syndisiä sinun Poicas cautta auttanut olet / Me rucoilem sinua / ole meille armollinen / ja auta / että me wäldätisim epäuscoa / ja caikest sydämest meitäm sinun Sanas ja laupauxijs luottaisim. O JEsus Christe Jumalan Poica / joca ei tahtonut sitä epäuscoista Thomasta anda olla sencaltaises synnis / waan auttit händä armolisest / anna meidängin sydämin sinun Pyhä Henges etten me ikänäns epäile sinun armostas / waan wahwan yscon cautta / sinun armos ja lauptudes päälle / tiancaickisen autuuden saisim / Amen.

P. Staffanin Päiwänä.

Collecta.

GHERra laupias Jumala / joca nijn Pyhällä Hengelles pyhät Martyrit wahwistit / ettei he ainastans suullans tunnustanet / sinun Poicas JEsusta Christusta meidän Wapahtaiatam / mutta myös werens wuodattamisella sen wahwistit / me rucoilemma sinua / että me taidaisim noudatta heidän esicuwaans / ja oikias yscos haman cuoleman osti pysywäiset olisim / Sinun Poicas / &c.

Epistolan kirioitta P. Lucas Apostolitten tegois / Cap. 6. ja 7.

STephanus joca oli yscoo täynäns ja wäkewyttä / ja teki ihmeitä ja suuria tunnus

stähteä

ſtähtiä Canſſan ſeas. Nijn nouſit muutamat Libertinein Synagogaſta/ ja Kyreneuſten/ ja Alexandriten/ ja jotca Ciciliaſta ja Aſiaſta olit/ ja rijtelit Stephanin canſa. Ja ei he woinet ſitä wijſautta waſtan olla/ ia Henge/ joca puhui. Nijn he ſääſit miehiä/ jotca ſanoit: Me olemma hänen cuullet puhuwan pilcka ſanoia Moſeſta ia Jumalata waſtan. Nijn he yllytit Canſſan ja wanhimmat ia Kirjanoppenet/ ia menit ja kijnniotit hänen / ja weit hänen Raadin eteen. Ja aſetit wäärät todiſtajat ſanoman: Ei tämä wies lacka puhumaſt pilckaſanoia tätä pyhäſia ja Lakia waſtan: Sillä me olemma cuullet/ hänen ſanowan: JEſus Nazarenus häwittä tämän ſian/ ia muuta ſäädyt/ jotca Moſes meille andoi. Ja caicki ne jotca Raadis iſtuit/ cadzoit hänen päällens ia näit hänen caſwons nijncuin Engelin caſwot.

Coſta he nämät cuulit (nimittäin cuin Stephanus waſtas) käwi ſe läpi heidän ſydämens/ ia kiriſtelit hambaitans hänen päälliens. Mutta että hän oli täynäns pyhä Henge/ catzahti hän ylös taiwaſen/ ia näki Jumalan cunnian/ ja JEſuxen ſeiſowan Jumalan oikialla kedellä ja ſanoi: Cadzo/ minä näen taiwat awoi/ ja ihmiſen pojan ſeiſowan oikialla kedellä. Nijn he huuſit täydellä curculla/ ia rukidzit corwians/ ja carcaiſit caicki yximieliſeſt hänen päällens/ ja aioit hänen vlos Caupungiſt/ ia kiwitit. Ja todiſtaiat panit waattens yhden nuorucaiſen jalcain juuren/ joca cudzuttin Saulus. Ja he kiwitit Stephanin joca rucui-

li/

li/ ja sanoi: HErra JEsu ota minun hengeni. Nijn hän pani polwillens/ ja huusi suurella änellä: HErra/ älä lue heille tätä syndiä. Ja cuin hän tämän sanonut oli/ nijn hän nuckui.

Ewangeliumin kirioitta P. Matth. Ewangelista Cap. 23.

SJehen aican sanoi JEsus Judalaisille: Cadzo: Minä lähetän teille Prophetat/ ja wijsat/ ja Kirianoppenet/ ja nijsta te muutamat tapatte/ ja ristinnaulidzetta/ ja muutamat te piexätte teidän Synagogaisan/ ja wainotta Caupungista Caupungihin. Että teidän päällen pitä tuleman caicki wanhurscas weri/ joca wuodatettu on maan päälle/ hamast wanhurscan Abelin werestä/ nijn Zacharian Barachian poian weren asti/ jonga te tapoitta Templin ia Altarin waihella. Totisest sanon minä teille: Caicki nämät pitä tuleman tämän sugun päälle. Jerusalem/ Jer: sinä joca tapat Prophetat/ ja kiwillä surmat ne jotca sinun tygös lähätetyt owat/ cuinga usein minä tahdoin coota sinun lapses/ nijncuin Cana cocoa poicans sijpeins ala/ ia et te tahtonet? Cadzo/ teidän huonen pitä teille jäämän kylmille/ Sillä minä sanon teille: Ette te suingan minua tästedes näe/ siehenasti

cuin

cuin te sanotte: Kijtetty olcon se ioca tule HErran nimen.

Rucous.

O HErra Jumala taiwalinen Jsä/ sinä joca olet andanut sitä pyhä Stephanusta/ ja muita sinun Martyreitäs/ heidän vscons tähden pyynata ja waiwata/ andain näin tietä/ ettei sinun waldacundas ole tästä mailmasta/ waan se on se toinen elämä: Me rucoilemma sinua/ että jos meidän sinun Nimes tähden iotakin kärsimän pitä/ näin wahwista meidän sydämen Pyhällä Hengelläs/ että me pysywäiset olisim/ ja meitäm sinun armollas/ ja näillä ijancaickisilla tawaroilla lohduttaisim/ Amen/

P. Johannes Ewangelistan päiwänä.

Collecta. Näincuin Andreaxengin päiwänä.

Epistolan kirioitta P. Johannis Apostoli/ 1. Johan. 1. ja. 2.

RAckat weliet/ jos me tunnustamme syndim/ näin hän on vscollinen ja hurscas/ joca meille synnit andexi anda/ ja puhdista meite caickesta wäärydestä. Jos me sanomme: Emmä me syndiä tehnet ole/ näin me teemme hänen walehteliaxi/ ja ei hänen sanans ole meisä.

Minun lapsucaiseni/ näitä minä teille kirioitan/ ettet te syndiä tekis. Ja jos jocu syndiä teke/ näin meille on edes wastaia Jsän tykönä/ Jesus Christus/ joca wanhurscas on/ ja hän on sowindo meidän syndeimme edestä/ ei ainoastans meidän/ waan caiken mailman edestä.

Ja

Ja sijtä me ymmärrämme / että me hänen tunnemme / jos me hänen käskyns pidämme. Jocasano: Minä tunnen hänen / ja ei pidä hänen käskyiäns / hän on walehtelia ja ei hänes ole totuus. Mutta joca hänen sanans pitä / totisest on Jumalan rackaus hänesä teydelinen: Sijtä me tiedämme että me hänesä olemme. Joca sano idzens hänes olewans / hänen pitä nijn waeldaman / cuin hängin waelsi.

Ewangeljumin kirioitta P. Johannes Ewangelista / Cap. 21.

SJehen aican / sanoi JEsus Petarille: Seura minua. Nijn Petari kääntsi idzens / ja näki sen Opetuslapsen seurawan / jota JEsus racasti / ia oli JEsuxen rinnoilla Ehtollises maanut / ia oli sanonut: HErra / cuca se on joca sinun pettä? Cosca Petari hänen näki / sanoi hän JEsuxelle: HErra / mitästä tämän? JEsus sanoi hänelle: Jos minä tahdoisin hänen siehenaisti olewan cuin minä tulen / mitä sinun siehen tule? Seura sinä minua: Nijn weliesten seas cuultin / ettei sen Opetuslapsen pitänyt cuoleman. Mutta ei JESus hänelle lanonut: Ei hän cuole: Waan / jos minä tahdan hänen siehenasti olewan cuin minä tulen / mitä sinun siehen tule: Tämä Opetuslapsi todista näistä /

ja

ja on nämät kirioittanut / ja me tiedämme hän en todistuxens todexi.

Rucous.

HERra JEsu Christe / sinä joca tahdot / että jocainen sinä cuozumises pysyis / johons hänen cudzunut olet / ja nijn andaman hänen walkeudens paista / että taiwalinen Jsäsen cautta ylistetyxi tulis / Me rucoilem sinun armolista apuas / että me sinun tahtos jälken eläisim / ja caickinaisen ahdistoxen kärsiwäliseſt kärsisim / että meidän vscom sen cautta wahwistetaisin / me hywän oman tunnon pidäisim / ja ijancaickisen elämän periä saisim / Amen.

Wiattomain Lasten päiwänä.

Collecta,

Nijncuin p. Staffaningin päiwänä.

Epistolan kirjoitta P. Johannes Ilmestys kiriasans / Cap. 14.

JA minä Johannes näin / ja cadzo / Caridza seisoi Zionin wuorella / ja hänen cansans sata ia näliä wijdettäkymmendä tuhatta joilla oli heidän Jsäns nimi kirioitettu heidän otzisans. Ja minä cuulin änen taiwasta / nijncuin palion wetten änen / nijncuin suuren pirtäisen änen. Ja se äni / jonga minä cuulin / oli nijncuin Candelen soittajain jotca heidän Candeleitans soittawat. Ja weisaisit nijncuin vtta wirtä istuimen edes / je neljän eläimen edes / ja wanhinden. Ja ei yxikän woinut sitä wirtä oppia / paidzi nijtä sataija neliä wijdettäkymmendä tuhatta / jotca maasta ostettu owat. Nämät owat ne / jotca ei waimoin

cansa

canſa ole ſaaſtutetut: Sillä he owat Heidzet/ ja ſeurawat Carizata cuhunga hän mene. Nämät owat ihmisildä oſtetut/ Jumalalleſia Caridzalle uutiſexi ioiden ſuuſa ei ole peroſta löytty: Sillä he owat ilman ſaaſtaiſuta Jumalan iſtuimen edes.

Ewangeliumin kirjoitta p. Matth.

Ewangel. Cap. 2.

CJehen aican/ ilmeſtyi HERran Engeli Joſephille unes/ ſanoden: Nouſe ja ota lapſi Äitinens tygös/ ja pakene Egyptijn/ jaolle ſiellä ſiehenaſti cuin minä ſinulle ſanon: ſillä Herodes on edziwä laſta hucuttaxens. Nijn hän nouſi/ ja otti lapſen Äitinens yöllä tygöns/ ja pakeni Egyptijn/ ia oli ſiellä Herodexen cuoleman aſti. Että täytetäiſin cuin ſanottu oli HErralda Prophetan cautta/ joca ſanoi: Egyptiſt cudzuin minä Poicani. Coſca Herodes näki hänens Tietäildä wietellyxi/ wihaſtui hän ſangen cowan/ ja lähetti tappaman caicki Poicalapſet Bethlehemis/ ja caikiſa ſen äriſä/ jotca caxiwuotiſet olit taicka nuoremmat/ ſen aian jälken/ cuin hän oli tarcaſt Tietäildä tutkinut. Silloin ſe täytettin cuin Jeremialda Prophetalda ſanottu oli/ coſca hän ſanoi: Rahamas on äni cuulunut/ ſuuri walitus/ itcu ia iſoi parcu/

Rache

Rachel itke lapsians / ja ei tahtonut händäs anda lohdutetta / ettei he ole.

Rucous.

HERra Jumala taiwalinen Isä / sinä joca Sanas cautta sinua Poicas JEsuxen Christuxen ilmoittanut olet / sinä näet / cuinga Perkelellä on wielä tänäpän hänen Heroderians / jotca hän herättä ja estetta sinun sanas wastan caickinaisella pahudella ja wainolla / Me rucoilemma sinua / estä sencaltaisten pahain ihmisten wahingoliset aicoimiset ja anna caickise onnettomus cuin he Chrtstilliselle Seuracunnalle tehdä aicoiwat heidän idze päällens tulla / että meillä olis rauha ja lepo / sinun myös Sanas ainа meidän seasam lewenis ja enänis / ja me nijn sinun armolisen apus ymmärräisin / ja sinua hjancaickisest ylistäisim ja kijtäisim / Amen.

P. Pawalin Päiwänä.

Collecta.

Nijncuin P. Andreaxengin päiwänä.

Epistolan kirioitta P. Lucas Apostolein tegois / Cap 9.

NYtta Saulus aicoi wielä waiwata ja murhata HERran Operuslapsia. Ja meni ylimmäisen papin tygö / ja anoi hänеldä kiria Damascun Synagogain tygö / jos hän jongun miehistä eli waimoista sildä tieldä löydäis / nijn hän olis wienyt sidottuna Jerusalemin. Mutta cuin hän matcusti / ja Damascua lähestyi / leimahti walkeus äkidzeldä taiwaast ymbärins händä. Ja hän langeis

maa-

maahan/ ja cuuli änen hänällens sanowan: Saul/ Saul/ mixis wainot minua? Hän sanoi: cuca sinä olet HERra? Sanoi HErra: minä olen JEsus/ jota sinä wainot/ työläs on sinun porkia tutcainda wastan. Nyn hän wapisi/ hämästyi/ ja sanoi: Herra mitäs minua tahdot tekemän? HErra sanoi hänelle: Nouse ja mene Caupungin/ siellä sinulle sanotan.

Mutta me miehet/ jotca hänen seuraisans olit/ seisoit hämmästyxis: Sillä he cuulit ainoastans hänen änens/ mutta ei he ketän nähnet. Nyn Saulns nousi maasta/ ja ei nähnyt ketän awoimilla silmillä: Mutta he talutit händä kädestä/ ja weit Damascuum. Ja hän oli colme päiwä näkemät sinna/ syömätä ja juomata.

Nyn Opetuslapsi oli Damascus Ananias nimeldä/ jolle HErra sanoi näös: Anania. Hän wastais: HERra/ tässä minä olen. HERra sanoi hänelle: Nouse/ ja mene sille cadulle/ joca Oikiaxi cudzutan/ ia kysy Judan huonesta sitä joca Saulus Tarsilaiseri cudzutan/ cadzo/ hän rucoile. Ja hän näki näös yhden miehen/ nimeldä Ananias/ sisälle tulewan ja panewan kätens hänen päällens/ että hän sais näkons jällens.

Nyn Ananias sanoi: HERra/ minä olen cuullut monelda tästä miehestä/ cuinga palion paha hän sinun pyhilles on tehnyt Jerusalemis. Ja hänellä on nytkin walda ylimmäisildä papeilda annettu/ täällä kynni sito caicki ne/ jotca sinun nimes rucoilewat. Nyn sanoi

HErra

HERra hänelle: Mene: Sillä hän on minulle walitu aſe/ candaman minun Nimeni pacanain ja Cuningaſten ja Iſraelin laſten eteen. Ja minä ſanon hänelle/ cuinga palion hänen pitä kärſimän minun nimeni tähden.

Ja Ananias meni ſinne/ ja tuli huoneſen ja pani kätens hänen päällens/ ja ſanoi: Racas welien Saul. Se HErra lähetti minun/ joca ſinulle tiellä ilmeſtyi/ jotas waelſit/ että ſinä ſaiſit näkys jällens/ ja pyhällä Hengellä täytetäiſin. Ja hänen ſilmiſtäns putoiſit cohta nijncuin ſuomuxet/ ja hän ſai näkyns jällens/ nouſi ja andoi hänens caſta. Ja cuin hän otti ruoca/ nijn hän wahwiſtui.

Ja Saulus oli muutamat päiwät Opetuslaſten canſa Damaſcus/ ja ſaarnais cohta Synagogas Chriſtuxen olewan Jumalan poian. Nijn caicki jotca ſen cuulit/ hämmäſtyit ja ſanoit: Eikö tämä ole caickia nätä häwittänyt Jeruſalemis/ jotca ſitä nime rucoilit? Ja tuli myös tänne nätä ſidottuna wiemän ylimmäiſille papeille? Mutta Saulus tuli aina jalommaxi/ ja ajoi Judalaiſia tacaperin/ jotca Damaſcus olit/ todiſtain että ſe oli Chriſtus.

Jos ei HErra autta meitä/ pag. 35.
JEſu meidän Lunaſtaxen/ pag. 107.

Ewangel. kirjoitta P. Matth. Ewangeliſta Cap. 19.

SIjhen aican waſtais Petari/ ja ſanoi JEſuxelle: cadzo/ me luowuimmma caikiſta

tistä/ ja seuramma sinua/ mitä sijs meidän siitä on? Nijn sanoi JEsus hänelle: Totisest sanon minä teille / te jotca minua seuratta sijnä ydes syndymises/ cosca ihmisen Poica istu hänen Cunnians istuimella pitä myös teidän istuman cahdellatoistakymmenellä istuimella/ duomiten caxitoistakymmendä Israelin sucucunda. Ja jocainen cuin luopui huoneistans/ taicka welijstäns taicka Eisaristans taicka Jsästäns / taicka Äitistäns/ taicka Emännästäns / taicka Lapsistans/ taicka pellostans/ minun Nimeni tähden / hänen pitä satakertaisest saaman / ia ijancaickisen elämän perimän. Mutta monda ensimäisist tule wijmeisexi/ ia wijmeistä ensimäisexi.

Rucous.

CAickiwaldias ijancaickinen Jumala taiwalinen Isä joca sulast armost ja lauptudest nijn ihmelisest pyhän Pawalin Christilisen wscon käändänyt olet ja wainojasta sinulles waitun aseen ja wscolisen tunnustajan tehnyt/ että hän sinun cunnias on caikelle mailmalle julisanut: Anna meillen armos/ että me cartaisim syndiä / sinun sanalles ja neuwolles cuuliaiset olisim / ja aina sinua ylistäisim ja kijtäisim/ Sinun Poicas JEsuxen Christuxen meidän HErran cautta/ Amen.

Kyntilämessun Päiwänä.

Collecta.

GCaickiwaldias ÿancaickinen Jumala / jonga ainocainen Poica tänäpäiwänä Templis sinun etees cannettin anna meille sinun köyhille Lapsilles / että me puhdistetut caikista meidän synneistäm / ainapelkämät ja ilman nuhteta sinun pyhän caswos eten tulisim. Sinun rackan Poikas Jes. Christuxen / ꝛc.

Nämät seurawaiset sanat kirjoitta / Malachias Propheta / Cap. 3.

CAdzo / minä lähetän minun Engelini / joca minun eteeni pitä tien walmistaman. Ja hänen Templins tule cohta se Herra / jota te edzitte / ja lÿton Engeli / jota te halajatte. Cadzo / hän tule / sano HErra zebaoth. Mutta cuca woi hänen tulemisens päiwä kärstä? Ja cuca woi seiso / cosca hän ilmandu? Sillä hän on / nÿncuin Hopiasepän tuli / ja nÿncuin pestän saipua. Hän on istuwa / ja sulawa / ja selittäwä hopian / hän on puhdistawa / ja hiuttawa Lewin poiat / nÿncuin hopian ja cullan. Silloin pitä heidän tuoman Herralle ruocauhxia wanhurscaudes / ja Judan ja Jerusalemin ruoca uhrit pitä kyllä Herralle kelpamau / nÿncuin muinen ja endisinä wuosina.

Caicki Christityt iloiicat / pag. 88.
Puer natus in Bethlehem, pag. 93.

Ewangeliumin kirioitta P. Lucas Ewangelista / Cap. 2.

SJehen aican / cuin heidän puhdistus päiwäns oli täytetyt Mosexen Lain jälken / weit he hänen Jerusalemin / seisattaxens hän-

dä

dä HERran eteen. Niincuin kirioitettu on Herran Lais: Caicki miehen puoli/joca ensin awa käitins cohdun/ pitä cudzuttaman Herralle pyhäxi. Ja uhrman/ niincuin sanottu on HErran Lais: Pari Mettisiä/ eli caxi Kyhkyläisen poica.

Ja cadzo/ yxi Mies oli Jerusalemis/ jonga nimi oli Simeon: Cämä oli hurscas ja Jumalinen Mies/ odottain Israelin lohdutusta: Ja Pyhä Hengi oli hänes. Ja hänelle oli wastaus annettu Pyhältä Hengeltä/ ettei hänen pitänyt ennen cuoleman/ cuin hän näkis HErran Christuxen. Ja hän tuli Hengen cautta Templin. Ja cuin wanhemmat lapsen JEsuxen toit Templin/ tehdäxens hänen edestäns Lain tawan jälken/ otti hän hänen sylijns/ kijtti Jumalata ja sanoi.

LAsce nyt HErra palwelias rauhan menemän/ sanas jälken.

Sillä minun silmäni owat nähnet sinun autuudes.

Jonga sinä caikille Canssoille walmistit.

Walkeudexi/ walistaman pacanoita/ ja sinun Canssas Israelin cunnixi.

Rucous.

HERra Jumala taiwalinen Isä/ sinä joca sinun Poicas olet tänne Wapahtajaxi lähettänyt/ että hän pacanain walkeus ja Israelin cunnia olis:

Walaiſe meidän ſydämen / että me hänes ſinun armos ja iſäliſen tahtos tundiſim / ja hänen Perkeletä / ſyndiä ja cuolemata waſtan meidän apunam pidäiſim / hänen cauttans myös wijmein tjancaickiſen autuuden periſim / Amen.

P. Matthiaxen Päiwänä.

Collecta.

Nijncuin P. Andreaxengin päiwänä.

Epiſtolan kirioitta P. Lucas Apoſtolein tegois / Cap. 1.

NIinä päiuinä nouſi petari Opetuslaſten ſeaſt / ja ſanoi (ja joucko oli lähes cahdexymmendä toiſta ſata) Te miehet ja weliet / ſee kirioitus piti täytettämän / jonga pyhä Hengi oli Dawidin ſuun cautta Judaxeſta ennen ſanonut: Jocanäden johdattaja oli cuin JEſuxen otit kädhi: Sillä hän oli meidän lucuun luettu / ja on tämän wiran meidän canſam ſaanut. Ja hän on anſainnut pellon wäärydenpalcaxi / ja hirtti idzens / ja on keſkeldä cahtiapacahtunut / että caicki hänen ſiſällyxens putoiſit ylös. Ja ſe ilmoitettin caikille cuin Jeruſalemis aſuwat / että ſe peldo heidän kielelläns cudzutan / Hakeldama / ſe on / weripeldo. Sillä ſe on kirioitettu pſaltari Ramatus: Hänen cotons pitä kylmille tuleman / eikä ſijnä pidä aſujanda oleman / ja hänen piſpaudens pitä toiſen ſaaman. Näin pitä nyt näiſtä miehiſtä / jotca meidän canſamme ollet owat / (caiken ſen ajan cuin HERra JEſus meidän canſamme ylös ja ſiſälle käwi / ruweten Johannexen

nexen Casteſta/haman ſiehen päiwänä asti jona hän meildä ylös otettin) yxi otettaman hänen ylösnouſemiſens todiſtaixi/ ynnä meidän cansam. Ja he asetit caxi ehdolle/Joſephin joca cudzuttin Barſabas/ja lyjalda nimeldä Juſtus: ja Matthian. Ja he rucoilit/ja sanoit: Sinä Herra/joca caickein ſydämet tiedät/ oſotacumman ſinä näistä cahdesta olet walinnut. Että hän tulis arwan perän tähän palweluxeen/ ja Apoſtolin wircaan/ joſta Judas on pois wilpiſtynyt/ja poismeni ſiallens. Ja he heitit heistä arwan/ ja arpa langeis Matthian päälle/ joca ſijtte luettin yhdentoiſtakymmenen Apoſtolin seaan.

Cudzu Chriſtus laick tygön tulcat/ pag. 53.
Chriſtus Jumalan Poica/ pag. 95.

Ewangeliumin kirioitta P. Matth.

Ewangeliſta/ Cap. 11.

SIlloin wastais JEſus/ja sanoi: Minä kijtän ſinä Jſä/ taiwan ia maan Herra/ ettäs olet kätkenyt nämät wijſailda ja toimeliſilda/ja olet ilmoittanut pienille: toſin Jſä/ nijn oli ſinun hywä tahtos. Caicki owat minulle annetut minun Jſäldäni/ja ei kengän tunne Poica/ mutta Jſä/ eikä Jſää tunne yxikän/ mutta Poica/ja kelle ikänäns Poica tahto ſen ilmoitta.

Tulcat caicki minun tygöni/ jotca työtä teette/ ja olette raſcauetut/ ia minä tahdon

että wirgotta/ottacat minun iken teidän päällen/ ia oppecat minusta/ että minä olen siwiä ia nöyrä sydämest / ia te löydätte lewon teidän sieluillen: sillä minun iken on sowelias/ ia minun cuorman on kewiä.

Rucous.

HErra Jumala taiwaliuen Isä/ joca sinus sinun Poicas JEsuxen Christuxen cautta ilmoittanut olet/ me rucoilemma sinua/ pidä meitä sinun pyhäsä Sanasas loppun asti/ etten me seura nijden wiisasten ja totmelisten pahendawaista esicuua wailmasa: Waan että me caickinaisis wastoinkäymisis ja ahdistoxis/ cuin sinun Sanas tähden meidän päällem tulla taita / turwalisest idzem siehen lohdutoxen luotaisim / että sinä olet meille lahioittanut ja andanut omaisudexi / sinun Poicas JESuxen Christuxen/ tahdot myös meitä pitä lapsinas/ ja suoda ijancaickisen autuuden/Amen.

Paaston aicaisna Marian Päiwänä.

Collecta.

HERra Jumala/ joca sinun sulasta armostas annoit meille autuuden sinun Pyhän Poicas (joca sinusta ijancaickisudes syndynyt oli) ajallisest Neidzen Marian ruumis sigitä / ja hänestä syndyä: Anna racas taiwalinen Isä armos/ että me taincaltaisen hywän työn edestä olisim sinulle kijtolliset / ia alati sinun pyhälle tahdolles cuuliaiset. Sinun rackan/ etc.

Nämät seurawaiset sanat kirioitta Esaias Propheta/ Cap. 7.

Nimä

Nijnå påiwinå puhu HERra Ahaxelle/ ja sanoi: pyydå sinulles mercki Herralda sinun Jumalaldas/ taicka alhalla sywyten/ eli ylhålle corkiuteen. Nijn Ahas sanoi: En ano/ ja en tahdo HERra kiuseta. Nijn hån sanoi: cuulcat sijs te Dawidin huone: Wåhåkö se teille on/ että te ihmisiå wastoin teettå/ mutta myös teettå minun Jumalatani wastan. Sentåhden anda idze HERra teille merkin/ cadzo/ Neidzy sijttå ja synnyttå poian/ sen nimi pitå cudzuttaman Immanuel. Woita ia hunaiata hån syö/ tietåxens hyliåtå paha/ ja walita hywå.

O JEsu Christ cuin luonnon sait/ pag 94.

Ewangeliumin kirjoitta P. Lucas Ewangel. Cap. 1.

SJehen aican låhetettin Gabriel Engeli Jumalalda yhten Galilean Caupungin/ jonga nimi oli Nazareth/ yhden Neidzen tygö/ joca oli kihlattu miehelle jonga nimi oli Joseph/ Dawidin huonesta/; ja Neitzen nimi oli Maria. Ja Engeli tuli hånen tygöns/ ja sanoi: Terwe armoitettu/ HErra on sinun cansas siunattu olet sinå waimoin seas.

Mutta cuin hån nåki hånen/ håmmåstyi hån hånen puhestans ja aiatteli/ millinen se terwetys oli. Ja Engeli sanoi hånellå: ålå pelkå Maria: Sillå sinå löysit armon Juma-

an tykönä. Ja cadzo sinä siität cohdusas/ je synnytät Poian / ja sinun pitä cudzuman hä nen Nimens JEsus. Sen pitä oleman suu ren/ia pitä cudzuttaman ylimmäisen Poiaxi Ja HErra Jumala anda hänelle Dawidin hänen Isäns istuimen ia hänen pitä Jaco bin huonen Cuningas ijancaickisest oleman/ ia hänen Waldacunnallans ei pidä loppua oleman. Niin sanoi Maria Engelille: Cuin ga tämä tule / sillä en minä miehestä mitän tiedä? Engeli wastais / ia sanoi hänelle: Py hä Hengi tule sinun päälles/ ia sen ylimmäi sen woima wario sinun. Sentähden myös se Pyhä cuin sinusta syndy / pitä cudzuttaman Jumalan Pojaxi. Jacadzo Elisabeth sinun langos / sitti myös poian hänen wanhalla ijälläns / ia tämä on cuudes Cuucausi hänel le/ joca sanottin hedelmättömäx: Sillä ei Ju malan edes ole yhtän asiata mahdotoinda. Niin sanoi Maria: Cadzo HErran Pijca/ tapahtucon minulle sinun sanas jälken. Ja Engeli läxi hänen tyköäns.

Rucous.

AO Ekiitäm sinua HErra Jumala taiwalinen Isä sinun sanomattoman armos edestä, et täs meitä syndisitä muistanut olet / ja andanut si

nun

nun Poicas otta meidän tähtäm miehuden päällens. Ja rucoilemma sinua/ meidän syndämitäm sinun Pyhällä Hengelläs nijn walaiseman/ että me meitäm tällä hänen miehudens ottamisella lohdutaisim/ hänen pijnans ja cuolemans aina muistaisim ia hänen meidän HErranam ia Cuningaman pidäisim/ ja nijn hänen cauttans tjancaickisen autuuden perisim/ Amen.

P. Philippuxen ja Jacobin päiwänä.

Collecta. Nijncuin Andreaxengin päiwänä.

Nämät seurawaiset sanat owat kirioitetut Wijsauden Kirjasa/ Cap. 5.

SIlloin Wanhurscas seiso suurella rohkeudella nätä wastan/ jotca händä ahdistanet ja hänen työns hyliänet owat. Cosca he sen näkewät nijn he hämmästywät sangen hirmuisest sitä autuutta/ jota ei he toiwonet. puhuwat toinen toisellens ja catuwat/ ja huocawat Hengens ahdistuxest: Tämä on se/ jonga me ennen pidimme pilckana ia nauruna: Me hullut pidimme hänen elämäns tyhmänä/ ja hänen loppuns häpiänä. Cuinga hän nyt on luettu Jumalan lasten seasan/ ja hänen perindöns pyhäin seasan?

Iloitcat nyt tähän aican/ pag. 122.
Ri emuitcanmaa/taiwas pag. 113.

Ewangeliumin kirioitta P. Johannes Ewangel. Cap. 14.

SJehen aican sanoi Jesus Opetuslapsillens: Älkön teidän sydämen wawahtu-

co/ſos te vſcotte Jumalan päälle/ nijn vſco-
cat minungin päälleni. Minun Iſän huo-
nes on monda aſuinſia / jos ei nijn olis/ nijn
minä ſanoiſin teille: Minä menen walmiſta-
man teille ſija. Ja waicka minä poismenen
walmiſtaman teille ſia/nijn minä tulen cuiten-
gin jällens / ja otan teidän tygöni/ että cuſa
minä olen / ſiellä pitä myös teidän oleman.
Ja cuhunga minä menen / te tiedätte /ja tien
te myös tiedätte. Sanoi Thomas hänelle:
HErra/ en me tiedä cuhungas menet/ cuin-
gaſta ſijs me tiedämme tien? JEſus ſanoi
hänelle: Minä olen tie/ totuus ja elämä. Ei
kengän tule Iſän tygö / waan minun cautta-
ni. Jos te tundiſitte minun / nijn te toſin
myös tundiſitte minun Iſäni: ja nyt te tun-
nette hänen/ ja te näette hänen. Philippus
ſanoi hänelle: HErra/oſota meille Iſä/ nijn
me tydymme: JEſus ſanoi hänelle:minä o-
len cauwan aica teidän tykönän ollut/ja et ſi-
nä minua tunne? Philippe/joca näke minun/
hän näke myös Iſän: Cuingas ſijs ſanot?
oſota meille Iſä: Etkös vſco minua olewan
Iſäs/ ja Iſä minus? Ne ſanat cuin minä
teille puhun / en minä idzeſtäni puhu / mutta

Iſä

Isä / joca minus on teke työt: Uscocat minua / että minä olen Isäs / ia Isä minus: eli uscocat minua töistäkin cuin minä teen.

Totisest / totisest sanon minä teille / joca usco minun päälleni / ne työt cuin minä teen / hän on myös tekewä / ja wielä suurembita: sillä minä menen Isäni tygö / ia mitä te Isält dä rucoiletta minun Nimeni / sen minä teen / että Isä cunioitettaisin Poian cautta. Mitä te anotte minun nimeeni sen minä teen.

Rucous.

Me kyttäm sinua HERra Jumala taiwallinen Isä / että sinä sinun Pojasas JEsuxes Christuxes / sinun armolisen tahtos ja rackan sydämes / meidän tygöm nyn selkiäst meille ilmoittanut olet / ja rucoilemma sinua / ettäs armolisest meitä sinä tunnustuxes wahwistaisit ja pidäisit / että me sillä meitäm caickinaisis kiusauxis lohdutaisim / sencaltaisen toiwon cautta caickinaisen wastoinkäymisen woitaisim ja wymein yancaickisen autuuden perisim / Am.

P. Johannes Castaian päiwänä.

Collecta.

O HErra Jumala / joca sinun walitun ystäwäs Johannes Castaian / lähetit saarnallans ia Castellans sinun Pojalles JEsuxelle Christuxelle tietä walmistaman / anna meille armo / että me hänen opistans taidaisim parata meidän elämän / ja wahwast meitäm sen tygö pidäisim / cuin hän osottanut / on JESuxen Christuxen meidän HErran cautta joca elä / etc.

Nämät seuraawaiset sanat / kirioitettä
Esaias Propheta / Cap. 40.

LOhduttacat / lohduttacat minun Canſani / ſano teidän Jumalan. puhucat ſuloiſeſt Jeruſalemin canſa / ia ſaarnatcat hänelle / että hänen ſotimiſens on lopetettu: Sillä hänen'ricoxens on annettu andex / että hän on ſaanut caxikertaiſeſt HErran kädeſtä / caickein hänen ſyndeins tähden.

Huutawaiſen äni on corwes / walmiſtacat HErran tietä / kehkättaſaiſet polgut eri maaſa meidän Jumalalliem. Caicki laxot pitä corgotettaman / ja caicki wuoret ja cuckulat pitä alettaman. Ja mitä on taſoittamat / pitä taſattaman / ja joca coliat owat / pitä ſuitettämän: Sillä HErran cunnia ilmoitetan / ja caicki liha on ynnä näkewä HErran ſuun puhuwan.

Äni ſano: ſaarna. Ja hän ſanoi: Mitäſt minun pitä ſaarnaman? Caicki liha on heinä / ja caicki hänen hywydens nöncuin kedon cuckainen. Heinä cuiwa / ja cuckainen lacaſtu: Sillä HErra puhalſi ſiehen. Ja / Canſſa on heinä / heinä cuiwettu / ja cuckainen lacaſtu. Mutta meidän Jumalan ſana pyſy hancaickiſeſt.

Nyt caicki Chriſtityt iloitcat / pag. 120.

Ewangeliumin kirjoitta P. Lucas Ewangeliſta Cap. 1.

JA Eliſabethin ſynnyttämiſen aica täytettin / ia hän ſynnyti poian. Coſca hänen kylälläiſens ia langons cuulit / että HErra

oli

oli tehnyt ſuuren laupiuden hänen canſans/ iloidzit he hänen canſans.

Ja tapahdui caderandena päiwänä/ että he tulit laſta ymbärins leickaman/ ia cudzuit hänen Zacharias/ hänen Iſäns nimeldä. Niin waſtais hänen äitins/ ia ſanoi: Ei ſuingan/ waan hän pitä cudzuttaman Johannes. Ja he ſanoit hänelle: Ei ole kätän ſinun ſuguſas/ joca cudzutan ſillä nimellä. Niin he wijtaiſit hänen Iſällens/ millä nimellä hän tahdoi hänen cudzua. Ja hän anoi taulua/ ia kirioitti: Johannes on hänen nimens. Ja jocainen ihmetteli ſitä. Niin cohta aukeni hänen ſuuns ia hänen kielens/ ia puhui/ kijttäin Jumalata. Ja pelo tuli caickein heidän ympälliſtens päälle. Ja caikiſa Judean mäki canſſas ilmaunſit caicki nämät tegot. Ja caicki jotca tämän cuulit/ panit ſen heidän ſydämlhins/ ſanoden: Mingäs luulet täſtä lapſeſta tulewan? Sillä HErrans käſi oli hänen canſans:

Ja hänen Iſäns Zacharias täytettin Pyhällä Hengellä/ ia ennuſti ſanoden.

KIjtetty olcon HERra Iſraelin Jumala: Sillä hän on edzinyt ja lunaſtanut hänen Canſſans.

Ja

Ja on meille corgottanut autuuden sarwen Dawidin hänen palwelians huonesa.

Näincuin hän on muinen puhunut / hänen pyhäin prophetains suun cautta.

Wappahtarens meitä meidän wihollisildam ja caickein kädest / jotca meitä wihawat.

Ja osottaxes laupiutta meidän Isillem / ja muistaxens hänen pyhä liittons.

Ja sitä wala / jonga hän wannoi Abrahamille meidän Isällem / meille andaxens.

Että me lunastetut meidän wihollistem kädest / händä pelkämät palwelisim / pyhydes ja hurscaudes hänen edesäns caickena meidän elinaicanam.

Ja sinä poicainen pitä cudzuttaman ylimmäisen propheta xi: Sillä sinun pitä käymän HERran caswon edes / walmistaman hänen teitäns.

Ja andaman autuuden tunnon hänen Canssalleus / heidän syndius anderi saamiseri.

Meidän Jumalan sydämelisen laupiuden cautta / jolla meitä on edzinyt Coitto ylhäldä.

Walistaman nätä jotca pimeis ia cuolon warios istuwat / ia oiendaman meidän jalcam rauhan tielle.

Ja lapsi caswoi ja wahwistui Henges ia asui corwes / siehenasti että se päiwä tulis / jona hänen piti Israelin Canssan eteen tuleman.

Rucous.

MEkhtäm sinua HERra Jumala taiwalinen Isä / caikest sydämest / sinun suuren armos edest / ettes ainoastans ole meille andanut sinun pyhä La-

Laktas ja käskyiäs / waan myös meidän tygöni lähettänyt pyhän Johannexen/ näyttämän Christusta sormellans/ ja ilmoittaman hänen cauttans syndein andexi saamista pyhyttä ja wanhurscautta: Me rucoilemma myös sinua / Pyhällä Hengelläs meidän sydämitäm walaiseman että me sencaltai en Pyhän Johannexen sarnan wahwalla vs olla wastan ottaisim / Ja sinua pyhydes ia wanhurscaudes caickena eliaicanam pelkämät palwelisim/ Amen.

P. Petarin ja P. Pawalin.
päiwänä.

Collecta, Nijncuin P. Andreaxengin päiwänä.

Epistolan kirioitta P. Lucas Apostolein tegois/Cap. 12.

SIllä ajalla otti Cuningas Herodes muutamitta Seuracunasta kijnni / waiwataxens. Ja mestais Jacobin Johannexen welien miecalla. Ja cuin hän näki sen Judalaisille kelpawan pyysi hän myös Petarita käsitta/ ja se oli makianleiwän päiwänä. Cosca hän oli hänen käsittänyt / pani hän hänen fangiuteen / ia andoi hänen neliän sotamisten neliännexen haldun wartioita/ ja aiatteli hänen päästäisen jälken asetta Canssan eteen. Ja Petari pidettin tornis: Mutta Seuracunda rucoili lackamata hänen edestäns Jumalata. Ja cuin Herodes tahdoi hänen edesotta/ macais Petari sinä yönä cahden sotamiehen waihella sidottuna caxilla cahleilla/ ja wartiat olit owen edes/ ja wartioidzit tornia.

Ja cadzo HErran Engeli seisoi hänen tykönäns/

näns/ja kirckaus paisti huonesa/lyckäis Petari takylkeen / herätti hänen / ja sanoi: Nouse nopiast. Ja kahlet putoisit hänen käsistäns. Nyn Engeli sanoi hänelle: Sonnusta ja kengitä sinus/ ia hän teki nyn. Ja hän sanoi wielä hänelle: pue idzes waateisijs/ia seura minua. Ja hän meni vlos / ia seurais händä / eikä vsconut sitä todexi cuin Engelildä tehtin / waan hän luuli näyn näkewäns. Nyn he menit en simäisen ia toisen wartion läpidze/ ia tulit rauttaiseen portijn/joca wie Caupungijn/ia se aukeni heille idzestäns: He menit sijtä vlos / käyden yhtä catua myöden / ja Engeli ercani cohta hänestä. Ja cuin Petari toindui endisellens/sanoi hän: Nyt minä totisest tiedän/ että HErra on Engelins lähettänyt / ia minun Heroderen käsistä päästänyt / nijn myös caiken Judan Canssan toiwosta.

Jloitcat nyt tähän aican / pag. 122.
Riemuitcan maa taiwas wähuast/pag. 113.

Ewangeliumin kirioitta P. Matth.

Ewangelista Cap. 26.

SJlloin tuli JESus Cesarean maan äreen / joca cudzutan Philippuxen / ia kysyi Opetuslapsillens / ia sanoi: Kenengä sanowat ihmiset minun ihmisen Pojan olewan? Nijn he sanoit: Muutamat Johannes Castaian: Mutta muutamat Helian: Muutamat taas Jeremian/ taicka jongun Prophetaista. Sanoi hän heille: Mutta

kenen-

kenengå te sanotta minun [illegible]wan? Wastais Simon Petari / ja sanoi: Sinå olet Christus eläwän Jumalan Poica. Ja JEsus wastaten sanoi hånelle: Autuas olet sinå Simon Jonan Poica: Sillå ettei liha eikå weri ilmoittanut sitå sinulle/ mutta minun Isån joca on taiwas. Mutta minå myös sanon sinulle: Sinå olet Petari/ ja tåmån Callion påålle tahdon minå raketa minun Seuracundãi/ja helwetin portit ei pidå håndå woittaman. Ja minå annan sinulle taiwan Waldacunnan awaimet/ ja caicki cuin sinå maan påållå sidot/ pidå sidotut oleman Taiwas: Ja caicki cuin sinå päästät maan påållå/ ne pitå myös oleman päästetyt taiwais.

Rucous.

ME kÿtåm sinua HERra Caickiwaldias ÿancaickinen Jumala ettås meidån olet sinun rakan Poicas tundon andanut tulla: Ja rucoilemma sinua/ettå Perkele caickialda meitå kiusa/ia tahto peråti pois ångetå sinun tunnostas/ ettås meitå nijn Pyhållå Hengellås walaisisit ja hallidzisit/ettå me sinun tunnosas pysywåiset olisim/ ja ijancaickisen autuuden påriå saisim / JESuxen Christuxen meidån HErran cautta / Amen.

Marian Påiwånå Visitationis.

Ewangeliumin kirioitta P. Lucas.

Ewangel. Cap. 1.

Nijn-

NJinä päiwi pä nousi Maria/ja menit kijrusti ylös mäkikylijn / Judan Caugungijn. Ja tuli Zachariam huonesen/ ja terwehti Elisabethi. Ja tapahtui/ sijtte cuin Elisabeth cuuli Marian terwetyxen/ hyppäis Lapsi hänen cohdusans. Ja Elisabeth täytettin pyhällä Hengellä/ husisuurella änellä/ ja sanoi: Siunattu olet sinä waimoinseas/ja siunattu on sinun cohtus hedelmä. Ja custa se minulle tule/ että minun HERrani äiti tule minun tygöni? Sillä cadzo / sijtte cuin sinun terwetyxes ääni tuli minun corwihini/ hyppäis lapsi ilost minun cohdusani. Ja autuas olet sinä joca vscoit: Sillä ne täytetän cuin sinulle owat sanotut Herralda. Ja Maria sanoi:

MInun sielun ylistä HERRa/ ja winun hengen iloidze Jumalasa minun wapahtaiasani.

Että hän cadzoi pijkans nöyryttä / cadzo tästedes pitä caickein sucucundain minua autuari cudzuman.

Sillä hän on suuria ihmeitä tehnyt minun cohtani ja hänen Nimens on pyhä.

Ja hänen laupiudens pysy sugusta sucuhun/ nijlle jotca händä pelkäwät.

Hän osotti woiman/käsiwarrellans/ja haiotti coriat heidän sydämens mielestä.

Wai-

Woimaliset on hän cukistanut istuimelda/ ja corgotti nöyrät.

Jsowat täytti hän hywydellä/ ja rickat jätti tyhiäri.

Hän coriais Jsraelin hänen palwelians muistain oma laupiuttans.

Niin cuin hän on puhunut meidän Jsillem/ Abrahamille/ ja hänen siemenellens ijancaickiselest.

Ja Maria oli hänen tykönäns lähes colme Cuucautta / ja palais cotians.

Rucous.

ME kijtäm sinua HERra Jumala taiwalinen Jsä / caickein sinun hywäin tecos edestä/ Hengelisten ja ruumilisten/ cuins meille runsast tehnyt olet/ ja rucoilemma sinua/ wariele meitä ylpeydest ja suruttomudest / etten me olis kijtämättömät engä langeis syndijn / ja nijn olisim sinun armoas paidzi: Nijn cuin pyhä Neidzy Maria sano / ettei wijsaus/ woima ja rickaus taida nijtä autta/ cuin ei sinua pelkä/ anna sijs meille armos / että me aina sinun pelgosas pysyisim/ ja sinun Sanalles cuuliaiset olisim/ että sinun siunaures pysyis meidän tykönäm ja menijn sinun armos cautta ijancaickisen autuuten pääsisim/ Amen.

P. Jacobin Päiwänä.

Collecta,

Niincuin p. Andreaxengin päiwänä.

Epistolan kirioitta P. Pawali Apost.

Romarein tygö/ Cap. 8.

RAckat weliet / me tiedämme/ nylle jotca

Ju-

Jumalata racastawat / caicki cappalet parhaxi käändywän / nÿlle jotca aiwoituxen jälken cudzutut owat: Sillä jotca hän on edes cadzonut / ne hän on myös poicans cuwan caltaisexi sääätänyt / että hän olis esicoinen monen welien keskellä. Jotca hän on sääätänyt / ne hän on myös cudzunut ia jotca hän cudzunut on / ne hän on myös wanhurscaxi tehnyt / ia jotca hän wanhurscaxi teki / ne hän on myös cunnialisexi tehnyt. Mitästä me sÿs tähän sanomma: Jos Jumala on meidän edestäm / cuca woi meitä wastan olla? Joca ei omacan poicans armahtanut / waan andoi hänen caickein meidän edestäm. Eiköstä hän myös anna meille caickia hänen cansans? Cuca tahto Jumalan walituin päälle canda? Jumala teke wanhurscaxi. Cuca tahto cadotta? Christus on cuollut. Ja hän on myös ylös herätetty / ja on Jumalan oikialla kädellä / rucoilemas hywä meidän edestäm.

Cuca tahto meitä Jumalan rackaudesta eroitta? Waiwaco / eli ahdistus? Eli waino? eli nälkä? Eli alastomus? Eli hätä? Eli miecka? Nÿncuin kirioitettu on: Sinun tähtes me cuoletetan ylipäiwä / me pidetän nÿncuin teurastettawat lambat. Mutta nÿsä caikisa me woitamme hänen cautans / joca meitä on racastanut. Sillä minä olen wahwasijtä / ettei cuolema / eikä elämä / ei Engelit / eikö esiwallat / ei wäkewydet / eikänykyset taicka tule waiset / ei corkeus eikäsywyys / eli jocu muu luondocappale / taida meitä Jumalan rackaudesta eroitta / joca on JESuxes Christuxes meidän HErrasam.

Ewan-

SIjehen aican tuli JEsuxen tygö / Zebedeuxen Poikain Äiti poikinens / cumarsi ja anoi jotain hänéldä. Ja hän sanoi hänelle: Mitäs tahdot? Sanoi hän hänelle: Sano / että nämät caxi minun pocaini istuisit / yxi sinun oikialla kädelläs / ja toinen wasemallas sinun waldacunnasas. Nijn JEsus wastaten sanoi: Ette tiedä mitä te anotta / woittaco juoda sen Calkin / jonga minun pitä juoman? Ja castetta sillä castella / jolla minä castetan? Ne sanoit hänelle: Me woimma. Hän sanoi heille: Minun Calckini tosin te juotta / ia sillä castella / jolla minä castetan / te castetan: Mutta istua minun oikialla kädelläni / taicka wasemalla / ei ole minun andamisellani / mutta joille se on walmistettu minun Isäldäni.

Rucous.

HERra Jumala taiwalinen Isä / joca et armahtanut sinun ainoata Poicas waan annoit hänen ensist ristin cuoleman ala / ja sijtte hänen sanomattoman cuñians tulla; Että caicki Christityt näin hänen askeleitans seuraisit / ja hänen caldaisexens tulisit: Mutta etten me ristiä ja wastoinkäymistä taida kärsiä / rucoilemma me sijs sinun sanomatoin-

da

da lauptuttas että meitä Pyhällä Hengellä wahwistaisit/ caickinaista wastoin käymistä wahwalla wscolla woittaman/ ja yhden turwallisen toiwon cautta sinun tulewaisen cunnias/ ijancaickista autuutta aina odottaman/ Amen.

P. Bertulin Päiwänä.

Collecta ja Graduale.

Nijncuin p. Andreaxengin päiwänä.

Epistola on nijncuin P. Thomangin Päiwänä.

Ewangeliumin kirjoitta P. Lucas Ewangelista Cap. 22.

SJehen aican tuli heidän wälillens rijta/ cuca heistä suurin piti oleman. Nijn hän sanoi heille: Mailmaliset Cuningat wallidzewat/ ja waldamiehet cudzutan armollisixi herroixi. Mutta ette nin/ waan joca teistä suurin on/ se olcon nijncuin nuorin; Ja joca ylimmäinen on/ se olcon nijncuin palwelia. Sillä cumbi suurembi on? Se joca atrioidze/ taickia se joca palwele? Eikö se joca atrioidze? Mutta minä olen teidän keskällänne nijncuin palwelia. Mutta te olette ne/ jotca minun kiusauxisani minun canssani pysyitte. Ja minä säädän teille waldacunnan/ nijncuin minun Isäni säädi minulle: Että teidän pitä syömän ja juoman minun pöydälläni

dällåni/ minun Waldacunnasani/ ja istu-
man istuimella/ ja duomitzeman caxi toista-
kymmendå Israelin sucucunda.

Rucous.

HErra Jumala taiwalinen Isä/ joca sinun Seu-
racundas olet vseollisilla paluelioilla lahioitta-
nut/ jotca sinun Sanas opettawat ja ihmisille sinun
tundos ilmoittawat/ nijn että he sinun pelgosas wa-
elda taitawat ja JEsuxen Christuxen cautta autuaxi
tulewat. Me rucoilemma sinua/ hallidze caickia
seucaltaisia palwelioitas Pyhällä Heugellås/ hei-
dän wircaans aina wiriäst tekemän ettei he ahneu-
den/ ylpeyden ja muun pahan juonen cautta Perke-
leldä petetyxi/ ja wirasans hitaxi ja laiskaxi tulis/
että sinun Waldacundas enätäisin/ ja Perkelen
cukistettaisin/ Amen.

P. Mattheuxen Päiwänä.

Collecta ja Graduale,

Nijncuin P. Andreaxengin päiwänä.

Epistolan Kirioitta P. Pawali Apost.

Epheserein tygö/ Cap. 6.

RAckat weliet/ jocaidzelle meille on Armo
annettu/ Christuxen lahian mitan jälken.
Sentähden hän sano? Hän on ylösastunut cor-
keuteen ja on fangiuden fangixi wienyt/ ja ih-
misille lahioia andanut. Mutta se cuin hän y-
lösastui/ ei ole mikän muu/ cuin että hän ennen
tänne alesastui/ alimmaisijn maan paickohin?
Joca alesastunut on/ hän on se joca caickein tai-
wasten päälle astui/ että hän caicki täyttäis.

Hän

Hän on pannut muttamat Apostoleri/ muutamat prophetairi/ muutamat Ewangelisterirri/ muutamat paimenirri ja Opettairi. Että pyhät wirgan työhön hangitut olisit/ jonga cautta Christuxen ruumis raketuxi tulis. Sijhenasti cuin me caicki yhdencaltaiseen yscoon tulemma/ ja Jumalan pojan tundemiseen/ ja täydelliseri mieheri/ joca täydellisys Christuxen tjän mitas on.

Ewangeliumin kirjoitta P. Matth. Ewangelista/ Cap. 9.

SJehen aican/ käwi JEsus sieldä ohidze/ ja näki yhden ihmisen istuwan tullihusnes/ nimeldä Mattheus. Ja hän sanoi hänelle: Seura minua. Nijn hän nousi ja seurais händä. Ja tapahtui/ että JEsus atrioidzi hänen huonesans/ cadzo/ nijn tuli monda Publicani ja syndistä/ ja atrioidzi JEsuxen ja hänen Opetuslastens cansa. Cosca Phariseuxet sen näit/ sanoit he hänen Opetuslapsillens: Mixi teidän Mestarin syö Publicanein ja synneisten cansa? Cosca JEsus sen cuuli/ sanoi hän heille: Ei terwet tarwidze parandajata/ waan sairat. Waan mengät paramin/ ja oppecat se: Laupiutta minä tahdon/ ja en uhria: Sillä en minä tullut wanhurcaita cudzuman/ mutta syndisitä parannoxeen.

Nij

HERra Jumala taiwalinen Jsä joca meitä Sanas cautta sinun Waldacundas cudzunut olet/ josa syndein andexi saaminen / ja caickinainen armo ja laupius on/ me rucoilemma sinua/ meidän sydän däm pyhällä Hengelläs walaiseman / että me mielellämme/ nyncuin Matthens/ sinun ändäs seuraisim/ syndiä careaisim/ sinun armois / turwaisim/ ja yancaickisen autuden/ JEsuxen Christuxen meidän HErran cautta/ periä saisim / Amen.

P. Mickelin Päiwänä.

Collecta.

GJumala caickiwaldias/ joca sinun käsittämättömäs wyysaudesas / olet sinun pyhät Engelis asettanut/ walituita ystäwitäs yancaickisen autuuden puolesta palweman. Anna/O taiwalinen Jsä/ sinun armos/ että me heidän palweluxens cautta taidaisim meidän wihollisen/ pahan hengen/ hänen juonens ja pahudens cans/ miehullisest woitta. Sinun rackan Poicas/ etc.

Epistolan kirioitta P. Johannes Apost. hänen Ilmestys Kirjasaus/Cap. 16.

JA suuri jora tapahtui taiwas Michael ja hänen Engelins sodeit Drakin cansa. Ja Draki sodei/ ja hänens Engelins. Ja ei hewoittanet/ eikä heidän sians enämbi löytty taiwas. Ja se suuri Draki/ se wanhamato / joca perkelexi ja Satanaxi cudzutan/ oli wlos heitetty: Joca coco mailman pyrin wiettele/ ja hän oli maan päälle heitetty / ja hänen Engelins olit myös hänen cansans sinne heitetyt.

Ja minä cuulin suuren äänen taiwaasa sanowan: Nyt on autuus / ja woima ja waldacunda / ja wäki meidän Jumalam / ja hänen Christuxens / että se on ylosheitetty joca meidän weljeimme päälle yötä ja päiwä Jumalan edes candoi. Ja he owat hänen Caridzan weren cautta woittanet / ja hänen todistuxens sanan tähden / ja ei he heidän hengens cuolemaan asti racastanut. Sentähden te taiwat iloitcat ja jotca niissä asutta. Woi maan ja meren asuwille: Sillä perkele astu alas teidän tygönne pitäin suurta wiha / tieten hänelläns wähä aica olewan.

O HErra Jumal cuin caicki / pag. 112.
Mun sielun kijtä H. ja hänen / pag. 31.
Armon lijton Engel / HErra / pag. 113.

Ewangeliumin kirjoitta P. Matth. Ewangelista / Cap. 18.

SIlloin tulit Opetuslapset JESuxen tygö / sanoden: Cuca on suurin taiwan Waldacunnas? Ja JEsus cudzui tygöns lapsen / asetti sen heidän keskellens / ja sanoi: Totisest minä sanon teille: Ellet te käänny ja tule nijncuin lapset / nijn et te tule taiwan Waldacunnaan. Joca idzens alenda nijncuin tämä lapsi / se on suurin taiwan Waldacunnas. Ja joca holho yhden sen caltaisen lapsen minun Nimeni / hän holho minun. Mutta joca pahenda yhden näistä pienim-

niis-

miſt / jotca vſcowat minun päälleni / parambi hänen olis / että myllyn kiwi ripuſtetaiſin hänen caulaans / ia vpotettaiſin meren ſywyteen

Woi mailmalle pahennuxen tähden; ſillä pahennus cummingin tule. Woi cuitengin ſitä ihmiſtä / jonga cautta pahennus tule. Mutta jos ſinun kätes / taicka jalcas pahenda ſinun / niin leicka ſe pois / ja heitä pois tyköös. Parambi on ſinun elämän onduwana mennä / taicka rajarickona / cuin ſinulla olis caxi kättä / ja caxi jalca / ja heitetäiſin ijancaickiſten tuleen. Ja jos ſinun ſilmäs pahenda ſinun / niin puhcaiſe ſe vlos / ja heitä pois tyköös. Parambi on ſinun elämän mennä ſilmäpuolla / cuin ſinulla olis caxi ſilmä / ja heitetäiſin helwetin tuleen.

Cadzocat / ettet te cadzo ylön yhtäkän näiſtä pienimmiſt / ſillä minä ſanon teille: Heidän Engelins taiwais / näkewät aina minun Iſäni caſwon / joca on taiwas. Sillä ihmiſen Poica tuli autuaxi tekemän ſitä cuin cadonnut oli.

Rucous.

WE kijtäm ſinua HERra Jumala taiwalinen Iſä / ſinun ſanomattoman armos ja laupiudes edeſtä / että olet aſettanut pyhät Engelis meitä

wartioidzeman/ ja Perkelen paholda juonilda wa-
rieleman/ ia rucoilemma sinua/ walaiseman meidän
sydämen Pyhellä Hengelläs/ että me sinun pelgo-
pysyisim ja en sinun mieldäs rickois waan caickina-
sis ahdistuxis meitäm lohdutaisim/ että sinun pyhä
Engelis wartioidzewat meitä ja meidän omiam/ ja
nyn meidän pyrittäwät/ ettei Perkele eikä mailma
meitä wahingoitta taida ettän nyncuin syndein ande-
saa minen ja ijancaickinen elämä on meille Christu-
ren cautta luwattu/ mahdais myös meidän ruumin
ja caicki mitä meillä on/ sinun pyhäin Engelitte
cautta suojellut ja wariellut olla/ Amen.

P. Simunan ja P. Judan päiwänä.

Coll. Nyncuin P. Andreaxengin päiwänä.

Epistola nijncuin P. Jacobin-
gin Päiwänä.

Iloitcat nyt tähän aican/ pag. 122.

Ewangeliumin kirioitta P. Matth. Ewangelista / Cap. 10.

CJehen aican/ lähetti Jesus ne caxitoista-
kymmendä/ ia sanoi: älkät mengös paca-
nain teille / ia Samaritainen Caupungeihin
älkät mengös: mutta mengät parammin cado-
ttuin lammasten tygö Israelin huonesta.
Nijn mengät ja saarnatcat / sanoden: Tai-
wan Waldacunda on läheństynyt. Kipiöitä
tehkät terwexi/ spitalisia puhdistacat/ cuolleita
herättäkät/ perkeleitä ylös aiacat. Lahiaxi
te saitte/ nijn myös lahiaxi andacat. Ei

Ei teidän pidä culda/ eikä hopiata/ eikä waste pitämän teidän wyöllän/ eikä ewäs säckiä matcalla / eikä cahta hametta/ eikä kengiä/ eikä sauwa: sillä työmies on ruocans ansainnut. Waan cuhunga ikänäns Caupungin taicka kylän te menette nijn kyselkät/ cuca sinä en otollinen / ja olcat siellä siehenasti cuin te lähdette.

Mutta cosca te huonesen menette/ nijn terwettäkät sitä/ ja sanocat: rauha olcon tälle huonelle. Ja jos se huone on otollinen/ nijn tulcan teidän rauhan hänelle: jollei hän ole otollinen/ nijn teidän rauhan teille palaja. Ja cusa ei kengän rupe teitä wastan/ eikä cuule teidän sanoian / nijn mengät ylos niistä huaneista / taicka siitä Caupungista/ ja pudistacat tomukin teidän jalgoistan. Totiesi sanon minä teille: huokembi pitä oleman Sodoman ia Gomorran maalle Duomio päiwänä/ cuin sille Caupungille.

Rucous.

HErra Jumala taiwalinen Isä/ joca sinus sinun Poicas JEsuxen Christuxen cautta meille ilmoittanut olet/ me rucoilemma sinua / anna Pyhä Henges meidän sydämihim / että hän meisä oikian ja Christiliisen rackauden sytytäis/ ja mettä caikesi cuin sitä wastan on armoliseſt warielis/ wahwistais

myös ja lohdutais meitä caikinaises wastoins käymisis/ cuin sinun Sanas tähden meidän päällem tulla taita/ että me turwaliseſt sinun armoos ja Sanaas meitäm turwaisim / ja sekä Perkelen että mailman pahuden ylönedzoisim/ Sinun Poicas/ ꝛc.

Pyhäin Mieſten Päiwänä.

Collecta.

O HErra Caickiwaldias Jumala / me rucoilemma sinua andaman meille armos / että sinun pyhäis muisto meitä paramban elämän kehoitais/ ja että nijncuin me heidän muistoans pidämme/ mahdaisimme myös yscos ja hywisä töisä heitä seurata/ Sinun rackan/ ꝛc.

Epistolan kirjoitta P. Johannes Apost. Ilmeisiys Kiriasans/ Cap. 7.

NIinä päiwinä/ näin minä toisen Engelin Auringon coitosta ylös tulewan / jolla oli elämän Jumalan sinetti. Ja hän huusi suurella änellä/ nijlle neliälle Engelille/ joiden maata ja merta oli annettu wahingoitta/ ja sanoi: älkäi maata / eikä merta/ eikä puita wahingoittaco/ siehenasti cuin me merkidzemme meidän Jumalamme palweliat heidän odzisans

Ja minä cuulin että merkittyin lucu oli sata ja nelie wijdettäkymmendä tuhatta/ jotca caikein Israelin lasten sucucunnasta merkityt olit.

Judan sucucunnasta / caxitoistakymmendä tuhatta merkityt.

Rubenin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt.

Gadin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt.

Asserin sucucunnasta / caxitoistakymmendå tuhatta merkityt.

Nephtalin sucucunnasta caxitoistakymmendå tuhatta merkityt.

Manassen sucucunnasta / caxitoistakymmendå tuhatta merkityt.

Simeonin sucucunnasta / caxitoistakymmendå tuhatta merkityt.

Lewin sucucunnasta / caxitoistakymmendå tuhatta merkityt.

Isascharin sucucunnasta / caxitoistakymmendå tuhatta merkityt.

Zebulonin sucucunnasta / caxitoistakymmendå tuhatta merkityt.

Josephin sucucunnasta / caxitoistakymmendå tuhatta merkityt

BenJamin sucucunnasta / caxitoistakymmendå tuhatta merkityt.

Sen jålken nåin minå / ja cadzo / suuri joucko / jota ei yxikån luukee tainnut / caikista pacanoista / ja sucucunnista / ja cansoista / ja kielistå / seisowan istuimen edes / ja Caridzan edes / walkeilla waateilla puetetut / ja palmut heidån kåsisåns. Ja he huusit suurella ånellå / sanoden: Auutuus olcon sille jocaistuimella istu / meidån Jumalallem ja Caridzalle. Ja caicki Engelit seisoit istuinda ymbårins / ja wanhimbita ymbårins / ja neliå elåindå / ja langeisit caswoillens istuimen eteen / ja cumarsit Jumalata sanoden: Amen. Siunaus / ja wijsaus / ja kijtos / ja cunnia / ja wåkeys / ja woima olcon meidån Jumalallem / ijancaickisest / A.

Ewangeliumin kirioitta P. Matth. Ewangelista Cap. 5.

SJehen aican/ cosca JEsus näki Canssan/ astui hän ylös wuorelle/ ja cuin hän oli istunut/ tulit hänen Opetuslapsens hänen tygöns. Niin hän awais suuns/ opetti heitä/ ja sanoi: Autuat owat hengelliset waiwaiset: sillä heidän on taiwan Waldacunda. Autuat owat murhelliset: Sillä he saawat lohdutuxen. Autuat owat siwiät: sillä he saawat maan perin. Autuat owat jotca isowat ia janowat waanhurscautta: sillä he rawitan. Autuat owat laupiat: sillä he saawat laupiuden. Autuat owat puhtat sydämest: Sillä he saawat nähdä Jumalan. Autuat owat rauhan tekiät: Sillä ne pitä Jumalan poijxi cudzuttaman. Autuat owat joita wanhurscauden tähden wainotan: Sillä heidän on taiwan Waldacunda. Autuat oletta te/ cosca ihmiset pilcawat ja wainowat teitä/ ja puhuwat caickinaista pahutta teitä wastan/ walehdellen minun tähteni. Iloitcat ja riemuitcat: sillä teidän palckan on suuri taiwas. Sillä näin he wainoisit Prophetaita jotca teidän edellän oli.

Ru-

HErra Jumala taiwalinen Jsä / sinä joca sinun ainocaisan Poicas JEsuxen Christuxen isälisen opetuxen cautta / oikiat autuuden wälicappalet armolisest meille ilmoittanut olet / me rucoilemma sinua / walaise meidän sydämen Pyhällä Hengelläs / että me caikella ahkerudella meitäm nijsä harioitaisim tämän mailman pahutta kärsiwälisest kärsisim / ja wijmein sinun tykönäs taiwas suuren palcan käsitäisim. Tämä meille suo / laupias ja armolinen Herra / sinun rackan Poicas JEsuxen Christuxen meidän HErran cautta / joca ynnä sinun ia Pyhän Hengen canssa elä ia hallidze ijancaickisest / Amen.

Rucous päiwänä.

Collecta.

CIuule HErra Jumala meidän rucouxem / jotca nöyräst sydämest ricoxem ia syndim sinun edes tunnustam / että melle armolisest annatsit sekä synnit andexi että myös rauhan. Sinun rackan Poicas JEsuxen / etc.

Epistolan kirioitta P. Jacob Apostoli / Cap. 5.

RAckat weliet / tunnustacat toinen toisellen teidän ricoxen / ja rucoilcat toinen toisenne edestä / että te terwet olisitta: Sillä Wanhurscan Rucous woi palio / cosca se totinen on. Elias oli ihminen nijsä haluisa wicapääuin mekin / hän rucoili ettei pitänyt sataman / ja ei satanutcan maan päälle / colmena wuotena ja cuutena cuucantena. Ja hän taas rucoili / ja taiwas andoi sateen / ja maa caswoi hedelmän.

Rackat welieni / jos jocu teistä eryis totu-

deſt ja ioca ſen palautais / ſe tietkän / että joca ſynneiſen eryriſtä / palauttaſe on wapahtanut ſielun cuolemaſta / ja peittä ſyndein palouden. Jumal taiwaſt Iſä hywä / pag. 88.

Ewangeliumin kirjoitta P. Lucas Ewangeliſta / Cap. 11.

SJehen aican / ſanoi JEſus Opetuslapſillens: Culla teiſtä on yſtäwä / ja mene puoli yöſtä hänen tygöns / ia ſano hänelle: yſtäwän / lainas minulle colme leipä: ſillä minun yſtäwän tuli matcaſt minun tygöni / ia ei minulla ole mitä minä panen hänen eteens. Ja hän waſta huoneſtans ſ: älä minua waiwa / owi on jo ſuljettu / ia minun lapſeni minun canſani macawat / ja en minä woi noſta ſinulle andaman. Minä ſanon teille: ellei hän noſe ia anna hänelle / että hän on hänen yſtäwäns / nijn hän cuitengin hänen ahkerudens tähdennouſe / ia anda hänelle nijn monda cuin hän tarwitze.

Nijn minä myös ſanon teille: Anocat nijn teille annetan / edzikät nijn te löydätte / colcutacat nijn teille awatan: Sillä jocainen cuin ano / ſe ſaa: Ja joca edzi / ſe löytä: ja joca colcutta / ſille awatan. Cuca teiſtä on ſe Iſä / jolda poica ano leipä / andaco hän hänelle kiwen?

wen? Eli jos hän ano cala / andaco hän hä-
nelle kärmen: Eli jos hän ano muna/andaco
hän hänelle Scorpionin? Jos te/jotca pahat
olette / taidatte hywiä lahioia anda teidän
lapsillen / palio enämmin teidän taiwallinen
Isän/ andapyhän Hengen sitä anowasille.

Collecta.

OHErra Jumala/ jonga edes caickein sydämet
wapisewat / ja caickein ematundo wäriše / ar-
mahda sinuas caickein päälle / cuin syndiäns catu-
wat: Ja paranna caicki heidän haawans; Että nijn-
cuin he owat caickin synnehin wialliset / ettei yxikän
olis myös sinun armostas osatoin/Sinun Poicas/ Je

Nämät seurawaiset sanat/ kirioitta
Jeremias Propheta/ Cap. 14.

WOi HErra meidän pahatte tom owat sen
kyllä ansainet/ mutta auta cuitengin
sinun nimes tähden: Sillä meidän kowacor-
waisuden on suuri/ cuin me olemme ollet sinua
wastan / sinä olet Israelin turwa / ja auttaja
hädäs. Mixis olet nijncuin muucalainen
maasa / ja nijncuin wieras / joca siehen aino-
astans yöty. Mixis olet nijncuin Sangari/
joca on pelcuri: Ja nijncuin wäkewä / joca ei
autta taida. Sinä olet cuitengin meidän sees-
sam HErra / ja me nimitetän sinun nimelläs/
älä meitä hyliä.

Isä meidän ylhäll taiwas/ pag. 64.

Ewangeliumin kirioitta P. Lucas
Ewangelista/ Cap. 18.

SJehen aican sanoi JESUS heille wertauxen/ ettå aina tule rucoilla eikö wåsyå/ ia sanoi: yxi Duomari oli yhdes Caupungis/ joca ei peliåuyt Jumalata/ eikå håwenyt ihmisiå. Nijn oli myös yxi Leski sijnå Caupungis/ joca tuli hånen tygöns/ sanoden: auta minua rijta welieldåni. Ja ei tahtonutcan wijmein sanoi hån idzellens: Waicka en. Mutta minå jumalata pelkå/ engå håpe ihmisiå/ cuitengin ettå tåmå Leski waiwa minua/ tahdon minå håndå autta/ ettei hån tulis ja nurisis minua.

Nijn HERra sanoi: Cuulcat mitå tåmå wåårå Duomari sanoi: Eiköstå Jumalan pidåis hånen walituitans auttaman/ jotca yötå ja påiwå håndå huttawat/ pidåiskö hånen sitå kårsimån? Minå sanon teille: Hån autta heitå pian. Cuitengin cosca ihmisen Poica on tulewa/ löytånekö hån vsco maan pååldå.

PAS-

PASSIO CHRISTI,
Meidän
HERran JEsuxen Christuxen
Kärsimisen/ Cuoleman Hautamisen/ Ylösnousemisen ja Taiwasen astumisen/ Historia/ neliäst Ewangelistast coottu.

I.

Mitä Christus (hänen Hengens perän seisottais) teke ja kärsi Opetuslapsildans Jerusalemis/ ja tiellä Krydimaahan mennesäns/ ennen hänen werellistä cuolemans Kilwoituista.

Jumal aut minä taidaisin/ pag. 96.

COsca Makian leiwän juhlapäiwä lähestyi/ joca pääsiäisexi cudzutan/ sanoi JEsus hänen Opetuslapsillens: Te tiedätte/ että cahden päiwän perästä tule pääsiäinen/ ja Ihmisen poica ylännetauristinnaulitta.

Silloin cocoonnuit pappein päämiehet/ ia Kirian oppenet/ ja Canssan Wanhimmat ylimmäisen papin Salijn/ joca cudzuttin Caiphas/ ja neuwo pidit/ cuinga he JEsuxen cawaluxella kynniottaisit ja tappaisit. Mutta he pelkäisit Canssa. Nijn he sanoit: Ei yhdenjuhlapäiwänä/ ettei capina nousis Canssasa.

Cosca JEsus oli Bethanias/ Spitalisen Simonin huones/ ia atrioidzi/ tuli waimo hänen tygöns/ jolla oli clasi turmelematoinda ia callista Nardusxen woidetta/ ia hän särki clasin/ ia caasi sen hänen pääns päälle. Nijn muutamat

närkästyit idzellens ia sanoit: Mihingä kelpa
tämä woiten haasckaus: Sillä tämä olis taittu
myytä enämbän cuin colmeen sataan penning-
gin/ ja annetta waiwaisten / ja he napisit hän-
dä: Mutta JESVS sanoi: Sallicat hänen
olla rauhas / mixi te händä waiwatte? Hän te-
ki hywän työn minun cohtani: Sillä teillä o-
wat aina waiwaiset / ja cosca ikänäns te tahdot-
te nijn te satte heille hywä tehdä/ muutta en
minä aina teillä ole: Tämä teki mitä hän woi/
ja ennätti woiteleman minun ruumistani hau-
tamisexi. Totisest sanon minä teille: Cusa tä-
mä Ewangelium saarnatan caikes mailmas /
nijn myös tämä cuin hän teki/ pitä saarnatta-
man hänen muistoxens.

Mutta Sathan oli Judan siällemennyt/ jon-
ga lijca nimi oli Ischarioth / joca oli cahdentois-
takymmenen luguista. Hän meni pois/ ja puhut-
teli ylimmäisiä pappeja päämiehiä / cuinga
hän oli hänen heille saattawa / ja sanoi heille:
Mitä te tahdotte minulla anda / ja minä teille
hänen saatan: Cosca hesen cuulit/ ihastuit he/
ja määräisit hänelle colmekymmendä hopia
penningitä: Ja hän lupais sen heille/ ja sijtä
siasta edzei hän tiia sattaxens händä heille il-
man capinata.

Ja ensimäisnä makian leiwän päiwänä/ co-
sca pääsiäis lammas teurastettin/ tulit Opetus-
lapset JEsuxen tygö/ sanoden hänelle: Cusas
tahdot että meidän pitä sinulle walmistaman
pääsiäis lamban syötä: Ja hän lähetti caxi hä-
nen Opetuslapsistans / Petarin ja Johanne-

xen/

xen/ sanoden: Mengät Caupungin/ cadzo/ cosca te sinne tuletta/ cohta teidän yxi ihminen candain wesiastiata/ noudatacat händä siehen huonesen johonga hän mene. Ja sanocat perhen isännälle: Mestari käski sinulle sano: Minun aican on juuri läsnä/ cusa on wieraisten huone/ josa minä Opetuslasteni cansa söisin pääsiäis lamban? Ja hän osotta teille suuren Salin/ raketun/ ja walmistetun/ walmistaca siellä meille. Ja hänen Opetuslapsens menit/ ja tulit Caupungin/ ja löysit nijncuin hän heille oli sanonut/ Ja walmistit pääsiäis lamban.

Mutta ennen pääsiäis juhla/ että JEsus tiesi hänen aicans tulleri/ että hänen tästä mailmasta piti Isäns tygö menemän/ nijncuin hän ennen oli racastanut omians/ jotca mailmas olit/ nijn hän myös heitä aina loppunasti racasti Cosca ehto tuli/ istui hän pöydän tygö/ ja caritoistakymmendä Apostolita hänen cansans. Ja sanoi heille: Minä olen halulla halainnut syödä tätä pääsiäis lammasta teidän cansan/ ennen cuin minä kärsin. Sillä minä sanon teille/ en minä sillen hänest enämbi syö/ siehen asti cuin se täytetän Jumalan waldacunnas. Ja hän otti Calkin/ kijtti ja sanoi: Ottacat ja juocat keskenän: Sillä minä sanon teille: En minä juo sitä cuin wijnapuust on tullu tennen cuin minä sitä olen juopa teidän cansan yhtä minun Isäni Waldacunnas.

JA heidän istuisans/ sinä yönä iona Herra JEsus petettin/ otti hän leivän/ kijtti/

ti/ mursi/ ja andoi Opetuslapsens/ja sanoi: Ottacat/ syökät/ Tämä on minun Ruumin/ ioca teidän edestän annetan/ se tähkät minun muistoxeni. Nijn myös otti hän Calkin ehtollisen jälken/ kijtti/ andoi heille/ ia sanoi: Juocat tästä caicki/ tämä Calcki on se Vsi Testamenti/ minun weresäni/ joca teidän ja monen tähden wuodatetan/ syndein andexi andamisexi/ Se tehkät nijn vsein cuin te juotta/ minun muistoxeni. Ja he joit sijtä caicki.

Cosca Ehtolinen pidetty oli/ ja perkele oli jo Judan Simonin Ischariotin sydämmehen lykänyt/ että hänen piti hänen heille saattaman Tiesi JEsus Isän caicki hänen käsijns andanen/ ia että hän oli Jumalast lähtenyt/ ja oli Jumalan tygö menewä. Nousi hän ehtoliselda/ rijsui waattens ia otti Esillijnan/ ja wyötti idzens. Pani sijtte wettä Waskimalian/ ja rupeis pesemän Opetuslastens jalcoia/ ja cuiwais ne sillä esilijnalla jolla hän wyötetty oli.

Nijn hän tuli Simon Petarin tygö/ ja Petri sanoi hänelle: HERra/ sinäkö minun jalcani peset? JEsus wastais/ ja sanoi hänelle: Mitä minä teen/ et sinä nyt tiedä/ mutta tästedes sinä saat sen tietä. Petari sanoi hänelle: Et ikänäns sinä pese minun jalcoiani? Wastais JESus: Ellen minä sinua pese/ nijn ei sinun ole osa minun cansani. Petari sanoi hänelle: HERra/ ei ainoastans minun jalcoiani/ mutta myös kä-

teni

teni ja pääni. Sanoi JEsus hänelle: Joca pesty on/ei se tarwidze pesemistä/ waan että jalat pestän/ ja nyn hän on caconans puhdas. Ja te oletta puhtat/ ette cuitengan caicki: Sillä hän tiesi petäjäns; Sentähden hän sanoi/ ette caicki ole puhtat.

Sytte cuin hän olipesuyt heidän jalcans otti hän waattens/istui/ ja sanoi taas heille: Tiedattekö/mitä minä teille tehnyt olen? Te cudzutta minun Mestarixi ja HErraxi/ ia te sanotte oikein/sillä minä myös olen. Jos minä joca olen teidän HERran ja Mestarin/ olen teidän jalcanne pesnyt/ nyn pitä teidängin kestenän toinen toisenne jalat pesemän: Sillä minä annoin teille esicuwan/ että te nyn tekisitte/ cuin minäkin teille tehnyt olen. Totisest/ totisest sanon minä teille: Ei ole palwelia suurembi hänen HERrans/ eikä sanansaattaia suurembi/ cuin se joca hänen lähetti. Jos te nämät tiedätte/te oletta autuat jos te nätä te että. En minä caikista teistä puhu: Mutta että Ramattu täytetäisin: Joca syö leipä minun cansani/ hän tallais minun jalallans. Nyt minä sanon teille ennen cuin se tapahtu/ että sitte cuin se tapahtunut on/ te minun sixi wscoisitte. Totisest/ totisest sanon minä teille: Jocasen coria cuin minä lähetän/hän coria minun; mutta joca minun coria/ hän coria sen joca minun lähetti.

Cosca JEsus nämät sanonut oli/ murehti hän hengessä/ todisti ja sanoi: Totisest/ totisest sanon minä teille: Yxi on teistä minun petäwä; Cadzo/ minun pettäjäni käsi on minun cansani pöydällä.

Mut-

Mutta Opetuslapset tulit murhelliseri/ cadzelit toinen toisens päälle/ ja epäilit keneſtä hän ſanoi/ ia rupeisit kyſelemän käſtenäns/ cuca ſe olis jocaſen tekis? Ja rupeisit jocainen ſanoman: HErra/ lienengö minäſe? Ja toinen: Ollengo minäſe/ Mutta hän waſtais/ ja ſanoi: Yxi cahdeſtoiſtakymmeneſt/ joca minun cansani fatin rupe/ ſe pettä minun. Ja toſin ihmiſen poica mene nincuin kirioitettu on häneſtä/ mutta woi ſitä ihmiſtä/ jonga cautta ihmiſen poica petetän/ ſe olis hänelle parambi/ ettei hän olis ſyndynyt. Nin waſtais Judas joca hänen petti/ ja ſanoi: Meſtari/ olengo minäſe? Hän ſanoi hänelle: Sinä ſen ſanoit. Ja yxi JEſuxen Opetuslapſiſt iſtui hänen rinnallans/ jota JEſus racasti/ Jolle Simon Petari wihttais/ kyſymän keneſtä hän puhu. Coſca hän JEſuxen rinnalla macais/ ſanoi hän hänelle: HErra/ cuca ſe on? JEſus waſtais: Se on ſe/ jolle minä caſtetun palan cocotan. Ja cuin hän oli leiwän caſtanut/ andoi hän ſen Judalle Simon Iſchariotille. Ja ſen palan jälken meni hänehen perkele. Nin ſanoi Jeſus hänelle/ mitäs tehdä tahdot/ nin te pikemmin: Mutta ei arwioidzewiſt yxikän ymmärtänyt mingä tähden hän ſitä hänelle ſanoi. Sillä muuttamat luulit että Judalla oli cuckaro/ JEſuxen keſtenen händä oſtaman mitä Juhlapäiwän waraxi tarwittaman piti eli jos hänen piti jotakin waiwaiſille andaman. Coſca hän ſen palan ottanut oli/ meni hän cohtaulos/ ja yö oli. Coſca Judas oli vloſmennyt/ ſanoi

JE-

JEsus: Nyt on Ihmisen poica kirastettu / ja Jumala on kircastettu hänen cauttans / nin on myös Jumala kircastawa hänen idzesäns / ja kircasta pian / hänen.

COsca JEsus oli kätos wirren weisammut / meni hän Opetuslastens cansa Kidronin Ojan ylidze Oliymäelle. Ja heidän wälillens tuli ricta / cuca heistä suurin piti oleman. Nin hän sanoi heille: Mailmalliset Cuningat walidzewat / ja waldamiehet cudzutan armollisxi herroixi. Mutta et te nin / waan joca teistä suurin on / se olcon nincuin nuorin; ja joca ylimmäinen on / se olcon nincuin palwelia. Sillä cumbi suurembi on? Se joca atrioidze / taicka se joca palwele? Eikö joca atrioidze? Mutta minä olen teidän keskellän nincuin palwelia. Mutta te oletta ne / jotca minun kiusauxisani minun cansani pysyite: Ja minä säädän teille waldacunnan / nincuin minun Isäni sääsi minulle: Että teidän pitä syömän ja juoman minun pöydälläni / minun Waldacunnan sani / ja istuman istuimella / ja duomidzeman caxi toistakymmendä Israelin sucucunda. Silloin sanoi hän heille: Tänä yönä te cacki pahenetta minusa; Sillä kirjoitettu on: Minä lyön Paimenda / ja lambat laumasta hajomat. Mutta sitte cuin minä ylös nousen / käyn minä teidän edellän Galilean. Ja HERra sanoi: Simon / Simon / cadzo / Sathan on teitä pyytänyt seuloxeus / nincuin Nisuia. Waan minä rucoilin sinun edestäs / etti sinun yscos puuttuman pidä. Ja cuins kerran palaiat nin wahwista welieiäs. Nin sanoi petari hänelle: Jos wielä caicki muut pahenisit / en minä cuitenganikänäns pahene. JEsus sanoi hänelle:

Totti-

Totiseſt ſanon minä ſinulle: Tänäpän / ennen cuin Cuckoi cahdesti laula / ſinä colmaſt minun kiellät. Mutta hän wielä ſanoi: Jos minun pidäis ſinun canſas cuoleman / en minä ſijrtekän kieldäis ſinua. Nijn ſanoit myös caicki mutt Opetuslapſet. Ja hän ſanoi heille: Coſca minä lähetin teidän ilman säkitä ja cuckarota ja kengitä / puutuico tieldä mitän? He ſanoit: Ei mitän. Nijn hän ſanoi heille: Waan nyt / jolla säcki on / ottacan ſen / nijn myös Cuckaron / ja jolla ei ole / ſe myykän hameus / ja oſtacan miecan: Sillä minä ſanon teille: Wielä ſekin cuin kirioitettu on pitä minus täytettämän: Hän on pahantekiäin ſecan luettu: Sillä mitä minuſta kirioitettu on ne pitä loppuman. Nijn he ſanoit: HErra / cadzo / täſä on caxi miecka. Hän ſanoi heille: Kyllä ſijnä on.

II.

Mitä Chriſtus täke ja Kärſi hänen Taiwaliſen Iſäns edes Krydimaas ennen cuin hän kijniotettan.

Chriſtus cuoleman kiwus ſanoi / pag 9.

SIlloin tuli JEsus heidän canſans paickan joca cudzutan Gethſemane / joſa oli Krydimaa / johon hän meni ja hänen Opetuslapſens. Mutta / Judas joca hänen petti / tieſi myös ſen paican: Sillä JEſus meni ſinne uſein Opetuslaſtens canſa. Ja JEsus ſanoi Opetuslapſillens: Iſtucat täſä / nijn cauwan cuin minä menen tuonne / ja rucoilen. Ja hän otti Petarin canſans / Jacobin ja Johannexen / ne caxi Zebedeuxen poica / ja rupeis murehtiman /

man/ wapiſeman ja ſureman. Ja ſanoi: Minun ſielun on murehiſans cuoleman aſti/ olcat täſsä ja walwocat minun canſani/ ja rucoilcat ettet te joutuis kiuſauxen. Ja hän ercani heiſtä/ lähes kiwellä heittä/ laſki polwillens ja langeis caſwoillens maahan/ ja rucoili/ jos mahdollinen olis/ että hän ſen ajan wältäis ja ſanoi: Abba minun Iſän/ caicki owat ſinulle mahdolliſet/ jos mahdolinen on/ nyn mengän pois minulda tämä Caicki/ ei cuitengan nyncuin minä tahdon/ mutta nyncuin ſinä. Ja hän tuli Opetuslaſtens tygö/ ja löyſi heidän macamaſt/ ja ſanoi Petarille: Simon/ macatcos? Etkös woinut yhtä hetke walwo minun canſani? Walwocat ja rucoilcat/ ettet te joutuis kiuſauxen/ hengi toſin on aldis mutta liha on heiko.

Taas meni hän toiſen kerran ja rucoili/ ſanoden: Minun Iſän/ ellei tämä Calcki mene pois minulda muutoin etten minä ſitä juo/ nyn tapahtucon ſinun tahtos. Ja hän tuli/ ja löyſi taas heidän macamaſt/ ſillä heidän ſimäns olit raſcat/ eikä tienet mitä heidän piti händä waſtaman. Ja hän jätti heidän meni taas/ rucoili colmanen kerran ſanoden: Iſä/ jos ſinä tahdot nyn ota pois minulda tämä Calcki/ cuitengin ei minun tahton/ mutta ſinun olcon. Nyn Engeli taiwaſt ilmeſtyi hänelle/ ja wahwiſti händä. Ja ſe joutui/ että hän cuoleman canſa ſodei/ ja rucoili hartamin/ ja hänen hikens oli nyn cuin weren piſarat/ jotca mahanwuoſit. Ja cuin hän nouſi rucoilemaſt/ ja tuli Opetuslaſtens

ty-

hänsne murhen tähden macamast/ja sanoi heille: Maatcat ja lewätkät? Jo nyt kyllädon/ se hetki on tullut/ cadzo/ihmisen poica ylönannetan syndisten käsijn/ noscat ja mengät/ cadzo/ se lähesty joca minun pettä. Mutta rucoilcat/ ettet te tulis kiusauxeen.

III.

Mitä Christus teke ia kärsi Hengelisten Jsän Annaxen ja Caiphaxen edes Hengellises Oikeudes.

Auta mua Jumalani täsä tuscas/ pag. 22.

Mjelä hänen puhuisans/ Cadzo/ Judas yxi cahdestatoistakymmenest/ tuli ja palio wäke hänen cansans/ ja ylimmäisten pappein/ phariseusten/ Wanhinden ja Kirian oppenuitten palweliat/ käwi hän heidän edelläns ja tuli sinne lyhtyillä ja soitoilla/ miecoilla ja seipäillä. Mutta joca hänen petti/ oli andanut heille merkin sanoden: Kenengä minä suuta annan/ se on/ kändiottacat händäja wisust poiswiekät. Cosca JEsus tiesi caicki mitä hänen tapahtuman piti/ tuli hän ja sanoi heille: Ketä te edzittä? He wastaisit: JEsusta Nezarenusta. Sanoi JEsus heille: Minä olen.

Mutta Judas/ joca hänen petti/ seisoi myös heidän cansans. Cosca JEsus sanoi heille: Minä olen/ astuit he tacaperin/ ja langeisit maahan. Näin hän taas kysyi heille: Ketä te edzittä: He sanoit: JEsusta Nazarenusta. JEsus wastais: Minä sanoin teille/ Minä olen: Jos te sis minua edzittä/ nin sallicat näiden men-

nä

nä. Että se/ puhe täytettäisin / cuin hän oli sanonut: en minä niistä yht än cadottanut/cuins minulle añoit

Mutta Judas astui äkist JEsuxen tygö/ sanoi hänelle: Terwe Rabbi. Ja suuta andoi hänen. Nyn sanoi JEsus hänelle: Ystäwän/ mitä wartn sinä tulit? Juda / suunandamisellaco sinä ihmisen Poian petät? Silloin ne astuit edes/ ja laskit kätens JESuxen päälle/ ja kynniotit hänen Cosca ne/ jotca hänen ymbärilläns olit / näit mitä tulewa oli/ sanoit he hänelle: HERra enmekö me lyö miecalla? Nyn Simon Petarilla oli miecka jonga hän weti ylos/ ja löi ylimmäisen papinpalweliato / ja hackais pois hänen oikian corwans: Jonga palwelian Nimi oli Malkus. Nyn JEsus sanoi: Sallicat tähän asti tulla. Ja sanoi Petarille: Pistä mieckas tuppen: Sillä caicki jotca mieckan rupewat/ ne miecalla hucatan. Taicka luuletcos/etten minä taitaisi wielä rucoilla minun Isäni / lähettämän minulle enämän cuin caxitoistakymmendä legiot Engelitä? Eikö minun pidä juoman sitä Calckia/ cuin Isä minulle andoi? Cuinga sijs Ramattu täytetän että nyn pitä oleman? Ja cuin hän rupeis hänen corwans/ paransi hänsen.

Sillä herkellä sanoi JEsus ylimmäisille papeille/ ja Templin haldioille / ja Wanhimmille / ja joucolle / cuin hänen tygöns tullet olit: Nyncuin ryöwärin tygö te läxitte/miecoilla ja seipäillä minua kynniottaman. Minä istuin teidän tykönän joca päiwä oppettain Templis/ ja et te ojendanet kättäne minun Päälleni/mutta tämä on teidän hetken ja pimeyden walda/ etta Prophetain kirioitu-

rit täytetaisin. Silloin caicki Opetuslapset/ ylönaunoit hänen ja pakenit.

Mutta joucko ja ylimäinen päämies/ ja Judalaisten palweliat / kynnioitit JEsuxen/ ia sidoit hänen / ja talutit händä / pois wieden ensin Hannaxen tygö joca oli Caiphaxen Appi / ja oli sinä wuotena ylimmäinen pappi. Ja Caiphas oli se joca Judalaisille oli neuwo andanut/ että yhtä ihmistä olis tarpellinen cuolletta Canssan edestä. Ja yxi nuorucainen seurais händä/ jolla oli lynainen waate palian ihon päällä. Ja nuoret miehet kynniotit hänen/ mutta hän jätti sen lynaisen waattens / ia pakeni alasti heildä.

Nyn he weit JEsuxen ylimmäisen papin Caiphaxen tygö/ johon caicki Kirianoppenet ja wanhimmat olit heidäns coonnet. Ja Simon Petari seurais JEsusta / ja toinen Opetuslapsi / joca oli ylimmäisen papin tuttawa/ ja hän meni JEsuxen canssa / ylimmäisen papin Salyn. Mutta Petari jäi pois owen taka. Nyn se toinen Opetuslapsi / joca ylimmäisen papin tuttawa oli / meni ja puhui owen wartialle / ja toi Petarin sisälle. Mutta palweliat / jotca hylistä olit walkian keskelle cartanota wirittänet / sillä kylmä oli / seisoit ja lämmittelit. Ja Petari seisoi myös heidän canssans jä lämmitteli / että hän olis nähnyt lopun. Cosca yxi pyca näki hänen walkian tykönä istuwan / cadzoi hän hänen päällens/ ja sanoi: sinä myös olit JEsuxen canssa Galileasta/ ja olet yxi tämän ihmisen Opetuslapsista? Waan

hän

hän kielsi caickein edes/ ja sanoi: Waimo/ en ole/ en minä tunne händä/ engä tiedä mitäs sanot.

Nyn ylimmäinen pappi kysyi JEsuxelle hänen Opetuslapsistans. Ja hänen Opetuxestans. JEsus wastais händä: Minä olen julkisest mailmau edes puhunut/ minä olen Synagogas ja Templis opettanut/ johon caickt Judalaiset coconduwat/ ja en ole mitän sala puhunut. Mitäs minulle kysyt? kysy nijlle jotca cuulit mitä minä heille puhunut olen. Cadzo/ ne tietäwät mitä minä sanonut olen. Ja cuin hän nämät puhui/ andoi yxi nijstä palwelioista cuin läsnä seisoit/ JEsuxelle corwapuustin/ sanoden: Nyngös sinuin pitä ylimmäistä pappia wastaman? JEsus wastais: Jos minä pahasti puhuin/ nijn tunnusta se pahaxi: mutta jos minä oikein puhuin/ mixis minua lyöt? Ja Hannas lähetti hänen sidottuna ylimmäisen papin Caipharen tygö.

Mutta Simon petari seisoi ja lämmitteli. Ja cohta en simäisen kieldämisen jälken/ cosca hän meni ylos porstuaan/ lauloi Cuckoi/ ja hänen näki taas toinen pyrkä/ joca sanoi nylle jotca siellä olit: Ja tämäkin oli JEsuxella Nazarenuxen canssa. Nyn he sanoit hänelle: Etkös ole myös hänen Opetuslapsistans? Taas kielsi hän/ ja wanoi: En minä ole. Ja wähän herken peräst/ tuli wielä toinen ja todisti/ sanoden: Totisest olet sinä yxi heistä/ sillä sinun puhes ilmoitta sinun. Sanoi myös hänelle yxi ylimmäisen papin palwelioist/ sen lango jonga petari corwan poishackais; Engös minä

sinua nähnyt krydimaas hänen cansans? Mijn hän rupeis idzens sadattelleman / ja wannoman: En tunne minä sitä ihmistä / josta te puhutte. Ja wielä hänen puhuisans / lauloi taas Cuckoi. Ja HErra käänsi idzens / ja catzoi Petarin päälle. Ja Petari muisti HErran puhen / joca hänelle oli sanonut: Ennen cuin Cuckoi cahdesti laula / sinä colmasti minun kiellät. Ja Petari meni ulos ja itki catkerast.

Mutta ylimmäiset papit / Wanhimmat ja caicki Raadi / edzeit wäärä todituста JEsusta wastan / händä cuolettaxens / ja ei he löynnet: Waikia manda wärä todistaia tuli / mijn ei sitteckän heidän todistoxens ollet sowelias. Mijmen tulit cari wärä todistaia / ja todistit wärin händä wastan / sanoden: Me cuulimma hänen sanowan: Minä tahdon maahan ricko Jumalan Templin / joca käsillä rakettu on / ja colmena päiwänä toisen / jällens rakenman / joca ei käsillä tehty ole. Ja ei nijdengän todistus ollut sowelias.

Ja ylimmäinen pappi nousi ja kysyi JEsuxelle / sanoden: etkös mitän wasta? mitä nämät sinua wastan todistawat? Mutta hän oli äneti / eikä mitän wastannut. Taas ylimmäinen pappi / kysyi / ja sanoi hänelle: Oletcos Christus sen siunatun poika? Minä wannoran sinua eläwän Jumalan cautta / ettäs sanot meille / jos sinä olet CHristus Jumalan poica? Sanoi JEsus hänelle: Sinäpä sen sanoit / Minä olen; Cuitengin sanon minä teille: tästedes pitä teidän näkemän ihmisen Pojan istuwan

woiman oikialla puolello / ja tulewan Taiwan pilwesä. Nyn ylimmäinen pappi rewäis waatteens / ja sanoi: Hän on pilckannut Jumalata / mitä me sillen todistuxia tarwidzem? Cadzo / nyt te cuulitta hänen pilckans / mitä te luulette? Nyn he caicki duomidzit hänen cuoleman. Ja ne miehet jotca JEsusta kynnipidit / pilkaisit händä / sylieskelit hänen Caswoillens ja löit händä rusicoillans / muutamat peitit hänen silmens / ja löit händä postelle / ja kysyit hänelle / sanoden: Arwa meille Christe / cuca sinua löi? Ja palio muuta / cuin he pilckaisit händä.

Mutta huomenelgain päiwän coittais cocoonnuit caicki ylimmäiset papit / Kirjanoppenet / Wanhimmat Canssan seas ja caicki Raadi / JEsusta wastan / cuolettaxens händä. Ja he weit hänen Raadins eteen? Sanoden: Olletcos Christus? Sano meille. Hän wastais ja sanoi heille: Jos minä teille sanon / nyn et te minua usco; Jos minä taas kysyn / nyn et te wasta / että myös päästä minua. Tästedes pitä ihmisen Pojan istuman Jumalan woiman oikialla puolella. Nyn he caicki sanoit: Nyn sinä olet Jumalan poica. Hän wastais: Te sanotta että minä olen. He sanoit: mitä me sillen todistusta tarwidzem? me olemma sen cuulet hänen omasta suustans.

IV.

Mitä Christus teke ja Kärsi mailmalisten duomarein Pilaturen ja Herodexen edes / ja seiso Raastuan oikeudes.

O JEsu cuins olet pynaru / pag. 99.

SIlloin caicki joucko ylösnousi/ ja wei
JESuxen sidottuna Raastuan eteen/ ja
ylön annoit hänen Maanherralle Pontius Pi
latuxelle.

Cosca Judas/ joca hänen petti/ näki et
hän duomittu oli/ catui hän/ ja toi jällens
colmekymmendä hopia penningitä pappei
päämiehille ja Wanhimmille/ ja sanoi: Min
pahasti tein että minä petin wiattoman weren
Nyn he sanoit: Mitä meidän siehen tule? cadjo
idzes. Ja hän heitti hopia penningit Tem
plin/ läxi sieldä/ menipois/ ja hirti idzens.

Mutta pappein päämiehet otit hopia pen
ningit/ ja sanoit: Ei näitä sowi panna vhriarc
kun: Sillä se on weren hinda. Nyn he pidi
neuwo/ ja ostit nyllä Sawenwalajan pellon
wieraisten hautamisexi. Sentähden se peldo
cudzutan wielätähän päiwän asti/ weripelloxi.
Silloin täyttin se cuin sanottu oli Jeremialda
prophetalda/ joca sanoi: Ja he otit colme
kymmendä hopia penningitä/ jolla se myyty
marettin/ jonga he ostit Israelin lapsilda/ ja
annoit Sawen walajan pellosta nyncuin
HErra on minun käskenyt.

Cosca he olit JEsuxen cansa Raastuan
eteen tullet/ nyn ei Judalaiset sinne sisälle
mennet/ ettei he olis idzeens saastuttanet/ waan
söisit pääsiäis lamban. Nyn Pilatus men
ulos heidän tygöns/ ja sanoi: Mitä cannette
te tuotte cätä miestä wastan? He wastaisit
ja sanoit hänelle: Ellei hän pahantekiä olis
en me olis händä sinun haldus andanet. Nyn
pila

pilatus sanoi heille: Niin ottacat te hånda ja
duomitcat teidän lakin jälken. Judalaiset sa-
noit hånelle: Ei meidän tule ketän tappa: että
JEsuxen puhe täytetäisin / cuin hän sanoi / il-
moittaden millä cuolemalla hänen piti cuole-
man. Ja he rupeisit candaman hänen päällens
sanoden: Tämän me löysimme Canssa wiettele-
mäst / ja kieldämäst Keisarille wero andaman /
ja sanomast hänens olewan Cuningan Christu-
xen. Niin pilatus meni taas Raastupan cud-
zui JEsuxen / ja sanoi hänelle: Oletcos Judalai-
sten Cuningas? JEsus wastais: Sanatcos sen idzestäs / eli
owatco muut sen minusta sin ulle sanonet? Pilatus wastais:
en minä ole Judalainen? sinun Canssas ja ylimmäiset Papit
ylönannoit sinun minulle: Mitäs tehnyt olet? JEsus wa-
stais: Ei minun Waldacundan ole tästä mailmasta: Jos mi-
nun Waldacundan olis tästä mailmasta / niin tosin minun
palweliani sen edest sotisit / etten minä Judalaisille ylönan-
neturi tulis; mutta ei minun waldacunden ole täältä. Niin
Pilatus sanoi hänelle: nijns olet Cuningas? JEsus wastais
sinä sen sanot että minä olen Cuningas. Sitä warten olen
minä syndynyt ja mailman tullut / että minä todiste-
tunnustan / jocainen sijs joca totudest on / se cuule minun
ääneni. Pilatus sanoi hänelle: mikä on totuus:

Ja cuin hän sen sanonut oli / meni hän
taas Judalaisten tygö / ja sanoi heille: En mi-
nä löydä yhtän syytä hänen canssans. Ja cosca
hänen päällens ylimmäisildä papeilda ja
wanhimmilda cannettin / ei hän mitän wastan-
nut. Niin sanoi pilatus hänelle: Etkös cuule /
cuinga cowasti he sinun päälles candawat?
Ja ei hän wastannut händä yhtäkä sana / niin
että Maanherra sin suuresti ihmetteli. Mutta
he wielä sanoit: Hän kehoitta Canssan / opet-

min coco Judeas ja on ruwennut Galileast ha-
man tähän asti.

Cosca pilatus cuuli Galileata mainitta-
wan/ kysyi hän/ jos hän Galileast oli. Ja cuin
hän ymmärsi/ että hän Herodexen lääniste
oli/ lähetti hän hänen Herodexen tygö: Sillä
hän oli myös silloin Jerusalemis. Cosca He-
rodes näki JEsuxen/ ihastui hän sangen suu-
rest: Sillä hän oli jo cauwan aica händä halan-
nut nähdäxens/ että hän oli palion hänestä
cuullut/ ja toiwoi häneldä jongun ihmen nä-
kewäns. Ja hän kysyi hänelle moninaisista/
mutta ei hän mitän händä wastanut. Ylim-
mäiset papit ja Kirianoppenet myös seisoit
ja cannoit cowin hänen päällens. Mutta He-
rodes huowinens ylöncadzoi hänen/ ja pilckai-
si händä puetti hänen walkiall waattella ja lä-
hetti jällens pilatuxen tygö. Sinä päiwänä
culi pilatus ja Herodes ystäwäxi kestenäns joi-
den wälillä ennen oli rijta ollut.

Nijn pilatus cudzui cocoon ylimmäiset
papit ja Waldamiehet ja Canssan/ ja sanoi
heille: Te oletta tämän ihmisen minulle tuonet/
nijncuin Canssan häiridziän/ ja cadzo/ minä
olen händä tutkinut teidän edesän/ ja en löydä
yhtän wica eli pahateco hänesä/ josta te can-
natte hänen päällens/ eikä Herodescan: sillä mi-
nä lähetin teidän hänen tygöns/ ja cadzo/ ei
hänestä yhtän Hengen ricosta löytä: sentähden
tahdon minä hänen rangaistuna päästä.

Mutta Pääsiäis juhlana oli Maanherra tot-
tunut pääsiämän Canssalle jongun fangin irralle
jonga

jonga he tahdoit. Ja silloin oli hänelle yxi cuuluisa fangi (nimittäin) Röwäri/ joca cudzuttin Barrabas tämä oli capinan nostaitten cansa kynniöitettu/ ja fangiuten heitettä/ joca capinas oli murhan tehnyt. Ja Cansa meni ja rupeis händä rucoileman/ tekemän heille nyncuin hän aina tottunut oli.

Wastais Pilatus/ sanoden: Teillä on tapa/ että minun pitä teille päästämän yhden pääsiäisnä irralle/ cumman te tahdotta/ että minä päästän teille/ Barrabam taicka JEsuxen/ Judalaisten Cuningan/ joca cudzutan Christus? Sillä hän tiesi/ että ylimmäiset papit olit hänen cateudest ylönandanet. Mutta pappein päämiehet ia Wanhimmat yllytit canssa anoman Barrabast/ mutta JEsusta huckaman. Nyn Maanherra sanoi heille: Cumman näistä cahdesta te tahdotte/ että minä päästän teille? Ja he huusit caicki/ sanoden: Ei tätä/ mutta Barrabas. Mutta Pilatus puhui taas heille/ ja tahdoi JEsuxen päästä/ sanoden: mitästä sijs minun pitä tekemän Jesuxelle joca cudzutan Christus? Nyn he caicki huusit: Ristiinnaulidze/ Ristinnaulidze händä. Mutta hän sanoi colmannen kerran heille: Mitästä hän pahan teki? En minä löydä yhtän syngen ricosta hänes/ sentähden tahdon minä hänen rangaistuxen päästä. Mutta he hogit suurella änellä/ pyytäin händä ristinnaulitta; ja heidän ja ylimmäisten pappein äni sai wallan.

Nyn Pilatus otti JEsuxen/ ja ruoskidzi hänen. Ja Maanherran huowi otit JEsuxen Raastupan/ ja cudzuit caiken joucon cocoon

hänen tygöns/ riſſuit hänen ja puetit purpu-
raiſen Caapuun / ja wäänſit oriantappuroiſ-
Cruunun / ja panit ſen hänen päähäns / ja an-
noit ruogon hänen oikian käteens / ja cumar-
ſit polwians hänen edeſäns / pilckaiſit händä /
ja rupeiſit terwettämän / ſanoden : Terwe
Judalaiſten Cuningas. Ja ſyljeſkelit hänen
päällens / ja annoit hänelle corwapuuſteja / otit
ruogon ja löit ſillä hänen päähäns.

Silloin pilatus meni ylos / ja ſanoi heil-
le : Cadzocat / minä tuon hänen teille ylos / että
te tiedäiſitte / etten minä löydä yhtän ſyytä hä-
neſä. Niin JEſus ylos meni / candain Orian-
tappuraiſta Cruunua ja purpuraiſta Caapua.
Ja hän ſanoi heille : Cadzo ihmiſtä : Coſca yli-
mäiſet papit ja palweliat hänen näit / huuſit he
ja ſanoit : riſtinnaulidze / riſtinnaulidze händä :
pilatus ſanoi heille : Ottacat te händä ja riſtin-
naulitcat : Sillä en minä löydä yhtän ſyytä hä-
neſä : Judalaiſet waſtaiſit händä : Meillä on
laki / ja meidän lakim jälken pitä hänen cuole-
mau : Että hän teke idzens Jumalan pojaxi.

Coſca pilatus tämän puhen cuuli / pelkäis
hän wielä enämmin / ja meni taas Raaſtupaan /
ja ſanoi JEſuxelle : Cuſta ſinä olet ? Mutta
ei JEſus waſtanut händä. Niin pilatus ſanoi
hänelle : Etkös mitän minulle waſtä ? Tiedät-
kös että minulla on walda ſinua riſtinnaulita /
ja minulla on walda ſinua pääſtä ? JESVS
waſtais : Ei ſinulla olis yhtän walda minua wa-
ſtan / jos ei ſe ſinulle olis annettu ylhäldä ; Sentäh-
den on hänellä ſuurembi ſyndi / joca minun ſinullen

ylön-

ylönandoi. Ja siitä aiasta pyysi Pilatus händä: päästä. Mutta Judalaiset huusit / ja sanoit: jos sinä hänen päästät / nijn et sinä ole Keisarin ystäwä: Sillä joca idzens tekee Cuningaxi / hän on Keisarita wastan.

Cosca Pilatus tämän puhen cuuli / wei hän JEsuxen ulos / ja istui Duomioistuimelle / sihen paickan joca cudzutan Lithostrotos / mutta Hebreaxi Gabatha. Ja se oli pääsiäisen walmistus päiwä / lähes cuudennella hetkellä. Mutta cuin hän Duomioistuimella istui / lähetti hänen emändäns hänen tygöns / ja käski hänelle sanoa: älä sinä mitän tee tälle Wanhurscalle miehelle / sillä minä olen palio kärsinytunesani / hänen tähtens. Ja Pilatus sanoi Judalaisille: Cadzocat tetdän Cuningastan: Nijn he huusit: Ota pois / ristinnaulidze händä. Hän sanoi heille: pitäkö minun ristinnaulidzeman teidän Cuningan: Ylimäiset papit wastaisit: Ei meillä ole Cuningast / waan Keisari.

Cosca Pilatus näki ettei mitän auttanut / mutta enä huhu tuli / tahdoi hän Canssan mieldä nouta / ja duomidzi heiden anomisens jälken. Ja hän otti wettä ja pesi kätens Canssan edes / ja sanoi: Wiatoin olen minä tämän Wanhurscan miehen wereen / cadzocat teitän. Nijn caicki Canssa wastais / ja sanoi: Hänen werens tulcan meidän pällem / ja meidän lastem päälle. Silloin päästi hän Barrabam / joca capinan ja murhan tähden fangiuteen heitetty oli / jota he anonetkin olit: Mutta JEsuxen ylönandoi

hän / heidän tahtons perän / ristinnaulitta.

V.

Mitä Christus teke ja Kärsi pääcolloin paicas caikilda yhteisest: Ja mitä hänen cuolemmahetkelläns tapahtu.

JEsus ristin päällä ripui / pag. 98

Nyn sota miehet otit JEsuxen / ja riisuit häneldä Caapun / ja puetit hänen omijn waateisins / ja weit hänen ristinnaulitta. Ja hän candoi ristiäns. Ja cuin he hänen ulos weit / käsitit he yhden miehen / joca sijtä ohidzekäwi ja pellolda tuli / nimeldä Simon Kyreneus / Alexandrin ja Ruffin Isä / sen he waadit hänen ristiäns candaman. Hänen päällens panit he ristin / että hänen piti JEsuxen jälis candaman.

Mutta händä seurais suuri joucko Canssa ja Waimoia jotca itkit ja parguit. Nyn JEsus käänsi idzens heidän puolens / ja sanoi: Jerusalemin tyttäret / älkät minua itkekö / waan itkekät idze teidän ja teidän lapsian. Sillä cadzo / päiwät tulewat / joina he sanowat: Autuat owat ne hedelmättömät / ja ne cohdut jotca ei synnyttänet / ja ne nisät jotka ei imettänet. Silloin herupewat sanoman wuorille: Langetcat meidän päällem; Ja cuckuloille: Peittäkät meitä: Sillä jos / nämät tapahtuwat tuoresa puusa / mitä sijtte cuiwetusa tapahtu?

Nyn wietin myös hänen cansans caxi muuta pahantekiätä surmatta. Ja he weit hänen sihen paickan joca Pääcolloin paicaxi cudzutan / mutta Hebreaxi Golgatha. Ja annoit hänelle etickata eli myrrhatua wijna juoda sapella secoitettu / ja cuin hän maisti / nyn ei hän tahtonut juoda.

Ja he

Ja he ristinnaulidzit hänen Golgathas/ ja ne cari pahan tekiätä hänen cansans / yhden oikialle ja toisen waselmalle puolelle; Mutta JEsuxen keskelle. Ja nijn kirioitus täytettin/joca sano: Pahan tekiäin seacan on hän luettu.

Ja se oli liki colmanella hetkellä päiwästä cuin he hänen ristinnaulidzit. Silloin sanoi JESus: Jsänna heille andexi: Sillä ei he tiedä mitä he tekewät: Nyn Pilatus kirioitti päälle kiroituxen ja pani ristin päälle; Ja oli näin kirioitettu: JEsus Nazarenus Judalaisten Cuningas. Tämän päälle kirioituxen luki monda Judalaisista: Sillä se paicka oli läsnä Caupungita / josa Christus ristinnaulittin. Ja oli Kirioitettu Hebreaxi / Grecaxi ja Latinaxi. Nyn sanoit Judalaisten ylimmäiset Papit Pilaturelle: älä kirjoitta/Judalaisten Cuningas. Pilatus wastais: Mitä minä kirioitin/ sen minä kirioitin.

Cosca sotamiehet olit JESuxen Ristinnaulinnet/ otit he hänen wattens/ ja teit neliä osa / cullengin Sotamiehelle osan / sihen myös hamen/ joca oli umbinainen caicki cudottu/ ylhäldä hamaan alas. Ja he sanoit keskenäns: Alkam tätä rickoco/ waan heittäkäm arpa / kenengä se pitä oleman / että Raamattu täytetäisin / joca sano: He owat minun waatteni idzellens jacanet / ja owat arpa heittänet minun hamestani. Ja Sotamiehet tosin näin teit/ Silloin seisoi JESuxen ristin tykönä / hänen Äitins / ja hänen Äitins sisar Maria/ Cleophan emändä / Ja Magdalena. Cosca siis JEsus Äitins näki ja Opetuslapsens/ jota hän racasti/ sanoi hän Äitillensä: Waimo cadzo poicas. Sitte

sanoi hän Opetuslapselle: Cadzo sinun Atiás. Ja sijtä hetkestä otti Opetuslapsi hänen tygöns.

Mutta canssa seisoi ja catzeli ja ohidzekäywäisset pilckaisit händä / wäändelit päätäns / ja sanoit: Woi sinuas / jalosi sinä Jumalan Templin maahan saotat ja colemena päiwänä sen jällens rakennat / auta idzes: Jos sinä olet Jumalan Poica nyn alas astu rististä. Nyn myös Pappein Päämiehet / Kirjanoppenet ja Wanhimmat pilckaisit händä ja sanoit: muita on hän auttanut / mutta ei hän woi idzens autta. Jos hän on Israelin Cuningas / nyn wapahtacan nyt idzens ja astucan alas rististä ja me wscom hänen. Hän turwais Jumalan / päästäkän nyt händä jos hän häneste huoli / sillä hän on sanonut: Jumalan Poica minä olen. Pilckaisit myös händä sotamiehet / astuit hänen tygöns / ja cocotit hänelle etikata / sanoden: jos sinä olet Judalaisten Cuningas / nyn wapahda sinus.

Nyn yxi pahantekyst / jotca myös ripustettuna olit / Pilckais händä / ja sanoi: Jos sinä olet Christus nyn auta sinuas ja meitä. Mutta toinen wastais / ja nuhteli händä / sanoden: Ja et tosin sinäkän Jumalata pelkä ettäs olet yhdes cadotuxes? Ja tosin me olemma oikein silnä: sillä me saamme meidän töidemme ansion jälken / mutta ei tämä mitän paha tehnyt. Ja sanoi JEsuxelle: HErra / muista minua cosca tulet Waldacundas. Nyn JEsus sanoi hänelle: Totisest sanon minä sinulle / tänäpän pitä sinun oleman minun canssani Paradisis.

Ja se oli lähes cuudennella hetkellä / ja pimeys tuli coiken maan päälle / haman yhdexänden hetken

asti /

asti/ ja Auringo pimeni. Ja yhdexänellä hetkellä huusi JEsus corkialla änellä/ sanoden: Eli/ Eli lamma asabthani/ se on/ minun Jumalan/ minun Jumalan/ mixis minun ylönannoit? Mutta muutamat jotca sijnä seisoit/ cosca he sen cuulit/ sanoit he: Heliasta hän huuta. Ja cuin JEsus tiesi jo caicki täytetyxi/ Ja että Ramattu täytetäisi/ sanoi hän: Minä janon. Oli sijs yxi astia pandu Etickata täyten. Ja cohta juoxi yxi heistä/ otti sienen/ täyttisen Eticalla/ ja pani Isoppia ymbärille asetti ruogon päähän/ piti sen hänen suunsedes ja käsk juoda. Mutta muut sanoit: Pidäs/ cadzocam/ jos Helias tule händä päästämän. Cosca JEsus oli Etickata juonut/ sanoi hän: Se on täytetty. Ja huusi taas corkialla änellä/ sanoden: Isä/ minä annan minun Hengeni sinun käsijs. Ja cuin hän sen sanonut oli/ calliisti hän pääns ja ylönannoi Hengens.

Cadzo/ Temylin esirippu repeis cahtia ylhäldä haman alas ja Maa järis/ kalliot halkeisit. Ja haudat aukenit/ ja monda Pyhäin ruumist/ jotca maannet olit/ nousit ja läxit haudoistans/ hänen ylös nousemisens jälken/ ja tulit sijhen pyhän Caupungin ja ilmestyit monelle.

Cosca Päämies/ joca sijnä hänen cohdallans seisoi/ ja ne jotca hänen cansans JEsusta wartioidzemas olit/ näit että hän sencaltaisella huudolla Henges andoi/ ja näit maan järinän/ ja ne cuin sillä tapahduit peljästyit he suuresti/ cunnioitit Jumalata/ ja sanoit: Totisest tämä oli hurscas ihminen ja Jumalan poica. Ja caicki Canssa cuin sinne cadzeleman meni/ cosca he näit mitä sillä tapah-

lä tapahdui / löit he rindoihins / ja palaisit rotians.

Mutta caicki hänen tuttuwans / ja waimot / jotca händä Galileasta seurannet olit / seisoit taambana / ja näit nämä caicki. Joiden seas oli Maria Magdalena / ja Maria wähemän Jacobin ja Josen Äiti / ja Salome Zebedeuxen poican Äiti / Jotca myös händä Galileas seurannet ja palwellet olit; Ja monda mutta jotca hänen cansans Jerusalemin mennet olit.

Mutta että walmistus päiwä oli / ja ei ruumit pitänyt ristisä Sabbathina oleman: Sillä se Sabbathin päiwä oli suuri / rucoilit Judalaiset Pilatusta / että heidän luuns piti ricottaman ja pois otettaman. Nyn tulit sotamiehet ja ricoit ensimäisen luut ja toisen / jotca hänen cansans ristinnaulitut. Mutta cosca he tulit JEsuxen tygö / ja näit hänen jo cuollexi / nyn ei he rickonet hänen luitans: Waan yxi sotamiehist awais hänen kylkens keihällä / josta wuoti Weri ja Wesi.

Ja joca tämän näki / hän on sen todistanut / ja hänen todistuxens on tosi / ja hän tietä hänens totta sanowan / että te myös uscoisitta: Sillä nämät owat tapahtunet / että Ramattu täytetäisin: Ei teidän pidä luuta rickoman hänes: Ja taas / toinen Kirioitus sano: He swawat nähdä cuhunga he owat pistänet.

VI.

Cuinga Christus haudatan Josephilda ja Nicodemuselda / Arydimaahan / ja mitä sijnä tapahtui.

Christuxen pyhä muistacam / pag. 87.

COsca ehto tuli / että walmistus päiwä oli / joca

joca on Sabbathin edellä / tuli Joseph / Judalaisten Caupungis Arimathias syndynyt / ricas mies ja cunnialinen Raadiherra / joca oli hywä ja hurscas / eikä ollut mieldynyt heidän neuwons ja teroons: Sillä hän odotti myös Jumalan Waldacunda / ja oli JEsuxen Opetuslapsi / cuitengin sala Judalaisten pelgon tähden. Hän rohkeis mennä Pilatuxen tygö / ja rucoili händä että hän olis saanut otta JEsuxen ruumin. Nyn Pilatus ihmetteli / että hän jo cuollut oli / ja cudzui tygöns päämiehen / ja kysyi hänelde jos hän jo aica cuollut oli. Ja cuin hän asian päämiehelde ymmärsi / andoi hän Josephille ruumin. Ja hän osti lyna waatten. Tuli myös Nicodemus / joca ennengin oli yölle JEsuxen tygö tullut / ja toi Mirhamia ja Aloeta se coitettua / lähes sata naula. Nyn he otit JEsuxen ruumin / ja kääreit sen puhtaisin lynawaatteisin / hywin hajuliisilla yrteillä / nyncuin Judalaisten tapa oli hauata. Mutta sijnä cuin hän ristinnaulittin / oli Arydimaa / ja Arydimaas oli wsi hauta jonga hän oli hacanut Calliohon / johonga ei wielä kengän pandu ollut / siehen he panit Judalaisten walmistus päiwän tähden / että se hauta oli läsnä / ja wieritit suurenkiwen haudan owelle / ja pois menit. Silloin oli siellä muutamia Waimoia jotca hänen cansans Galileasta tulleet olit / Maria Magdalena ja Josen Maria ja istuit haudan cohdalla / cadzellen hauta / ja cuinga hänen ruumins pandu oli. Syttä palaisit he ja walmistit hywän hajuisia yrteiä ja woi

teita /

tä: Mutta Sabbathina lewäisit he lain käskyn jälken.

Mutta toisna päiwänä walmistuxen päiwästä/ cocoonuit pappein päämiehet ja Phariseuxet pilatuxen tygö sanoden; HERra/ me muistamme sen wiertelian sanonen eläisäns: colmen päiwän peräst minä ylös nousen. Käske sijs warielda hauta colmanden päiwänasti/ ettei hänen Opetuslapsens tulis yöllä/ ja warastais händä/ ja sanois Canssalle: Hän nousi cuolluista/ ja nyn jälkimmäinen willitys tule pahemmaxi cuin ensimäinen. Pilatus sanoi heille: Synä on wartiat/ mengät ja wartioicat nyncuin te taidatte. Mutta he menit pois/ ja wartioidzit hautta wartiain cansa/ ja luttidzit kiwen Sinetilläns.

Christuxen ylös nousemisest cuolluist: Ja mitä hän teke Opetuslastens nähden nynä 40. päiwänä/ joina hän idzens ystäst heille hänen ylös nousemisens jälken ilmoitti.

COsca Sabbathi culunut oli/ osti ja walmisti Maria Magdalena/ ja toinen Maria/ joca cudzutan Jacobin/ ja Salome/ ja Johanna/ ja muut jotca heidän cansans olit/ ja olit JEsusta Galileasta seurannet/ hywän hajullisia yrteiä/ woidellaxens JEsusta. Mutta Sabbathina he olit alallans lain käskyn jälken. Ja Sabbathin ehtona hilian/ sinä Sabbathina/ cuin wielä pimiä oli/ ensimäisnä Sabbathina sangen warahin Auringon coittais tulit he haudalle/ candain hywän hajulista yrteiä/ cuin he walmistanet olit. Ja cadzo/ sijnä tapahdui suuri

man-

man järistös; Sillä Herran Engeli astui alas taiwahast/ tuli ja wierittj kiwen owelda/ ja istui sen päälle. Ja hän oli nähdä nyncuin pitkäisen tuli/ ja hänen waattens olit walkiat nyncuin lumi. Mutta wartiat hämmästyit peliäten händä/ ja tulit nyncuiu he olisit olet cuollet.

Mutta Waimot sanoit keskenäns: Cuca meille wierittä kiwen haudan owelda? Sillä hän oli sangen suuri. Ja cuin he cadzoit/ näit he kiwen wieritetyxi. Ja cuin he ofit hautaan menet/ nyn ei he löynnet HERran JEsuxen ruumista. Nijn jouxi Maria Magdalena sitä ilmoittaman. Ja tapahdui cosca Waimot sijtä epällit (ettei he JEsuxen ruumista löytänet) Cadzo/ silloin seisoit caxi miestä heidän tykönäns kyldäwis waatteis. Nyn he peljästyit/ ja löit caswans maata päin. Nyn he sanoit heille: Mixi te eläwätä cuolluitten seas edzitte? Ei hän ole täällä/ mutta ylös nousi. Muistacat cuinga hän teille sanoi/ cosca hän wielä Galileas oli/ sanoden: Jhmisen Pojan pitä ylönannettaman syndisten ihmisten käsijn/ ja ristin naulittaman/ ja colmandena päiwänä ylösnouseman. Ja nyn he muistit hänen sanans/ ja palaisit jällens haudalda/ ilmoittain caicki nämät yhdelletoistakymmencelle ja caikille muille. Ja heidän sanaas näyit houraxexi eikä usconet heitä. Cosca Maria Magdalena juoxi nyncuin sanottu on/ tuli hän Simon Petarin tygö/ ja sen toisen Opetuslapsen/ jota JEsus racasti/ ja sanoi heille: He owat HERran pois haudasta ottanet/ ja en me tiedä cuhunga he hänen panit.

Nyn Petari nousi ja meni ylos/ ja se toinen Opetuslapsi/ ja he tulit haudalle/ ja juoxit molem-

lemmat ynnä / mutta se toinen Opetuslapsi juoxi nopemmin cuin Petari / ja tuli ensist haudalle. Ja cuin hän sihen curkisti / näki hän siellä käärilinnat / mutta ei hän cuitengan sisälle mennyt. Nyn Simon Petari tuli hänen jälieens / ja meni hautaan / ja näki käärelinnat panduna / ja sen hikilinnan cuin hänen pään päällä oli ollut / ei käärilinnan cansa / waan erinäns käärittynä yhten paickan. Nyn meni myös se toinen Opetuslapsi sisälle / joca ensist haudalle tullut oli / ja näki sen ja uscoi. Sillä ei he wielä Ramattua ymmärtänet / että hän olis ylösnousawa cuolluista. Nyn Opetuslapset menit taas cocoon. Mutta Petari ihmetteli sitä cuin tapahtunut oli.

Mutta Maria seisoi ulcona haudan edes ja itki. Ja cosca hän nyn itki / curkisti hän hautaan / ja näki caxi Engelitä walkeisa waatteisa istuwan / yxi pään ja toinen jalcain puoles / johon he JEsuxen ruumin pannet olit. Ne sanoit hänelle: Waimo / mitäs itket? Hän sanoi: He owat minun HErrani pois ottanet / enkä tiedä cuhunga he hänen pannet owat. Cosca hän tämän sanonut oli / käänsi hän idzens / ja näki JEsuxen seisowan / eikä tiennyt että se oli JEsus. Sanoi JEsus hänelle: Waimo / mitäs idzet? Ketäs etzit? Mutta hän luulisen Arydimaan haldiari / ja sanoi hänell: HErra jos sinä hänen poiscannoit / nyn sano minulle / cuhungas hänen panit / ja mina menen hänen ottaman. JEsus sanoi hänelle: Maria; Nyn hän käänsi / ja sanoi hänelle: Raboni / se on / Mestari JE-

sus

ſus ſanoi hänelle: Älä minun rupe: Sillä minä en ole wielä mennyt minun Iſäni tygö. Waan mene minun weljeni tygö/ ja ſano heille: Minä menen ylös minun Iſäni tygö/ ja teidän Iſänne tygö/ ja minun Jumalani tygö ja teidän Jumalanne tygö. Tämä on ſe Maria Magdalena/ joſta JEſus ſeidzemän perkeleetä ulos ajanut oli/ jolle/ ſitte cuin hän enſimäiſen Sabbathin huomenelda ylös nouſnut oli/ hän enſin näyi. Hän meni ja ilmoitti Opetuslapſille (jotca hänen canſans ollet olit/ jotca murhetit ja itkit) että hän oli nähnyt HERran/ ja että hän näitä hänelle puhnut oli. Ja cuin he cuulit hänen elämän/ ja oli hänelde nähty/ ei he vſconet.

Ja cuin he olit hautan menet/ näit he yhden nuorucaiſen iſtuwan oikialla puolella/ joca oli waatetettu pitkillä walkeilla waateilla/ ja he hänumäſtyit. Mutta ſe oli Jumalan Enkeli; Ja hän ſanoi heille: Älkät hämmäſtykö minä tiedän että te edzitte JEſuſta Nazarenuſta/ joca riſtinnaulittu oli. Ei hän ole täällä/ hän ylös nouſi/ niincuin hän ſanonut oli Tulcat/ cadzocat ſia cuhunga HERra pandu oli. Ja mengät pian/ ja ſanocat hänen Opetus-apſillens ja Petarille/ että hän on cuolluiſta ylösnouſnut. Ja cadzo/ hän mene teidän edellän Galilean/ ſiellätte ſaatte hänen nähdä/ niincuin hän teille ſanoi. Ja cadzo/ Minä olen ſen telle ſanonut. Ja he menit nopiaſt ulos/ ja pakenit haudalda/ ſuurella pelgolla ja ilolla/ ja juoxit ilmoittaman hänen Opetuslapſillens. Mutta wapiſtus ja hämmäſtys oli heidän

pääl-

päällens tullut/ ei he myös kellengen mitän sanonet: sillä he pelkäisit. Ja heidän mennesäns hänen Opetuslapsillens ilmoittaman/ Cadzo/ nijn cohdais JEsus heidän/ ja sanoi: Terwe teille. Nijn he tulit ja rupeisit hänen jalcoihins/ jacumarsit händä. Silloin sanoi JEsus heille: Älkät peljätkö/ mengät ja ilmoitacat minun weliilleni/ että he menisit Galilean/ siellä he saawat minun nähdä.

Cosca he pois menit/ Cadzo/ nijn tulit muutamat wartioista Caupungin/ ja ilmoitit ylimmäisille papeille caicki mitä tapahtunut oli. Nijn he cocoonnuit Wanhimbain cansa/ ja neuwo pidit/ ja annoit sotamiehille palion raha/ ja sanoit: Sanocat/ että hänen Opetuslapsens tulit yöllä/ ja warastit hänen meidän maatesam: Jajos se tule Maanherran corwille/ nijn me tahdomme hänen lepyttä/ ja saatam teidän suruttomaxi. Ja he otit rahan/ ja teit nijncuin he olit opetetut. Ja tämä puhe on änixi otettu Judalaisten seas tähän päiwän asti.

Ja Cadzo/ caxi heistä menit sinä päiwänä yhten Kylän/ joca oli Jerusalimist cuudenkymmenen wacomitan pääsä/ Emaus nimeldä. Ja puhuit keskenäns cakista nijstä cuin tapahtunut oli. Ja tapahdui heidän puhuisans ja tutkistellesans keskenäns/ että JEsus idze heitä lähestyi/ ja matcusti heidän cansans. Mutta heidän silmäns pidettin/ ettei he händä tundenet. Nijn hän sanoi heille: mitkä puhet ne owat cuin te pidätte keskenän käydesän/ ja oletta murhelliset? Nijn Cleophas nimeldä wastais/ ja sanoi

hänel-

hänelle: oletcos ainoa muncalainen Jerusalemis / joca ei tiedä mitä siellä näinä päiwinä tapahdui? Hän sanoi heille: Mitä? He sanoit hänelle: Että JEsuxesta Nazarenuxesta / joca oli propheta wäkewä töissä ja sanoissa / Jumalan ja caicken Canssan edes. Cuinga meidän ylimmäiset papitia päämiehet ylönannoit hänen cuolemaan cadotuxen / jaristinnaulidzit hänen. Mutta me luulimma hänen sixi joca Israelin piti lunastaman. Ja sitte on jo colmas päiwä cuin nämät tapahduit. Owat myös muutamat Waimot meistä meitä peliättänet / jotca warahin amulla tulit haudalle / ja cuin ei he löytänet hänen ruumistans / tulit he / ja sanoit: Että he Engelingin näön nähnet olit / jotca sanoit hänen elämän. Ja muutamat meistä menit haudalle / ja löysit nincuin Waimot olit sanonet / mutta ei he händä löynnet.

Ja hän sanoi heille: O te tompelit ja hitat sydämmest yskoman nätä caicki a / cuin Prophetat puhunet owat. Eikö Christuxen pitänyt näitä kärsimän / ja hänen cunnians sisälle käymän. Ja hän rupeis Mosexest / ja calist Prophetaist / ja selitti hele caicki kirtoituxet / cuin hänestä sanotut olit. Ja heillähestyit kylä / johonga hemenit / ja hän teetteli hänens edemmä käymän. Ja he waadit händä ja sanoit: Ole meidän cansam: Sillä ehto joutu / ja päiwä on lasckenut / ja hän meni oleman heidän cansans.

Ja se tapahdui cosca hän atrioidzi heidän cansans / otti hän leiwän / kätti / murssi ja andoi heille. Nän heidän silmäns aukenit / ja he tunsit

tunsit hänen. Ja hän catois heidän edestäns. Ja he sanoit keskenäns: eikö meidän sydämem meisä palanut/ cosca hän tiellä meitä puhutti/ ja selitti meille Kirjoituxia? Ja he nousit sillä hetkellä/ ja palaisit Jerusalemin/ ja löysit ne yritoistakymmendä cooста/ ja ne jotca nijden cansa olit. Jotca sanoit: HERra on totisest ylösnousnut/ ja ilmannui Simonille. Ja he juttelit heille mitä tiellä tapahtunut oli/ ja cuinga hän heildä oli tuttu leiwän murtamisesta. Ja ei he näitäkän vsconet.

Mutta sen Sabbathin ehtona/ cosca owet olit jo sulietut/ josa Opetuslapset coos olit/ Judalaisten pelgon tähden: Cosca he näistä puhuit/ tuli JESus idze/ heidän attioitesans/ seisoi heidän keskelläns/ ja sanoi heille: Rauha olcon teille; Ja soimais heidän epäuscoans ja heidän sydämens cangiutta/ ettei he nijtä vsconet jotca hänen nähnet olit ylösnousnexi. Nijn he hämmästyit ja pelkäisit/ ja luulit Hengen näkewäns. Ja hän sanoi heille: Mitä te pelkätte/ ja mix sencaltaiset ajatuxet tulewat teidän sydämeen? Cadzocat minun käsiäni ja jalcoiani/ että minä idze olen? ruwetcat minun ja cadzocat: Sillä ei Hengellä ole liha eikä luita/ nijncuin te näettä minulla olewan. Ja cuin hän nämät sanonut oli/ osotti hän heille kätens ja jalkans/ ja hänen kylkens: nijn Opetuslapset ihastuit/ että he näit Herran. Mutta cosca ei he wieläkän vsconet/ ilon tähden/ waan ihmettelit sanoi hän heille: ongo teillä täsä mitän syötäwätä? Ja he panit hänen eteens cappalen paistetuta calaa/ ja wähän Mesileipä. Ja hän ottisen/ ja söi heidän nähtens. Ja

Ja hän sanoi heille: Nämät owat ne sanat cuin minä puhuin teille / cosca nimä wielä teidän cansanne olin: sillä caicki pitä täytettämän mitä kirioitettu on Mosexen Lais / ja Prophetais / ja Psalmeis minusta. Silloin hän awais heidän ymmärryxens / Kirjoituxia ymmärtämän / ja sanoi heille: Nyn on kirioitettu ja näin tuli Christuxen kärsiä / ja colmandena päiwänä ylosnosta cuolluista. Ja että hänen Nimeeens piti parannusta saarnattaman / ja syndein andexi andamusta caikis Canssois / ruweten Jerusalemist. Mutta te oletta caickein näiden todistajat. Silloin sanoi hän heille: Rauha olcon teille. Nyncuin Isä minun lähetti / nyn minä myös lähetän teidän. Ja cuin hän nämät sanonut oli / puhalsi hän heidän päällens / ja sanoi: Ottacat Pyhä Hengi / joille te synnit andexi annatte / nyllene andexi annettan: Mutta joille te ne pidätte / nyllene owat pidettyt

Mutta Thomas yxi Cahdestatoistakymmenest / joca caxoiserj cudzuten / ei ollut heidän cansans / cosca JEsus tuli. Nyn muut Opetuslapset sanoit hänelle: Me näimme HErran: Mutta hän sanoi heille: Ellen minä näe hänen käsijäns naulan reikä / ja pistä sormiani naulain sijan ja pane kättäni hänen Kylkeensä / en minä usco.

Ja cahdexan päiwän perästä olit Opetuslapset taas siellä / ja Thomas heidän cansans. Nyn JESus tuli cuin owet sulictut olit / seisoi heidän keskelläns / ja sanoi: Rauha olcon teille. Sytte sanoi hän Thomaxelle: Pistä sormes tänne ja cadzo minun käsiäni: Ja ojenna tänne kätes / ja pistä ne-

stä minun kylkeni ja älä ole epäuskoinen/waan vsco-
wainen. Thomas wastais/ ja sanoi hänelle: mi-
nun HErrani ja minun Jumalan? JEsus sanoi
hänelle: Että näit minun Thomas/nijn sinä vscoit;
Autuat owat ne jotca ei näe/ ja cuitengin vscowat.

Sijtte ilmoitti JEsus taas idzens Tyberian meren tykönä/ja hän ilmoitti idzens näin: Simon petari ja Thomas/ joca caxoisexi cudzutan/olit ynnä/ ja Nathanael/ joca oli Galilean Canasta/ ja Zebedeuxen poiat/ ja caxi muuta hänen Opetuslapsistans. Sanoi Simon petari heille: minä menen calan. Ne sanoit hänelle: Me menemme cansas. Nijn he menit ja astuit cohta wenhesen/ ja ei he sinä yönä mitän saanet.

Mutta cosca Amu oli/ seisoi JEsus rannalla/ mutta ei Opetuslapset tiennet että se oli JEsus. Sanoi JEsus heille: Lapset/ongo teillä mitän syötäwätä? He wastaisit händä: Ei. Nijn sanoi hän heille: Laskecat werckonne oikialle puolelle Wänehtä/ nijn te löydätte. Nijn he laskit/ ja tuli nijn palio caloja/ ettei he woinet wetä. Ja se Opetuslapsi sanoi/ jota JEsus racasti/ petarille: HErra se on.

Cosca Simon petari sen cuuli/ että se oli HErra/wyötti hän hamens ymbärillens: sillä hän oli alasti/ ja heitti idzens mereen. Mutta muut Opetuslapset tuli Wenhellä: Sillä ei he olet caucana maalda/ wan lähes caxi sata kynärätä/ja wedit wercko ja caloinens. Cosca he olit maalle tullet/ näit he hijlet panduna ja calat nijden päällä/ja leiwän. JEsus sanoi

heille

heille: Tuocat tänne nyſtä caloiſta cuin te nyt ſaitte. Simon Petari meni ja weti werkot maalle/ täynäns ſuuria caloja ſata ja colmecudettakymmendä. Ja waicka nyſtä nyn monda oli/ ei cuitengan werkot rewennyt. JEſus ſanoi heille: Tulcat rualle. Mutta ei yxikän Opetuslapſiſta yſcaldanut händä kyſyä: Cucas olet? Sillä he tieſit ſen olewan HErran. Nyn JEſus tuli/ otti leiwän ja andoi heille/ nyn myös calan. Tämä on colmas kerta/ cuin JEſus Opetuslapſillens ilmeſtyi/ ſitte cuin hän oli ylösnoſnut cuolleiſta.

Coſca he ſyönet olit/ ſanoi JEſus Simon Petarille: Simon Joannis/ racaſtackos minua enämbi cuin nämät? Hän ſanoi: Ja HERra ſinä tiedät että minä ſinua racaſtan. Hän ſanoi hänelle: Ruoki minun Carizoitani. Ja hän ſanoi taas hänelle: Simon Joannis/ rakaſtackos minua: Hän waſtais: Ja HERra/ ſinä tiedät että minä ſinua racaſtan. Sanoi hän hänelle: Ruoki minun lambaitani. Ja JEſus ſanoi: Colmannen kerran hänelle: Simon Joannis/ racaſtackos minua? Petari tuli murhelliſexi/ että hän colmannen kerran kyſyi hänelle: Racaſtackos minua? Ja ſanoi hänelle: HErra/ ſinä tiedät caicki/ ſinä tiedet myös että minä racaſtan ſinua. JESus ſanoi hänelle: Ruoki minun lambaitani. Totiſeſt/ totiſeſt ſanon minä ſinulle: Coſca ſinä olit nuori/ nijn ſinä wyötit idzes ja menit cuhungas tahdoit: Mutta coſcas wanhenet/ nijn ſinä ojennat kätes/ ja toinen wyöttä ſinun/ ja wie ſinun cuhunga et ſinä tahdo. Mutta ſen hän ſanoi andain tietä/ millä

cuolemalla hänen piti Jumalota cunnioidzeman.

Ja cuin hän sen sanonut oli/ sanoi hän hänelle; seura minua. Nijn petari kääns i idzens, ja näki sen Opetuslapsen seurawan jota JEsus racasti ja oli Ehtolises JEsuxen rinnoilla maanut: ja oli sanonut: HERra/ cuca se on joca sinun pettä? Cosca petari hänen näki sanoi hän JEsuxeile: HERra/ mitästä tämän? JEsus sanoi hänelle: jos minä tahdoisin hänen siehen asti oleman cuin minä tulen/ mitä sinun siehen tule? seura sinä minua. Nijn weliesten seas luultin/ etteisen Opetuslapsen pitäuyt cuoleman. Mutta ei JEsus hänelle sanonut: Ei hän cuole; Waan jos minä tahdon hänen siehenasti oleman cuin minä tulen/ mitä sinun siehen tule: Tämä Opetuslapsi todista näistä/ ja on nämät kirioittanut/ ja me tiedämme hänen todistoxens todexi.

Mutta ne yxitoistakymmendä/ Opetuslasta menit Galilean/ sille mäelle/ johonga JEsus oli heitä määrännyt. Ja hän nähtin vsemalda cuin wijdeldä sadalda welieldä yhdellä ajalla/ joista monda wielä eläwät/ mutta muuttamat owat cuollet. Ja cosca he näit hänen/ cumarsit he händä/ mutta muutamat epäilit. Ja JEsus tuli ja puhutteli heitä/ sanoden: Minulle on annettu caicki woima Taiwas ja Maan päällä. Mengät sijs ja opettacat caicke Canssa/ ja castacat heitä/ Nimen Isän/ ja Pojan/ ja Pyhän Hengen. Ja opettacat heitä pitämän caicki/ cuin minä olen teille käskenyt. Joca vseo ja castetan/ se tule autuaxi/ mutta joca ei vseo/ se cadotetan.

Mut-

Mutta nämätowat ne merkit/ jotca nijtä nou-
pattawat cuin vscowat: Minun Nimeni cautta pitä
heidän Perkelet vlos ajaman/ vsilla kielillä puhuman
kärmet pois ajaman. Ja jos he jotakin myrcky juo-
wat/ nijn ei heille mitän waahingoita. Sairasten
päällä pitä heidän kätens paneman/ ja ne parane-
wat. Ja cadzo/ Minä olen teidän tykönän joca päi-
wä mailman loppun asti.

Christuxen Taiwasen astumisest/ ja mi-
tä sijnä silloin tapahtu; cuinga hän myös
Pyhän Hengen lähettä.

MVtta ennen cuin hän ylös otettin/ osotti hän
hänens eläwäxi/ hänen kärsimisens jälken hä-
nen Opetuslapsillens/ moninaisella opettamisella
cosca hän idziäns heille näytteli neliäkymmendä päi-
wä/ ja puhui heille Jumalan Waldacunnasta/ awa-
ten heidän ymmärryxens/ Kirjoituxia ymmärtä-
män. Ja cuin hän heidän coonut oli/ kielsi hän
heitä lähtemäst Jerusalemist/ waan että he Isän lu-
pausta adotaisit/ sanoden: Cadzo/ Minä lähetän
Isäni lupauxen teidän päällen/ josta te minulda cuul-
let oletta. Mutta teidän pitä oleman Jerusalemis
siehenasti cuin te puetetä woimalla corkeudesta. Sil-
lä Johannes tosin casti wedellä/ mutta te castetan
Pyhällä Hengellä/ ei monen päiwän perästä. Cosca
he sijs cocoondunet olit/ kysyit he hänelle/ sanoden:
HErra/ nytkös Israelin Waldacunnan rakennat?
Nijn hän sanoi heille: Ei teidän tule tietä aica eikä
hetke jotca Isä on hänen woimans pannut. Waan
teidän pitä saaman Pyhän Hengen woiman/ joca
teidän päällenne tulewaon. Ja teidän pitä minun

 todista

todistajani oleman/et ainoastans Jerusalemis/ mutta myös coco Judeas ja Samarias/ ja siitte mailman åreen.

Nyn hän wei heidän hamaan Bethanian/ nosti kätens ja siunais heitä. Ja se tapahdui cosca hän heitä siunannut oli/ ercani hän heist/ ja otettin heidän nähdens ylös / ja meni taiwasen/ ja pilwi wei hänen ylös heidän silmäins edestä/ ja istu Jumalan oikialla kädellä. Ja cuin he cadzelit taiwasen hänen menneséns/ cadzo/ nyn heidän tykönäns seisoi cari mestä walkeisa waatteisa/ jotca sanoit: Te Galilean miehet/ mitä te seisotta ja cadzotte taiwasen? Tämä JESus on nyn tulewa/ cuin te hänen taiwasen menewängin näitte.

Ja cosca he händä rucoillet olit/ palaisit he taas suurella ilolla Jerusalemin/ wuorelda/ joca öliymäexi cudzutan / ja on Jerusalemist liki Saabathin matcan tacana. Ja cuin he sine tulit/ menit he siehen salyn cusa nämät yximielisest coos olit: Petari ja Jacobus/ Johannes ja Andreas Philippus ja Thomas Bartholomeus ja Matthaeus/ Jacobus Alphein Poica ja Simon Zelotes/ ja Judas Jacobi. Caicki nämät olit alinomati cosa rucouxes ja anomises / waimoin ja Marian JESuxen Aitin ja hänen weliens cansa / ja olit aina Templis kyttämäs Jumalata / Amen.

Nijnä päiwinä/ nousi Petari Opetuslasten seast) ja sanoi (ja joucko oli lähes caxikymmendä toista sata. Te miehet ja weliet / se kirjoitus piti täytettemän/ jonga Pyhä Hengi oli Dawidin suun cautta Judasta ennen sanonut/ joca nyden johdattaja oli cuin JESuxen kynniotit; Sillä hän oli meidän lucuum

luetty-

luettu ja on tämän wiran meidän canſamme ſaanut. Ja hän on anſainnut pellon wäärydẽ palcaxi/ hirttidzens/ja on keſkeldä cahtia pacahtunut/ että catcki hänen ſiſällyxens vlos putoiſit. Ja ſe ilmoitettin caikille cuin Jeruſalemis aſuwat/ että ſe peldo heidän kielellänſ cudzutan Hakeldama/ſe on weripeldo. Sillä ſe on kirjoitettu Pſaltari Ramatus: hänen cocons pitä kylmille tuleman eikä ſijnä pidä aſujanda oleman/ ja hänen wircans pitä toiſen ſaaman. Nyn pitä nyt näiſtä miehiſtä/ jotca meidän canſam ollet owat (caiken ſen ajan cuin HErra JEſus meidän canſam vlos ja ſiſälle käwi/ ruweten Johannexen caſteſta/ haman ſiehen päiwän aſti iona hän meildä ylös otettin) yxi otettaman hänen ylösnouſemiſens todiſtaiaxi ynnä meidän canſam.

Ja he aſetit caxi ehdolle/ Joſephin joca cudzutin Barſabas/ ja lijalda nimeldä Juſtus/ ja Matthian. Ja he rucoilit/ ja ſanoit: ſinä HErra joca caickein ſydämet tiedät/ oſota cumman ſinä näiſtä cahdeſta olet walinut/ että hän tulis arwan perän tähän palweluxeen/ja Apoſtolin wircaan/ joſta Judas on pois wilpiſtynyt/ ja pois meni ſiallens. Ja he heitit heiſtä arwan/ ja arpa langais Matthian päälle/ joca ſijtte luettin yhdentoiſta kymmenen Apoſtolin ſecaan.

Ja cuin wijdes kymmenes päiwä täytettin/olit he yximieliſeſt cooſa: Ja humaus tapahdui äkiſt taiwaſt/ nijncuin ſuuri tuuliſpää olis tullut ja täytti huonen cuſa he iſtumas olit. Ja heille näyit wijleſkellyt kielet/ nijncuin tuliſet/ ja iſtuit cungin heidän päällens. Ja he täytettin caicki Pyhällä Hengellä/ ja rupeiſit puhuman vſilla kielillä,

Mutta he menit ja ſaarnaiſit joca paicas ja HERra waicutti heidän canſans/ ja wahwiſti Sanan neutawaiſten merckein cautta.

Jerusalemin/

Jumalan Pyhän Caupungin surkia ja can hia häwitöxen Historia Flavius Josephilda/ joca myös idze sijnä oli/ Kirioitettu.

I.

Jumalan vscollisest waroittamisest oikian ca tymuxeen/ moninaisten exinomaisten merckein cautta/ paidzi sitä cuin idze Sanalla ennen vsein neuwottu oli.

COsca aica lähestyi/ jolla Jumala tahdoi Jerusalemin ja Judan Canssan rangaista/ ja se wijmeisen waiwan heidän päällens tuotta/ jost Prophetet ja meidän HErra CHristus heille vsein ennen vhgaten sanonut oli/ tapahduit ennen nämä seurawaiset merkit.

Taiwaas näkyi wiecan caltainen Pyrstötähti songo jocainen näki juuri Caupungin päällä coc ajastaian olewan.

Makianleiwän päiwänä / nimittäin cahdexanden päiwänä huhticuusa/ liki yhdexänellä / hetkellä yöllä/ walais sencaltainen kirckaus Altarin tykönä Jerusalemin Templs että jocainen luuli päiwän olewan.

Suuri waskinen owi Templis/ jota caxikymmendä miestä suurella työllä awais ja sulki / idzellän yöllä aukeni liki cuudennella hetkellä/ ehkä hän wahwoilla salwoilla ja lucuilla/lukittu ja suljettu oli.

Toisna päiwänä colmattakym̃endä Touco Cuusa/ näyi neljällä culmalla Taiwas / Waunut edes ja taas pilwis lijckuwan / ja yxi joucko hangittua Sotawäke / jotca suurella capinalla ja hudolla toinen toistans wastan carcaisit / nijncuin he keskenäns olisit sotinet ja tapellet.

Hel

Helluntai nönä Pappein Templis olles/ ja Juhlan tarpeita walmistais/ cuuli he en sist suuren hyminän/ ja cohta änen huutawan ja sanowan lähtekämtäldä. Waicka muutamat sanouat sen silloin tapahtunen/ cuin CHristus ristin päällä kärset/ ja Esirippu templis repeis.

Jerusalemin tuli myös Lehtimajan Juhlalle yxi wihelsäinen Mies/ nimeldä JESus Ananian poica/ tämä oli erinomaiselda Hengeldä wimmattu/ rupeis corkiast huutaman ja sanoman: huuto ideste/ huuto Jerusalemist ja Templist/ surkia walitus Yläst ja Morsiamest/ huuto myös caikest Canssast. Taincaltainen cauhia huuto oli hänellä lackamat sekä öllä että päiwällä/ ja juoxendeli nyncuin mieletöin jocapäiwä ymbärins Caupungita. Ja waicka muutamat (jotca sijtä pahaxuit/ että hän heille ja Caupungille paha ennusti:) hänen toisinans kynniotit ja armottomast widzoilla suomeit/ ei hän cuitengan huutamast lacannut. Sijtte weit he hänen Maanherran eteen/ jonga Romalaiset olit heidän päällens asettanet/ se andoi hänen syrkiasti luihin asti ruoskita. Mutta ei hän ikänäns sanallacan armo anonut/ eikä wesipisarata wuodattanut eli sitä totellut/ mutta huust lackamt: Woi/ Woi/ Woi/ sinuas sinä waiwainen Jerusalem. Heidän duomarins Albinus piti hänen mielipuolna ihmisnä/ ja sentähden ei hänestä lutua pitänyt. Näin käwi hän coco seitzemen ajastaica enimmitten yrinäns/ nyn eitei hän muiten cansa cansakäymist pitänyt/ mutta oli nyncuin hänellä jotacuta corkiata asiata olis ajattelemist ollut/ ja tämä oli aina hänen suusans:

Woi/ Woi/ Woi/ sinuas sinä waiwainen Jerusalem/ eikä coscan sijtä huudosta hänen änens langen nut. Cosca Romalaiset olit jo Caupungin pÿrittänet/ käwi hän aina muurin päällä ymbärins/ huutain/ ja sanoden: Woi Caupungia/ Woi Templiä/ Woi Canssa; Wÿmmein lisäis hän myös tämän/ jota ei hän ennen ollut sanonut: Woi minullengin. Ja sillä hetkellä hän wihollisilda cuoliari ammuttin. Nämät ja muut cauhiat merkit tapahduit ennen cuin Jerusalem häwitettin.

II.

Sÿtä waiwaisudest ja surkeudest cuin Judan Canssan Maacunnis ja Jerusalemis oli/ennen cuin se pÿritettin.

COsca Judalaiset/ nÿncuin murhajat ja pettäjät olit wiattoman Christuxen päiwildä pois ottanet/rupeis coco Judan Waldacunda ja hallituxen meno cohta päiwä päiwäldä heikenemän ja paheneman Ylimmäiset Papit rupeisit muita Pappeia wainoman/ HErrain ja woimallisten waihella/ oli alinomainen wiha/ catens ja waino. Caicki käännyit eripuraisuteen/ nÿn että julkisest jocu muutos näkyihallituxes seurawan. Sencaltaisesta muodottomasta wainosta/ cateudesta ja eripuraisudesta/ nijden woimallisten wälillä/ nousit monmaiset lahcocunnat ja wahingoliset eriseurat/jotca palion paha matcan saatit; nÿn myös sekä Jerusalemis että vlcona/ palio tehtin wäkiwalda ja murha/nÿn että mailmalinen ja Hengelinen hallitus oli jo peräti langem allans. Keisar Nero lähetti myös Cestus Floruxen (jonga tähden ei wähin meteli tapahtunut) Judalaisia hallidzeman/ mutta että hän oli mones asias heille ai-

ilieaiwan cowa ja angara/ hänen ahuendens coreudens ja ylpeydens tähden/ ajoit Judalaiset hänen pois ja sijnä sodas cuin he hänen cansans pidit/ löit hänelde enä cnin wijsituhatta Romalaista. Nijn Judalaiset kiucudzit ja härsyttelit (Jumalan sallimest/joca heidän pahojatecojans nyt costa ja rangaista tahdoi) Romalaisia päällens/ omast langemisexens. Mutta cosca Nero tämän tietä sai/ lähetti hän cohta Flavius Vespasianuxen hänen poicans Tituxen cansa Syrian. Silloin oli myös yhteinen luulo ja sanoma coco Jdäisella maalla (nijucuin Tranquillus kirioitta) että Judan maalda oli nijn woimallinen tulewa joca caiken mailman piti alans saaman; Waicka se tosi oli ja taittin ymmärtä Christuxen Hengelisest hallituxest cuin silloin Pyhän Ewangeliumin cautta coco mailmas ilmoitettin/ cuitengin muuttamat ymmäsit tämän näistä cahdesta Vespasianuxesta. Mutta Judalaiset omistit tämän heillens ja nijn idzestäns selitit/ että he ensist muutamis tappeluxis woitit wihollisens/ ja rupeisit sitte ylönpaldisest ylpeilemän ja paisuman/ tehdenheillens colme Päämiestä/ ja woitit nijn Ascalonin Caupungin: Mutta sijnä he cahdest Romalaisilda woitettin/ ja lyötin heildä enä cuin caxikymmendä tuhatta heidän ylimmäistens cansa.

Sitte meni Vespasianus Keisarin käskyst Galileam/ joca oli woimalinen Maacunda wäestä/ ryösti ja toimitti sen nijn surkiaxi/ ettei murhalla/ ryöwämisellä ja polttamisella yhtän loppua ollut. Silloin siellä monda Judalaisist tappettin yhdellä erällä wisikymmändä tuhatta wahwa walittua sotamiestä/ ilman Waimoita/ lapsia ja muuta Canssa

Wihollinen armathannut ena norta cuin wanhacan / ei rascaita Waimoia / ei myös lapsiacan kehdos. Vtspasianns lähetti cuusi tuhatta nuorta miestä Achaian yhtä miendä poicki caiwaman. Oriapi myytin colmekymmendä tuhatta Judalaist ja wijsi kymmendä tuhatta pelgost caulans poicki langeisit / ja corkein mäkein cuckuloilda idzens maahan syörit. Sieheu aican oli yxi wijsas jacuuluisa Mies / Josephus nimeldä / joca myös Pappi oli ja Päämies Judalaisten sodas hän pakeni pelgosta muiden cansa Jotapatan / Galilean Caupungin ja sinnä idzens lymytti. Cosca hän kynnt saatin ja Vespasianuxen tygö wietin / ennusti hän Vespasianuxen Keisarixi tulewan / seutähden händä armadettin ja Vespasianuxelda suures arwos pidettin. Tämä sijtte Historiat kirjoitti / jotca meillä judalaisten mensista owat. Cosca nämät näin Galileas tapahduit coiois suuri joucko Nyöwäreitä idzens Jerusalemist / ja ensist sala pallion murhateit / ja rupeisit sijte julkisest ryöwämän ja murhaman / ja sitä wihelijäistä Jerusalemin Caupungita surkiast waiwaman. Tämän oli yxi woimalinen HErras mies / Johannes nimeldä / matcan saattanue / että hän olis hallituxen alans saanut. Silloin myös muutamat ylimmäisistä Papeista tappettin / ja ylast Templisäkin weriwuodatetin / ja caxitoistakymmendä tuhatta Judan paraista Wapaus miestä sinä capinas surmattin. Muutamat luulewat Romalaisten tämän capinan salaisten neuwoin ja juonden cautta matcan saattanexi. Ja nyn Jerusalem silloin colminaisella waiwalla waiwattin / nimitäin / Romalaisten sodalla / Capinalla Caupungis / ja Tyrannyen julmudella jotca toinen totsens

peren-

perän cawalilla juonilla idzens corgotit/ ja Herrauden tähden Caupungis werta wuodatit. Cosca Gadanerit idzens Romalaisia wastan asetit/ että Vespasianuxen täydyi Talwisians muuta ja picaiseſt idzens heitä wastan walmisia/ nijn hän woitti heidän Caupungins Gadaran/ ja sen Päämiehen Placiduxen cuoliaxi löi/ tappoi pagos likt colmekymendä tuhatta Borgarita otticaxi tuhatta fangixi/ ja muu Canssa cuin pacoon pääsi/ syöxit idzens Jordanin wirtan/ joiden cuollet ruumit olkenit Jordanita myöden alas Asphaltitan merē/ joca cuolluxi Merexi cudzutan. Ja ne Judalaiset sillä puolen Jordanin hamaan Macheranin asti/ sijte joca paicas Romalaisilda woitettin/ ja suuri/ pelco tuli heidän päällens. Cosca talwi culunut oli/ sai Vespasinus cohta Kewäillä sanoman Ceſareax/ että Keisar Nero oli cuollut/ sentähden walmisti hän idzens kijrusti/ läxi Ceſarcasta/ ja sijte cuin hän caicki Judan ja Idumerein Caupungit woittanut oli/ paidzi muutamita linnoja/ jotca wieran sotawäen hallns olit/ täytti hän ne Caupungit Romin sotawäellä/ että hän sitä paremmin olis woittanut Jeruſalemin/ joca wielä ainoastans woittamat oli. Nijn Vespasianus walittin ja cuulutettin Sotawäeldäns sijhen aican Keisarixi. Sijtte meni hän Egyptijn/ ja aicoi nijn Italian/ andain sodan/ Judalaisten cans/ Tituxen haldun.

III.

Jeruſalem pijritetän 14. Aprilis, Templi poldeten 10. Aug. ja häwiterän 8. Sept. mitä myös muuta sillä wälillä tapahtui.

COsca Titus ajoi Jeruſalemin ohidze/ ja pijritti

seu / olit Judalaiset hänen pian fangixi saanet / että hän tuskin pääsi. Sytte sioitti hän leirins Scopurehen johon neliäs osa peniculina oli Caupungista / ja lähetti Sotawäkens Caupungita pyrittämän. Siehen aican oli palio Canssa caikist Caupungeista Pääsiäis Juhlan tähden Jerusalemin tullut / johon ennengin suuri joucko joutilasta Canssa idzens coonnut oli jotca Galileast vlos ajetut olit / nyn että sinä oli colme Osa jotca caiken yximielisyden turmelit ja coco hallituxen nyncnin vsem tapahtu / enämmin ja enämmin rywaisit ja pahensit. Yhdellä Osalla heistä oli Templi hallus / joiden Päämies oli Eleasar Simonin poica / hänen tygöns ne Zeloterit heidäns pidit / jotca olit aiwa pahanelkiset ja Borgareille palion pahateit. Allemmainen puoli Caupungita oli Johannexen hallus / joca caiken pahunden aleuja juuri oli / josta jo ennen puhuttu on. Ylimmäinen puoli Caupungist oli Simonin hallus cahdenkymenen tuhanen Edomerin canssa / jotca olit cudzutut Zeloterein wäkiwallasta ja murhasta Caupungita warieleman. Ja cuin henän joutunet oli / olisit he mielelläns sencaltaisista pahan jounisista päästä pytänet / mutta ei he taitanet. Cosca Titus tämän ymmärsi / että Caupungi oli ylön paldisella wäellä / täytettyrohgais hän idzens ja walmisti hänens kyrust Caupungita pyrittämän ja andoi tehdä Walleja ymbärins Caupungita / nyncuin Christus heillen ennen sanonut oli / että nyn palio Canssa coos oli / ja hän olis sen pikemmin taitannt heitä neljällä cuoletta. Cosca Judalaiset tämän näit / pacoisit he vlos seuurimmalla woimallans / tahdoin sitä estä / mutta ei heidän mitän auttanut. Sillä Jumala tahdoi jo nyt heidän

can-

canſans lopun tehdä ſentähden/ ei heidän neuwonsa ja aiwoiturens cungan joutunet / waan caicki jouduit wihan ja elkiwaldaiſuteen. Caupungis tapahdui ſuuri capina / joſa palio Canſſa Templin tykönä tapettin ja ſurmattin. Jeruſalemin Caupungi oli kyllä wahwa ja colminaiſella Muurilla turwattu ja wahwiſtettu/ ſildä puolelda cuin Caupungin tulda olis taittu. Sentähden Romalaiſet idzens/ caikella woimalla wahwiſtit/ Caupungita wäkirynnäköllä ottaman ja woittaman / ja ſait wijmein ſuurella työllä ne capi, wijmeiſtä muuria/ jolla ajalla myös palio Canſſa ſiellä nälkän cuoli. Nejotca parhat ja rackammat ſtäwät ollet olit / yſein keſkenäns leiwän palaiſen tähden tappelit / lapſet teñaiſit yſein ruan Wanhembains ſuuſta. Ei Welji armahtanut ſiſartans / eikä ſiſar welijens. Carpio Ohria maxoi monda culda penningitä. Mutamat ſöit ſuuren nälän tähden järiettömäin luondocappalden ſonda ja edzeit myös cauhiata ja kelwotoinda ſyötäwätä/ jolla he oliſit nälkäns ſammatanet. Muutamat nylit ja ſöit nahan mieckans tupeſta/ muutamat löyttin cuollunna / joiden heinä wihco oli ſuuſa. Siehen aican cuoli ſiellä näliäſtä nijn palio Canſſa / nijncuin Aninus Eleaſarin poica / joca Caupungiſta / ſitä Tituxen pyrittäis/ pakeni ſano/ että ſillä haudattin ſata tuhatta ja wijſikymendä tuhatta cuollutta. Egeſippus kirioitta ainoaſtans yhden portin cautta monda tuhatta ruumiſta ylos cannetuxi/ että lähes cuuſi ſata tuhatta ihmiſtä ſijnä capinas pois tuli. Judalaiſilla oli wielä Anconia hallus/ yxi wahwa ja luia linua. Nijn myös Templi/ joſta ſilda oli Caupungin tehty. Näitä cahta woitta oli ſuurembi työ / cuin jotacuta

nijſtä

nyſtä muiſta paicoiſt / ja waicka nältä Judalaiſta ſuureſt ahdiſti / ja tahdoi lopun heidän canſans tehdä / cuitengin ajatteli Titus ſen pitkälliſex ſentähden neuwoi hän Sotawäkeäns linna wäkirynnäköllä ottaman ja woimalliſella kädellä woittaman / ja waicka ſe waarallinen aicoimien oli / ſait Romalaiſet cuitengin woiton: Mutta Judalaiſilla ei ollut yhtän ohne / miſään aſias. Coſca Romalaiſet linnan ſait / ja Warſkitorwella mercki annettin / nyn caicki Judalaiſet tapettin / joilla Linna eñen ollut oli / muutamat ylidze Muurin heitettin / muutamat idzens cuoliari pudotit / ja muutamat yöllä Caupungin pakenit. Syytte he ſuurella waiwalla nyden päälle carcaiſit / joiden hallus Templi oli / ja ſanotan että Titus tahdoi Templiä armahta / cuin yſcottapa oli Jumalan palweluxen tähden: Mutta ei ſe mitän auttanut / ſillä Jumala tahdoi ettei ſijnä mitän pitänyt armahdettaman.

Sentähden / coſca he ſangen cauwan aica ſuurella waiwalla heidän canſans ſotinet ja tappellet olit / ja ei Judalaiſia hywällä eikä pahalla taitu ſaada andaman Linna / joca wielä heidän halluſans oli / ei myös he millächulla nöyryttänei heitäns / ymmärſi Sotawäki ettei ſitä taittu mutoin woitta cuin näljällä joca heidän mieleſtäns näkyi pitkäxi / taicka walkialla / ſentähden he ſytytit Templin palaman. Ja nyn ſe ſangen cauwis ja cuuluiſa rakennus ſurkiaſti tuhaxi paloi joca ſiehen aican ſuureſt yliſtetty joca paicas oli. Judalaiſiſt / joiden hallus ylimmäinen puoli Caupungita oli / pakenit muutamat Caupungin / muuta enin oſa ſurmattin miecalla ja tulella. Papit ſurkiaſt armo kärjäiſit / mutta armo aicaolt

pois /

pois/ että saanet armo Jumalalda taicka ihmisildä. Titus wastais (nyncuin Egesippus kirioitta) cosca Templi ja Jumalan palwelus pois on/ nyn ei enä sencaltaista Papejacan tarwita.

Jerusalemin Templin häwitös tahpahdui kymmendeuä päiwänä Mätäcuulla/ juri sinä päiwänä jona easimäinengin Templi Babelin Cuningalda poldettin jona päiwänä wsiast Kircoill palio wastoin käymistä tapahtunut on. Sijtä ajasta cuin Templi Cuningas Salomonilda ensin rakettin/ nyn toisen wuoten / Vespasianuxen hallites cului yxitoistakymmendä sata ja yxi aastaica. Mutta sijtä ajasta cuin Templi wasiudest rakettin/ joca toisna Cyruxen wuoma tapahdui/ cului wyssisata ja yhdexän seidzemättäkymmendä aastaica. Ja waicka Judalaiset näin ahdistetut ja sulietut olit / että yhtäkä toiwo ollut heidän päästä/ cuitengin ne jäänet olit aina patunet/ että millän tawalla myötä andanet/ ja ei muuta nyn palio peliännet cuin nälkä.

Josephus kirioitta että sinä päiwänä cuin Kircko paloi / tapahdui hirmuinen ja cauhia teco/ jonga jälken tulewaiset työläst wsco taitawat. Yxi cuñialinen Waimo/ Maria nimeldä / joca oli suuresta suuga ja muutoin ricas/ pakeni pelgosta muiden cansa/ toiselda puolelda Jordanin Jerusalemin ja cosca Caupungis nyn suuri nälkä oli/ otti hän imewäisen lapsens Kehdosia (mutta mingä caltaisella sydämmällä ja surkeudella tämä tapahdui / taita jocainen aiatella) tappoisen / ja söi sijtä itzepuolen / mutta toisen puolen pani hän Sotawäen eteen/ jotca joca paicas ymbärins huonesta huonesen juoxendelit/ edzein jotain syödäxens. Cosca he tämän näit/ cauhistuit

he sitä

he sitä/ ja armahtelit sitä köyhä ja onnetoinda Walmoo/ ja sen Esiwallalle Jerusalemis ilmoitit. Tämä cauhia työ nyn palio matcan saatti/ että he sitä päiwästä rupeisit Tituxen cansa rauhasta ja sowinnosta neuwo pitämän. Mutta että he nyn hilian tätä rupeisit toimittaman/ anoden suurta wapautta/ ja olit muutoin näljällä nyn lähes jo woitetut/ ei heillen sitä enä sallittu/ waan muutamain päiwän perästä suuren tuscan ja ahdistoxen tähden täydyi lukemattoman Canssan Caupungista ylos paeta wihollisten käsijn/ jotca heidän sijtte joucoin ja joucoin wähän hindan myit. Tapahdui myös, että Sotawäki näki yhden Judalaisen muutamia cullan cappalei tamasta jälieståns ottawan jotca hän enen niellyt oli/ josta cohta yhteinen sanoma coco Leirin tuli/ että Judalaiset jotca Caupungista heidän tygöns paennet olit culda täynäns jotca he ennen niellet olit cuin he Caupungista ylos tulit: Sillä ennen cuin he Caupungista ylos pääsitettin/ asetettin he mutamain eteen alasti/ turkitta/ ettei he olis wienet culda taicka muutta eansans/ cuin Romalaisten hywäri olis tainnut tulla. Tämä sanona andoi tilan/ että lähes carj tuhatta Judalaista Sotawäeldä yhtenä yönä cahtia leicattin/ luullen caikista Judalaisista culda löytäwäns/ ja olis wielä enä Judalaisia tapettu/ jos ei Titus olis estänyt ja kieldänyt/ ettei Jangeia pitänyt tappaman.

Wimein Caupungi woitettin/ ja ei enä nuorta cuin wanhakan olis armahdettu/ - jos ei kielty olis että nijtä armahdettaisin cuin ei sotaan ollet kelwoliset. Ja näin coco Jerusalemin Caupungi surkiast häwitettin/ poldettin ja peräti maahan cukistettin;

He:

He jätit muutamita wähiä huoneita seisoman / joisa Romalaisten Sotawäki asuman piti ja maacunda warieleman. He jätit myös siehen muutamita caunita Padzaita ja corkeita torneia jälken tulewaisille muistoxi / että sijnä cuuluisa ja hywin rakettu Caupungi oli ollut. Ja nijn Jerusalemin Caupungi woitettin cahdexandena päiwänä Syys cuusa joca oliwijdes Cuucausi sijtte cuin hän ensin pijritettin. Titus lähetti myös Alexandrian nijstä monenleisista fangeista cuin saatu oli / seidzemen toistakymmendä tuhatta nuorta ja wäkewätä miestä / jotca sielä nijn cuin alinomaiset oriat piti kiwiä ja Calckia candaman ja wetämän. Monda myös sijtä nuoresta Canssasta / wähän hindaan myytin / nijncuin järjettömät huondocappalet. Caxi tuhatta lähetettin ymbäri coco Romin Waldacunnan Caupungeihin / petoin eteen heitettä / ja rewittä / Canssan leikites ja iloites. Fangein joucco cuin jäänet olit ja wielä elit / oli yhdexän kymmendä tuhatta ja seidzemen tuhatta joita cuitengin ensist / cosco Caupungi pijritettin / oli enä cuin kymenen sata tuhattta miestä / enimitten muucalaisia ja ei Borgareita / cuitengin Judan Canssasta. Cosca Titus oli suurella cunnialla Jerusalemin woittanut / teloittanut / poltanut ja caicki perätti maahan cukistanut / wahwisti hän sen Maacunnan sotawäellä muiden Maacundain tähden jotca ymbäristöllä olit / ja waelsi sijtte Euphratin wirran tygö: Sillä nijn cauwas Romalaisten Waldacunda siehen aican ylotui. Cosca se pyhä Caupungi Jerusalem häwitettin / oli mailman alguста culunut / neliä tuhatta ja colme kymmendä ajastaica. Sijtte cuin Romi ensin rakettin cahdexan sata ja seidzemen

colmat

colmattakymmendä ajastaica. Christuxen kärsimi-
sen jälken / päälle / neliäkymmen ajastaica. Näin
saise cuuluisa ja ylistetty Caupungi surkian ja suru-
lisen lopun / joca Jdäisellä maalla kyllä sures arwos
pidettin.

Päätös josa yscolliseſt neuwotan / että cukin / sekä näiden ja muiden Jumalan wihan rangaistosten tähden / aicanans idzestäns waarin ottais ja parannoxen tekis.

NÄin rangais Jumalan Judalaisia / että he hänen pyhä
Ewangeliumitans wainoisit ja sen yhöncadzoit / asettain
heitä coco mailmalle cauhiaxi esicuwaxi / että ihmiset heidän
yhteydestäns oppisit Jumalan wiha ja rangaistosta pelkä-
män ja heitäns Christuxen tunnustoxen käännäisit : sillä jos
ei Jumala oma Canssans armahtanut / jolle hän nijn mo-
uet ja caunit lupauxet luwannut oli / joiden seas myös monda
suurta Patriarchat ja Prophetat elänyt oli / ja wielä sitte idze
Christus heistä syndyi : Cuinga cauhiamasti hän sitä Canssa
on rangaisewa / jolle hän sulast armost ja laupiudest hänen py-
hät sanans lahioittanut on / joca cuitengin / sen pahembi / pe-
räti kiittämättömät owat / oikian Jumalan palweluxen wai-
noiat / cangiat / oppiniscaiset ja wastahacoiset / nijn ettei endi-
sengän aican mailmas julmembia ja angarambia ole ollut.
Sentähden ei mahda yrikän epäällä / ettei rangaistus ole jo
owen edes / ja heille on totisest nijn käypä cuin Jerusalemil-
lengin tappahdui.

Tätä tule meidän käydellä todella ajatella / ja sydämen
panna / tehdä synnin catumus ja käändä meitäm oikian
Christuxen tundoon / Amen.

Jerusalemin häwitöxen Historia Wirrexi tehty.

HIstoria on tosin idzestäns / Cootu cocoon järiestäns / Je-
rusalemin surkiast lopust. Judalaisten myös paatumast /
ja caickein maahan caatumast / Joit ei heille ennustett hopust /
Prophetait / ei he totellet / Christust ei palio hywäillet joca
heit kypnelein cansa / Catumahan neuwoi ja wäänsi.

Idze

Idze sijs HERra monda wuot / Tunnustähdei heill edes tuott/ Ain armoians tariten heille. Ett olisit oikein käändynet/ja ei hulludesans näändynet/ waan tullet totuden tielle: Händä idzeylistämän/ Christust julki julistaman/ Vaan he näit wihaisit/ wainoit / Sill combistuit cowin waimoin.

Cosca lähestyi suuri tusc/ Joca nähtin cuin Amurusc/ Monilaisten merckein cautta. Judalaiset juur julkisest/ Cestusta wastau waldamiest / Keskenäns capinan nostit/ jonga he poies carcotit/ Pijleill perän myös tarcotit/ Wijsi tudatt Cestuxen Knihti /Paetes silloin hacatin ricki.

Cosca Noro tämen tietä sai/Ett tehty oli murhatai/ja Keisarin Laki lastett/Sanoi hän Sotamiehillens/Tulkeill puhuija kielillens/ Nyt olen minä sotaan hastett/ Vespasianus joudu jo/Syriasta sieldä wäke tuo. Judalaiset sodan alca/ Mut heidän pitä saaman palcan.

Judalaiset menit Ascalon/ Kehuit / kääldä me woiton tuom/Ja calua caiketi palion. Joill poistam me pois puolestam/Wiholiset estäm huonestam / Ehk cuing he olisit wahwat/ Mutt ei sield monda palainut/ Eik hewoisten päälle carainnut/ Wijskymmend tuhatta heistä/Tapettin ja lyötin tiellä.

Vespasianus woimastans / Galilean kijrutti cohdastans/ Sillä siellä oli palio Wäke. Poltti ja murhais monda miest/ Waimot ja lapsi andoi piest/ Wielä sijttekin cuolemans näki/ Wijsikymmend tuhat Judalaist/ Ilman yhtäkän muucalaist/ Ilman myös waimoit ja lapsi/Joit he jalwoist kiwen kropsit.

Ei nuort eik wanha armahdet/ Ei ythän lasta carwahdet/ Sill se oli surkia leicki. Cuus tuhatt muorta miestä sitt lähettin Achaian nijst/Yhtä niendä caiwaman poicki. Colme kymmend tuhat mytin pois/ Jote olit oriana suuris töis/ Wijs tuhat cuin näki hätäns Cadotit heidän oma kätens.

Cuin Röwärit tämän tietä sai/ Ett Galileas oli tehty näit/Jerusalemin cocosit heitäns Siellä he cauwain murhaisit/ Ja toinen toisens surmaisit/ Wältäin omia päitäns. Weri sielle wuoti lakamat/ Ei pääsnyt monda hackamat: Caick Canssa oli suures waiwas/ Ett ryöwärit ryöwäis ja pauhais.

Juma-

Jumalan Templi sowaistin/Pappein pääst hiuxet tohwaistin/ Werta oli Templi täynäns. Caxikymmend tuhat Herras miest / Josephus tiennusta / ioca ties / Ett tulit pois päiwilda päänäns. Sill olj hätä hädän pääll/ Monda waiwa heit waiwais siell/ Wihoklinen wihainen edes Capina/nältä Caupungin kädes.

Sijtt Gadarenit sanoit näin / Olcammiehet käändäkäm päin / Lyökämmeluiasti wastan. Wespasianus tarcka mies Heit wastan/cohta neuwon ties / Ettei pääskänyt yhtäkän lasta. Colmekymmend tuhatta mahan löi/ Caxi tuhat fangixi pois wei/Loput jotka ei jouluuet käsijn / Vpokit heidäns wirtsin jalwesijn.

Titus se tyly sotamies/Taiten se tarean neuwon ties/Cuing Jerusalemin julki / Wallit hän wahwist wäkenens/ Grawit myös calwat ymbärins / Ett hätä nähtin julki. Nälkä heit aiwoi ahdista/ Ja siehen neuwons wahwista/ Ett heidän sijnä kijni naupais/ Ja iocaidzen hengen tappais

Cosca he näin olit scantzatut/ Ja caikilda haaroild fangikut. Nälkä sijt joudui wierax/ Ei ollut mitän ensingän Yhtä leiwän pala semmeingän/ Taicka muuta tehtäwä teorax. Ei ollut wara Wanhemmat Lapsell leipä anda anowall/ Sitä cuin olis tainuut syödä. Mutt täydyi lasta anowat työdä.

Nälkä heit waati huiskiman / ja ioca nurcka nuistaman/ Ei pidetty luckueli telke. He söit sitä cuin cauhista/ Ja caicki carwat pöyhistä / Cuin oli oma jälki. Hätä on ollut heillä saugen suur / Tämä on totinen tosi juur/ Ett monda söit nijtä olki/ Joita he jalwoillans polki.

O sitä waiwa waikiat/ Ja iteu wirttä haikiat/ Cuin sildä waimolda cuultin / Joca oman lapsens cuoliaxlöi /Ja sijtä cohta puolen söi / Cuin wanhax eläwän luultin. Mutta sotawäeld toinen puol/ Jonga jälken hän suuresi huol / Hänelä ryöwätin ja wiettin / Cohta myös makiast syötin.

Ananias selkäst tunnusta / Ett sata tuhat ruumista/ Hän on silmilläns nähnyt. Wijsitoistakymmend tuhatt / jotca Titus aicoi murhata / Mutta ennen nälkään näänyit / Toist ei sijn saatu armahta/ Eick cuollut hautan carwahta / Idzestäns oli cungin työtä / Yli päiwä sekä yötä.

Jotca taas Caupungist carcoisit/ Tituxen leirin packoisit/

Fangi-

Fanginten heittäin heitäns/ Tuhatt siellä sijt yhten yön/ Sanottin he owat culdans syön/ ja tahtouwat nyt sen perittä/ Halaistin caicki cahtia/ Huowit cuin olit wartiana: Nijn edzittin culda ja raha/ Nijden waiwaisten ihmisten! wahan.

Sata tuhat myös poies wei/ Ja rutto tauti maahan löi/ Ain aial seidzemen wijcon. Cahdexankymmend tuhat wiel sijt/ Myös rutto tanti maahan lijt/ Jotc hyliäisit Jumalan lijton. Sijt cohta Caupungi woitettin/ Ja sanoma kellot soitetin/caickiylös alaisin syöstin/templi myös maahä lyötin.

Alexanrian sijt lähetetin/ Cuin Caria eedell ajettin/ Seizemän toista tymmend tuhat/ Caxikymmend tuhatcannettin/Jalopeurain luolan annetin/ ja muiden petoin murhat. Yhdestä ainoast penningist/ Colmkymmend annettin Judalaist/ ett Christus oli heild halpa Sill maxetin tämä cauppa.

Nyt on täs lyhykäisest cuulla saat/ Cuing Jerusalem on maahan lyöt/ Judalaiset julmast cuollet/ Mixi ei sana totellet/ Opetuxia wastan otellet/ Eik jumalat mitän huollet Nijn Jumala wielätin costelle/ Jos ett sinä händä tottele/ Kyllä hän wiel Tituxen löytä/Joca costa sinull pahoia töitä.

Sill opi hywä Christit täs/ Pydä Jumalan Sana ollas/ älä händ pidä halpan/ Cosca näin hacattu wijnapuu/ Oxilla täytetty Suden suu/ Cadzettei Jumal anna sua salpan/Joca olet ennen pacan oll/ äsken wedet Christuxen tiell/ Sill pydä händ seorat aina/ Nijn tawan meil jällens laina/Amen.

Käsiä Kirja/

Cuinga Jumalan palwelus Christiliisen tawan jälken meiden Seoracunnisam pidetän; ja muut tarpeliset cappalet siehen lisätyt.

Nämät täsä Kiriaises löytän:

1. Casteista.
2. Hätä Casteista.
3. Suomenkielinen Messu.
4. Awioskästystä.
5. Morsiamen huonen siunaus.

6. Awio

6. Awio Waimon; ia porton Airckon ottami-
7. Ruumin hautamiseſt. (ſeſt.

Caſteſta.

Coſca Pappi 1. tietä kenen Lapſi on/ 2. ettei ſe ole cotona Caſtettu/ 3. Lapſen nimen/ niin ſiitte tehdän/cuin ſeura/ja Täin neuwotan Canſſa.

RAckat Chriſtuxen yſtäwät/ meillä caikilla on Jumalan ſanaſta kyllä tietettäwä cuinga caicki ihmiſet jotca Adamiſta tulleet owat ſikiäwät ia ſyndywät ſynniſä/ joſta me myös ſen tiedämme/ että jos ei CHRISTVS JESVS Jumalan Poica meidän Wapahtaiam / olis meitä tullut auttaman niin me caicki / niincuin wihan Lapſet / oliſim iancaickiſeſt cadotetuxi tullet. Että myös tämä lapſi/niincuin mekin ja caicki muut ihmiſet / ennen cuin he weden ja Hengen cautta waſtudeſt ſyndywät / on luonoſtans ſaaſtainen ja ſynnillä tahratu/ ja on ſentähden Perkelen wotman ja cadoturen alla/ tarwidze hän myös Chriſtuxen armo ja apua niincuin mekin ja caicki muut/ Jota ei hän en ſingän keldäkän / olcon ſe nouremmilda taicka wanhemmilda (niincuin Ramatuſta kyllä tietäwä on) kiellä. Sentähden tehkäm nyt tämän köyhän lapſen canſa/ cuin Chriſtillinen ja welielinen rackaus meildä waatinimittäin/ ſaattacam händä caſten cautta meidän HErran ja Wapahtaiam Jeſuxen Chriſtuxen tygö/ rucoilen caikeſt ſydämeſt/ että hän armoliſeſt näin händä waſtan ottais / annais hänelle caicki hänen ſyndins ja rietaudens anderi ſunnais händä / niin myös lohdutoxexi ja wahwiſtoxexi Pyhällä/ pengellä rum-

runsast hänen lahjoitais/idze hänellens ynnä Isäl-
Jumalalle ja Pyhälle Hengelle kÿtoxexi/tälle köy-
hälle lapsucaiselle autudexi / ja hänen Christilliselle
Seuracunnalens lohdutoxexi ja enändämisex / A.

Sÿtte sano pappi lapsest/nämät sanat:

Mene tästä pois sinä saastainen Hengi/ ja anna
Pyhän Hengen sia/ sen woiman cautta joca on tule-
wa duomidzeman eläwitä ja cuoleitta Amen.

S Cruce signans dicit:

Ota pyhän Ristin mercki/ sekä sinun Caswos et-
tä Rindas.

Manu imposita, dicit:

Ru oilcam.

O Caickiwaldias ÿancaickinen Jumala/mei-
dän Herran JEsuxen Christuxen Isä/cad-
zo armolisest tämän sinun palwelias (pÿcas)
puoleen / jongas vscoon cudzunut olet/ aja hä-
nestä pois caicki sydämen sokeudet/ ja särie caic-
ki perkelen siteet/ joilla hän sidottu on/awa hä-
nen eteens sinun laupiudes owi/ että hän mer-
kitäisin sinun wÿsaudes merkillä/ ja että hänel-
dä caicki pahat himot catoisit/ ja seurais myös
sinun pyhiä kästyiäs / ja nÿn sinua iloisest sinun
pyhäs Seoracunnasas palwelis/lisännyis hy-
wydes / ja olis sinun pyhän Casteses sowelias/
ja sais sijnä totisen terweyden/ JEsuxen Chri-
stuxen meidän HErran cautta/ Amen.

Rucoilcam.

O Caickiwaldias Jumala / joca nÿden caic-
kein cuolematoin turwa olet jotca sinulda
otakin pytäwät/ caickein nÿden Wapahtaia
otca sinua huu tawat / ja caickein nÿden rauha

jotca

jotca sinua rucoilewat/ sinå joca olet vsco wai-
sten elåmå ja cuolluitten ylös nousemus/ iminå
huudan sinua tåmån sinun palwelias (pÿcas)
tåhden / jotca sinun Castes lahia ano / ja sinun
ÿancaikista armoos toiwo/ vuden syndymisen
cautta/ joca Henges tapahtu / ota HErra hån-
då sinun tygös/ nÿncuins sanonut olet: Anocat/
ja te saatte/ Edzikåt/ ja te löydåtte / Colcutakat/
ja teille awatan. Nÿn tee myös nyt cuin sinua
rucoillan / awasen eteen owi jotca koleutta/ ettå
hån sais Hengelisen Casten / ÿancaickisen sin-
nauxen / ja tulis sitå Waldacunnasta osallisexi
cuins luwannut olet / JEsuxen CHristuxen
cautta/ Amen.

HErra olcon teiden cansan/ Nÿn etc.

Rucoilcam.

O Caickiwaldias ÿancaickinen Jumala/ joca
sinun oikian cowan duomios jålken / olet
weden paisumisella cadottanut sen vscottoman
mailman/ ja vscollisen Noahn idze cahdexan-
dena sinun suuren laupiudes cautta pelasta-
nut / ja olet sen patuneen Pharaon/ ja caiken
hånen sotawåkens punaisen meren vpottanut/
ja olet sinun Canssas Israelin sen låpidze cui-
win jalgoin wienyt/ jolla sinun pyhå Castes
merkitån / sinå joca myös sinun pyhån Poicas
meidån HErran JEsuxen Christuxen Casten
cautta / teit Jordanin ja caicki wedet terwelise-
xi wirraxi / ja sääsit Casten/ josa synnit JEsu-
xen Nimen pojs pestån; Nÿn cadzo nyt armo-
lisest tåtå sinun palweliatas (pÿcas) N. ia an-
na hånelle oikia vsco/ ja vdista håndå Hengeså/
tåmån

tämän terweliſen wirran cautta / että häneſt catois caickiſe ſyndi cuin Adamiſta hänen tullut on / ja ſe cuin hän idze tehnyt on / että hän ercanis ſiitä jumalattomaſta joucoſta / ja tulis ſiehen pyhän Arckin / joca on ſinun pyhä Chriſticundas / ja täytetäiſin ſiinä pyhäl Hengellä / tulis myös ijancaickiſeen elämän / Meidän HErran JEſuxen Chriſtuxen cautta Amen.

Minä manan ſinua ſinä ſaaſtainen Hengi Iſän Jumalan / Pojan ja Pyhän Hengen Nimeen että ſs pakenet tämän JEſuxen Chriſtuxen Palwelian (Piſcan) tykö / N. Amen.

Rucoilcam.

O pyhä Iſä caickiwaldias ijancaickinen Jumala / joſta caicki totuden walkeus tule / me rucoilemma ſinun ijancaickiſen hywydes tähden / että annaiſit ſinun ſiunauxes tulla tämän ſinun palwelias (piſcas) päälle / walaiſiſtt händä / ja annaiſit hänelle vſcon ja tunnon / että hän olis ſinun pyhään Caſteſees mahdolinen / ja pyſyis ſinun pyhiſä Sanoiſas / meidän HErran JEſuxen Chriſtuxen cautta / Amen.

Culcam ymmärtäkäm ja muiſtacam cuinga Chriſtus ſanoilla ja töillä on pienille lapſille rocas / cuin täſſä Ewangelimiſt nähdän / ongа kirioita P. Marcus Ewangeliſta 10 Luguſans.

SJehen aican toit he lapſia JEſuxen tygö / että hän heihin rupeis Nijn opetis-lapſet nuhtelit heitä / jotca nijtä edes toit. Coſca / JEſus ſen näki / närkäſtyi hän / ja ſanoi heille: Sallicat laſten tulla minun tygöni / ja älkät

kieltäkö heitä: Sillä sencaltaisten on Jumalan Waldacunda. Totisest sanon minä teille: Jocainen cuin ei Jumalan Waldacunda ota nijncuin lapsi/ ei hän suingan siũe tule. Ja hän otti heitä syllijns/ ja pani kätens heidän päällens/ ja siunais heitä.

Pappi ja Cudzeit langewat polwilleus/ panewat/ kätens lapsen päälle/ ja rucoilewat: Isä meidän/ etc.

Erectus dicit:

HERra siunatcon sinun sijälle ja vloskäymises/ nyt ja ijancaickisest.

Cosca lapst Funtin edes pidetän/ kysy Pappi ensin Lapsen Nime/ ja sijtte kysy lapselle ja Cudzeit wastawat Lapsen puolesta:

1. Luowutcos Perkelest?
   Ja caikista hänen töistäns?
   Ja caikista hänen menoistans?
2. Vscotcos Isän Jumalan päälle?
   Vscotcos J.C. hänen Poicans päälle?
   Vscotcos Pyhän Hengen päälle?
3. Tahdotcos Castetta? Wastus: Tahdon.

Wast. Minä luowun. Wastaus Vscon.

Cudzeit nimittäwät lapsen/ ja pappi ottasen ja casta colmaist/ Sanoden:

Minä castan sinun N. Nimen Isän/ Pojan ja Pyhän Hengen/ Amen.

Kijtos Casten jälken.

Rucoilcam.

CAickiwaldias ijancaickinen Jumala racas taiwalinen Isä/ me kijtäm sinua caikest sydämest/ ettäs pyhän Christillisen Seuracundas aina woimas pidät ja enännät/ ja nyt olet

tämen

tämän lapsen andanut wastudest syndä ÿancaickisen elämän. Ja rucoilemma sinua/ ettäs lanpialisest sen sinun armosas warjelisit/ ja annaisit/ nÿn caswata/ että se aina olis sinulle kelwolinen/ Sinun poicas JEsuxen Christuxen meidän HErran cautta/ Amen.

HERRa siunatcon ja warielcon sinua/ HERra walistacon caswous siunu päälles/ ja olcon sinulle armolinen/ HERra käändäkön caswos sinun puoles/ ja andacon ÿancaickisen rauhan/ Nimen Isän/ ja pojan ja pyhän Hengen/ Amen.

Wimein neuwocan Pappi Cudzeita näin:

RAckat ystäwät Christuxes/ että tämä lapsi/ uden syndymisen peson cautta/ ioca on tapahtunut Weden ia Pyhen Hengen cautta/ on Jumalan Lapsexi ia JEsuxen Christuxen cansa perillisexi tullut: Nijn minä neuwon teitä/ että te/ iotca siehen todistaiat oletta/ sanotta ensist Lapsen Wanhemmille/ että he caswattawat sen Jumalan pelgos ia caickis Christilisis tawois/ ia opetawat lapselle: Isä meidän/ Vscon tunnustoxen/ Jumalan kymmenen kästyiä/ ꝛc. Siitte/ Jos Jumala cudzu lapsen Wanhemmat/ hänen lapsudesans/ että te tästä Lapsest otatte Christillisen waarin/ cuinga se rangaistoxes ia HErran pelgos caswais/ ia että hän vscollisest pidäis mitä nyt Castes luwattu on. Jos te tahdotta sen tehdä/ niin luwatcat yximielisest/ ia sanocat: Me tahdom Wastans/ me tahdom sen tehdä.

Sÿtte Pappi anda heidän Jumalan halduun/ ja sano: Mengät HErran Rauhan.

Hätä Castelta.

Pappin pitä kysymän nÿldä cuin lasta Castettais läsnä ollut on/ näin:

1. Ongo lapsi castettu? Wastans. On.
2. Millä hän on castettu? W. Wedellä.

3. Cuilla sanoilla hän on castettu? Wastaus. Niillä cuin Christus käski caickia Canssa Casta/ nimittäin/ Isän/ Poian/ ja P. Hengen Nimeen.
4. Cuca lapsen Castoi? W. R. R.
5. Pidättäkö sijnä Christillisiä Rucouxia? Wastaus. Me luimme/ Isä meidän Rucouxen.
6. Cuita sijnä muita oli? W. Minä hän se ja se.
7. Mikä lapsen Nimi on? W. R. Jos se on unhotettu/ niin silloin annetan lapselle Nimi.
8. Ongo se tosi että näin tehty on? W. on.

Cosca pappi näin cule tapahtunexi/ nyn sanocan läsnä olewaisille/ näin:

Rackat ystäwät/ että te Jumalan ja hänen Seuracundas edesä tunnustate/ että tämä lapsi on wedellä castettu Christuxen käskyn jälken/ Isän/ Poian ja Pyhä Hengen Nimen. Nyn minä todistan teidän oikein täsä asias tehnen/ nyn ettei hän nyt enä Casietta tarwidze.

Syttene neuwotan Seoracunda/ wahwistaxens tätä castetta näin.

Rackat Christuxen ystäwät/ minä olen tutkinut ja todexi löytänyt että tämä lapsi on Jumalan Pyhän Colminaisuden Nimeen Castettu/ sentähden minäkin nyt sencaltaisen Casten Pyhän Colminaisuden Nimeen wahwistan: Sillä lapset tarwidzewat armo/ jota ei meidän racas HErran ja Lunastajan JEsus Christus ikänäns heildä kiellä/ cusa eli cosca sitä häneldä hänen sanans jälken heidän puolestans anotan. Sillä ei hän ole sitä sitonut erinomaiseen aicaan/ paickan eli personan erinomaitain cosca hätä käsis on ja nyn tarwitan/ mutta cusa ikänäns Christityt ihmiset yhteen tulewat hänen Nimens/ sijnä on hän keskellä/ ja jumalisen armons woimal-

kises

liseſt oſotta / Sanan / Sacramentein ja Rucouxen cautta / nijncuin hän totiſeſt luwannut on. Ja että me Jumalan Poian meidän Herran JEſuxen Chriſtuxen tiedäiſimme totiſeſt tämän lapſen ſen Caſten cautta tygöns ottanexi / nijn cuulcam hänen pyhiä ja lohdulliſia ſanojans ſijtä / jotca P. Marcus 10. Lugus Kirjoitta näin: Sehen alcan toit he lapſia / ꝛc. Vide à Priori, pag.

Näiſtä ſanoiſta Nackat yſtäwät / me cuulemma että tämä lapſi / caickein muiden ihmiſten canſa / jotca Jſän Jumalan / Poian ja Pyhän Hengen Nimen Caſtetuxi tulewat; On JEſuxen Chriſtuxen Waldacunnan oma. Sentähden minä myös meidän HErran JEſuxen Chriſtuxen puoleſta / annan hänen Jſäns / Aitins ja Cudzeins haldun / nijn että hän Chriſtiliſeſt caſwatettaiſin ja opetettaiſin / nijncuin. Jumalan laſten tule.

Pappi ja Cudzeit langewat polwillens panewat kätens lapſen päälle / ja rucoilewat: Jſä meidän / ꝛc.

Erectus precatur:

GSinä wiatoin Caridja HErra JEſu Chriſte / joca wiattomia racaſtat ja ſentähden käſkit anda laſten tulla ſinun tygös ja panit kätes heidän pällens / ſiunaiſit heitä / ja ſanoit: Nijden on Jumalan Waldacunda. Me rucoilemma ſinua nöyräſti / että ſas armoliſeſt cadzoiſit tä nän lapſen puoleen / joca myös ana ſinun pyhä ſiunauſtas pytä että nijncuin hän ſinun Nimees Caſtettu on / Weden ja Pyhän Hengen cautta waſtaudeſt ſyndynyt / mahdais myös ſen Hengen wäes caſwa ja enändyä ſiehen ſiſälliſen ihmiſeen / ja ſinun armoſas / että hän caikiſa hywiſä lahioiſa täydelinen olis Sinä joca Jſän Jume-

lan ja Pyhän Hengen cansa hallidzet ÿancaickisest/A.
Sÿtte siunatcon sekä lasta/ että mutta lässä ole-
waisia/ näin:
HErra siunatcon ja warielcon teitä/ etc.
Vide â priori pag.
Wijmein neuwocan Cudzeitä:
Ut â priori; ubi vide.
Sÿttä anda hän heidän Jumalan haldun/ ja sano:
Mängät HErran Rauhan.

Suomenkielinen Messu.

Näin pitä Canssa Kirckon tuldua neuwotta-
man Jumalan edes syndejäns tunnustaman

RAckat ystäwät/weliet ia sisaret Christu-
xes JEsuxes/ että me nyt olemma cocoon
tullet/ meidän Jumalan palwelustam pitä-
män/ kÿttämän Jumalata caickein hänen hy-
wäin tecoins edestä/ ia myös rucoileman hä-
neldä caickia mitä me tarwidzem/ sekä Hen-
gellistä että ruumillisia tarpeita/ ja me ym-
märräm ettän me caicki/ilman epäilemät/olem-
ma synneillä rascautetut/ ja pydämme synnistä
päästä. Sentähden langetcam meidän polwil-
lem/ ia nöyrytäkäm meitäm Jumalan meidän
taiwalisen Isäm eteen/ sydämmellä ja suulla
ja tunnustacam meitäm/ waiwaisexi wiheliäise-
xi syndisexi/rucoillen häneldä armo ja laupiut-
ta/ näin idze cukin cohdastans sanoden:

MInä waiwainen syndinen ihminen joca syn-
nis/ etc.
Edzi Rucous Kirian/ pag. 30.

Sÿtte

Sÿtte lisätän tämä Rucous.

CAickiwaldias ÿancaickinen Jumala/ hänen suuren ja käsittämättömän laupiudēs tähden/ andacon meille caicki meidän syndin anderi/ ja suocon meille armoians parata meidän syndistä elämätäm/ wahwistacon meidän vscom/ ja saatacon hänen cansans ÿancaickisen elämän/ Amen.

HErra armahda meidän pällem.
Christe armahda meidän päällem.
HErra armahda meidän päällem.

Cunnia olcon Jumalan corkeudes: Ja maasa rauha in himisten hywä tahto.

Eli: Ainoan Jumalan cordeudes/ ꝛc. Edzi Wirsikirian/ pag.

Me kijtäm sinua. Me siunam̃a sinua. Me sinua rucoilem̃a. Me ylistäm ia cunnioitā sinua. Me sinua kijtäm sinun suuren cunnians tähden. O HErra Jumala taiwalinen Cuningas, Isä Caickiwaldias Jumala. O HErra sen caicken corkem̃an ainoa Poica JEsu Christe. O HErra Jumala/ Jumalan Caridja/ Isän Poica/ sinä cuin poisotat mailman synnit/ armhda meidän päällem. Sillä sinä olet yxinäns pyhä. Sinä olet yxinens HENra. Sinä olet yxinäns se corkein JEsu Christe. Sen Pyhän Hengen cansa/ Isän Jumalan HErrandes/ Amen.

Aspiciens auditores, canit:

HErra olcon teidän cansan/ Nÿn etc.

Coll. Epist. Grad. Evang. Symb. Psalmus ad Suggestum, Preces, Psalmus de Suggestu, ordine sequuntur, quæ suis in locis.

Cosca Pappi saarnasta päästyä tule Altarin eteen ja HErran ehtollinen pitä pidettemän weisa hän näin:
HErra olcon teidnn cansan/ Nÿn myös etc.
Ylötkät teidän sydämen J. tygö/ Me ꝛc.
Kÿttäkäm Jumala meidän HErran/ Se on oikeus ja cohtuus.

Totiſeſta on ſe cohtulinen/ oikein ja autuaſt / että me aina ja joca paicas kijtäm ja yliſtäm ſinua Pyhä HERra Caickiwaldias Iſä ijancaickinen Jumala/ caickein ſinun hywäin tecois tähden / ja lijatenginſen tähden / cuins meille oſotit / coſca me caicki ſynnin tähden nijn pahaſti joutunet olimma / ettei meidän etteſäm mutta ollut / cuin cahdotus ja ijancaickinen cuolema/ja ei yxikän luondocappale taiwas eikä maan päällä woinut meitä autta. Nijn ſinä lihetit ſinun ainocaiſen Poicas JEſuxen Chriſtuxen cuin oli yxi Jumaluden luondo ſinun canſas/ annoit hänen ihmiſex tulla meidän tähtem/ panit meidän ſyndim hänen päällens / ja annoit hänen cuoleman kärsiä ſinä ſiaſa joſa meidän caickein ijancaickiſeſta Cuoleman pitj. Ja nijncuin hän woitti Cuoleman ja jällens nouſi elämän ja ei ikänäns enämbi cuole; Nijn pitä myös caicki ne / jotca hänen idzens luottawat/ woittaman ſynnin ja cuoleman/ ja ſaaman hänen cauttans ijancaickiſen elämän. Ja etten me coſcan ſencaltaiſta hänen hywä tecoans unhdaiſi/ mutta aina mieleſäm pidäſimme ja muiſtaſimme. Nijn ſinä nöna jona hän petettin / piti hän yhden Ehtolliſen joſa hän:

Vel: JEſuxen Chriſtuxen cautta meidän HERran / joca ſinä yönä jona hän petettin. *

* Otti leiwän kijtti murſi ja andoi Opetuslaſtens/ ja ſanoi: Ottacat ja syökät / tämä on minun Ruumin joca teidän edeſtän annetan / ſe tehkätte minun muiſtoxeni. Nijn hän otti myös Calkin / kijtti ja andoi Opetuslaſtens ja ſanoi: Ottacat ja juocat tä-

ſtä

sä caicki/ tämä on sen Uden Testamendin Calcki minun weresäni/ joca teidän ja monen tähden wuodetan syndein anderi andamuxi. Nijn usein cuin te sen teette/ nijn tehkätte minun muistoxeni.

Sijtte luetan eli weisatan:

pyhä/ pyhä/ pyhä Herra Jumala Zebaoth/ täyden owat Taiwat ja Maa sinun HErrautas/ Hosianna corkeudes. Kijtetty olcon se cuin tule Herran Nimen/ Hosianna corkeudes.

Rucoilcam nyt caicki/ nijncuin meidän Herra JEsus Christus on meitä opettanut/ näin sanoden: Isämeidän/ &c.

Näin meuwottacon Canssa jotca HErrain Ehtolliselle käydä tahtowat.

RAckat ystäwät/ että täsä pidetän Christuxen Ehtollinen/ ja totisest leiwän ja wijnan alla jaetan ja nautitan hänen totinen rumins ja weren/ ylön luonnollisella ja tutkimattomalla muodolla Jumalan omaan wijsauden/ totuden ja caickimuudaisuuden jälken/ joca sen idzeon säätänyt ja asetanut/ on tarpellinen (nijncuin P. Pawali meitä opetta) että me idze cukin cohdastam coettelem idzem/ ja sijtte syömme tästä leiwästä/ ja juomme tästä Calkista. Ja silloin me idzem oikein coettelemme/ cosca me tunnemme meidän ricoxem ja syndim/ isomme ja janomme wanhurscautta ja syndein anderi saamista/ joca meille täsä Sacramäntis taritan/ ja tahdomme tästedes meitäm parata/ lacata pois synnistä/ ja elä hywäs ja wanhurscas elämäs. Sentähden on myös meidän HErran erinomaisest käskenyt/ tätä Sacramentiä hänen muistoxens nautita/ se on/ että me näin hänen catkeran Cuolemans/ ja callin werens

wuodatoxen muistamme / sitä aiatteleme ja täydellisest vscomme / että se on meidän syndeim anderi saamisexi tapahtunut. Sentähden / jos me nyt syömme tästä leiwästä / ja juomme tästä Calkista / sencaltaisella wahwalla vscolla näihin sano hin cuin me tästä cuulemme / että Christus ou cuollut / ja hänen werens meidän syndeim tähden wuodatettu / näin me totisest myös saamme meidän syndim anderi / ja wäldämme cuoleman joca synnin palcka on / ja saamme Christuxen cansa ijancaickisen elämän. Mutta joca kelwottomast / se on / catumattomalla sydämellä / ja ilman vscota / Jumalan lupauxen päälle / tästä leiwästä syö ja HErran Calkista juo / hän tule wicapääxi HErran ruumisen ja Wereen / syö ja juo hänellens duomion ei eroitain HErran ruumista. Tästä meitä caickia Isä Jumala / Poica / ja Pyhä Hengi armollisest warjelcon / Amen.

HErran rauha olcon teidän cansan / Näin myös sinun / etc.

Anda sitte Canssalle Leiwän / Winnan / ja sano:

Meidän Herran Jesuxen Christuxen Ruumis (weri) kätkekön sinun Ruumis ja Sielus ijancaickisen elämän / Amen.

Sillä wälillä weisatan nämät psalmit.

O Jumalan caridza joca poisotat / etc.

O puhdas Jumalan Caridza / etc. pag.

JEsus Christus lunastaiam / etc. pag.

Kyttäkäm HErra Jumala / etc. pag.

HErra olcon teidän cansam / Näin ꝛc.

Rucoilcam.

O HERra caickiwaldias Jumala / joca meitä olet sinun Sacramentistäs osalliseri tehnyt / me rucoilemma sinua että myös meitä sinun cansas / ynnä caickein walitunin pyhäin

häis canssa osalisexi sinun ijancaickises cunniasas ja herau-
desas tekisit. Sinun Poicas JEsuxen Christuxen meidän Her-
ran cautta / joca elä ja hallidze ynnä sinua ja Pyhän Hengen
cansa / yhdes Jumaludes ijancaickisest ijancaickisen / Amen.

HErra olcon teidän cansan / Nijn ꝛc.

Kijttäkäm in cunnioittacam HERRA /
Jumalan olcon kijtos ja cunnia.

Cumartacat teidän sydämen Jumalan tygö /
ja ottacat siunaus.

HErra siunatcon ja warielcon meitä / Her-
ra walistacon caswons meidän päällem ja olcon
meille armollinen / HERra käändäkön cas-
wons meidän puoleem / ja andacon meille ijan-
caickisen rauhan / Nimen Isän / ja Pojan ja
pyhän Hengen / Amen.

Pro exitu:

Suo meille rauha HErra nyt / pag.
Eli: O HErra J. taiwast / Me kijtem / ꝛc. pag.

Awioskäskystä.

Cosca colme Sunnundaita järiesiäns Kihlasist
Saarnastuolild cuulutettu on / cuin idzens Pyhän
Colminaisuden Nimen Awioskäskyn anda tahto-
wat / ja he sijtte ilman estet Seuracunnan eteen
tulewat / nijn tehdän (jos ei he ennen ole yhten
annetut) cuin seura / Ja näin heitä ja muita pitä
ensist neuwottaman:

RAckat ystäwät N. N. ja myös N. N.
teidän pitä täsä wisusti tietämän / että Ju-
mala on idze Awioskäskyn säätä nyt / ja Miehen
Waimon pääxi pannut / että hänen pitä ole-
man hänen Esimiehens / hallidzeman händä
Jumalan pelgos / aina parhaxi ja racastaman

händä nijncuin Christus Seoracundans racasti ja andoi idzens cuoleman hänen edestäns. Ja miehen tule se tietä ja aietella/että waicka hän on pandu waimollen Esimiehexi/ nijn ei hänellen ole cuitengan sallitu pahasti hänen cansans mennä/ oman pahan mielens jälken/ nijncuin (sen pahembi) vsein nähden ja cuullan/ mutta että hän händä racasta ia cunnias pitä ja vsein käsi hänen heickoutans/ andain nijncuin P. Petari sano/ sille waimoliselle astialle/ nijncuin heicoñalle/ hänen cunnians. Ja nijncuin Mies on lahiotettu suremalla wijsaudella ja wahwemmalla luonnolla cuin Waimo/ nijn pitä hänen myös sencaltaisen Jumalan lahian käyttämän hänellen awuri ja ei sortamiseri. Hänen pitä idzens Waimo wastan nijn laittaman/ nijncuin sitä joca yhden caldalsen perinnön hänen cansans Jumalan Waldacunnas pitä saaman: Sillä Christus on nijn calliist Waimon ostanut cuin Miehengin/ ja Waimo on nijn hywin Christuxen jäsen cuin Mieskin. Nijncuin Mies on Waimon pää/ nijn on myös Christus Miehen pää/ sentähden pitä hänen sen cansa Jumalan pelgos elämän.

Nijn pitä myös Waimon oleman miehellens cuuliaisen/ racastaman händä/ pitämän händä pään ja Esimiesnäns/ aietellen/ että hän on Miehen opulaiseri luotu. Ei hänen pidä pytämän hallita händä: Sillä waimo on luotu miehen tähden/ ja ei Mies Waimon tähden. Hänen pitä ottaman E-

sicu-

ſiewan pyhiſtä Waimoiſta / jotca Wanhas Teſtamendis olit / nijncuin Sara / joca Miehäns Abrahamin cudzui HERRAxens. Hänen pitä nijn idzens laittaman / että hän Miehellens kelpais / jolle hän apulaiſexi on annettu. Waimo on Miehän cunnia / ſano Palwali / ja ſentähden pitä hänen idzens ſenjälken laittaman / ja aina mielens johdattaman / että hän on Miehen haldun annettu. Päälliſtein / Miehen ja Waimon pitä keſkenäns toinen toiſtans racaſtaman / ja wielä enämmin cuin Iſä ja Äitiä. Sillä Ramutin ſano: Että miehen pitä ylönandaman Iſän ja äitin / ja pyſymän Waimons tykönä. Heidän pitä myös aina mielens johdattaman ja wiſuſt ajattelemaan / että he ſiehen Säätyyn idzens andawat / joſa Jumala on miehen ja Waimon nijn yhdiſtänyt / ettei yxikän ihminen taida heitä eroitta. Ei pidä Miehen muutoin ajattelemaan / mutta että nijncuin Jumala andoi Adamille Ewan Waimori / nijn hän wielekin jocaidzelle Miehelle hänen Waimons anda / ja jocaidzelle Waimolle hänen Miehens. Sentähden on tarpellinen / että he molemmin puolin Jumalalda-ſencaltaiſta puoliſata rucoilewat / jonga cansa he ſowinnos / rackaudes ia Jumalan pelgas eläiſit / Nijn että heidän Awioſtäſtyns Jumalas alietaiſin / ja Jumalan mielen jälken / ja ei jongum irtaiſuden eikä ihmiſten mielen jälken / nijn heille tapahtu onni ia autuus heidän Awioſtäſtyſäns / jotca me caicki ylimieliſeſt tällekin pariennalle ſyndämmeſtäin toiwotam / Amen.

Pappi

Pappi kysy cummaleckin erittäin:

Minä kysyn sinulle N. N. pyhän Colmi naisuden Nimen / ja Jumalan Seoracunnan läsnä olles / jos sinä tahdot otta tämän ihmisen N. N. sinun Awiowaimoxes (Miehexes) ja racasta händä myötä ja wastoin käymises? Wastans. Minä tahdon.

He callistawat Pääns yhten / ja Pappi sano:

O Caickiwaldias Isä / ijancaickinen Jumala / joca miehen ja waimon sitä warten luonut olet / että heidän pitä yxi Liha ja Wexi oleman / caswaman sinun siunauxes jälken / enänemän ja maata täyttämän / anna näille sinun palwelioillesarmos / että he sinun pyhän tahtos ja säädys jälken niin yhten tulisit / että se olis sinullen ylistöxexi ja cunniaxi / ja heillen hywäxi hyödytöxexi / ja ijancaickisexi autudexi / Sinun rackan Poicas / ꝛc.

Pappi otta sormuxen / ja sano:

Rucoilcam.

O Jumala Isä Caickiwaldias / joca sinun sanomattomasta hywydestäs / caicki cappalet ihmisen hywäxi luonut olet / Me rucoilemma sinua / että s armolisest tähetäisit tälle sinun Pijcalles / Joca tämän Sormuxen Arwioskäskyns merkixi candaman pitä / sinun siunauxes / että hän nuhtetoina sinun Pyhäs säädyssäs eläis / johongas hänen cudzunut olet / Sinun Poicas JEsuxen Christuxen meidän HErran cautta / A.

Ylkä otta Sormuxen ja sano Morsiamelle:

Minä N. otan sinun N. nyt minun Awiowaimoxeni / racastaxeni sinua myötä ja wastoin käymises / ja sixi merkixi annan minä sinulle tämän Sormuxen.

Morsian wasta:

Minä N. otan sinun N. nyt minun Awiomiehexeni / racastaxeni sinua myötä ja wastoin käymises / ja sixi merkixi otan minä sinulda tämän Sormuxen.

Nikä

Ylkä pane Sormuxen Morsiamen sormeen/ sanoden:

Nimen Isän/ ja Pojan/ ja Pyhän Hengen/ Amen.

Sitte sano Pappi:

Että nyt nämät edes olewaiset personat/ täsä julkisest/ Jumalan ja Christillisen Seuracunnan edes/ nijncuin todistaian wijmeisnä päiwänä/ toinen toistans Awioxi pytäwät/ ja jo sen wahwistoxexi/ Kuhla Sormus annettu on. Sentähden minä/ nijncuin Christuxen palwelia/ heidän Awioskäskyn Säätyn ja lutoon/ yhten annan/ Nimän Isän/ ja Poian/ ja Pyhän Hengen/ Amen.

Cuulcam sitä pyhä Ewangeliumi/ jonga P. Mattheus Kirioitta 19. Cap.

SJehen aican/ tulit phariseuret JEsuxen tygö/ ja sanoit hänelle: Saaco Mies eritä waimostans cackinaisen syyn tähden? Nijn hän wastais/ ja sanoi heille: Ettekö te ole lukenet/ joca alguista ihmisen teki/ mieheri ja waimoxi hän heidän teki. Ja sanoi: Sentähden pitä ihmisen luopuman Isästäns ja Aitistäns/ ja waimons tykönä pysymän ja caxi tulewat yhdexi lihaxi: Nijn ei he ole enä caxi/ mutta yxi liha; Jonga sijs Jumala yhten sowitti/ ei pidä ihmisen sitä ei oirtaman. Nijn he sanoit hänelle: Mixi sijs Moses käski anda erokirian/ ja Waimon hyliätä? Sanoi hän heille: Teidän sydämen cowuden tähden salli Moses eritä teitä teidän waimostan/ Waan ei alguista nijn ollut. Mutta minä sanon teille: Cuca ikänäns

hylkå waimons muutoin cuin huoruden tåh-
den/ja naitoisen/ hån teke huorin. Ja joca sen
hyliåtyn otta/ hån teke huorin.

Sÿtte pappi sano heille:

Vscocat námát HErran Christuxen sanat/ ja pitåkåt se
totena ettå Jumala meidån racas taiwalinen Isåm on teidån
siehen pyhån Awioskåskyn Sååtyn yhten sowittanut ja sen-
tåhden ottacat wastan kijttoxella ja kårmisellå caicki/ cuin tå-
så pyhås såådys/ teillen tapahtua taita / nijncuin Jumalan
kådestå/ joca teidån on yhten sowittanuti.

HErra olcon teidån cansan / Nÿn ꝛc.

Rucoilcam.

O Cackiwaldias ijancaickinen Jumala/ joca sanoit miehe-
stå/ coscas hånen ensist luonut olit/ ettei hånen ollut yxi-
nåns hywå olla/ja sentåhden loit myös hånelle waimon apu-
laisexi/ ja nijn heidån yhten sowitit/ ettå caxi piti oleman yxi
liha. Me rucoilemma sinua racas taiwalinen Iså/ ettås nå-
mát sinun palwelias/ jotcas Awioskåskyn lijtton sowittanut
olet/ Pyhållå Hengellås tåyttåisit / ettå he sen oikein ja nuh-
tettomast pitå taidaisit/ja anna tulla sinun siunauxes heidån
påållens ettå heidån Awioskåskyns sillå hedelmållå cauniste-
taisin cuins sen asettanut olet/ nijncuin sinå Abrahamin/ I-
sachin ja Jacobin cansa teit. Ja warielle heitå/ O laupias
Iså/Perkelen haucutoxesta/nijncuins Engelis cautta warielit
sinun palwelias Tobian / ettei he wietellåis jongun rietan ja
haurelisen himon cautta / waan oikias vscos ja yhteises rac-
kaudes hywån ikåån asti / yhdes elålsit/ sinullen kijttoxexi ja
cunniaxi / Sinun ainocaisen Poicas JESuxen Christuxen
meidån HERRan cauttu/ joca elå ia hallidze ynnå sinun ja
P. Hengen cansa/ ijancaickiseen / Amen.

HErra kåtkekön teidån sisålle ia vlos kåymisen nyt ja ijan-
caickisest/ Amen.

Cosca he Altarin eteen tulewat/ sano Pappi:

O Abrahamin Jumala / Isaachin Jumala
ja Jacobin Jumala/ wuodata sinun pyhå
Henges nåiden sinun palweliais sydåmÿn/ ja
tåitå

täytä heitä caickinaiſella hengelliſellä ſiunauxella/ nijn elämän heidän Awioſtäſtyſäns/ johon he nyt idzens andanet owat/ ettei he jollaculla saastaiſudella sinua wihoitais/ joca Awioſtäſtyn säätänyt olet/ mutta parammin/ että nijncuin Awioſtäſty on caikille cunnialinen ja hywä/ he myös sijnä cunnialiſest ja hywin eläisit/ sinullen cunniaxi jayliſtöxexi/ ja idze heillens ijancaickiſexi autuudexi/ JESuxen Christuxen meidän HErran cauttu/ Amen.

Peitten alla olles/ sano Pappi:

Rucoilcam.

OHERra Jumala/ cadzo armoiliſest meidän rucouxem puuolen/ ia ole Awioſtäſtylle awullinen/ ja ettäs sen olet ihmiſten liſämiſexi säätänyt/ nijn wariele nyt se iongas idze yhdiſtänyt olet/ JEſuxen Christuxen meidän HERran cautta/ joca elä ja hallidze sinun ja pyhän Hengen cauſa ijancaiſeſt/ Amen.

HErra olcon teidän cansan/ Nijn ete.
Ylöskät teidän sydämen Jumal: tygö/ Me ete.
Kijttäkän Jumala meidän HErran/ Se on ete.

TOtiseſta on se cohtullinen/ oikein ja auttuast että me aina ja jocapaicas kijtämme sinua pyhä HErra/ Caickiwaldias Jsä ijancaickinen Jumala/ joca sinun woimasas caicki cappalet tyhjäst luonut olet: Sinä joca myös coscä caicki cappalet luodut olit/ loit ihmiſen nijden HErraxi. Ja sanoit: Ettei Miehen olut yxinäns hywä olla; Sentähden sinä teit hänelle waimon awuxi yhdeſtä luuſta jongas otit hänen kylieſtäns. Ja annoit sen cansa tietä/ että nijncuin Waimon alcu oli Miehestä/ nijn heidän pitä myös aina yhdes oleman. O Jumala/ joca Awioſtäſtyllä tahdoit merkitä

sen

sen suuren salaisuden: Että nyncuin Mies ja Waimo yhten lihan tulewat / nyn on myös Christus yxi hänen pyhän Seoracunnansa cansa. O Jumala / joca Miehen ja Waimon olet yhten sowittanut / Ja olet andanut heille sencaltaisen siunauxen: Ettei Adamin syndi / eikä Noen weden paisumus tainnut sitä cadotta. Nyn cadzo nyt laupialisest näidē puolen / jotca idzens Awioskäskyn säätyn andanet owat: Ja pyrkiwät sinulda warielda. Anna armos / O Jumala / että he täytetäisin rackaudella ja rauhalla: Ja olisit ysscolliset ja puhtat: Ja annaisit idzens Awioskäskyn Christuxen mielen jälken: Ja että he heidän elämäns seuraisit sinun pyhä tahtos. Älä sali perkelen heidän cansans mitän tehdä / mutta että he wahwana pysyisit sinun pyhisä käskyisäs. Anna armos / että he Awioskäskyns Christillisest yhdes eläisit: Ja caicki luwattomat secannoxet wältäisit: Ja että he heidän heickoudens peittäisit siweydellä ja cunnialla. Anna heidän olla hedelmälliset sikiöisä ja lapsisa / ja että he oikian ikään tulisit. Että he näkisit heidän lastens lapset / colmanden ja neliänden polwen: Ja siitte tämän elämän jälken tulisit ijancaickisen iloon.

Sijtte Pappi luke tämän:

Meidän HERran JEsuxen Christuxen sinun Poicas cautta / joca elä ja hallidze sinun ja pyhän Hengen cansa ijancaickisest Amen.

Morsiamen huonen siunaus.

Cosca Yhtäin Morsian owat hää wäeldä / häätupan saatetut / toiwotetan heille tällä seurawaisella Psalmilla P. Hengen armoia ja apua:

Tule pyhä Hengi luoia / pag. Siit-

Sijtte muiſtutetan heille ſe ſiunaus / cuin Chriſtiliſt ia Jumaliſt Awioſkäſkyä ſeura / tällä ſeurawaiſella Pſalmilla:

Autuas ſe cuin pelkä HErra / pag.

Coſca Pſalmi weiſattu on / lange Ylkä ja Morſian polwilens / ja Pappi luke tämän Rucouxen.

OCaickiwaldias ijancaickinen Jumala / anna ſinun ſiunauxes tulla tähän Morſian huoneſen / että caicki / jotca täſä owat / rauhas oliſit / ſinun mieldäs noudaiſit ja ſinun rackaudeſas eläiſit / JEſ. Chriſtuxen meidän HErran cautta / A.

Jumala caickiwaldias ſiunatcon teidän Ruumin ja teidän Sielun / ia andacon hänen ſiunauxens tulla teidän päällen / nijncuin hän ſiunais Abrahamin / Iſaachin ja Jacobin / Jumalan Käſi warielcon teitä / ja lähettäkön pyhän Engelins / joca teitä wariele caickena teidän elinaicanan. Iſä Jumala / Poica / ja pyhä Hengi / andacon hänen ſiunauxes tulla teidän päällen / Ameu.

Sijttä weiſatan:

Jumala cuin caicki loi / pag.

Päätetän:

HErra ſiunatcon ja warielcon teitä / ꝛc.

Awio Waimon Kirckon ottamiſeſt / Rucous.

OCackiwaldias ijancaickinen Jumala / joca ihmiſen ſiunauſit / coſcas hänen luonut olit / että hän liſäñyis ja enänis / ſinä joca moös ſen ſiunauxes jälken olet tämän ſinun Pal welus pijcas hedelmäliſexi tehnyt / cadzo armoliſeſt hänen puoleens / ja nijncuins häneu olet hedelmäliſexi tehnyt ruumilliſen ſiunauxen cautta / nijn anna myös hänen hengeliſes ſiunauxes hedelmäliſen olla / että hän aina ſinun tundamiſeſas caſwais / ja ſinun pyhäin Käſkyis jälken eläis / JEſuxen Chriſtuxen meidän HErran cautta / Amen.

Pappi rupe Waimon käten / ſanoden: HErra kätkekön ſinun ſiſälle ja ulos käymiſes / nyt ia ijancaickiſeſt / Amen.

Porttoin Kirckonottamiſeſt / Lapſen jälken.

COſca ymmärretän / että hän catu ja tahto parata hänens / nijn hän pandacon cahdex eli colmex Sunnuntain Kirkon

owen /

owen/ ja sijtte jonacuna päiwänä/ cosca Kircon palwelus ta-
pahtu/ cudzuttacon jälken Saarnan keskelle Kircon perman-
do/ja Seuraucunnan cuulden näin hänen cansans tehtätön:

HYwät Christityt / te tiedätte että tämä ih-
minen / on perkelen yllytöxest ja haucuto-
xest/ja hänen omanturmellun luondons harjoi-
tuxest/ wastoin Jumalan tahto ja hänen pyhä
Sanans/ saastaisuten ja salawuote sen langen-
nut/ ja luwattoman secannuxen cauttai sijttä-
nyt ja synnyttänyt lapsen / ja sen cansa wihoit-
tanut Jumalan/ ja hänen pyhän Seuracun-
dans pahendanut / ja olis sentäheen ansainut/
että hän Jumalalda / ja hänen Seoracunal-
dans eroitettaisin ja hyliätäisin. Mutta että
hän nyt tätä catu ja lupa tästedes elämäns pa-
rata/ja myös sencaltaista syndiä wältä/ coette-
lemme sijs händä/sillä toiwolla/että hän idzens
paranda. Mutta jos hän wielä sencaltaisella
synnillä idzens saastutta / nijn täyty aicanans
hänen cansaus tähdä/sillä woimalla cuin Chri-
stus Seuracunnallens / catumattomia syndi-
siä wastan on andanut. Ja hänelle muistoxi ja
cartamisexi / otan minä caicki teidän todistaia-
xi täsa/ mitä hän nyt lupa ja tunnusta.

Pappi kyso häneldä.

Tuñustackos haureudellas ja salawuoteudellas/ Ju-
malan suurest wihoittanes? Wastaus. Tuñustan.
Caducos sttä sydämestäs? Wastaus. Cadun.
Vscotcos että Jumala/ Christuxen tähden anda si-
nulle sinun syndis andexi? Was. Vscon.
Rucoiletcos Jumalan Seuracunda/jongas wihoit-
tanut ja pahendanut olet/ että hän sen sinulle
Christuxen tähden myös andexi annais? Was.
Rucoilen.

Lupa-

Lupatcos tästedes caikella ahkerudella sencaltaista syndiä carta/ parata elämäs/ racasta Jumalata/ mielelläs cuulla Jumalan Sana/ rucoilla Jumalalda pyhän Hengen apua ja hallitusta/ perkelettä/ Mailma ja sinun pahan lihas kiusausta wastan? Wastaus. Minä Lupan.

Jumala Caickiwaldias sinua fieheu suttacon/ Amen.

Rucoilcam.

O Caickiwaldias Ijancaickinen Jumala/ että Perkele on tämän ihmisen cansa näin saanut wallan / langeman nijn suuren syndijn / joca nyt sinun armos cautta hänen syndins tunnusta ja catu/ ja Christuxen tähden andexi ano. Nijn rucoilemma me sinua/ O HErra/ ettes händä hyllläis/ nijncuin hän ansainut on mutta ota armos sinun rackan poickas JEsuxen Christuxen tähden/ ja sinun suuren laupiudes tähden. Ja lahjoita hänelle pyhä Henges joca hänen sydämmesäns paranexen waicutais/ walaisis ja hallidzis händä/ että hän tästedes wältäis caickinaista syndiä/ cawahdais surutto mutta ja tila syndijn/ sotis perkelettä / oma lihans/ mailman yllytystä ja paha Esimerkiä wastan/ ja ne woittais/ ja nijn eläis pyhydes/ sinun edesäs caickena hänen elinaicanans/ ia sijtte ynnä caickein meidän cansam tulis Ijancaickisesi sinun lapsexes ja perillisexes/ Sen sinun Poicas JESuxen CHristuxen cautta / Amen.

Sijttä Ripittäkän hänen näillä sanoilla: Että sinä täsä Jumalan ja hänen pyhän Seuracundans cuulden olet iuleisest syndis tunnustanut ja totisen paranoxen luwannut. Sentähden minä myös Jumalan ja meidän HERran JEsuxen Christuxen käskästä/ joca sanonut on: Joille te synnit andexi annatte, nijlle ne andexi annetan/ annan sinun syndis andexi/ ja sanon sinulle Jumalan armon ja ystäwyden / Nimen Isän/ Poian ja Pyhän Hengen/ Amen.

Men rauhan ja äläsillen syndiä tee / johon Jumala sinulle andacon pyhän Hengens armon/ Amen.

Ruu-

Ruumin Hautamiſeſt.

Coſca Ruumis hautan pandu on otta Pappi lapion / ia heittä colmaiſt mulda Ruumin päälle / ia ſano: Maaſta olet ſinä tullut / ja maaxi ſinä jällens tulet / JESus CHriſtus ſinun Wapahtaias ylösherättä ſinun wijmmeiſnä päiwänä.

Rucoilcam.

OCaickiwaldias ijancaickinen Jumala / ſinä iota ſynnin tähden olet ihmiſen päälle pannut / että hänen cuoleman pitä / ſinä joca myös (ettei meidän ijancaickiſeſt cuolemas pitänyt oleman) olet pannut cuoleman ſinun ainocaiſen Poicas JEſuxen Chriſtuxen päälle / jolla ei yhden syndiä ollut ia olet nijn ſinun Pöicas Cuolemas meidän Cuoleman muttannut / ettei ſe saa meitä wahingoitta / Käännä uyt ſinun Jällinen Caſwos meidän / ſinun köyhäin laſtes puoleen / ia anna meillen ſinun pyhä armos / että tämä meidän palweluxem olis ſinulle otollinen / ia me cukin tämän hautamiſen nijn käyttäiſim että me ſen anna mieleſäm pidäiſim / cuinga myös meidän (coſca ſinun pyhä tahtos nijn on ettäs meitä cudzua tahdot) pitä maaxi jällens tuleman / ia ſen wiſuſt mieleſäm pidäiſim / ettei meillä täſä wiheliäiſes elämäs yhtän wahwa aſumaſta ole. Anna Olaupias Jſä / armoia / että me ſitä cuin ijancaickinen on aina edziſim / ia nijn ſinun pyhän tahdos jälken täſä ſurkeudes waiellaiſim / että mekin tämän meidän weliem (ſiſarem) canſa / wiimeiſnä päiwänä ijancaickiſeen elämän nouſiſim Sinun rackan Poicas JEſuxen Chriſtuxen meidän HErran cautta / Amen.

Sijtte weiſatan tämä / eli joku muu:

Haudatcamme ruumis tämä / pag.

Wielä ſano Pappi:

Cuulcam mitä p. Pawali ſano nijſtä cuolluiſt / hänen Epiſtolaſans Theſſalonicerein tygö / 1. Theſ. 4.

EN me tahdo teildä ſalata / Rackat weliet / niiſtä iotca nuckunet owat / ettet te murehdis / niincuin muut / ioilla ei toiwo ole: Sillä ios me uſcomma että JEſus on cuollut ia ylösnoſnut / niin on Jumala myösne / iotca nuckunet owat / Jeſuxen cautta edes tuopa hänen canſans. Sillä ſen me ſanomma

teille

eille nijncuin HErran sanan että me jotca elämme ia jälken jääm̃e HERran tulemiseen/ enme suingan ennätä nijtä jotca nuckunet owat: Sillä HErra astu alas Taiwast suurella humulla/ ylim̃äisen Engelin änellä ia Jumalan Basunalla/ ja cuollet ensin Christuxes ylösnousewat. Siitte me jotca elämme ia jälken jäämme/ temmatan heidän cansans ylös pilwihin/ Herra wastan tuulihin / ia nijn me aina Herran cansa olemma. Lohduttacat sijs teitän ke enän näillä sanoilla.

Johann, 11.

SJehen aican sanoi Martha JESuxelle HErra jos sinä olisit täälle ollut/ nijn ei minun Welien olis cuollut. Mutta minä tiedän wielä/ että caicki mitä sinä anot Jumalalda/ ne Jumala sinulle anda. JEsus sanoi hänelle: sinun Welies on ylös nousewa. Martha sanoi hänelle: Minä tiedän hänen nousewan ylösnousemises wijmmeisnä päiwänä. Sanoi JESus hänelle: Minä olen ylösnousemus ja elämä/ joca vsco minun päälleni/ hän elä ehkä hän olis cuollut. Ja joca elä ja vsco minun päälleni/ ei hänen pidä cuoleman ijancaickisest vscotcos sen? Hän sanoi hänelle: Ja HErra/ minä vscon sinun Christuxexi Jumalan poiaxi/ joca tulewa oli mailman.

RAckat ystäwät / se on meille kyllä luonnollinen/ että me murehdim, tosca meidän ystäwäm meistä ercanewat tästä mailmasta/ ja m näiem̃ä myös Jumalan Sanasta/ että monda pyhä Miestä ja Waimo on nijn meidän edellän tehneet/ ia ei ole sijnä asias laitetut. Sentähden on se myös meil engin luwalinen/ cuitengin että me cohtullisest murhedim̃e/ nijn ettei meidän murhem ole pacanain murhen caltainen jotca ei Jumalan armosta eikä ylös nousemista mitän tiennet. Sillä me cuin Christityt olem̃a/ toiwomme meitän eläwäxi ällens tuleman/ nijn että tämä catowainen ja syndinen elämä

mä/ joca caickinaisen murhen ja surun ala añettu on ijancaickisexi elämäxi muutetan. Ja ei tämä ruumillinen cuolema olemuucuin nijden syndein/ ja murehtē loppu/ joilda me täsmailmas waiwatan/ ja cudzutā Jumalan sanas ainoastans unexi/ ja Christityt jotca cuollet owat/ sanotan wijmeiseen duomion asti macawan/ silloin he caicki jällens ylös nouse-wat ja Jumalan cansa ijancaickises ilos olla saawat. Ja että me sencaltaista toiwomme ja odotamme nijn ei meidän pidä ylön palio meidän edes menneitä ystäwitän murehtiman/ mutta kijttämän ja ylistämän Jumalata/ joca meille tämän lohdutuxen on andanut/ ja täydelliseſt luwannut/ että meidän pitä heidän cansans ylös nouseman / ja lackamat ja loppumat yhdes elämän. Sen meille suocon ja andacan Pyhä Colminaisuus/ Isä/ Poica ja pyhä Hengi/ ylistetty ijancaickiseſt/ ijancaickiseen/

Amen.

Wåhå Catechismus/

Erinomaisten Kysymisten ja wastausten cansa vlgoswedetty Suomen kielen Catechismuxesta / ensistå oppiwaisten tåhden.

ERICUS ERICI
Episc. Aboensis.

Pråntåtty Stockholmis /
Ignatius Meurerin culucuxell / Anno
M. DC. LXX.

Mikâ Catechiſmus on?

Catechiſmus on coco Chriſtiliſen opin Summa/ cottu lyhykäiſin päcappaleihin kyſymyſten ja waſtauxen cansa.

Cuinga monda Cappaletta Catechiſmuxeſa ou? Ewſi.

I. Jumalan kymmenen Käſkyſanat.
II. Vſcon tunnuſtos.
III. Iſä meidän Rucous.
IV. Caſten Sacrainenti.
V. Kippi eli Synnin päästö.
VI. Altarin Sacramenti.

Cuinga ne Cutzutan?

Chriſtiliſen opin Päächappaleri.

Mingä tähden?

Sentähden että niihin on coottu se coco Chriſtilinen oppi/ Prophetain ja Apoſtolitten kirioituxiſta.

Cuca ensimäinen Chriſtiliſen opin Päächappale on?

Jumalan kymmenen käſkyſanat.

Luce ne.

Minä olen HErra ſinun Jumalas.

I. Ey ſinun pidä pitämän wieraita Jumaloita/ minun edeſäni.
II. Ey ſinun pidä turhan lauſuman

sinun HErras Jumalas nime: Sillä eij HErra pidhä sitä rangaisemata / joca hänen nimens turhan lausu.

III. Muista että pyhität lepopäiwän.

IV. Cunnioita sinun Isäs ja Äitis että sinä olisit pitkäijällinen maan päällä.

V. Eij sinun pidä Tappaman.

VI. Eij sinun pidä Huorintekemän.

VII. Eij sinun pidä Warastaman.

VIII. Eij sinun pidä Wärä todistusta sanoman sinun Lähimäistäs wastan.

IX. Eij sinun pidä pyytämän sinun lähimäises huonetta.

X. Eij sinun pidä himoitzeman hänen Emändätäns / Palwelijatans / Palcapijcans eikä Carians / eli Juhtans / taicka muuta cuin hänen omansa on.

Mingä tähden Catechismus ajetan Käsky sanoista?

Sentähden että ne ilmoittawat Synnit / ja saatawat Ihmisen synnin tundon / ja jos Ewangelium pitä jongun Hedelmän meisä tekemän / niin pitä Laki ensistä edespandaman / ja sen cautta johdatettaman synnin tundoon.

Rit-

Mitkä Jumalam Käskyt owat?

Jumalan käskyt owat Jumalan Laki / jaettu kymmeneen käsky Saanan.

Cuca ne Käskyt on andanut?

Itze Jumala caickiwaldias.

Cusa?

Sinain Wuorellä.

Cosca?

Wijdenden kymmendenä Päiwänä sijtte cuin Israelin cansa ulgosläxi Egyptin malda.

Kenen cautta Jumala ne annoi?

Mosexen kautta.

Cuinga ja millä muodolla hän ne on andanut?

Pitkäisen jylinän / Tulen leimauxen / ja Basunan änen cansa.

Mixi Jumala näiden merckein cansa annoi Lain?

Että hän sen cansa osotaisi Lain woimaxi ja wirgan / nimittäin / että hän ilmoitta synnit / ja pauha Jhmisen omasa tunnosa / ninc uin pitkäinen: Ja nincuin Tuli pala Jnhimisen Sydämesä.

Mihingä ne Käskyt olit kirjoitetut?

Cahteen Kiwiseen Taulun.

Cuca ne on kirjoittanut?

Itze Jumala caickiwaldias / oman Sormensa cansa.

Mitkä ne kiwiset Taulut merkitzewät?

Ne merkitzewät Jhmisen Syndämen co-

wuden/ Jumalan käskyiä wastan: Sitältäkin että käsky Sanat pitä aina wahawana pyssymän.

Cuinga monen Osan eli Taulun/ käsky sanat jaetan?

Cahten.

Mixi niin?

Sentähden että Jumala on ne itze jacanut cahten Taulun.

Minge tähden hän ne cahten Taulun kirioitti?

Sentähdenettä ne waatiwat Jhmisildä cahtalaisen culiaisuden/ sisällisen ja ulconaisen Jumalata ja lähimäistä wastan.

Cuinga monda käsky on ensimäisesä Tauluſa? Colme/

I. Ey sinun pidä pitämän wieraita Jumaloita.

II. Ey sinun pidä Turhan lausuman/ sinun Herras Jumalas nime.

III. Muista että pyhität lepopäiwän.

Mitä nämät käskyt opettawat?

Ne osottawat/ cuinga meidän pitä racastaman Jumalata/ ja händä oikien palweleman.

Cuinga monda Käsky sinä Toisesa Tauluſa on?

Seitzemen.

I. Cunnioita sinun Isäs ja Äitis/ettäs olisit pitkäjällinen Maan päälle.

II. Ey

II. Eij sinun pidä Tappaman.
III. Eij sinun pidä huorin tekemän.
IV. Eij sinun pidä Waraſtaman.
V. Eij sinun pidä wäärä todiſtuſta sa-
noman sinun lähimäiſtäs wastan.
VI. Eij sinun pidä pyytämän lähimäi-
ses huonetta.
VII. Eij sinun pidä himoitzeman si-
nun lähimäises Emändä / Palwelia /
Palcapiſca taicka Caria / eli mitäkän
muuta cuin hänen omansa on.

Mitä nämät Käſkyt oppettawat?

Ne oſottawat cuinga meidän pitä racaſta-
man meidän Lähimäſtäm / ja händä wastan
meitäm käyttämän.

I. Käſky.

Cuca ensimäinen Käſky on?

**Minä olen HErra sinun Jumalas.
Eij sinun pidä pitämän wieraita Ju-
maloita minun edeſäni.**

Mitä Jumala tämän käſkyn canſa tahto?

Tämän canſa Jumala tahto meitä eſtä /
Epäjumalan palwelluxeſta / ja tahto että
meidän pitä händä ainiata palweleman /
pelkämän ja racaſtaman.

Cuinga P. Lutherus tämän käſkyy wigos toimitta?

Meidän pitä pelkämän ja racastaman Jumalata yhtzen caickein Cappalden/ hänen päällens Vseoman ja turwaman.

Cuinga mouda Osa tästä Käskystä on?

Caxi: Esipuhe/ ja Käsky.

Cuca se Esipuhe on?

Esipuhe tämän ja caickein muitten Käskyin päälle on tämä: Minä olen sinun Herras Jumalas.

Mitä Jumala näidhen sanain cansa tahtó?

Näiden cansa hän ervitta itzens caikista luondo Cappaleista/ ja wäristä Jumaloista/ ja anda tietä että hän on se ainoa totinen Jumala/ jota meidän pitä palweleman/ ja paitzi händä/ eij ole yhtäkän muuta Jumalata.

Cuca ensimäinen käsky on?

Eij sinun pidä pitämän muita Jumaloita minun edesäni.

Cuca ne wierat Jumalat owat?

Ne cuin Jhminen itze ylös ajattele/ nijtä palwele ja rucoile/ nijdhen päällen uscalda ja turwa.

Mitä Jumala tässä Käskyssä waati?

Yhtä wahwa usco hänen päällens.

Mitä Jumala tässä kielä?

Epäusco ja caickia Epäjumalan palweluret.

II. Kä-

II. Käsky.

Cuca toinen Käsky on?

Ey sinun pidä turhan / lausuman sinun HErras Jumalas nime: Sillä ey HERra pidä händä nuhtelemat / joka hänen nimens turhan lausu.

Mitä Jumala tämän Käskyn cansa tahto?

Tämän cansa hän tahto asetta ja hillitä meidän Kielem / ettemme sitä wärin käytä / eikä sen cansa Jumalan P. nime turmele.

Cuinga P. Lutherus tämän Käskyn ylgestoimitta?

Meidän pitä pelkämän ja racastaman Jumalata / ettemme hänen Nimens cautta kiroile / eli wäärin wanno / engämyös sen cautta Noidu / Walhettele eli ketän petä; mutta että me caikisa meidän hädisäm ja tuskisam sitä auxem hwdam / rucoilem / kijtäm ja ylistäm.

Cuinga monda Osa tässä Käskyssä on?

Caxi: Sijnä ensimäisesä Jumala kieldä / ettei meidän pidä hänen Nimens turhan mainitzeman. Toisesa hän uhka / että hän tahto rangaista / niitä jotca hänen Nimens turhan mainitzewat.

Mikä Jumalan Nimi on?

Itze Jumala caickiwaldias hänen olemises-

sans ja tahdosans nijn myös caicki he hywä
cuin häneſtä mainitan/ ja tule hänen cunnia-
xens.

Cuinga Jumalan Nimi turhan mainitan.

Coſca ſitä pilcatan/ nauretan/ hänen P.
ſanans wäärin opetetan/ ſen cautta Noidu-
tan/ wäärin Wannaton/ Walhetellan/ Ki-
roillan / ja myös Lailliſet ja oikiat Walat
särjetän.

Mitä Jumala täſä käſky waathi?

Että me hädäſä ja caikeſa tuſcaſa ſitä an-
xem hywdam kijtämmä ja cunnioitamme.

III. Käſky.

Cuca colmas Käſky on?

Muiſta että s pyhität Lepopäiwän.

Mitä Jumala tämän Käſkyn canſa tahto?

Tämän canſa hän tahto ylhällä pitä Sa-
arna wiran/ ja Jumalan Palwelluxen / ja
waati meitä hänen P. ſananſa cuuleman.

Cuinga P. Lutherus tämän Käſkyn ylgös toimitta.

Meidän pitä pälkemän ja racaſtaman
Jumalata/ ettän me Saarna ja Jumalan
Sana ylönеadzo / mutta ſen cunniaſa pidä-
me/ mielelämme ſitä cuuleme ja opime.

Mikä lepo päiwä on?

On ſe ſeitzemes Päiwä wijkoſa / jonga
päi-

päiwän pällen me pidäme meitäm Mailmalisista töistä/ja cocon tulemme cuuleman Jumalan sana.

Cuca lepopäiwän on säätänyt?

Itze Jumala caickiwaldias joca sano: Ewsi päiwä pitä sinun työtä tekemän/ seitzemes päiwä on sinun HErras Jumalas lepopäiwä.

Mix se cutzutan Lepopäiwäxi?

Sentähden että Jumala lewätteli hänens seitzemen Päiwän päälle ja pyhyttisen/ siste cuin hän ewden päiwän sisällä oli luonut Taiwan ja Maan ia caicki mitä nijssä on.

Cuinga lepopäiwä oikein Pyhitetän?

Cosca Jumalan P. sanapuhtast opetetan ja wastan otetan/ sen jälken elämä köytetän/ ja caicki Mailmaliset Työt ja Ascaret tacaperin pannan.

Cuinga se turmellan?

Cosca sen päiwän päälle Työtä tehdän ja harwoin Kirkosa käydän/ Jumalan Sana ja Saarna ylencatzotan ja laiscasta ewlan.

Mitä Jumalan täsä käskyssä waati?

Tämän cansa hän käske/ hänen Sanans wisusti ewla/ kätke ja sen jälken elämän käyttä.

Mitä hän täsä tiedä?

Caicki Mailmaliset Työt/ ja hänen P. sanans ylöncatzen.

IV. Käsky.

Cuca Neliäs Käsky on?

Cunnioita sinun Isäs ja Äitis/ ettäs olisit pitkäijällinen Maan päällä.

Mitä Jumala tämän Käskyn cansa tahto?

Tämän cansa hän tahto ylhällä pitä ja holhota meidän Wanhembitam/ etten me heitä ylöncatzo/ mutta pidämme heitä cunniasa ja oleme heille cwliaiset.

Cuinga P. Lutherus tämän Käskyn selittä?

Meidän pitä pelkämän ja racastaman Jumalata/ nijn etten me meidän wanhembitam/Esiwaldam ja isändiän ylöncatzo/ engä wihoita: Mutta pidämme heitä/ cunniasa/ palwelem ja cuulem heitä racastam ja pidäm heitä Silmäim edes.

Mingä täh den tämää Toinen Tanlu alietan tästä Käskystä?

Sentähden että/ nincuin me jälken Jumalan/ Isäldä ja äitildä oleme swrimmat hywät Työt saanet: Nijn pitä myös meidän jälken Jumalan heille swrimman cunnian tekemän.

Cuinga mouda Osa tässä Käskysä on?

Caxi. 1. On käsky että meidän pitä cunnietta-

niottaman Isä ja Äiti. 2. On lupaus että nijden pitä meneſtymän ja oleman pitkäijälliſet maan pä ällä/ jotca heitä cunnia ja pitäwät.

Cuingas ne Sanat ymmärrät?

Että heidän pitä rauhas ja lewos elämän ja saaman hywäſtiſtunaxen.

Cutca meidän Isäm ja äitim owat?

1. Meidän luonolliſet Wanhemmam ja jotca Wanhembain ſiaſa owat. 2. Eſiwaldam. 3. Sarnamiehet. 4. Schoulumeſtarit. 5. Perhen Iſändä ja Emändä. 6. Caicki üanhat Ihmiſet.

Mitä on cuniotta Isä ja äiti?

On tuta että he owat Jumalan lahiat ja ſen edeſtä Jumalata kijttä/ heidän edeſtäns Rucoilla ja heillen cwliaiſet olla.

Mitä Jumala täſä Käſkys waathi?

Cuniata / nöyryttä ja cwliaiſutta Wanhembita waſtan.

Mitä hän kieldä?

Ylencäntzetia ja Cangiutta Wanhembica waſtan.

V. Käſky.

Cuca Wijdes Käſky on?

Ei ſinun pidä Tappawan.

Mitä Jumala tämän Käſkyn cansa tahto?

Tämän käſkyn cansa Jumala tahto war-

jella meidän Ruumin ja Hengen / ettei yxitän pidä meille wanhingota tekemän Ruumin eli hengen puolesta.

Sanos P. Lutheruxen ylgoskoimitos tämän Käskyn päälle?

Meidän pitä pälkämän ja racastaman Jumalata/ nyin etten me meidän lähimäistäm/ Ruumin ja Hengen puolesta wahingoitze / engä mitäkän wäärytkä händä wastan tege: Mutta että me händä autamme/ ja holhom ja Hengen hädäsä wariellem.

Cuca meidän Lähimäisen on?

Se cuin meidän apume tarwitze joco se on ystäwä eli wihamies / tuttu eli tundematoin.

Mitä täsä Tappamisen cansa ymmärrätän?

Eij waiwoin ylconainen Mies tappo/ joca käden cansa tapahtu / mutta myös sisällinen joca/tapahtu Wihan ja Wainon cansa.

Cuinga Miestappo tapahtu?

1. Ylconaisen tykn cansa. 2. Wihan ja Wainon cansa. 3. Wihaisen Sänan cansa 4. Wihaisen käyttämisen cansa.

Mitä Jumala täsä Käskyssä waathi?

Rackautta / Sowindo ja Ystäwyttä Lähimäist wastan.

Mitä hän täsä kieldä?

Murha/ Miestappo / Rijta/ Wiha ja Waino.

VI. Kä-

VI. Käsky.

Cuca Ewdes Käsky on?

Eij sinun pidä Huorin tekemän.

Mitä Jumala tämän Käskyn cansa tahto?

Tämän cansa Jumala tahto ylhällä pitä ja wariella Awioskäskyn säädyn.

Cuinga P. Lutherus tämän Käskyn ylosotoimitta?

Meidän pitä pelkämän ja racastaman Jumalata / nijn että me olema puhtat ja cunialiset ajatoxisa/puheisaja töisä/ ia että itze cukin hänen Awiopuolisotans racasta ja cunniasa pitä.

Mitä täsä Huoruuden cansa ymmärrettän?

Eij waiwon ylconaista Huorutta / joca työn cansa tapahtu/mutta myös sisälliset pahat himot ja halut.

Cuinga Huorus tapahtu?

1. Ylconaisen työn cansa. 2. Pahan himon ja halun cansa. 3. Saasaisen puhen ja laulun cansa. 4. Häpäilisen käyttämisen cansa.

Mitä Jumala täsä Käskyssä waati?

Pyhyttä ja puhtautta ajatoxisa/puheisa ja töisä.

Mitä hän täsä kieldä?

Saastaisutta ja caickinaista haureuta ylön syömistä ja juomista.

VII. Kä-

VII. Käsky

Cuca Seitzemäs Käsky on?

Ey sinun pidä Waraſtaman.

Mitä Jumala tämän Käskyn cansa tahto?

Tämän cansa hän tahto warjella meidän Calun / rijstam ja Raham.

Sanos P. Lutheruxen vigostoimitus tämän Käskyn päälle?

Meidän pitä pelkämän ja racaſtaman Jumalata / nijn ettenme meidän lähimeiseldäm hänen Rahans / eikä hänen Caluansa poiſota / eli jollaculla wärydellä ja petoxella tygömkäytä / mutta että me autame / holhome ja warjeleme händä / että hän Calunsa ſaiſi pitä.

Mitä täſä warcauden cansa ymmärretän?

Eij waiwoin julki Warkaus / coſca jocu toiſen Calun waraſta / mutta myös caickinaiſet petoxet.

Cuinga warcaus tapachtu?

1. Coſca joca toiſen oman ſala poisotta. 2. Coſca jocu otta toiſelda jotakin wäkiwallalla ja wärydellä. 3. Coſca hän toiſen oman walhella ja petoxella alans ſaatta. 4. Coſca jocu otta corcorahania ſuuren caſwon.

Mitä Jumala täſäwaati?

Wacuutta / että mewacudeſa / meidän hiellä-

lám ja wäellám meitäm elätäm ja antam että idze cukin sais omans pitä.

Mitä hän täsä kieldä?

Caickinaiset wäärydet petoxet ja wäkiswallat.

VIII. Käsky.

Cuca Cahdexas Käsky on?

Ey sinun pidä Wäärä todistosta sanoman sinum Lähimäistäs wastan.

Mitä Jumala tämän Käskyn cansa tahto?

Tämän cansa Jumala tahto warjella meidän Cunniam ja hywän sanaman walhetta ja wäärickandeita wastan.

Sanos P. Lutheruxen ylgostoimitus tämän Käskyn päälle?

Meiden pitä pelkämän ja racastaman Jumalata / nyn ettenme walhettele meidän lähimäisen päälle / engä händä panetelle / eli saatapaha Sanomata hänen päällens. Mutta wastaine hänen edestäns / hywin hänestä puhum / ja caicki parhain päin käännäm.

Mitä täsä wärän Todistuxen cansa ymmärretän?

Caicki wäärät candet / walhet / panetoxet ja pahat sanomat / lähimäisen päälle.

Mitä wäärä Todistus on:

Cosca jocu lähimäisens päällen wäärin canda / wäärin todista ja walhettele / händä pan-

panettele ja hänen hywän sanomans turmele.

Mitä Jumala täsä Käskys waati?

Totutta / että me totta puhumme Lähimeisen edest wastamme / ja caicki parhain päin käännämmä.

Mitä hän täsä kieldä?

Walhet / wäärät candet / panetoxet / pahat soimut.

IX. Käsky.

Cuca Yhdexes Käsky on?

IX. Ei sinun pidä pyytämän sinun Lähimäises Huonetta.

Mitä Jumala tämän Käskyn cansa tahto?

Tämän cansa Jumala tahto wariella meidän Huonem / Coton ja Cartanom / Talom / Maan ja Manderen.

Mitä P. Lutherus tästä Käskystä sano?

Meidän pitä pelkämän ja racastaman Jumalata / nijn etten me meidän Lähimäisen perimisen jälken seiso / eli pydä sitä meidän allam jongum muotoisen warion alla / nijncuin se oikiuden cansa tapahtuisi / mutta meidän pitä autaman händä / että hän saisi omansa kijni pitä.

Mitä eroitus on tämän ja Seitzemännen Käskyn wälillä?

Seitzemäs käsky kieldä Warastamasta toisen oma: Mutta tämä kieldä himoitzemasta sitä.

Mitä

Mitä Hucnen cansa täsä ymmärtekän?

Meidän Lähimäisen perimys / Cato ja Cartano/hänen Taloinas/ Maans ja Manderens.

Cuinga se Himo ja pyytämys tapahtu?

Cosca me Himoitzeme ja seisomme meidän Lähimäisen Codon ja Cartanon/ Taloin/ Pellon/ Nijtun/ Metzän/ Calaweden jälkän ja pydämme meidän alam.

Mitä Jumala täsä Käskyssä waati?

Hän käske/että meidän pitä auttaman meidän Lähimäistäm / että hän saisi pitä ja nautitä hänen omans.

Mitä hän täsä kieldä?

Hän kieldä pyytämästä meidän Lähimäisen Coto/ Cartanota/ Maata ja mandereta.

X. Käsky

Cuca Kymmenes Käsky on?

Ey sinun pidä himoitzeman / sinun Lähimäises Emändätä / Palweliata / Palcapyca / Juhta / Carja / taicka muuta cuin hänen omansa on.

Mitä Jumala tämän Käskyn cansa tahto?

Tämän cansa hän tahto wariella meidän Waimon / Lapsem/ Perhem / Juhtam ja Carjam.

Cuinga P. Lutherus tämän Käskyn selittä?

Mei-

Meidän pitä pelkämän ja racastaman Jumalata/ niin etten me wedhä/ eikä haucutele/ meidän lähimmäiseldäm hänen Waimons eli Palcolistans: Mutta paremmin antame/ että hemahtawat olla alalans/ ja tehdä mität he owat welcapäät.

Cuinga nämät cari wijmeistä Käskyä eroitetan Toinen toisestans?

Nämä cari Käskyt osottawat Synnin ja caiken pahuden Algun/ nimittäin Päristynnin. Mutta ne muut Käskyt osottawat n Hedelmät/ jotca Perisynnistä olgoskäywät cuin on Epäjumalan palwelus/ wäärät walat/ Jumalan sanan Ylöncatzomus/ Murha/ Huorus/ Warcans/ wäärä Todistus/ ja muut sencaldaiset Synnit

Mitä Jumala täsä waatii?

Että meidän pitä holhoman ja auttaman meidän lähimmäistäm/ niin että hän hänen waimons eli Puolisans sais pitä ja nautia.

Mitä hän täsä kieldä?

Hän keildä himoitzemasta ja hacuttelemasta toisen miehen perhettä/ Juhta ja Cari

Mitä Jumala caikista näistä Käskyistä sano?

Minä HErra sinun Jumalas/ olen kijwas Jumala/ joca edziskelen

sáin pahat tegot lasten päälle colmandeen ja neliändeen Polwen/jotca minua wihawat. Ja teen laupiuden monellen tuhanelle/ jotca minua racastawat ja pitäwät minun Käskyni.

Taitano iocu nämät Käskyt pitä?

Eij sillä että Jumalan Laki waati yhden täydellisen ewliaisuden / sekä sisälliſen / että ulconaiſen / mutta Ihminen on Periſynnin cautta nijn turmeldu / ettei hän taida sitä tehdä.

Taitaco joco tulla Autuaxi Lain töiden cautta?

Eij.

Cuingasta Ihminen taita tulla Autuaxi?

Yhden oikian ja wahwan Vscon cautta.

Mihingästä Laki on tarpellinen?

1. Laki ilomitta meidän syndime.
2. Johdatta meitä Christuxen tygö.
3. Osotta mitä meidän pitä tekemän / ja mitä wältämän.

Vscon Tunnuſtos.

Cuca Toinen Christitiſen opin Pääcappale on?

Vscon Tunnuſtos.

Lues se.

Minä vscon Jumalan päällä J-

sän

sen caickiwaldian Taiwan ja Maan luoian.

Ja minä uscon JEsuxen/ &c.

Mingä tähden uscon tunnustos cohta seura Käsky sanain jältän?

Sentähden että Käsky sanat opettawat tundeman meidän syndimme. Mutta Uscon Tunnustus osotta/ cuinga meidän pitä synnistä wapaxi tuleman.

Cuca sen on cocon pannut?

Meidän HErran JEsuxen Christuxen Apostolit.

Cuinga monen Osan ne jaetan?

Colmen.

Ensimäinen on Jsästä Jumalasta ja meidän luomisesta.

Toinen on Poiasta/ meidän HERrasta Christuxesta JEsuxesta ja Lunastoxesta.

Colmas on Pyhästä Hengestä/ ja meidän pyhittämisestä.

Cuinga monda Cappaletta sinä on?

Caxitoistakymmendä.

Cutca ne owat?

1. Minä uscon Jumalan päälle Jsän caickiwaldian Taiwan ja Maan Luojan.

2. Ja minä uscon JEsuxen Christuxen

n hänen ainoan Poicans päälä mei-
än HErran.
3. Joca sitisi Pyhästä Hengestä
ndyi Neitzestä Mariasta.
4. Pijnatin Pontius Pilaturen al-
/ Kistin naulittin/ cuolletettin ja hau-
ttin.
5. Alasastui Helwetin/ colmandena
äiwänä nousi ylös Cuoluista.
6. Astui ylös Taiwasen / istu Jsän
umalan caickiwaldian oikialla Kä-
ellä.
. Sieldä on tuleva Duomitzeman/
äwitä ja cuolluita.
8. Minä uscon pyhän Hengen päälle.
9. Yhden pyhän Christillisen Seura-
nnan/ pyhäin Jhmisten yhteyden.
10. Syndein andexi samisen.
11. Kwmin ylös nousemisen.
12. Ja ijancaickisen elämän/ Amen.

Sanos yxi Summa näinen uscon cappalden päälle?

Minä uscon Jsän Jumalan päälle/ iotca
inun on luonut.

Minä uscon Jumalan Poian JEsuxen
älle/ joca minun on lunastanut.

Minä

Minä vscon Pyhän Hengen päälle/ joca minun on pyhitt änyt.

Mitä nämät vscon Cappalet meille oppettawat?

He opettawat Jumalata oikein tundeman ja hänen päällens vscoman.

Cuinga monda on Jumalata?

Yxi ainoa Jumala.

Mikä Jumala on?

Jumala on yxi Hengelinen olemus/ Iancaickinen/ Caickiwaldias / Totinen Wijsas / Hywä ja Laupias/ Isä/ Poica ja Pyhä Hengi / caickein Cappalden luoja / ja ylhäpitäjä.

Cuinga monda Personat on Jumaludes?

Colme: Isä/ Poica ja Pyhä Hengi.

Mikä Isä on?

Isä on ensimäinen Persona Jumaludesa/ joca on ijancaickisesta synnyttänyt hänellens Pojan / ja ynnä Pojan ja pyhän Hengen cansa / caicki Cappalet on Luonut / ja nywielä nyt aina ylhällä pitä.

Mikä Poica on?

Poica on toinen Persona Jumaludesa / Isästä ijancaickisesta syndynyt/ jo ca sitte otti Ihmisen luonon päällens/ Neitzestä Mariasta meidän tähtem.

Mikä pyhä hengi on?

Pyh

Pyhä Hengi on colmas Persona Jumaludesa / ioca Isästä ja Poiasta / sanattomalla muodolla ylgoskäypi.

I. Vscon Cappale.

Cuca ensimämäinen Vscon Cappale on?

Minä vscon Jumalan päälle / Isän caickiwaldian / Taiwan ja Maan luojan.

Cuinga P. Lutherus tämän Cappalen ylgostoimitta?

Minä vscon että Jumala on minun ynnä caickin muiden luotuin cansa luonut / andanut minulle Rumin ja Sielun / Silmet / Corwat ja caicki minut Jäsenät / Tiedon / Toimen ja Ymmärryxen / ja nämät caicki wielä nyt voimas pitä Anda myös minulle runsast jocapäiwä Rawinon ja Werhon / Codon ja Duonet / Waimon ja Lapset / pellot Carjan / ja caickia myös muita mitä minä ruumin rawinoxi tarwitzen / wielä siitä / suojele ja warcle minua caicki myös wahingot / tuscat ja paudet / päldäni pois estä ja corju. Ja caicki nämät teke hän paidzi minu ansiotani omasta tulasta armostans / ja Jäliseste hywydestäns. Joinen caickein edestä minun tule händä jälens kiitetä / ylistä ja cunnioitta händä ewlla palwella: Se on totinen tosi.

Mixi se enstmeinen Persöna cutzutan Jsäxi?

1. Hänen Poicans HErran Christuxen tähden jonga hän on ijancaickisesta synnyttänyt. 2. Luomisen tähden. 3. Meidän tähdem/ jotca hän on omistanut hänen Lapsixens.

Mixi hänen cutzutan caickiwaldiaxi?

Sentähden että hänellä on caicki woima ja walda/ Taiwasa ja Maasa/ joca on caicki luonut tyhiästä.

Ongo Jsä yxinäus luonut?

Eij/ sillä että Luominen on coco Jumalu den/ Jsä/ Pojan ja P. Hengen töö ia teko.

Mixi Jsä yxinens cutzutan Luojaxi?

Sentähden/ että hän on coco Jumalud Alku/ jolda caicki owat luodut.

II. Vscon Cappale.

Cuca Toinen Vscon Cappale on?

Minä vscon JEsuxen Christuxen hänen ainoan Poicans päälle/ meidä HErran/ &c.

Sanos Pyhän Lutheruxen yhgostoimitus tämän Cappalen päälle?

Minä vscon/ että JEsus Christus on te einen Jumala/ Jsästä ennen ijancaickisesta siginyt ja myös totinen Jhminen/ Neitzes Mariasta syndynyt/ on minun HErrans/ ca minun Cadhotetun ja Duomitun Jhm

en caickista Synnistä/ lunasti cuolemasta ja perkelen Wallan alda wapahti/ eij Cullal eli hopial/ mutta hänen pyhällä ja callilla wellåns ja wiattomalla Pijnallans ia Cuolemalans: Että minä hänen omansa olisin ja hänen waldacunnasans/ hänen allans eläisin/ ja händä ijancaickises Wanhurskandesa Wigattomudesa ja pyhydesä palwelisin nijnuin hän myös on Cuollusta ylösnosnut on/ elä ja hallitze ijancaickises. Se on totinen tosi.

Cuinga Jumalan Poica täsä cutzutan?

1. Cutzutan hän JEsus/ sentähden että hän on Wapahtanut meitä Synnistä ja Cuolemasta. 2. Christus sentähden/ että hän on Jumalalda/ woideldu Cuningaxi ia Ylimäxi Papixi. 3. Jumalan ainuaxi Posaxi. 4. Meidän HErraxem sentähden/ että hän on meitä Luonut ia Lunastanut.

III. Vscon Cappale.

Cuca Colmas vscon Cappale on?

Joca sisälsi pyhästä Hengestä syndyt eizestä Martasta.

Cusa HErra Christus on siginyt ja syndynyt?

Hän on siginyt Nazaretin Caupungisa/ mutta Bethlehemis on syndynyt Keysarin Augustuxen aikana.

Mingä tähden hän on tullut nyt Ihmiscxi?

Meidän tähdem/ että hän meitä lunasti ijancaickisesta euolemasta.

Cuinga monda luonda on Christuxesa?

Caxi: Jumaluden luondo/jonga hän on saanut hänen Taiwaliseldä Isäldänsä: Ja Ihmisen luondo/ jonga hän otti Neitzestä Mariasta.

Owatco ne Luonot yhdistetyt Christuxesa?

Owat nijn ettäi ne ikänäns erijä toinen toisestansa/ sillä ne owat yh desä Personasa Christuxesa/ ja sen Personalisen yhteyden tähden/ on Ihmisen Luondo saannut/ caiken woiman Taiwasa ja Maasa.

Mikä Personalinen yhteys on?

On cahden Luonon yhdistys Christuxesa.

IV. Vscon Cappale.

Cuca Näliäs Vscon Cappale on?

Pijnattin Pontius Pilatuxen alla/ Ristinnaulittin/ Cuoletettin ja Haudattin.

Mixi tämä Cappale seura cohta sitä eollmatta vscon Cappaletta HErran Christuxen syndymästä?

Sentähden/ että caicki meidän Autuden/ seiso hänen Pijnasans ja Cuolemasans. 2. Sentähden/ että coco HErran Christuxen olemus täsä Mailmasa/ eij ole ollut muu euin kärsimys.

Mi-

Mingä tähden HErra Christus on kärsinyt Pijnan ja Cuolemon?

Meidän tähden/ senpäälle/ että hän meitä lunastaisi ijancaickisesta cuolemasta ja cadotuxesta.

Mingä tähden hä ovn Haudattu?

1. Sen cansa hän tahdoi osotta/ että hän totisesta oli cuollut. 2. Tahdoi mös sen cautta pyhittä meidän hautam/ että se piti meille oleman yxi lepo sia.

Onco HErran Christuxen Ruumin turmeldu Haudasa?

Eij/ Sillä eij se ollut jongun palian Jhmisen Ruumis / mutta Jumalan Pojan Ruumis / joca oli ilman synnitä.

Mikä se Pontius Pilatus on ollut?

Hän oli yxi Waldamies/ eli maan Herraylitzen Judean maan/ ja on ollut yxi Pacana. Ja sen cansa teitä annetan/ että HErra Christus on ylenannettu Pacanoille/ nincuin hän itze oli ennustanut.

V. Vscon Cappale.

Cuca Wijdes vscon Cappale on?

Alasastui Helwettin / colmandena päiwänä ylösnousi Cuolluista.

Cuinga Christus on alastanut Helwetin?

Eij yxikän Jhminen sitä taida ymmärtä/ Mutta me vscome ja tunnistamme/ että

coco Christus on jälken hänen hautaamisens Helwettin alasastunut/ Perkelen wallan poisottanut ja Helwetin caickein Christiliisten ja Vlgoswalittuiden Ihmisten edestä/ kijni sulkemut.

Coska HErra Ehristus ylösnousi Cuolluista?

Colmandena päiwänä/ jälken hänen hautaamisens.

Onga hän coco colme Päiwä Haudasa maanut?

Eij/ Sillä ensimäisnä päiwänä/ nimittäin Langaperiandaina/ caxi hetke eli Stundi oli Haudasa. Toisna päiwänä/ nimittän Lauwandaina/ joca oli Judalaisten Sabahti/ macaisi hän coco päiwän. Mutta colmandena päiwänä oli hän Haudasa Simmuntaihuomenen asti. Ja nijn on Christus colmandena päiwänä ylösnosnut.

Cuinga Christus on ylönnosnut?

Wäkewästi/ omalla Woimallans.

Mitä hän meille saatt hänän ylösnousemisens cansa?

Jjancaickisen wanhurscauden Jumalan työkä/ nijn myös meidän Ruumin ylösnousemisen/ että nijnecuin hän on ylösnousnut/ nijn pitä myös meidän ylösnouseman wimeisnä päiwänä.

VI. Yscon Cappale.

Cuca

Cuca Cuudes vscon Cuppale on?

Ylösastui Taiwasen / istu Isän Jumalan caickiwaldian oikialla kädellä.

Cuinga Christus on astunut ylös Taiwasen?

Hän meni alhalda ylhälle päin / caickein Opestusastens nähden ja yxi pilwi otti hänen heidän Silmäinsä edestä.

Cosca hän on ylösastunut?

Nelien kymmenen Päiwän perästä / jälken hänen ylösnousemisens.

Cuhunga hän on mennyt?

Taiwasen / sinne cusa hän on ijancaickisesta ollut / ia nijnenin P. Pawali sano: Hän on mennyt ylitzen caickein Taiwasten / että hän caicki täyttäisi: Eph. 4. Se on että hän iocapaicasa lässä olisi.

Cusa Christus nyt on?

Isän Jumalan oikialla Kädellä.

Mikä Jumalan oikia Käsi on?

Eij se ole jocu wißi paicka mutta se on Jumalan caickiwaldian sanomatoin woima ja wäki / jolla hän caicki Cappalet Taiwasa ja Maasa hallitze ja ylhällä pitä / ja se oikia käsi on jocapaicasa / sekä taiwasa että Maasa.

Mitästä on istua Isän Jumalan oikialla Kädellä?

On olla ynnä Isän Jumalan cansa / yhden cahdaisesa Herraudesa Majestetis / Woi-

mas ia Cunnias/ ia yhdencaldaisella woimalla hallita caicki/ seke Taiwan etke Maan/ ynnä hänen Taiwalisen Isäns cansa.

Cuinga Luonon puolesta Christus on ylöscorgotettu Isän Jumalan oikialle Kädelle?

Ihmilisen Luonon puolesta/ Sillä Jumaluden Luonen puolesta/ hän on ijancaickisesta ollut Isän oikialla Kädellä ia sentähden ei se taita yletkä eikä aletta.

Ongo hän Taiwasen astumisens cansa/ meidän tykäämperät poismennyt?

Ei/ sillä hän on meidän tykenemioca päiwä/ Mailman loppun asti/ näkymättömällä muodolla hänen lupauxens jälken.

Mikä hywä hän on meille saattanut/ hänen Taiwasen astumisens cansa?

Hän on wienyt caicki Wiholiset Fangixi/ ettei ne taida meille wahingota tehdä/ ia anda meille caicki hywät Lahiat/ ia on walmistanut meille sian Taiwasa.

VII. Uscon Cappale.

Cucu Seitzemäs Uscon Cappale on?

Sielkä on tulewa Duomitzeman/ Elämitä ja Cuolluita.

Cosca HErra CHristus on tulewa?

Wijmeisnä Duomio Päiwänä.

Cuinga hänen pitä tuleman?

Näkywäisellä muodolla swresa Cunnias/ Ma-

sa/ Majestetisä ia Herraudesa/ yunä caickein Engelitten cansa.

Custa hän on tulewa?

Taiwasta/ johonga hän on ylös astunut.

Mitä hänen silloin pitä tekemän?

Duomitzeman sekä Eläwitä että Cuolleita.

Cuca ne Eläwä owat?

Ne jotca silloin eläwät Maan päälle/ cosca HErra Christus tule.

Mitä Nijden cansa tähdän?

Ne silloin pitä muutettaman yhden aian rahdus ia Silmän räpäyxes.

Cucka ne Cuolluet owat?

Ne jotca ennen HErran Christuxen tulemista/ owat pois nuckunet ia Handoisa macawat.

Mitä nijden cansa tehdän?

Ne silloin/ Cuoluista ylösherätetän.

Cuca silloi pitä Duomitzeman?

Christus Jumalan Poica.

Mitä loppu tällä Duomiolla pitä oleman?

Ne wanhurscat silloin pitä käymän ijancaickisen Elämän/ mutta ne Jumalattomat Helwettin ia ijancaickisen Cadotuxen.

VIII. Vscon Cappale.

Cuca Cahdexas vscon Cappale on?

Minä vscon pyhän Hengen päälle.

Cuinga P. Lutherus tämän Cappalen vlgostoimitta?

Minä vscon jä tunnustan / eten minä oman tiedon cautta / engä omalla wäelläni taida / JEsuxen Christuxen minun HErrani päälle vsco / eli hänen tygönsä tulla / Mutta se Pyhä Hengi / on minun sijhen Ewangeliumin cautta cutzunut / hänen Lahjoillans ylös walistanut / ja sijnä minua wielä nyt ylös pitä ja wahwista / nijncuin hän myös coco Christicunnan Mailmas tygöns cutzu / coco / ylöswalista / pyhittä / ja Jesuxen Christuxen tygöwetä / ja oikias vscos ylös pitä / cusa Seuracunnas hän minun / ja caickein muiden vscowaisten Synnit jocapäiwä armolisesta andexi anda / ja siittä wijmeisnä päiwänä hän minun ja muut Jhmiset Cuolluista ylösherättä / ja nijn minulle ja caickille muille Christin vscowaisill / sen ijancaickisen Elämen anda: Se on totinen tosij.

Mitä Pyhä Hengi on?

On colmas Persona Jumaludesa.

Mixi hän cutzutan Hengexi?

Sentähden että hän on yxi Hengelinen olemus.

Mingä tähden hän Pyhäxi cutzutan?

Sentähden että hän on Pyhä ja myös meitä pyhittä.

Mitä

Mitä Pyhän Hengen Wirca on?

Että hän meitä Pyhittä/ Opetta/ Lohdutta ja oikian Uscon meitä Wahwista.

XI. Uscon Cappale.

Cuinga Yhdexes Uscon Cappale on?

Minä uscon yhden Christillisen Seuracunnan pyhäin Ihmisten yhteyden.

Mixi tämä seura cohta sen Cahdexannen Cappalen jälkeen Pyhästä Hengistä?

Sentähden/ että se Christilinen Seuracunda täsä Mailmasa/ cootan pyhältä Hengeltä Ewangelimmin Saarnan ja Sacramentein cautta.

Mitä Christitinen Seuracunda on?

On coco Christicunda Maan päälle/ jonga P. Hengi cutzu / coco / ylöswalgaise / pyhittä ja pitä JEsuxen Christuxen tykenä oleasa/ uscosa/ nijncuin P. Lutherus sen ulgos woimitta.

Ongo enämbi cuin yxi Christilinen Seuracunda?

Ei.

Cusa se Seuracunda on?

Ei se ole sidottu johongun wißiin päickan/ mutta se on hajotettu ymbäri caicken Mailman. Ja cusa ikänäns Jumalan Pyhä sana ikein Saarnatan ja Sacramentit Christu-

xen sädyn jälken vlgos jaetan ia nauttan/ sij-
nä on Jumalan Seuracunda.

Mingä tähden se cutzutan Pyhäxi?

Eij Sentähden että se on itzestäns Pyhä/
mutta se luetan pyhäxi vscon cautta HErran
Christuxen päälle/ joca hänen pyhällä werel-
läns on sen puhdistanut ia pyhittänyt.

Mixi se cutzutan Christilisexi?

Sentähden että se pitä hänens Christu-
xen ala/ joca sen Pää on.

Mingä tähden se cutzutan Pyhäin Ihmisten yhteydexi?

Sentähden että siinä owat caicki Helge-
liset lahiat yhteiset/ nijncuin pyhä Pawali sa-
no: Yxi Ruumis/ yxi Hengi/ yxi HErra/ yxi
Vsco yxi Caste/ yxi Jumala/ ia caickein mei-
dän Isä: Eph. 4.

X. Vscon Cappale.

Cuca Kymmenes Vscon Cappale on?

**Minä vscon Syndein andexi saa-
misen.**

Mixi tämä seura sijtä yhdexättä Cappaletta sitä
Christilisestä Seuracunnasta?

Sillä että Syndein andexi saamisus/ on
Seuracunnan erinomainen lahia/ jonga
Jumala armostansa hänelle anda.

Mittä Synnit täsä andexi annetan?

Caicki Synnit/ sekä peri Syndi/ että
se cuin Ihminen itze tekepi.

Ke-

Kenelle ne anderi annetan?

Caickille Christiliſille Jhmiſille/ jotca täſä Seuracunnaſa vſowat ia tekewät oikian Synnin catumuxen ia parannoxen.

Cuinga ne anderi annetan?

Jumalan ſulaſta armoſta Christuxen päälle.

XI. Vſcon Cappale.

Cuca yritoiſtatynnmenes Vſcon Cappale on?

Minä vſcon Ruumin ylös nouſemiſen.

Mitä täſä Ruumin canſa ymmärrätän?

Täſä ymmärretän caickein ihmiſten Ruumit/ jotca Cuolluet owat ia jotca Haudoiaſa macawat/ hywät ia pahat.

Cuca ne Cuolluet pitä ylös heräämän?

Meidän HERRan Christus JESUS Jumalan Poica.

Cuinga ne Cuolluet pitä ylös nouſeman?

Ne wanhurſcat pitä ylösnouſeman kircaſtetun Ruumin canſa ijancaiſkiſen Elämän/ mutta ne Jumalattomat cauhian Ruumin canſa/ ijancaickiſen Cuoleman.

XII. Vſcon Cappale.

Cuca Caxioiſtatynmmenes Vſcon Cappale on?

Minä vſcon ijancaickiſen Elämän.

Mixi tämä Cappale on wijmeiſexi pandu vſcon Tunnuſtoxeſs?

Sen-

Sentähden että ijancaickinen Elämä on yscon loppu.

Mitä ijancaickinen Elämä on?

On yxi sanomatoin ijancaickinen Ilo ja Riemu Jumalan tykönä/cusa me saame nähdä Jumalan Caswosta nijn Caswon.

Mixi se cutzutan ijancaickisexi?

Sentähden ettei sillä ole yhtekän loppu mutta pysypi ijancaickisesta.

Kenelle se annetan?

Caickille nijlle jotca Yscowat.

Jsä meidän Rucous.

Enca Colmas Christillisen opin Pääcappale on?

Jsä meidän Rucous.

Lues se:

Jsä meidän joca olet Taiwalsa/ etc.

Mingä tähden Rucous cohta seura yscon tunnustosta?

Sentähden että Rucous on yscon lähimäinen Hedelmä.

Mitä Rucous?

Rucous on Jumalan Nimen auxihuutamus/jolla me Jumalalda caicki tarpet anome

Cuinga monda Cappaletta on Rucouxesa?

Caxi. 1. Jumalan Nimen auxihuutamus

2. Kijtos ja ylistös.

Ketä meidän pitä Rucoileman?

Jum

Jumalalta caickiwaldiasta/ meidän HErran JEsuxen Christuxen Jsä.

Cuinga meidän pitä Rucoileman?

Yhdesä oikiasa ysosa/ JEsuxen Christuxen Nimen.

Mitä meitä waatti Rucoileman?

1. Jumalan Käsky. 2. Hänen lupauxens. 3. Meidän oma tarpem.

Cuca paras Rucouxen muotoon?

Jsä meidän Rucous.

Sillä että meidän Herra Christus sen on itze opettanut/ ja on nijncuin yxi summa caikein muiden Rucousten päälle.

Cuinga monen Osan se jaetan?

Colmen.

Cutca ne owat?

1. Esipuhe. 2. Seitzemen Rucousta eli anomusta. 3. Päätös.

Cuca Esipuhe on?

Jsä meidän joca olet Taiwalsa.

Cutca ne Seitzemen Rucousta owat?

1. **Pyhitetty olcon sinun Nimes.**
2. **Lähestulcon sinun waldacundas.**
3. **Olcon sinun tahtos nijn Maasa cuin Taiwasa.**
4. **Anna meille tänäpäiwänä meidän jocapäiwänen Leipäm.**

5. An-

5. Anna meidän Synnit andexi nijn-
cuin me añamme meidän weigollistem.
6. Ällä johdata meitä kiusauxen.
7. Mutta päästä meitä pahasta.

Cuca päätos on?

Sillä että sinulla on Waldacunda/ Woima ja Cunnia ijancaickisesta nijn ijancaickisehen/ Amen.

Esipuhe.

Cuca Esipuhe on?

Isä meidän joca olet Taiwaisa.

Cuinga P. Lutherus sen vlgostoimitta?

Tällä Esipuhella/ tahto Jumala meitä cutzua ia wetä wahwast vscoman/ että hän on meidän oikia Isäm ia me hänen Lapsens/ että me sitä rohkiamasi/ wahwan turwan cansa/ hände rucoilisim/ nijncuin mä näem Lapset Wanhem̃ildans tarpeitans anowan.

Cuca täsä Isän cautta ymmärretän?

Sen cansa ymmäretän Pohä Colminaisus Isä Poica ia pyhä Hengi.

Mingä tähden me Jumalan cutzume meidän Isäxem?

Sen Isälisen rackauden/ ia suosion tähden/ cuin hänellä on meidän tygöme.

Cuingas nämä Sanat (joca olet Taiwasa) ymmärrät?

Että hän on jocapaicas läsnä/ näke meidän

dän tuscam/ cuule meidän Rucouxem/ ia taita meitä auta. Ja on nijn palio sanottu: O Isä meidän/ joca olet joca paicasa läsnä/ näet ia tiedät meidän tuscam ia cuulet meidän Rucouxem.

I. Rucous.

Cuca ensimätnen Rucous on?

Pyhitetty olcon sinun Nimes.

Sanos P. Lutheruxen vlgostoimittos sen päälle?

Jumalan Nimi on kyllä itzestäns Pyhä / mutta me rucoilemma täsä Rucouxesa / että se myös meisä ja meidän tykenäm tulisi pyhittyxi.

Cuinga ja cosca se tapahtu?

Cosca Jumalan sana puhtast opetetan/ ja me sen jälken Cunnialisest nijncuin Jumalan Lasten tule / elämän käytäme. Siehen meitä auta/ O hywä Isä/ cuin asut Taiwas. Mutta joca toisin opetta ja elä/ cuin Jumalan sana neuwo/ hän häwäise meidän seasam Jumalan nimen. Sijtä warjele meitä / O Taiwalinan Isä.

Cuinga Jumalan nimi sitä wastan turmellan?

Cosca hänen pyhä Sanans wärin opetetan ja pahoin eletän.

II. Rucous.

Cuca toinen Rucous on?

Lähestulcon sinun Waldacundas.

Cuinga P. Lutherus tämän Rucouxen selittä?

Jumalan Waldacunda kyllä tule ilman meidän Rucouxetam/ mutta me rucoilemma täsä Rucouxesa/ että se myös meidän tygöme tulisi.

Cuinga ja cosca se tapahtu?

Co-

Jocapäiwäinen Leipä ot (sano P. Luth.) caicki mitä Rwmin rawinoxi ja tarpexi tule/cuin on/Ruoca/ Juoma/Waatteet/ Kenget/ Coto ja Cartano/ Peldo/ Carja Taloi/ Raha ja Rista/hywä Puolisa/ ewliaiset Lapset/ wscolinen Perhe/ hurscas ja sowelias Esiwalda/ cohtulinen hallituxen meno/ tarpelinen Ilma/ Rauha/ Terweys/hywät Tawat/ Cunnialiset menot/ hywät Ystäwät/ hywät Kylenmiehet/ Ja muita sencaldaisita.

Mingä tähden HErra Christus on tämän Rucouxen pannui käskellä Isä meidän Rocousta?

Että hän meitä opetaisi/ ensist ja erinnomaiset/ Alguja ja Lopusa/ anoman Hengelisiä/ ja sijttä Ruumilista tarpeita.

Mingä tähden me Jumalalda anome nijte?

Sentähden ettei ne tule meidän omasta wäestäm/ mutta Jumalalda/ meidän Taiwaliselda Isäldäm/ joca armostansa ne meillen anda.

Mixi me sanome: Anna meille/ ja eij minulle?

Sillä eij meidän pidä Rucoileman ainoast/ meille itzellem Rwmilista tarpeita mutta myös muille caickille yhten/ jotca oleme Jumalan Lapset.

Mitä se (Tänäpäiwän) opetta?

Se sana kiäldä ylen paldista murhetta huomisesta päiwästä pitämästä/neuwo ja mana/että meidän pitä heitömän meidän murhem Jumalan päälle/ ja wscoman/ että hän tahto/ja taita meitä ruockia nijn huomen cuin tänäpäiwänäkin.

Mingä tähdän me anomma jocapäiwäistä Leipä?

Sentähden ettei meidän pidäis anoman suurta rickautta/mutta tyttymän sijhän mitä Jumala jocapäiwä anda.

Mixi me cutzumme sen meidän Leiwäxem?

Sen-

Sentähden että me sitä tarwitzemme/ ja cosca Jumala meille sen andapi/ nijn tule se meidän omaxen.

V. Rucous.

Cuca wijdes Rucous on?

Ja anna meille meidän Syndim anderi/ nijncuin me anamme meidän welgolisem.

Cuinga P. Luth. tämän Rucouxen ulgostoimitta?

Me Rucoilemme täsää/ että meidän Taiwalinen Isäm/ eij catziois meidän Syndein päin/ ja nijden tähden/ hyljäis meidän Rucoustam. Sillä että/ en me ole sitä mahdoliset/ jota me rucoilem/ eij myös ole sitä ansainet. Mutta että hän caicki meille armostans annais. Sillä me Syndiä tegem jocapäiwä/ ja eij muuta ansaitze cuin rangaistusta: Nijn me myös sitä wastan/ tahdom Syndämesäm anderi anda/ ja tehdä heille hywä/ jotca meitä wastan owat rickonet.

Cuinga monda Cappaletta täsä Rucoxes on?

Caxi.

Ensimäises me Rucoilemme meidän syndin anderi. Toises me lupamme/ että me tahdom myös anda nijlle anderi/ jotca meitä wastan owat rickonet.

Mixi me sanoma: Anna meidän Syndim anderi?

Sillä että me olemma caicki Syndiset/ ja tarwitzem syndin anderi saamtsta/ ja sentähden me Rucoilemma/ eij ainoasta meidän itze edestäm/ mutta caickein edestä/ ja sanome yhdestä suusto: O Isä anna meidän Syndim anderi.

Mitä me täsä Jumalalle lupamme?

Että me tahdom anda myös anderi muille/ mitä he owat meitä wastan rickonet.

Tai-

Taidamaco me anſaita/ Syndin anderi ſnamiſen ſen canſa/ että me muille anderi Synnit anname?

Eij/ Sillä että Jumala meille anderi anda Synnit ſulaſta armoſta ilman meidän/ anſiotam. Mutta me lupamma Jumalalle olla kijtoliſet ſen edeſtä/ ja anda meidän lähimäiſem ricoret anderi.

Taitaco jocu oikein Rucoilla tätä Rucouſta/ joca eij anna muille anderi?

Eij/ Sillä hän rucoile itzens waſtan/ettei Jumala añais hänen Syndiän anderi/nijncuin hän myös eij tahdo lähimäiſillens anda anderi.

VI. Rucous.

Cuca cundes Rucous on?

Ja älä johdata meitä kiuſauxen.

Mitä P. Luth. täſtä Rucouxeſta ſano?

Eij Jumala ketän kiuſa/ Mutta me rucoilem tätä/ että Jumala tahdois meitä warjella/ ettei Perkele/ Mailma ja meidän oma Lihan/ meitä wiettelis ja ſaatais meitä epäuſcon/ epäilyxin ia muihin ſuurin Syndijn/ ja jos me ſen canſa kiuſatan/ että me wijmein mahdaiſim ylitze woitta/ ja päälle pääſtä.

Mitä kiuſaus on?

Kiuſaus on joca toiſta coettele/ waiwa ja kiuſa.

Cuinga monilainen kiuſaus on?

Cahtalainen.

Hywä ja Paha.

Mitä hywä kiuſaus on?

Coſca Jumala coettele ja kiuſa meitä/ cuinga wahwat me olem vſcoſa ja rucouxeſa.

Mitä paha kiuſaus on?

CoſcaPerkele kiuſa ja pyytä meitä wietellä ja weetä Syndin/ ja wijmein ijancaickiſen Cadotuxen. Ja Mailma meitä houkuttele pahoilla Eſimerkeillänſä/

Coreu-

Coreutten/Haureuten/Ylönsiömisen ja Juomisen/ Ja meidän omaltiham myös paholla himoilla ja haluilla.

Mitä se Sana/Johdatta/merkitze?

Se merkitze nijn palio cuin salli/ ja cosca me sanomme/älä johdata meitä kiusauxen/ on nijn paljon/ älä salli meitä kiusata/ eikä kiusauxelda ylitzen woitetta.

Mitä meanoma täsä Rucouxesa?

Että meidän Taiwalinen Isäm meitä warielis ja holhoisi/etten me kiusauxen alla wäsyisi/eikä ylitzen woittaisi.

Cuinga me taidame seiso kiusausta wastan?

Jumalan Sanalla/oiktalla yscolla ja wahwan Rucouxen cansa.

VII. Rucous.

Cuca seitzemes Rucous on?

Mutta päästä meitä pahasta.

Cuinga P. Luth. tämän Rucouxen ylgostoimitta?

Me rucoilem täsä Rucouxesa/ nijncuin yhdes Summas/ että meidän racas Taiwalinen Isäm wapahtaisi meitä caickista pahoist/ sekä Ruumin/ Sielun/Tawaran ja Cunnian puolesta. Ja että hän wijmein/ cosca Cuoleman hetki lähesty annais meille Autuan elämän/ hywän lopun/ ja meitä hänen sulasta hywydestänsä/ tästä surkeudesta/ tygönsä Taiwasen otias.

Mingä tähdän Christus on pannut tämän Rucouxen wijmesexi?

Sentähden että cosca me olema caicki tarpet Rucoillet/ nijn meidän pitä wijmein rucoileman/ että Jumala päästäisi meite caikesta pahasta/ Sielun ja Ruumin wasarasta.

Mikä

Mitä se paha on josta wastan me Rucoilem?

Perkele / Syndi ja Synnin rangaistus.

Mitä me näitä wastan rucoileme?

Että Jumala meitä warjelis Perkelestä / ettei hän meidän wahingota tekisi / ettei Syndi saisi walda meidän ylitzem / ja wijmein / että Jumala meitä warjelisi Perkelen pahudesta / synnistä ja synnin rangaistuxesta / ja ijancaickisesta Cuolemasta.

Päätös.

Mitä päätös on?

Sillä että sinulla on waldacunda woima ja cunnia ijancaickisesta nijn ijancaickisen / Amen.

Mitä ne sanat opettawat?

Ne osottawat sen syndin / mingä tähden me anoma Jumalalda Hengelistä ja Rwmilisia tarpeita / nimitäin sentähden että hänellä on waldacunda / woima ja cunnia.

Cuinga pyhä Lutherus sen Sanan (Amen) ylgostoimitta?

Minun pitä oleman wißi sen päälle / että meidän Rucourem on meidän Taiwaliselle Jsälle otoliset ja häneldä cwltut. Sillä hän on itze käskenyt meitä rucoileman ja luwanut / että hän tahto meitä cuulla. Amen / Amen / se on Ja / Ja.

Casten Sacramenti.

Cuca Reties Christilisen opin Pääcappale on?

Casten Sacramenti.

Lues se:

Näillä sanoilla Christus Casten Sacramentin Seuracunnas pidettä sääsi:

Men-

Mengåt vlos caicken Mailman ja saarnacat Evangelium caickille luoduille. Joca vsco ja castetan / se tule Autuaxi / joca taas eij Vsco / se Cadotetan.

Minulle on annettu caicki woima Taiwasa ja Maasa / mengåt sijs ja opettacat caikia cansoia / ja Castacat heitå nimen Isån ja Poian / Ja P. Hengen. Ja opettacat heitå pitåmån caickia mitå minå olen teile kåskenyt. Ja catzo minå olen teidån cansan ja tykönån jocapåiwå Mailman loppun asti / Joh. 3.

Ellei jocu tule syndynexi Wedestå ja Hengestå / eij hån taida Taiwan Waldacundan sisålle tulla. Se cuin on syndynyt Lihasta se on Liha / ja se cuin on syndynyt Hengestå / se on Hengi.

Mitå Sacramenti on?

On Jumalan armon mercki / jolla hån wahwista Evangeliumin lupauxet / ja todista hånen armostans meitå wastan.

Cuinga monda on Vden Testamentin Sacramenti?

Caxi: Caste ja HErran Ehtolinen.

Mitå Caste on?

Caste on vden Testamentin Sacramenti / josa Ihminen wastaudesta syndy / Wedestå ja Hengestå.

Cuinga monda Cappaletta Castes on?

Caxi: Wesi ja Jumalan Sana joca Castes on.

Cuca Casten on sååtånyt?

Meidån HErra Christus.

Cosca.

Jålken hånen ylös nouse, nisen Cuoluista.

Ketå hån on kåskenyt Casta?

Caickia Cansoia/ jotca Evangeliumin wastan ottawat ia paranoxen tekewät.

Mixi caicki pitä Castettaman?

Sillä että caicki owat Syndiset/ synnisä siginet ja syndynet/ ja owat luonostansa wihan lapset.

Mitä hywä Caste matca saata?

Caste saata (sano pyhä Lutherus) Syndein andexi saamisen/ wanpahta Cuolemasta ja Perkelestä/ ja anda tjancaickisen Elämän caickille nijlle/ jotca vscowat/ mitä Jumalan sana meille lupa.

Cuca se Sana on?

Joca Vsco ia Castetan/ se tule Autuaxi.

Cuinga Caste waicutta Sydein andexi saamisen?

Jumala Castesa anda Synnit andexi.

Cuinga Caste wapahta Cuolemasta ja Helwetistä?

Christus meitä on wapahtanut Perkelestä ia Cuolemasta. Mutta Casten Sacramentisä meille omistetan Christuxen ansio/ ja johdatetan Perkelen waldacunnasta/ Jumalan waldacundan.

Cuinga Wesi taita nijn suuret työt matkan saata?

Wesi tosin (sano P. Lutherus) eij sitä itzestäns tee/ mutta Jumalan sana/ joca Weden causa ia tykönä on/ ja vsco/ ioca sanan Wedesä wastan otta/ vsco ja senpäle hänensä luotta. Sillä Wesi ilman Jumalan sanata eij ole mun cuin Wesi/ ia eij Caste. Mutta cosca Sana tule yhdistetyxi Weden causa nijn on

se Ca-

se Caste/ Se on/ armon iy elämän Wesi ja vden syndymisen peso Pyhäsä Hengesä/ nijncuin P. Pawalisano Titux en tygs 3. Lugus: Hän wapahti meitä/ sen vden syndimisen peson ia pyhän Hengen vdistoxen cautta/ jonga hän meidän pällem runsasti vlgoswuodattanut on/ Jesux en Christux en meidän Lunastajan cautta: Senpälle että me wanhurskaxi tulisim hänen armons cautta/ ja hänen aickisesen Elämän perilisexi/ toiwon jälken/ Se on totinen tosi.

Mitä Caste merkitze?

Se merkitze (sano pyhä Lutherus) että se wanha Adam joca meisä wielä on/ jocapäiwäisen catumux en ia paranox en cautta/ syndein ia pahain himoin cansa/ pitä vpotettaman ia Cuoletettaman. Ja taas jocapäiwä ylös nouseman vdexi Jumalisexi/ joca pyhydes/ Wanhurskaudes ja Puhtaudes/ ijancaickisesta elämän pitä Jumalan edes/ nijncuin P. Pawali sano Romarein tygs. 6. Lugus: Että me olem Christux en cansa haudatut/ Caslen cautta Cuolemahan. Että nijncuin Christus on ylössherätetty Cuolemasta Isän cunian cautta. Niin pitä myös meidän vdesa Elämäsä waeldaman. Mi-

Mitä se wanha Adam merkitze?

Sen cansa hän ymmärtä / caicken sen pahuden / jonga me olema perinet / ia on meidän päällem tullut Adamin Synnin cautta.

Cuinga se vpotetan ja Cuolletetan?

Jocapäiwäisen Synnin catumuxen ia Elämän paranoxen cansa.

Mitä wsi Ihminen on?

On se joca on saanut pyhän Hengen ia waelda vdesa Elämäsä.

Rippi eli Synnin päästö.

Cuca Wijdes Christilisen opin pää cappale on?

Rippi eli Synnin päästö:

Nues ne Sanat:

Näillä sanoilla Christus käski Ripis synnit päästettä ia anderi annetta.

Minä annan teille Taiwan Walda / cunnan Awaimet / mitä ikänäns te Maan päälle sidotta / sen pitä oleman sidotun Taiwaisa. Ja mitä ikänäns te päästätte Maan päälle sen pitä olemä päästetyn Taiwasa: Ottacat pyhä hengi / joille te Synnit anderi annatte / nille ne owat anderi annetut. Ja joille te ne pidätte / nille ne owat pidetyt.

Mitä Rippi eli Synnin päästö on?

Rippi

Rippi on / cosca Jumala itze / eli hänen Sanans palwelia hänen Käskyns jälken anda nylle Synnit andexi / jotca tunnustawat ia catuwat heidän Syndins / ia Syndein andexi saamisen ysscowat.

Cuinga monda Coppaletta Ripisä on?

Caxi.

Ensimäinen / että me tunnustam meidän Syndim. Toinen / että me anome Synnistä päästö?

Cuinga moninainen Synnin tunnustos on?

1. Cosca me Tunnustam meidän Syndim Jumalan edesä. 2. Cosca me Tunnustam Rippi Isän edesä.

Cutca Synnit meidän pitä Tunnustaman Rippi Isän edesä?

Ne cuin me tunnemme meidän Sydämmisäme / jotca ahdistawat ja waiwawat meidän oma tundom.

Cutca Synnit meidän pitä Tunnustaman Jumalan edesä?

Caicki Synnit.

Cuinga sinä Tunnustat Rippi Isän edes?

Mä Jinä Waiwainen syndinen Tunnustan minun Jumalä edes wicapäxi caickein Syndein / ia erinomaisesta tunnustan minä teidän edesä / että minä olen yxi Palcoli-

C iij nen.

nen. Mutta (sen pahembi) en ole palwellut minun Jsändäni yseolisesta. Sillä en minä ole tehnyt/ mitä Jsändä ja Emändä owat minun käskenet/ minä olen wihoittanut heitä/ ia saatanut heitä Toruman ia Kiroileman. Minä olen ollut laiska ia hidas/ ia tehnyt wahingota. Minä olen myös ollut rietas Puheisa ja Töisä/ riidellyt ia torunut minun wertaisteni cansa. Neitä caickia minä cadun/ ja rucoilen armoia/ minä tahdon meilellän itzeni parata.

Onga Saarnamiehellä woima synnit andexi anda?

Eij heillä itzestänsä se woima ole/ mutta meidän HERra Christus heille sen käskyn ja Woiman on andanut/ Cusa hän sano: Joille te Synnit andexi annate nille ne owat andexi annetut.

HErran Ehtolinen.

Cuca Cundes Christillisen opin päächappaleon?

Altarin Sacramenti.

Sues ne Sanat.

Meidän HErra JEsus Christus sinä yönä jona hän petettin/ otti hän Leiwän/ Kijtti/ Murssi/ ia annoi Opetuslasten ia sanoi: Ottacat ia syökät/ tämä

mä on minun Ruumin/ joca teidän edes
sän vlgos annetan/ se tehkätte minun
muistoxeni.

Nijn myös Ehtoisen jälken/ otti hän
myös Calkin/kijtti/annoi heille/ja sanoi:
ottacat ia Juocat tästä caicki/ Tämä
on sen vden Testamendin Calki minun
Weresäni/ joca teidän ia monen tähden
vlgoswuodatetam Syndein anderi an-
damuxi/ se tehkätte/ nijn vsein cuinte
Juotta/ minun muistoxeni.

Mitä Altarin Sacramenti on?

On meidän HErran JEsuxen Christu-
xen (sano pyhä Lutherus) totinen Ruumis
ja Weri/leiwän ia Wijnan alla/ meille Chri-
stityille Syödä ia Juoda itze Christuxelda
säätty ia asetettu.

Ongo siinä Christuxen Totinen Rumis ia Weri?

On nijngin/ sillä että hän itze sen todista ia
sana: Tämä on minun Rumin / tämä on
minun Weren.

Cuca tämän Sacramentinon säätänyt?

Meidän HErra JEsus Christus.

Kenelle hän on säätänytsen?

Meille Christityille Syödä ia Juoda / nijn
cuin hän itze sano: Ottocat ia Syökät / otta-
cat ia Juocat. C iiij Cuinga

Cuinga me Syömme ja Juomme Christuxen Ruumin ja Weren?

En me sitä Syö eikä Juo luonolisella muodolla/ mutta ylön luonolisella ia Taiwalisella muodolla.

Mingä tähden pyhä Lutherus sano: Että Christus on säätänyt hänen Ruumins ia Werens Syödä ja Juoda Leiwän ja Wijnan alla?

Sentähden että Leipä ia Wijna owat ne ylconaiset wälicappalet ia Elementit/ joinen cansa ia alla hän on säätänyt syödä ja Juoda hänen pyhän Ruumins ia Werens.

Mitä hän nijdhen Sanain cansa (Läiwän ja Wijnan alla) tahto?

Sen cansa hän tahto anda tietä/ ettei Altarin Sacramentisä ole palias Leipä ia Wijnä. Mutta sen Leiwän ja Wijnan alla/ on meidän HErran JEsuxen Christuxen totinen Ruumis ia weri ionga hän on meidän edestäm ylgosandanut ia ylgoswuodattanut.

Mingä tähden me käymme Sacramentillä?

Sentähden/ että meidän Syndin sijnä andexannetan/ ia meidän Uscon sen cansa wahwistetan.

Mitä hywä tämä Syöminen ja Juominen matcan saata?

Sen andawat nämät Sanat (sano pyhä Lutherus) tietä/ Teidän edhestän ylgosannet-

tu

u Syndein andexi saamisexi. Nimittäin/ eitä meille täsä Sacramentis Syndein andexi saamisus/ Elämä ja Autuus nijnen Sanain cautta annetan: Sillä cusa Wanhurskaus on/ sinä myös on elämä ja Autuus.

Eikö ne Saarnasa annetan meille?

Jumalan Sanas ne kyllä taritan ja annetan/ mutta Sacramentis ne itzekullekin omistetan.

Coinga Rumilinen Syöminen ia juominen taita näin uuria Cappalita matkan saata?

Syöminen ja Juominen eij sitä tee (sano pyhä Lutherus) Muutta ne sanat / jotca täsä seisowat. Teidän edestän vlgosannettu ja vlgoswuodatettu: Jotca Sanat owat Pääcappalet täsä Sacramentisä. Ja joca Vsco ne sanat ja luotta hänens nijdhen päälle / hän saa mitä ne lupawat / Nimitäin/ Syndein andexi saamisen.

Cuca tämen Sacramentin kelwolisesta nautitze?

Paastota ja Rumilisesta itzens walmista / sanopi pyhä Lutherus: On kyllä hywä ja vlconainen tapa. Mutta se on oikein mahdolinen ja kelwolinen / joca vsco ne sanat: Teidän edestän vlgosañettu ia vlgoswuodatettu/ Syndein andexi andamuxi. Mutta joca eij Vsco nijtä sanoia / waan epäile/ se on mahdotoin ja kelwotoin: Sillä se sana (Teidän edestän) waati yhtä vscolista Sydändä.

Aamu Rucouxet.

SInun Pyhän Nimes / sinä Ristinnaulittu HErra JEsu Christe/ minä nyt ylös nousen/ sinä joca minun callilla Werellä lunastit / sinä minua tänäpäiwän ja joca helki hallidze auta/ wariele/

hywästistuua/ ja anna hywä onni ja Jumalinen meno minun Asioisani ja Töisäni / nijn että minun elämän ja aiwotuxeni mahdais sinun kijtoxexes ja cunniaxes tulla / wahwista minua myös caickin hywin töihin tänäpäiwän ja jocapäiwä / ja tämän onettoman elämän peräst/johdata minua siehen ijancaicki-sehen elämän/ Amen.

Sijtälähin lue / Isä meidän/ Vscon Cappalet/ ja kymmenen Jumalan kästysanat. Lisä siehen myös tämä lyhykäinen Rucous / näin sanoden.

MInä kijtän sinua/ minun taiwalinen Isän JEsuxen Christuxen sinun rackan Pocass cautta/ ettäs minun tänäpänä caikesta waarasta ja wahingosta wariellut olet. Ja rucoilen sinua/ ettäs myös tänäpäiwän warielisit minua caikesta Synnistä ja pahudesta / että sekä minun elämän että caicki minun työni mahdais sinullen kelwata. Sillä minä annan idzeni/ Rumin ja Sielun ja caicki tyyni cuin minulla ombi sinun haldus/ huomas ja käsijs sinun pyhä Engelis olcon minun cansani/ ja älken cuhungan minusta luopuco/ ettei se paha wihamies Perkele minusta mitäkän woitaisi/ Amen.

Ehto Lucu.

MInä kijtän sinua/ minun taiwalinen Isän JEsuxen Christuxen sinun rackan Poicas cautta/ ettäs minun tänäpäiwän armolisesta warielut ja suojellut olet. Ja rucoilen sinua ettäs andexi andaisit caicki minun Syndini / joilla minä tänäpäiwän sinun mieles rickonut olen / ja ettäs myös tänä yönä minua armolisesta wariella ja suojella tahdoisit. Sillä minä annan idzeni minun Rumin ja Sielun/ ja caicki tyyni cuin minulla ombi sinun haldus huomas

mas ja käsis Sinun pyhä Engelis olcon minun canſan ja ålken cuhungan minuſta luopuco/ ettei ſe paha mihamies minuſta mitäkä woitaiſi. Amen.

Toinen Ehto Rucous.

HAlwo HERra racas Taiwalinen Iſä meitä/ ja wariele ſildä cawalalda kinſajalda/ joca aina ymbäri käypi/ edzein ketä hän ſais ylösnieldä/ anna meille Armoias/ että me wahwalla Uſkolla michuliſeſta händä waſtan ſeiſoiſim/ ia tänä yönä ſinun pyhän warieluxes alla murheitoina lewäiſimme. Sinun rackan Poicas JEſuxen Chriſtuxen meiden HErran cautta/ Amen.

Ruoca Luut Knallen mändäis.

CAickein Silmät wartioidzewat ſinun päälles HERra/ ja ſinä annat heillen Ruan oikialla aijalla/ ſinä awat ſinun Kätes ja rawidzet jocaitzen Hengen mielen noutex ſinun hywäſti ſuunaxellas. Cunnia olcon Iſän ja Poian ia pyhän Hengen. Nijncuin Alguſta on ollut/ ia nyt ia aina ijancaickiſeſta nijn ijancaickiſehen/ Amen.

Sitte luc Iſä meidän/ ja nijn tämä jälken ſeurawainen Rucous?

HERRa Jumala taiwalinen Iſä ſinun meitä ja näitä ſinun lahjoias/ jotcas meiken

ken Rwmin rawinoxi armolisesta suonut olet. Ja anna sinun pyhä armos/ että me cohtulisesta/ ja ilman sinun mieles rickomata nitä nautidzisim ja tygöm ottaisim/ Sinun poicas/ etc.

Kijtos Ruan jälken.

KItäkäm HErra sillä että hän on andias/ ja hänen laupiudensa vlottupi tjancaickisehen/ joca ruan anda jocaidzelle Hengelle/ joca Eläinden häidän rawindons andapi/ ja corpin poillen jotca händä auxens huutawat/ Cunnia/ olcon/ ꝛc.

Sittä lue/ Isä meidän/ lisä sihen tämä lyhyteinen Lueu.

ME kijtäm sinua racas taiwalinen Isä JEsuxen Christuxen meidän HErran cautta caickein sinun hywäin tekois edhestä/ ja lijatengin näiden sinun lahjais edestä jotca me nyt sinun laupiudestas nautinnat olemma/ Ja rucoilem sinun pyhä armos että nijncuin Ruumis ombi rawinonsa saanut/ mahdais myös Sielu/ sinun pyhän Sanascansa aina wirgotetuxi tulla/ Saman/ ꝛc.

Erino-

Erinomaiset

Caunit/ tarpeliset/ ja Christiliset Kysymyxet/ ynnä wastausten Cansa

Caickein nijden tähden ennen tätä tehdyt D. Mart. Lutheruxelda/ cuin Altarin Sacramentil itzens walmistanet/ eli muutoin Sielujens ÿancaickista aututta tietä himoinnet owat.

Waan että nytkin jocainen mailmas cohta nuorudestans oppis coco sijtä Christilisest opist pareman waarin ottamaan/ ja muistaman misä cungin ihmisen autuus on: Sentähden owat nämät kysymyxet wastudest ja lyhemmäldä/ cuin coscan ennen tätä/ nijden yxikertaisten paremman muistou tähdän soweliast kocoonpannut;

â

I. I. Past. Finn.

Stockholmis.

Prändtätyt Ignatius Meurerin/ culutuxel 1670.

Kysytän.

1.

Jkä sinä olet? Wastaus: Minä olen syndinen ihminen.

2.

Mistäs sen tiedät? W. Jumalan kymmenen käsky sanoista / joita en minä ole täyttä tainnut.

3.

Mitäs synnilläs ansainnut olet? W. Jumalan wihan / ajalisel waiwat / cuoleman / ia ijancaickisen cadhotuxen / ios ei anderi andamus tapahduis Christuxen tähden caikil catuwaisille.

4.

Mikästä syndi on? W. Syndi on se caicki / mitä ajatuxilla / sanoilla / ia töillä Jumalan tahto ia lakia wastan tehdän.

5.

Catducos syndiäs? W. Minä cadun caikesta sydämestäni.

6.

Cuingas luulet synnistäs wapäxi tulewas / eli kenengä sinä turwat? W. Minä rucoilen Jumalan armosta mitä anderi / JEsuxen ansion tähden. Cuin-

7.

Cuinga monda on Jumalaſa? W. Yxi/ mutta colme on hänesä perſonaſa/ iſä/ Poica/ia p. Hengi. 8.

Cuca näistä perſonaiſta on ſinun edeſtäs kärſinyt? W. Toinen perſona/ joca on Jumalan Poica JEſus C.

8.

Mikä JEſus Chriſtus on? W. Hän on totinen Jumala ia ihminen/ Jumalan ia Marian Poica. 10.

Millä JEſus on ſinun lunaſtanut? W. Hänen piinallans/ werens wuodattamiſel/ ja cuolemallans

11.

Ongoſt iſä/ ja p. Hengi ſinun edeſtäs kärſineet? W. Ei: ſillä waicka iſä ymä p. hengen canſa on Jumala/ niin cuitengin JEſus on ſekä Jumala/ että totinen ihminen/ joca riſtin päälle edeſtäni hengens ylönannoi ſyndieni andexi andamiſexi.

12.

Vſcotcos Chriſtuxen ſinun niin hywin/ cuin muutkin ihmiſet lunaſtanuen? W. Vſcon caikeſta ſydämmeſtäni/ ia ſiehen turwan.

13. Mi-

Se 1. Pistäkän kätens poweens/ jä hän löytä nijncuin Moses itzens spitalisexi/ se on/ syndisexi/ joca helwetin cadotuxen ansainnut on/ ia sentähden Jumalan armo tarwitze. 2. Catzocan mailmalista ercanemustans/ ja sentähden aina walmis olcan. 3. Ajatelcan Perkelen pahutta joca suruttomattomoden cautta pyyta ihmisiä wietellä cansans cadhotuxen.

23.

Cuingast ihminen näin taidais elä/ cuin nyt neuwottu on/ ja että hän päälisex autuden sais tääldä erittyäns? W. Yhden hartaan ja nöyrän rucouxen cautta Jumalan tygö/ jonga woima on heicoisa wekewä.

Joca ihminen näitä aiattele HErran ehtoliselle walmistaisans/ Hän on Jumalan auuilla yxi kelwolliuen wieras tälle pöydelle; Mutta jocc ei tätä tee/ eikä lucua pidä: Se on ilman epäilemätä keluotoin ia cadotuxexi sen itzellens nantitze/ josta Jumala meitä caickia armolisesta warjelcon Christuxen JEsuxen tähden/ jollen olcon cunnia ynnä p. hengen cansa ijancaickisen/ Amen.

P. Hie-

P. Hieronymuxen Prophetia/

Wijmeisestä mailman lopusta/

josta ennustettu on ylitze 1200. wuotta sijtte.

Coska mailman wijmeinen aica ia loppu rupe läheſtymän/nijn caiki hywät tawat ia Christiliset harjoituxet poiſpannan/ ia caickinainen pahuus ihmiſten ſeas ſaapi wallan/ caicki ſynnit ia wigat aina enänewät/ ia taitan cawaludeſt hywin cauniſtelda.

Oikeus cato: vſco peräti huckan tule: Rackaus kylmene/ ia poißam̃u: Totus tuſkin caickes mailmas löytän: Wigattomat ia yxikertaiſet ylöncatzotan la pilkatan. Laupiutta/ armoliſuuta/ nöyryttä/ ia canſa kärſiwäliſyttä ei löytä. Caicki elkiwaldaiſus ia Jumalattomus ylöſtule/ ia wallan ſaa/ nijn että pahws ou nijn ſuuri/ ia on ihme/ ios toinen taita canſakäymiſtä pitä/ toiſen canſa. Jumalan pelko/ ia hänen oikia

palwe-

pa caupungit tulewat kylmille/ monen vden tawan tähden. Suuri rasitus ia wero ryöwäyxen cansa/ wäkialda/ juopumus/ wannomut/ Jumalan pilcka/ weren wuodatus/ ja sopimattomus/ nijn ettei yxi toista taida kärsiä/ eli iosacusa vsco. Silloin pahus cowin sytty miesten ia waimoin wälillä eläwät hecumas ia irstasti monesa cauhias synisä/ oudoisa ia pahoisa himoisa että ihminen luule sen olewan cuñialisen ia caunijn/ joca suurin syndi ia wica on. Ja cuitengin he näkewät jocapäiwä silmäins edes taiwas monda ihmelistä merkiä/ iotca ei coscan ennen tapahtuneet ole/ eikä sencaldaist ole cuullet puhuttawan; Ja ei senwuoxi he nijstä lucua pidä/ eikä pane sydämens päälle/ waan pitäwät turhan puheen edest. Silloin tule suru/ ia ahdistus ynnä parun cansa/ etei yxikän lohdutta taida. Nuori Cansa ia lapset näkywät harmapäixi/ ia wanhoixi: Wuoden päiwät ia cuucaudet pahenewat. Silloin on paha ja waaralinen aica/ että

ihmi-

ihminen enen pyytä cuolla/ cuin elä/ ia ſanowat: Cuolema pakene meitä. Ja monda epäilewet/ ia ſoutuwat epäilyxen/ pelgon ia wapiſtuxen tähden/ coſca/ ei yhten hätä ole. Jotca maxawat/ ei ne yhten lepo ia rauha ſaa/ lewottomuden tähden. Ja ſijne murhesa/ eli pahoina päiwinä ilmandu Antichriſtus/ joſta meitä caickia warielelaupias HERRa Jumala taiwalinen Jſä/ ſinun rackan Poicas JEſuxen tähden/ Amen.

Psaltari.

I. psalmi.

AUtuas on se joca ei waellä jumalattomiten neuwosa / eikä astu synneisten teille / eikä istu cusa pilckatat istuwat.

2. Waan racasta HERRan Lakia / ja ajattele hänen Lakians päiwä ja yöt.

3. Hän on nijncuin istutettu puu wesiojan tykönä / joca hedelmäns anda ajallans / ja hänen lehtens ei warise / ja caicki menesty mitä hän teke.

4. Mutta Jumalattomat ei ole nijn / waan nijncuin acana / jonga tuuli hajottele.

5. Sentähden ei jumalattomat kestä duomiotta / eikä synneiset wanhurscasten seura.

6. Sillä HErra tietä wanhurscasten tien / mutta jumalattomitten tie hucku.

II. psalmi.

MIxi pacanat kiucuidzewat / ja Canssat turhia ajattelewat?

2. Maan Cuningat hangidzewat heitäns / ja herrat kestenäns neuwo pitäwät / HERra ja hänen woideltuans wastan.

3. Catcaiscam heidän sitens / ja heittäkäm meistäm pois heidän köytens.

4. Mutta joca taiwas asu / naura heitä / ja HERra pilcka heitä.

5. Kerran hän puhu heille wihoisans / ja hirmuisudesaus peljättä heitä.

6. Mutta minä asetin minun Cuningani Zionin / minun pyhälle wuorelleni.

7. Minä saarnan sencaltaiseſt säädyst / joſta HErra minulle sanoi: Sinä olet minun Poican / tänäpän minä sinun synnytin.
8. Ano minulda / nin minä annan sinulle / pacanat sinun perinnöxes / ja mailman äret omaxes.
9. Sinä särjet heitä rautaisella waldi alla / ja ninncuin sawisen astian heitä murennat.
10. Nyt te Cuningat sijs ymmärtäkät / ja te maan Duomarit andacat teitän curitta.
11. Palwelcat HErra pelgosa / ja iloitcat wapistuxes.
12. Andacat suuta Pojan / ettei hän wihastuis / ja te huckuisitte tiellä: Sillä hänen wihans sytty pian. Mutta autuat owat ne jotca hänen uscaldawat.

III. Psalmi.

1. Dawidin Psalm / cosca hän pakeni Poicans Absolom.

WOi HErra / cuinga monda on minulla wihollista? Ja nin usiat carcawat minua wastan.
3. Moni puhu minun sielustani? Ei ole hänellä apua Jumalan tykönä / Sela.
4. Mutta sinä HErra olet minun kilpen / jaca minun cunniaan sagatat / ja minun pään cohennat.
5. Änellän minä huudan HERRa / ja hän cuule minua pyhästä wuorestans / Sela.
6. Minä macan / ja nucun / ja herän: Sillä HErra tuke minua.
7. En minä pelkä monda sata tuhatta Carssoista / jotca minua päritäwät.
8. Nouse HErra ja auta minua minun Jumalan / sillä sinä caicka minun wihollisiani poskelle paiscat / ja murenat Jumalattomain hambat.

9. HERran tykönä apu löytän / ja sinun Canssas päälle sinun siunauxes / Sela.

IV. psalmi.

1. Dawidin Psalmi edellämeisattapa / candeleilla.

RUcoilleſani / cuule minua minun wanhurscaudeni Jumala / joca minua lohdutat ahdistuxesani / ole minulle armollinen / ja cuule minun rucouxen.

3. Te pääruhtinat / cuinga cauwan pitä minun cunniani pilcattaman? Mixi te racastatte turhutta / ja kysytte walhetta? Sela.

4. Nyn tundecat että HERra wie hänen pyhänsä ihmelliſest HErra cuule / cosca minä händä rucilen.

5. Jos te wihaſtutte / älkät syndiä tehkö / puhucat sydämiſen / teidän wuoteisan / ja odottacat / Sela.

6 Bhratcat wanhurscautta / ja toiwocat HErran päälle.

7. Moni sano: Cuinga se meille osotais mikä hywä on? Mutta nosta sinä HERra meidän päällem sinun caswos paiste.

8. Sinä ilahutat minun sydämen / ehkä muilla on wijna ja jywiä kyllä.

9 Minä mac n ja lewän juuri rauhasa: Sillä sinä HErra yxinäns autat minua turwas asuman.

V. psalmi.

1. Dawidin Psalmi edellämeisattapa / perimiseſtä.

HERRa ota minun sanani corwijs / hawaidze minun puheni. Ota waari minun huudostani / minun Cuningan ja Jumalan: Sillä sinua minä rucoillen.

3 HErra cuuldele warhain minun ändän / warhain hangidzen minä idzeni sinun tygös ja sijtä otan waarin.
4. Sillä et sinä ole se Jumala / jolle jumalatoin meno kelpa / joca paha on / ei se pysy edesäs.
5. Öyckärit ei pysy sinun silmäis edes / caickia pahantekötä sinä wihat.
6. Sinä cadotat walehteliat / HErra cauhistu murhait ja wieckait.
7. Mutta minä menen sinun huoneses sinun suuresa laupiudesas / ja cumarran sinun pyhän Templis päin / sinun pelgosas.
8. HErra saata minua wanhurscaudesas / minun wihollisteni tähden / ojenna sinun ties minun eteeni.
9. Sillä heidän suusans ei ole mitän totutta / heidän sisällyxens on sydämen kipu / heidän kitans on awoin hauta / ja heidän kielilläns he liehacoidzewa.
10. Ruhtele heitä Jumala / että he langeisit heidän ajatuxistans / syöxe heitä ulos heidän suuren ylidzekäymisens tähden: Sillä he owat sinulle wastahacoiset.
11. Iloitcat caicki jotca sinun uscaldawat / anna heidän riemuita ijan aickiset: sillä sinä warielet heitä / iloitcat ne sinusa jotca sinun nimes racastawat.
12. Sillä sinä HERra siunat wanhurscat / sinä cauniistat heitä armollas nyncuin kilwellä.

VI. psalmi.

1. Dawidin Psalmi edelläweisattapa / cadexalla kielellä.

OH HErra / älä rangaise minua wihasas / ja älä minua julmudesas curita.
3. HErra ole minulle armollinen: Sillä minä olen hei-

heicko/ paranna HERra minua: Sillä minun luuniowat peljästynet.
4. Ja minun sielun on sangen hämmästynyt/ woi HErra/ cuinga cauwan?
5. Käännä sinuas HErra ja pelasta minun sielun/ auta minua sinun hywydes tähden.
6. Sillä ei cuolemas kengän muista sinua/ cuca kÿttä sinua helwetis?
7. Minä olen nÿn wäsynyt huocauxista/ minä uitan minun wueteni yli yötä/ ja castan minun leposiani kyynelilläni.
8. Minun muoton on muuttunut murhesta/ ja on wanheñut: Sillä minä ahdistetan caikilda puolilda.
9. Eritkät minusta caicki pahoin tekiät: Sillä HErra cuule minun itcuni.
10. HERra cuule minun rucouxeni/ minun anomiseni HErra otta wastan.
11. Caicki minun wihollisen häpiän saawat ja suurest peljätetän/ käändäwät heidäns tacaperin/ ja nopiast häwäistän.

VII. psalmi.

1. Dawidin wiartomus/ josta hän HERralle weisais/ Chusin Jeminin pojan sanan tähden.

SInun HERra minun Jumalan minä vscallan/ auta minua caikista minun wainollisistani/ ja pelasta minua.
3. Ettei he repis ja särkis minun sieluani nÿncuin Lejoni/ ilman holhojata.
4. HErra minun Jumalan/ jos minä sen tein/ ja jos wäärys on minun käsisäni
5. Jos minä pahalla costanut olen nÿlle/ jotca minun

nun rauhas soit olewan/ (minä olen nyttä pelastanut/ jotca ilman syytä minua wihaisit.)
6. Nyn wainockan minun wihollisent minun sielauni ja sen käsittäkön / ja maahan poljeskelcan minun elämäni/ ja painanan minun cunniaini tomuun.
7. Nouse HErra wihasas / corgota sinuas ylidze minun wihollistent hirmuisuden / ja saata minua jällens sijhen wircaan/ jongas minun halduni annoit.
8. Että canssat oconuisit jällens sinun tygös / ja tule heidän tähtens taas ylös.
9. HErra on Canssan Duomari / duomidze HErra minua / minun wanhurskauteni ja wacudeni jälken.
10. Loppucon jumalattomitten pahus / ja holho wanhurscaita / sillä sinä wanhurscas Jumala tutkit sydämet ja munaskut.
11. Minun kilpen on Jumalan tykönä / joca wagat sydämet autta.
12. Jumala on oikia Duomari/ ja Jumala joca jocapäiwä uhcaa.
13. Ellet te palaja/ nyn hän on mieckans teroittanut ja joudzens jännittänyt ja tarcoitta.
14. Ja on pannut sen päälle surman nuolet/ hän on walmistanut wasamans cadottaman.
15. Cadzo/ hänellä on paha mieles/ hän on onnettomutta rascas / mutta hän synnyttä puutumisen.
16. Hän caiwoi haudan ja walmisti/ ja on cadtunut sijhen uoppaan / jongo hän oli tehnyt.
17. Häneu onnettomudens pitä hänen pääns päälle tuleman / ja hänen wäärydens pitä hänen pääns laelle langeman.
18. Minä kijtän HErra wanhurscauden tähden/ ja cunnioitan ylimmäisen HErran nime.

VIII psalmi.

1. Dawidin Psalmi edelläweisattapa Githithin päälle.

HERRa meidän HERRam/ cuinga ihmellinen on sinun nimes caikesa maasa/ joca panit cunnias taiwasten ylidze.

3. Nourten lasten ja imewäisten suusta perustit sinä woiman sinun wihollistes tähden/ ettäs wihollisen ja kostajan murennaisit.

4. Sillä minä näen taiwat/ sinun sormeis tegot/ Cuun ja tähdet/ jotcas walmistit.

5. Mikä on ihminen/ ettäs händä muistat? Eli ihmisen poica/ ettäs händä edziskelet?

6. Sinä teit hänen wähä wähemmäxi Engeleitä/ waan sinä cunistat hänen cuniallа ja cunisturella.

7. Sinä asetat hänen sinun käsitecois HERRaxa/ caicki olet sinä hänen jalcains ala heitänyt.

8. Lambat ja caicki carjat/ ja myös medzen eläimet.

9. Linnut taiwan alda/ ja calat meres/ ja mitä meres waelda.

10. HERra meidän HERram/ cuinga ihmillinen on sinun nimes caikesa maasa.

IX. psalmi.

1. Dawidin Psalmi/ cauniista nuorudesta/ edelläweisattapa.

MINä kijtän HERra caikesta sydämestäni/ ja luettelen caicki sinun ihmes.

3. Minä iloidzen ja riemuidzen sinusa/ ja kijten sinun Nimes/ sinä caickein ylimmäinen.

4. Ettäs minun wihollisen olet ajanut tacaperin/ he langeisit ja nuruit sinun etees.

5. Sillä sinä saatat minun oikeuden ja syyni toimeen/ sinä istuit istuimella/ oikia Duomari.

6. Sinä nuhtelet pacanat / ja cadotat jumalattomat / ja heidän nimens sinä pyhit pois ainä ja ijancaickiseſt.
7. Wihollisten miecat owat lopetetut / Caupungit sinä cukistit / että heidän muistons heidän cansans huckanduis.
8. Mutta HErra pysy ijancaickisaſt / hän on walmistanut istuimens duomion.
9. Ja hän duomidze maan pijrin oikein / ja hallidze Canssat cohtullisest.
10. Ja HERra on waiwaisten turwa / ja turwa hädäſsä.
11. Sentähden he sinun toiwowat / jotca sinun nimes tundewat: Sillä et sinä nijtä hyliä / jotca sinua HErra edziwet.
12. Weisatcat HErralle joca Zionis asu / julistacat Canssoisa hänen teions.
13. Sillä hän muista ja kysele heidän wertans / eikä unhoda köyhan parkumist.
14. HERra ole minulle armollinen / cadzo minun radolliſuttan wihollisten seas / sinä joca ylönnet minun surman porteista.
15. Että minä iuttelliſin caicki sinun kijtoxes Zionin tytärten porteisa / ja iloidziſin sinun awustas.
16. Pacanat owat wajonnet sijhen hautaan / jonga he walmistit / heidän jalcans on käsitetty sijnä wercosa / jonga he wiritit.
16. Nijn ymmärretän HERran tekewän oikeuden / cosca jumalatoin juuri omisa kättens töisä käsitetän / sanan cautta / Sela.
18. Josca jumalattomat palataisit helwettijn / ja caicki pacanat / jotca Jumalan unhottawat.

19. Sil-

19. Sillä ei hän nijn cohta köyhä unhoda / ja radolliſten toiwo ei hucu ijancackiſeſt.

20. Nouſe HErra / ettei ihminen ſais walda / anna caicki pacanat edeſäs duomita.

21. HErra anna heille opettaja / että pacanat tundiſit idzens ihmiſixi / Sela.

X. pſalmi.

MIxis HErra nijn cauwas menet / ja tuſcan ajalla ſinus peität?

2. Nijncauwan cuin jumalatoin wallidze / täyty köyhän kärſiä / käſitettäkön he heidän juoniſans / joita he ajattelewat.

3. Sillä Jumalatoin idze kerſca oma mieliwaldans / ahne ſiunaile idzens / ja wihoitta HErran.

4. Jumalatoin on corja ja wihainen / ettei hän ketän tottele caikeſa menoſans, ei hän Jumalata mixikän luule.

5. Hän joutu tegoiſans / ſinun duomios on caucana häneſtä / hän ylpeile caickein wiholliſtens edes.

6. Sillä hän puhu ſydämeſens: En minä ikänäns cukiſteta / eikä coſcan hätä ole.

7. Jonga ſuu on täynäns kirouxia / cawalutta ja wiettelyſtä / hänen kielens ſaatta waiwan ja työn.

8. Hän iſtu ja wäyn cartanoiſa / murhataxens ſala wiatoinda / hänen ſilmäns pala köyhän puoleen.

9. Hän wäijy ſala nijncuin Leioni luolaſans / hän wäijy radolliſta käſitäxens / ja hän käſirtä hänen / coſca hän temma ſen werckoijns.

10. Hän paiſca ja polke alas / ja ſyſä köyhän wäkiawallalla maahan.

11. Sillä hän ſano ſydämeſäns: Jumala on hänen unhottanut / ja werhannut caſwons / ei hän ikänens näe.

12. Nouse sijs HERra Jumala / ylönä kätes / ja älä köyhä unhota.
13. Mixi jumalatoin pilcka Jumalata / ja sano sydämesäns: Et sinä sitä tottele?
14. Cadzo sijs: Sillä sinä näet tuscat ja surut / se on sinun käsisäs / sinun köyhä idzens luotta / ja sinä olet orwoilasten holhoja.
15. Särje Jumalattoman käsiwarsi ja edzi pahutta / nijn ei suingan hänen jumalattomuttans sijtte löytä.
16. HErra on Cuningas aina ja ijancaickisest / pacanat pitä häwiämän hänen maastans.
17. Köyhän halauren sinä HERRa cuulet / heidän sydämens on wahwa / että sinun carwas sijtä otta waarin.
18. Että oikeuden saatat orwoille ja köyhille / ettet ihminen enä ylpeile heitä wastan maan päällä.

XI. psalmi.

1. Dawidin Psalmi edellämeisattaja.

HERraan minä uscallan: Cuinga te sanotte minun sielullem / että hän lennäis nijncuin lindu teidän wuorillen?
3. Sillä cadzos Jumalattomat jännittäwät jouzen / ja pannewat nuolens jänden päälle / salaisest ammutaxens hurscaita.
4. Sillä he ricoit perustuxen / mitä wanhurscas taita toimitta.
5. HErra on hänen pyhäs Templisens / HErran istuin on taiwas / hänen silmäns ottawat waarin / ja hänen silmäns laudat coettelewat ihmisten lapset.
6. HErra coetele wanhurscasta / hänen sieluns wiha Jumalatoinda / ja jotca wäärytä racastawat.

7. Hän anda sata Jumalattomin päälle pitkäisen leimauxia / tulda ja tulikiwe / ja anda heille tuulispäät palcaxi.

8. Silla HErra on wanhurscas / ja racasta wanhurscautta / että heidän caswons cadzowat oikeutta.

XII. psalmi.

1. Dawidin Psalmi edellämeisattapa cahdexalla kiellellä.

AVta HErra: Sillä pyhät owat wähendynet / ia vscoillet owat harwat ihmisten lasten eas.

3. Jocainen puhu lähimmäisens cansa turha / liehacaidzewat ja opettawat eripuraisist sydämistä.

4. Catcoickon HERra caiken ulcoculiaisuden / ja ylpiäst puhuwaiset sydämet.

5. Jotca sanowat: Meidän kielem pitä woittaman / meidän tule puhua / cuca meidän HErram on?

6. Että köyhät häwitetän ja waiwaiset huocawat / nyt minä nousen / sano HErra / minä saatan awun / että rohkiast pitä opettaman.

7. HERran puhet owat kirckat nincuin selitetty hopia sawiastiois / seidzemen kerta coeteldu.

8. Sinä HERra kätke ne / ja warjele meitä tästä sugusta ijancaickisest.

9. Sillä jocapaicka on Jumalattomia täynäns / cusa sencaltaiset irrallisset ihmiset Canssa hallidzewat.

XIII. psalmi.

1. Dawidin Psalmi edellämeisattapa.

CVninga cauwans HErra peräti tahdot minua unhotta? Cuinga cauwans peität caswos minusta.

3. Cuinga cauwän minä yrinäni neuwo pidän? ja ahdistetan sydäme säni jocapäiwä? cuinga cauwan minun wiholliseni yldy minua wastan?

4. Cad-

4. Cadzo sijs / ja cuule minua HErra minun Jumalan / walista minun silmän / etten minä coscan cuolemaan nuckuis.

5. Ettei minun wihollisen sanois: Minä woitin hänen. Ja minun sortajan iloidzis / että minä combastuin.

6. Mutta minä turwan sinun armoas / / minun sydämen riemuidze / ettäs nijn mielelläs autat.

7. Minä weisan HErralle / että hän minulle nijn hywästi teke.

XIV. psalmi.

1. Dawidin Psalmi edelläweisattapa.

Tyhmät sanowat sydämesäns: Ei Jumalata oleckan / ei he mitän kelpa / ja owat ilkiät heidän menoisans / ei ole joca hywä teke.

3. HERra cadzoi taiwast ihmisten lapsia / nähdäkens / jos jocu ymmärräis eli edzeis Jumalata.

4. Mutta he owat caicki poikennet pois / ja caicki owat kelwottomat / ei ole yxikän joca hywä teke / ei ainoacan.

5. Eikö sijs kengän pahointekiöist sitä hawaidze? jotca minun Canssan syöwät rawiten heitäns / waan ei he rucoile HErra.

6. Siellä he cowin pelkäisit: Mutta Jumala on läsnä wanhurscasten sucua.

7. Te häwäisette köyhän neuwon / mutta Jumala on hänen turwans.

9. Oi / jos apu tulis Israelille Zionist / ja HErra päästäis fangitun Canssans / nijn Jacob iloidzis / ja Israel riemuidzis.

XV. psalmi.

1. Dawidin Psalmi.

HEr-

HERra/ cuca asu sinun majasas? Eli cuca lewä sinun pphällä wuorellas?

3. Joca waelda wacana / ja teke oikeuden/ ja puhu totuden sydämestäns.

4. Joca ei kielellåns panettele / eikä lähimmäisens mitän paha tee / ja ei häwäise lähimäistens.

5. Joca Jumalattomat cadzo ylön/ waan cunnoidze Jumalata pelkäwäistä / joca lähimmäisellens wanno / ja pitä.

6. Joca ei anna rahans corgolle / ja ei oia lahioja wiantoinda wastan. Joca näin teke/ ei hän horjada hancaickiselt.

XVI. psalmi.

1. Dawidin kullainen cappale.

KÄtke minua Jumala: Sillä minä wscallan sinun.

2. Mine olen HErralle sanonut: Sinä olet minun HErran / minun täyty sinun tähtes kärsiä.

3. Pyhäin tähden jotca maan päällä owat/ ja cunnialisen tähden heisä on minulle caicki mielē noude.

4. Mutta jotca toisen jälken riendäwät / nyllä pitä suuri sydämen kipu oleman / En minä uhra heidän juomauhrians werellä/ engä mainidze heidän nimiäns suusani.

5. Mutta HErra on minun tawaran ja osan/ sinä tähdelle panet minun perimiseni.

6. Arpa langeis minulle caunimmisa / minä olen jalon perimisen saanut.

7. Minä kijtän HErra joca minua on neuwodut/ nyn myös minun munascuuni owat minua nöllä curittanet.

8. Minä pidän aina HErran caswoni edes: Sillä

hän on minun oikialla puolellani / sentähden en minä horju.
9. Sentähden minun sydämen riemuidze / ja minun cunnian on iloinen / ja minun lihan lewä toiwos.
10. Sillä et sinä hyliä minun sielmani helwetis / etkä salli Pyhäs mätänewän.
11. Sinä osotat minulle elämän tien / sinun caswos edes on täydellinen ilo / ja riemullinen meno oikialla kädelläs ijancaickiseſt.

XVII. psalmi.

1. Dawidin Rucous.

CUule HERRa oikeutta / hawaidze minun parcun / ymmerrä minun rucouxen / joca ei wieckasta suusta lähde.
2. Puhu sinä minun syyſäni / ja cadzo sinä mitä oikeus on.
3. Sinä coettelet minun sydämeni / ja edziſkelet sitä yöllä / ja tutkit minua / ja et mitäu löydä / minä olen aicoinut ettei minun suuni misſän rico.
4. Minä warielen minuni / sinun huuldes sanoisa / ihmisten töistä / murhajan tiellä.
5. Hallidze minun käyndöni polguilles / ettei minun askelani liucadais.
6. Minä huudan sinua / että Jumala minua cuuliſit / cumarra corwas minun puoleni / cuule minun puheni.
7. Osota sinun ihmilliset hywides / sinä nijden wapahtaja / jotca sinuun vſaldawat / nijtä wastan / jotca sinun oikia kättäs wastan owat
8. Warielle minua nijncuin silmän muna / suojele minua ſijpeis warjon alla.
9. Jumalattomilda jotca minua hätäwät / minun wihollisistani / jotca minun sielsani pijrittäwät.

10. Heidän lihawans yhtä pitäwät/ he puhuwat juullans ylpyäst.
11. Cuhunga me menem/ nyn he meitä pyrittäwät/ syhen he silmäns tarcoittawat/ meitä cukistuxens.
12. Nyncuin Leijon joca saalist perfoittele/ nyncuin nuori Leijon joca luolasta wäyy.
13. Nouse HErra/ carca ja polje händä/ ja wapada minun sielun miecallas jumalattomista.
14. Sinun kätes ihmisist HErra/ tämän mailman ihmisist/ joiden osa on täsä elämäsä/ ja joiden wadzan sinä täytät tawallas/ joilla lapsia sylla on/ ja jättäwät tähtens heidän lapsucaisillens.
15. Mutta minä cadzon caswoas wanhurscaudesa/ minä rawitan herätyäni/ sinun cuwas jälken.

XVIII. psalmi.

1. Dawidin HErran palwelian Psalmi/ edellämeisattapa/ joca HErralle nämät weisun sanat puhui/ casca HERRa hänen wapahti caickein wihollistens ja Saulin käsistä/ ja sanoi:

MInä racastan sydämestäni sinua HERRa/ minun woiman/ HErra minun callion/ minun linnan/ minun wapahtaian/ minun Jumalan/ minun wahan/ johonga minä turwan.
3. Minun kilpen/ ja minun autuudeni sarwi/ ja minun warieluxen.
4. Minä kyten ja rucollen HERRa/ nyn minä wapadekan wihollisistani.
5. Sillä cuoleman siette owat käärinet minun ymbäri/ ja Belialin ojat peljätit minun.
6. Helwetin siitet käsitit minun/ ja cuoleman paulat ennätit minun.
7. Ahdistuxesani rucoilen minä HErra/ ja pargun minun Jumalan tygö/ nyn hän cuule minun äne-

ni hänen Templistäns/ ja minun huuton hänen edesäns tule hänen corwyns.
8. Maa lyckui ja wapisi / ja wuorten perustuxet lyycuit ja wäristit / cosca hän wihastui.
9. Tomu suidzi hänen sieramistans/ ja culuttawa tuli hänen suustans / nyn että se sieldä leimahti.
10. Hän notkistit taiwat ja astui alas / ja hämärä oli hänen jalcanins alla.
11. Hän astui Cherubimin päälle ja lensi / ja hän lensi tuulden syypein päällä.
12. Hänen majans ymbärillä oli pimeys / ja musta paxu pilwi / josa hän lymys oli.
13. Kirckaudest hänen edesäns hajoisit pilwet / rakeilla ja leimauxilla.
14. Ja HERra jylisi taiwaisa / ylimmäinen andoi pauhinans/ rakiella ja leimauxilla.
15. Hän ambuis nuolens ja hajotti heitä / hän iski cowat liemauxet/ ja peljätti heitä.
16. Ja nyn ilmestyit wetten culjut ja maan/ HERra sinun laitoxestas ja sinun sierames puhalluxesta ja cuorsamisesta.
17. Hän lähetti corkeudesta ja haki minun / ja weti minun ylos suuresta wesistä.
18. Hän wapahti minun woimalisista wihollisistani minun wainollisistani / jotca minua wäkewämmät olit.
19. Jotca minun ennätit tuscasani/ ja HERra tuli minun turwaxeni.
20. Ja hän wei minun lakialle / hän temmais minun ylos: Sillä hän mielistyi minun.
21. HERra teke hywästi minun cohtani / minun wanhurscaudeni peräst / hän maxa minulle kätteni puhtauden peräst.
22. Sil-

22. Sillä minä pidän HErran tiet / ja en ole Jumalatoin Jumalatani wastan.
23. Sillä caicki hänen oikeudens owat minun silmäini edes / ja hänen käskyiäns en minä hylkä.
24. Waan olen wiatoin hänen edessäns / ja wäldän syndiä.
25. Sentähden HERra costa minulle wanhurskauden perästä / minun kätten puhtauden perästä / hänen silmäins edessä.
26. Pyhäin canssa sinä pyhä olet / ja hywäin canssa hywä.
27. Puhdasten canssa sinä puhdas olt / ja nurjain canssa sinä nuria olet.
28. Sillä sinä autat radollista Canssa / ja corkiat silmät sinä alennat.
29. Sillä minun kyntiläni sinä walaiset / HERra minun Jumalan / walaise minun pimeydeni.
30. Sillä sinun cauttas minä sotawäen mureñan / ja minun Jumalassani minä carcan muurin ylidze.
31. Jumalan tiet owat wiattmat / HErran puhet owat peratut / hän on caickein kilpi / jotca häneen yscaldawat.
32. Sillä cuca on Jumala / paidzi HErra? Eli waha ilman meidän Jumalatam.
33. Jumala wyöttä minua woimalla / ja pane minun tieni wiattomaxi.
34. Hän teke minun jalcani nyncuin peurain / ja asetta minua corkeudelle.
35. Hän opetta minun käteni sotiman / ja käsiwarteni waskiousta wetämän.
36. Ja sinä annoit minulle autuuden kilwän / ja sinun oikia kätes wahwista minun. Ja coscas minun alennat / nyn sinä teet minun suurexi. 37.

37. Sinä teet minulle sian käydexeni / ettei minun
candapääni liwistyis.
38 Mina ajan wihollisiani taca / ja käsitän heitä /
ja en palaja ennecuin minä heitä hucutan.
39. Minä ruudelen heitä / ja ei hei taida seiso minua
wastan / heidän täyty caatua minun jalcaini ala.
40. Sinä taidat minun walmista woimalla so-
taan / sinä taidat ne paiscata alas / jotca owat mi-
nua wastan.
41. Sinä saatat minun wihollisen pakeneman /
ja minä cadotan wainoian.
42. He huutawat / waan ei ole auttajata / HErra /
mutta ei hän wasta heitä.
43. Minä surwon heitä nyncuin maani tomun tuu-
len edesä / ja heitän pois nyncuin logan raitilda.
44. Sinä autat minua rydaiseста Canssasta / ja
asetat pacanain p ääxi / Canssa palwele minua / jota
en min tundenut.
45. Se cuuldele minua cuuliaisilla corwilla / ja
muucalaiset lapset ei minusta mitän woittanet.
46. Muucalaiset lapset waipuwat / ja wapisewat
heidän siteisäns.
47. HErra elä / ja kytetty olcon minun wahan / ja
minun autundeni Jumala olcon ylistetty.
48. Jumala joca minulle coston anda / ja waati
Canssat minun alani.
49. Joca minua antta wihollisistani / ja corgotta
minun nystä / jotca carcawat minua wastan / sinä
autat minua wäristä.
50. Sentähden minä kytän sinua HERra paca-
nain seas / ja weisan nimelles kytoxen.
51. Joca suuren autunden Cuningalles osotat / ja
teet

teet hywästi woidellulles / Dawidille ja hänen siemenellens ijancaickiseſt.

XIX. psalmi.

1. Dawidin Psalmi edelläweisattapa.

TAiwat ilmoittawat Jumalan cunnian/ja wahwus julista hänen kättens tegot.

3. Päiwä sano päiwällä/ ja yö ilmoitta yölle.

4. Ei ole kieldä eikä puhetta / cusa ei heidän änens cuulu.

5. Heiden nuorans käy ylos caickin maihin/ ja heidän puhens mailman loppun asti / Auringolle hän pani majan heisä.

6. Ja hän köy ylos cammioſtans ninncuin ylkä/ ja riemuidze ninncuin Sangari tietä juoſtaxens.

7. Hän käy ylös taiwasten lopulda / ja jouxe ymbärins haman ſijeän loppun / ja ei ole peitetty mitän hänen lämbymäns edeſtä.

8. HERran laki on wiatoin / ja wirgotta sielut.

9. HErran todiſtus on wahwa / ja teke yxikertaiset taitawaxi.

10. HERran käſkyt owat oikiat / ja ilahuttawat ſydämet, (mät.

11. HErran käſkyt owat kirckat / ja waliſtawat ſil-

12. HERran pelco on puhdas / ja pyſy ijancaickiſeſt/ HERRan oikeidet owat todet / caicki tynni wanhurſcat.

13. Ne owat callimmat culda / ja caickein paraſt culda/ ja makammat hunajata / ja meſileipiä.

14. Sinun palwelias myös heidän cauttans neuwotan/ja joca nijtä pitä/ hänellä on ſuuri palcka.

15. Eretyxet cuca ymmärtä? Anna minulle andexi ſalaiſet ricoxet.

16. Warjele myös palwelias ylpeistä/ ettei he minua hallidzis / nijn minä olen wiatoin / ja nuhtetoin suuresť pahast tegost.
17. Kelwatcon sinulle minun suuni puhet / ja minun sydämeni ajaturet sinun edesäs.
18. HErra on minun wahan/ jn minun lunastaian.

XX. psalmi.

1. Dawidin Psalmi edellåweisattaya.

HERRa cuulcon sinua hädäsäs / Jacobin Jumalan nimi sinua warjelcon.
3. Hän lähettäkön sinulle apua Pyhästä/ ja Zionista sinua wahwistacon.
4. Hän muistacon caicki sinun ruocauhris/ja sinun polttouhris olcon lihawat / Sela.
5. Hän andocon sinulle mitä sinun sydämes ano/ ja päätäkön caicki aiwotures.
6. Me kerskamme sinun awustas / ja meidän Jumalam nimes / me ylennem meidän lippum/ HErra täytäkön caicki sinun rucoures.
7. Nyt minä tunnen HErran woideltuans auttawan/ja händä cuulewan hänen pyhästä taiwastans/ hänen oikia kätens autta woimallisest.
8. Nämät yscaldawat rattaisijn ja orisin mutta me muistam meidän HErram Jumalan nime.
9. He owat cukistetut ja langennet/ mutta me pystyällä seisomma.
10. Auta HERRa/Cuningas meitä cuulcan/ cosca me huudamme.

XXI. psalmi.

1. Dawidin Psalmi edellåweisattaya.

HERra / Cuningas riemuidze sinun woimasas/ ja cuinga suuresť hän iloidze awustas.

3. Hän

3. Hänen sydämens halun sinä annat hänelle / ja et kiellä mitä hänen suuns ano / Sela.
4. Sinä ennätät hänen hywällä siunauxella / sinä panet cullaisen cruunun hänen päähäns.
5. Hän anoi elämätä sinulda / nyns annat hänelle pitkän elämän / aina ja ijancaickisest.
6. Hänellä on suuri cunnia sinun awustas / sinä panet ylistyxen ja caunistuxen hänen päällens.
7. Sillä sinä asetat hänen siunauxexi ijancaickisest / sinä ilahutat hänen caswons ilolla.
8. Sillä Cuningas turwa HErraan / ja ylimmäisen laupiudes ei hän horju.
9. Sinun kätes löytä caicki wihollises / sinun oikia kätes löytä / jotca sinua cadehtiwat.
10. Sinä panet heitä nyncuin cuumaan pädzyn / sinun wihas aicana / Herra niele heitä wihasans / tuli syö heitä.
11. Heidän hedelmäns sinä cadotat maan päältä / ja heidän siemenens ihmisten lapsista.
12. Sillä he ajattelit tehdä sinulle paha / ja pidit neuwo / jota ei he woinet täyttä.
13. Sillä sinä teet heitä olcapääxi / ja tarcoitat jändelläs heidän caswoans wastan.
14. HERra ylönnä sinuaus sinun wäkewydesäs / nyn me weisamme ja kijtämme sinun woimas.

XXII. psalmi.

1. Dawidin Psalmi edelläweisattapa / peurasta jota warhain wäijytän.

MJnuu Jumalan / minun Jumalan / mixis minun hyljäisit? Minä pargun / waan minun apun on caucana.
3. Minun Jumalan / päiwällä minä huudan / ja et [illegible]i wasta / ja en myös yöllä waickene.

4. Sinä olet pyhä/ joca osut Israelin kyttyres.
5. Meidän Isäm toiwoit sinuun / ja cuin he toiwoit/ nyns wapadi heitä.
6. Sinua he huusit/ ja wapadettin / sinuun he turwaisit/ ja ei tullet häpiään.
7. Mutta minä olen mato ja en ihminen / ihmisten pilcka ja Canssan ylöncadze.
8 Caicki jotca minun näkäwät/ häwäisewät minua/ wääristelewät huuliaus/ ja päätäns pudistawat.
9. Hän wallitta HErralle/ hän wapahtacon hänen/ hän autacon händä/ jos hän mielistyy häneen.
10. Sillä sinä olet minun wetänyt ylös äitini cohdusta / sinä olet minun turwan / ollesani wielä äitini rinnalla.
11. Sinun päälles minä olen heitetty äitini cohdusta/ sinä olet minun Jumalä hamast ättini cohdusta.
12. Älä caucana ole minusta : Sillä ahdistus on läsnä/ ja ei ole autttajata.
13. Suuret mullit owat minun pyrittänät/ lihawat häriät kiersit minun ymbärins.
14. Heidän kitans awaisit he minua wastan/ nyncuin raatelewa ja kiljuwa Lejoni.
15. Minä olen caattu ylös nyncuin wesi / ja minun luuni owat caicki hajotetut/ minun syndämen on nyncuin sulattu medenwaha minun ruumisani.
16. Minun woiman on cuiwettu nyncuin cruusin muru / ja minun kielen tarttu suuni lakeen / ja sinä panet minun cuoleman tomuun.
17 Sillä coirat owat minun pyrittänet / ja julmain parwi asetti hänens minun ymbärilleni / he läwistit minun käteni ja jalcani.
18. Minä lukisin caicki minun luuni / mutta he cadzelit ja näit ihastuxens minusta. 19.

19. He iacabat heillens minun waatteni/ ja helttätäwät minun hameſtani arpa.
20. Mutta ſinä HErra älä ole caucana / minun wäkewyden riennä minun auxeni
21. Pelaſta minun ſielun miccaſta/ ja minun ainocaiſen coirilda.
22. Wapada minua Lejonin ſuuſta / ja pääſta minua yxiſar williſiſta.
23. Minä ſaarnan ſinun nimes welijllenen/ minä yliſtän ſinua ſeuracunnas.
24. Yliſtäkät HErran te jotca händä pelkät / coco Jacobin ſiemen cunnioittacon händä / ja cawattacon händä caicki Iſraelin ſiemen.
25. Sillä ei hän hyliännyt eikä cadzonut ylön köyhän radolliſutta / eikä käändänyt coſwoans häneſtä pois / ja cuin he händä huuſi cuuli hän ſitä.
26. Sinua minä yliſtän ſuureſa ſeuracunnaſa minä maxan lupauxeni heidän edeſäns / jotca händä pelkäwät.
27. Radolliſet ſyömät ja rawitan / ja jotca HErra edſiwät/ pitä händä yliſtämän / heidän ſydämens elä ijancaickiſeſt.
28. Muiſtettacan caiken mailman ärtjn / että he kännäiſit heitäns HERRan tygö / ja cumartacan händä caicki pacanain ſucucunnat.
29. Sillä HErralla on waldacunda / ja hän wallidze pacanain ſeas.
30 Caicki lihawat maan päällä pitä ſyömän ja cumartaman/ hänen edeſäns polwians notkiſtaman/ caicki jotca tomuſa macawat / ja jotka ſuruſans eläwät.
31. Hänen pitä ſaaman ſiemenän joca händä palwele / HErraſta pitä ilmoitettaman laſten lapſqin.

12. He tulewat ja hänen wanhurscautans saarnawat syndywälle Canssalle / että hän sitä teke.

XXIII. psalmi.

Dawidin Psalmi.

HErra on minun paimenen / ei minulda mitän puutu.
2. Hän caidze minua witherjäises näytysä / ja wie minua wirgottawan weden tygö.
3. Minun sieluni hän wirgotta / hän wie minun oikialle tielle / hänen nimens tähden.
4. Ja waicka minä waellaisin pimiäsä laxosa / en minä pelkäis mitän pahutta että olet cansani / sinun widzas ja sauwas minun tukewat.
5. Sinä walmistat minulle pöydän / minun wihollisteni cohdalle / sinä woitelet minun pääni öljyllä / ja sinä panet täyten minulle.
6. Hywyys ja laupius noudattawat minua caiken elinaicani / ja minä asun HERRan huonesa hancaickisest.

XXIV. psalmi.

Dawidin Psalmi.

HERRan on maa / ja caicki cuin hänesä owat / maan pyöri ja mitä sen pällä asuwat.
2. Sillä hän on perustanut sen merten päälle / ja wirtain päälle sen malmistanut.
3. Cuca astu HErran wuorelle? Ja cuca taita seisoa hänen pyhäsä siasans?
4. Jolla wiattomut kädet owat / ja on puhdas sydämest / joca ei halaia turhutta / eikä wanno wäärin.
5. Se saa siunauxen HErralda / ja wanhurscauden hänen autuudens Jumalalda.
6. Tämä on se sucucunda joca händä etzi / joca kysy sinun caswoas, Jacob / Sela.

7. Teh-

7. Tehkät portit awaraxi / ja owet mailmasa corkiaxi / cunnian Cuningan mennä sisälle.
8. Cuca on se cunnian Cuningas? se on se HErra / wäkewä ja woimallinen / se HERra woimallinen sodasa.
9. Tehkät portit awaraxi / ja owet mailmas corkiaxi / cunnian Cuningan mennä sisälle.
10. Cuca on se cunnian Cuningas? se on se HErra Zebaoth / hän on se cunnian Cuningas / Sela.

XXV. psalmi.

Dawidin Psalmi.

SInua HERRA minä ikäwöidzen.
2. Minun Jumalan sinuun minä turwan / älä salli minua häwäistä / ettei minun wihollisen iloidzis minusta.
3. Sillä ei yxikän tule häpiään joca sinua odotta / mutta irralliset pilckajat saawat häpiän.
4. HERra osota minulle sinun ties / ja opeta minulle sinun polcus.
5. Johdata minua sinun totudesas / ja opeta minua: Sillä sinä olet Jumala joca minua autta / ylitse päiwä minä odotan sinua.
6. Muista HErra sinun laupiuttas ja hywyttäs / joca mailman alguста on ollut.
7. Älä muista minun nuorudeni syndejä / ja ylidze käymisitäni / mutta muista minua sinun laupiudes jälken sinun hywydes tähden HErra.
8. HERra on hywä ja waca / sentähden saatta hän synniset tielle.
9. Hän johdatta oikiasta radolliсen / ja opetta siweille hänen tiens.
10. Caicki HERRan tiet owat hywyys ja totuus /

nijlle jotca hänen lijtons ja todistuxens pitäwät.
11. Sinun nimes tähden HErra / ole armollinen minun pahalle tegolleni / joca suuri on.
12. Cuca on joca HErra pelkä? Sille hän opetta parhan tien.
13. Hänen sielluns asu hywydes / ja hänen sikiäns / omista maan.
14. HERran salaisus on nijden seas jotca händä pelkäwät / ja hänen lijttons ilmoitta hän heille.
15. Minun silmäni cadzowat alati HErra: Sillä hän kirwotta minun jalcani wercosta.
16. Käännä sinuas minun puoleeni / ja ole minulle armollinen / sillä minä olen yxinäinen ja radollinen.
17. Minun sydämeni murhet owat monmaiset / wie sijs minua ylos minun tuskistani.
18. Cadzos minun waiwaisuden ja radollisudeni puolen / ja anna caicki minun syndini andexi.
19. Cadzos / cuinga monda wihollista minulla on / ja sulasta catcudesta he minua wihawat.
20. War, ele minun sielun ja wapada minua / älä laske minua häpiään: Sillä sinun minä turwan.
21. Cohtuus ja oikeus warjelcon minua: Sillä minä odotan sinua.
22 Jumala päästäkön Israelin caikista tuskistans.

XXVI. psalmi.

Dawidin Psalmi.

HERra saata minulle oikeus: Sillä minä olen wiatoin. Minä toiwon HErraan / sentähden en minä lange.
2. Coettele minua HErra ja kiusa minua / puhdista minun munascuuni ja sydämeni.
3. Sillä sinun hywydes on minun silmäni edes / ja minä waellan sinun totudesas, 4. En

4. En minä istu turhain ihmisten seasa / engä seura petollisia.
5. Minä wihan pahain seuracunda / engä istu Jumalattomain tykönä.
6. Minä pesen käteni waittomudesa / ja oleskelen HErra Altaris tykönä.
7. Cusa kyytos sanan äni cuullan / ja caicki sinun ihmes saarnatan.
8. HErra / minä racastin sinun huones asuinsia / ja sitä sia josa sinun cunnias asu.
9. Älä temma minun sieluani pois synneisten cansa / taicka minun Hengeni coirain cansa.
10. Jotca pahanjuoniset owat ja mielelläns lahjoja ottawat.
11. Mutta minä waellan wiattomudesani / päästä minua ja ole minulle armollinen.
12. Minun jalcan käy oikiasti / minä kyytän sinua HErra seuracunnisa.

XXVII. psalmi.

Dawidin Psalmi.

HErra on minun walistuxen ja autuuden / ketä minä pelkän? HErra on minun hengeni wäkewys / ketä minä wapisen?
2. Sentähden ehkä pahat / minun wainolliseni ja wiholliseni / lähestywät minun lihani syömän / täyty heidän cuitengin hengäns loucate ja langeta.
3. Ja waicka sotawäki saartais minua / niin ei minun sydämän sentähden pelkäis Ja jos sota nousis minua wastan / minä turwan syttekin häneen
4. Yhtä minä HErralda anon / sitä minä pyydän / asuaxeni HErran huonesa caiken elinaicani / että minä näkisin HErran Jumalan caunin palweluxen / ja hänen Templiäns edzisin.

5.

5. Sillä hän peittä minua majasans pahana aicana / hän kätke minua teldaans / ja corgotta minua collioll e.

6. Ja hän corgotta nytkin minun pääni wihollisteni ylidze jotca minun ymbärillåni owat / nijn minä vhran hänen majasans kijtos uhria / minä weisan ja laulan HErralle.

8. HErra cuule minun änen cosca minä huudan / ole minullearmolliuen / ja cuuldele minua.

8. Minun sydämen sano sinulle tämän sinun sanas. Kysykät minun caswoiani / sentähden minä edzin HErra sinun caswojas.

9. Älä peitä caswoas minulda / ja älä sysä pois sinun palweljatas wihasas / sillä sinä olet minun apun älä minua hyljä / älä myös wedä kättäs minusta pois / minun autundeni Jumala.

10. Sillä minun Isäni ja äitin hyljäisit minun / mutta HErra corjais minun.

11. HERRa osota minulle sinun ties / ja johdata minua oikiata polcua minun wihollisteni tähden.

12. Älä anna minua wihollisteni tahtoon: Sillä wäärät todistuxet owat minua wastan / ja tekewät häpemät wäärytta.

13. Mutta minä vscon cuitengin näkewäni HErran hywyttä eläwitten maalla.

14. Odota HErra / ole turwasa ja pälkewätöin ja odota HErra.

XXVIII. psalmi.

Dawidin Psalmi.

COsca minä huudan sinua HErra / minun vscalluxen / nijn älä waickene minulle / että (coscas waickenet minusta) minä tulen heidän caltaisexens / jotca hautaan menewät.

2. Cuu-

2. Cuule minun rucopeni äni/ cosca minä huudan/ sinua/ cosca minä nostan käteni sinun pyhä Chorias päin.

3. Älä wedä minua Jumalattomain ja pahointekiäin secaan/ jotca lähimmäistens cansa puhuwat ystäwälliseſt/ waan pahutta on heidän sydämisäns.

4. Anna heille heidän työns perän/ ja heidän pahan menons perän/ anna heille heidän kättens töiden perän/ maxa heille ansions peräsiä.

5. Sillä ei he ota waari HErran töistä/ eikä hänen käsialoistens/ sentähden ricko hän heitä ja ei rakenna heitä.

6. Kyttetty olcon HERRa: Sille hän on cuullut minun rucouxeni änen.

7. HERRa on minun wäkewyden ja kilpen/ häneen minun sydämen toiwo/ ja mine olen autettu/ ja minun sydämen riemuidze/ ja minä kyttän händä weisullani.

8. HErra on heidän wäkewydens/ hän on wäkewä/ joca woidetuans autta.

9. Auta Canssas ja sinua perimises/ ja rawidze heitä/ ja corgota heitä hancatckiseſt.

XXIX. psalmi.

Dawidin Psalmi.

TUocat HERRalle te wäkewät/ tuocat HERRalle cunnia ja wäkewys.

2. Tuocat HErralle hänen nimens cunnia/ cumartacat HErra pyhäsä cauniſtuxesa.

3. HErran äni käy wetten päällä/ cunnian Jumala pauha/ HErra suurten wetten päällä.

4. HERRan äni käy woimasa/ HErran äni käy julkiseſt.

5. HERran äni särke Cedrit / ja HErra särke Cedrie Libanonis.
6. Hän hyppäyttä heitä nÿncuin wasican/sekä Libanonin että Sirionin / nÿncuin nuoren yxisarwisen.
7. HErran äni leicka nÿncuin tulen liecki
8. HErran äni häälyttä corwen / ja HErran äni lÿcutta Cadexen corwen.
9. HErran äni saatta peurat poikiman / ja paljasta medzät / ja hänen Templisäns pitä sanoman jocaidzen hänelle cunniata.
19 HErra istu wirtain päällä / ja HERra pysy Cuniugasna ÿancaickisest.
11. HErra anda Canssallens wäkewyden / HErra sinua Canssans rauhalla.

XXX. psalmi.

1. Psalmi weisattapa Dawidin huonen wihkimises.

MInä ylistän sinua HERra: Sillä sinä olet corgottanut minua / et myös salli iloita wihollisen minusta.
3. HErra minun Jumalan / cosca minä huusin sinua/ nÿns teit minun terwexi.
4. HErra sinä weit minun sieluni vlos helwetist/ sinä olet minun eläwänä pitänyt / nÿden mennes cuoppaan.
5. Pyhät / weisatca kÿtost HErralle / ja kÿttäkät händä pyhydens muistoxi.
6 Sillä hänen wihans wÿpy silmän räpäyxen/ ja ihastu elämäst/ ehtona on itcu/mutta amulla ilo.
7. Mutta minä sanoin myötäkäymisesäni: En minä ikänens cukisteta.
8 Sillä sinä HERra olet hywäsä tahdosas minun

nun wuoreni wahwistanut / mutta coscas caswos peitit / nijn minä hämmästyin.
9 Sinua HERra minä huudan / ja HErra minä rucoilen.
10 Mitä hywä minun cuoltuani weresäni on? kijttänekö myös tomu sinua ja ilmoittaneco sinun totudes?
11. HErra cuule ja ole minulle armolliuen / HErra ole minun auttaja.
12. Sinä olet muuttanut minun walituxeni iloxeni / sinä olet rijsunut minun säckini / ja wyötit minun riemulla.
13 Että minun cunnian weisais sinulle kijtost / ja ei waickenis / HErra minun Jumalan / minä kijtän sinua ijancaickisest.

XXXI. Psalmi.

1. Dawidin Psalmi edelläweisattaja.

HErra sinun minä vscallan / älä minua ikänäns häpiän laske / päästä minua sinun wanhurscaudes cautta.
3. Cumarra corwas minun puoleeni auta minua äkist / ole minulle wahwa callio / ja linna minua auttaman.
4 Sillä sinä olet minun callion ja linnan / että sijs sinun nimes tähden minua talutaisit ja weisit.
5 Että minun kirwotaisit wercosta / jonga he minun eteeni wiritit: sillä sinä olet minun wäkewyden.
6. Sinun kädes sijs minä annan minun hengeni sinä olet minun pelastanut HErra sinä totine Jumala.
7. Minä wihan nijtä jotca pitäwät wäärä oppia / mutta minä vscallan HErraan
8. Minä ihastun ja riemuidzen sinun hywydes

tähden/ etäs cadzot minun radolliſuttani/ ja tunnet minun ſieluni tuſcaſa.
9. Ja et ſinä ſulje minua wihollisteni käſyyn/ ſinä aſetat minun jalcani awaraan paickan.
10. HERra ole minulle armollinen: Sillä minä ahdistetan/ minun caſwoni on muutunut murheſta/ myös minun ſielun ja wadzan.
11. Sillä minun elämän on culutettu murheſta/ ja minun wuoteni huocauxeſt/ minun woiman on rauwennut minun pahain tecoini cautta/ ja minun luuni owat muſertut.
12. Minä olen ſuuri pilcka kylänmiehilleni/ ja ilkeys minun tuttawilleni/ jotca minun raitilla näkewät/ pakenewat minua.
13. Minä olen ſydämeſtä unhotettu niincuincuollut/ minä olen niincuin ricottu aſtia.
14. Sillä moni minua pahaſti häwäiſe/ että jocainen minua carcko/ he pitäwät keſkenäns neuwo minuſta/ ja tahtowat otta minun hengeni.
15. Mutta minä toiwon ſinuun HERra/ ja ſanon: Sinä olet minun Jumalan
16. Minun aicaini owat ſinun käſiſäs/ pelaſta minua wihollisiſtani/ ja niiſtä jotca minua wainowat
17. Anna paiſta caſwos palwelias päälle/ auta minua laupindes cautta.
18. HErra älä minua laſke häpiään: Sillä ſinua minä rucoilen/ Jumalattomat tulcat häpiään/ ja waiketcat helwetis.
19. Tulkon mykäri wäärät ſuut/ jotca puhuwat wanhurſcaſta waſtan/ cangiaſt corjaſt ja höyſt.
20. Cuinga ſuuret owat ſinun hywydes/ jotcas panit tallella niille jotca ſinua pelkäwät/ ja jotcas niil-

nille osotat/ jotca sinun vscaldawat / ihmisten lasten edesä.
21. Sinä lymytät heitä tykönäs salaisest / jocaidzen haastosta/ sinä peität heitä majasas / rytelewäisistä kielistä.
22. HErra olcon kytetty / että hän on minulle osottanut ihmellisen hywyden / wahwasa Caupungisa.
23. Sillä minä sanoin epäyresäni: Minä olen sinun caswos edestä syssätty pois/ sinä cuulit cuitengin minun rucouxeni änen/ cosca minä sinun tygös parguin.
24. Racastacat HERRa caicki hänen pyhäns / HErra warjele vscolista/ ja runsast costa nylle/ jotca ylpeyttä harjoittelewat.
25 Olcat turwas ja wapisemata / caicki jotca HErra odotatte.

XXXII. psalmi.

Dawidin Opetus.

Autuas on jonga pahat tegot owat annetut anderi/ ja jonga synnit peitetyt owat.
2. Autuas on se ihminen / jollen HERRa ei soima wäärytä / jonga hengesä ei wilpiä ole.
3. Sillä cosca minä tahdoin sitä waiketa / muserruit minun luuni/ minun jocapäiwäisestä itcustant.
4. Sillä sinun kätes oli yöllä ja päiwällä rascas minun päällänt/ nyn että minun nesteni cuiwi/ nyncuin se kesällä cuiwa / Sela.
5. Sentähden minä tunnustan syndini / ja en pitä minun pahoia tecojani / minä sanoin: Minä tunnustan HERRalle minun pahat teconi / nyn sinä annoit anderi minun syndini wäärydet.
6. Tämän tähden pitä caicki pyhät sinua rucoilemaan

man oikialla ajalla / sentähden cosca suuret wedenpaisumiset tulewat / ei he siehen ylotu.
7. Sinä olet minun warjeluxen / kätke minua murheista / että minä pelastettuna sangen riemuitsest kerscaisin / Sela.
8. Minä neuwon sinua ja osotan sinulle tien jotas waellat / minä johdatan sinun minun silmilläni.
9 Älkät olco nijncuin orhit ja muulit / joilla ei ymmärrysst ole joille pitä suidzet ja ohjat suuhun pandaman / ellei he lähene sinua.
10. Jumalattomalla on monda widzausta / mutta joca HErran toiwo / hänen syle laupius.
11 Riemuitcat teitän HErrasa / ja olcailoiset wanhurscat / ja kerscat idzen caicki te yxiwacaiset.

XXXIII. psalmi.

RIemuitcat te wanhurscat HERrasa / wagat pitä händä cauniisti kijttämän.
2. Kijttäkät HErra candeleilla / ja weisatcat hänelle kijtosi kymmenen kielisellä Psaltarilla.
3. Weisatca hänelle uusi wirsi / weisatcat jalosi kielten leikis helisemisellä.
4. Sillä HErran sana on toinen / ja mitä hän lupa / sen hän wahwana pitä.
5. Hän racasta wanhurscautta ja duomiota / maa on täynäns HErran laupiutta.
6. HERran sanalla owat taiwat tehdyt / ja caicki hänen jouckons hänen suuns hengellä
7. Hän pitä cooja weden meresä nijncuin leiliä / ja sala sywydet.
8. Peljätkön caicki maa HErra / händä peljätkön caicki maan päirin asuwaiset.
9. Cosca hän sano / nijn se tapahtu / jos hän käske / nijn se on tehty.

10. HEr-

10. HErra teke pacanain neuwot tyhjäxi/ ja käändä Canssan ajatuxet.
11. Mutta HErran neuwo pysy ijancackiseſt/ hänen sydämens ajatuxet sucucunnaſt sucu. undaan.
12. Autuas on se Canssa jonga HErra on Jumala/ se Canssa jonga hän idzellens on perilliseri waliñut.
13. HErra cadzoi taiwasta ales/ ja näki caickein ihmisten lapset.
14. Wahwalda istuimeldans cadzo hän caickia jotca maan päällä asuwat.
15. Hän taitta caickein heidän sydämens/ hän ymmärtä caickein heidän työns.
16. Ei Cuningasta autta hänen suuri wäkens/ eikä Sangari wapadeta suurella wo mallans.
17. Orhit ei myös auta/ ja heidän suuri wäkewydens ei pelasta.
18. Cadzo/ HErran silmät cadzowat nijtä jotca händä pelkäwät/ jotca hänen laupiuteens toiwowat.
19. Että hän pelastais heidän sieluns cuolemasta/ ja elätäis heitä näljän aicana.
20. Meidän sielun odotta HErra/ joca on meidän apum ja kilpem.
21. Sillä meidän syndemem iloidze hänesä/ ja me toiwomme hänen pyhän nimeens.
22. Olcon sinun laupiudes HErra meidän päällä/ nijncuin me sinun yscallam.

XXXIV. psalmi.

1. Dawidin Psalmi cosca hän muotons mutti Abimelechin edesä/ joca hänen ajoi pois tyköäns ja hän meni pois.

HJnä kijtän HERra aina/ hänen kijtoxens on alati minun suusani.

3. Mi-

3. Minun sielun kersca HERrasa / että rodolliset sen cuulewat ja iloidzewat.
4. Ylistäkät HERra minun cansani / ja corgottacam ynnä hänen nimens.
5. Cosca minä HErra edzein / wastais hän minua / ja pelasti minun caikista wapistuxista.
6. Joca händä cadzowat / ja häneen luottawat / heidän caswons ei tule häpiään.
7. Cosca radollinen huusi / cuuli HERra händä / ja autti hänen caikista tuskistans.
8. HErran Engeli pyrittä heitä jotca händä pelkäwät / ja pelasta heitä.
9. Maistacat ja cadzocat cuinga HErra on sulonen / autuas on se joca häneen turwa.
10. Peljetkän HErra caicki hänen pyhäns: Sillä jotca händä pälkäwät / ei nijldä mitän puutu.
11. Nouret Lejonit pitä tarwidzeman ja isoman / mutta jotca HERRa edziwät / ei heildä mitän hywä puutu.
12. Tulcat tänne lapset / cuulcat minua / HErran pelgon minä teille opetan.
13. Cuca on / joca hywä elämätä pyytä? Ja pidäis melellans hywiä päiwiä.
14. Warjele kieles pahudesta / ja huules wilpi puhumasta.
15. Lacka pahasta / ja tee hywä / edzi rauha ja noutele händä.
16. HErran silmät / cadzowat wanhurscasta / ja hänen corwans heidän parcuans.
17. Mutta HERran caswo on pahointekiöitä wastan / hucutaxens maasta heidän muistoans.
18. Cosca wanhurscat huutawat / nyn HErra cuule / ja pelasta heitä caikista tuskistans. 19.

19. HErra on juuri läsnä nÿtä joilla on murhellinen sydän/ ja autta nÿtä joilla on surkia mieli.
20. Wanhurscalle tapahtu paljo paha/ muttä HErra hänen nÿstä caikista päästä.
21. Hän kätke caicki hänen luuns/ ettei yxikän heistä mureta.
22. Pahus tappa jumalattoman/ ja jotca wanhurscasta wihawat/ he tulewat wicapääxi.
23. HErra lunasta palweljains sielut/ ja caicki jotca häneen toiwowat/ tulewat nuhtettomaxi.

XXXV. psalmi.

Dawidin Psalmi.

RJitele HERra minun rÿtaweljeini cansa/ sodi minun wihollisiani wastan. (man.
2. Temma kilpi ja keihäs/ ja nouse minua autta-
3. Siwalla ase ja suojelle minua/ minun sortaitani wastan/ sanos sielulleni: Minä olen apus.
4. Häpiään ja pilckaan tulcon caicki jotca minun sieluani wätÿywät/ palatcon tacaperin ja nauruxi tulcon jotca minulle paha suowat.
5. Olcon he nÿncuin acanat tuulesa/ ja HERran Engeli sysätkön heitä pois:
6. Heidän tiens olcan pimiä ja niljacas/ ja HErran Engeli wainotcon heitä.
7. Sillä he owat ilman syytä heidän werckons wirittänät minua cadotaxens/ ja ilman syytä owat sielulleni caiwanet haudan.
8. Tulcon hänelle waiwa/ jota ei hän tiedä/ ja wercko/ jonga hän wiritti/ käsittäkän hänen/ sÿhen hän langetcon.
9. Mutta minun sielnn iloitcan HErrasa/ ja riemuitcan hänen awustans.

10. Caicki minun luuni sanocan: HErra cuca on sinun wertaises? sinä joca päästät nöyrän wäkewemmän käsistä/radollisen ja köyhän raatelialdans.
11. Wäärät todistajat astuwat edes/ jotca minua nyhin soimawat/ joista minä olen wiatoin.
12. He tekewät minulle paha hywästä/ minulle mielicarwauderi.
13. Mutta minä/ cosca he sairastit/ puin säkin päälleni/ waiwaisin idzeni paastola/ ja rucoilen sydämestäni.
14. Minä käytin idzeni cuin he olisit ollet minun ystäwäni ja welieni/ minä käwin murehtien/ nöyntuin se joca äiti wainatans sure.
15. Mutta he iloidzewat minun wahingostani ja coconduwat/ cuucat myös cocowat heidäns hawaidzemata minua wastan/ he repiwät ja ei lacka.
16. Wiecasten ja pelcuritten seas iskewät he hambaitans minuun.
17. HErra cuinga cauwan sinä tätä cadzelet/ päästa sijs minun sielun heidän meteliskäns/ ja minun yxinäisen nuoriста leijoneista.
19. Minä kijtän sinua suuresa seuracunnasa/ ja paljon Canssani teskenä minä sinua ylistän.
19. Älä salli heidän iloita minusta/ jotca syyttömästä minun wiholliseni owat/ eli silmiäns iskewät/ jotca minua ilman syytä wihawat.
20. Sillä he aicoiwat wahingota tehdä/ ja edzkiwät wääriä syitä hiljaisita wastan maan päällä.
21 Ja lewittäwät kitans awaralda minua wastan/ pitittäwät ja sanowat: Sen me mielellämme näemme.
22. HErra sinä sen myös näet/ älä sijs wait ole/ HErra älä caucana ole minusta.

23. He-

23. Herä ja nouse cadzoman minun oikeutani ja syytän / minun Jumalan ja HErran.
24. HERra minun Jumalan / duomidze minua oikeuden jälken / ettei he riemuidzis minusta.
25. Älä salli heidän sydämisens pitittä / älä anna heidän sanoa: Me olemma hänen niellet.
26. Häwäistäkön ja naururi joutucon caicki jotca minun pahudestani iloidzewat / puetettaco häpiällä / ja pilcalla / jotca idzens minusta kerscawat.
27. Iloitcan ja riemuitcam / jotca minulle oikeuden suowat / ja aina sanocan: HERRa olcon suuresti kijtetty / joca suo palweljallens hywä.
28. Ja minun kielen puhu sinun wanhurscandestas / ja kijttä sinua jocapäiwä.

XXXVI. psalmi.

1. Dawidin HErran palwelian Psalmi / edelläweisattapa.

SE on sydämestäni sanottu Jumalattomain menosta / ettei he ensingän Jumalata pelkä.
3. Hän liehacoidze idzellens nijncauwan että hänen wihattapa pahudens ilmandu.
4. Caicki heidän oppins on wahingolinen ja walhe / ei he myös salli heitäns neuwo / että he jotakin hywä tekisit.
5. Mutta he ajattelewat wuoteisans wahingota / ja pysywät wahwast pahalla tiellä / ja ei he mitän pahaa carta.
6. HERRa / sinun laupiudes ylettu nijn lewiäldä cuin taiwas on / ja sinun totudes nijn awaralda cuin pilwet juoxewat.
7. Sinun wanhurscaudes on nijncuin Jumalan wuori / ja sinun oikeudes nijncuin suuri sywyys / HErra sinä autat sekä ihmiset että eläimet. 8.

8. Cuincallis on sinun hywydes Jumala / että ihmisten lapset sinun sijpeis warion ala vscaldawat.
9. He juopuwat sinun huones ruusast tawarast, ja sinä juotat heitä becumalla nijucuin wirralla.
10. Sillä sinun tykönäs on elewä lähde / ja sinun walkeädesas me näemme walkeuden.
11. Lewitä laupiudes nijlle joica sinun tundewat / ja sinun wanhurscaudes toimellisille.
12. Älä salli minua tallatta coreilda / ja Jumalattomain käsi älkön minua cukistaco.
13. Waan anna pahointekiät sijhen langeta / että he syöstäisin pois / ja ei seisoolla pysyis.

XXXVII. psalmi.

Dawidin Psalmi.

Älä wihastu pahain tähden / ja älä cadeti pahointekiöitä.
2. Sillä nijncuin ruoho he pian hacatan pois / ja he cuiwawat nijncuin wihoittapa yrtti.
3. Toiwo HErraan ja tee hywä / asu maasa ja elätä idies wacuudella.
4. Iloidze HErrasa / ja hän anda sinulle mitä sinun sydämes halaja.
5. Anna ties HErran haldun / ja toiwo hänen päällens / kyllä hän sen teke.
6. Ja hän tuo edes sinun wanhurscaudes nijncuin walkeuden ja sinun oikeudes nijncuin puolipäiwän.
7. Odota HErra ja wartioidze händä / älä kijwoittele sitä jonga tie pahudes menesty.
8. Lacka wihasta ja hyljä tuimudes / älä nijn wihastu / ettäs idzeckin paha teet.
9. Sillä pahat häwitetän / mutta HErra odottawaiset periuät maan.

10. Wie-

10. Wielä wähä hetki on/ nin ei Jumalatoin oleckan/ja cuins cadzot hänen siaans/nin hän on pois.
11. Mutta siwät periwät maan / ja iloidzewat suuresa rauhasa.
12. Jumalatoin yhca wanhurscasta / ja kiristele hambaitans hänen päällens.
13. Mutta HErra naura händä: Sillä hän näke hänen päiwäns joutuman.
14. Jumalattomat wetäwät mieckans / ja jännittäwät joudzens / kukisiaxens radolliста ja köyhä/ ja teurastawat hurscat.
15. Mutta heidän mieckans pitä käymän heidän sydämeens / ja heidän joudzens pitä särkymän.
16. Se wähä cuin wanhurscalla on / on parambi cuin monen jumalattoman suuret tawarat.
17. Sillä jumalattoman käsiwarsi pitä ricottaman/ mutta HErra wahwista wanhurscat.
18. HErra tietä hurscasten päiwät / ja heidän perimisens pysy ijancaickisest.
19. Ei he tule häpiään pahalla ajalla / ja nälkä wuosilla pitä heille kyllä oleman.
20. Sillä jumalattomat huckuwat ja HErran wiholliset/ ehkä he olisit nincuin ihana nijtty/nin heidän pitä cuitengin nincuin sawu catoman.
21. Jumalatoin otta lainan ja ei maxa / mutta hurscas on laupias ja runsas.
22. Sillä hänen siunattuns periwät maan / mutta hänen kirottuns pitä häwitettämän.
23. HErralda sencaltaisen miehen waellus hallitan/ ja hänen tiens kelpa hänelle.
24. Jos hän lange nin ei händä hyljätä: Sillä HErra tuke hänen kätens.

25 Minä olin nuori ja wanhennuin / ja en ikänens nähnyt wanhurscasta hyljätyxi / engä hänen siemenens kerjäwän leipä.
26. Hän on aina laupias ja laina mielellänsä / ja hänen siemenens on siunatta. (sest.
27. Wäldä pahasta ja tee hywä / ja pysy ijancaicki-
28. Sillä HErra racasta oikeutta / ja ei hylje pyhiäns / ne kätketän ijancaickisest / mutta Jumalattomain siemen pitä häwitettämän.
29. Hurscat periwät maan / ja asuwat sijnä ijancaickisest.
30. Wanhurscan suu puhu taitawast / ja hänen kielens opetta oikeutta.
31. Hänen Jumalans laki on hänen sydämesäns / ja ei hänen askelens kiwisty.
32. Jumalatoin wäijy wanhurscasta / ja edzi hänhe tappaxens.
33. Mutta ei HErra jätä händä hänen käsijns / ja ei duomidze händä / cosca hän duomitan.
34. Odota HErra ja kätke hänen tiens / nijn hän sinun corgotta / ettäs perit maan / ja sinä saat nähdä / cosca Jumalattomat häwitetän.
35. Minä näin Jumalattoman / sangen jalon ja waldian / josca lewitti idzens / ja wihotti nijncuin laurbärin pun-
36. Ja käwin ohidze / cadzo / nijn hän oli pois / minä kysyin händä / ja ei händä cusan löytty.
37. Ole wiatoin ja pidä sinus oikein: Sillä sencaltaiset wijmein menestywät.
38. Mutta wäärät pitä ynnä huckuman / ja Jumalattomat pitä wijmein häwitettämän.
39. Mutta HErra autta wanhurscasta / hän on heidän wäkewyydens tuscan ajalla. 40.

40. Ja HErra autta heitä / ja päästä heitä / ja pelasta heitä Jumalattomist/ja wapahta heitä: Sillä he yscalsit häneen.

XXXVIII. psalmi.

1. Dawidin Psalmi / muistoxi.

HErra älä rangaise minua wihasas / ja älä curita minua hirmuisudesas.

3. Sillä sinun nuoles owat minun kynnitetyt/ ja sinun kätes paina minua.

4. Ei ole terweys minun ruumisani / sinun yhcauxestas / ja ei ole rauha minun luisani / minun syndeni tähden.

5. Sillä minun syndini käywät pääni ylidze/ nyncuin rascas cuorma owat he minulle ylön rascaxi tullet.

6. Minun haawant haisewat ja mätänewät/minun hulludeni tähden.

7. Minä käyn kymäräs ja cumarruxis / yli päiwä minä käyn murehisani.

8. Sillä minun cupeni perätöncniwettuwat/ja ei ole mitän terweyttä minun ruumisani.

9. Minä olen ylön paljo runneldu ja lyöty ricki/ minä myrisen minun sydämeni kiwusta.

10. HERra sinun edesäs on caicki minun haluni/ja minun huocauxen ei ole sinulda salattu.

11. Minun sydämen wärise / minun woiman on minusta luopunut / ja minun silmäni walkeus ei ole minun tykönäni.

12. Minun ystäwäni ja langoni owat cohdastans minua wastan / ja cadzowat minun waiwani/ja minun lähimmäiseni cauwas astuwat.

13. Jotca minun sieluani wäkywät / he wirittele-

wät minun eteeni/ ja jotca minulle paha suowat / he neuwo pitäwät cuinga he wahingoitzisit / ja sulilla juonilla he kiertäwät ymbäri.
14. Mutta minun täyty olla nÿncuin cuuroin/ ja ei mitän cuuleman / ja nÿncuin mykän/ joca ei awaja suutans.
15. Ja minun täyty olla nÿncuin se joca ei mitän cuule ja jonga suusa ei ole wastausta.
16. Mutta minä odotan sinua HErra / sinä HErra minun Jumalan cuuldelet minua.
17. Sillä minä ajattelen/ettei he suingan minusta iloidzis / jos minun jalcan ainoastans combastuis / nÿn he kerscaisit sangen minusta.
18. Sillä minä olen tehty kärsimän / ja minun kipun on alati minun edesäni.
19. Sillä minä julistan pahan teconi / ju murhedin minun syndini tähden.
20. Mutta minun wiholliseni eläwät ja owat wäkewät/ne owat suuret jotca minua sytömäst wihawat
21. Ja jotca minulle maxawat pahalla hywän/ ja asettawat heitäns minua wastan / että minä hywä noudatan.
22. Älä hyliä minua HErra minun Jumalan/ älä ole caucana minusta.
23. Rienna sinuas minua auttaman / HERra minun apun.

XXXIX psalmi.

1. Dawidin Psalmi/ Jeduthunilda.
edelläweisattapa.

MInä olen aicoinut cauahta/ etten minä tee syndiä kielelläni.
3. Minä hillidzen minun suuni/ että minä nÿen jumalattoman edesäni.
4.

4. Minä tulin mykäxi/ waickenin ja en puhunut riemusta/ ja minun murhen lisäyndy.

5. Minun sydämen on palawa minusa/ ja cuin minä sitä ajattelen/ nijn minä sytyn/ ja minä puhun kielellänt.

6. Mutta HERRa opeta minua/ että minulla on loppu/ ja minun elämällänt on mitta/ ja minä ercanen täldä.

6. Cadzo/ minun päiwäni owat kämmenen leweys tykänäs/ ja minun elämän on nijncuin ei mitän sinun edesäs/ cuinga aiwa tyhjät owat caicki ihmiset jotca cuitengin nijn suruttomasi eläwät/ Sela.

8. Waan he menewät pois nijncuin warjo/ ja tekewät heillens huckan suuren murhen/ he cocowat ja ei tiedä cuca sen saa.

9. Ja nyt HErra/ mihingä minä idzeni luotan? Sinun minä toiwon.

10. Wapada minua caikista [illegible] minua sallt hulluden pilcaxi.

11. Minä waickeneu ja en aw[illegible] sen teet.

12. Käännä sinun rangaisiuxe[illegible] minä olen näändynyt sinun kät[illegible]

13. Coscas jongun rangaiset sy[illegible] hänen caunistuxens culutetan n[illegible] cuinga aiwa tyhjät owat caicki ih[illegible]

14. Cuuldele minun rucouxen H[illegible] minun parcun/ ja älä waicke[illegible] tähden: Sillä minä olen m[illegible] nen sinun causas/ nijncuin [illegible]

15. Luowu minusta/ että mi[illegible] cuin minä menen pois/ ja en si[illegible]

XL. psalmi.

Dawidin Psalmi edellåweisattapa.

MJuå odotin HERra / ja hån callisti hånens minun tygöni / ja hån cuuldeli minū pàrcuni.
3. Ja hån weti minun vlos sijtå hirmuisesta haudasia / ja pascaisesta logasta / ja asetti minun jalcani calliolle / ja hallidze minun kåymiseni.
4. Ja hån andoi minun suuhuni vden weisun / kijttåmån meidån Jumalatam. Sitå saawat mondo nåhdå / ja pelkåwå HErra / ja toiwowat håneen.
5. Antuas on / joca pane vscalluxens HErraan / ja ei kåånnå ylpeitten tygö / ja jotca walhella waeldawat.
6. HErra minun Jumalan / suuret owat sinun ihmes ja ajatuxes / jotcas meille osotat / ei ole mitån sinun wertas / minå ilmoitan nijtå / ja sanon waicka [illegible]uiset.

[illegible]auhri ei sinulle kelpa / waan corwat [illegible]t / et sinå tahdo polttouhria eli

[illegible]oin: Cadzo / minå tulen / Raa[illegible]oitettu. Sinun tahtos / mi[illegible]ninå mielellåni / ja sinun Lakis [illegible]ni.

[illegible] sinun wanhurscauttas suuresa [illegible]zo / en minå anna tukita suutani / [illegible]dåt,

[illegible]la wanhurscauttas sydåmesåni / [illegible]otuudestas ja autundestas / en [illegible]piuttas ja wacuuttas / suuresa

[illegible]a / ålå kåånnå laupiuttas mi[illegible] laupiudes ja wacuudes aina mi[illegible]

12. Sil-

12. Sillä lukemattomat waiwat owat minun pyrittänät/ minun syndini owat minun ottanet kynni/ nyn etten minä nähdä taida/ he owat vsiam̃at cuin hiuxet pääsäni/ ja minun sydämen on minusa waipuut.

13. Kelwatcon se sinulle HERra ettäs minun wapadat / riennä HErra minua auttaman.

14. Häwetkön ja caicki pilcaxi tulcon/jotca minun sieluani wäyywät hucataxens/ palaitcon tacaperin ja häpiään tulcon / jotca minulle paha suowat.

15. Hämmästykön heidän häpiäsäns/ jotca minua pitittäwät.

16. Iloitcan ja riemmuitcan caicki / jotca sinua edziwät / ja jotca sinun auttuttas racastawat : Sanocan aina : HErra olcon corkiast kytetty.

17. Minä olen köyhä ja waiwainen / mutta HErra sure minun edestäni/ sinä olet minun auttajan ja wapahtajan/ minun Jumalan älä wywy

XLI. psalmi.

Dawidin Psalmi edelläweisattapa.

AVtuas on joca köyhä holho / händä HERRa autta pahana päiwänä.

3. HERRa kätke hänen ja pitä hänen eläwänä / että hän menesty maan pällä/ ja ei hyljä händä wiholisens käsijn.

4. HERra wirgotta händä tautiwuotesans/ sinä autat hänen caikesta sairaudestans.

5. Minä sanoin: HERRa ole minulle armollinen / paranna minun sielun: Sillä minä tein syndiä sinua wastan

6. Minun wiholliseni puhuit pahoja minua wastan: Cosca hän cuolle? ja hänen minens cadoñe?

7. Ja

7. Ja cuin he tulewat cadzeleman / nijn ei he tee sitä sydämestäns / waan jotakin edziwät / jota he laittaisit / nijn he menewät pois ja sitä panettelewat.
8. Caicki jotca minua wihawat / cuiscuttelewat keskenäns minua wastan / ja ajattelewat paha minua wastan.
9. He owat päättänet minusta coiranparin: Cosca hän maka / nijn ei hän nouse jällens.
10. Nijn myös minun ystäwän / johon minä vscalsin / joca söi minun leipäni / se tallais minun jalcains ala.
11. Mutta sinä HErra ole minulle armollinen / ja autta minua / nijn minä sen heille costan.
12. Sijtä minä ymmärren ettäs suot minulle hywä / ettei minun wihollisen saa kerscata minusta.
13. Mutta minua sinä holhot minun wiattomudeni tähden / ja asetat minũ caswos eteen ijancaickisest
14. Kijtetty olcon HErra Israelin Jumala / ijancackisest ijancaickiseen / Amen.

XLII. psalmi.

1. Corahn lasten opetus edelläweisattapa.

NIjncuin peura himoidze tuoreta wettä / nijn minun sielun himoidze sinua Jumala.
3. Minun sielun jano Jumalata / sitä eläwätä Jumalata / sitä eläwätä Jumalata: Cosca minä tulen Jumalan caswo näkemän?
4. Minun kyyneleni owat minun ruocani pälwällä ja yöllä / että jocapäiwä minulle sanotan: Cusa nyt on sinun Jumalas?
5. Cosca minä neitä muistelen / nijn minä wuodatan vlos minun sydämeni idzesäni: Sillä minä menisin mielelläni joucon cansa / ja waellaisin heidän

can-

cansans Jumalan huoneseen / thastuxella ja kijtoxella / sen joucan cansa / jotca juhla pitäwät.
6. Mitäs murhedit minun sielun / ja olet nijn lewotoin minus? Turwa Jumalan: Sillä minä wielä nytkin händä kijtän / että hän minua autta hänen caswollans.
7. Minun Jumalan / minun sielun on murheisans minusa / sentähden minä muistan sinua sijnä maasa Jordanin ja Hermonin tykönä / sillä wähällä wuorella.
8. Sinun wirtas pauhawat cowin / nijn että yxi sywys pauha täsä / ja toinen sywys siellä / caicki sinun wesilaines ja aldos käywät minun ylidzeni.
9 Päiwällä on HErra luwannut hänen hywydens / ja yöllä minä hänelle weisan / ja rucoilen minun elämäni Jumalata.
10. Minä sanon Jumalalle minun calliolleni: mixis olet minun unhottanut? Mixi minä käyn nijn murheisani? Cosca minu wihalliseni minua ahdista?
11. Se ou nijncuin murha minun luisani / että minu wihalliseni häwäisewät minua / cosca he jocapäiwä sanowat minulle: Cusa nyt on sinun Jumalas?
12. Mitäs murhedit minun sielun / ja olet minusa nijn lewotoin? Turwa Jumalaan: Sillä minä wielä nytkin händä kijtän / että hän on minun caswoni apu / ja minun Jumalan.

XLIII. psalmi.

DOmidze minua Jumala / ja ratcaise minun asian / armotoinda Canssa wastan / ja päästä minua wäärästä ja cawaloista ihmisistä.
2. Sillä sinä olet minun wäkewydeni Jumala / mixis

ris syöxet minun pois? Mixis minun annat murehisant käydä/ cosca wihollinen minua ahdista?
3. Lähetä walkeudes ja totudes minua saattaman/ ja tuoman sinun pyhän wuores tygö/ ja sinun asumises tygö.
4. Ja minä käwisin Jumalan Altarin tygö/ sen Jumalan tygö joca minun ilon ja riemun on/ ja sinua Jumala Candelisa kyttäisin / miun Jumalan.
5. Mitäs murhedit minun sielun/ ja olet minusa nyn lewotoin? Turwa Jumalan: Sillä minä wielä mytkin händä kyttän/ että hän on minun caswoni apu/ ja minun Jumalan.

XLIV. psalmi.

1. Corahu lasten opetus edellaweisattapa.

JUmala / me olema corwillam cuullet/ meidän Isäm owat meille luctellet/ mitäs heidän aicanans ja muinen tehnyt olet.
3. Sinä olet ajanut pacanat pois kädelläs mutta nyttä sinä olet istuttanut jällens/ sinä olet Canssat cadottannut/ mutta nytä sinä olet lewittänyt.
4. Sillä ei he ole miecallans sitä maata omistanet/ ja heidän käsiwartens ei-auttanut heitä/ waan sinun oikia kätes/ sinun käsiwartes / ja sinun caswos walkeus / sillä sinä mielistyit heihin.
5. Jumala sinä olet minun Cuningan / joca apua Jacobille lupat.
6. Sinun cauttas me wihollisem paiscam maahan/ sinun nimesäs me tallam meidän wastamcarcajat.
7. Sillä en minä luota minun joudezeni/ ja minun mieckan ei auta minua.
8. Mutta sinä autat meitä meidän wihollisistam/ ja saatat nytä häpiään / jotca meitä wihawat.

9. Ju-

9. Jmalasta me kerscam jocapäiwä / ja kÿtäm sinun nimes ÿancaickisest/ Sela.
10. Muxis nyt sysät meitä pois / ja häwäiset meitä/ja et lähde meidän jouckom cansa?
11. Sinä palautat meitä wihollistem edesä / että ne raatelisit meitä/ jotca wihawat meitä.
12. Sinä annat meitä syötä nÿncuin lambaita/ja hajotat meitä pacanain secaan.
13. Sinä myit Canssas ilman hinnata/ja et mitän sijtä ottanut.
14. Sinä panet mitä häpiäxi meidän läsnäasuwaisillem / pilcaxi ja nauruxi / jotca meidän ymbärilläm owat.
15. Sinä teet meitä sananlascuxi pacanain seas/ ja että Canssat wäändelewät päätäns meidän tehtem.
16. Jocapäiwä on minun häwäisiyxen minun edesäni / ja minun caswon on täynäns häpiätä.
17. Että minun pitä pilckureita ja laittaita cuuleman/ja wiholliset ja tylyt costajat näkemän.
18. Nämät caicki owat tullet meidän päällem/ ja en me sentähden ole sinua vnhottanet / engä sinun lÿttos rickonet.
19. Ja ei meidän sydämen tacaperin mennyt / eikä meidän käymisem poikennut sinun tiestäs.
20. Etträs meitä nÿn löit ricki Drakein seas / ja meitä peität pimeydellä.
21. Jos me olisim meidän Jumalam nimen vnhottanet/ja meidän kätem nostanet wieralle Jumalalle.
22. Sen Jumala edzikän / waan hän idze tietä meidän sydämen pohjan.
23. Sillä sinun tähtes surmatan me jocapäiwä/ ja luetan teuraxi tehtäwäxi lambaxi.

24. Herä HERra / mixis macat? walwo / ja älä meitä syſä pois caick etickan.
25. Mixis peität caſwos? ja vnhodat meidän radolliſudem ja ahdiſtuxem.
26. Sillä meidän ſielun on painettualas maahan aſti / meidän wadzam rippu maasa.
27. Nouſe / auta meitä / ja lunaſta meitä ſinun laupiudes tähden.

XLV. pſalmi.

1. Mo ſiamen opetus wirſi cuckaiſeſt / Corahn lapſilda edelläweiſattapa.

SInun ſydämen ajattele caunin laulun / minä weiſan Cuningaſta / minun kielen on jalon kirjoittajan kynä.
3 Sinä olet caunein ihmiſten laſten ſeaſa / ſuloiſet owat ſinun huules / ſentehden ſinua Jumala ſinun ijancaickiſeſt.
4. Pane miecka wyölles / ſinä Sangari / ja cauniſta idzes cunnialiſeſta.
5. Meneſtykön ſinun cauniudes / aja totuden parhaxi / pitämän radolliſia oikeudeſa / nijn ſinun oikia kätes ihmelliſiä oſotta.
6. Terävät owat ſinun nuoles / että Canſſat langewat etees maahan / Cuningan wihollijſten ſeſkellä.
7. Jumala ſinun iſtuimes pyſy aina ja ijancaickiſeſt / ſinun waldacundas waldicka on hurſcas waldicka.
8. Sinä racaſtat wanhurſcautta / ja wihat Jumalatoind meno / ſentähden on Jumala / ſinun Jumalas / ſinua woidellut ilon yljyllä / enä cuin ſinu oſawelijs
9. Sinun waattes owat ſula Mirrham / Aloes ja Kezia / coſcas Elephandin luiſeſt tuaſtas lähdet / minuſtabe ilauttawat ſinun.

10. Si-

10. Sinun cauniſtuxeſas käywät Cuningaſten tyttäret / morſian ſeiſo oikialla kädelläs / ſulas callimmas cullas.

11. Cuule tytär / cadzo / ja calliſta corwas / unhoda Canſſas ja Iſäs huone.

12. Nyn Cuningas ſaahalun ſinun cauniutees: Sillä hän on ſinun HERRAS / ja ſinun pitä händä cumartaman.

13. Tyrin tyttären pitä myös ſiehen lahjoinens tuleman / rickat Canſſois pitä ſinun edeſäs rucoileman.

14. Cuningan tytär on coconans caunis ſiſäldä / hän on cullaiſes waattes puetettu.

15. Hän wiedän monella mutcalla cudotuis waatteis Cuningan tygö / ja nuoret neidzet hänen caltaiſens / iotca händä ſeurawat / tuodan ſinun tygös.

16. Ne wiedän iolla riemulla / ja menewät Cuningan tupaan.

17. Sinun Iſäis ſtaan pitä ſinun lapſia ſaaman / jotcas aſetat päämiehixi caickeen mailmaan.

18. Minä muiſtan ſinun nimes ſucucunnaſta nyn ſucucundaan. Sentähden pitä Canſſat ſinua kijtkämän / aina ja nyanc aickiſeſt.

XLVI. pſalmi.

1. Corahn laſten weiſu / nuorudeſt / edelläweiſattapa.

JUmala on meidän turwan ja wäkewyden / joca on ſowelias apu tuſkiſa.

3. Sentähden en me pelkä / jos wielä mailma hukuis / ja wuoret keſkelle merta wajoiſit.

4. Waicka wielä meri pauhais ja lainedis / nyn että ſiſtä pauhinaſta mäet cukiſtuiſit / Sela.

5. Cuitengin on Jumalan Caupungi ihana wirtoinens / joſa corkeimman pyhät aſumiſet owat.

6. Jumala on hänen tykönäns/ sentähden se kyllä pysy Jumala autta händä warahin.
7. Pacanain pitä hämmästymän ja waldacunnat langeman/ ja maa hucku cosca hän änens anda.
8. HERra Zebaoth on meidän cansam / Jacobin Jumala on meidän tukem/ Sela.
9. Tulcat ja eadzocat HErran tecoia / joca maan päällä sencaltaiset häwityxet teke.
10. Joca hillidze sodat caikes mailmas/ joca joudzen särke ja ricko keihät/ ja rattat tulesa poltta.
11. Lacatcat ja tundecat minua Jumalaxi / minä olen woittawa cunnian pacanain seas/ ja minä yletän maan päällä.
12. HERra Zebaoth on meidän cansam/ Jacobin Jumala on meidän tukem/ Sela.

XLVII. psalmi.

1. Corahn lasten Psalmi edellämeisattapa.

CAicki Canssat pauruttacat käsiän / ja ihastucat Jumalalle/ iloisella änellä.
3. Sillä HERra caickein corkein on hirmuinen/ suuri Cuningas coco maan päälle.
4. Hän waadti Canssat meidän alam / ja pacanat meidän jalcain ala.
5. Hän walidze meille meidän perimisem/ Jacobin cunnian / jota hän racasta/ Sela.
6. Jumala astui ihastuxella ylös / ja HErra helisewällä Basunalla.
7. Weisatcat/ weisatcat Jumalalle / weisatcat/ weisatcat meidän Cuningallem.
8. Sillä Jumala on coco maan Cuningas/ weisatcat hänelle taitawast.
9. Jumala on pacanoitten Cuningas/ Jumala istu pyhäsä istuimesans. 10.

10. Canssain päämiehet owat cocondunet Abrahamin Jumalan Canssan tygö: Sillä/ Jumala on sangen corgatettu kilpein tykönä maan päälle.

XLVIII. psalmi.

1. Corahn lasten Psalmiweisu.

SUuri on HERra/ ja sangen kijtettäpä meidän Jumalan Cupungisa/ hänen pyhällä wuorellans

3. Zionin wuori on nijncuin caunis wesa/ coco maan turwa/ pohjan puolella on suuren Cuningan Caupungi. (jeleman.

4. Jumala on tuttawa hänen huonesans/ sitä war-

5. Sillä cadzo/ Cuningat owat coonnet/ ja ynnä meni tohidze. (it/ ja cukistettiu.

6. He ihmettelit cosca he tämän näit/ ja hämmästy-

7. Wapistus on heidän siellä käsittänyt/ ja ahdistus nijncuin synnyttäwäisen.

8. Sinä särjet hahdet meresä itätulella.

9. Nijncuin me cuulimma/ nijn me sen näemme/ HEran Zebaothin Caupungisa meidän Jumalan Caupungila/ Jumala sen wahwista ijancaickiseст/ Sela.

10. Jumala me odotamme sinun hywyttäs/ sinun Templisas.

11. Jumala/ nijncuin sinun nimes on/ nijn myös on sinun kijtoxes haman mailman åren/ sinun oikiakätes on täynäns wanhurscautta.

12. Riemuitcan Zionin wuori/ ja Judan tyttäret iloitcan/ sinun oikeudes tähden.

13. Mengät Zionin ymbärija pijrittkät händä/ lukecat hänen tornins.

14. Turwatcat hänen wahwuteens/ ja corgottacat hänen huonens/ mainitta tulewaisille sucucunille.

15. Sillä tämä Jumala on meidän Jumalan/ aina ja ijancaickisest/ hän johdata meitä cuoleman asti.

XLIX. psalmi

1. Cohran lasten Psalmi edellämeisattapa.

CVulcat tätä caicki Canssat/ ottacat corwijn caicki jotca tällä ajalla elätte.

3. Sekä yhteinen Canssa/ että herrat/ sekä rickat että köyhät/ yxi toisens cansa.

4 Minun suun puhu taitawast/ ja minun sydämen sano ymmärryxen.

5. Minä tahdon cuulla hywän sananlascun/ ja caunin tapauxen candeleilla soitta.

6 Mixi minä pelkäisin pahoina päiwinnä/ cosca minun sortajani pahat tegot käywät minua ymbäri.

7. Jotca luottawat tawaroihins/ ja suuresti kerscawat rickaudestaus. (ketän sowitta.

8. Ei welikän taida ketän lunasta/ eikä Jumalalle

9. Sillä heidän sieluns lunastus on ylön callis/ nijn että se jää tekemät ijancaickisest.

10. Waicka hän myös wielä cauwan eläis/ ja ei näkis hauta.

11. Sillä cuitengin nähden senmuotoiseit taitawat cuolewan/ nijn tiänens cuin tyhmät ja hullut caiowat/ ja täyty muille jättä heidän tawarans.

12 Ja sijttekin he ajattelewat heidän huonens pysywän ijancaickisest/ ja cotons suguista sucuun/ ja heidän nimens muistetaisin maan päällä.

13. Waan ei ihminen taida pysyä cunniasa/ mutta loppu nöncuin eläimetkin.

14. Tämä heidän tiens on sula hulluus/ cuitengin heidän sucuns sitä suullans kijttäwät/ Sela.

15. He macawat helwetis nÿncuin lambat/ cuolema heitä calua / mutta hurscat sangen pian hallidzewat heitä / ja heidän öyckäyxens pitä huckuman/ ja heidän täyty jäädä helwettijn.
16. Mutta Jumala cuitengin wapahta minun sieluni helwetin wallasta sillä hän corjais minua/ Se.
17. Älä sitä tottele cosca jocu rieastu/ eli jos hänen huonens cunnia suurexi tule.
18. Sillä cosca hän cuole / ei hän mitän myötäns wie/eikä hänen cunnians mene hänen cansans alas.
19. Waan hän vscalda tähän hywään elämään/ ja kÿttä sitä/cosca jocu idzellens hywiä päiwiä saatta.
20. Nÿn he menewät Isäins perän / ja ei näe ikänäns walkeutta.
21. Sillä cosca ihminen on cunnlasa / ei ole ymmäryst/ nÿn hän mene tääldä cuin eläimet.

L. psalmi.

1. Assaphin Psalmi.

HERra Jumala se wäkewä/ puhu ja cadzu mailman / hamast Auringon coitosta nÿn laskemisen asti.
2. Zionista käy ylös kircas Jumalan paiste.
3. Meidän Jumalam tule ja ei waickene/ culuttawainen tuli käy hänen edelläns / ja hänen ymbärilläns suuri ilmä. (nen Canssans.
4. Hän cadzu taiwan ja maan/ duomitaxens hä-
5. Cootcat minulle minun pyhäni / jotca lijtosta enämmän pitäwät cuin vhreista.
6. Ja taiwat pitä hänen wanhurscauttans ilmoittaman / sillä Jumala on Duomari/ Sela.
7. Cuule minun Canssan / anna minun puhua/ Israel anna minun sinun seasas todista/minä Jumala / olen sinun Jumalas.

8. Si-

8. Sinun vhreistas en minä sinua nuhtele: Sillä sinun polttouhris owat alati minun edeläni.
9. En minä ota härkiä sinun huonestas/ engä caurita nawetostas.
10. Sillä caicki meidzän eläimet owat minun/ ja carjat mäÿllä jotca tuhannin käywät.
11. Minä tunnen caicki linnut wuorten päällä/ja caickinaiset pedot medzäs owat minun edesäni.
12. Jos minä ison/en minä sitä sanois sinulle: Sillä maan pÿri on minun/ ja caicki mitä sÿnä on.
13. Luuletcos minun syöwän härjän liha/ elickä cauristen werta juowan?
14. Vhra Jumalalle kÿtosvhri/ ja maxa ylimmäiselle lupauxes.
15. Ja rucoille minua hädäsäs/ nÿn minä autan sinua/ ja sinun pitä cunnioidzeman minua.
16. Mutta Jumalattomalle sano Jumala: Mixis ilmoitat minun oikiuxiani/ ja otat minun lÿttoni suules?
17. Ettäs cuitengin curitusta wihat/ ja heität minun sanani tacas.
18. Coscas warcan näet/ nÿns juoxet hänen cansans/ja pidät yhtä huorintekiäin cansa.
19. Sinun suus sallit sinä paha puhua/ ja sinun kieles saatta petosta matcan.
20. Sinä istut ja puhut weljeis wastan/ sinä panettelet äitis poica.
21. Näitäs teet ja minä olen wait/nÿns luulet että minä olen sinun wertaises. Mutta minä rangaisen sinua/ ja asetan näitä silmäis eteen.
22. Ymmärätkät sÿs näitä/ te jotca Jumalan vnhotatte/ etten minä temmais joscus pois/ ja ei olis enämbi wapahtaja.

23. Joca kÿtosta vhra/ se ylistä minua/ ja sijne on se tie/ että minä osotan hänelle Jumalan autuuden.

L I. Psalmi.

1. Dawidin Psalmi edellewäisattapa. 2. Cosca Propheta Nathan tuli hänen tygöns/ sittecuin hän/ BathSeban tygö käynyt oli.

JVmala ole minulle armollinen sinun hywydes tähden/ ja pyhi pois minun syudini sinun suuren laupides tähden.

4. Pese minua hywäst minun pahasia tegostani/ ja puhdista minua minun synnistäni.

5. Sillä minä tunnen pahat teconi / ja minun syndini owat aina minun edesäni.

6. Sinua ainoata wastan minä syndiä tein/ ja pahasti tein sinun edesäs.

Että sinä olisit oikia sanasas / ju puhdas/ coscas duomidzet.

7. Cadzo/ minä olen syndisest siemenest syndynyt / ja minun äitin on synnisä minun sÿttänyt.

8. Cadzo/ sinä halajat totutta / joca salaudes on/ ja julistit salatun taidon minulle.

9. Puhdista minua Isopilla/ että minä puhdistuisin / pese minua / että minä lumiwalkiaxi tulisin.

10. Anna minun cuulla ilo ja riemua/ että ne luut/ jotcas säkenyt olet ihastuisit.

11. Peitä caswos minun synnistäni / ja pyhi pois caicki minun pahat teconi.

12. Jumala luo minuun puhdas sydän/ ja anua minulle vsi wahwa hengi.

13. Älä heitä minua pois caswos edestä/ ja älä minulda ota pois sinun Pyhä Henges.

14. Wahwista minua taas awullas/ ja sillä wäkewällä hengellä tuke minua.

15. Sillä

15. Sillä minä tahdon wäärille opetta sinun ties/ että synd set tygös palaisit.
16 Päästä minua weren wigoista / Jumala / joca minun autudeni Jumala olet/ että minun kielen kerskais sinun wanhurscauttas.
17. Awa HERra minun huuleni / että minun suun ilmoitas sinun kijtoxes.
18. Sillä ei sinulle kelpa uhri / muutoin minä sen mielelläni annaisin / ja ei polttouhri sinulle ensingen kelpa.
19. Ne uhrit jotca Jumalalle kelpawat/owat murhelinen hengi / ahdestettua ja särjettyä sydändä et sinä Jumala hyljä.
20. Tee Zionille hywästi sinun armos jälken/ rakenna Jerusalemin muurit.
21. Silloin sinulle kelpawat wanhurscauden uhrit / polttouhrit ja caickinaiset uhrit/ silloin sinun Altarilles härkiä uhratan.

LII. psalmi.

1. Dawidin opetus edellämeisattapa / cosca Edomeri Doeg tuli ja sanoi Saulille: Dawid on tullut Abimelechin huoneseen.

MItäs kerscat sinä wäkewä / että taidat wahingoita? Että cuitengin Jumalan laupius wielä jocapäiwä pysy.
3. Sinun kieles ongi wahingota/ ja leicka walhellans nijncuin teräwä partaweizi.
4. Sinä puhut pikemmin paha cuin hywä / ja walhetta cuin oikeutta / Sela.
5. Sinä puhut mielelläs caickia mitä cadoturten sopiwat/ wäärällä kielellä.
6. Sentähden Jumala särke sinun ajwa coconans/

ja

ja murenda sinun ja majasta temmä sinun ylös / ja häwittä sinun eläwiten maalda / Sela.
7. Wanhurscat näkewät sen ja pelkäwät / ja naurawat händä.
8. Cadzo tämä on se mies / joca ei pitänyt Jumalata hänen turwanans / waan yscalsi suuren rickauteens / ja oli wäkewä wahingota tekemän.
9. Mutta minä pysy niincuin hedelmälinen öljypuu Jumalan huonesa / minä yscallan Jumalan laupiuteen / aina ja ijancaickiseſt.
10. Minä kijtän sinua ijancaickiseſt / että sen teit / ja minä odotan sinun nimes: Sillä sinun pyhäs iloidzewat sijtä.

LIII. psalmi.

1. Dawidin opetus / Chnoris edelläweisattapa / Mahelatin päälle.

Yhmät sanowat sydämisäns: Ei Jumalata oleckan / ei he mitän kelpa ja owat iskeys heidän menotsans / ei ole yxikän joca hywä teke.
3. Jumala cadzoi taiwast ihmisten lapsia / että hän näkis jos jocu olis ymmärtäwäinen / joca Jumalata edzis.
4. Mutta he owat caicki wilpistellet / ja caicki owat kelwottomat / ei ole yxikän joca hywä teke / ei ainoacan.
5. Eikös pahantekiät sitä huomaidze? Jotca minun Canssani syöwät / idziäns rawita / waan ei he rucoile HErra.
6. Siellä he pelkeisit cusa ei mitän päljättäpä ollut: Sillä Jumala hajotta waatiwaisten luut / sinä häwäiset heitä / että Jumalakin cadzo heitä ylön.
7. Oi / jos apu tulis Zionist Israelille / ja Jumala

hänen fangitun Canssans päästäis / nyn Jacob iloidzis ja Israel riemuidzis.

LIV. psalmi.

1. Dawidin opetus Candeleilla edelläweisattapa /
2. Cosca Zipheit tulit / ja ilmoitit Saulille: Dawid on lymynnyt meidän tykönäm.

Auta minua Jumala sinun nimelläs / ja saata minulle oikeus sinun wallallas.

4. Jumala cuule minun rucouxen / ota corwyis minun suuni sanat.

5. Sillä corjat carcaisit minua wastan / ja wäkiwallaiset wäyhät minun sieluani / ja ei pidä Jumalata silmäns edes / Sela.

6. Cadzos / Jumala auta minua / ja HErra tuke minuu sieluani.

7. Hän costa minun wihollisteni pahuden / hajota ne sinun wacuudellas.

8. Nyn minä mielelläni sinulle uhran / ja kyttän HErra sinun nimiäs / joca nyn hywä on.

9. Sillä sinä pelastat minun caikesta hädästäni / että minun silmäni iloidzisit minun wihollisistani.

LV. psalmi.

1. Dawidin opetus edelläweisattapa / candelella.

Jumala cuule minun rucouxen / ja älä peitä silmias minun rucouxeni edestä.

3. Ota minusta waari ja cuuldele minua / että minä surkiast wallitan rucouxisani / ja pargun.

4. Että wihollinen nyn huuta / ja Jumalatoin ahdista: Sillä he tahtowat minua wahingoitta / ja owat minulle sangen wihaiset.

5. Minun sydämen wapise minusa / ja cuoleman pelco tule minulle.

6. Pel-

6. Pelco ja wapiſtus tulit minun päälleni/ ja canhiſtus ſattui minun.
7. Minä ſanoin: Joſca minulla oliſit ſijwet nijncuin mettiſellä/ että minä lennäiſin/ ja joſcus lewäiſin. (weſa/Sela.
8. Cadzo/ nijn minä cauwas pakeniſta/ ja oliſin cor-
9. Minä riennäiſin/ että minä pääſiſin ſijtä tuulen puuſcaſta ja tuulis pääſtä.
10. Secoita HErra ja turmele heidän kielens: ſillä minä näen wääryden ja ridan Caupungiſa.
11. Ne käywät päiwällä/ ja yöllä ymbäri heidän muurins/ ſijnä on waiwa ja työ.
12. Wäärys ſiellä hallidze/walhe ja petos ei luowu heidän polguildans.
13. Jos minun wihollinen häwäiſis minua/ kyllä minä ſitä kärſiſin/ ja jos minun cadehtian minua äikiſtelis/ nijn minä lymyiſin hänen edeſtäns.
14. Waan nyt ſinä olet minuu cumpanin/ minun haldian/ ja minun tuttawan.
15. Me cuin yſtäwälliſeſt toinen toiſemme canſa olim keſkemän/ me waelſim ynnä Jumalan huoneſa.
16. Riendäkön cuolema heidän päällens/ ja mengän eläwänä alas helwetijn/ ſillä ſulapahus on heidän joucoſans.
17 Mutta minä huuden Jumalata/ ja HERRa autta minua.
18. Ehtona/ amulla ja puolipäiwänä minä walitan ja itken/ ja nijn hän cuule minun äneni.
19. Hän lunaſta minun ſieluni nijſtä jotca ſotiwat minua waſtau/ ja ſaatta hänelle rauhan/waicka minulla on monda wihollista.
20. Jumala ſitä cuulcon ja heitä nöyryttäkön/joca alati pyſy/ Sela.

21. Sillä ei he paraña heitäns/eikä pelkä Jumalata.
22. He laskewat kätens hänen rauhallistens päällä/ ja rikkowawat hänen liittons.
23. Heidän suuns on liukambi cuin woi / ja pitäwät cuitengin sodä mielesäns/ heidän sananas owat silemmät cuin öljy/ja owat cuitengin paljat mieckat.
24. Heitä sinun surus HERran päälle/ hän sinust murhetti/ ja ei hän salli wanhurscan olla culkiane ijancaickisest.
25. Mutta sinä Jumala syöxätheitä stehen sywään cuopaan/ murhamiehet ja pettäjät ei tule puoli ikääns /waan minä toiwon sinun.

LVI. psalmi.

1. Dawidin cullainen cappale mykäst mettisest minucalaisten seas / cosca Philisterit käsitit hänen Gathis.

JUmala ole minulle armollinen: Sillä ihmiset tahtowat sulloa minua alas / jocapäiwä he sotiwat / ja ahdistawat minua.
3. Minun Wiholliseni sullowat minua alas jocapäiwä: Sillä moni soti ylpiäst minua wastan.
4. Cosca minä pelkän/ nijn minä toiwon sinuun.
5. Minä ylistän Jumalan sanan / Jumalaan minä toiwon/ ja en pelkän mitä liha minulle tekis.
6. Jocapäiwä he minun sanani wäärynttelewät/ caicki heidän ajatuxens owat minua wahingoittaxens.
7. He pitäwät yhtä ja wäijywät/ ja ottawat minun candapäästäni waarin/ cuinga he minun sieluni käsittäisit.
8. Mttä he paha tekewät / jopa se on annettu anderi/ Jumala sencaltaisia isimisiä syöskön alas ilman armoita.

9. Luc-

9. Lue minun paconi/pane minun kyyneleni leilyys/ sinä heitä luet ilman epäilemätä.
10. Silloin pitä minun wihollisseni pakeneman tacaperin/ cosca minä huudan/ nyn minä huomaidzen/ ettäs minun Jumalan olet.
11. Minä ylistän Jumalan sanan/ minä ylistän HErran sanan.
12. Jumalaan minä toiwon/ja en pelkä mitä ihminen minun tekis? (mua.
13. Minä olen sinulle Jumala luwannut/ kyttä si-
14. Sillä sinä olet pelastanut minun sieluni cuolemasta/ minun jalcani langemisesta/ että minä waellaisin Jumalan edessä/ eläwitten walkeudes.

LVII. psalmi.

1. Dawidin cullanen cappale edellämeisattapa/ ettei hän huckunut/ cosca hän Saulin edestä pakeni luolaan.

JUmala ole minulle armollinen/ole minulle armollinen: Sillä sinuun minun sielun yscalda/ ja sinun syypeis warjon ala minä turwan/ syhenasti että paha käy ohidze.
3. Minä huudan Jumalata/ sitä caickein corkeinda/sitä Jumalata joca minu wiheljäisydeni lopetta.
4. Hän lähettä taiwast/ ja autta minua minun wpottajani pilcoista/ Sela/ lähettäkön Jumala armons ja wacauden.
5. Minä macan sieluni cansa Lejonein seas/ ihmisten lapset owat liekit/ heidän hambans owat keihät ja nuolet/ ja heidän kielens terämä miecka.
6. Corgota idzes Jumala taiwan ylidze/ ja sinun cunnias caickeen mailmaan.
7. Wercon he wirittämät minun käymiseni eten/ia

painawat alas minun sieluni / cuopan he caiwawat minun ettent / ja sijhen he idze langewat / Sela.
8. Walmis on minun sydämen Jumala / walmis on minun sydämen / weisaman ja kijttämän.
9. Herä minun cunnian / herä Psaltari ja candele / warhain minä herän
10. HERra sinua minä kijtän Eanssain seas / ja weisan sinulle kijtost sucu. unnisa.
11. Sillä sinun laupiudes on nijn awara cuin taiwas / ja totuudes nijn awa cuin pilwet käywät.
12. Corgota sinus Jumala taiwan ylidze / ja sinun cunnias caickeen mailmaan.

LVII. psalmi.

1. Dawidin cullainen cappale edellä weisattapa / ettei hän huckunut.

Glettaco te juuri nijn mykät / ettet te puhu sitä cuin oikeus on / ja duomidze cuin cohtuus on / te ihmisten lapset.
3. Ja / sulast pahudest te teete wääryden maacunnasa / ja riennät cohta / käsillän wäkiwaldaan
4. Nurjat owat jumalattomat äitins cohdusta / walehteliat exiwät hamast äitins cohdusta.
5. Heidän julmistuxens on nijncuin kärmen julmistus / nijncuin cuuroin kyykärmen / joca corwans tukidze.
6. Ettei hän cuulis lumojans ändä / lumojan joca hywästi lumoja taita.
7. Jumala särje heidän hambans heidän suuhuns / murenna HErra nuoren Lejonin syömähambat.
8. Heidän pitä sulaman nijncuin wuotawa wesi / he ambuwat nuolillans / mutta ne rickanduwat.
9. He huckuwat nijncuin näkincoat raukewat /

ja nÿncuin waimon luoden cando / ei he Auringota
näe.
10 Ennencuin teidän orjantappuran kypsywät
pensasans / nÿn pitä wihan heitä tuorenans rewäi-
semän pois.
11. Wanhurscas iloidze cos a hän sencaltaisen costo
näke / ja pese jalcans Jumalattoman weresä.
12. Että jocainen sano: Wanhurscas sen cuiten-
gin n utitze / että Jumala wielä on Duomari
maan päällä.

LIX. psalmi.

1 Dawidin cullainen cappale (ettei hän huckunut)
cosca Saul lähetti hänen huonettans pijrittämän/
saadaxens hända tappa.

PElasta minua minun Jumalan wihollisistan/
ja warjele minua nÿstä jot a heitäns asetta-
wat minua wastani. (hamiehistä.
3. Pelasta minua pahointekÿst/ja autta minua mur-
4. Sillä cadzos HErra / he wÿywät minun sie-
luani/ wäkewät cocowat heitäns minua wastan/ il-
man syytä ja ricosta.
5. He juoxewat ilman syytä / ja walmistawat hei-
täns/ nou e cohtaman minua ja cadzoman.
6. Sinä HErra Jumala Zebaoth/Israelin Ju-
mala/ herä edzimän caicki pacanat / älä ketän heistä
armaidze / jotca sencaltaiset paatunet pahantekiät
owat / Sela.
7. Vlwocan taas ehtona nÿncuin coirat / ja samot-
can ymbäri Caupuugin.
8. Cadzos / he puhuwat keskenäns / miecat owat
heidän huulisans/ cuca sen cuulis ?
9. Mutta sinä HErra naureskelet heitä/ ja pilckat
caickia pacanoita. 10. Hei-

19. Heidän wäkewydens tähden minä turwan sinuun: Sillä Jumala on minun warjeluren.
11. Jumala osotta minulle runsast hywydens/ Jumala anda minun iloni nähdä minun wihollisisani.
12 Älä heitä tapa/ ettei minun Canssan sitä unohdais/ mutta hajota heitä woimallas/ HERra meidän kilpen / paisca heitä alas.
13. Heidän opetuxens on sula syndi / ja käsitekän heidän ylpeydesäns/ ja ei he muuta saarna cuin sula kirousta ja napistust.
14. Pyhi heitä pois wihasas / pyhi heitä pois/ ettei he olisickan / ja ymmärräis Jumalan olewan Jacobin haldian caikesa mailmasa/ Sela.
15. Ulwocan taas ehtona nyncuin coirat/ ja samotcan ymbäri Caupungin.
19. Anna heidän juosta sinne ja tänneruan tähden/ ja ulwocon cosca ei he rawituxi tule.
17. Mutta minä weisan sinun wäkewydestäs/ ja kerscan huomeneltain sinun hywyttäs: Sillä sinä olet minun warjeluxen ja turwan minun hädesäni.
18. Minä weisan sinusie minun turwan kytosta: sillä sinä Jumala olet minun warjeluxen / ja minun armollinen Jumalan.

LX. psalmi.

1. Dawidin cullainen cappale / edelläweisattapa/ cullaiseft seppelen cuckaiseft / opettaman: 2. Cosca hän oli sotinut Syrialaisten cansa Mesopotamiast / ja Zoban Syrialisten cansa. Cosca Joab palias ja löi suolalaxos/ caxitoistatymmendä tuhatta Edomeriä.

JUmala sinä cuin meitä lyckeisit pois ja hajotit ja olit wihainen / wahwista taas meitä.
4. Sinä cuin maan lyncuttanut ja halaisnut olet/ paranna hänen racons / joca nyn haljennut on.

5. Sillä sinä olet sinun Cassalles cowutta osottanut/sinä juotit meitä wijnalla/ combistuaxem.
6 Mutta sinä añoit cuitengin pelkäwäisilles lipun/ jonga he nostit ylös/ että he olisit turwatut/ Sela.
7. Että sinun yskäwäs wapadeturi tulisit/ nijn auta nyt oiktalla kädelläs/ ja cuuldele/ meitä.
8. Jumala puhu hänen Pyhäsäns/ sijtä minä iloidzen/ ja jaan Sichemin ja mittan Suchothin laxon.
9. Gilead on minun/ minun on Manasse/ Ephraim on minun pääni woima/ Juda on minũ pääruhtinã.
10. Moab on minun pesinpatan/ Edomin ylidze heitän minä minun kengäni/ Philistea se minuũ ihastu.
11. Cuca wie minua wahwaan Caupungijn? Cuca johdatta minua haman Edomin?
12. Etkös Jumala sitä tee/ joca meitä lyckäisit pois? ja etpäs mene ylos Jumala meidän sotawäem cansa? (turha.
13 Saata meille apu tuscasa: Sillä ihmisten apu on
14. Jumalasa me wäkewät tegot teemme/ ja hän talla alas meidän wihollisem.

LXI psalmi.

1. Dawidin Psalmi edelläweisattapa candeleilla.

CVuldele HErra minun huuton/ ja ota waari minun ruconotstani.
3. Täällä alhalla maan päälle huudan minä sinua/ cosca minun sydämen ahdistuxes on/ wie minua sijs corkialle calliolle.
4. Sillä sinä olet minun turwan/ wahwa torni minun wihollisten edes.
5. Minä asun sinun majasas ijancaickisest/ ja ylcallan sinun sijpeis ala/ Sela.
6. Sillä sinä Jumala cuulet minun lupauxeni/ ja marat hywästi nijlle jotca nimeäs pelkäwät.

7 .Siuä annat Cuningalle pitkän ÿän / että hänen wuotens olisit sucucunnasta nÿn sucucundaan.
8. Että he alati istuwana pysyisit Jumalan edes/ osota hänelle hywyttä ja totutta/ jotca händä warjelisit.
9. Nÿn minä weisan kÿtost sinun nimelles ÿancaickiesi / maxaxeni minun lupaustani päiwä päiwäldä.

LXII. psalmi.

1. Dawidin Psalmi Jeduthunin edestä/ edelläweisattapa.

MInun sielun odotta ainoastans Jumalata/ joca minua autta.
3. Sillä hän on minun vscalluxen / minun apun/ minun warjeluxen/ ettei minua mikän paha cukistais / ehkä cuinga suuri se olis.
4. Cuinga cauwan te yhtä wäÿytte / että te händä surmaisit/nÿncuin jocu callistuwa seinä ja raukewa muuri.
5. He ajattelewat waiwoin cuinga he händä polkisit maahan/ahkeroidzewat heitäns walhesa andawat hywiä sanoja / waan sydämisäns he kiroilewat/ Sela.
6. Mutta minun sielun odotta ainoastans Jumalata: Sillä hän on minun toiwon.
7. Hän on minun vscalluxen / minun apun ja warjeluxen / etten minä langeis.
8 Jumalas on minun autuuden/minun cuñian/minun wäkewydeni callio/ minũ turwan on Jumalasa.
9. Toiwotcat hänen aina rackat ihmiset/ wuotattacat teidän sydämen hänen eteens/ Jumala on meidän turwam/ Sela.
10. Mutta ihmiset ei cuitengan mitän ole/ ja Sangarit

garit myös puutuwat / he painawat wähemmän cuin ei mitän / nijn monda cuin heitä on.
11. Älkät vscaldaco wääryteen ja wäkiwaldaan/ älkät turwatco nijhin jotca ei mitän ole / jos te rickaxi tuletta / nijn älkät nijstä lucua pitäkä.
12. Jumala on yhden saman puhunnt / sen olen minä cahdesti cuullut/että Jumala yxinäns wäkewä on.
13. Ja sinä HERRa olet armolinen/ ja maxat jocaidzen ansions jälken.

LXIII. psalmi.

1. Dawidin Psalmi/ cosca hän oli Juban corwes.

JVmala sinä olet minun Jumalan / warhain minä sinua edzin / sinua minun sielun jano / minun lihan hala sinua/ carkiasa ja cuiwasa maasa/ joca wesitöin on.
3. Siellä minä cadzon sinua/ sinun Pyhäsäs/ että minä näkisin sinun woimas ja cunnias.
4. Sillä sinun hywydes on parambi cuin elämä/ minun huuleni kijttäwät sinua.
5. Siellä minä mielelläni sinua cunnioitaisin minun ikäpäiwäni / ja minun käten nostan ylös sinun nimees.
6. Se olis minun sydämeni ilo ja riemu / cosca minä kijttäisin sinua iloisella suulla.
7 Cosca minä wuoteseni lasken / nijn minä muistan sinun/cosca minä herän / nijn minä puhun sinusta.
8. Sillä sinä olet minun auttajan / ja sinun sijpeis warjon alla minä kerscan. (nun tuke.
9. Minun sielun rippu sinusa/ sinun oikia kätes mi-
10. Mutta he edziwät cadotaxens minun sieluani/ heidän täyty maan ala mennä.
11. Heidän pitä mieckaan langeman/ ja ketuille osaxi tuleman.

22. Mut-

12 Mutta Cuningas iloidze Jumalasa / joca hänen cautians wanno se cunnioitetan: Sillä walhetteliain suut pitä tukittaman.

LXIV. psalmi.

1. Dawidin Psalmi edelläweisattapa.

CVuldele Jumala minun ändäni minun walituxesani / warjele minun elämän sildä hirmuiselda wiholliselda. (busta.

3. Peitä minua pahain coeouxist / pahaintekiäin kim-

4. Jotca heidän kielens hiowat nijncuin wiecan / jotca ambuwat heidän myrkyllisillä sanoillans nijncuin nuolilla.

5. Että he salaisest ambuisit hurscasta / he ambuwat händä äkist / ilman pelgotta.

6. He owat rohkiat pahoilla aiwoituxillans / ja puhawat cuinga he paulat wiritäisit / ja sanowat: Cuca taita ne nähdä?

7. He ajattelewat coirutta / ja sala sen pitäwät / he owat pahan elkiset / ja pitäwät cawalat juonet.

8. Mutta Jumala ambu heitä äkist / nijn että heidän pitä kiwistämän.

9. Heidän oma kielens pitä heitä langettaman / että jocainen cuin heidän näke häwäise heitä.

10. Ja caicki ihmiset jotca sen näkewät / pitä sanoman: Sen on Jumala tehnyt / ja astaidzeman sen olewan Jumalan tegon.

11. Wanhurscat pitä HErrasa riemuidzeman / ja hänen vscaldaman / ja caicki hurscat sydämet kerscawat sijtä.

LXV. psalmi.

1. Dawidin Psalmi ja weisu / edelleweisattapa.

JVmala sinua kijtetän Zionis hiljaisudes / ja sinulle maxetan lupaus.

3. Si-

3. Sinä cuuldelet rucouxet/ sentähden tule caicki liha sinun tygös.
4. Meidän pahat tecom meitä cowin rascauttawat/ waan anna sinä meille synnit andexi.
5. Autuas on se jongas walidzet ja otat tygös/ asilman cartanoisas/ hänellä on runsas vscallus sinun ja pyhästä Templistäs.
6. Cuuldele meitä ihmillisest wanhurscaudesta/ Jumala meidän autundem/ joca olet caickein turwa maan päälle/ ja caucana meresä.
7. Joca muoret wahwistat awullas/ ja on hangittu woimalla.
8. Sinä cuin asetat meren pauhinan ja hänen aldoins pauhinan ja Canssain metelin.
9. Että nä hammästyisit/ joica nÿsä maan ärisä asuwat/ sinun ihmietäs/ sinä iloitat caicki lÿckuwaiset/ amulla ja ehtona.
10. Sinä edziskelet maan ja liotat sen/ ja teet sen ylön rikaxi/ Jumal. wirta on wettä täynäns sinä caswatat heidän jywäns/ ettäs näin waan walmistat.
11. Sinä juotat hänen wacons/ ja castat hänen kyndöns/ satella sinä ne pehmität/ ja sinuat hänen laihons. (askeles tiuckuwat raswasta.
12. Sinä caunistat wnoden hywydelläs / ja sinun
13. Corwen asuwaiset owat myös lihawat/ että he tiuckuwat/ ja cuckulat owat ym bärins iloisans.
14. Laittumet owat lauma täynnäs/ ja laxos on tihliäldä jywiä/ nÿn että sijtä ihastutan ja lauletan.

LXVI. psalmi.

1. Dawidin Psalmi ja weisu/ edelläweisattapa.

Ihastucat Jumalalle caicki maa / weisatcat kÿtost hänen nimens cunniaxi / ylistäkät händä suurest,

3. Sanocat Jumalalle: Cuinga ihmelliset owat sinun työs/ sinun wihollisildas pitä puuttuman sinun suuren wäkes tähden.
4. Caicki maa cumartacon sinua/ja weisatcan kyttöst sinun nimelles / Sela.
5. Tulcat ja cadzocat Jumalan tecoja/ joca nyn ihmellinen on hänen täisäns ihmisten lasten seas.
6. Hän muutta meren cuiwaxi/ nyn että jalcaisin käydän weden ylidze / sijtä me hänestä iloidzemma.
7. Hän hallidze waldans cautta ijancaickisest/ hänen silmäns cadzelewat Canssoia / eripuraiset ei pidä woiman corgotta heitäns/ Sela.
8. Kyttäkät te pacanat meidän Jumalatam/ cajahtacan hänen kytoxens äni cauwas.
9. Joca meidän sielun elättä/ ja ei salli meidän jalcoiam lincastella.
10. Sillä sinä Jumala olet meitä coetellut / ja walanut nyncuin hopia waletan.
11. Sinä weit meitä fangiuteen / ja panit cuorman meidän landehillem.
12. Sinä olet andanut ihmiset meidän päämme päällidze mennä/ me olemma tuleen ja weteen tullet/ mutta sinä weit meitä ylos ja wirgotit.
13. Sentähden minä menen polttouhrilla sinun huonesees / ja maxan sinulle lupauxeni.
14. Jotca minun huuleni lupaisit / ja minun suuni puhunut on minun tuscasani.
15. Lihawat polttouhrit minä teen sinulle poldetuista oinaista / minä vhran sinulle naudat cauristen cansa / Sela.
16. Tulcat/cuulcat/te caicki jotca Jumalata pelkät/ minä ilmoitan mitä hän minun sielulleni on tehnyt.

17. Hän

17. Händä minä suullaui huusin/ja ylistin kielellåni.
18. Jos minä jotakin wäärytta pidäisin sydemesäni/nijn ei HErra minua cuuldelis.
19. Sentähden cuuldele minua Jumala/ ja ota waari minun rucouxeni änestä.
20. Kijtetty olcon Jumala joca ei hyljä minun rucoustani/ eikä kännä hywyttäns pois minusta.

LXVII. psalmi.

1. Psalmi ja weisu edelläweisattapa candeleilla.

JVmala olcon meille armollinen ja siunatcon meitä/ hän walistacon caswons aina meidän päällem/Sela.
3. Että me maan päällä tundisim hänen tiens/ ja caickein pacanain seas hänen autuudens.
4. Sinua Jumala Canssat kijttäwät/ sinua caicki Canssa kijttäwät.
5 Canssat iloidzewat ja ihastuwat/ ettäs canssat oikein duomidzet/ja hallidzet canssat maan päälle/Se.
6. Sinua Jumala Canssat kijttäwät/ sinua caicki Canssat kijttäwät.
7. Maa anda hedelmäns/ siunatcon meitä Jumala/meidän Jumalan.
8. Siunatcon meitä Jumala/ ja caicki mailm peljätkön händä.

LXVIII. psalmi.

1. Dawidin Psalmi ja weisu edelläweisattapa.

NOscan Jumala/ että hänen wiholliseus hajotetaisin/ ja jotea händä wihawat paetcan hänen edestäns
3. Aja heitä pois nijncuin sawu ajetan pois/ nijncuin meden waha sula tulen edes/nijn huckucan Jumalattomat Jumalan caswon edes.

4. Mutta wanhurſcat riemuitcan ja iloitcan Jumalan edes / ja riemuitcan ſydämeſtäns.
5. Weiſatcat Jumalalle / weiſatcat kyitoſt hänen nimellens / tehkät hänelle tietä / joca hiljan mene edes / hänen nimens on HErra / ja iloitcat hänen edeſäns.
6. Joca on orwoin Iſä ja leſkein Duomari / hän on Jumala hänen pyhäſä aſumiſeſans.
7. Jumala joca yxinäiſten anda huonen täynäns lapſia / joca fangit wie ylös oikialla ajalla / ja anda eripuraiſet cuiwaſa aſua.
8. Jumala / coſcas käwit Canſſas edellä / coſcas waelſit corwesa / Sela.
9. Nyn maa wapiſi ja taiwat tiucuit / tämän Jumalan edeſä Sinais / ſen Jumalan edeſä / joca Iſraelin Jumala on.
10 Mutta nyt ſinä Jumala annat armolliſen ſateen / ja wirgotat ſinun perimiſes / joca cuiwa on.
11. Että ſinun eläimes ſynä aſuiſit / Jumala / ſinä wirgotat ſinun hywydelläs radolliſet. (colla.
12. HErra anda ſanan ſuurella Evangeliſtain joucu-
13. Sotawäen Cuningat pakenewat / pakenewat ja huonen cunnia jaca ryöwäyxet.
14. Coſca te leiris oletta / nyn ſe kyldä cuin mettiſen ſywet / joca nyncuin hopia ja culda läickywät.
15. Coſca caickiwaldis jocapaicas heidän ſeasans Cuningat aſetta / nyn tule ſeljäs cuſa syndtä on.
18. Jumalan mäki on hedelmällinen mäki / ſuuri ja hedelmälinen mäki.
16. Mixi te ſuuret wuoret kipatte? tämä on Jumalan wuori / joſa hän mieliſty aſuman / ja HErra pyſty ſiellä ijancaickiſeſt.
18. Jumalan rattaita on monda tuhatta kerta tuhat / HErra on heiſä pyhäſä Sinais.

19. Sinä astuit ylös corkeuxen / ja olet fangixi ottanut fangiuxen / sinä olet lahjoja saanut ihmisiä warten: Eripuraiset myös / että HErra Jumala siellä cummingin asu.

20. Kyätetty olcon HERra jocapäiwä / Jumala pane cuorman meidän päällem / mutta hän myös autta meitä / Sela.

21. Meille on Jumala joca autta / ja HErra HErra / joca cuolemasta wapahta.

22. Mutta Jumala särke hänen wihollisens päät heidän päänlakeins cansa / jotca pysywät heidän synnisäns.

23. Cuitengin sano HErra: Minä haen muutamat lihwasta / meren sywydestä minä muutamita haen.

24. Sentähden sinun jalcas tule paineturi sinun wihollises weresä / ja sinun coiras sen nuole.

25. Sen näki Jumala cuingas waellat / cuingas minun Jumalan ja Cuningan Pyhäsä waellat.

26. Laulajat käywet edellä ja sitte leicarit pyscain seas / jotca trumpuja lyöwät.

27. Kyttäkät HERRa Jumalata seuracunnisa / Israelin lähten tähden.

28. Siellä hallidze heidän seasans wähä BenJamin / Judan päämiehet jouckoinens / Zebulonin päämiehet / Naphtalin päämiehet.

29 Sinun Jumalas on sinun waldaundas asettanut / wahwista sitä Jumala meisä: Sillase on sinun tecos.

30 Sinun Templis puolesta cuin on Jerusalemis / pitä Cuningat sinulle lahjoja wiemän.

31. Nuhtele peto ruogosa / härkäin laumat wasickain seas / jotca waatiwat rahan tähden / hän hajotta Canssat jotca mielelläns sotiwat. 32.

32. Egyptin päämiehet pitä tuleman / Ethiopia pitä käsiäns Jumalalle ojendaman.
33. Cuningasten waldacunnat maan päällä weisatcat Jumalalle/weisatcat kijtost HErralle/Sela.
43. Se cuin asu taiwais jocapaicas hamast algusta/ cadzo/ hän anda jylinällens woiman.
35. Andacat Jumalalle woima/hänen herraudens on Jsraelis/ ja hänen woimans pilwisä.
36. Jumala on ihmellinen hänen Pyhysäns / hän on Jsraelin Jumala/ hän anda Canssalle wäen ja woiman / kijtetty oleon Jumala.

LXIX. psalmi.

1. Dawidin Psalmi cuckaisista / edellä weisattapa.

JUmala auta minua: Sillä wedet käywät haman minun sieluni asti.
3. Minä wajon sywään mutaan/ josa ei pohja ole/ minä olē tullut sywijn wesijn/ ja wirta vpotta minū.
4. Minä wäsyin huutamisest/ minun curckun cuiwettu / minun näkyn waipu / että minä nijncauwan Jumalata odotan.
5. Nijtä on enämui cuin minun pääsäni hiuxia/ jotca ilman syytä minua wihawat.
6. Jotca syytömäst minun wihollisenī owat / ja minua hucuttawat / owat wäkewät / nijtä täyty minun maxa/ joita en minä ryöwännyt.
7. Jumala sinäpä tiedät minun tyhmydeni / ja minun ricoxeni ei ole sinulle salatut.
8. Älä salli heitä häpiään tulla minun tähteni/ jotta sinua odottawat HERRa HErra Zebaoth/ älä anna heitä häwäistä minun tähteni/ jotca sinua edziwät Jsraelin Jumala.
9. Sillä sinun tähtes minä pilcka kärsin/ minun caswon on täynäns häpiätä.

10. Minä olen muucalaſexi weliſini tullu/ ja owdoxi äitini lapſille.
11. Sillä ſinun huones kſwaus ſyo minua/ ja heidän pilckans jotca ſinua pilckaiſit/ langeiſit minun päällent. (cattin päälliſexi.
12. Minä itkin ja paaſtoiſin hartaſta/ ja minä pil-
13. Ja minä puin ſäkin päälleni/ waan he ſijttetin leickiä teit.
13. Jotca portiſa iſtuwat/ ne minuſta jaarittelewat/ ja juodeſans he minuſta weiſawat.
15. Mutta minä HErra rucoillen ſinua otolliſella ajalla/ Jumala ſuuren laupiudes puoleſta/ cuuldele minua wagan awus cautta.
16. Pelaſta minua logaſta/ etten minä wajois/ että minä pelaſtettaiſiu wiholliſiſtani/ ja ſywiſtä weſiſtä.
17. Ettei wuo minua vpotais/ ja ſywydet minua lainois/ eikä caiwon ſuu ſuljetais minun päälleni.
18. Cuuldele minua HErra/ ſillä ſinun hywydes on turwallinen/ käännä ſinuas minun päin/ ſinun ſuuren laupiudes tähden.
19. Ja älä peitä caſwoas palwelialdas: Sillä minä ahdiſtetan/ cuuldele minua nopiaſt.
20. Lähene minun ſieluani/ ja lunaſta händä/ minun wihollijſteni tähden pelaſta minua.
21. Sinäpä tiedät minun pilckani/ häpiäni ja häwäiſtyxeni/ caicki minun wihollijſeni owat edeſäs.
22. Pilka ſärke minun ſydämeni/ ja waiwa minua: Minä odotan jos iocu armahtais/ ja ei ole kengän/ lohduttaja/ waan en minä ketän löydä.
23. Ja he annoit minulle ſappe ſyödäxeni/ ja eticka juodaxeni/ minun ſuurimas janoſani.
24. Heidän pöytäns olcon heille paulaxi/ ſekä coſtoxi että langemiſexi. 25. Tul-

25. Tulcon heidän silmäns pimiäxi/ettei he näkis/ ja salli heidän landens aina horjua.
26. Wuodata närkästyxes heidän päällens / ja sinun hirmuinen wihas käsittäkön heitä.
27. Olcon heidän asumisens kylmillä / ja ei kengän olco/ joca heidän majasans asuis.
28. Sillä he wainowat sitä jotas lyönyt olet/ ja kerscawat että sä omaidzes pahasti haawoitat.
29. Salli heitä langeta syndistä syndijn / ettei he tulis wanhurscaudes tygö.
30. Pyhi heitä eläwitten kirjasta / ettei he kirjoitettais wanhurscasten cansa.
31. Mutta minä olen radollinen ja murhellinen/ Jumala/ sinun apus suojelcon minua.
32. Minä kijtän Jumalan nime weisulla / ja ylistän sangen händä kijtoxella.
33. Se kelpa parammin HErralle cuin härkä taickamulli / jolla owat sarwet ja sorcat.
34. Radolliset näkewät sen ja ilotdzewat/ ja jotca Jumalata edziwät / heidän sydämens pitä eläwän.
35. Sillä HERRa cuule köyhiä / ja ei hän fangia/ cadzo ylön. (mitä nijsä lijckuwat.
36. Kijttäkän händä taiwat / maa ja meri / caicki
37. Sillä Jumala autta Zioni / ja rakenda Judan Caupungit/ että siellä asutan ja ne omistetan.
38. Ja hänen palwelians siemen ne peri/ ja jotca hänen nimens racastawat/ asuwat nijssä.

LXX. psalmi.

1. Dawidin Psalmi edelläweisattapa / muistoxi.

RIennä Jumala minua wapahtaman / kijruta HErra minua auttaman.
3. Häwetkön ja häwäistäkän / jotca minun sielauni wäijnywät.

4. Ajetkacon takaperin ja tulcon häwäistyxi / jotca minulle paha suowat. (tittäwät.
5. Että he jällens häpiään tulisit / jotca minua pi-
6. Iloitcan ja ricmuitcan sinusa caicki jotca sinua etziwät / ja jotca sinun auttuutas racastawat / sanocan aina: Jumala olcon suuresti ylistetty.
7. Mutta minä olen radollinen ja köyhä / rieñä Jumala minun tygöni: Siliä sinä olet minun auttaja ja pelastaja / minun Jumalan älä wöywytä.

LXXI. psalmi.

SInun HErra minä wscallan / älä anna minua ikänäns häwäistä.
2. Wapada minua wanhurscandellas ja palasta minua / callista corwas minun puoleeni ja auta minua.
3. Ole minulle wahma turwa / johon minä aina pakenisin / joca aina autta luwannut olet: Sillä sinä olet minun callion ja linnan.
4. Minun Jumalan auta minua jumalattoman kädestä / wäärän ja ylpiän kädestä.
5. Sillä sinä olet minun turwan HErra / HErra minun toiwon minun nuorudestani.
6. Sinun minä olen luottanut hamast äitini cohdusta / sinä minun wedit wlos äitini cohdusta / sinusta on aina minun kerscauxen.
7. Minä olen monelle ihmeri tullut / mutta sinä olet minun wahwa turwan.
8. Täytä minun suun sinun kiitoxestas / ja sinun cunniastas jocapäiwä.
9. Älä minua heitä pois minun wanhudedani / älä minua hylji / cosca minä helcori tulen.
10. Sillä minun wiholliseni puhuwat minua wastan / ja jotca minun sieluani wäijywät / he keskenäns neuwo pitäwät.

11. Ja

11. Ja sanowat? Jumala hylkä hänen: Ajacat ta-
ca ja käsittäkät händä: sillä ey ole wapahtajata.
12. Jumala älä ercane cauwas minusta minun
Jumalan rienä minua auttaman.
13. Häwetkön ja huckucon jotca minun sieluani wa-
stan owat/ häpiän ja häwäistyxen ala tulcon/ jotca
minulle paha suowat. (nun kytoxes,
14. Mutta minä odotan aina/ ja corgotan ainas-
15. Minun suun pitä ilmoittaman sinun wanhur-
scauttas/ jocapäiwä sinun autuutas/ joita en minä
woi caickia luke.
16. Minä waellan HErran HErran wäkewydes/
minä ylistän ainoastans sinun wanhurscauttas.
17 Jumala sinä olet minua nuorudestani opetta-
nut/ sentähden minä julistan sinun ihmeitäs.
18. Ja minun wanhudesani ja harmaxi tulduani
älä Jumala minua hylkä/ sihenasti cuin minä il-
moitan sinun käsiwartes lasten lapsille/ ja sinun
wäkewydes caikille tulewaisille.
19. Ja tosiu Jumala sinun wanhurscaudes on san-
gen corkia/ sinä suuria teet/ Jumala cuca on sinun
wertaises?
20 Sillä sinä annat minun nähdä paljo ja suuria
ahdistuxia/ ja wirgotat minua jällens/ ja taas sinä
haet minua ylos maan sywydestä.
21. Sinä teet minun sangen suurexi/ ja lohdutat
minua jällens.
22 Nyn sminäkin kytän sinua Psaltarilla/ sinun
wacuuttas/ minun Jumalan: Minä weisan kytost
sinulle candeleilla/ sinä pyhä Israelis
23. Minun huulen ja minun sielun/ jongas luna-
stut/ iloidzewat ja weisawat kytost sinulle.

24. Ja

24. Ja minun kielen puhu myös jocapäiwä sinun wanhurscaudestas / sentähden häwetkän he ja häpiään tulcon / jotca minulle paha suowat.

LXXII. psalmi.

Salomolle.

1. Wmala anna duomios Cuningalle / ja wanhurscaudes Cuningan pojalle.

2. Että hän weis Canssas wanhurscauteen / ja auttais sinun radollistas.

3. Wuoret tuocan rauhan Canssalle / ja cuckulat wanhurscauden.

4. Hänen pitä radollisen Canssan oikeudesa pitämän / ja köyhiä auttaman / ja särkemän pilckurit.

5. Sinua peljätän / nyncauwän cuin Auringo ja Cuu owat / lapsista nyn lasten lapsijn.

6. Hän astu alas nyncuin sade nyttetylle nyttylle / nyncuin pisarat jotca maan liottawat.

7. Hänen aicanans wanhurscaus ja suuri rauha cuoista / sijhenasti ettei Cuuta oleckan.

8. Hän hallidze meresta mereen / ja wirrasta mailman ärynn.

9. Händä heidän pitä cumartaman jotca corwesa owat / hänen wihollisens pitä tomun nuoleman.

10. Cuningat meren tykö ja luodoist pitä lahjoia candaman / Cuningat rickast Arabiast ja Sebast pitä annot tuoman.

11. Caicki Cuningat pitä händä cumartaman / ja caicki pacanat pitä händä palweleman.

12. Sillä hän wapahta huutawaisen köyhän / ja radollisen / jolla ei ole auttajata.

13. Hän on armollinen waiwaiselle ja köyhälle / ja köyhäin sielua hän autta.

14. Hän

14. Hän lunasta heidän sieluns petoxest ja ylöllisest/ja heidän werens luetan callixi hänen edesäns.
15. Ja hän elä/ja hänelle annetan culda rickast Arabiasta/ ja händä alati cumarretan / jocapäiwä kijtetän händä.
16. Maasa ja wuorten cuckuloilla pitä tihkiän tulon olemon/ hänen hedelmäns pitä hääkymän nijncuin Libanonin / ja sen pitä cucoistaman Caupungeisa/ nijncuin ruoho maan päällä.
17. Hänen nimens pysy ijancaickisest / nijncauwan cuin Auringo on / wlottu hänen nimens jälkentulewaisille / ja he tulewat siunatuxi hänen cauttans/ caicki pacanat ylistäwät händä.
18. Kytetty olcon Jumala / HErra Israelin Jumala/ joca yxinäns ihmeitä teke.
19. Ja kijtetty olcon hänen cunniallisa nimens ijancaickisest / ja caicki maa täytettäkön hänen cunniastans / Amen Amen.

Dawidin Isain pojan rucouksen loppu.

LXXIII. psalmi.

1. Assaphin Psalmi.

TOtta on Jumala Israelille hywä / nijlle jotca puhtat sydämest owat.
2. Mutta minä olin pian jalgoillani horjunut/ minun askeleni lähes liucastunet.
3. Sillä minä närkästyin öyckäristä / että minä näin jumalattomat menestywän.
4. Sillä ei he ole misän cuolemä hädäs/ waan he owat wahwana/ ja heidän woimans pysy wahwana.
5. Ei he ole wastoinkäymises nijncuin muut ihmiset/ ja ei waiwata nijncuin muita ihmisiä.
6 Sentähden on heidän ylpeydens callis/ ja heidän wätiwaldans täyty hywäxi työxi cudzutta. 7

7 He paisuwat caswoilda nijncuin lihawa wadza/ he tekewät mitä ainoastans heille kelpa.
8 Caickia he cadzowat ylön/ja sitte pahasti puhuwat/ja puhuwat ja laittawat ylpiäsi.
9 Mitä he puhuwat sen täytä olla taiwasta puhuttu/mitä he sanowat/sen täyty maan päälle kelwata.
10. Sentähden noudatta heitä yhteinen Canssa/ ja coconduwat heidän tygöns nijncuin wedet.
11. Ja sanowat: mitä Jumalan pideis heitä kysymän? mitä pitäis corkiemman heistä lucua pitämän?
12. Cadzo ne owat Jumalattomat/he owat onnelliset mailmasa/ ja ricastuwat.
13. Pidäiskö sijs sen turhan oleman / että minun sydämen nuhtetoinna elä / ja minä pesen wiattomudes minun käteni?
14. Ja ruoskitan jocapäiwä / ja minun rangaistuxen on joca amulla käsis?
15. Minä olisin lähes nijn sanonut cuin hekin/ mutta cadzo/ nijn minä olisin duominnut caicki sinun lapses / jotka ikänäns ollet owat.
16. Minä ajattelin sitä tutkia / mutta se ole minulle ylön rascas.
17. Sijhenasti cuin minä menin Jumulan pyhään/ ja asta itzinheidän loppuns. (pohjaan
18. Mutta sinä asetit heitä liuckalle/ja syöxit heitä
19. Cuinga he nijn pian huckuwat/ he huckuwat ja saawat cauhian lopun.
20. Nijncuin uni cosca jocu herä/ nijnpäs HErra teet heidän cuwans Caupungis ylöncadzotuxi.
21. Waan se carwastele minun sydämesäni/ ja se pistä minun munascuitani.
22. Että minun pitä tyhmän oleman / ja ei mitän

tietämän / ja minun täyty olla nijncuin naudan sinun edesäs.
23. Cuitengin minä pysyn alati sinun tykönäs: sillä sinä pidät minun oikiasta kädestäni.
24. Sinä talutat minua neuwollas/ ja corjat minua wijmein cunnialla
25. Cuin sinä ainoastans minulla olisit/ nijn en minä ensingän sijtte taiwasta eli maasta tottelis.
26. Waicka wielä minun ruumin ja sielun waipuis/ nijn sinä Jumala cuitengin olet aina minun sydämeni oscallus / ja minun osan.
27 Sillä cadzo/ jotca sinusta heitäns erittäwät/ ne huckuwat / sinä cadotat caicki / jotca sinua wastan huorin täkewät.
28. Mutta se on minun ilon/ että minä idzeni Jumalaan pidän/ ja pauen minun toiwoni HErran HErran päälle/ mainidzeman cuinga sinä sen teet.

LXXIV. psalmi.

1. Assaphin Opetus.

JUmala mixis meitä nijn ratki pois syöxet? ja olet nijn hirmuisesta wihainen sinun laitumes lambaille.
2. Muista seuracundas / jongas wanhast omistit/ ja sinulles perimisext lunastanut olet/ Zionin wuorta / josas asut.
3. Talla heitä jalgoillas / ja sysä juuri pohjaan/ wihollinen on raiscannut caicki Pyhäs.
4. Sinun wihollises kiljuwat sinun huoneisas/ ja asettawat epäjumalans nijhin.
5. Kirwet näkywät wälckywän ylhällä / nijncuin medzäs hacataisin.
6. Ja hackawat ricki caicki hänen snickarin cauniuxens/ sekä keihäilla että kirweillä. 7.

7. He poltawat sinun Pyhäs/ ja rÿwawat sinun nimes asuinsian pohjan asti.
8. He puhuwat sydämisäns: radelcam heitä ynnä/ he poltawat caicki Jumalan huonet maalla.
9. En me näe meidän ihmeitän / eikä sillen yxikän Propheta saarna / ei kengän opettaja meitä opeta.
10. Jumala/ cuinga cauwan wihollinen häwäise/ ja wainollinen sinun nimes ratkinÿn pilka?
11. Mixis kännät pois sinun kätes? Ja oikian kätes nÿn ratki sinun powestas?
12. Mutta Jumala on wanhasta minun Cuningan/ joca awut caicki matcan saatta maan päällä.
13. Sinä hajotat meren woimallas/ ja sinä murrennat Drakein päät wesisä.
14. Sinä muserfit walas calain päät/ ja annat ne Cassalle ruaxi medzän corwesa.
15. Sinä cuohutat lähtet ja wirrat/ sinä cuiwat wäkewät cosket.
16. Päiwä ja yö owat sinun / sinä rakennat Auringon ja tähdet määrätyn juoxuns pitämän.
17. Sinä sowitit jocaidzen maan rajat/ sinä teet suwen ja talwen.
18. Nÿn muista sijs että wihollinen häwäise HErra / ja hullu Canssa laittawat sinun nimes.
19. Älä sijs anna pedolle mettises sielua / ja älä nÿn ratki unohda sinun köyhiä eläimitäs.
20. Muista lÿtto: sillä maa on jocapaicas surkiast häwitetty / ja huonet owat täynnä wäärytkä.
21. Älä anna huonon mennä pois häpiällä: Sillä köyhät / ja radolliset kÿttäwät sinu nimes.
22. Nouse Jumala ja aja asias / muista nÿtä häwäistyxiä/ jotca sinulle jocapäiwä hulluilda tapahtuwat.

22. Älä vnohda wihollistes parcuja / sinun wainollistes meteli tule aina suuremaxi.

LXXV. psalmi.

Assaphin Psalmi ja weisu / ettei hän hucunut edelläweisattapa.

ME kijtäm sinua Jumala / me kijtäm sinua ja ilmoitam sinun ihmeitäs / että sinun nimes on nijn läsnä.

3. Sillä ajallans minä oikein duomidzen.

4. Maa wapise ja caicki jotca sen päälle asuwat / mutta minä wahwistan lujast hänen padzans / Se.

5 Minä sanoin öyckäreille: Älkät nijn kerscatco / ja Jumalattomille: Älkät wallan päälle haastaco.

6. Älkät nijn palio haastaco teidän waldan päälle / älkät puhuco nijn niscurist.

7. Nijncuin ei mitän hätä olis / eikä idästä eli länniestä / taicka wuoristajotca corwesa owat.

8. Sillä Jumala on Duomari / joca tämän aleuda ja toisen ylendä.

9. Sillä HErran kädes on malja täynäns / wäkewällä wijnalla täytetty / ja sijtä hän pane sisälle / waau caickein Jumalattomain täytä juoda / ja rahangin rypätä vlos.

10. Mutta minä ilmoitan ijancaickiseст / ja weisan kijtost Jacobin Jumalalle.

11. Ja minä tahdon särke caiken Jumalattomain wallan / että wanhurscasten walda corgotettaisin.

LXXVI. psalmi.

1. Assaphin Psalmi ja weisu candeleilla / edelläweisattapa.

JUmala on tuttu Judaas / Israelis on hänen nimens suuri.

3. Sa-

3. Salemis on hänen majans / ja Zionis hänen asumisens. (ja sodan/Sela.
4. Siellä hän särke joudzen nuolet / kilwät / miecan
5. Sinä olet kirckambi ja wäkewämbi / cuin ryöstöwuoret.
6. Corjat pitä ryöstettämän ja nuckuman / ja caicki sotamiehet täyty käsistäns herwottamaxi tulla.
7. Sinun rangaistuxestas Jacobin Jumala / vneen wajo orhi ja ratas.
8. Sinä olet hirmullinen / cucu woi seiso sinun edesäs / coscas wihastut?
9. Coscas duomion annat cuulua taiwast / nijn maa wapise ja waickenne.
10. Cosca Jumala nouse duomidzeman / että hän auttais caickia radollisia maan päällä / Sela.
11. Cosca ihmiset kiukuidzewat sinua wastan / nijn sinä woitat cunnian / ja cuin he wielä ewä kiucuidzewat / nijn sinä myös wielä olet.
12. Luwatcat ja andacat teidän HErrallen Jumalalle caicki jotca hänen ymbärilläns oletta / wiekät lahjoja hirmuliselle.
13. Joca päämiehildä otta rohkeuden / ja on hirmullinen maan Cuningaille.

LXXVII. psalmi.

1. Assaphin Psalmi Jeduthunin edestä / edelläweisattapa.

HJnä huudan änelläni Jumalata / Jumalata minä huudan / ja hän cuuldele minua.
3. Minun hätä ajallani edzin minä HERra minun käten on yöllä ojettu / ja ei lacka: Sillä ei minun sielun salli händäns lohdutetta.
4. Cuin minä murheisani olen / nijn minä ajatte-

len Jumalan päälle / cuin minun sydämen on ahdistuxes / nijn minä puhun/ Sela.
5. Sinä pidät minun silmäni että he walwowat/ minä olen nijn woimatoin/ etten minä woi puhua.
6. Minä ajattelen wanhoja aicoja/endisitä wuosia.
7. Minä ajattelen yöllä minun candelettani/ ja puhun minun sydämelleni / ja minun hengen tutki.
8. Heittänekö Jumala pois ijan caickisest/ ja ei yhtän armo sillen osottane? (xella jo loppu.
9. Puuttuneco hänen laupiudens: ja olleco lupau-
10. Ongo Jumala vnhottanut olla armollinen? ja sulkenut hänen laupiudens wihans tähden? Sela.
11. Minä sanoin: Se minua waiwa / waan ylimmäisen oikia käsi woi caicki muutta.
12. Sentähden minä muistan HErran työtä/ja minä ajattelen sinun endisiä ihmeitäs. (tegoistas.
13. Ja puhun caikista sinun töistäs / ja sanon sinun
14. Jumala sinun ties on pyhä/ cusa on nijn wäkewätä Jumalata cuin sinä olet?
15. Sinä olet se Jumala joca ihmeitä teke / sinä osotit woimas Canssain seas.
16. Sinä lunastit Canssas woimallisest/ Jacobin ja Josephin lapset/ Sela.
17. Wedet näit sinun Jumala/ wedet näit sinun ja wapisit / ja sywydet pauhaisit.
18. Paxut pilwet caasit wettä / pilwet jylisit ja nuolet lensit secaan.
19. Se jylisi taiwasa / ja sinun leimauxes wälkyi maan pijrin päälle maa lijckui ja wärisi siitä.
20. Sinun ties oli meresä /ja sinun polcus olit suurisa wesisä ja ei sinun jälkiäs kengän huomainnut.
21. Sinä weit Canssas nijncuin lammas lauman/ Mosexen ja Aaronin cautta.

78. Ps.

LXXVIII. Psalmi.

1. Assaphin Opetus.

CVule minun Canssan minun Lakin/ callistacat teidän corwan minun suuni sanoin.

2. Minä awan suuni sananlascuun/ ja wanhat tapauxet mainitzen.

3. Jotca me cullet olemma ja tiedämme/ ja meidän Isäm meille jutellet owat.

4. Etten me sitä salais heidän lapsildans/ jotca tulewat/ julistain HERRan kijtoxita/ ja hänen woimans ja ihmeitäns jotca hän on tehnyt.

5. Hän sääsi todistuxen Jacobis/ ja andoi Lain Israelis/ jonga hän käski meidän Isäm opetta heidän lapsillens.

6. Että wastatulewaiset oppisit/ ja lapset/ jotca wielä syndywät. (lapsillens.

7. Cuin he casuawat/ että hekin myös ilmoitaisit

8. Että he panisit toiwons Jumalaan/ ja ei vnhodais Jumalan tecoja/ ja pidäisit hänen käskyns.

9. Ja ei tulis nijncuin heidän Isäns/ huikendelewa ja cangia sudu/ joca ei wahwistanut sydändäns/ ja heidän hengens ei rippunat vscollisest Jumalaa.

10. Nijncuin Ephraimin lapset/ harniscoitut/ joudzimiehet pakenit sodan ajalla.

11. Ei he pitänet Jumalan lijtto/ ja ei waeldanet hänen Laisans.

12. Ja he vnhotit hänen tecons ja ihmens/ jotca hän heille osottanut oli.

13. Heidän Isäins eteen teki hän ihmeitä Egyptin maasa/ Zoan kedolla.

14. Hän halcais meren/ ja wei heitä sen läpidze/ ja asetti weden/ nijncuin muurin.

15. Ja hän talutti heitä ylipäiwä pilwellä / ja yli yötä walkialla tulella.
16. Hän halkais calliot corwesa / ja juotti heitä niin dellä yldäkyllä
17 Ja hän laski ojat wuotaman callioista / niin että he sitä wuodit cuin wirrat.
18. Ja wielä he sitengin syndiä tiet händä wastan / ja wihoitit corkeimman corwesa.
19. He kiusaisit Jumalata sydämisäns / anoden ruoca heidän sielullens.
20. He puhuit Jumalata wastan / ja sanoit: woineco Jumala walmista pöydän corwesa?
21. Cadzo / kyllä tosin hän callion löi / ja wedet wuosit ja ojat juoxit.
22. Mutta cuinga hän woi myös leipä anda / eli Canssallens liha satta?
23. Cuin HErra sen cuuli / wihastui hän ja tuli sytytettin Jacobis / ja julmuus tuli Israelin päälle.
24. Ettet he usconet Jumalan päälle / ja ei uscaldanet hänen apuuns. (owet.
Ja hän käski pilwille ylhäldä / ja awais taiwan
25. Ja andoi sata heille Manna syödäxens / ja andoi heille taiwan leipä.
26. He söit Engelitten leipä / hän lähetti heille kyllä ruoca rawinnoxi.
27. Hän andoi itätuulen puhalda taiwan alla / ja hänen wäkewydelläns kehoitti etelätuulen
28. Ja andoi sata niincuin tomua / liha heille / ja linduja niincuin sanda meresä.
29. Ja sallei langeta keskelle heidän leiriäns / joca paicas cuin he asuit.
30. Niin he söit ja rawittin / ja sait heidän himons.
31. Cuin

31 Cuin ei he wielä lacannet himoidzemasi / ja he wielä sijtte sötit.

32. Tuli Jumalan wiha heidän päällens/ja tappoi jaloimmat heidän seastans / ja parahimmat Israelis hän maahan löi.

33. Mutta wielä sijttekin caikisa näisa he syndiä teit/ ja ei vsconet hänen ihmeitäns.

34. Sentähden andoi hän heidän cuolla/ nijn ettei hemitän saanet/ja täyty i heidän elinaicans rangaistuna olla.

35. Cuin hän heitä tappoi/ edzit he händä/ ja he palaisit / ja tulit warhain Jumalan tygö.

36 Ja muistelit että Jumala on heidän turwans/ ja Jumala se corkein heidän lunastajans.

37. Ja he petit hänen heidän suullans ja walehtelit hänelle kielilläns. Mutta heidän sydämens ei ollut wahwa hänen puoleens/ ja ei pitänet vscolliest hänen lijttoans.

38. Mutta hän oli armollinen/ja andoi pahat tegot anderi / ja ei hucuttanut heitä / ja hän känsi pois ysein wihans/ ettei hän laskenut caickia wihaans menemän.

39 Sillä hän muisti heidän lihaxi / tuulexi/ joca mene pois ja ei palaja.

40. He wihoitit hänen sangen vsein corwesa/ ja kehoitit hänen aukiasa maasa.

41. Ja he kiusaisit taas Jumalata jocapaicas/ ja härsyttelit sitä pyhä Israelis.

42. Ei he muistanet hänenkättäns/ sinä päiwänä jona hän lunasti heitä wihollisista.

43. Nijncuin hän oli ihmens Egyptis tehnyt/ ja hänen merckins Zoan maasa.

44. Cos-

44 Cosca hän heidän wetens werexi muutti/ ettei he ojistans tainnet juoda.
45 Cosca hän turilat heidän secaans lähetti/ jotca heitä söit/ ja sammatot enin heitä hucutit.
46 Ja andoi heidän tulons ruohomadoille/ ja heidän kylwöus etanoille.
47 Cosca hän rakehilla heidän wynapuuns löi/ ja heidän medzäsicunans jäätteellä.
48 Cosca hän löi heidän carjans rakehilla/ ja heidän laumans pitkäisen tulella.
49 Cosca hän hirmuises wihasans lähetti heidän secaans pahat engelit/ ja andoi heitä raadella/ cadotta ja wahingoitta.
50. Hän päästi wihans heidän secaans/ ja ei säästänyt heidän sielujans cuolemasta/ ja heidän eläimens rutolla cuoletti.
51. Cosca hän caicki esicoiset löi Egyptisä/ en simäiset perilliset Chamin majoisa.
52. Ja laski hänen Canssans nyncuin lambat/ ja wei heidän nyncuin laumans corwesa.
53. Ja saatti heitä irstasta/ ettei he peljännet/ waan heidän wihollisens peitti meri.
54. Ja hän wei heitä Pyhäns rajoihin/ tämän mäen tygö/ jonga hänen oikia kätens saanut oli.
55. Ja hän ajoi pois heidän edestäns pacanat/ ja jacoi heille perimisen arwalla/ ja nyden majoisa andoi hän Israelin sucucunnat asua.
56. Mutta he kiusaisit ja wihoitit Jumalan sen corkeimman/ ja ei pitänet hänen todistuxians.
57. Waan he palaisit tacaperin ja cadzoit ylön nyncuin myös heidän Isäns/ ja ei pitänet/ nyncuin hellinnyt joudzi.

58. Ja

58 Ja he wihoitit hänen medzistöilläns / ja härsyttelit händä epäjumalillans.
59. Ja cuin Jumala sen cuuli / nÿn hän närkästyi / ja hyljäis cowin Israelin.
60. Nÿn että hän luowui asuinsiastans Silos / sijtä majasta josa hän ihmisten seas asui.
61. Ja andoi heidän waimons fangiuxeen / ja heidän cauniudens wihollisten käsÿn.
62. Ja hän hyljäis Canssans miecan ala / ja närkästyi hänen perimistäns wastan.
63. Heidän miehucaisens culutti tuli / ja heidän neidzens täydyi huolemata jäädä.
64. Heidän pappins langersit miecalla / ja ei ollutcan leske / joca heitä itki.
65. Ja HErra heräis nÿncuin jocu macawainen / nÿncuin jocu wäkewä rämäjä wÿnan juopumisest.
66. Ja löi wihollistans peräwierÿn / ja pani ÿancaickisen häpiän heidän päällens.
67. Ja heitti Josephin majan pois / ja ei wallinut Ephraimin sucucunda.
68. Waan hän walidzi Judan sucucunnan / Zionin wuoren / jota hän racasti.
69. Ja rakensi Pyhäns corkiuxen / nÿncuin ÿancaickisest pysywäisen maan.
70. Ja walidzi palwelians Dawidin / ja otti hänen lammas huonesta.
71. Imettäwistä lambaista haki hän hänen / että hän hänen Canssans Jacobin caidzis / ja Israelin hänen perimisens.
72. Ja hän caidzi heitä caikella sydämens wacnudella / ja hallidzi heitä caikella ahkerudella.

LXXIX. psalmi.

1. Assaphin Psalmi. HEr-

HErra/ pacanat owat pericundaas carannet/ he owat saastuttanet sinun pyhän Templis/ ja Jerusalemista kiwiraunion tehnet.

2 He annoit palwelias ruumit linnuille taiwan alla ruaxi / ja sinun pyhäis lihat maan pedoille.

3. He wuodatit heidän werens nijncuin weden Jerusalemin ymbärille / ja ei kengän haudannut.

4. Me olemma meidän läsnä asuwaisillem nauruxi tullet / häwäistyxexi ja pilcaxi nijlle jotca meidän ymbärillem owat.

5. HErra cuinga cauwan sinä nijn wihainen olet? ja annat sinun kijwauxes nijncuin tulen pala?

6. Wuodata hirmuisudes pacanai päälle / jotca ei sinua tunne / ja nijden waldacundain pälle / jotca ei sinun nimes rucoile,

7. Sillä he owat Jacobin syönet/ ja hänen huonens häwittänet.

8. Älä muistele meidän endistä pahoja tecojam/ armahda pian meidän päällem: Sillä me olemma sangen köyhäxi tullet.

9. Auta sinä meitä Jumala meidän auttajam/ sinun nimes cunnian tähden / pelasta meitä ja anna meillen synnit andexi sinun nimes tähden.

10 Mixis sallit pacanaiu sanoa: cusa on nyt heidän Jumalans? Ilmoitettacan pacanain seas/ meidä silmäim edes sinun palwelias weren costo/ joca wuodatettu on.

11. Anna etees tulla fangein huocauxet / sinun suuren käsiwartes cautta / corja cuoleman lapset.

12. Ja costa meidän läsnä asuwaisiem seidzemen kerroin heidän pilckaus heidän helmaans / jolla he sinua HErra pilcannet owat.

13. Mut-

13. Mutta me sinun Canssas / ja sinun wehmas lauma kijtäm sinua ijancaickisest / ja julistam sinun kijtostas loppumata.

LXXX. psalmi.

1. Assaphin Psalmi cullaisesta cuckaisesta / edellämeisattapa.

CWules Israelin paimen / joca saatat Josephin nijncuin lambat / ilmoita sinus joca istut Cherubimin päälle.

3. Herätä sinun waldas / sinä cuin Ephraimin / Benjamin ja Manasssen edes olet / ja tule medän auxem.

4. Jumala lohduta meitä / ja anna sinun caswos paista / nijn me tulemma autetuxi.

5. HErra Jumala Zebaoth / cuinga cauwans wihasiut Canssas rucouxijn?

6. Sinä ruokit heitä kynnelitten leiwällä / ja juotat heitä suurella mitalla täynäns kynnelitä.

7. Sinä annat caickein meidän läsnä asuwaisten meitä kiroilla / ja meidän wihollisten meitä pilcata.

8. Jumala Zebaoth lohduta meitä / ja walista sinun caswos / nijn me autetuxi tulemma.

9. Sinä toit Wijnapuun Egyptistä / ja olet pacanat carcottanut / ja sen istuttanut.

10. Sinä percaisit tien hänen eteens / ja annoit hänen hywästi juurtua / nijn että se täytti maan.

11. Mäet owat sen wariolla peitetyt / ja hänen oxillans Jumalan Cedripuut.

12. Sinä lewitit hänen wesans haman meren asti / ja hänen haarans häman wirran tygö.

13. Mixis sij / särjit hänen aitans / että sitä caicki ohidzekäywät repiwät.

14. Medzäsitä on sen caiwanut ylös / ja dodot owat turmellet.

15. Jumala Zebaoth kåännå sijs sinuas / cadzo alas taiwast ja nåe/ ja edzi sitå wijnapuuta.
16. Ja pidå se kijndiånå/ jonga sinun oikia kåtes on istuttanut / ja jongas sinulles lujasti walinnut olet.
17. Cadzo siehen ja nuhtele/ ettå polttamisest ja repimisest loppu tulis.
18. Sinun kåtes warielcon sinun oikian kåtes Canssan/ ja ihmiset jotcas sinulles lujasti walinnut olet.
19. Nijn en me sinusta luowu/ suo meidån elå/ nijn me sinun nimes rucoilem.
20. HErra jumala Zebaoth lohduta meitå/ ja anna caswos paista/ nijn me autetuxi tulemma.

LXXXI. psalmi

1. Githithin påålle edellåweisattapa/ Assaphin.

WEisattacat iloisest Jumalalle/ joca on meidån wåkewydem/ ihastucat Jacobin Jumalalle.
3. Ottacat Psalmit ja tuocat trumbut/ iloiset candelet ja Psaltari.
4. Soittacat Basunilla vdesa Cuusa/ meidån lehtimajam juhlapåiwånå. (oikeus
5 Sillå se on tapa Israelis/ ja Jacobin Jumalan
6. Sen hån pani Josephis todistuxexi / cosca he Egyptin maalda låxit/ ja oudon kielen cuullet olit.
7. Ja hån oli heidån olcans cuormasta wapahtanut/ ja heidån kåtens pääsit tijliå tekemåst.
8. Cosca sinå tuscasas minua rucoilit/ nijn minå autin sinua / cuuldelin sinua/ cosca tuulispå tuli sinun päålles/ ja coettelin sinua rijtaweden tykönå/ Sela.
9. Cuule minun Canssan / minå todistan sinun seasas/ Israel/ sinun pitå minua cuuleman.
10. Ettei sinun seasas muucalainen Jumala olis/ ja ettes wierasta Jumalata cumarrais.

11. Mi-

11 Minä olen sinun HErras Jnmalas/ joca sinnn wein wlos Egyptin maalda / lewitä suus nyn minä sen täytän.

12. Mutta minun Canssan ei cuullut minun ändäni/ ja Jsrael ei totellut minua.

13. Nyn minä laskin heitä heidän sydämens pahuteen/ waeldaman neuwons jälken.

14. Jos minun Canssan cuulis minua / ja Jsrael minun teisäni käwis.

15. Nyn minä pian heidän wihollisens palnaisin/ ja minun käteni käändäisin heidän wihollistens päälle.

16. Ja jotca HErra wihawat/ huckan he pyrkiwät händä wastan/ mutta heidän aicans olis ijancaickisest pysywä.

17. Ja minä ruockisin heitä parhailla nisuilla/ ja rawidzisin heitä hunajalla callioista.

LXXXII. psalmi.

1. Assaphin Psalmi.

JUmala seiso Jumalan seuracunnasa / ja on Duomari jumalitten seasa.

3. Cuinga cauwan te wäärin duomidzetta/ ja jumalattoman muoto cadzotta? Sela.

4. Tehkät oikeus köyhälle ja orwoille / ja auttacat radolliset ja waiwaiset oikeudelle.

5. Pelastacat ylöncadzottua ja köyhä/ ja päästäkät händä jumalattoman wallasta.

6. Mutta ei he tottelle eikä lucua pidä / he käywät lackamata pimeisä / sentähden täyty caicki maan perustuxet caatua.

7. Minä tosin sanoin: Te oletta jumalat/ ja caicki corkeimman lapset.

8. Cuitengin täyty teidän cuolla nyncuin ihmisetkin/ ja nyncuin tyrannit huckuwat.

9.

9. Nouse Jumala ja duomidze maa: sillä caicki pa-
canat owat sinun omas.

LXXXIII. psalmi.

1. Assaphin Psalmi ja weisu.

JUmala älä nyn ratki waickene / ja älä caiketi
nyn hiljanen ole / Jumala älä sitä nyn kärsi.
3. Sillä cadzo / sinun wihollises kiucuidzewat / ja
jotca sinua wihawat / ylendäwät pääns.
4. He pitäwät cawaloita juonia sinun Canssas wa-
stan / ja pitäwät neuwo sinun salatuitas wastan.
5. Sanoden: Tulcat / häwittäkäm heitä / nyn ettei
he ensingän Canssa olisean / ettei Israelin nime sillä
muistellais.
6. Sille he owat pannet neuwons yhteen / ja teh-
net lyton sinua wastan.
7. Edomerein ja Ismaeliterein majat / Moabite-
rein ja Hagariterein.
8. Gebaliterein / Ammoniterein ja Amalechiterein /
Philisterit ja Tyron asuwaiset.
9. Assur on myös hänens heihin lyttänyt / autta-
man Lothin lapsia / Sela.
10. Tee nylle nyncuin Medianitereille / nyncuin
Sisseralle / nyncuin Jabinille Kisonin osan tykönä.
11. Jotca mestattin Endorin tykönä / ja tulit loga-
ri maan päälle.
12. Tee heidän pääruhtinans nyncuin Oreb / ja
Seeb / ja caicki heidän ylimmäisens nyncuin Se-
bah ja Salmuna. (lan huonet.
13. Jotca sanowat: Me omistam meillem Juma-
14. Jumala tee heitä nyncuin tuulis pää / nyncuin
corsi tuulen edesä.
15. Nyncuin culo joca medzän poltta / ja nyncuin
liecki joca mäet sytyttä. 16.

16 Waino juuri nijn heitä tuulis päälläs/ja hämmästytä heitä tuis allas.

17. Täytä heidän caswons hupiällä / että he sinun nimes edzisit.

18. Häwetkön ja hämmästykön hancaickiseſt/ ja häpiään tulcon ja huckucon.

19. Nijn he saawat tuta että sinun nimes on ainoastans HErra/ ja ylimmäinen caikesa mailmasa.

LXXXIV. psalmi.

1. Corahn lasten Psalmi Githitin päälle/ edellämeisattapa.

CWinga ihanat owat sinun asuinsias HERRa Zebaoth.

3. Minun sielun ikäwöidze ja halaja HERRan esicartanoihin / minun ruumin ja sielun iloidze eläwästä Jumalasa.

4. Sillä lindu on huonen löytänyt/ ja pääskyinen hänen pesäns / johonga he poicans laskewat/ nimittäin/ sinun Altaris HErra Zebaoth/ minun Cuningan ja minun Jumalan.

5. Autuat owat jotca sinun huoneisas asuwat/ he kyttäwät sinua hancaickiseſt/ Sela.

6. Autuat owat ne ihmiset jotca sinun pitäwät wäkenäns/ja sydämestäns waeldawat sinun jälkes.

7. Jotca käywät itcun laxon läpidze / ja tekewät siellä caiwoia / ja opettaiat monella siunauxella caunistetan.

8. He saawat yhden woiton toisen jälken/ että huomataisin oikia Jumala Zionis.

9. HErra Jumala Zebaoth cuuldele minun rucouxen/ota Jacobin Jumala tätä corwijs/ Sela.

10. Cadzele sijs Jumala meidän kilpem/ cadzo sinun woideldus caswoa.

11. Sillä yxi päiwä sinun esicartanoisas on parambi cuin tuhatta mualla / ennen minä olisin owenwarttamimun Jumalani huonesa / cuin cauwan asuisin Jumalattoman majoisa.

12. Sillä HErra Jumala on Auringo ja kilpi / HErra anda armon ja cunnian / hurscailda ei mitän hyuä puutu. (nun vscalda.

13. HErra Zebaoth / autuas on se ihminen, joca si-

LXXXV. psalmi.

1. Corahn lasten Psalmi edelläweisattaja.

HERRa sinä cuin muinen olit armollinen sinun maacunnalles / ja Jacobin fangit lunastit.

3. Sinä cuin muinen olet andanut andexi sinun Canssas pahat tegot / ja caicki heidän syndins peitänyt / Sela.

4. Sinä cuin muinen lepytit caicki wihas / ja käänsit sinuas wihas julmudesta.

5. Lohduta meitä Jumala meidän wapahtajam / ja käänä pois wihas meistä.

6. Tahdotcos sijs ijancaickisest olla wihainen meidän päällem ? eli sinun wihas pitä sucucunnasta / sucucunda ? (nusa iloidzis ?

7. Etkös meitä wirgota jällens / että Canssans si-

8. HERRa osota meille armos ja auta meitä.

9. Josca minä cuul sin mitä HErra Jumala puhu / että hän rauhan lupais Canssallens ja pyhillens / ettei he hulluteen joutuis.

10. Cuitengin on hänen apuns nijden tykönä jotca händä pelkäwät / että meidän maalla cunnia asuis.

11. Että lauptus ja totuus keskenäns cohtaisit / wanhurscaus ja rauha toinen toisens sunta andasit.

12 Että totuus maasta wesois / ja wanhurscaus taiwast cadzois. 13. Et-

17. Että myös meille HErra hywin tekis / ja meidän maam hedelmäns annais.

14. Että wanhurscaus syötekin häuen edesäns pyysyis ja menestyis.

LXXXVI. Psalmi.

1. Dawidin Rucous.

CAlliista HErra corwas ja cuuldele minua: sillä minä olen radollinen ja köyhä.

3. Kätke minun sielun: Sillä minä olen pyhä/ Auta minua minun Jumalan/ sinun palweliatas/ joca idzeni sinun luotan.

4. HErra ole minulle armollinen/ sillä minä huudan ylipäiwä sinua.

5. Ilahuta sinun palwelias sielu / sillä sinua HErra minä ikäwöidzen.

6. Sillä sinä HERra olet hywy ja armollinen / ja sangen laupias caikille jotca sinua rucoilewat.

7. Ymmärrä HErra minun rucouxen/ ja ota waari minun rucouxeni änestä.

8 Tuscasani minä sinua rucoilē/ ettäs minua cuuldelisit/ HErra ei ole yxikän jumalista sinun caltaises/ ja ei ole kengän joca nyn tehdä taita cuin sinä.

9. Caicki pacanat jotcas tehnyt olet / pitä tuleman ja cumartaman sinua HERra/ ja sinun nimes cunnioittaman.

10. Ettäs nyn suuri olet ja teet ihmeitä / ja sinä olet yxinäns Jumala.

11. Osotta minulle HErra sinun ties / waeldaxen sinun totuudesas / köynnitä minun sydämen sijhen yhteen / että minä sinun nimes pelkäisin.

12. Minä kiitän sinua HERRa minun Jumalan caikesta sydämestäni / ja cunnioitan sinun nimes ijancalckiesest.

13 Sil-

13. Sillä sinun hywydes on suuri minusa/ ja sinä olet pelastanut minun sieluni sywimästä helwetistä.
14. Jumala / corjat carcawat minua wastan/ ja tyrannein joucot wäyywät minun sieluani/ ja ei pidä sinua silmäins edessä.
15. Mutta sinä HErra Jumala olet armollinen ja laupias/kärsiwäinen ja sangen hywä ja waca.
16. Käännäidzes minun päin / ole minulle armollinen / wahwista palwelias sinun woimallas / ja auta pȳcas poica.
17. Tee mercki minun Canssani / että minun menestys / ja he sen näkisit jotca minua wihawat / ja häpiäisit/että sinä HErra autat ja wahwistat minua.

LXXXVII. psalmi.

1. Psalmi / Corahn lasten weisu.

HÄn on wahwast perustettu pyhäin wuorten päälle. HErra racasta Zionin portia / caikista Jacobin asuinsioista.
3. Cunniallisset asiat sinusa saarnatan / sinä Jumalan Caupungi/ Sela.
4. Minä annan saarnata Rahabin ja Babelin edessä/että he minun tundewat/cadzo/Philisterit/Tyrit ja Ethiopialaiset syndywät siellä.
5. Zionille pitä sanottaman: että caickinaiset Canssat siellä syndywät/ ja että Corkein sitä rakenda.
6. HErra anda saarnata caickinaisilla kielillä/että myös muutamat heistä siellä syndywät/ Sela.
7. Ja weisajat nȳncuin tantzis/ caicki minun lähteni sinusa.

LXXXVIII. psalmi.

1. Psalmi Corahn lasten weisu/ edelläweisaitapa/ radollisten heickoudesta/ Hemanin sen Ephrahitin oppi.

HEr-

HErra/ Jumala minun wapahtaian/ minä huuDan yöllä ja päiwällä sinun edesäs.
3. Anna minun rucouxen sinun etees tulla/ calliſta corwas minun huutoni puoleen.
4. Sillä minun ſielun on ſurkiutta täynäns/ ja minun elämän on juuri liki Helwettiä.
5. Minä olen arwattu näinen caltaiſexi jotca helwetijn menewät / minä olen näincuin se mies jolla ei yhtän apua ole.
6. Minä maran hyljättynä cuolluitten seas / näincuin hawoitetut jotca haudaſa macawat / joita et ſinä ſillen muiſta/ ja jotca kädeſtäs eroitetut owat.
7. Sinä olet minun painanut alemaiſeen caiwon pimeyteen ja ſywyteen.
8 Sinun hirmuiſudes ahdiſta minua / ja pacoita minua ſinun alloillas Sela.
9. Sinä eroitit cauwas minun yſtäwäni minuſta/ ſinä olet minun tehnyt heille cauhiſtuxexi/ minä macan fangittuna/ etten minä woi päästä ulos.
10. Minun caſwoni on ſurkia radolliſuden tähden/ HErra/ minä rucoilen ſinua jocapäiwä/ minä hajotan käteni ſinun puolees.
11. Teetkös ſijs ihmeitä cuolluitten ſeaſa/ eli nouſewatco cuollet ſinua kijttämän? Sela.
12. Luetellango haudoiſa ſinun hywyttäs? Ja ſinun wacuttas cadotuxeſa?
13. Tutango ſinun ihmes pimiäſä? eli ſinun wanhurſcaudes ſijnä maaſa joſa caicki unhotedan?
14. Mutta minä huudan ſinua HErra / ja minun rucouxen tule warahin ſinun etees.
15. Mixis HERRa heität pois minun ſieluni/ ja peität caſwos minulda.

16. Mi-

16 Minä olen radollinen ja wäetöin/ että minä nyn hyliätty olen / minä kärsin sinun hirmuisuttas/ että minä lähes epä len.

17. Sinun julmudes tule minun päälleni / sinun pelcos likistä minua.

18. Ne sortawat minua jocapäiwä nyncuin wesi/ ja ynnä minua yhrittäwät.

19. Sinä teet että minun ystäwäni ja lähimmäiseni/ ercanewat cauwas minusta / ja minun tuttawilleni olen minä pimeydes.

LXXXIX. psalmi.

1. Ethanin sen Esrahitin opetus.

MInä weisan HErran armoista ijancaickisest/ ja hänen totudens ilmoitan suullani / sugusta sucuun.

3. Ja sanon: Jtancaickinen armo käy ylös/ ja sinä pidät wscolliset sinun totudes taiwasa.

4. Minä olen lyton tehnyt walittuni censa / minä olen Dawidille minun palweliallent wannonut.

5. Haman ijancaickisuteen minä saatan sinulle siemenen/ ja rakennan sinun istuimes sugusta sucuun/Sela.

6. Ja taiwat pitä ylistämän HERra sinun ihmeitäs ja totuttas/ pyhäin seuracunnasa.

7. Sillä cuca taitan pilwisä werrata HErran? Ja cuca on HErran caltainen Jumalitten lasten seas?

8. Jumala on sangen wäkewä pyhäins cocouxisa/ ja ihmellinen caickein nyden seas / jotca owat hänen ymbärilläns.

9 HErra Jumala Zebaoth/ cuca on nyncuin sinä/ wäkewä Jumala? Ja sinun totudes on sinun ymbärilläs.

10. Si-

10. Sinä wallidzet pauhawaisen meren/ sinä hillidzet paisuwaiset aallot.
11. Sinä lyöt Rahabin cuoliaxi/ sinä hajotat sinun wihollises wrhollisella käsiwarrellas.
12. Taiwas ja maa on sinun / sinä olet perustanut maan pyörin / ja mitä sijnä on.
13. Pohjan ja etelän olet sinä luonut/ Thabor ja Hermon ihastuwat sinun nimees.
14 Sinulla on woimallinen käsiwarsi/ wäkewä on sinun kätes/ja corkia on sinun oikia kätes.
15. Wanhurscaus ja duomio on sinun istuimes wahwistus/armo ja totuus owat sinun caswos edes.
16. Autuas on se Canssa joca ihastua taita HErra/ heidän pitä waeldaman sinun caswos walkeudesa.
17. Heidän pitä iloidzeman jocapäiwä sinun nimestäs/ ja sinun wanhurscaudesas cunnialliset oleman
18. Sillä sinä olet heidän wäkewydens kerscaus/ja sinun armos cautta nostat sinä meidän sarwem.
19. Sillä HErra on meidän kilpen/ ja Pyhä Israelis on meidän Cuningam.
20. Silloin sinä puhuit näwyisä pyhille/ ja sanoit: minä olen Sangarin herrättänyt auttaman/ minä olen corgottanut yhden walitun Canssasta.
21. Minä olen löytönyt palweliani Dawidin/ minä olen hänen woidellut pyhällä öljyllänj.
22. Minun käteni tuke händä/ ja minun käsiwarni wahwista händä.
23. Ei pidä wiholliset händä woittaman/ ja wäärät ei pidä händä sulloman.
24. Waan minä lyön hänen wihollisens hänen edestäns/ ja jotca händä wihawat tahdon minä watwata,

25. Mut-

25. Mutta minun totuudeni ja armoni pitä hänen tykönäns oleman / ja hänen sarwens pitä minun nimeni nostettaman.
26. Minä asetan hänen kätenn mereen / ja hänen oikian kätens wirtoihin.
27. Näin hänen pitä minun cudzuman: sinä olet minun Isän / minü Jumalä ja turwä joca minua autta
28. Ja minä asetan hänen esicoisexi / caickein corkeimmari Cuningasten seas maan päälle.
29. Minä pidän hänelle armoni tähdellä ijancaickiseст / ja minun liittoui pitä hänelle wahwa oleman.
30. Minä annan hänelle ijancaickisen siemenen / ja wahwistan hänen istuimens nijncauwan cuin taiwat pysywät.
31. Mutta jos hänen lapsens minun Lakini hyljäwät / ja ey waella minun oikeudesani.
32. Jos he minun säätymy rijwawat / ja ei minun kyskyjäni pidä.
33. Nijn minä heidän syndins widzalla rangaisen / ja heidän pahat tecons haawoilla.
34. Mutta minun armojani en minä häneстä käännä pois / engä salli minun totudeni wilpistellä.
35 En minä rijwa liittoani / ja mitä minun suustani käynyt on / en minä muuta.
36. Minä olen widhdoin wannonut pyhydeni cautta / en minä Dawidille walhettele.
37. Hänen siemenens on olewa ijancaickiseст / ja hänen istuimens minun edesäni nijncuin Auringo.
38. Ja nijncuin Cun / wahwistetä hän ijancaickiseст / Ja on wahwana nijncuin todistus pilwisä / Sela.
39. Waan nyt sinä syöxet ja heität pois / ja wihastut woidellulles.

40. Si-

40. Sinä säriet palwelias lÿton/ ja tallat hänen cruununs maahan. (uans särjetä.
41. Sinä ricot hänen muurins/ ja annat hänen lin=
42. Händä raatelewat caicki ohidzekäywäiset/ hän on tullut läsnä olewaisillens nauruxi.
43. Sinä corgotat hänen wihollistens oikian kädän/ ja ilahutat caicki hänen wainollisens.
44. Hänen mieckans woiman olet siuä myös ottanut pois/ ja et salli hänen woitta sodasa.
45. Sinä häwitit hänen puhtaudens/ ja paiscat hänen istuimens maahan.
46. Sinä lyhennät henen nuorudens ajat/ ja peität hänen häpiällä/ Sela.
47. HErra/ cuinga cauman sinä sinus nÿn salat? ja annat hirmuisudes pala nÿncuin tulen?
48. Muista/ cuinga lyhyt minun elämän on/ mixis tahdoit caicki ihmiset huckan luoda?
49. Cuca elä/ ja et näe cuolemata? Joca sieluns Helwetin käsistä pelasta? Sela?
50. HErra/ cusa owat sinun endiset armos? Jotcas Dawidille wannonut olet sinun totudesas?
51. Muista HErra palwelias pilcka/ jonga minä cannan helmasani/ caikista nÿn monista Canssoista.
52. Joilla HErra wihollises sinua pilckawat/ joilla he pilckawat sinun woidel tuis jäljet.
53. Kÿtetty olcon HErra ÿancaickisest/ Amen/ Am.

XC. psalmi.

Mosexen/ Jumalan miehen/ Rucous.

HErra Jumala/ sinä olet meden/ turwam/ sugusta sucuun.
2. Ennen cuin wuoret olit eli maa/ ja mailma luotin/ sinä olet Jumala ÿancaickisesta ÿancaickiseen.

3. Sinä joca annat ihmiset cuolla/ ja sanot: Tulcat jällens te ihmisten lapset.

4. Sillä tuhat ajastaica owat sinun edessäs nijncuin eiläinen päiwä meni/ ja nijncuin wartia yöllä.

5. Sinä wuodatat heitä nijncuin costen/ ja owat nijncuin uni/ nijncuin ruoho amulla/ joca cohtalacastu. (nona leicatan cuiwetu.

6. Joca amulla cucoista ja nopiast cuiwa / ja eth-

7. Sen teke sinun wihas / että me nijn hucumme/ ja sinun hirmuisudes/ että me nijn äkist täältä tematan.

8. Sillä meidän pahat recom sinä asetat etees/ meidän tundemattomat syndim walkeuteen sinun caswos eteen.

9. Sentähden culuwat caicki meidän päiwäm sinun wihastas/ meidän wuotem loppäwat pikemmin cuin juttu.

10. Meidän elinaicam on seidzemen kymmendä wnotta/ taicka enimmäkin cahdexankymmendän wuotta/ ja cuin se paras on ollut/ nijn on se tusca ja työ ollut: Sillä se mene pain pois/ nijncuin me lendäsim pois.

11. Mutta cuca osco sinun nijn rascast wihastuwa / ja cuca pelkä sencaltaista sinun hirmuisuttas?

12. Opeta meitä ajatteleman / että meidän pitä cuoleman / että ymmärtäwäisexi tulisim.

13. HERra käännä sijs idzes taas meidän puoleem/ ja ole palwelioilles armollinen.

14. Täytä meitä pian armollas / nijn me riemuidzem ja iloidzem caickina meidän elinaicanam.

15. Ilahuta nyt meitä jällens/ että s meitä nijncauwan/ waiwonnut olet / että me nijncauwan onnettomutta kärsinet olem.

16. Os

16. Osoka palwelialles sinun tecos / ja sinun cunnias heidän lapsillens.

17. Ja / HERra meidän Jumalam olcon meille leppynen / ja auttacon meidän kättem tegot meidän cansa / Ja meidän kättem tegot hän auttacon.

XCI. Psalmi.

JOca corkiemman warjeluxes istu / ja on Taiwalkiwaldian warjossa.

2. Hän sano HErralle: Minun toiwon ja linnan / minun Jumalan / johonga minä wscallan.

3. Sillä hän pelasta minun wäijyjän paulasta / ja wahingolisesta ruttotaudista.

4. Hän kynilläns sinua wario / ja sinun turwas ol hänen siipeins alla / hänen totuudens on keihäs ja kilpi. (wällä lendäwät.

5. Ettes pelkäis yön cauhistusi / ja nuolia / jotca päi-

6. Sitä rutto joca pimeisä lyöcku / ja sairautta cuin puolipäiwänä turmele.

7. Waicka tuhannan langeisit sinunllas / ja kymmenen tuhatta sinun oikiallas / nijn ei se sinun satu.

8. Ja tosin sinä näet ilos silmilläs / ja cadzot cuinga Jumalattomalle costetan.

9. Sillä HErra on sinun toiwos / ja ylimmäinen on sinun turwas.

10. Ei sinua cohta mikän paha / ja ei yhtän waiwa pidä sinun majaas läheslymän.

11. Sillä hän on andanut käskyn Engelillens sinusta / että hee kätkewät sinua caikisa teisäs.

12. Että he candawat sinua käsisäns / ettes jalcas kiween louckais.

13. Sinä käyt Lejonin ja kyykärmen päällä / ja tallat nuoren Lejonin ja Drakin.

14. Että hän minua halais/ nijn minä hänen päästän/ häu tunde minun nimeni/ sentähden minä warielen händä.

15. Hän rucoile minua/ sentähden minä cuuldelen händä/ hänen tykönäns olen minä tuscasa/ sijtä minä hänen temman pois/ ja saatan hänen cunniaau.

16. Minä rawidzen hänen pitkällä ijällä/ ja osotan hänelle autuudeni.

XCII. psalmi.

1. Psalmi Sabbthina weisattapa.

HYwä on HErra kijttä/ ja weisata kijtost sinun nimelles sinä caickein ylimmäinen.

3. Amulla julista sinun armos/ ja ehtona sinun totuuttas.)deleilla.

4. Kymmenen kielisellä ja Psaltarilla/ soittain can-

5. Sillä sinä ilahutit minua HErra/ weisaten sinun tegoistas/ ja minä kerscan sinun kätes töitä.

6. HErra/ cuinga sinun tecos owat nijn suuret? sinun ajatuxes owat ylön sywät.

7. Hullu ei vsco sitä/ ja tompeli ei ymmärrä nijtä.

8. Jumalattomat wiherjöidzewät nijncuin ruoho/ ja pahointekiät caicki cucoistawat/ sijhenasti cuin he huckuwat ijancaickisest. (caickisest.

9. Mutta sinä HErra olet/ ja corkein/ ja pysyt ijan-

10. Sillä cadzo/ sinun wihollises HErra/ cadzo/ sinun wihollises pitä catoman/ ja caicki pahantekiät pitä hajotettaman.

11. Mutta minun sarweni tule corgotetuxi nijncuin yxisarwisen/ ja minä woidellan tuorella öliyllä.

12. Ja minun silmäni näkewät ihastuxens wihollisistani/ ja minun corwani cuulewat ilons pahoista/ joita heitäns asettawat minua wastan.

13. Wan-

13. Wanhurscas wiherjöidze nÿncuin palmupuu/ hän caswa nÿncuin Cedripuu Libanonis.
14. Jotca owat istutetut HErran huonesa/ wiherjöidzewät meidän Jumalam cartonoisa.
15. He wesoiwat wielä wanhudesans/ hedelmöidzewät ja tuorehtuwat.
16. Ja he julistawat että HERra on nijn hurscas/ minun turwan/ ja ei ole hänesä wäärytta.

XCIII. psalmi.

HErra on Cuningas/ja jalost caunistettu/HErra on caunistettu ja on alcanut waldacunnan nÿn lewiäldä cuin mailma ja on walmisti sen pysymän. (nä olet ÿancaickinen.
2. Sÿtä ajasta pysy sinun istuimes wahwana/ si-
3. HErra/ wesikosket paisuwat/ wesicosket paisuttawat pauhinans/wesicosket paisuttawat aldons.
4. Allot meresä owat suuret ja pauhawat hirmuisest/ mutta HErra on wielä wäkewämbi corkeuxes.
5. Sinun sanas on olkia oppi/ pyhitys on sinun huones caunistus ÿancaickisest.

XCIV. psalmi.

HERRa Jumala jonga costot owat/ Jumala jonga costot owat/ selkiäst idzes näytä.
2. Corgota sinuas sinä mailman Duomari/ maxa coreille mitä he ansainnet owat.
3. HErra/cuinga cauwan jumalattomat/HERra cuinga cauwan jumalattomat/ coreilewat?
4. Ja nijn ylpiäst puhuwat/ ja caicki pahantekiät heitäns nÿn kerscawat?
5. HERra he polkewa alas sinun Canssas/ja sinun perimistäs he waiwawat.
6. Lesket ja muucalaiset he tappawat/ja orwoit he tuolettawat.

7. Ja sanowat: Ei HErra sitä näe/ ja Jacobin Jumala ei sitä tottele.
8. Ymmärtäkät sijs te hullut Canssan seas / ja te tyhmät / cosca te taitawaxi tuletta?
9. Joca corwan on istuttanut/ eikö hän cuule? Eli joca silmän loi/ eikö hän näe?
10. Joca pacanoita curitta / eikö hän rangaise? joca ihmisille opetta mitä he tietäwät.
11. Mutta HErra tietä ihmisten ajatuxet/ että ne turhat owat.
12. Autuas on se jota sinä HErra curitat / ja opetat sinun Laillas.
13. Että hänellä kärsimys olis cosca wastoin käy/ sijhenasti cuin jumalattomalle hautta walmistetan.
14. Sillä ei HErra heitä Canssans pois/ eli hyljä perimistäns.
15. Sillä oikeuden pitä sijteekin oikeuden oleman/ ja caicki hurscat sydämet sitä seurawat.
16. Cuca seiso minun cansani pahoja wastan? Cuca astu minun tygöni pahointekiöitä wastan?
17. Ellei HErra minua auttais/ nijn minun sielun macais lähes hiljaisudes.
18. Minä sanoin: Minun jalcan on horjunut/ waan sinun armos HErra minun tukeis.
19. Minulla oli palio surua sydämesäni / mutta sinun lohdutuxes ilahutti minun sieluni.
20. Etpäs mielisty coscan tosin wahingolliseen istuineen joca Lain häijyst opetta.
21. He hangidzewat wanhurscan sielna wastan/ ja duomidzewat wiattoman weren.
22. Mutta HErra on minun warjeluxen/ minun Jumalan on minun vscalluxeni turwa,

23. Ja

23. Ja hän costa heidän wäärydens/ ja hucutta heitä heidän pahudens tähden / HErra meidän Jumalam hucutta heitä.

XCV. psalmi.

LVcat/ riemuitcam HErralle/ ja iloitcam meidän autuuden turwalle.
2. Tulcam hänen caswons eteen kijtoxella / ja riemuitcam hänelle lauluilla.
3. Sillä HErra on suuri Jumala/ ja suuri Cuningas caickein Jumalitten päälle.
4. Sillä hänen tädesäns on caicki mitä maa canda/ ja wuorten cuckulat owat myös hänen.
5. Sillä hänen on meri/ ja hän on sen tehnyt/ ja hänen kätens owat cuiwan walmistanet.
6. Tulcat / cumartacam ja polwillem langetcam/ ja maahan laskecan HErran meidän luojam eteen.
7. Sillä hän on meidän Jumalam/ ja me hänen elatus Canssans/ ja hänen kätens lauma.
8. Tänäpän/ jos te cuuletta hänen änens/ nijn ällät paaduttaco sydämitän / nijncuin Meribas ja pahtui/ nijncnin Massas corwesa.
9. Cusa teidän Isänne minua kiusaisit / coettelit minua / ja näit myös minun teconi.
10. Että minä neljäkymmendä ajastaica kärsein waiwa tälde Canssalda / ja sanoin: Se on sencaltainen Canssa / jonga sydämet aina eryä tahtowat/ ja jotca minun tietäni et tahtonet oppia.
11. Joille minä wihoisani wannoin: Ettet heidän pidä minun lepooni tulewan.

XCVI. psalmi.

WEisatcat HErralle usi weisu / weisatcat HErralle caicki mailma.

2. Wei-

2. Weisatcat HErralle ja kyttäkät hänen nimens/ saarnatcat päiwä päiwäldä hänen autuutans.
3. Lukecat pacanain seas hänen cunnians / caickein Canssain seas hänen ihmeitäns.
4. Sillä HErra on suuri ja sangen kytettäpä / ihmellinen caickein Jumalain seas.
5. Sillä caicki Canssain Jumalat owat epäjumalat/ mutta HErra on taiwat tehnyt.
6. Cunnia ja cauniſtus owat hänen edesäns/ ja hänen Pyhäsäns tapahtu wahwast ja cunnialiſest.
7. Canssa tuocat HErralle / tulcat HErralle cunnia ja woima.
8. Tuocat HErralle hänen nimens cunnia/ tuocat lahjoja ja tulcat hänen esihuonesens.
9. Cumartacat HERra pyhäsä cauniſturesa/ pelkätkän händä caicki mailma.
10. Sanocat pacanain seas HErra Cuningaxi/ joca pitä waldacundans nyn lewiäldä / cuin mailma on walmiſtettu/ että se pysy ja duomidze Canssan oikein.
11. Taiwat riemuitcan/ ja maa iloitcan/ meri pauhatcan ja mitä ſijnä on.
12. Kedot olcon iloiſet/ ja caicki cuin hänens owat/ ja caicki puut ihastucan medziſä.
13. HErran edesä: ſillä hän tule/ ſillä hän tule duomidzemyn maata.
14. Hän duomidze maan pyrin wanhurſcudesa/ ja Canssat hänen totudesans.

XC VII. pſalmi.

HErra on Cuningas/ ſijtä maa iloitcä/ ja olcon ſaaret ricmuiſet / nyn monda cuin heitä on.
2. Pilwet ja syngyt owat hänen ymbärilläns/ wanhurſcaus ja duomio owat hänen iſtuimens wahwiſtus.

3. Tu-

3. Tuli käy hänen edellänsä/ ja poltta ymbärillä hänen wihollisens.
4. Hänen leimauxens walckywät maan päirin päälle/ maa näke sen ja wapise.
5. Wuoret sulawat nijncuin medenwaha HErran edes/ coco mailman haldian edes.
6. Taiwat julistawat HErran wanhurscautta/ ja caicki Canssat näkewät hänen cunnians.
7. Häwetkän caicki jotca cuxia palwelewat/ ja terscawat heitäns epäjumalista/ cumartacat händä caicki Jumalat.
8. Zion cuule sen ja iloidze/ ja Judan tyttäret owat riemuisans/ HERra sinun halituxestas.
9. Sillä sinä HErra olet ylimmäinen caikis maacunnis/ sinä olet corgotettu caickein jumalitē päälle.
10. Te cuin HErra racastette/ wihatcat paha/ HErra kätke pyhäins sielut/ Jumalattoman käsistä hän heitä pelasta. (sydämille.
11. Wanhurscalle coitta walkeus/ ja ilo hurscaille
12. Wanhurscat iloitcat HErrasa/ kijttätät hänen pyhyydens muistoxi.

XCVIII. psalmi.

Psalmi.

WEisatcat HErraille wsi weisu: Sillä hän teke ihmeitä.
2. Hän woitta oikialla kädellänsä woiton/ ja hänen pyhällä käsiwarellans.
3. HErra anda tiettäwäxi tehdä hänen antuudens/ Canssoille anda hän ilmoitta wanhurscautans.
4. Hän muista armons ja totudens Israelin huonelle/ caicki mailman äret näkewät meidän Jumalan antuutta.

5. Ih-

5. Ihastucat HErralle caicki mailma/ weisatcat/ ylistäkät ja kyttäkät.
6. Küttäkät HErra candeleilla/ candelella ja Psal-(milla.
7. Waskitorwilla ja Basunilla/ ihastucat HERran Cuningan edesä.
8. Meri pauhatcan ja caicki mitä hänesä on/ maan pyri ja jotca asuwat sen päällä.
9. Cosket ihastucan/ ja caicki wuoret olcan iloiset.
10. HErran edesä: Sillä hän tule maata duomidzeman/ hän duomidze maan pyrin wanhurscaudella/ ja Canssat oikeudella.

XCIX. psalmi.

HERRa on Cuningas/ että Canssat wapisewat: Hän istu Cherubim päällä/ sentähden lycku mailma.
2. Suuri on HErra Zionis/ ja corkia caicein Canssain päälle. (pyhä on.
3. Küttäkän sinun suurta ja ihmellisiä nimes/ joca
4. Ja tämän Cuningan waldacunnasa racasteton oikeutta/ sinä annat hurscauden/ sinä saatat duomion ja wanhurscauden Jacobis.
5. Corgottacat HErra meidän Jumalatam/ ja cumartacat hänē astinlautäs juures/ sillä hän on pyhä
6. Moses ja Aaron hänen Pappeins seas/ ja Samuel nyden seas/ jotca hänen nimens rucoilewat/ he rucoilit HErra/ ja hän cuuldeli heitä.
7. Hän puhui heille pilwen padzasta he pidit hänen todistusens ja käskyns/ jotca hän heille andoi.
8. HERRa sinä olen meidän Jumalam/ sinä cuuldelit heitä/ sinä Jumala annoit heille andexi/ ja laitit heidän työns.
9. Cotgottacat HERRa meidän Jumalatam/ ja cumar-

cumartacat hänen pyhällä wuorellans: Sillä HErra meidän Jumalam on pyhä.

C. psalmi.

Kijtos Psalmi.

IHastucat HERRalle caicki mailma/ palwelcat HERRa illolla/ tulcat hänen caswons eteen ihastuxella.

2. Tundecan että HERRa on Jumala/ hänbä meidän teki/ ja en me idze mitäm/ hänen Canssaxens ja laituimens lambaixi.

3. Mengät hänen portyns kyttoxella/ hänen esihuoneisins weisulla/ kyttäkät händä ja ylistäkät hänen nimens.

4. Sillä HERRa on suloinen/ ja hänen armons pysy ijancaikisest/ ja hänen totuudens sucucunnasta sucucundaan.

CI. psalmi.

Dawidin Psalmi.

MInä weisan armosta ja oikeudesta/ ja sanon sinulle HErra kyttoxen.

2. Minä käytän minuni taitawast ja toimelliset nyta cohtan/ jotca minun omani owat/ ja waellan yscolliset minun huonesani.

3. En minä ota paha asiata eteeni/ minä wihan wäärintekiöitä/ ja en salli heitä olla tykönäni.

4. Nurja sydän olcon minusta pois/ en minä kärsi paha.

5. Joca lähimmäisens sala panettele/ sen minä hucutan/ en minä kärsi ylpeitä ja röyckiöitä.

6. Minun silmäni cadzowat yscollisia maan päälle/ että he asuisit minun tykönäni/ ja racastan hurscaita palweliöitä.

7. Pe-

7. Petollisia ihmisiä en minä pidä huonesani/ ei walehtelijat menesty minun tykönäni.
8. Warahin minä huutan caicki Jumalattomat maasta / häwittäxeni caickia pahointekiötä HErran Caupungista.

CII. psalmi.

1. Radollisen rucous / cosca hän murehisans on/ja hänen walituxens HErran eteen wuodatta.

HErra cuulele minun rucouxeni/ ja anna minun parcuni tulla tygös.
3. Älä caswoas minulda peitä/ hädäsä callista corwas minun puoleni/ cosca minä sinua rucoilen/ nyn cuulele pian minua.
4. Sillä minun päiwäni owat culunet nyncuin sawu/ ja minun luuni owat poldetut nyncuin kekäle.
5. Minun sydämen on lyöty ja cuiwettunut nyncuin heinä/ nyn että minä myös vnohdan minun leipäni syödä.
6. Minun luuni takistuwat tusealla minun lihani / itkemisest ja huocamisesta.
7. Minä olen aiwa nyncuin ruogonpäristäjä corwesa/ minä olen nyncuin Hyypiä häwitetyisä Caupungeisa. (caton päällä.
8. Minä walwon ja olen nyncuin yxinäinen lindu
9. Jocapäiwä häwäisetwät minun wiholliseni minua/ ja iotca minua sylje skelewät / wannowat minun cauttani.
10. Sillä minä syön tuhca nyncuin leipä/ ja secoitan minun juoman itculla.
11. Sinun vhcauxes ja wihastähden / ettäs minun nostanut olet ja paiscannut maahan.

12. Mi

12. Minun päiwäni owat culunet nijncuin warjo/ ja minä cuiwetun nijncuin ruoho.
13. Mutta ſinä HERRa pyſyt ijancaickiſeſt/ ja ſinun muiſtos ſucucunaſta ſucucundaan.
14. Nouſe ſijs ja armahda Zionita/ ſillä aica on händä armahta/ ja aica on tullut.
15. Sillä ſinun palwelias halajawat ſitä raketa/ ja näkiſit mielellåns/ että hänen kiwens ja calckins walmit oliſit.
16. Että pacanat HErra ſinun nimes pelkäiſit/ ja caicki Cuningat maan päälle ſinun cunniatas.
17. Että HErra rakenda Zionin/ ja ilmandu hänen cunniaſans.
18. Hän käändä idzens hyl: ättyidän rucouſten puoleen/ ja ei cadzo heidän rucouſtans ylön.
19 Sen pitä kirjoitettaman tulewaiſille ſucucuñille/ ja ſe Canſſa cuin luodan/ pitä kijttämän HErra.
20. Sillä hän cadzele pyhäſtä corkeuxeſtans/ ja HErra uäke taiwaſta maan päälle.
21. Että hän cuule fangein huocauxet/ ja kirwoita cuoleman lapſet.
22. Että he ſaarnawat HERRan nime Zionis/ ja hänen kijtoſtans Jeruſalemis.
23. Coſca Canſſat coconduwat/ ja waldacunnat HErra palweleman.
24. Hän nöyryttä tieſä minun woiman/ hän lyhendä minun päiwäni.
25. Minä ſanoin: Minun Jumalan älä minua ota pois minun keſki ijäſäni.
26. Sinun wuoſicautes owat ijancaickiſeſt ſinä olet maan perustanut/ ja taiwat owat ſinun käſialas.
27 Ne catowat/ mutta ſinä pyſyt/ ne caicki wan-

henewat nijncuin waate / ne muutuwat nijncuin waate / cosca sinä heitä muuttelet.
28. Mutta sinä pysyt nijncuins olet / ja sinun wuotes ei lopu.
29. Sinun palweliais lapset pysywät / ja heidän sikiäns sinun edesäs menestywät.

CIII. Psalmi.

Dawidin Psalmi.

KIjtä HErra minun sielun / ja caicki mitä minusa on / hänen pyhä nimens.
2. Kijtä HErra minun sielun / ja älä vnohda mitä hywä hän minulle tehnyt on.
3. Joca sinulle caicki synnis anda andexi / ja paranda caicki sinun ri. oxes.
4. Joca sinun henges päästä turmeluxesta / joca sinun cruuna armolla ja laupiudella.
5. Joca sinun suus ilolla täyttä / että sinun nuorudes vdistettaisin nijncuin Cotcan.
6. HERra saatta caikille wanhurscauden ja duomion / jotca wäärytta kärsiwät.
7. Hän on tiens Mosexelle tiettäwäxi tehnyt / Israelin lapsille hänen tecons.
8. Laupias ja armollinen on HErra / kärsiwäinen ja aiwa hywä.
9. Ei hän aina rijtele / eikä wihastu ijancaickisest.
10. Ei hän meidän syndein peräst tee meille / eikä costa meille pahain tecoim jälken.
11. Sillä nijn corkia cuin taiwas on maasta / anda hän armons lijsändyä nijlle / jotca händä pelkäwät.
12. Nijn caucana cuin itä on lännestä / sijrsi hän miestä pahat tecomme.
13. Nijncuin Isä armahta lastans / nijn HErratin armahta pelkäwäisiäns.

14. Sil-

14. Sillä hän tietä mingäcaltainen teco me olemme/ hän muista meidän tomuxi.

15. Ihminen on eläisäns nijncuin ruoho / hän cucoista nijncuiu cuckainen kedolla.

16. Cosca tuuli käy sen päällidze / nijn ei hän enä kestä/ eikä hänen sians tunne händä ensingän.

17. Mutta HErran armot olottuwat ijancaickisest ijancaickiseen/ hänen pelkäwäistens päälle / ja hänen wanhurscaudens lasten lapsijn.

18. Nijden tykönä jotca hänen lijttons pitäwät/ ja ajattelewat hänen käskyjäns/ nijtä tehdexäns.

19. HErra on walmistanut istuimens taiwasa/ ja hänen waldacundans hallidze caickia.

20. Kijtäkät HErra te hänen Engelins/ te wäkewät Sangarit / jotca hänen käskyns toimitatte/ että hänen sanans äni cuultaisin.

21. Kijttäkät HERra caicki hänen sotawäkens/ te hänen palwelians/ jotca teette hänen tahtons.

22. Kijttäkät HErra caicki hänen työns/ caikisa hänen waldans paicoisa/ kijtä minun sielun HErra.

CIV. psalmi.

KIjtä HErra minun sielun / HErra minun Jumalan/ sinä olet sangen cunnialinen / sinä olet caunis ja jalosti puetettu.

2. Walkeus on sinun waattes/ jollas puetettu olet/ sinä lewität / taiwat nijncuin waatten.

3. Sinä peität sen päälyxen wedellä / sinä menet pilwisä nijncuin rataisten päällä / ja käyt tuulen sijpein päällä.

4. Sinä teet Engelis tulexi / ja sinun palwelias liekidzewäisexi tulexi.

5. Sinä joca maan perusti perustuxens päälle/ pysymän ijancaickisest.

6. Sy-

6. Sywydellä sinä hände peität nijncuin waattella / ja wedet seisowat wuorilla.
7. Mutta sinun rangaistuxestas he pakeneuat / sinun jylinästäs he menewät pois.
8. Wuoret astuwat ylös ja laxot astuwat alas siallens / johongas heitä perustanut olet.
9. Määrän sinä panit / jota ei he käy ylidze / eikä palaja maata peittämän.
10. Sinä annat kähtet laxoisa cuohua / nijn että wedet mäkein wälidze wuotawat.
11. Että caicki eläimet medzäs joisit / ja että pedot janons sammutaisit.
12. Heidän tykönäns istuwat taiwan linnut / ja wirtäwät oxilla.
13. Sinä liotat wuoret ylhäldä / sinä täytät maan hedelmällä / jonga sinä saatat.
14. Sinä caswatat ruohot carjalle / ja jywät ihmisten tarpexi / tuottaxes leipä maasta.
15. Ja että wijna ihmisen sydämen ilahutta / ja hänen caswons caunistu öljystä / ja leipä wahwista ihmisen sydämen.
16. Että HErran puut nesteestä täynnä olisit / Libanonin Cedripuut / jotca hän on istuttanut.
17. Siellä linnut pesiwät / ja Haicarat hongisa asuwat. (kiwirauniot Caninein.
18. Corkiat wuoret owat wedzäwohten turwa / ja
19. Sinä teet Cuun muotta jacaman / ja Auringo tietä lascuns. (dot lytiwät.
20. Sinä teet pimeyden ja yö tule / silloin caicki pe-
21. Nuoret Lejonit saalista kiljuwat / ja heidän elatustans Jumalalda edziwät.
22. Mutta cosca Auringo coitta / nijn he lymywät ta lualisans macawat.
23. Nijn

23. Nijn mene myös ihminen hänen työhöns/ ja ascareillens ehtosen asti.
24. HErra cuin suuret ja monet owat sinun käsialas? Sinä olet caicki taitawast säätänyt / ja maa on täynäns sinun tawaratas.
25. Tämä meri joca nijn suuri ja lawia on/ hänesä epälugut coikistelewat/ sekä isoit että pienet eläimet.
26. Siellä hahdet culjeskelewat / sinä walas calat owat/ jotcas tehnyt olet / leikidzemän hänesä.
27. Caicki odottawat sinua / ettes heille andaisit ruan ajallans.
28. Coscas heille annat/ nijn he cocowat/ coscas kätes awat / nijn he hywydellä rawitan.
29. Jos sinä coscos peität / nijn he hämmästywät/ coscas otat / heidän hengens pois/ nijn he huckuwat/ ja tomuxi tulewat jällens.
30. Sinä lasket sinun henges/ nijn he luoduxi tulewat/ ja sinä wdistat maan muodon.
31. HErran cunnia on ijancaickinen/ HErralla on mielen noude käsialans puoleen.
32. Hän cadzahta maan päällä / nijn se wapise/ hän rupe wuorijn/ nijn he suidzewat.
33. Minä weisan HErralle minun elinaicani/ ja kijtän minun Jumalatani nijncauwan cuin minä olen.
34. Ja minun puhen kelpaisi hänelle/ ja minä ihastun HERrasa.
35. Syndiset maalda lopetetan / ja Jumalattomat ei pidä sillen oleman / kijtä HERra minun sielun / Halleluja.

CV. psalmi.

KIittäkät HErra/ ja saarnatcat hänen nimens/ kuuliatacat hänen töitäns Canssoisa.

2. Weisatcat hänestä ja kÿttäkät händä / puhucat caikista hänen ihmeistäns.
3. Riemuitcat hänen pyhästä nimestäns / iloitcan nÿden sydämet / jotca händä edziwät.
4. Kysykät HErra ja hänen woimans / edzikät alati hänen caswons.
5. Muistacat hänen ihmellisiä töitäns / jotca hän tehnyt on / hänen ihmeitäns ja hänen sanans.
6. Te cuin oletta Abrahamin hänen palwelians siemen / te Jacobin hänen walittuns lapset.
7. Hämbä on HErra meidän Jumalam / hän duomidze caikesa mailmasa.
8. Hän muista hänen lÿttons ÿancaickisest / sanans / jonga hän on luwannut monelle tuhanelle sugulle.
9. Jonga hän teki Abrahamin cansa / ja sen walan Isaachin cansa. (caickisexi lÿtoxi.
10. Ja sääsi sen Jacobille oikeudexi / ja Israelille ÿan-
11. Ja sanoi: Sinulle minä annan Canaan maan / teidän perimisen arwan. (set hänesä.
12. Cosca heitä wähä ja harwat olit / ja muucalai-
13. Ja he waelsit Canssasta Canssaan / ja waldacunasta toiseen Canssaan.
14. Ei hän sallinut yhtän ihmistä heitä wahingoitta / ja rangais Cuningatkin heidän tähtens.
15. Älkät ruwetco minun woideltuihin / ja älkät tehkö paha minun Prophetailleni.
16. Ja hän cudzui näljän maan päälle / ja wei caiken leiwän waran pois.
17. Hän lähett miehen heidän eteens / Joseph oruaxi myytin
18. He ahdistit hänen jalcans jalca puuhun / hänen ruumins täydyi raudois maata.

19. Sÿhe-

19. Siihenasti että hänen sanans tuli/ja HErran puhe coetteli hänen.
20. Nijn lähetti Cuningas ja päästi hänen/Canssain päämies käski hänen lasketta.
21. Ja asetti hänen huonens herraxi/ ja caiken tawarans haldiaxi.
22. Opettaman pääruhtinaillens oma tahtons/ja wanhemmillens taito.
23. Ja Israel meni Egyptin/ ja Jacob tuli mmncalaiseri Hammin maalle.
24. Ja hän andoi Canssans sangen suuresi caswa/ ja teki heitä wäkewemmäri cuin heidän wihollisens.
25 Hän käänsi heidän sydämens wihaman hänen Canssans/ ja he tahdoit juonilla hänen palwellans paina alas.
26. Hän lähetti Moseren hänen palwelians/ ja Aaronin/ jonga hän walidzi.
27. Ne teit hänen merckins heidän seasans/ ja hänen ihmens Hammin maalla.
28. Hän andoi pimeydän tulla/ ja sen pimeytti/ ja ei ollet hänen sanoillens cuulemattomat.
29. Hän muuti heidän wetens wereri/ ja cuolitti heidän calans.
30. Heidän maans cuohutti hänestäns sammacoita/ heidän Cuningastens cammioisa.
31. Hän sanoi/ nijn turilat ja täit tulit heidän maans ärijn. (maallens.
32. Hän andoi raket heille satexi/ tulen lietit heidän
33. Ja löi heidän wijnapuuns ja sicunapuuns/ ja hän särki puut heidän maans äris. (luguiset.
34. Hän sanoi/ nijn tulit parmat ja wapsaiset epä-
35. Ja he söit caicki ruohot heidän maaldans/ ja söit caiken heidän maans hedelmän. 36.

36. Ja löi caicki esicoiset Egyptisä/ caicki heidän ensimäiset perillisens.
37. Ja hän wei heitä hoptalla ja cullalla ulos/ ja ei ollut heidän sucucunnisans yxikän sairas.
38. Egypti iloidzi heidän lähtemisestäns/ sillä heidän pelcons oli tullut heidän päällens.
39. Hän lewitti pilwem werhoxi/ ja tulen yöllä heitä walkstaman.
40. He anoit/ nyn andoi hän medzäkanat tulla/ ja hän rawidzi heitä taiwan leiwällä.
41. Hän awais callion/ nyn west wuoti sielä/ että ojat juoxit cuiwaan erimaahan.
42. Sillä hän muisteli hänen pyhä sanans/ cuin hän Abrahamille hänen palwelialens puhunut oli.
43. Ja hän wei Canssans ilolla ulos/ ja hänen wallittuns riemulla.
44. Ja andoi heille pacanain maan/ nyn että he Canssain hywydet omistit heillens.
45. Että he pidäisit hänen oikeuttans/ ja hänen lakins kätkisit/ Halleluja.

CVI. psalmi.

KIittäkät HErra: sillä hän on hywä/ ja hänen laupiudens pysy hancaickisest.
2. Cuca taita puhua HErran suria töitä/ ja ylistä caickia hänen kyttettäpiä tecoians?
3. Autuat owat jotca käskyn pitäwät/ ja aina oikein tekewät.
4. HErra muista minua sen armos peräst/ jongas Canssalles luwannut olet/ osota meille apus.
5. Että me näkisim walittuides menestyxen/ ja iloidzisim että sinun Canssas menesty/ ja kerscaisim meitäm sinun perimises cansa.

6 Me

7. Me teim syndiä meidän Isäim canssa / me teim wäärin ja olemma ollet jumalattomat.
7. Ei meidän Isäm tahtonet ymmärtä Egyptis sinun ihmeitäs / eikä muistanet sinun suurta laupiuttas / ja olit meren tykönä tottelemattomat / nimittäin / punaisen meren tykönä.
8. Mutta hän autti heitä hänen nimens tähden / nijn että hän woimans osotti.
9. Ja hän wheais punaista merta / nijn se cuiwi / ja wei heitä sywyden läpidze / nijncuin corwesa.
10. Ja wapahti heitä nijden käsistä / jotca heitä wihaisit / ja lunasti heitä wihollisten käsistä.
11. Ja wedet wpotit heidän wainollisensnijn ettei / yxikän eläwäxi jäänyt.
12. Silloin he uscoit hänen sanans / ja weisaisit hänen kijtoxens.
13. Mutta he unhotit pian hänen hywät työns / ja ei odottanet hänen neuwons.
14. Ja he kiehuit himosa corwesa / ja kiusaisit Jumalata erimaasa.
15. Mutta hän andoi heille heidän anomisens / ja lähetti heille kyllä / siehenasti että he ilgoitit.
17. Ja he carcaisit Mosesta wastan leirisä / Aaronita HErran pyhä wastan.
17. Maa aukeni ja nieli Dathanin / ja peitti Abimamin joucon.
18. Ja tuli sytkyi heidän joucoisanst / ja liecki polttl Jumalattomat. (cuwa.
19. He teit wasican Horebis / ja cumarsit walettua
20. Ja he muuttelit heidän cunnians härjän muoton / joca heiniä syö.
21. He unhotit Jumalam heidän wapahtajans / joca oli nijn suuria töitä tehnyt Egyptis. 22.

22. Ihmeitä Hammin maalla/ ja hirmuiſia töitä punaiſeſa mereſä.
23. Ja hän ſanoi heitä hucuttawans / ellei Moſes hänen walittuns ſitä rangaiſtuſta eſtänyt olis/kääten hänen hirmuiſuttans/ettei hän ratki heitä cadottanut. (net hänen ſanans.
24. Ja he cadzoit ſen karſkin maan ylön/ eikä vſco.
25. Ja uapiſit heiden majoiſans / eikä ollet cuuliaiſet HERran ännelle.
26. Ja hän noſti kätens heitä waſtan/ maahan lyödäxens heitä corweſa.
27. Ja heitäxens heidän ſiemenens pacanain ſeaan/ ja hajotaxens heitä maacundain.
28. Ja he ryhdyit Baal Peorijn / ja ſöit cuolluitten epäjumalitten uhreiſta.
29. Ja wihoitit hänen heidän töillens / nijn julmiſtui myös rangaiſtus heidän ſeaans.
30. Nijn Pinehas aſtui edes / ja lepytti ſen aſian/ nijn rangaiſtus lackais.
31. Ja ſe luettin hänelle wanhurſcudexi / ſuguſta ſuuun ijancaickiſeſt.
32. Ja he wihoitit hänen riitaweden tykönä/ ja waiwaiſit Moſeſta pahoin.
33. Sillä he ſaatoit murheliexi hänen ſydämens/ nijn että hän ſanoiſans exyi.
34. Eikä he hucuttanet nijtä pacanoita/ cuin HERra cuitengin heille käſkenyt oli.
35. Waan ſecoitit heitäns pacanain ſeaan/ ja opit heidän töitäns.
36. Ja palwelit heidän epäjumalitans / ne yllytit heitä pahennuxijn.
37. Ja he uhraiſit heidän poicans ja tyttärens perkeleille.
38. Ja

38. Ja wuodatit wlattoman weren / heidän polcans jatytärtens weren / jotca he whraisit Cananerein epäjumalille / niin että maa weren wigoista turmeltin.
39. Ja hierоit heitäns omisa töisäns / ja teit huoria heidän tegoisans.
40. Niin julmistui HErran wiha Canssans päälle ja hän cauhistui hänen perimistäns.
41. Ja hyljäis ne pacanoitten käsijn / että ne wallidzit heitä jotca heitä wihaisit.
42. Ja heidän wihollisens ahdistit heitä / ja he palnettin heidän kättens ala.
43. Hän monaist heitä pelasti / mutta he wihoitit hänen neuwoillans / ja he wähenit pahain tecoins tähden.
44. Ja hän näki heidän tuscans / cosca hän heidän walituxens cuuli.
45. Ja muisti hänen liittons / cuin hän heidän cansaus tehnyt oli / ja catui sinä suuresi laupiudestans.
46. Ja andoi heidän armon löytä caickein edes / cuin heitä fanginnet olit.
47. Auta meitä HErra meidän Jumalam / ja coco meitä pacanoista / että me kijttäisim sinun pyhän nimes / ja kehuisim sinun kijtostas.
48. Kijtetty olcon HErra Israelin Jumala ijancaickisudesta nijn ija caickisuteen / ja sanocan caicki Canssa / Amen / Halleluja.

CVII. psalmi.

KIittäkät HErra: Sillä hän on hywä / ja hänen laupiudens pysy ijancaickisest.
2. Sanocat te / jotca oletta HErran cautta lunastetut / jotca hän on tuscasta wapahtanut.
3. Ja jotca hän on maacunnasta coonnut / idästä ja lännestä / pohjaisesta ja etelästä.

4. Jot-

4. Jotca eryxis waelsit corwesa umbi tietä/ ja ei löytänet Caupungia asuaxens. (pueli.
5. Nälkäiset ja janowaiset / ja heidän sieluns wai-
6. Ja he huusit HErra heidän tuskisans/ja hän pelasti heitä heidän hädistäns.
7. Ja wei heitä oikiata tietä/ että he menit asuin Caupungijn.
8. Kijttäkän he sijs HErra hänen laupiudens edestä / ja hänen ihmeittens tähden / jotca hän ihmisten lasten cohtan teke.
9 Että hän rawidze janowaisen sielun / ja täyttä isowaisen sielun / hywydellä.
10. Jotca istuwat pimeis ja cuoleman warjos/ fangitut ahdistuxes ja raudasa.
11. Että he olit Jumalan käskyä wastan cowacorwaiset / ja olit häwäisnet ylimmäisen Lain.
12. Sentähden täyty heidän sydämens onnettomudella waiwatta / nijn että he langeisit / ja ei kengän heitä auttanut
13. Ja he huusit HErra heidän tuskisans / ja hän autti heitä heidän hädistäns.
14. Ja wei heitä pimeydest ylos ja cuoleman warjosta / ja särki heidän sitens.
15. Kijttäkän he sijs HERRa hänen laupiudens edestä / ja hänen ihmettens tähden / jotca hän ihmisten lasten cohtan teke. (salwat.
16. Että hän särke waskiportit / ja ricko roudaiset
17. Hullut jotca rangaistin heidän ylidzekäymisens tähden ja heidän syndeins tähden.
18. Että heidän sieluns ilgotti caicki ruoca/ja sai cuolintautins
19. Ja he huusit HErra heidän tuscisans/ ja hän autti heitä heidän hädistäns. 20. Hä

20. Hän lähetti sanans ja paransi heitä/ ja pelasti heitä / ettei he cuollet-
21. Kyttäkän he sijs HERra hänen laupiudens edest/ ja hänen ihmeittens tähden/ jotca hän ihmisten lasten cohtan teke. (cons ilolla.
22. Ja vhratcan kytos vhri / ja luetelcan hänen te-
23. Jotca haaxilla meres waeldawat/ ja asians toimittawat suurilla wesillä.
24. He owat tundenet HERran tegot ja hänen ihmeitäns syrwydes. (aallot nostt.
25. Cuin hän sanoi / ja paisutti suuren ilman/ joca
26, Nyn he menit ylos taiwasta cohden/ ja menit syrwyten alas/ että heidän sieluns ahdistures epäili.
27. Että he horjuit ja hoipertelit nyncuin juopunet/ ja ei sillen neuwo tietänet.
28. Ja he huusit HErra heidän tuskisans/ ja hän autti heitä heidän hädistäns. (asetit.
29. Ja hän hillidzi cowan ilman/ että aallot heitäns
30 Ja he tulit iloisexi / että tyweni/ ja hän wei heitä satamaan heidän mielens jälken.
31. Kyttäkän he sijs HErra hänen laupiudens edest/ ja hänen ihmeittens tähden / jotca hän ihmisten lasten cohtan teke.
32. Ja ylistäkän händä Canssain seuracunnisa/ ja kyttäkän händä wanhimbain seas.
33. Joiden ojat cuiwit/ lähtet wuotamasta lackaisit.
34. Ettei hedelmällinen maa mitän candanut/ heidän puhudens tähden/ jotca sinä asuit.
35. Ja se cuin cuiwa oli/ sen hän taas wetisexi teki/ ja cuiwan maan wesi lähtexi.
36. Ja asetti sinne isowaiset/ walmistaman sijhen Caupungita/ josa he asuisit.

37. Ja pellot kylwäisit / ja wïnapuita istutaisit/ja wuosittain hedelmän saisit.
38. Ja hän siunais heit / enändämän sangen heitäns/ ja andoi heille paljo caria.
39. Jotca alaspainetut ja sortut olit paholda/ jotca heitä waatinet ja waiwannet olit.
40. Cosca ylöncadze päämiesten päälle wuodatettu oli/ja caicki maa exyxis ja autiana oli.
41. Ja hän warjeli köyhä radollisudesta/ ja enänsi hänen sucuns nïncuin lauman.
42. Näitä wanhurscat näkewät ja iloidzewat/ ja jocainen paha suu pitä tukittaman.
43. Cuca on taiwatta/ja näitä kätte? Nïn he astaidzewat cuinga monet hywät tegot HErra osotta.

CVIII. psalmi.

1. Psalmi Dawidin weisu.

JUmala/ minun sydämen on walmis / minä weisan ja kïtän / ja myös minun cunnian.
3. Nouse Psaltari ja Candele/ minä nousen warahin.
4. Minua HErra minä kïtän Canssain seas minä weisan sinulle kïtost sucucunnisa.
5. Sillä sinun armos ylottu nïn leiwiäldä cuin taiwos on/ ja sinun totudes nïn lewiäldä cuin pilwet käywät.
6. Corgota sinuas Juamala taiwan ylidze/ ja sinun cunnias caiken maan ylidze.
7. Että sinun rackat ystäwäs wapari tulisit/ auta oikialla kädelläs/ ja cuulele minua.
7. Jumala puhu hänen Pyhäsäns/ sijtä minä iloidzen/ ja jaan Sichemi / ja mittan Suchotin laxon.
9. Gilead on minun/ Manasse on myös minun/

ja

ja Ephra on minun pääni wäkewys / Juda on minun päämiehen.
18. Moab on minun pesinastian / minä wenytän tengeni Edomin päälle / Philisterin ylidze minä ihastun.
11. Cuca wie minua wahwaan Caupungijn? Cuca wie minna Edomijn?
12. Ettös Jumala sitä tee? Joca meitä heittänyt olet pois. Ja et mene ylos Jumala meidän sotawäkem cansa? (on turha.
13. Saata meille apua tuskisame: sillä ihmisten apu
14. Jumalasa mee teem yrhollisia töitä / ja hän polke meidän wihollisem alas.

CIX. psalmi.

1. Dawidin Psalmi edelläweisattapa.

JUmala minun kijtoxen / älä waickene: Sillä he owat heidän jumalattoman ja petteläwäisen suuns awannet minua wastan / ja puhuit minua wastan wieckalla kielellä.
3. Ja he puhuwat alati myrkyllisest minua wastan / ja sotiwat minua wastan ilman syytä.
4. Että minä heitä racastan / owat he minua wastan / mutta minä rucoilen.
5. He osottawat minulle paha hywän edestä / ja wiha rackauden edestä.
6. Aseta jumalattomat hänen päällens / ja perkele seisocan hänen oikialla kädelläns.
7. Joca hänens siitä sanasta opetta anda / sen elämä oleon jumalatoin / ja hänen rucourens oleö syndi.
8. Olcon hänen päiwäns harwat / ja hänen wircans ottacon toinen.
9. Hänen lapsens olcon orwoit / ja hänen emändäns leski.

10. Käykän hänen lapsens culkiana / ja kerjätkän / ja edzikän elaturens radolliſudes.
11 Caicki mitä hänellä on / corcorahainen ottacon / ja muucalaiſet repikän hänen hywydens.
12. Älkön kengän hänelle hywä tehkö / eikä yxikän armahtaco hänen orwojans.
13. Hänen ſucuns olcon häwitetyt / heidän nimens olcon toiſes polwes pyhitty pois.
14. Hänen Iſäns pahat tegot tulcon muiſtoxi HErrä edes / ja hänen äitins syndi ei pidä pyhittämän pois.
15. Olcon ne alati HErran caſwon edes / ja huckucon heidän muiſtons maan päälda.
16. Ettei hänellä enſingän laupiutta ollu / waa wainois radolliſta ja köyhä / ja murhelliſta tappaxens.
17. Ja hän tahdoi kirouſta ſaada / ſen myös pitä hänelle tuleman / ei hän tahtonut ſiunauſta / ſen pitä myös häneſtä cauwas ercaneman.
18. Ja hän puki kiruxen päällens nijncuin paitans / ja ſe meni hänen ſiſällyxijns nijncuin weſi / ja hänen luihins nijncuin öljy.
19. Se olcon hänelle nijncuin waate / jolla hän werhotä / ja nijncuin wyö / jolla hän aina idzens wyöttä.
20. Aiwa näin tapahtucan heille HErralda / jotca owat minua waſtan / ja puhuwat pahoin minun ſieluani waſtan.
21. Mutta ſinä HErra / HErra ole minun canſani ſinun nimes tähden / ſillä ſinun armos on minun turwan / pelaſta minua.
22. Minä olen köyhä ja radollinen / minun ſydämen on ſärjetty minuſa.
23. Minä menen pois nijncuin warjo / joca ajetan pois / ja pudiſtetan ylös nijncuin raiſcat.

24. Mi-

24. Minun polweni owat heicot paastoſtaa/ja minun lihan ou laiha/ ja ei ole en ſingen lihawutta.
25. Ja minun täytä olla heidän pilckans/ coſca he minun näkewät/ nijn he päätäns pudiſtawat.
26. Auta minua HERra minun Jumalan/ auta minua ſinun armos peräſtä.
27. Että he tundiſit ſen ſinun kädexes/ ja että ſinä HErra ſen teet.
28. Coſca he ſadattawat/ nijn ſiuna ſinä/ coſca he tarcawat minua waſtan/ nijn tulcon he häpiään/ mutta ſinun palwelias iloitcam.
29. Olcon minun wainolliſeni häwäiſtyrellä puetettut/ ja olcon häpiällens werhotut nijncuin hamella.
30. Minä kijten ſuureſt HErra minun ſuulani/ ja ylistän händä monen seas.
31. Sillä hän on köyhän oikialla kädellä/ auttamas händä nijſtä jotca hänen ſieluans duomidzewat.

CX. pſalmi.

HErra ſanoi minun HErralleni: Iſtu minun oikialle kädelleni/ ſiehenaſti cuin minä panen ſinun wiholliſes ſinun jalcais aſtinlaudaxi.
1. HERra lähettä ſinun waldacunnas waldican Zioniſta/ wallidze ſinun wihollistes seas.
3. Sinun woitoſtas ſinun Canſſas mielelläns ſinulle uhra pyhiſä cauniſtuxiſa/ ſinun lapſes ſynnytetän ſinulle nijncuin caſte amuruſcoſta.
4. HErra on wannonut/ ja ei cadu ſtä/ ſinä olet Pappi ijancaickiſeſt/ Melchiſedechinſäädyn jälken.
5. HErra ſinun oikialla kädelläs muſerta Cuningaita/ hänen wihans aicana.
6. Hän duomidze pacanoitten seas/ hän teke ſuures tapot/ hän muſerta ſuurden maacundain päät.

7. Hän juo ojasta tiellä / sentähden corgotta hän pääns.

CXI. psalmi.

Halleluja.

1. Minä kijtän HErra caikesta sydämestäni hurscasten neuwos ja seuracunnasa.
2. Suuret owat HErran tegot / joca nijstä otta waarin / hänelle on nijstä suia riemu.
3. Mitä hän asetta se on cunniallinen ja jalo / ja hänen wanhurscauden pysy ijancaikisest.
4. Hän on säätänyt ihmeittens muiston / armollinen ja laupias HErra.
5. Hän anda ruan pelkäwäisillens / hän muista lijtton ijancaickisest.
6. Hän anda ilmoita Canssallens wekewyden tegot / andaxens heille pacanain perimisen.
7. Hänen kätens tegot owat totuus ja oikeus / caicki hänen käskyns owat toimelliset.
8. Ne pysywät wahwana aina ja ijancaickisest / ja tapahtuwat yscolliset ja cohtullisest.
9. Hän kähetti Canssallens lunasturen / hän lupa hänen lijttons pysymän ijancaickisest / pyhä ja hirmuinen on hänen nimens.
10. HErran pelco on taidon alcu / se on hywä ymmärrys / joca sen peräst teke / hänen kijtoxens pysy ijancaickisest.

CXII. psalmi.

Halleluja.

1. Autuas on se cuin pelkä HErra / joca hänen käskyjäns sangen himoidze.
2. Hänen siemenens on waldias maan päälle hurscasten sugut siunatan.

3. Ric-

3. Rickaus ja runsaus on hänen huonesans/ja hänen wanhurscaudens pysy ÿancaickisest.
4. Hurscaille coitta walkeus pimeis/ armolliselda/ laupialda ja wanhurscalda.
5. Autuas on se cuin laupias on/ja mielellåns laina/ ja sowitta nÿn asians ettei hän kenengän tee wäärytta.
6. Sillä hän pysy ÿancaickisest/ ei wanhurscas ikänens vnhoteta.
7. Cosca rangaistus tule/ nÿn ei hän pelkä hänen sydämens vscolda lujasti HErran päälle.
8. Hänen sydämens on wahwistettu ja ei pelkä/ siehenasti cuin hän näke ilons wihollisistans.
9. Hän hajotta ja anda waiwaisten/ hänen wanhurscaudens pysy ÿancaickisest/ hänen sarwens corgotetan cunnialla.
10. Jumalatoin näke sen ja närkästy/ hän pureskele hambaitans ja näändy sillä mitä Jumalattomat halajawat/ se tyhjäxi tule.

CXIII. psalmi.

Halleluja.

KJittäkät HERra/kÿttäkät te HErran palweliat/ kÿttäkät HErran nime.
2. Kÿtetty olcon HErran nimi nyt ja ÿancaickisest.
3. Auringon coitosta hänen laskemisens asti/ olcon HErran nimi kÿtetty.
4. HErra on corkia ylidze caickein pacanain/ja hänen cunnians kåy nÿn lewiäldä cuin taiwas on.
5. Cuca on nÿncuin HERRa meidän Jumalam? Joca nÿn corkialla asu?
6. Ja cuitengin cadzo alim̃aisia/ taiwasa ja maasa.
7. Joca köyhän tomusta ylendä/ ja waiwaisen logasta corgotta.

8. Istut-

8. Istuttarens händä päämiesten siwuun/ ja hänen Canssans päämiesten siwuun.
9. Joca hedelmättömät saatta huoneseen asuman/ että hän riemuiseri lasten äitinä tule/ Halleluja.

CXIV. psalmi.

CWin Israel Egyptist läxi/ Jacobin huone muucalaisesta Cansasta.
2. Nijn Juda tuli hänen Pyhäxens/ Israel hänen wallaxens. (perin.
3. Sen meri näki ja pakeni/ Jordani palais taca-
4. Wuoret hyppäisit nijncuin oinat/ ja cuckulat nijncuin nuoret lambat.
5. Mikä sinun oli meri/ ettäs pakenit? Ja sinä Jordani/ ettäs palaisit tacaperin?
6. Te wuoret että te hyppäisitte nijncuiu oinat/ te cuckulat nijncuin nuoret lambat?
7. HErran edessä wapisi maa/ Jacobin Jumalan edessä. (silähteri.
8. Joca calliot mwtta wetisixi merixi/ ja kiwen wa-

CXV. psalmi.

EI meille HErra/ ei meille/ waan sinun nimeles anna cunnia/ sinun armos ja totudes tähden.
2. Mixi pacanat sanowat: Cusa on nyt heidän Jumalans?
3. Mutta meidän Jumalam on taiwasa/ mitä känäns hän tahto/ sitä hän teke.
4. Waan heidän epäjumalans owat hopia ja culda/ ihmisten käsillä tehdyt (nät.
5. Heillä on suu ja ei puhu/ heille owat silmät ja ei
6. Heillä owat corwat/ ja ei cuule/ heillä owat sieramet ja ei he haista.
7. Heillä owat kädet ja ei rupe/ heillä owat jalat ja ei käy/ ja ei puhu heidän curcustans. 8.

8. Jotca nijtä tekewät/ he owat heidän caltaisens/ ja caicki jotca heihin vscaldawat.

6. Mutta Israel toiwocon HErran päälle/ hän on heidän apuns ja kilpens.

10. Aaronin huone toiwocan HERran päälle/hän on heidän apuns ja kilpens.

11. Jotca HErra pelkäwät toiwotcan myös HErran päälle/ hän on heidän apuns ja kilpens.

12. HErra muista meitä ja siuna meitä/ hän siuns Israelin huonen/ hän siuna Aaronin huonen.

13. Hän siuna ne cuin HErra pelkäwät/ sekä pienet että suuret.

14. HErra siunatcon teitä enämmin ja enämmin/ teitä ja teidän lapsian. (on tehnyt.

15. Te oletta HErran siunatut/joca taiwan ja maan.

16 Taiwas on coconans HErran/ mutta maan on hän ihmisten lapsille andanut.

17. Cuollet ei taida sinua HErra kijttä/ eikä ne jotca menewät alas hiljaisuteen.

18. Mutta me kijtäm HErra/ hamast nyt ja hän caickiseen/ Halleluja.

CXVI. psalmi.

SIjtä minä racastan/ että HErra cuuldele minun rucouxeni änen.

2. Että hän corwans calliста minun puoleeni/ sentähden minä rucoilen händä elinaicanani.

3. Cuoleman paulat owat minun pijrittänet/ ja helwetin ahdistuxet owat minun löytänet/ minä tulin waiwaan ja tuscan.

4. Mutta minä rucoilen HErran nime/O HErra pelasta minun sielun.

5. HERra on armollinen ja oikia/ ja meidän Jumalam on laupias. 6. HEr-

6. HErra hän kätke yxitertaiset / cuin minä macalsin alla / nyn hän minua autti.
7. Ole nyt taas rauhas minun sielun: Sillä HErra teke hywästi sinulle.
8. Sillä sinä olet minun sielun retwäysnyt pois cuolemast / minun silmäni kyyneliste / minun jalcani combastuxesta.
9. Minä waellan HErran edes / elätwitten maasa.
10. Minä wscon / sentähden minä puhun / mutta minä sangen waiwatan.
11. Minä sanoin hämmästyxesäni / caicki ihmiset owat wahleteliat.
12. Cuinga minä maxan HErralle caicki hänen hywät tecons / jotca hän minulle teki?
13. Minä otan sen autuallisen calkin / ja saarnan HErran nimen.
14. Minä maxan lupauxeni HErralle / caiken hänen Canssans edesä.
15. Hänen pyhäins cuolema on callis Herran edesä.
16. O HErra minä olen sinun palwelias / sinun pyhäs poica / sinä olet minun siteni retwäisnyt ricki.
17. Minä uhran sinulle kijtosta / ja HErran nimen saarnan.
18. Minä maxan HErralle lupauxen / caiken hänen Canssans edesä.
19. HErran huonen esicartanoisa / kestellä sinua Jerusalem / Halleluja.

CXVII. psalmi.

KIittätät HErra caicki pacanat / ylistätät händä caicki Canssa.
2. Sillä hänen armons ja totudens on woimallinen meidän päällem yhdencaickisest / Halleluja.

CXVIII. psalmi.

Kijt-

Kijttäkät HErra: Sillä hän on hywä/ ja hänen hywydens pysy ijancaickiseſt.
2. Sanocan Israel/ hänen hywydens pysy ijancaickiseſt.
3. Sanocan Aaronin huone/ hänen hywydens pysy ijancaickiseſt.
4. Sanocan caicki jotca HERRa pelkäwät/ hänen hywydens pysy ijancaickiseſt.
5. Tuskisani minä HERRa rucoilin/ ja HERRa cuuldeli minua/ ja lohdutti minua.
6. HErra on minun cansani/ sentähden en minä pelkä/ mitä ihmiset minun tekisit.
7. HERRa ou minun cansani auttamas minua/ ja minä tähdon nähdä iloni minun wihollisistani.
8. Parambi on ysealda HErran päälle/ cuin luotta ihmisijn. (päähmichin,
9. Parambi on ysealda HErran päälle/ cuin luotta
10. Caicki pacanat pijrittäwät minua/ mutta HErran nimeen minä heitä lyön maahan.
11. He pijrittäwät minun joca curilda/ mutta HErran nimen minä heitä lyön maahan.
12. He pijrittäwät minna nijncuin kimalaiset/ ja he sammuwat nijncuin tuli oriantappuroisa/ mutta HErran nimen minä heitä lyön maahan.
14. Minua sysätän langeman/ mutta HERRa autta minua.
14. HErra on minun wäkewyden/ ja minun Psalmin/ ja on minun autuuden.
15. Jlolla weisatan woitosta wanhurscasten majoisa/ HErran oikia käsi saa woiton.
16. HErran oikia käsi on corgeitettu/ HErran oikia käsi saa woiton,
17. En minä cuole/ waan elän/ ja HErran tecoja ilmoitan. 18. Kyl-

18. Kyllä HErra minua curitta / waan ei hän minua cuolemalle anna.
19. Awatcat minue wanhurscauden portit / minun sisällä käydexeni / kyttämän HErra.
20. Se on HErran portti / wanhurscat sitä käywät sisälle. (tir minua.
21. Minä kyttän sinua ettäs minua nöyrytit / ja au-
22. Se kiwi jonga rakendajat hyljäisit / on tullut culmakiwexi. (silmäim edesä.
23. HErralda se on tapahtunut / ja on ihme meidän
24. Tämä se on päiwä jonga HErra teke / iloitcam ja riemuitcam hänesä.
25. O HErra auta / O HErra ana menestyä.
26. Kytetty olcon se joca tule HErran nimeen / me sinunam teitä HErran huonesta.
27. HErra on Jumala joca meitä walista / kaunistacat juhla lehdeillä haman Altarin sarwein asti.
28. Sinä olet minun Jumalan / ja minä kytän sinua / minun Jumalan / sinua minä ylistän.
29. Kyttäkät HErra: Sillä hän on hywä ja hänen hywydens pysy ijancaickisest.

CXIX. psalmi.

Autuat owat ne cuin wiattomasti eläwät / ja jotca HErran laisa waeldawat.
2. Autuat owat ne jotca hänen todistuxians pitäwät / ja caikest sydämest händä edziwät.
3. Sillä jotca hänen teisäns waeldawat / ei hete mitään paha.
4. Sinä olet käskenyt pitä wisust sinun käskys.
5. Joscа minun elämän pidäis sinun oikeuttas / täydellä todella.
6. Cos a minä ainoastans cadzon caicti ia sinun käskyjäs / nyn en minä tule häpiään. 7. Mi

7. Minä kijtän sinua oikiasta sydämestä / että opetat minulle wanhurscauden oikeudet. (hyljä.
8. Sinun oikeuttas minä pidän / älä minua ikänäns
9 Cuinga nuorucain en waelda nuhtettomast hänen teisäns? Cosca hän idzens käyttä sinun sanas jälken.
10. Minä edzin sinua caikest sydämestäni / älä salli minun eryä sinun käskyistäs.
11. Minä pidän sydämesäni sinun sanas / etten minä rickois sinua wastan.
12. Kijtetty oluo sinä HErra / opeta minulle sinun oikeuttas. (keudet.
13. Minä luettelen huulillani caicki sinun suus oi-
14. Minä iloidzen sinun todistuxes teisä / nyncuin caickinaisesta rickaudesta.
15. Minä puhun mitäs käskenyt olet / ja cadzelen sinun teitäs. (sinun sanoias.
16 Minä halajan sinun oikeuttas / ja en vnhoda
17. Tee hywästi palwelialles / että minä eläisin ja sinun sanas pidäisin. (laistas.
18. Awa minun silmäni / näkemän ihmeitä sinun
19. Minä olen wieras maan päällä / älä peitä minulda käskyiäs.
20. Minun sielun on muserrettu ricki itäwöidzemisest / alati sinun oikendes jälken.
21. Sinä rangaiset corjat / kirotut owat ne cuin sinun käskyistäs poickewat.
22. Käännä minusta pois ylicka ja ylöncadze: sillä minä pidän sinun todistuxes.
23. Istuwat myös päämiehet ja puhuwat minua wastan mutta sinun palwelias puhu sinun oikeudestas.
24. Sinun todistuxias minä halajan / ne owat minun neuwonandajani. N 25. Mi-

25. Minun sielun tomusa maca / wirgota minua sinun sanas jälken.
26. Minä luen minun tietäni ja sinä cuuldelet minua / opeta minulle sinun oikeudes.
27. Neuwo minulle sinun käskyis tie / nijn minä puhun sinun ihmeistäs.
28. Nijn uinä suren / että sydän sula minusa / wahwista minua sinun sanas jälken.
29. Käännä minusta pois wäärä tie / ja suo minulle sinun Lakis.
30. Totuden tien minä olen waknut / sinun oikeudes olen minä asettannt eteeni.
31. Minä ripun sinun todistuxisas / HErra älä salli minua häpiään tulla.
32. Coscas minun sydämeni wahwistat / nijn minä juoxen sinun käskyis tietä myöden.
33 Opeta minulle HErra sinun oikeudes tie / että minä sen loppuu asti kätkisin.
34. Anna minulle ymmärrys / kätkeäxen sinun Lakias / ja pitäxen sitä coco sydämesäni.
35. Wie minua sinun käskyis polgulle: Sillä nijhin minä halajan.
36. Callista minun sydämen sinun todistuxees / jaga ahneuden puoleen
37. Käännä minun silmäni pois cadzelemast turha opetusta / waan wirgota minua sinun tiehes
38. Anna palwelias lu asti sinun käskys pitä sinun sanas tähden / että minä sinua pelkätsin.
39. Käännä minusta pois epicka / jota minä pelkän / sillä sinun oikeudes owat suloiset.
40. Cadzo / minä pyydän sinun käskyiäs / wirgota minua sinun wanhurscaudellas.

41. HEr-

41. HErra/ anna armos minulle tahpahtua/sinun apus/ sinun sanas jälken.
42. Että minä woisin wastata minun pilckaitani: sillä minä luotan idzeni sinunsanaas.
43. Älä suingan ota totuden sana pois minun suustani/ sillä minä toiwon sinuu oikeuttas.
44. Minä pidän alati sinun Lakais/ aina ja hancaickiseſt. (käskyiäs.
45. Ja minä waellan ilosa/ sillä minä edzin sinun
46. Minä puhun sinun todistuxistas Cuningasten edeſä/ ja äpe. (castan.
47. Ja minä halajan sinun käskyiäs/ joita minä ra-
48. Ja nostan käsiäni sinun käskyihis/ joitä minä racastan / ja puhun sinun oikeudestas.
49. Muista sinun sanas palwelialles / jota sinä annoit minun toiwo.
50. Se on minun turwan minun waiwasani/ sillä sinun sanas wirgotta minun.
51. Corjat urwittelewät minua sangen/ en minä sentähden sinun Laistas poicke.
52. HErra/ cuin minä ajattelen/ cuinga sinä maailman alguſta duominnut olet/ nijn minä lohdutetan.
53. Minä syttyn Jumalattomain tähden/ jotca sinun Lakis hyljäwät.
54. Sinun oikeudes owat minun weisuni / minun waelluxeni huoneſa.
55. HErra / minä ajattelen yöllä sinun nimes/ja pidän sinun Lakis (skys pidäisin.
56. Se olis minun tawaran / että minä sinun kä-
57. Minä olen sanonut: HErra/ se on minun perimiseni/ että minä pidän sinun ties.
58. Minä rucoilen sinun caſwos edes täydeſt sy-

dämest/ ole minulle armollinen sinun sanas jälken.
59. Minä tutkin minun tietäni / ja käännän minun jalcani sinun todistustes puoleen. (tämän.
60. Minä riennän ja en wäwy/ sinun käskyjäs pi
61. Jumalattomain kicuri raatele minua/ mutta en minä vnohda sinun Lakias.
62. Puoli yöstä minä nousen sinua kiittämän / sinun wanhurskaudes oikeuden tähden.
63. Minä olen heidän puolellans jotca sinua pelkäwät/ ja sinun käskyias pitäwät.
64. HERra / mas on täynnäns sinun hywyttäs/ opeta minulle sinun oikeuttas.
65. Hywästi sinä tiet HErra sinun palwelias cohtan/ sinun sanas jälken.
66 Opeta minulle hywä tapois / ja taito: Sillä minä vscon sinun käskys.
67. Ennencuin minä nöyrytettin/ exyin minä/ mutta nyt minä pidän sinun sanas.
68. Sinä olet hywä ja runsas / opeta minulle sinun oikeuttas.
69 Corjata jattelewat walhen minun päälleni/ mutta minä pidän täydest sydämest sinun käskys.
70. Heidän sydämmens on paxu nyncuin raswa/ mutta minä halajan sinun Lakias.
71. Se kelpa minulle ettäs minun nöytytit / että minä sinun oikeuttas oppisin.
72. Sinun suus Laki on minulle otollisembi cuin monda tuhatta cappaletta culda ja hopiata.
73. Sinun kätes owat minu tehnet ja walmistanet/ anna minulle ymmärryst oppiaxeni sinun käskyjäs.
74. Jotca sinua pelkäwät / ne minun näkewät jaloidzewat/ sillä minä toiwon sinun sanaas.
75. HEr-

75. HErra minä tiedän sinun duomios oikiaxi/ ja sinä olet minua vscolliseſt nöyryttänyt.
76. Olcon sijs sinun armos minun lohdutuxen/ nijncuins palwelialles luwannut olet.
77. Anna minulle sinun laupiudes tapahtua/ että minä eläisin: Sillä minä halajan sinun lakias.
78. Josca corjat häpiään tuliſit/ jotca minua painawat alas walhellans/ mutta minä puhun sinun käskyistäs.
79. Josca ne tuliſit minun tygöni/ jotca sinua pelkäwät ja sinun todistuxes tundewat.
80. Olcon minun sydämen toimeillinen sinun oikeudesas/ etten minä häwäistäis.
81. Minun sielun ikäwöidze sinun auttuustas/ minä toiwon sinun sanas päälle.
82. Minun silmän hiweldywät sinun sanas jälken/ ja sanowat? Coscas minua lohdutat?
83. Sillä minä olen nijncuin nahca sawus/ en minä unohda sinun oikeuttas.
84. Cuinga cauwan sinun palwelias odotta? Coscas duomitzet minun wainojani?
85. Corjat minulle cuoppia caiwawat/ jotca ei ole sinun lais perästä.
86. Caicki sinun käskys owat sula totuus/ ne walhella minua waiwawat/ auta minua.
87. He oliſit juuri lähes minun maan päälle hucutuanet/ mutta en minä sinun käskyiäs hyliännyt.
88. Wirgota minua sinun armollas/ että minä pidäisin sinun suus todistuxet.
89. HERra sinun sanas pysy ijancaiſeſt/ nijn lewiälle cuin taiwas on.
90. Sinun totudes pysy suguſta sucuun/ sinä perustit maan/ ja se pysy.

91. Se pysy joca päiwä sinun sanas jälken: sillä caicki täyty sinua palwella.

92. Ellei sinun Lakis olis ollut minun lohdutuxen/ nijn minä olisin radollisudesani huckunut.

93. En minä ikänäns vnohda sinun käskyiäs/ sillä nijllä sinä minua lohdutat.

94. Sinun minä olen/ autta minua: Sillä minä edzin sinun käskyiäs.

95. Jumalattomat minua wartioidzewat hucuttaxens/ mutta sinun todistuxestas minä otan waarin.

96. Caikista cappaleista minä olen lopun nähnyt/ mutta sinun käskys pysywät.

97. Cuinga minä racastan sinun Lakias? Jocapäiwä minä sijtä puhun

98. Sinä teit minun taitawammari käskyilläs cuin minun wiholliseni owat: Sillä se on minun ijancaickinen tawaran.

99. Minä olen oppenembi cuin caicki minun opettajani: sillä sinun todistuxes owat minun puheni.

100. Enämmän minä ymmärrän cuin wanhemmat: Sillä minä pidän sinun käskyiäs.

101. Minä wäldän jalcani aikista pahoista teistä/ että minä sinun sanas pidäisin

102. En minä poicke sinun oikeudestas: sillä sinä opetat minua. (cuin hunaia.

103 Sinun sanas owat minun suulleni makiamat

104. Sinun sanas teke minun ymmärtäwäisexi/ sentähden minä wihan caickia wäärä teitä.

105. Sinun sanas on minun jalcaini kyntilä/ ja walkeus minun teilläni.

106. Minä wannon ja pidän/ että minä sinun wanhurscaudes oikeudet pitä tahdon.

107. Mi-

107. Minä olen sangen waiwattu/ HErra wirgota minua sinun sanas perästä.
108. Olcon sinulle HERRa otolliset minun suunt mieliset vhrit/ ja opeta minulle sinun oikeudes.
109. Minä cannan alati minun sieluani minun käsissäni/ ja en vnohda sinun Lakias.
110. Jumalattomat wirittäwät minulle paulat/ mutta en minä exy sinun käskyistäs.
111. Sinun todistuxes owat minun ijancaickiset perimiseni: Sillä he owat minun sydämeni riemut.
112 Minä callistan minun sydämeni/ tekemän sinun oikeudes jälken aina ja ijancaickisest.
113 Minä wihan wieckaita hengejä / ja racastan sinun Lakias.
114. Sinä olet minun warieluxen ja kilpen / minä toiwon sinun sanas päälle.
115 Poiketcat minusta te pahanelkeset/ minä pidän minun Jumalani käskyt.
116. Tuke minua sanallas/ että minä eläisin/ ja älä anna minun toiwoni wilpistellä.
117. Wahwista minua / että minä autetuxi tulisin/ nijn minä halajan alati sinun oikeuttas.
118. Sinä tallat alas caicki jotca sinun oikeudestas horjuwat: Sillä heidän wietellyxens on sula walhe.
119 Sinä heität pois caicki Jumalattomat maan päältä nijncuin logan/ sentähden minä racastan sinun todistuxias.
120. Minä pelkän sinua / nijn että minun ihon wärise/ ja wapisen sinun duomiotas.
121 Minä otan waarin oikeudesta ja wanhurscaudesta/ elä minua hyliä nijlle/ jotca minulle wäkiwalda tekewät.

122. Wa-

121. Wasta palwelias edestä ja lohduta händä/ettei corjat tekis minulle wäkiwalda.
123. Minun silmäni hiweldywät sinun autuudes perän/ja sinun wanhurscaudes sanan jälken.
124. Toimita sinun palwelias cansa sinun armos perästä/ja opeta minulle sinun oikeuttas.
125. Sinun palwelias minä olen/ anna minulle ymmärryst/ että minä tundisin sinun todistuxes.
126. Jopa aica on että HErra siehen jatakin tekis/ he owat sinun Lakis särkenet.
127. Sentähden minä racastan sinun käskyäs/enä cuin culda/ ja parasta culda.
128. Sentähden minä pidän wisust caickia sinun käskyiäs/ minä wihan caickia wääriä teitä.
129. Ihmelliset owat sinun todistuxes/ sen tähden minun sielun ne pitä.
130. Cuin sinun sanas julistetan/ nijn se ilahutta/ ja anda yxikertaisille ymmärryxen.
131. Minä awan suuni ja huocan / sillä minä halajan sinun käskyiäs.
132. Käännä sinuas minun puolent ja ole minulle armollinen / nijncuins olet nijlle tottunut tekemän/ jotca sinun nimes racastawat.
133. Anna minun käymiseni olla wahwana sanasas/ ja älä anna wäkiwallan minua wallita.
134. Lunasta minua ihmisten wäkiwallasta/ nijn minä pidän sinun käskyiäs.
135. Walista sinun raswos palwelias päälle/ ja opetta minulle oikeudes.
136. Minun silmäni wettä wuotawat/ ettei sinun käskyiäs pidetä.
137. HErra sinä olet wanhurscas / ja sinun sanas on oikia.
138. Si

138. Sinä olet wanhurscaudes todistuxet / ja totuden wisust käskenyt.

139. Minä olen lähes surmaxeni kijwanut/ että minun wihollisseni owat sinun sanas vnohtanet.

140. Sinun puhes on sangen coeteldu/ ja sinun palwelias sen rackana pitä.

141. Minä olen halpa ja ylöncadzottu / mutta en minä vnohda sinun käskyiäs.

142. Sinun wanhurscaudes on ijancaickinen wanhurscaus / ja sinun Lakis on totuus.

143. Ahdistus ja tusca owat minun sattunet/ mutta minä halajan sinun käskyjäs.

144. Sinun wanhurscaudes todistuxet owat ijancaickiset/ anna minulle ymmärrys/ nijn minä elän.

145. Minä huudan coco sydämestäni/ cuuldele/ HErra minua/ että minä sinun oikeudes pidäisin.

146. Sinua minä huudan / auta minua/ että minä sinun todistuxes pidäisin.

147. Warahin minä ennätän ja huudan/ sinun sanas päälle minä toiwon.

148. Warahin minä walwon/ että minä puhuisin sinun sanoistas.

149. Cuuldele minun änen sinun armos peräst HErra/ wirgota minua sinun oikeudes jälken.

150. Minun pahanelkiset wainollisseni carawat päälleni/ ja owat caucana sinun Laistas.

151. HERRa/ sinä olet läsnä/ ja sinun käskys owat sula totuus.

152. Mutta minä sen aica tiesin / että sinä olet sinu todistuxes ijancaickiseſt perustanut.

153. Cadzo minun radolliſuttani / ja pelasta minua/ autta minua / sillä embä minä vnohda sinun Lakias.

154. Toi-

154. Toimita minun syyn ja päästä minua / wirgota minua sinun sanas cautta.
155. Autuus on caucana jumalattomista/ sillä ei he tottele sinun oikeuttas.
156. HERRa/ sinun laupiudes on suuri / wirgota minua sinun oikeudes perästä.
167. Minun wainoajani ja wihollisseni owat monda/ mutta en minä poicke sinun todistuxistas.
158. Minä näen yllöncadzojat/ ja se teke minulle paha/ettei he sinun sanas pidä.
159. Cadzo/ minä racastan sinun käskyitäs/ HERRa wirgota minua sinun armos perstä.
160. Sinun sanas on alguста totuus ollut/ caicki sinun wanhurscaudes oikeudet pysywät ijancaickisest
161. Päämiehet wainowat minua ilman syytä/ ja minun sydämen pelkä sinun sanoias.
162. Minä iloidzen sinun puhestas/ niincuin joca sais suuren saalin.
163. Walhetta minä wihan ja cauhistun / mutta sinun Lakias minä racastan.
164. Seidzemest päiwäs minä kijtän sinua sinun wanhurscaudes oikeuden tähden.
165. Suuri rauha on nijllä/ jotca sinun Lakias racastawat/ ja ei horju.
166 HERRa minä odotan sinun autuuttas / ja teen sinun käskys perästä.
167 Minun sielun pitä sinun todistuxes/ ja racasta nijtä sangen.
168. Minä pidän sinun käskyiäs ja todistuxias: sillä caicki minun tieni owat edesäs.
169. HERRa/ anna minun cadeni tulla sinun etees/ anna minulle ymmärrystä sinun sanas jälken.

170. An-

170. Anna minun rucouxeni tulla sinun etees/ pelesta minua sinun sanas jälken.
171. Minun huuleni kyttäwät/ coscas minulle opetat sinun oikeudes.
172. Minun kielen puhu sinun sanastas: Sillä caicki sinun käskys owat oikiat.
173. Olcon sinun kätes minulle awullinen: Sillä minä olen walinnut sinun käskys.
174. HErra/ minä ikäwöidzen sinun autuuttas/ ja halajan sinun Laktas.
175. Anna minun sielun elä/ että hän sinua kyttäis/ ja sinun oikeudes auttacon minua.
176. Minä olen nyncuin exynwä ja cadotettu lammas/ edzi sinun palwelias: Sillä en minä vnohda sinun köskyjäs.

CXX. psalmi.

1. Weisu corkeimmas Chuoris.

MInä huudan HErra minun tuskisani/ ja hän cuuldele minua.
2. HErra pelasta minun sielun walehtelewista sutista/ ja wäärästä kielistä. (taita toimitta?
3. Mitä wäärä kieli taita sinulle tehdä? Ja mitä se
4. Se on nyncuin wäkewät teräwät nuolet/ nyncuin tuli catawisa.
5. Woi minua/ että minä olen muucalainen Mesechin seas/ minun täyty asua Kedarin majain seas.
6. Se tule minun sielullenikäwäxi/ asuwa nyden tykönä/ jotca rauha wihawat.
7. Minä pidän rauhan/ mutta cnin minä puhun/ nyn he sodan nostawat.

CXXI. psalmi.

1. Weisu corkeimmas Chuoris.

Mi

NOstan silmäni mäkin päin/ joista minulle apu tule.

2. Minun apun tule HErralda/ joca taiwan ja maan tehnyt on.

3. Ei hän salli sinun jalcas horjua/ eikä se maca joca sinua katke.

4. Cadzo/ Israelin wartia/ ei hän maca eli toreu.

5. HErra kätkekön sinua/ HErra on sinun warios/ sinun oiktalla kädelläs. (yöllä.

6. Ettei Auringo sinua poldais päiwällä/ eikä Cuu

7 HErra kätkekön sinua caikista pahoista/ hän kätkekön sinun sielus.

8. HErra kätkekön sinun ylös käymises ja sisälle käymises/ hamast nyt ja ijancaickiseen.

CXXII. psalmi.

1. Dawidin weisu corkiemmas Chuoris.

NOstan iloidzen nöstä cuin minulle sanotut owat/ että me menem HErran huoneseen.

2. Ja että meidän jalcam pitä seisoman/ sinun porteisas Jerusalem. (leminen co.on.

3. Jerusalem on rakettu Caupungixi/ johonga ontu

4. Että sucucunnat astuisit sinne ylös nimittäin/ HErran sucucunda/ saarnaman Israelin Canssalle/ ja kijttämän HErran nime.

5. Sillä siellä owat istuimet raketut duomitta/ Dawidin huonen istuimet.

6 Toiwottacat Jerusalemille onne/ he menestykön jotca sinua racastawat.

7. Rauha olcon sinun muurois sisällä/ ja onnisnun huoneisas.

8. Minun weljeini ja ystäwäini tähden/ minä towotan sinulle rauha,

9. Mi

9. Meidän HERran Jumalam hyonen tähden/ edzin minä sinun parastas.

CXXIII. psalmi.

1. Weisa corkeimmas Chuoris.

NInä nostan silmäni sinun tygös / joca asut taiwaisa.

2. Cadzo/ cuin palweliain silmät cadzowat heidän isändäins käsijn. (käshn.

3. Cuin pijeain silmät cadzowat heidän emändäins

4. Nijn meidän silmäm cadzowat meidän HERRam Jumalatam / sijhenasti että hän meille armollisexi tule.

5. Ole meille armollinen HErra/ ole meille armollinen: Sille me olem sangen täytetyt ylöncadzesta.

6. Sangen täynäns on meidän sielun ylpeitten pilcasta / ja coreitten ylöncadzesta.

CXXIV. psalmi

1. Dawidin wetsu corkiemmas Chuoris.

ELlei HERra olis meidän canssam/ nijn sanocan Israel.

2. Ellei HErra olis meidän canssam / cosca ihmiset carcawat meitä wastan.

3. Nijn he nielisit meidän eläwäldä cosca heidän wihans julmistu meidän päällem

4. Nijn wesi meitä vpotais/cosket käwisit meidän sieluim ylidze.

5. Kijtetty olcon HERRa / ettei hän meitä anna raateluxexi heidän hambaillens.

6. Meidän sielun pääsi nijncuin lindumiehen paulasta. Paula on särjetty/ ja me olemma päästetyt.

7. Meidän apum on HERRan nimesä joca taiwan ja maan tehnyt on.

CXXV. psalmi.

1. Weisu corkeimmas Chuoris.

JOtca HERran päälle vscaldawat / ei he lange / waan pysywät ijancaickisest nijncuin Zionin wuori.

2. Jerusalemin ymbäri owat wuoret / ja HErra on hänen Canssäs ymbärillä / hamast nyt ja ijancaickisen.

3. Sillä Jumalattomain waldicka ei pidä pysymän wanhurscasten joucon päälle / ettei wanhurscat ojenneis käsiäns wäärytteen. (mille.

4. HERra teesytywästi / hywille ja hurscaille sydämille.

5. Mutta jotca poickewat wäärijn teihins / nijtä Jumala aja pois pahantekiäin canssa / mutta rauha olcon Israelille.

CXXVI. psalmi.

1. Weisu corkeimmas Chuoris.

COsca HERRa päästi Zionin fangit / nijn me olemma nijncuin vnda nätewäiset.

2. Silloin meidän suum naurulla täytetän / ja meidän kielem on täynäns riemua / silloin sanotan pacanoisa: HErra on suuria heidän cohtans tehnyt.

3. HERra on suuria tehnyt meidän cohtam: Sillä me olemma iloiset.

4. HErra käänuä meidän fangiuxem / nijncuins wirrat ete ås cuiwannut olet. (wät.

5. Jotca kyyneleille kylwäwät / ne kolla nijttä-

6. He menewät ja itkewät / ja wiewät vos callin siemenē / ja tulewat riemulla / ja tuowat heidän kyhtens

CXXVII. psalmi.

1. Salomon weisu corkeimmas Chuoris.

JOs ei HErra huonetta rakenua / nijn he huckan työtä tekewät / jotca sitä rakendawat.

2. Jos

2. Jos ei HERra Caupungita wartele / nijn wartiat huckan walwowat.

3. Se on turha että te warhain nouset ja hiljain maata menet / ja suurella työllä elaturen walmistatte: Sillä hän anda ystäwillens heidän maatesans.

4. Cadzo / lapset owat HERran lahja / ja ruumin hedelmä on ando. (caiset.

5. Cuin nuolet wäkewän kädesä / nijn owat nuoru-

6. Autuas on se jonga wijni on nijtä täynäns / ei ne häwäistä / cosca heille wihollisens canssa puhuttelemist on.

CXXVIII. psalmi.

1. Weisu corkeimmas Chuoris.

AUtuas on se cuin HERra pelkä / ja hänen teis läns waelda.

2. Sinä elätät sinua kättes töistä / autuas sinä olet ja sinulle käy hywästi.

3. Sinun emändäs on nijncuin hedelmällinen wijnapuu / sinun huones leuckaita ymbäri sinuu lapses nijncuin öljyn wesat / sinun pöytäs ymbärillä.

4. Cadzos / näin se mies siunatan / joca HERra pelkä.

5. HErra siunua sinua Zionista / että näet Jerusalemin onnen / caickena sinun elinaicanas.

6 Ja saat nähdä sinun lastes lapset / ja rauhan Israelis.

CXXIX. psalmi.

1. Weisu Corkeimmas Chuoris.

HE owat usein minua ahdistanet hamast minun nuorudestani / sanocan Israel.

2. He owat usein minua ahdistanet hamast minun nuorudestani / mutta ei he minua woittanet.

3. Kyndäjät owat minun selkäni päällä kyndänet / ja wacons pitkäxi wetänet.

4. HERra joca wanhurscas on / on Jumalattomain ködet catcoinut.
5. Josca he häpiään tulisit ja käändyisit tacaperin/ caicki jotca Zionita wihawat.
6. Josca he olisit nÿncun ruohot cattoin päälle/ jotca ennen cuiwettuwat cuin he rewäisten ylös.
7. Joista nÿttäjä ei kättäns täytä / eikä lyhten sitoja syljäns.
8. Eikä yxikän ohidzekäypä sano: Olcon HErran siunaus teidän päällen/me siunam teitä HErran nimeen.

CXXX. psalmi.

1. Weisu corkeimmas Chuoris.

SYwydestä minä huudan sinua HERra.
2. HErra cuule minun änen / waarin ottacan sinun corwas minun rucouxeni änestä. (pysy?
3. Jos sinä HErra soimat syndiä? HErra cuca sÿs
4. Sillä sinun tykönäs on andexiandamus/ että sinua peljäräisin.
5. Minä odotan HErra / minun sielun odotta / ja minä toiwon hänen sanans päälle.
6. Minun sielun wartoidze HErra / huomen wartiasta toisen huomen wartian asti.
7. Israel toiwocan HErran päälle sillä HErralla on armo/ ja runsas lunastus hänellä.
8. Ja hän lunasta Israelin caikista hänē syñeistäns.

CXXXI. psalmi.

1. Dawidin weisu corkeimmas Chuoris.

HErra/ ei minun sydämen ole coria / eikä minun silmäni ole ylpiä/ engä waella suurisa asioisa/ jotca minulle työlät owat.
2. Cosca en minä minun sieluani asettanut ja waikittanut/ nÿn minun sielun tuli wieroitetuxi/ nÿncuin lapsi äitistäns wieroitetan. 3. Is-

3 Israel toiwocan HERran päälle hamasti nyt ja ijancaickiseen.

CXXXII. psalmi.

1. Weisu Corkeimmas Chuoris.

1 MUista HERRa Dawidita/ ja caicke hänen waiwans.

2. Joca HERralle wannoi / ja lupais lupauxens Jacobin wäkewälle.

3. En minä mene minun huoneni majaan/ engä wuote eni pane maata.

4. En minä anna silmäini wnda saada / engä silmälautalni torckua.

5. Siehenasti cuin minä löydän sian HERralle/ Jacobin wäkewän asumi eri.

6. Cadzo / me cuulimma hänestä Ephratas / me olemma sen löynnet medzän kedoisa.

7. Me tahdomma hänen asuinsioins mennä/ ja cumarta hänen jalcains astinlaudan edes.

8. Nouse HErra sinus lepoos/ sinä ja sinun wäkewydes Arcki.

9. Anna sinun Pappis puke heitäns wanhurscaudella/ ja sinun pyhäs riemuitcan.

10. Älä ota pois sinun woidellus hallitust/ sinun palwelias Dawidin tähden.

11 HERra on wannonut Davidille totisen walan/ ja ei hän siitä wilpistele / sinun ruumis hedelmästä minä istutan sinun istuimelles.

12. Jos sinun lapses minun lyttöni pitäwät ja minun todistuxeni/jotca minä heille opetä / nijn heidän lapsens myös sinun istuimellas istuwat ijancaickisesti

13. Sillä HERRa on Zionin walinut / ja halaja siellä asua.

14. Tämä on minun lepon ijancaickiseſt / täſsä minä tahdon a ua: Sillä se minulle kelpa.
15. Minä siunan heiden elatuxens / ja hänen köyhillens kyllä annan leipä.
16. Hänen Pappinsi minä puetan autundella / ja hänen pyhäns pitä ilemuitzeman.
17. Siellä minä annan puhjeta Dawidin sarwen / minä walmistin kyntiläni woideltullent.
18. Hänen wihollisens minä häpiällä puetan / mutta hänen päällens cucoista hänen cruununs.

CXXXIII. psalmi.

1. Dawidin weisu corkeimmas Chuoris.

CAdzos / cuinga hywä ja suloinen se on / että weljet sowinnos keskenäns asuwat.
2. Nijncuin se callis woide / joca Aaronin päästä wuota coco hänen partaans / joca wuota hänen waatteisens.
3. Nijncuin neste / joca Hermonist tule alas Zionin wuorelle: Sillä sielle lupa HERra siunauxen / ja elämän alati ja ijancaickiseſt.

CXXXIV. psalmi.

1. Weisu Corkeimmas Chuoris.

CAdzo / kijttäkät HErra caicki HErran palwelia / joca yöllä seisotta HErran huonesa.
2. Nosta cat käten Pyhä päin / ja kijttäkät HErra.
3. HErra siunatcon sinua Zionista / joca taiwan ja maan tehnyt on.

CXXXV. psalmi.

Haleluja.

YListäkät HErran nime / kijttäkät HErran palweliat (lam esihuoneisa
2. Te cuin seisotta HErran huonesa / meidän Juma-

3. Kij-

3. Kyttäkät HErra/ sillä HErra on hywä / ja weisatcat kyttost hänen nimellens: Sillä se on suloinen.
4. Sillä HErra on itzellens walinnut Jacobin/ Israelin hänen omaxens.
5. Minä tiedän että HERra on suuri ja meidän Jumalam caicken Jumalain seas.
6. Caicki mitä HErra tahto/ nijn hän teke/ taiwas/ maas/ meres ja caikes sywydes.
7. Joca pilwet nosta maan äristä / joca pitkäisen tulen ia saten teke / joca tuulet salaisista paicoista anda puhalda. (carjasta.
8. Joca esicoiset Egyptis löi / seke ihmisistä että
9. Ja andoi merckins ja ihmens tulla Egyptin keskelle/ Pharaolle ja caikille hänen palwelliollens.
10. Joca palion Canssa löi/ ja tappoi wäkewät Cuningat.
11. Sihonin Amorrerein Cuningan / ja Oggin Basanin Cuningan/ ja caickt Canaan waldacuñat.
12. Ja andoi heidän maans perimisexi/ Israelille hänen Canssallens perimisexi.
13. HErra sinun nimes pysy ijancaickisest / sinun muistos pysy HErra loppumata.
14. Sillä HERra duomidze hänen Canssans / ja on palweliollens armollinen.
15. Pacanain epäjumalat owat hopia ja culda/ ihmisten käsillä tehdyt.
16. Heillä on suu/ ja ei mitän puhu/ heillä owat silmät/ ja ei mitän näe.
18 Heillä owat corwat/ ja ei mitän cuule/ eikä ole henge ensingän heidän suusans.
18. Jotca nijtä tekewät / he owat heidän caltaisens/ ja caicki jotca heihin yscaldawat.

19 Isra-

19. Israelin huone kyttäkän HERRa / te Aronin huonesta / kyttäkät HErra.
20. Te lewin huonesta kyttäkät HERRa te cuin HErra pelkätte kyttäkät HErra
21. Kytetty olcon HErra Zionista, joca Jerusalemis asu / Halleluja.

CXXXVI. psalmi.

KIittäkät HErra / sillä hän on hywä / ja hänen hywydens pysy ijancaickiset.
2. Kyttäkät caickein Jumalain Jumalata / sillä hänen hywydens pysy ijancaickiset.
3. Kyttäkät caickein herrain HErra: Sillä hänen hywydens pysy ijancaickiset.
4. Joca yxinäns suuret ihmet teke / sillä hänen hywydens pysy ijancaickiset.
5. Joca taiwat toimelliset on tehnyt / sillä hänen hywydens pysy ijancaickiset.
6. Joca maan on lewittänyt weden päälle / sillä hänen hywydens pysy ijancaickiset.
7. Joca suuret walkeudet on tehnyt / sillä hänen hywydens pysy ijancaickiset.
8. Auringon päiwä hallidzeman / sillä hänen hywydens pysy ijancaickiset.
9. Cuun ja tähdet yötä hallidzeman / sillä hänen hywydens pysy ijancaickiset.
10. Joca Egyptin esicoiset löi / sillä hänen hywydens pysy ijancaickiset.
11. Ja sieldä wei Israelin ulos / sillä hänen hywydens pysy ijancaickiset.
12. Wäkewällä kädellä ja oletulla käsiwarella / sillä hänen hywydens pysy ijancaickiset.
13. Joca punaisen meren jacoi cahtia / sillä hänen hywydens pysy ijancaickiset.
14.

14. Ja andoi Israelinkäydä/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickiseſt.
15. Joca Pharaon sotawäkinens punaiseen mereen ypotti/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickiseſt.
16. Joca Canssans weicorwen läpidze / sillä hänen hywydens pysy ijancaickiseſt.
17: Joca suuret Cuningat löi / sillä hänen hywydens pysy ijancaickiseſt.
18. Ja tappoi wäkewät Cuniugat/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickiseſt.
19. Sihonin Amorrerein Cuningam / sillä hänen hywydens pysy ijancaickiseſt.
20. Ja Oggin Basanin Cuningan / sillä hänen hywydens pysy ijancaickiseſt.
21. Ja andoi heidän maans perimiseri/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickiseſt.
22. Perimi eri palwellialens Israelille / sillä hänen hywydens pysy ijancaickiseſt.
23 Hän muisti meitä / cosca me olimma painetut alas/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickiseſt.
24. Ja lunasti meitä wihollisistam / sillä hänen hywydens pysy ijancaickiseſt.
25. Joca anda caikelle lihalle ruan / sillä hänen hywydens pysy ijancaickiseſt.
26. Kijttäkät taiwan Jumalata/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickiseſt.

CXXXVII psalmi.

BAbelin wirtain tykönä me istuime ja itkimme/ cosca me Zionin muistimme.
2. Meidän candelen me ripustim pajuihin/ jotca siellä olit.
3. Siellä he käskit meidän weisata / jotca meitä fan-

fangina pidit / ja iloita meidän itcusam: Weisatcc
meille Zionin weisu. (maalla
4. Cuinga me weisaisim HERran weisun wieralle
5. Jos minä vnhodan sinua Jerusalem/ nyn olcon
minun oikia käten vnohdettu.
6. Tarttucon minun kielen suunt lakeen / ellen mind
sinua muista/ ellen minä tee Jerusalem.ta minun p
limmäkexi iloxent
7. HErra muista Edomin lapsia Jerusalemin päi
wänä / jotca sanowat: Raadelcat/ raadelcat caicki
haman hänen perustuxens asti.
8. Sinä häwitetty tytär Babel/ autuas on se joca
sinulle costa / nyncuin sinä meille teynyt olet.
9. Autuas on se joca sinun piscuiset lapses otta/
ja paisca kiwyn.

CXXXVIII. psalmi.

Dawidin.

MInä kyttän sinua coco sydämestäni/ Jumalitten edes minä sinulle kytöst weisan.
2. Minä cumarran sinun pyhän Templis puoleen/ ja kyttän sinun nimes/ sinun hywydes ja wacuudes tähden / sillä sinä teit sinun nimes cunnialisexi caiken päälle/ sinun sanallas.
3. Cosca minä sinua rucoilen nyn cuuldele minus ja anna minun sielulleni suuri wäkewys.
4. HERra sinua kyttäwät caicki Cuningat maan päällä että he cuulewat sinun suus sanoja.
5. Ja weisawat HERRan tiellä / että HERran cunnia on suuri.
6. Sillä HERRa on corkia / ja cadzele nöyriä/ ja ylpiät tunde cauca.
7. Jos minä waellaisin ahdistuxen keskellä/ nyn wir-

wirgotat minua/ ja lähetät kätes minun wihollisteni wihan päälle/ ja autat oikialla tädelläs.
8. HErra tee sijhen lopun minun tähteni / HErra sinun hywydes on ijancaickinen / älä sinun käsialas hyliä.

CXXXIX. psalmi.

1. Dawidin Psalmi edelläweisattaja.

HErra sinä tutkit minua/ ja tunnet minun.
2. Waicka minä istun eli nousen / nijn sinä sen tiedät/ sinä ymmärrät taamba minun ajatuxeni.
3. Ehkä minä käyn eli macan/ nijn sijnä olet minun ymbärilläni/ ja näet caicki minun tieni.
4. Sillä cadzo/ ei ole sanacan minun kieleni päälle/ joita ei sinä HErra caickia tiedä.
5. Sinä toimittat / mitä minä ennen eli sijtte teen/ ja pidät sinun kätes minun päälläni.
6. Sencaltainen tieto on minulle yhden ihmellinen ja yhden corkia / en minä woi sitä käsittä.
7. Cuhunga minä menen sinun hengestäs? Ja cuhunga minä sinun caswostas paenen?
8. Jos minä astuisiu taiwaseen/ nijn sinä siellä olet/ jos minä wuoteni helwetis rakennaisin/ cadzo/ sinä myös siellä olet.
9. Jos minä ottaisin amuruscon sijwet / ja asuisin meren äriä:
10. Nijn sinun kätes cuitengin sinne weis minua/ ja sinun oikia kätes pidäis minun.
11. Jos minä sanoisin · Pimeys peittäkön minua/ nijn myös yön täyty olla walkeuden minun ymbärillän.
12. Sillä ei pimeys ole sinun tykönäs pimeys/ ja yö walista nijncuin päiwä/ pimeys on nijncuin walkeus.

13. Sinun woimasas omat minun munascuuni/ sinä peitit minun äitini cohdusa.
14. Minä kijtän sinua sen edestä/että/ minä ihmeliseſt tehty olen / ihmelliſet owat sinun tecos/ ja sen minun sielun kyllä tietä.
15. Ei minun luuni ollet sinulda salatut/cosca minä sijnä salaises tehty olin/ cosca minä olin luotu alhalla maasa.
16. Sinun silmäs näit minun / cosca en minä wielä walmistettu ollut/ ja caicki päiwät sinun kirjaas olit kirjoitetut/ jotca wielä oleman piti/ joista ei yxikän silloin wielä tullut ollut.
17. Mutta cuinga callit owat minun edäsäni Jumala sinun ajatuxes? Cuinga suuri on heidän lucuns.
18. Jos minä heitä lukisin / nijn he sanda ylämät olisit/ cosca minä herän/olen minä wielä tykönäs.
19. Jumala joscas tappaisit Jumalattomat/ja wericoirat minusta poickeisit.
20. Sillä he puhuwat sinusta häpiälliseſt/ ja sinun wihollises corgottawat heitäns ilman syytä.
21. HERra / minä tosin wihan nijtä/ jotca sinua wihawat / ja minä närkästyn heistä / jotca carcawat sinua wastan.
22. Täydestä todesta minä heitä wihan/ sentähden owat he minulle wihollisset.
23. Tutki minua Jumala ja coetele minun sydämen/ kiusa minua ja ymmärrä cuinga minä ajattelen.
24. Ja cadzos/ jos min pahalla tiellä lienen / nijn saata minua ijancaickiselle tielle.

CXL. psalmi.

1. Dawidin Psalmi edelläweisattapa.

HErra/ pelasta minua pahoista ihmisistä / warjele minua wääristä miehistä. 2. Jot-

3. Jotca paha ajattelewat sydämisens/ ja joca-päiwä sotaan hangid ewat.
4. He hiowat kieldäns nincuin kärme/ kyykärmen myrcky on heidän kielens alla / Sela.
5. Warjele minua HErra jumalattomain käsistä/ warjele minua wäkiristä ihmisistä, jotca ajattelewat minun käymiseni cukista.
6. Corjat asettawat paulat minun eteeni/ ja wenyttäwät nuorat wercoxi minun eteeni/ ja wirittelewät tien wieres minua warten/ Sela.
7. Mutta minä sanon HErralle: Sinä olet minun Jumalan/ HErra ymmärrä minun rucouxeni äni.
8. HErra/ HErra minun wäkewä apun/ sinä warjelet minun pääni sodan aicana.
9. HErra älä salli jumalattomalle hänen himoans/ älä wahwista hänen paha tahtoans ettei hän ylpenyis/ Sela.
10 Pahus/ josta wihollisen neuwo pitäwät/ langetcon heidän pääns päälle.
11. Hänen warista heidän päällens leimauxet/ hän lyö heitä tulella alas sywähän maahan / ettei he ikänäns nouse
12. Pahan suun ei pidä menestymän maan päällä/ häyn wäärä ihminen carcotetan ja cukistetan.
13 Sillä minä tieden/ että HErra radollisen asian/ ja köyhän oikeuden toimitta
14. Wanhurscat kuttäwät sinun nimes/ ja wagat pysywät sinun caswos edes.

CXLI. psalmi.

Dawidin Psalmi.

HErra/ minä huudan sinua / riennä sinuas minun puoleen/ ota corwys minun änen / cosca minä sinua rucoilen. P 2. Kel-

2. Kelwatcon minun rucouxen sinun edesäs nÿncuin sawuuhri / minun käteni ylönys nÿncuin ehtouhri.
3. HERra kätke minun suun / ja warjele minun huuleni.
4. Älä callista minun sydändäni mihingän pahuteen / pitämän jumalatoinda meno pahointekiäin cansa / etten minä söis nÿstä jotca heille kelpawat.
5. Wanhurscas lyökän minua ystäwällisest / ja laittacan minua / se teke minun aiwa hywä / nÿncuin Balsam minua pääni päälle: Sillä minä rucoilen alati / ettei minua wahingoidzis.
6. Heidän opettajans sysättäkön kiween / nÿn sijtte cuullan minun opetuxen suloisexi.
7. Meidän luum owat hajotetut haman helwettÿn / nÿncuin jocu maan repis ja caiwais.
8. Sillä sinua HErra / HErra minun silmäni cadzowat / minä vscallan sinuun / älä minun sieluani hyljä.
9. Wariele minua sÿtä paulasta / jonga he asetit eteeni / ja pahointekiäin ansasta.
10. Jumalattomat langewat toinen toisens cansa omÿn werckoihins / mutta minä aina pääsen.

CXLII. Psalmi.

1. Dawidin oppi / rucoelda / cosca hän luolas oli.

MInä pargun HERran tygö minun älelläni / ja rucoilen HErra minun huudollani.
3. Minä wuodatan minun puheni hänen edesäns / ja osotan hänelle minun hätäni.
4. Cosca minun hengen on ahdistuxes / nÿn sinä corjat minua / he asettawat paulat minun eteeni / tielleni jota minä waellan.
3. Cadzele oikialle kädelle ja näe / sillä ei yxikän tahdo minua tuta / en minä taida paeta / ei tottelle kengen minun sieluani.

6. HEr-

6. HErra sinua minä huudan/ ja sanon: sinä olet minun toiwon ja minun osan eläwitten maalla.
7. Ota waari minun rucouxestani/ sillä minua waiwatan sangen / pelasta minua wainolliside: Sillä he owat minua wäkewemmät.
8. Wie minun sielun fangiudesta ulos / kyttämän sinun nimes/ wanhurscat coconduwat minun tygöni/ coscas minulle hywästi teet.

CXLIII. psalmi.

Dawidin Psalmi.

HERRa cuuldele minun rucouxen/ ymmärrä minun anomisen sinun totudes tähden cuuldele minua sinun wanhurscaudes tähden.
2. Ja älä käy duomiolle palweliaas canssa/ sillä ei yxikän eläwä ole waca sinun edesäs.
3. Sillä wihollinen waino minun sieluani/ ja lyö minun elämäni ricki maahan asti / hän pane minun pimeyteen/ nyncuin cuollet mailmasa.
4. Ja minun hengen on minusa ahdistettu / minun sydämen on minusa culutettu.
5. Minä muistelen endisitä aicoja / minä puhun caikista sinun töistäs/ ja sanelen sinun käsialoistas.
6. Minä lewitän käteni sinun puolees / minun sielun jano sinua / nyncuin carkia maa/ Sela.
7. HErra cuuldele minua nopiast/ minun hengen cato/ älä caswos minulda kätke / etten minä nyden caltaiseri tulis/ jotca hautaan menewät.
8. Suo minua warahin cuulla sinun armojas: Sillä sinuun minä toiwon/ ilmoita minulle tie/ jota minä käyn: Sillä minä ikäwöidzen sinua.
9. Pelasta minua HErra minun wihollisistani/ sinun tygös minä pakenen.

10. Opeta minua tekemän sinun suosios jälken: Sillä sinä olet miun Jumalan / sinun hywä henges wiökan minun tasaista tietä.
11. HERRa wirgota minua sinun nimes tähden/ wie minun sielū hädästä vlos sinun oikeudes tähden.
12. Ja teloita minun wihollisen sinun hywydes tähden/ ja cadota caicki jotca minun sieluani ahdistawat: Sillä minä olen sinun palwelias.

CXLIV. psalmi.

Dawidin Psalmi.

KIjtetty olcon HErra minun turwan / joca minun käteni opetta sotiman/ ja minun sormeni tappeleman.
2. Minun laupiuden ja minun linnan/ minun warjeluxen minun wapahtajan / minun kilpen / johon minä vscallan / joca minun Canssani alani waati.
3. HErra/ mikä ihminen on ettäs händä näin corjat? eli ihmisē poica/ettäs hänestä nijn otat waarin?
4. On sijtekin ihminentyhjän werta/hänen aicans cato nijnauin warjo.
5. HErra callista taiwas ja astu alas / rupe wuorihin että he suidzisit.
6. Anna leimauxet iske ja hajota heitä/ ambua sinun nuolias ja cauhistuta heitä.
7. Lähetä kätes ylhäldä ja kirwota minua/ ja pelasta minua suurista wesistä / ja muucalaisten lasten käsistä. (wäärät.
8. Joiden opetus on kelwotoin/ ja heidän työns
9. Jumala / minä weisan sinulle vden wirren/ minä soitan sinulle kymmenen kielisellä Psaltarilla.
10. Sinä joca Cuningalle woiton annat/ ja wapadat Dawidin sinun palwelias/ hätjyin murhamiecasta.

11. Pää-

11. Päästä myös minua ja pelasta minua muucalaiste lasten kädestä/ joiden opetus on kelwotoin/ ja heidän työns wäärä.
12. Että meidän pojat caswaisit nuorudellans nijncuin wesat/ ja meidän tyttäret/ nijncuin Templin caunistetut seinät ja cuin corjat huonet.
13. Meidän aittam olcon täynnä/ jotca runsat elatuxet andaisit toinen toisens peräst ä/ että meidän lambam poikisit tuhannen/ ja sata tuhatta/ meidän kylissäm.
14. Että meidän härkäm olisit wahwat työhön/ ettei yhtän wahingota/ eikä walitusta/ eli canneita olis meidän catuillam.
15. Autuas on se Canssa jolle nöin käy/ waan autuas on se Canssa/ jonga HErra Jumalana on.

CXLV. psalmi.

Dawidin kijtos.

MInä ylistän sinua minun Jumalan/ sinä Cuningas/ ja kijtän sinun nimes aina ja ijancaickisest.
2. Jocapäiwä minä cunnioitan sinua/ ja julistan sinun nimes aina ja ijancaickisest.
3. Suuri on HErra ja sangen cunniallinen/ ja hänen suuruudens on sanomatoin.
4. Lasten lapset pitä sinun töitäs ylistämän/ ja sinun woimastas puhuman.
5. Minä puhun sinun cunnialisesta cauniudestas/ ja sinun ihmeistäs.
6. Että puhutaisin sinun cunnialisesta tegoistas/ ja että sinunn herrautas mainitaisin.
7. Että sinun suuri hywydes ylistettäisin/ ja sinun wanhurscaudes kijtetäisin.

8 Armollinen ja laupias on HERra/ hidas wi-
haan ja sangen hywä.
9. Suloinen on HErra caikille/ ja armahta
caickia hänen tecojans.
10. Kijttäkän sinua HERra caicki sinun tecos/ ja
sinun pyhäs kijttäkän sinua.
11. Julistacan sinun waldacundas cunniata/ ja
puhucan sinun woimastas.
12. Että sinun woimas tulis ihmisten lapsille tiettä-
wäxi/ ja sinun waldacundas suuri cunniallinen wäki.
13. Sinun waldacundas on ijancaickinen walda-
cunda/ ja sinun herraudes pysy ilman loputa.
14. HERRa tuke caickia caatuwaisia/ ja nosta
caickia sullotuita.
15. Caickein silmät wartioidzewat sinua / ja sinä
annat heille ruan ajallans. (suostollas.
16. Sinä awat kätes / ja täytät caicki cuin eläwät
17. Wanhurseas on HErra caikisa hänen teisäns/
ja pyhä caikisa töisäns.
18. Läsnä on HERra caickia jotca händä rucoile-
wat/ caickia jotca totudesa händä rucoilewat.
19. Hän teke mitä Jumalata pelkäwäiset halaja-
wat/ ja cuule heidän parcuns / ja auta heitä.
20. HErra warjele caickia jotca händä racasta-
wat/ ja hucutta caicki jumalattomat.
21. Minun suuni pitä puhuman HErran kijtoxen/
ja caicki liha cunnioittacan hänen pyhä nimens/
aina ja ijancaickisest.

CXLVI. psalmi.

Halleluja.

KIjtä HErra minun sielun/ minä kijtän HE-
Rra/ ijncauwan cuin minä elän/ ja minun

Ju-

Jumalalleni kÿtoxen weisan/ nÿncauwan cuin minä täällä olen.
2. Älkät vscaldaco päämiehÿn/ ihmiset he owat/ ei he woi mitän autta.
3. Sillä ihmisen hengt pitä ercaneman/ ja hänen täyty maaxi tulla jällens/ silloin owat caicki hänen aiwoiturens hucas.
4. Autuas on se songa apu Jacobin Jumala on/ jonga toiwo HErras hänen Jumalasans on.
5. Joca taiwan/ maan/ meren/ ja caicki joica nÿsä owat/ tehnyt on/ joca vscon pitä ÿaucaickisest.
6. Joca oikeuden saatta nÿlle cuin wäkiwalda kärsiwät/ joca isowaiset rawidze.
7. HERra kirwotta fangitut/ HERra walaise sokiat. (hurscaita.
8. HRRra nosta cukistetut/ HErra racasta wan-
9. HErra wariele wierat ja orwoit/ holho leskejä/ jumalattomain tien hajotta.
10. HErra on Cuningas ÿancaickisest/ sinun Jumalas Zion ilman loppumata/ Halleluja.

CXLVII. psalmi.

KJittäkät HErra/ sillä meidän Jumalatam kÿttä on callis asia se kÿtos on suloinen ja caunis
2. HErra rakenda Jerusalemin/ ja coco hajotetut Israelitit.
3. Hän paranda muretut sydämet/ ja sito heidän kipuns. (däns.
4. Hän luke tähdet/ ja Cudzu heitä caickia nimel-
5. Suuri on meidän HERram/ ja mittamatoin hänen woimans/ ja se on käsittämätöin/ cuinga hän hallidze.
6. HERra oÿenda radolliset/ ja Jumalattomat maahan paisca.

7. Wuo-

7 Wuoroin weisatcat HERralle kijtos sanalla/ ja weisatcat meidän HErralle candelella.
8 Joca taiwan pilwillä peittä / ja anda aten maan päälle/ joca ruohot wuorilla caswatta.
9. Joca eläinden anda heidän ruocans / ja Carnen poijlle/ jota händä rucoillewat.
10. Ei hän racasta wäkewitä hewoisita/ eikähänelle kelpa miehen säärituut.
11. HERralle kelpa ne jotca händä pelkäwät/ ja jotca hänen laupiutteens odotaldawat.
12. Ylistä Jerusalem HErra/ kijtä Zion sinun Jumalatas.
13. Sillä hän wahwista sinun porttis salwat/ ja siuna sinusa sinun lapses.
14. Hän saatta rauhan sinun ärijs / ja rawitze sinua parahilla misuilla.
15. Hän lähettä puhens maan päälle / hänen sanans nopiasti juoxe.
16 Hän anda lumen nijncuin willan / hän hajotta härmän nijncuin tuhwan.
17. Hän heittä rakens nijncuin palat/ cuca hänen packaisens edes kestä?
18. Hän sano/ nijn se sula / hän anda tuulens puhalda/ nijn se suojene.
19. Hän ilmoitta Jacobille hänen sanans/ ja Israelille hänen tapans ja oikeudens.
20. Ei hän näin tehnyt kellengän pacanalle/ ei kähe tiedä hänen oikeuttans/ Halleluja.

CXLVIII. psalmi.

Halleluja.

KIittäkät te taiwat HErra/ kijttäkät händä corkeudes.

2. Kÿttäkät händä caicki hänen Engelins / kÿttäkät händä caicki hänen sotawäkens.
3. Kÿttäkät händä Auringo ja Cun / kÿttätät händä caicki kirckat tähdet.
4. Kÿttäkät händä joca paicas te taiwasten taiwat / ja wedet jotca taiwasten päällä owat.
5. Heidän pitä HERRan nime kÿttämän: Sillä hän käske / nÿn se luoduxi tule
6. Hän pitä ne aina ja ÿancaickisest / hän asetta heitä / ettei heidän toisin käymän pidäis.
7. Kÿttäkät HErra maan päällä / te Walascalat ja caicki sywydet.
8. Tuli / raket / lumi ja sumu / ja tuulispää / jotca hänen sanans toimittawat.
9. Wuoret ja caicki cuckulat / hedelmälliset puut ja caicki Cedrit. (linnut.
10. Pedot ja caicki eläimet / madot ja sÿwilliset.
11. Te Cuningat maan päällä ja caicki Canssat / päämiehet ja caicki Duomarit maan päällä.
12 Nuorucaiset ja neidzet / wanhat nuorten cansa.
13. Pÿtä kÿtämän HErran nime: Sille ainoa hänen nimens on corkia / jonga kÿtos nÿn tauwas vlottu / cuin taiwas ja maa.
14. Joca hänen Canssas sarwen korgotta / caicki hänen pyhäns kÿttäkät / Israelin lapset / Canssa joca händä palwele / Halleluja.

CXLIX. psalmi.

Halleluja.

WEisatcat HErralle vsi weisu / pyhäin seuracunnan pitä händä kÿttämän.
2 Iloitcan Israel hänen tekiäsäns / Zionin lapset ihastucon Cuningastans.

3. Hei.

3. Heidän pitä dantzis hänen nimens kyttämän/ truubuilla ja candeleilla pitä heidän soittaman.
4. Sillä HErra racasta hänen Canssans/ hän autta siwiätä ja radolliſta jaloſtt.
5. Pyhät pitä iloidzeman ja yliſtämän / ja kyttämän heidän wuoteisans.
6. Heidän suus pitä Inmalata yliſtämän/ja exite äiset miecat heidän käsisans.
7. Costaman pacanoille/ ja rangaiseman Canssoja.
8. Heidän Cuningaitans sitoman cahleisijn / ja heidän jalombians rautacahleisijn.
9. Ja tekemän heille kirjoitetun oikeuden/ ja tämä cunnia pitä caikille hänen pyhillens oleman / Halleluja.

CL. Psalmi.

Halleluja.

KIittäkät HErra hänen Pyhäsäns / kyttäkät händä hänen wäkewydens wahwudes.
2. Kyttäkät händä hänen jaloimboin tecoins tähden/ kyttäkät händä ylönpaloisen jaloudens tähden.
3. Kyttäkät händä Basunilla/ kyttäkät händä Psaltarilla ja candeleilla.
4. Kyttäkät händä trumbuilla ja dantzilla/ kyttäkät händä harpun kielillä ja huiluilla.
5. Kyttäkät händä kiliseuillä culcuisilla / kyttäkät händä cuuliseuilla Cymbaleilla.
6. Caicki joilla hengi on / kyttäkän HErra / Halleluja.

Psaltarin loppu.

Ni.n

Nijncuin Christicunnan tarpet owvt moninaiset/ nijn owat myös Psaltaris moninaiset Psalmit Sillä:

Mvtamat owat Opetus psalmit/ joista opetan Jumala oikein tundeman/ Ps. 67. 95. 96. 114. 136. 145. Jumalan Poica/ Psal. 2. 45 72. Pyhä Hänge/ Psal. 33. 51. 104. 139. 143.

Christuxen Persona ja wirca/ Pappeutta ja Waldacunda/ Psal. 2. 19. 29. 45. 67. 72. 89. 93. 95. 96. 97. 110. 113. 117.

Muutamat opettawat/ Christuxen pijnasia/ Psal. 22. 31. 69. 88. 118. Nousemisest cuoluista/ Psal. 3. 16. 18. 30. 86. 110. Taiwasen astumisest/ Psal. 8. 47. 68.

Luomisest/ Psal. 34. 97. 104. 138. Laista ja Jumalan sanasta/ Psal. 1. 19. 119.

Synnistä ja cuolemasta/ Psal. 14. 25. 32. 51. 53. 90. 130.

Evangeliumista ja syndein andexi andamisest/ Psal. 25. 32. 51. 103. 130.

Vscosta Christuxen päälle/ Psal. 2. 4. 31. 42. 62. 78. 91. 145.

Hywistä töistä ja oikiasta Jumalan palweluxesta/ Psal. 50. 81. 112. 116.

Esiwallasta/ Psal. 18. 20. 21. 82. 101. 144. Perhenisännistä/ Psal. 127. 128.

Oikiasta catumuxesta ja paranuxesta opettawat meitä seidzemen Catumus Psalmia/ Psal. 6. 32. 38. 51. 102. 130. 143.

Casten Sacramentistä/ Psal. 29.

HErran ehtolisesta/ Psal 111. Jumalan seuracunasta ja saarna wirasta/ Psal. 1. 19. 29. 48. 50. 84. 92. 96.

Nousemisest cuolluist ja ijancaickisest elämäst/ Psal. 16. 22. 27. 116.

Mvtamat owat Kijtos psalmit/ Jumalata kijttä hänen jumalisten hywäin töidens edistä.

Caickein cappalitten luomisen edest/ Psal. 104. 136. 139.

Syndein andexi saamisen ja hengelisten lahjain edest/ Psal. 34. 103. 111. 116. 145. 146. Että hän hänen seuracundans ja jumaliset autta warasta/ Psal. 9. 18. 23. 33. 34. 46. 66. 92. 107. 118. 124. 125. 129. Sairaudesta/ Psal. 6. 30.

Hywäin tecoin edest/ jotca Israelin lapsille tapahtunet olit/ Psal. 78. 106. 114. 136.

Messi-

Meſſian waldacunnan ja Evangelium tunnon / ja hänen ſenracundans warieluxen edeſtä/ Pſal. 45. 47. 98. 100. 118. 138. 145. 146. 148. 149.

Maan hedelmän edeſtä. Pſal. 65. 85.

Mitamat owat Riemulaulut?

Chriſtuxen woitoſta/ Pſal. 68. 118. 149. Morſameſta/ Pſal. 45.

Joiſa Jumalan laupius yliſtetän/ Pſal. 103. Yhteys/ Pſal. 133. Awioskäſky/ Pſal. 128.

Mitamat owat myös Lohdutus pſalmit.

Jumalan wiha ja oman tunnon waiwa waſtan/ Pſ. 3. 6. 18. 31. 38. 42. 43. 77. 103. 116.

Pahain waino waſtan/ Pſal. 52. 55. 56. 62.

Sairautta ja cuolemata waſtan/ Pſal. 6. 30. 31 32. 38. 39. 79. 90. 91. 107. 121.

Coſca jumaliſet ſortan julmilda wihamiehildä / ja wäärildä opettailda/ Pſal. 9. 10. 11. 12. 52. 58. 61. 79. 121.

Riſtiä ja ſurua waſtan/ Pſal. 37. 39 49. 73.

On myös monda Rucous pſalmia.

rucoilla Jumalata.

Synnin andexi ſaamiſen edeſt/ Pſal. 6. 25. 32. 42. 51. 102. 130. 143.

Warjeluxen edeſt Tyranniſta / wääriſtä opettaiſta ja caitiſta wihamiehiſtä / Pſal. 5. 7. 10. 11. 12. 17. 26. 27. 28. 35. 36. 44. 55. 120. 142.

Kirckon ja Schoulun wihamiehiä ja häwitäitä waſtan/ Pſal. 74. 79. 80. 83. 124. 137.

Pelaſtuxeſt waaroiſta/ Pſal. 3 4. 13. 31. 41. 56. 57. 58. 59. 70. 71. 86. Sarcaudeſta/ Pſal. 6. 38.

Eſiwallan ja mailmalliſen hallituxen edeſtä / Pſal. 20. 21.

Yhteiſen rauhan edeſtä / Pſal. 60. 85. (60. 61.

Wanhalla iällä ja lopulla/ Pſal. 71. 92.

Chriſtuxen rucous riſtin päällä/ Pſal. 22. 31. 39. 40. 42. 55. 69. 88.

Hywän lopun edeſtä/ Pſal. 39. 90.

(:)

Rucous-Kirja/

Johon monda jumalista ja tarpelista Rucousta ja Kiitossana/

M. Jacobin Suomalaisen

Rucous Kirjasta otettu/ ja nyt myös mualda coottu ja kääty on.

Cotona ja Seuracunnas/ Jumalata caickinaisten Säätyin/ ja tarwetten edest

rucoilla.

Jumalan cunniaxi; Christillisten/ Jumalisteu ja hywäin suopain Suomalaisten tarpexi tehty.

Psal. 18. v. 7.

Ahdistuxesani minä rucoilin HErra/ ja pargun minun Jumalan tygö nijn hän cuuleminun äneni hänen Templistäns/ ja minun huton hänen edesäns/ tule hänen corwijns.

Prändätty Stockholmis/ Ignatius Meurerin/ waiwal ja culutuxel.
Anno 1670.

In laudem Typographiæ.

D. D. C. Yhdeſä Saarnaſans/ ſonga hän on pitänyt Prändin konſtin yliſtyxexi/ Kärſiwälliſen miehen Jobin ſanoiſt XIXſtä luguſta/ 23. 24. verſ.

JOſca minun puheni Kirioi/ ſtettaiſin / joſca ne Kirjaan pandaiſin.

Raudalla kaiuetaiſin plyiyyn/ ja ijancaickiſexi muiſtoxi hakatai ſijn kiwen:

Ja minun racas Jobin/ jo toſin ſinun puhes owat kyllä tuhañen tuhatta kerta Kirioitetut/ ja kirjaan pannut/ ne kirioitetaan wielä/ ja pitä kirjoitettamaan/ ja waſta kirjoitetaan/ ja kirjoitettuna prändätyt/ waſta prändätään nijn cauwan cuin Mailma ſeiſo Caickein Perfelecten / ja nijden / joidenga mieli ſijtä carwas on/ kiuſalla Chriſtus enäkön meiſä/ mitä hän meidän cauttam ilman meitä alcanut on.

Rucouxet armo saadazem / Jumalata oikein rucoilla: ja

Isä meidän Rucous / Rucouxen tawalla pidetty ja selitetty.

Taickiwaldias ijancaickinen Jumala / sinä joca meitä käsket hädäs ja tuskis tygös pakeneman ja apu anoman / olet myös armollisest luwañut meidän rucouxem cuula. Minä rucoilen sinua / ettäs minulle armon ja rucouxen Hengen andaisit / että minä cohtullisella Jumalisudella ja wahwalla vscolla / meidän HErran ja Lunastajan JEsuxen Christuxen Nimen / sinua Hengesä ja todudesa rucoilisin. Cuule sijs racas taiwallinen Isä nyt ja aina minun rucouxen / ja anna minulle mitä minä sinuldanon. Sinun rackan Poicas JEsuxen CHristuxen meiden HErran cautta / Amen.

ARmolinen HErra taiwalinen Isä että sinä sinun rackan poicas cautta olet meitä käskenyt sinuas rucoileman / ja tahdot Henges ja totudes rucoilda: Nijn minä rucoilen sinua an-

 daman

damañ minulle / nijncuins luwannut olet/ar
mon ja rucouxen Hengen / että minä wilpittö
mäst ja puhtast sydämmest / minun ja caickein
ihmisten tarwetten edest/ wahwalla vscolla ja
hywällä sydämellä rucoilla taidaisin/ että minū
rucouxen/sinū lupauxes jälken cuultuxi tulis/
ja me caickisaisim mitä me tarwidzisim. Sen
tähden käännän minä minuni sinun puolees/
nostan ylös sydämen/ silmän ja käten/ ja sanon

Isä meidän / joca olet taiwais.

GCaickiwaldias ja armollinen Isä joca cai
kis paicois meistä murhen pidät / cadzo
meidän parastam / elätät / warjelet/ kätket i
suojelet meitä.

Pyhitetty olcon sinun Nimes.

ANna laupias Isä sinun pyhä Nimes sel
kiäst / oikian ja puhtan opin cautta/ ilmo
tetta / että se meidän seasam/ suures cunnias p
detäisin / kijtetäisin ja ylistetäisin.

Lähestykön sinun Waldacundas.

SVo/ O racas Isä/ sinun pyhät sanas me
dän seasam woimaliset olla / että me / jo
ca ne wastan ottanet olemma/ nijsä pysyisim j
wahwistuisim: Ja että monda ihmist sen cau
ta meidän tygömme tulis/ja sinun Waldacun
das jocapäiwä meidän seasam lähēis ja enänis

Olcon sinun tahtos nijn maasa cuin taiwais

GRacas Isä/ tapatucon sinun tahtos ja
perkelen / eikä meidän wihamiestem/ e
jongun muun/ joca sinun pyhä Sanas wain
j

ja sen cautta sinun waldacundas pyytä estä ja wähetä. Anna myös armoias / että me caickisa olisim kärsiwäiset / cuin meidän sentähden kärsimän pitä / ja ne woitaisim / nijn etten me meidän liham heickouden tähden sijtä erkäis engä luopuis.

Anna meille tänäpän meidän jocapäiwäinen leipäm.

OTaiwalinen Ysä / anna myös meille täsä ajallises elämäs rawindo ja tarwe / ymärrys / taito / terweys / rauha tarpellinen ilma ja muut caickinaiset ruumilliset tarpet / nijncuins luwannut olet / sanoden: Edzikät ensist Jumalan Waldacunda ja sen wanhurscautta / nijn teille caicki nämät tapahtuwat.

Ja anna meille meidän welcam anderi / nijncuin mekin annam meidän welgollisten:

OErucoilemma / racas Ysä / ettes cadzois meidän ansiotam / etkä myös sitä meillen soimais / mutta ole meille armollinen ja anna meidän ricoxem anderi / nijncuins luwannut olet / että me pelkämättömällä omalla tunnolla olisim sinun edesäs / ja sinulda meidän tarpeitam anoisim. Aura myös pyhän Hengen cautta / että me keskenäm ystäwälliset olisimme / roinen toistam kärsimme / ricoxet anderi annaisimme ja unhotaisimme.

Ja älä johdata meitä kiusauxen.

ORackain Ysä / ettei se taidatoisin olla / mutta että me täsä mailmas / monella muoto

kiusatan: Sillä se wanha Adam meisä wielä kin jocapäiwä waicutta/ yllyttä ja waati meitä rietautten/ laiscuten/ ylönpaldisuten/ ahnehten/ petoxen/ ja caickinaisen pahuten. Nijn myös täsä mailmas on monda pahaesimerkiä ja haucutosta/ että myös jocu wiatoingin ihminen nijden cautta nopiast sytytetyxi ja woitetuxi tulla taita. Mailma myös/ cosca hän sanoilla ia töillä meille wahingota teke/ yllyttä wsein meitä wihan/ äckiyten ia tuimuten. Nijn tule myös perkele hänen moninaisilla myrkyllisillä nuolillans/ ja meidän nijn haawoitta/ että me sekä sinun sanas ja työs unhotam ia ylönkadzom/ ja sen cautta aiatelle meitä sijtte wetä pois wscosta/ toiwosta ja racaudesta/ ja saatta meitä epäuscoisex/ pelkämättömäx/ caugiax ja epäilemän sinun armostas. Sentähden racas Jsä/ ettäs meitä olet käskenyt rucoileman/ nijn minä rucoilen sinua nöräst/ että minua sencaltaisilla kiusauxilla anna woitetta/ nijhin mieldyä ja nijsä sitte cadoteturi tulla.

Mutta päästä meitä pahast.

RAcas Jsä/ auta että me caikest pahudest wapahdeturi tulisim/ jonga meidän ylimmäinen wihamiehem/ perkele/ tahto päälkem saatta: Sillä jos et sinä meitä armollisest warielle/ nijn en me yhtäkän hetke eli silmän räpäystä meidän terweyden puolest saa häneldä wapat olla.

Amen.

RAcas Jsä/ minä tiedän sinun totisex joca ei

ketän

ketän petä / ja että sinä olet näitä luwanut / cuin me anonet olemma / meilleanda / nijn en minä millän muoto epäile / että sinä myös minun rucoustani cuule / ja minulle annat oman hywän mieles jälken / mitä minä nyt rucoillut olen / A.

Wielä caxi Rucousta.

CAickiwaldias ÿancaickinen Jumala / sinä joca meitä käsket hädäs ja tuskis tygös pakenemaan ja apu anoman / olet myös armolisest luwanut meidän rucouxem cuula. Me rucoilemma sinua / ettäs meille andaisit armon ja rucouxen Hengen / että me wahwalla vscolla meidän HErran JEsuxen Christuxen Nimen sinua Henges ja totudes rucoilisim. Cuule sijs taiwalinen Jsä nyt ja aina meidän rucouxem / ja anna meille armolisest / mitä me sinulda anomme / sen sinun rackan Poicas JEsuxen Christuxen meidän HErran cautta / Amen.

ARmolinen HErra ja taiwalinen Jsä / että sinä sinun rackan Poicas cautta olet meitä käskenyt sinuas rucoileman ja tahdot Henges ja totudes rucoilda: Nijn me rucoilemma sinua / walaise meitä Pyhällä Hengellä / että me wilpittömäst ja puhtast sydämest / caickein tarwetten edest / wahwalla vscolla ja turwalisella toiwolla sinua rucoilisim / ja meidän rucouxem / sinun lupauxes jälken cuultuxi tulis / saisijm myös caicki mitä me sielun ia ruumin puolest tarwidzem / Sinun rackan Poicas meidän HErran JEsuxen Christuxen cautta / Amen.

Aamu Rucouxet.

SJn pyhän Nimes sinä ristinnaulittu

Herra Jesu Christe minä nyt nousin/ sinä joca minun callilla werelläs lunastit/ sinä minua tänäpän ja joca hetki hallidze/ auta/ warjele/ suuna/ ja anna hywä onni ja Jumalinen meno minun asioisani ja töisäni/ että minun elämäni ja aiwoituxeni / sinun kijtoxexes ja cunniaxes tulis/ wahwista minua myös caickin hywin töihin tänäpän ja jocapäiwä/ ja tämän onnetoman elämän peräst/ johdata minua ijancaickisen elämän/ Amen.

O Caickiwaldias Jumala/ sinun haldus/ käsijs ja huomas aflan minä tänäpän ja aina minun sielun ja ruumini/ elämäni/ toitoni/ ymmäryxeni/ ajatoxeni/ puheni ja teconi. O pyhä Colminaisuus/ cuule minun rucouxeni/ ja tänäpän caikest pahudest/ synnin pahennoxest/ perkelen juonist ja petoxist/ ja minun wihamieheni käsist/ armollisest minua että ja warjele. Sinun rackan poicas JEsuxen Christuxen cautta / Amen.

O Jumalcon minun tänäpän ja aina/ Isä Jumala/ joca minun luonut on/ siunatcon minua P. Jumala/ joca minun lunastanut on/ siunatcon minua Pyhä Hengi Jumala/ joca minun pyhittänyt on/ Nimen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen/ Amen.

Etho

Ehto Rucouxet.

MInä tunnustan sinun edesäs/ O Jumala / taiwan ja maan luoja/ caicki minun syndini/ jotca minä hamast minun nuorudestani tähän asti tieten ja tietämätöin tehnyt olen/ ja erinomaisest mitä minä sinua wastan tänäpän ajatuxillani/ puheillani ja töillänirickonut olen. Sinun edesäs/ O HErra/ minä näitä caikesta minun sydämestäni tunnustan/ ja cadun myös että minä waiwainen nijtä tehnyt olen. Ja waicka minun syndiän on monda ja epälucuista/ nijn rucoilen minä cuitengin sangen nöyräst/ ettäs olisit minulle armollinen/ ja caicki cuin minä sinua wastä tänäpän tehnyt olen / ja sinä minun wicapäxi tiedät/ unhotaisit ja minulle anderi annaisit. Sytytä myös minun palawa rackaus/ nöyryys ja pelco sinua wastan/ ja anna minulle armo/ parataxeni minun elämätän/ ja päiwäpäiwäldä tullaxen wanhurscammaxi/ JEsuxen Christuxen sinun rackan Poicas cautta / Amen.

OCaickiwaldias hancaickinen Jumala / minä kijtän sinua / ettäs minun epäkelwottoman palwelias/ et minun ansiostani/ mutta si-

nun ſuureſt armoſtas ja laupindeſtas tänäpän armolliſeſt wariellut olet. Ja rucoilen/ O Laupias Iſä ſinun ſanomatoinda hywyttäs että tulewana yön minua puhtalla ruumilla ja ſydämelliä kätkiſit/ että minä terwennä ja raittina jällens nouſiſin / ia ſinua wielläkin palweliſin/ kyttäiſin/ ja cunnioitaiſin. Sinun rackan poicas JEſuxen Chriſtuxen/ ꝛc.

MInä rucoilen ſinua HErra JEſu Chriſte / että täna yönä minua tykönäni oliſit/ että coſca ruumis lepä/ minun ſydämeni ſinun jälkes walwois/ ja että minä caikis paicois ſinua minun ſydämeſäni/ aiatoxeſani ja silmäini edes pidäiſin / ja näin caickia pahutta ja ſyndiä carttaiſin. Sinun pyhä Engelis warieleon minua / etteiſe paha wihollinen minun tygöni lähesty is/ mutta että ſinä HErra yxinäns minun tykönäni pyſyiſit/ Minä rucoilen myös/ että warielluxes alla pidäiſit caicki / cuin minun omani owat/ ja nyn caickia meitä ſuojeliſit/ caikeſt pahudeſt warieliſit / ja wyimein yancaickiſen aututten armoliſeſt auttaiſit / ſinun pyhnäs ja cuolemas cautta / Amen.

SEidän HErran JEſuxen Chriſtuxen riſtinnaulitun Nimen/ minä nyt panen länätä/ hän minua ſuojatcon / warielcon ja yancaickiſen elämän johdattacon/ Amen.

SAlmo meitä racas taiwalinen Iſä/ ja wariele ſildä cawalalda Kiuſajalda/ joca

ta aina ymbärins käy ja kiertä edzein ketä hän sais niellä. Anna meillen armojas/ että me wahwalla vscolla vrhollisest händä wastan seisoisim/ ja sinun pyhän warieluxes alla murhetoina lepäisim/ Sinun racknn Poicas JEsuxen Christuxen meidän HErran cautta/ Amen.

AVta meitä walwoisam HErra/ kätke meitä maatesam/ että me walwoisim Christuxen cansa/ ja rauhasa lepäisim/ Sinun haldus HErra Jumala/ minä annan minun Hengeni ja Sieluni/ ettäs händä Christuxes/ joca on meidän elämän ja ylösnousemisem/ ÿancaickisest cuolemast warielisit. Ja rucoilen/ että sinä/ joca totinen walkeus olet/ sinun armos paisten minun pimiän sydämmeeni wuodataisit. Sinun rackan Poicas JEsuxen Christuxen cautta/ Amen.

Jocapäiwänen Rucous.

OTaiwalinen Isä minun Jumalani/ cadzata minun puoleni/ ja armada minun päälleni/ ole myös nopia minua auttaman/ että minä tänäpän ja tänä hetken taitaisin ruweta wältämän paha/ ja tekemän hywä/ ja mikä otellinen sinun silmäis edes olis/ anna minullen totinen/ oikia ju wahwa vsco/ sinun ja sinun Poicas Jesuxen Christuxen päälle/ että minä taidaisin sen tietä/ tuta ja vscoa/ että hän on minullen annettu wÿsaudexi/ wanhurscaudexi/ pyhydex

ja lunastoxexi/ja että hän on minun sowittaiani wälimieheni ja edes wastaiani laina minullen armos seuratoxeni hänen jälkians ja elää hänen sanans ja käskyns jälken. Autta myös että minä jocapäiwä cuoletaisin lihalliset ajatoxet/ halut ja himot / nöyrytäisin minuani sinun edesjäs/ ja sitä risti ia wastoinkäymistä cuin sinä minun päällem panet kärsisin ja hywäxei ottaisin. Ja että minä myös taidaisin racasta minun lähimmäistäni/ niincuin idzeni/ja tehdä hänellen hywä/ niincuin Christus minullen tehnyt on/ ja että minä suxella carttamisella wälttäisin nätä jotca sinun mieldäs wastan olisit. O JEsu minun wapahtaiani ja lunastaiani / wahwista minua pyhällä Hengelläs/ ja jos minä kiusauxes/ lihan heikoudest / perkelen yllytyxest / ja pahain ihmisten haucutoxest johongun syndin langen/ niin autta HErra minua nopiast ylös jällens/ ällälli/että minä sinua kiellän ja ylönannan. Anna myös armos/että minä sinun pyhän Nimes wähmeisellä hetkellänі auxeni huutaisen/ ja panisin caiken minun turwani ja toiwoni sinun catkeran pinas ja cuolemas päälle jonga minä asetan minun syndin ja sinun duomios wälille / O JEsu minä olen omas/ sinun haldus minä annan minuni/ ja caicki mitä minulla on/tändpän ja jocapäiwä/armada minun päälleni/cuule minun rucouxeni / tee minua cutuari/ja saata tästä surkiasta alhosta/ taiwan Waldacundaan/ Amen.

Rucous Isän Jumalan tygö.

O HEr-

O HErra Jumala Caickiwaldias Isä/ anna meillen anderi meidän ricoxem ja wäärydem/päästä myös meitä sinun laupiudes tähden caikista synnin siteistä/ ja hallidze meitä köyhiä palwelioitas Pyhällä Hengelläs. Coco myös Christi cunda ja meidän langom / sucum/ tuttawam / hywintekiäm ja risiiweliem ota sinun huomas ja haldus/ ja kätke heitä pyhydes/puhtaudes ja wiattomudes/ Puhdista meitä caikesta pahudesta ja nuhteest/awullas meitä kirkasta/ anna meillen rauha ja terweys / carcota meidän näkywäiset ja näkemättömät wihamiehem / lahoita meidän ystäwillem ja wainomiehillem totinen rackaus/ lihanhimot hillidze/ cohtulinen ilma meillen sowita/ tauti ja nälkä pois ota / wedestä ja maasta anna wilia armolliseст/ waiwaisten / murheliisten ja radoliisten waiwat wähennä/purjehtiwaisten ia wesilolewaisten tuscat ja hädät estä/ sairasten kiwut ja taudit huokiammaxi tee/ fangein waiwat wähennä/ orjain huocauxet laupialiseст cuule / caickein köyhäin ihmisten paot / tuscat/ hädät ja itcut näe/cuule ja armoliseст liewitä ja pois ota/le-

ſkein ja arwoilaſten pilcka ja yłöncadze rangaiſe/walhetteliaitten ja pettäwäiſten pahus alaspaina/pacanoitten coirus turhaxi tee/ſenracundas wiholliſet wäkewäſti murenna ja tacaperin aia / caikillen vſcowaiſillen ſynnit anderanna/ja tämän elämän peräſt ijancaickinenilo/ riemu ja lepo ſinun tykönäs taiwan waldacunnas armoliſeſt laina/ Sinun rackan Poicas JEſuxenChriſtuxen tähden/Amen.

Rucous Jumalan Pojan tygö.

TUle HERra JEſu Chriſte meille tie oſottaman / jota me ſinun tygös tuliſimme / totutta ſiſälle puhaldaman/ jolla me ſinun tundiſim/ ijancaickiſt elämät andaman/ ioſa me ſinun tykönäs pyſyiſim. Tule HErra JESu Chriſte / wapahtaman meitä ſynneiſt. Wihollisiſt päästämän/ myötäkäymiſes hallidzeman / waſtoinkäymiſis warjeleman/meidän Eſiwaldam ja Canſſam ſiunaman. Tule HERra JEſu Chriſte/ ja ole meillen JEſus/totinen lunaſtaia/ ettei Perkele meitä cukiſtais/ ettei liham haucuttelis/ ettei mailma myrkytäis. Tule HErra JEſu Chriſte / ſinun vſcos meitä wahwiſtaman

epäu-

tpäusco pois ottaman / toiwo corgottaman/ ylpeys alas polkeman / rackaus sisälle wuodattaman / cateus ja wiha vloscataman. Tule HErra JEsu Christe, eriseurat pois repimän / Antichristuxen käskyläiset cadottaman/ idze Antichristust murendaman/ sekä hänen / että hänen seurans neuwot hajottaman. Tule myös Ewangeliumin oppi Christillisten ja vscollisten sydämihin sytyttämän/ ja sen opin haldiat / päiwä päiwäldä / lackamat lisändämän ja enändämän/ Amen.

Christuxen tulemisest.

HErra Jumala racas taiwallinen Isä/ me kijtämme sinua sydämmestäm / ylistäm ja cunioitam sinua tjancaickisest / ettäs meille köyhille ihmisille/jotca synnin tähden cuoleman ja perkelen wallan alla joutunet olimma/ lähetit ainocaisen poicas Cuningaxi/ joca on yxi wanhurscas Cuningas / ja tahdoit saatta meidän hänen catkeran cuolemans cautta wapax meidän synneistäm/ wapahta meitä cuolemast ja caikest pahast. Me rucoilemma sijs sinua/ ettäs armollisest meitä pyhällä Hengellä halidzisit/ walaisisit ja johdataisit/ että me siehen ainoan wanhurscan Cuningam ja Wapahtaiam turwaisimme/ ei pahendain meitän hänen köyhydestäns ja yxikertaisudestans/ nijncuin mailma teke / mutta vscoden hänen päällens turwa-

walisest / että me hänen cauttans ÿancaickisest autuaxi tulemma / Amen.

Christuxen syndymisest.

ME kÿtäm sinua HErrra Jumala taiwalinen Isä / sinun suuren armos ja laupiudes tähden / ettäs ainucaisen poicas mailman lähetit ja annoit ihmisexi tulla / ja meitä hänen cauttans synnist ja ÿancaickisest cuolemast armollisest tahdoit autta ja wapahta. Me rucoilema sinua / walaise meidän sydämen pyhällä Hengelläs / että me taidaisim olla kÿtolliset sencaltaisen armos ja hywäntecos edestä / ja sinusa kÿnnirippua caikes hädäs ja wastoinkäymises / wahwista myös meitä caickinaisis tuskia ja wai woia mielelläm kärsimän / että me nÿn sen sinun rackan poicas JESuxen CHristuxen cautta ÿancaickisest wapaxi ja autuaxi tulisim / Sinä joca elät ja hallidzet yxi toinen Jumala / ynnä pojan ja pyhän Hengen cans ÿancaickiseen / Amen.

Christuxen kärsimisest.

CAckiwaldias ÿancaickinen Jumala / joca sinun sanomattomasta rackaudestas ainocaisen poicas meidän tähtem annoit pÿnatta / piexettä / ristinnaulitta ja surmatta. Suo meille armollisest / jotca nyt sinua rucoilem̃a että me hänen pyhän kipuns / haawains ja cuolemans tähden jotca hän kärsei meidän edestäm / olisim sinun armosas ja ystäwydesäs / ja hänen callin werens cautta tulisim pestyri meidän synnei-

stäm

ſtäm ja caikeſt pahudeſt/ että me ſinun aſumaſiaxes kelpaiſimme/ ja nyn taiwan waldacunnaſt/ jonga ſinun poicas meille cuolemans cautta anſainnut on/ oſalliſexituliſimme/ Am.

Chriſtuxen cuolemaſt.

OHERra JEſu Chriſte eläwän Jumalan poica/ ſinun catkeran cuolemas me aſetamme nyt ja aina ſinun cowan oikian duomios ja meidän ſielun waihelle/ lyätengin cuoleman ajalla/ oſota meillen armos ja laupiudes. Anna myös tämän ſinun wiattoman cuolemas tähden/ ſinun Seoracunnalles rauha ja yxinmieliſys/ meidän Cuningallem onni ja woitto/ meidän waldacunnallem lakia ja ſowelias meno/ meidän Iſämmaallen caickinainen wilia maaſta/ medzäſtä ja wedeſtä/ meidän yſtäwillem armo/ wainomiehillem ſynnit andexi ja hywä mieli: Mutta meillen waiwaiſillen ſyndiſillem taiwan ilo ja yancaickinen eläma/ Amen.

Chriſtuxen ylösnouſemiſeſt.

OHywä/ laupias ja armollinen HERra JEſu Chriſte/ ſinä joca meidän ſyndeim tähden olet ſinus cuoleman ala andanut/ mutta meidän wanhurſcauden tähden jällens cuolluiſta ylösnoſnut; Minä rucoilen ſinun cunnialiſen ylösnouſemiſes tähden/ herätä minun ſynnin ja wäryden haudaſta/ ja auta armos cautta/ että minä jocapäiwä/ ja lyätengin wyimeiſellä duomiolla/ coſca jocaidzen cuolluiſta nouſeman pitä/ ſinun ylösnouſemiſeſtas oſaliſexi tuliſin/ Amen.

Chri-

Christuxen taiwasen astumisest.

O Sinä racas/ suloinen ja armolinen HErra JEsu Christe/ joca ylösnousemises jälken cuolluista surella cunnialla ja woitolla astuit ylös taiwasen/ ja istut Isäs oikialla kädellä/ nijneuin wäkewä Cuningas ja suuri HErra/ wedä minua tääldä sinun tygös ja auta että minä taidaisim seuxata sinua siehen ijancaickisen cuñian/ ja etten minä wäsyis engä suutuis sinun tygös tulemast/ coscas sanas peräni lähetät/ ja sinä minun tääld eroitta tahdot. O HErra JEsu Christe minun Jumalan ja minun elon/ wedä minua tääldä ylös sen eläwän weden tygö/ että minä sitä juoda saisin/ ja sijtte ijancaickisest eläisin/ Amen.

Rucous Pyhän Hengen tygö.

TVle Pyhä Hengi tän/ laske taiwast alas sinun paistes walkeus/ tule köyhäin Isä/ tule lahian andaia/ tule sielun kirckaus/ sinä paras lohduttaia/ ja sielun hywä wieras/ suloinen myös lämmitys/ työsä sinä olet lepo/ heldesä wiruotus ja itcusa lohdutus/ Ocaickein pyhin walkeus/ täytä sinun vscollistes sydänden pohiat. Ilman sinun woimatas/ ei ole yhtän toimitost/ eikä mitän wiatoind. Pese se cuin saastainen on/ casta se cuin cuiwa on/ paranna se cuin haawoitettu on/ pehmitä se cuin cowa on/ lämmitä se cuin kylmä on/

raidze se cuin exynyt on. Anna sinun vscollistes/ jotca sinun turwawat/ sinun pyhät lahjas/ anna vscon wahwistos/ anna autuas loppu/ anna ilo lackamat/ Amen.

Pyhän Colminaisuden tygö.

O Pyhä Colminaisuus/ yxi totinen Jumala/ armada meidän päällem/ caickiwaldias ijancaickinen ja käsittämätöin Jumala jolla ei ole alcua eli loppua/ jonga päälle me vscom/ jonga me myös yhdexi Colminaisudexi tunnustamme/ ja colmexi yhteydexi/ sinua ainoata me rucoilemma/ sinua me cunnioitam/ kijtäm ja ylistäm sinun suuren rackaudes ja hywäin tecois edestä/ ettäs meitä erhetyxen/ willityxen/ ja epäuscon pimeydestä wapahtanut ja auttanut olet/ sijtte sinun armostas meitä osallisexi tehnyt. Me rucoilemma sinua syndämmestäm/ wahwista ja kijnnitä meitä siehen sinun Jumalisen armos/ että me caikis asiois täydellisest meitäm sinuun luotaisim/ ja sinua sekä myötä että wastoinkäymises aina kijtäisim/ cunnioittasim ja racastaisim/ Amen.

Jumala armon edestä.

CAckiwaldias HErra/ armollinen Isä/ armahda sinuas meidän waiwaisten päällem

ſinun ſuuren armos tähden / jongas meillen JEſuxes Chriſtuxes oſotit. Sillä en me tohdi meidän pahudem tähdem tulla ſinun etes / eikä meiſsä ole millä me ſinun edeſäs meitäm puhdiſta taitaiſim / engä myös tiedä cuhunga me pakeniſim ja meitäm kätkiſim / ettet ſinä meitä löydäis / ja jos me ſinuſta luowumme / nijn pahus meidän waſtan otta. Sentähden ei ole meillä, waiwaiſilla ſyndiſillä yhtän muuta neuwo / mutta että me nöyrydellä tulem tygös / anoden ſinulda armo ja yſtäwyttä. Nijn me waiwaiſet wihan lapſet rucoilemma ſinua / Chriſtuxen rackan poicas pijnan ja cuoleman tähden / ettäs armon ja laupiuden meidän cansam tekiſit / ja ſinuas aina meidän päällem armahdaiſit / ſinäpä laupiuden lähde ja armon Jſä olet / ſinun myös armos ylidze käy caiken mailman ſynnit / ſentähden armahda meidän päällem / O laupias Jſä / JEſuxen Chriſtuxen rackan poicas cautta / Amen.

Kijtos ja Rucous Engelitten warjeluxeſt.

WE kytäm ſinua HErra Jumala taiwalinen Jſä / ſinun ſanomattoman armos edeſtä / että ſinä pyhät Engelis olet aſettanut meitä wartioidzeman ja warieleman perkelen pahoja juonia waſtan / ja ruocoilemma ſinua / ettäs meidän ſydämem ja mielem pyhällä Hengelläs nijn hallidziſit / että me ſinun pelgoſas aina pyſyiſimme / ja etten me ſinun mieldäs

coſtan

sean rickois/ engä mitän sinua wastan tekis/ mutta caikisa meidän tuskisam ia hädäsäm pidäisim sen vscalluxen/ että sinun Engelis meitä ja meidän omiam wartioisewat/ nyn etteimailma eli perkele meitä woitta eikä wahingoitta taidais. Sillä nyncuin syndein anderisaaminen ja yancaickinen elämä on meille Jesuxen Christuxen cautta luwattu/ että myös meidän runnin ja caiki cuin meillä on sinun pyhän Engelittes cautta wariellaisin ja suoiellaisin meidän HErran JEsuxen Christuxen cautta/ Amen.

Jumalan Sanan ja Seuracunnan edestä.

CAickiwaldias yancaickinen Jumala/ racas taiwalinen Isä/ me rucoilemma sinua sinun poicas JEsuxen Christuxen tähden/ ettäs armollisest meidän seasam/ maasam ja Caupungeisam yhden Christillisen Seuracunnan sinulles cocoisit/ ja puhtan opin siinä woimasans pidäisit/ että me aina turwallisest caickein tarwetten edest sinua siinä rucoilisim/ ja nyn tällä elälsäm oikias cuuliaisudes sinua palwelisim/ ja sitte cuoltuam yancaickises auruudes yancaickisest sinua ylistäisim/ kyttäisim ja cunnioittaisim. Suo meille myös armollisest vscollisia opettaita/ lahjoita että he oikialla opilla ja wilpittömällä elämä kerralla/ sinulle ylistöxexi ja köyhälle Christicunnalle autundexi/ sinun Christillistä Seoracunndas palwella ja edes seisoa taidaisit/ Sinun poicas JEsuxen Christuxen meidän HErran cautta/ Amen.

Vscollisten Opettaisten edestå.

O Caickiwaldias ÿancaickinen Jumala meidån HErran JEsuxen Christuxen Iså/ sinå joca meidån olet kåskenyt elomisten / se on/ vscollisten saarnamiesten ja toimellisten Opettaitten edestå sinuas rucoilla: nÿn me sijs sinun sanomatoinda laupiuttas rucoilem toimellisia saarnamiehiå ja vscollisia opettaita meille låhettåmån / Ja anna sijtte sinun pyhåt ja terweliset sanas heidån sydåmihins ja suihins/ettå he wilpittömåst nÿtå opetaisit/ ja sinun kåskys ia lakia vscollisest selitåisit/ eikå saarnais sitå cuin sinun Sanas wastan olis / ettå cosca me nÿn sinun pyhåstå sanastas neuwotaisin ia opetettaisin/ sitte taidaisimme tehdå mitå sinullen otollinen/ ia idze meillem tarpellinen olis. Laina HERra sinun pyhån Henges lahia ja Jumalinen wÿsaudes/ ettå sinun Sanas pysyis meidån seasam/ caswais ja hedelmån tuottais: Ja ettå sinun palwelias caikella rohkeudella sitå saarnaisit ja julistaisit/ sinun pyhålle Christilliselle Seuracunnalles parannoxexi / ia vscon wahwistoxexi / JESuxen Christuxen meidån HErran cautta/ Amen.

Saarnamiesten Rucous.

O Caickiwaldias ÿancaickinen Jumala / taiwalinnn Iså ettå sinå / ja sinun racas poicas JESus CHristus/ ynnå pyhån Hengen cansa/ tahdot sinun pyhån Sanas / omaxi cunniaxes ja Christilisen Seuracunnan autuudexi/ anda saarnata / ia pyhåt Sacramentit oikein

ja et-

saetta ja nautita. Ja olet minun kelwottaman ja mahdottaman siehen corkian ja pyhän wircan/ sulast armost lailisest ja cunnialisest cudzunat ja asettanut: Nyn rucoilen minä sinua/ että minulle pyhän Hengen andaist/ joca minun sisuni awais/ sinun pyhäs Seuras cunnasas Canssa oikein opettaman/ ja heidän seasans cunnialisest elämän/ nyncuin sinä ja sinun rackas poicas JEsus Christus käskenyt on/ älä salli minun erhetyryn langeta/ ei wäärän oppyn eikä Jumalattoman elämän/ joiden cautta sinun pyhä Nimes ja Sanas turmelluxi ja häwäistyxi tulis/ mutta pidä minua pyhän Hengen cautta wahwana/ oikeas opis ja pyhäs elämäs/ että minä oikia maan suola ja mailman walkeus nyncuin Christus saarnaisi cudzu/ olisin/ että sinun Nimes aina pyhitettäisin/ sinun waldacundas lähestyis ja sinun tahtos tapahduis/ sinulle cunniaxi/ ja kyttoxexi joca elät ja hallitzet yxitotinen Jnmala/ sinun poicas ja pyhän Hengen cansa/ yancaickisest yancaickiseen/ Amen.

Sananculioitten Rucous.

CAickiwaldias HErra/ yancaickinen Jumala/ ja taiwalinen Jsä joca tahdot että sinun pyhä Sanas pitä saarnattaman cuultaman/ wscottaman ja sen jälken elämä ja tawat käytettämän/ rucoilen minä sinua JEsuxen Christuxen tähden/ ettäs pyhän Hengen cautta meitä auttaisit/ ennen caickia sinun waldacundas ja wanhurscauttas edzimän/ se on/ sinun pyhä Sanas cuuleman/ sitä wscoman ja sen jälken te-

kemån ja elåmån. Aseta ja estå perkele/ mailma ja meidån liham/ ettei he meitå sinun Sanas culosta exitåis. Awa HErra meidån corwam ia lijcuta meidån sydåmen/ että me nijtå mielellåm cuulisim/ cuins meille opettajaxi låhettånyt ja andanut olet/ ja että me heitå seuraisim jotca meidån sieluan wartioidzeman/ ja wirastans sinun edesås lugun tekemån pitå/ että he ilolla ja hywållå mielellå/ huocamat ja walittamat sen tekisit. Anna myös racas taiwalinen Iså armos/ että meidån cuuliaisudem/ sinun pyhålle Sanalles/ olis muillen esimerkixi/ että hekin mielellåns sinun Sanaas cuulisit/ ja sinun alas heidåns andaisit/ ettås nijn meildå caikilda tulisit kijtetyxi/ ja me sijtte caicki ijancaickisen elåmån perisim/ Amen.

Wåårià Opettaita wastan.

LAupias Jumala/ racas taiwalinen/ Iså/ sinå joca sinun rackan poicas JEsuxen Christuxen cautta/ meitå vscolisest ja isållisest neuwonut ollet/ ja kåskenyt että me ahkerast meitåm cahwahdaisim wåårildå prophetailda/ jotca lam̃asten watteis meidån tygöm tulewat/ mutta sisåldå he owat raatelewaiset Sudet. Ja että wijmeisnå påiwinå/ joina me nyt elåmme/ tulewat wahingoliset ajat/ että Sathan hånens walkeuden Engelixi on tekewå/ ja wåårât opetaiat heidåns oikeina Christuxen Apostoleina pitåwåt/ jotca vlconaisella kåyttåmisellåns ja wåårållå opillans pyhåsti owa elåwånåns/

nåne/ mutta idze awulla ja hedelmillå hesen kieldåwåt: Nijn myös/ että totudest langesmus on tullut/ ja aica käsis on että Synnin ihminen ja cadotuxen lapsi pitä ilmoitettaman/ nijn auta meitä/ O Jumala/ armolliseſt/ että me totuta racastaisim/ ja sitä wastan täydellä todella caickia walehtele wiä hengiä/ ja nijden wäärä oppia ja Jumalan palwelusta wältäisim/ etten me ikänäns vscon totudest luowuis/ engä meitäm näildä sijte estettä saldis. Auta että me aina sinun pyhäs sanasas wahwana pysyisimme/ettei häjyt ihmiset wieckaudellans ja petoxellans meitä werckoijns ja hancaickisen cadotuxen lapsixi saattais. Warjele/ O Jumala/ caickia sinun walittuja pyhiäs täsä mailman sauomattomas pahudes/ ettei he ikänäns wäärytteen exytäis ja erhetyxen jouduis. Lyhennä HErra tämän waaralliſen ajan päiwät. Hucuta Synnin ihminen ja cadotuxen lapsi sinun pyhän Henges awulla ja cukista hänen woimalinen waldacundans JEsuxen Christuxen ilmestyxen cautta. Wariele meitä armoliseſt caickinaiseſt erhetyxeſt ja wäärästi opist/ caikist raatelewaisista Susista/ ja caikista jotca caicki oikiat aſetoxet hyliäwät ja suurta pahennosta sinun pyhään Senracundas pyytäwät. O HERra/ pelasta meitä nijstä ohdakeista cuin wihollinen sinun hywän siemenes secaan se coitta tahto/ auta/ etten me warcailda sieluen murhailda wahingoiteturt tulis. Suo että me sinun ainoan tundisim/ ja totisella v-

scolla ja Jumalisella elämä kerralle sydämestäm / sinua seuraisim. Että nijn sinä ja sinun pyhä sanas meidän ainoa turwam olis / ionga cautta caicki walhetteliat Henget coetellaisin ja duomitaisin. Nijtä caickia rucoilemma mesinulda / O armolinen Isä JEsuxen Christuxen sinun rackan poicas meidän wapataiam cautta / Amen.

Rippi eli synnin tunnustos Jumalan edestä.

O Taiwalinen Isä / ijancaickinen Jumala / sinä tiedät että minä suuri syndinen olen / ja sunrembi cuin minä idze sanoa taidan / sillä sinä tutkistelet sydämet ja munaskunut / ia tiedät caiki mitä minä minũ nuorudestani minũ pahoilla aiatoxillani / sanoillani ja töillämi / caikisa minun menoisani rickonut ia tehnyt olen / iotca caicki owat sinũedesäs / nijncuin yxi ilkiä saastainẽ rääpäle / rascailla ja suurilla syñeillä tahrattu / ja hierottu / Sillä minä olen syndiä tehnyt ja caicken pahuten minuani harioittanut. Sentähden minä ilmoitan minun syndini / ia en sala minun pahoja tecojani / mutta tunnustan sinun edesäs / O HErra caicki minun ricoxeni / ia rucoilen sinua / käännä wihas ja hirmuisudes minun tykönäni pois / pese minua pahoista töistäni / ia puhdista minua synneistäni

heistäni O HErra/en tule minä sinulda sencaltaista minun anstostan rucoileman / joca en mun ole cuin sula pahus ia riettaus/ mutta sinun pyhän sanas ia laupauxes tähden nijncuins meille ja meidän Jsillem luwannut olet. Sentähden / O lupias Jsä/ älä käy oikeudelle ia duomiolle palwelias cansa sillä ei sinun edesäs yxikän eläwä wanhurscaxi tulle. O HErra cunle minun rucouxeni ia huutoni sinun pyhän Sanas tähden/armahda sinuas minũ päälleni sinun laupiudes tähden/ pyhi minun syndini pois sinun suuren hywydes tähden / ole minulle armollinen sinun pyhän nimes tähden/ ia anexi anna caicki minun syndini/Sinun rackan Poicas Jesuxen Christuxen meidän HErram/ Wapahtaiam ja Lunastaiam tähden joca ynnä sinun cansas elä ia hallidze ijancaickisest/A.

KOsinä waiwainen syndinen Jhminen/ joca synnis sekä siinyt että syndynyt olen/ ia wielä siitteki/ caickena minun elinaicanani syndistä elämätä pitänyt olen/ tunnustan caikesta sydämestäni/ sinun edesäs/ O caickiwaldias ijancaickinen Jumala/ minun

racas taiwalinen Jsän / etten minä ole sinua racastanut ylidzen caickia cappalita/ engä minun lähimmäistän/ nijncuin idziäni. Minä olen / sen pahembi / monella muoto rickonut sinua/ja sinun pyhiä käskyisanoias wastä/ sekä aiatoxilla/sanoilla ja töillä. Ja tiedän idzeni sentähden ansainen Helwetin ja ijancaickisen cadotuxen/ jos sinun pidäis minua nijn duomidzeman/ cuin sinun cowa oikeudes waati/ ja minun syndini ansaitzet owat. Muttanyt sinä racas taiwalinen Jsä olet luwannut/ettäs tahdot armon ja laupiuden tehdä/ caickein waiwaisten syndisten cansa/ jotca heitäns parandawat / ja wahwas vscos sinun käsittämättömän laupiudes tygö pakenewat/ nijlle tahdot sinä armollinen olla / ehkä cuinga he sinua wastan rickonet owat / ja ett ikänäns enä heidän syndiäns soima. Sichen minä waiwainen sydinen myös idzeni luotan/ ja rucoilen turwallisest / että sinä sen sinun lupauxes jälken/ olisit minulle armolinen ja laupias ja caicki minun syndini andexi andaisit/ sinun pyhän Nimes kijtoxexi cunniaxi/ Amen.

LAupias Junala ja taiwalinen Jsä/ jonga

gä laupiudella ei yhten loppua ole/ sinä joca olet kärsiwäinen/ pitkämielinen/ ja caicki-pahat tegot/ricoxet ja syñit suuresi armostasandexi annat. Me olemma / sen pahembi/ tehnet syndiä meidän Jsäim cansa/ me olemma wäkrin tehnet/ ollet Jumalattomat ja sinun mieles rickonet. Sinulle ainoalle olemma me syndiä tehnet/ja sinun edesäs pahoin tehnet: Mutta älä muistele meidän endisiä pahoia tecoiam / sillä me olemma sangen wiheliäisexi joutunet.

Auta meitä Jumala meidän Wapahtajam/ sinun nimes cunnian tähden/ wapahda meitä ja anna meille caicki meidän syndim andexi/ ja anna meille sinun Pyhän Hengen armo/ parata meidän syndistä elämätäm/ Sinun Poicas JEsuxen Christuxen meidän HErran cautta/ Amen.

OHurscas JEsu/ O racas JEsu/ O JEsu Neidzen Marian Poica/ täynäns armo ja totutta/ O makia JEsu/ armahda sinuas meidän päällem/ sinun suurē laupiudes tähden / O sinä rackain HErra JEsu/ minä rucoilē sinua sinun Pyhän weres cautta jon-

ga sinä ristin hirsipuun pällä meidän waiwaisten synnisten edestäm wuodatit/ettäs minun syndini andexi andaisit/ ja caiken wäryden minustapois ottaisit. O racas HErra Jesu/ joca minun loit/ja sinun callilla werelläs lunastit/älä aña minun huckua ja cadotetuxi tulla. O hywä JEsu/ älä minun pahudeni aña minua turmella. Tunnusta mikä sinun omas ombi minusa / ja ota pois minusta caicki ne/ jotka et sinä ole minun luonut. O laupias Jesu/armahda minun päälleni/nijn cauwan cuin armon aica käsis on/ älä minua aña häpiän alla tulla/sinun cowä ja oikian duomios edes. Ja waicka minä sinun oikeudes jälken/ ja minun rascasten syndeini tähden/olen ijancaickisen cadotuxen ansainnut/nijn cuitengin tyckän minä minuni nöyrällä yställyxellani/ sen sinun cowan oikeudes edestä/ sinun sanomattoman armos ja tutkistelemattoman laupiudes ala/toiwoden/että sinä nijncuin hywä ja armollinen Isä minun päälleni armahdat: Sillä mitäs sijtä hyödyt/ että minä hueun/ ja mitä sinun sijtä hywä on/ että minä heitetän ijancaickisen cadotuxen Helwetin tulen. O

HEr-

HERra ei ne cuolet sinua kijtä/ eikä yxikän joca helwettin on allas meñyt. Sentähden/ O laupias Jesu armahda sinuas minũ waiwaisen syndisen päälleni/ O makia Jesu neidzestä Mariasta syndynyt/ wapahda minua. O laupias Jesu/ ristinnaulittu meidän edestäm/ ole minulle waiwaisella syndiselle armollinen/ ja otaminuä sinun walittuin ystäwittes secan. O JEsu caickein nijden Wapahtaia/ jotca päälles luottawat / armada sinuas minun päälleni/ ja anna minun syndini andexi/ O JEsu Neidzen Marian Poica/ anna minulle sinun armostas wijsaus / rackans/ puhtaus nöyryys/ ja caickinaisis wastoin kaynnisis ja waiwois kärsimys/ että minä sinus wahwana pysyisin/ sinua racastaisin/ sinusta kerscaitzisin ja iloidzisin/ sekä täällä/ että taiwas ijancaickisest/ Amen.

O Sinä caickein armollisin/ HErra JEsu Christe/ armahda sinuas minun waiwaisen syndisen päälleni/ ja cadzata minun puoleni sinun laupeilla silmillä s/ nijncuins Petarin puoleen Salisa cadzatit/ cosca hän sinun kieldänyt oli/ ja nijncuins cadzoit syndisen

waimō puoleen/pōydän tykönä olleſas Phariſeuxen huoneſa: Ja ryöwärin puoleen riſtin hirſipuun päällä. Ja anna minulle ſinun caickein pyhimmän armos cautta/ että minä Petarin canſa/minun ſyndiäni itkiſin/ſyndiſen waimon canſa/ſinua täydelliſeſt racaſtaiſin/ja ryöwärin canſa/ ſinun pyhiä caſwoias taiwais tjancaickiſeſi cadzeliſin/ Amen.

Manaſſen Rucous.

HERra Caickiwaldias/ meidän Iſäin/ Abrahamin/ Iſachin ja Jacobin/ ja heidän wanhurſcan ſiemenens Jumala/ joca taiwan ja maan/ ja caicki mitä nijſä on/ tehnyt olet. Ja olet meren kynnittänyt kyſkylläs/ ja ſywyden [illegible] ſinun hirmuiſen ja cuuluiſan Nimes cunniaxi / että jocainen hämmäſtyis ſinun edeſäs/ ja pelkäis ſinun ſuurta waimas: Sillä ſinun wihas on sangen raſcas / jolla ſinä vhcat ſyndiſitä/ mutta ſe laupius/ jonga ſinä lupat/on määrätöin ja tutkimatoin. Sillä ſinä HERra caikein corkein coco maan pyörin päällä/ olet kärſiwäinen ja sangen armolinen / ja et mielelläs ihmiſiä rangaiſe / ja olet ſinun hywydeſtäs luwannut catumuxen ſyndein anderi saamiſexi. Mutta että ſinä olet wanhurſcaſten Jumala/ nijn et ſinä ole pannut catumuſta wanhurſcalle Abrahamille/ Iſachille ja Jacobille / jotca ei ſinua waſtan ſyndiä tehnet: Mutta minä olen

ſyn-

ſyndiä tehnyt ja minu ſyndiäni on enämbi cuinſanda mereſä / jolla minä ole ſinun wihaan ehoittanut. Sentähden notkiſtan minä nyt minun ſydämeni polwet / ja rucuilen HErra ſinulda armo / Ah HErra minä olen syndiä tehnyt / toſin minä ole ſyndiä tehnyt / ja ſinä tunnet minun pahat teconi / minä rucoilen ja pargun / anna minulle candexi / O HErra andexi annaminulle / älä anna minua minun synniſäni huckua ja älä anna rangaiſtuſta tjancaickiſeſta minun päällöni olla: Waan auta minua epäkelwotoinda ſinun ſuuren laupiudes tähden / nijn minä caickena minun elinaicanani ſinua kijtän: Sillä ſinua kijttäwät caicki taiwan sotajoucko / ja ſinua pitä yliſtettämän ilman lackamat tjancaickiſeſt / Amen.

Rucous Kipin jälken.

O Caickiwaldias tjancaickinen Jumala / ja laupias Jſä / minä kijtän ſinua ſinun ſuuren armos ja laupiudeſt edeſt / ettäs minu köyhän ſyndiſen olet jällens armois ottanut / ja minun ſyndini armoliſeſt andexi andanut / nijn rucoilen minä ſinua caikeſt ſydämeſt / ettäs minun täſä ſinun armoſas annaiſit aina pyſywäiſen olla / ja anna minulle ſinun Pyhä Henges / että minä tämän ſyndein andexi ſaamiſen / jonga minä nyt ſaanut olen / wahwaſt yſcoiſin / ja ſillä minuani lohdutaiſin / ſekä nyt

että caickena minun elinaicanani/ caickes murhes/ tuscas ja waſtoin käymiſes/ ja wÿmein täſtä mailmaſt lähteiſäni. Anna myös armoias/ että minä täſtedes ſyndiä wältäiſin ja cartaiſin/ nÿn etten minä ſillen enämbi ſyndiätekis; Mutta aina ſitä waſtan oliſin/ ja coco minun elämäni ſinun tahtos jälken käyttäiſin/ Sinun rackan Poicas JEſuxen Chriſtuxen cautta/ Amen.

Että me Vſcoſa pyſywäiſet oliſim.

O Rackain HErra JEſu Chriſte ſinä vſolinen auttaia/ että meidän rucouxem armolliſeſt olet cuula luwannut/ nÿn rucoilen minä ſinua caikeſt ſydämeſt/ liſä ja wahwiſta minun heicko vſcon/ älä minun anna epäilewäiſen olla/ coſca ſinun Nimees ja pyhä Sanas wainotan: Mutta jos ſe heickoudeſt tapahduis/ nÿn cadzata armoliſeſt/ minun puoleni/ nÿn cuins laupeilla ſilmilläs petäringin puoleen cadzatit/ ja lahjoita minulle totinen ja nöyrä catumus minun ſyndieni tähden/ älä ſalli että minä ſinuſta luowun/ waan ota minua weljeres ja canſ-periſex ſinun waldacundas. O HErra JEſu Chriſte lähetä minulle ſinun pyhä Henges/ joca minua minun ſydämeſäni operais/ nÿncuin ſinun pyhän Äitis Neidzyen Marien cansa tapahdui/ joca ſen cautta vſcos wahwiſteruxi tuli. Suo minulle pyhän Hen-

ges

ges cautta armos/nijncuins hän ellengin ja caikille muille walituilles suonut olet/ että minä yhden oikian Christillisen uscon cautta/ nijn lujast sinun canssas yhdistetyxi tulisin/ että minä perkelen woiman jamal malisen cunnian/ hecuman ja turhuden/ nijn myös caickinaisen mailmalisen häpiän ja wastoinkäymisen hyliäisiu ja ylöncadzoisin/ ja täsä mailmas minunni ainoastans sinun pyhän tahtos jälken käyttäisin ja eläisin/ Amen.

Rucous ennen Saarna.

O Caickiwaldias ijancaickinen Jumala ja laupias Isä/ että caicki meidän autuuden sijnä on/ että me oikein ymmärräisim sinun Sanas/ Nijn minä rucoilen sinua nöyräst että minun sydämeni olis caickinaisest surust ja menost wapa/ caikella ahkerudella/ oikias uscos sinun pyhiä sanoias cuuleman ja käsittämän/ että minäsen cautta sinun pyhän tahtos/ ymmäriisin/ ja sitä uscolliest seuraisin/ sinulle HErra Jumala kijtoxexi ja cunniaxi/ ja minulle uscon wahwistoxexi ja elämän paranoxexi/ nijn että minä sinun pyhän armos cautta olisin yxi hywä maa/ johon sinun jumalinen siemenes langeis/ juurruis/ caswais ja kärsimises hedelmän tuottais/ siehen ijancaickisen elämän/ JEsuxen Christuxen sinun poicas cautta/ Amen.

Rucous Saarnan jälken.

O Caickiwaldias HErra/ armolinen Isä/ me kijtäm sinua/ sinun rackan poicas JEsu-

xen Christuxen meidän HERran cautta/ että meille waiwaiſille ſinun pyhän Sanas nyt armoliſeſt ilmoitetta ja opetetta annoit; Me rucoilemma ſinua/ anna meille ſinun pyhä Hengés meidän ſydämitäm walaiſeman/ että me tämän ſinun Sanas cautta / ſinun armolliſen tahtos ja hywydes tundeman oppiſim/ ſitä myös alati ajatteliſimſen vſcoiſim ja ſenjälken meidän elämän käyttäiſim. Auta ja eſtä/ ettei ſe ruma hengi piru / mailma ja meidän oma liham / meitä epäuſcon / häpiän / ſynnin ja muiden pahain juonden cautta/ ſiitä eroitais/ mutta että me aina ſijnä ſanas ja oikias vſcos loppun aſti wahwana pyſyiſimme / että me tiancaickiſeſt autuaxi tuliſimme / Sinun rackan poicas JEſuxen Christuxen tähden/Amen.

Rucouxet Jumalan pöydälle mennes.

OHERra JEſu Chriſte/joca riſtin päälle/meidän ſyndein tähden/ pyhän ruumis naulitta / ja callin weres wuodatta annoit/ ia ſiitte ſinun catkeran piinas wahwaxi muiſtoxi / ſen ſinun ruumis ja weres/pyhäs ehtoliſes jaetta käſkit/ me waiwaiſet ſyndiſet/ iotca nyt ſyndein anderi ſaamiſen tähden ainoimme ſinun Ehtolliſelles käydä/ rucoilem ſinua caikeſt ſydämmeſt/ anna meidän ſinun

ruumis/ ja weres/ oikias yscos nautita/ että me sinun pijnas woimasta ja cuolemas anfiosta osallisexi tulisim/ ja ijancaickisen elämän perisim/ Amen.

OHERra JEsu CHriste/ sinun totinen ruumijs/ joca minun edestäni catkeran cuoleman on kärsiuyt/ sinun myös pyhä/ callis ja wiatoin weres/ jolla minä jällens ostettu ja lunastettu olen/ joca myös minun edestäni/ ja caickein minun syndeini puhdistuxexi wuodatettu on/ se minua nyt rawitcon/ elättäkön/ warielcon/ caickein syndein andexi sammisen jacacon/ ja ijancaickiseen elämän wiekön Amen.

OHErra JEsu Christe/ Jsän Jumalan ijancaickinen sana/ mailman wapahtaia totinen Jumala ja Jhminen wapahda meitä sinun pyhä ruumijs ja weres cautta/ caikista meidän syneistäm/ ja auta että me aina sinun pyhän tahtos täyttäisim/ ja en ikänäns sinusta luowuis/ Amen.

Kijtoxet ja Ruconxet HErran Ehtolisen jälken.

NYn kijtän sinua HErra JEsu Chriſte/

ste sinun suuren ja sanomattoman rackaudes tähden / että ihmisen sikiän sinun pyhän cuolemas cautta armollisest lunastit / mine rucoilen sinua nöyrästi / anta minua / ettei sinun callis weres minun waiwaisen syndisen tähden turhan olis wuodatettu / mutta että minun sieluni pyhällä ruummillas rawidzisit / ja minun hengeni sinun werellas wirwotaisit / että mine sinun tunnosas / yscosa rackaudes / pelgos ja Jumalises elämäs päiwäpäiwälde caswaisin / lisännyisin / ja enänisin / ia nijn aina yxi jäsen sinun Christilises Seuracunnasas olisin / Amen.

OHERra / yhdistä minua sinun cansas / nijncuins luwanut olet / ia sinun ruumis ja weres cautta / jotca mine nyt nautidzin / ole minussa woimalinen / saata minun caicki hywät halut ia aiatoxet / cunnialiset puhet ja tawat. Ole myös sinun Sanallos Sacramäntillas ja hengellas nijn minun tykönäni / että mine ijancaickisest sinun tykönäs pysyisin / enga ikänäns sinusta eriäis / Amen.

OHErra JEsu Christe / anna meidän se puhtalla sydämmellä pitä / cuin me nyt

sinul-

snullam nautinnet ja ottanet olemma/ että sinun ruumijs ja weres olis meille ijancaickisexi autudexi ja awuxi/ Amen.

O HErra/tartucon se ruumis/jonga minä nyt nautidzin/ja se weri/ jonga minä nyt join/ minun sydämeni ja omantundoni/ ia laina/ettei siehen iäis yhtäkän synnin pilckua eikä saastaisutta / johonga sinun ruumis ia weres owat tullet/ Amen.

Vscosa exywäisten edestä.

O Laupias Jumala ja armolinen Isä/me rucoilemma sinua caikest sydämesi/ettäs armolisest caickia nijtä auttaisit/ jotca vscosta pois langennet/ eli sijtä Christillisest opist jollakimmuoto erhettynet owat/ että hewalaistuxi tulisit/ oikian tien jällens osaisit/ ja halun sinun ijancaickisen ja yxikertaisen totudes perän saisit/ ja sijtte ynnä meidän ja caickein walituin cansa haman loppun asti wahwana pysyisit/ Sinun rackan poicas JESuxen CHristuxen meidän HErran cautta/Amen.

Heiko vscoisten edestä.

O Minun caickein rackain HERrani ja Wapahtaiani JEsu CHriste joca yxinäns sinun jumalisella woimallas kärmen pään musertanut olet/ perkelen waldacunnan särkenyt ja woittanut/ me rucoilemma sinua / ettäs meitä

köy-

köyhiä heikowscoisita ihmisitä sen cawanlan ja cauhian Perkelen / ja hänen jäsenittens wiha / julmutta ja waino wastan / jolla hän meitä sinun pyhistä sanoistas pelättä ja eroitta pyytä / armolisest warielisit ja autaisit / nijn että me sinun pyhisä sanoisas haman lopun asti / pelkämät / wastoin caickia Helwetin porteia / totises ja oikias opis / nijn myös Christilises opis wahwana pysyisim / ja seisowaiset olisim / Amen.

Murheliisten ja waiwalloisten edestä.

CAickiwaldias Jsä hancaickinen Jumala / murheliisten lohdutos / suruliisten ilo ja heickoin wäkewys / anna tulla sinun etees caikein nijden rucouxet / jotca murheisans / waiwoisans ja tustisans sinun tygös huocawat / huntawat / että he nijsä heidän tustisans ja wastoinkäymisäns sinulda soisit awun / ja sijtä sitte sydämmestäns iloidzisit ja sinua hancaickesest kyttäisit / Sinun rackan poicas JEsuxen Christuxen meidän HErran cautta / Amen.

Perkelen kiusausta wastan.

OSinä rackain HErra JEsu Christe Caickiwaldian Jumala ainoa poica / joca meidän caickein lunastaia ja wapataia olet / me rucoilemma sinua nöyräst / tämän wiheliäisen ihmisen tähden / joca sinun ja caickein meidän wihamieheldän Perkeleld cowin waiwatan: Cadzo sijs armolisest hänen suurta waiwans ja cuule meidän rucouxem / tee hänen waiwal-

loinen

loinen tilans paremaxi/ wahwista ja lohduta händä täsä suues kiusauxes / ällä händä hänen tuscasans ylönanna/ waan paremmin opeta händä täsä hänen taitamattomudesans / wahwista händä totisen vscoon sinun päälles/ warjele händä täsä hänen tyhmydesäns / ettei hän sywemmälle syndin langeis. Anna hänellen totinen parannos sinun pyhän weräs cauta/ja sinun pyhän cuolemas cautta saata händä autuaxi; auta myös että hän kärsiwälliseſt tätä risti kärseis/ cuins hänen päällens olet tullasallinut ja että hän tästä armolliseſt auteturi tulis/ sinulle kyttoxexi/ ylistöxexi ja cunniaxi/ sekä sinun Jsälles ja pyhälle Hengelle/ nyt ja ijancaickiseſt/ Amen.

Pyhän Hengen waicutoxen edest.

CAickiwaldias ja armolinen Jsä/ auta ettei minun vscon ole cuollut ja hedelmätöin/ waan eläwäinen ja waicuttawainen/ sijtä rackaudest cuin minulla caickin sinun käskyhis on/ tehden tätä Christilliſes cuuliaisudes ja Jumaliſes elämäs: wahwista ja enännä/ O racas Jsä/ se hywys cuins minus alcanut olet / älä minua sinun coswois edest poisheitä / älä myös pyhä Henges minulda poisota / walaise ja hallidze minua pyhällä Hengelläs sinun suuren laupiudes tehden/ anna minulle sinun poicas JEsuxen Christuxen ansion ja maxon tähden catuwainen sydän/ prijscota se JEsuxen Christuxen callilla werellä ja täytä pyhällä Hengellä/

gellä/vscolla/ rackaudella/ ja caickinaisella hywällä aicoimisella/ Amen.

Häwän Omantunnon edestä.

ORacas taiwalinen Isä että minä caickena minun elinaicanani sinun turwan/ ja sinun pyhänimes rucoilla tahdon/ nijn hallidze minun Omatundoni/ että minä sen aina caikest wäärydest puhdasna pidäisin/ ja jos se inhimillisest heickoudest saastutetuxi tulis/ nijn auta armolisest/ että se oikian ja wilpittömän catumuxen cautta lewollisex jouduis/ Sinun poicas JESuxen Christuxen meidän HERran cautta/ Amen.

Hywän lopun ja autualisen eron edestä tästä mailmasta.

OSuloinen ja armolinen HERra JESV Christe/ sinun Isäs cunnian walkeus ja wanhurscauden Auringo/ joca minun waiwaisen syndisen tähden olet häpiälisen cuolemaan sinus andanut/ ja mailman lunastuxen tähden Henges ristin päällä Isäs käsijn annoit/ laina minullen armos/ että minä aina aiatella/ muistella/ ja minun sydämesäni pitä taidaisin sinun catkeran pijnas ja cowan cuolemas/ nijn että minä sen caltaisen aiatoxen cautta cuolisin jocapäiwä/ ja luowuisin caikista synneistä/ lihan himoista ja pahoista tawoista; Ja cosa minun wijmeinen aican tule/ ja minun tääldä pitä eriämä/ että minä silloin wahwast taidaisin minun; luotta sinun ja sinun armos päällen/ ja

nijn

nijn sinun cansas paradijsin iloon ja riemuun käydä. O HErra Christe ole minun apuni ja turwani minun wijmeisellä hetkelläni / ehdi minun auxeni cosca minun tästä mailmast pitä eriämän. Wariele minua caikilda minun wihamiehildäni / wapahda minua cuoleman hädästä / lohduta ja wahwista minua / ota minua / sinun armos sekä nyt ja aina / mutta lijatengin coscan Hengen haucutoxes olen. O HERra JEsu Christe / anna minullen se armo / että siñun wijmeinen sanas ristin päällä / olis myös minun wijmeinen sanani täsä mailmas / että minä nijncuin sinäkin tästä mailmasta eriäisin ja sanoisin: Isä / sinun käsis / huomas ja haldus annan minä minun Hengeni / sillä sinä HERra totinen Jumala olet minun wapahtanut ja lunastanut. Ja cosca minun kielen ei sillen puhua taida / nijn cuule minun huocauxen ja sydämeni halu / O makia JESu älä minulda näitä kiellä sinun catkeran pijnas ja cowan cuolemas tähden / Amen.

Rucous nijden edestä jotca Hengen haucutoxes owat.

O Caickiwaldias ja laupias Isä / sinä joca meitä elämäs ja cuolemas warielet ja ylös pidät / me rucoilemma sinua / ettäs laupialisilla silmilläs tämän meidän sairan welien (sisaren) puolen cadzoisit / ja händä ruumin ja sielun puolest auttaisit / caicki myös hänen syndins hänelle andexi audaisit Ota sinun rackan poicas Jesuxen

ren Christuxen wiattoman cuoleman vhrihänen pahaintecoins ja syndeins maxoxi: Sillä hän on hänen nimens castettu/ ja hänen werelläns pesty japuhdistettu/ auta händä hänen surusans ia taudisans; Lyhennä hänen kipus ja sairaudens/ wahwista händä omantunnon rascaudes ja waiwas/ ja caickiasen pahan wihollisen kiusauxia wastã/ että hän miehullisest voitos soteis/ ja woitta taidais. Suo hänelle tästä mailmasta autualinen ero ja lähdendö/ läheta sinun pyhät Engelis händä stehen tiancaickisen elämän johdattaman/ ja sinun walituin Seuracundaas/ tiancaickisen ilon ja riemuun/ meidän HErran/ sinun rackan poicas JEsuxen Christuxen catkeran kärsimisen/ kiwun ja cuoleman/ nijn myös ansion ia maxon tähden/ Amen.

Wijmeisest duomiost.

O HErra JEsu Christe Cuningasten Cuningas ja Herrain HErra/ jonga käten Isäs on audanut wallan caickia ihmisiä hallita/ ja on asettanut caiken mailman duomarixi/ sinä joca sinun sanas peräst tahdot tulla suures Herrandes ja cunnias/ caikella taiwallisella sotawäellä wijmeisnä päiwänä/ tekemän loppua tälle mailmalle/ ja duomidzeman eläwitä ja cuolleita/ ja hywät pahoista erittämän/ Minä rucoilen sinua sydämestäni sangen nöyräst ettäs ennen tästä mailmas cosca wielä armon aika käsis on/ caicki minun syndini anderi andaisit/ ja Isäs minun canfani sowitaisit/ että minä sen

cowan duomion wältaiſin cuin Jumalattomat duomitan: Mengät pois te kiroitut häncaickiſen tuleen. Ja että minä caickein vſcolliſten canſa ſinün oikialle puolelles aſetettaiſin/. ja ſen ſuloiſen duomion ja änen cuuliſin: Tulcat tänne minun Iſäni ſiunatut/omiſtaman ſe waldacunda/cuin teille jo mailman alguſta walmiſtettu on. O HErra/aſeta ſinun armos ja wiattomudes/minun ſyndin ja ſinun oikeudes wälille/ ja ſaata minua Iſäs waldacundaan/ joca on meidän oikia luwattu Iſänmme maa/jonga me ſinun cuolemas cautta periä ſaama/Amen.

Rauhan edeſtä.

OCaickiwaldias Iſä/ häncaickinen Jumala/ cunnian Cuningas ja taiwan ja maan Herra/joca ſinun Henges cautta caicki hallidzet/ jolda myös hywät ajatuxet/ pyhät himot/ ſoweliat neuwot ja wanhurſcat työt tulewat/ſinä aſetat ja toimitat caicki hywin/ſinä olet rauhan Jumalan/jolda yximielisyys/rauha ja ſowindo tule; me rucoilemma ſinua JEſuxen Chriſtuxen meidän HErran cautta/ anna ſinun palwelioilles ja lapſilles ſe rauha/ jota ei mailma heille anda taida/ että meidän ſydämem ſinun käſkyes ala annetut oliſit/ ja ſärje caicki wiholliſten neuwot/ että me ſinun warieluxes alla rauhalliſeſt

ja lewolliset eläisimme Sinun rackan Pojcas JESuxen Christuxen meidän HErran cautta/ Amen.

Esiwallan edestä.

OLampias taiwallinen Jsä/ionga käsis caicki mailmalinen woima ia Esiwalda on/ iongas idze säännyt ja asettanut olet/ pahoille rangaistuxexi ja hywille turwaxi/ ionga käsis laki/ ia oikius/ ja caicki maacunnat owat. Me rucoilemma sinua/ ettäs armollisest cadzoisit caickein Herrain/ Cuningasten ja päämiesten puoleen/ erinomaisest meidän maamme haldian ia Cuningan puolen/ ja hänen Neuwonan daittens ja Käskyläistens puoleen; Nijn myös caickein muiden puolen/ jotca lailisexi Esiwallaxi asetetut owat/ että he mailmallisen miecan/ cuin heille andanut olet/ oikein candaisit/ ia sitä piteliset/ oikeuden wahwistaisit/ ia caiken wääryden alas polkisit ja tyhjäxi tekisit. Wariele ia walaise heitä woimallas/ ja wahwista heitä sinun Nimes cuuiaxi. Älä heidän anna sinun terwellistä sanas wainota/ mutta että he caikest sydämest sitä racastaisit/ ja lackamat sijnä wahwana pysyisit.

Anna

Anna heille/ laupias HErra/ wiſſans ia ymmärrys/ että he rauhalliſeſt totudheſia oikeudes/ nijncuin ſinulle kelwolinen olis/ alamaiſians hallidziſit ia warieliſit: Sillä ſinä olet ylimmäinen ja oikia duomari/ jonga duomio ja laki oma on/ ſuo ſiis heille armos/ että ſinun pyhä Nimes heidän cauttas nyt ia iancaickiſeſt pyhitettäiſin ja cunnioitetaiſin./ A.

Eſiwallan Rucous.

OMinun Iſäni Jumala/ ja caiken laupiuden HErra/ ſinä joca caicki ſanallas tehnyt/ ja ihmiſen ſinun wiſſaudellas walmiſtanut olet/ että hän hallidze caicki luondo cappalet/ jotca ſinulda luodut owat/ Että hän mailma hallidzis cunnialla ia wanhurſcaudella. Anna minulla wiſſautta/ joca on joca paicas ſinun iſtuimes ymbärillä/ ia älä hylkä minua ſinun laſtes seaſt: Sillä minä olen ſinun palwelias/ ja ſinun pijcas Poica/ heicko ihminen/ joca ei cauwan elä/ iolla on wähä ymmärryſt ſinun laiſas ja oikeudeſas. Ja jos jocuwielä ihmiſten lapſiſt olis täydellinen nijn ei hän mitän maxa/ jo ſei hänellä ole ſitä wiiſautta joca ſinulda tule/ lähetä ſiis händä

alas

alas sinun pyhästä taiwastas / ja sinun cunnias istuimelda / lähetä händä / että hän olis minun tykönäni / ja työtä tekis minun cansani / että minä ymmärräisin / mikä sinulle otollinen on / sillä hän tietä caicki / ja ymmärtä sen: Ja anna hänen talutta minua minun töisäni toimelliseſt / ja wariella minua hänen woimasans. Nijn minun työni tulewat sinulle otolliseri / ja nijn minä duomidzen sinun Canssas oikein / Amen.

Alammaisten Rucous.

CAickiwaldias ijancaickinen Jumala meidän HERRan JEsuxen Christuxen Jsä / me rucoilemma sinua sen saman sinun rackan poicas tähden / ettäs armolliseſt meidän maacunnasam ja Caupungeisam rauhallisen / Christillisen ja onnellisen hallituxen lainaisit / wariele / laupias Jumala / meidän Christiliſtä Esiwaldam / ja hallidze händä pyhällä Hengelläs / että hänen elämäns ja hallitoxens / sinulle ylistöxexi / idze hänellens ja meille köyhille Alammaisille rauhaxi ja lewolliſudexi olis / että hän myös Christilliseſt / sydämmeſt ja mieleſt / Jumalan cunniata / Christilliſtä oppia ja harjoicusta waimasans pidäis jatoimitais / Amen.

Alammaisten edestä.

LAupias ja armolinen HERRa / sinä joca olet

rauhan

rauhan Jumala/ anna caickein Christilliſten a-lammaiſten Eſiwallallens/ caickiſa cuin ſinulle kelwolinen olis/ cuuliaiſet olla/händä cunnioitta ja häneſt ſuotuiſeſt ajatella ja puhua/ ja että he mielelläns hänelle andaiſit/ mitä he welcapäät owat/ että me ſitte caicki ſinua rauhas ja ſowinnos palweliſim. Wariele heitä/ O Rauhan Jumala/ catumattomudeſt/ erheryriſtä ja Eriſeuroiſta/ joihin cowacorwaiſus/ Ewangeliumin warion alla/ yhteiſexi rangaiſtoxexi tullut on. O laupiuden Iſä/ lohduturen Jumala ja racaſten ſydänden walaiſia/ liſä heille kärſiwäliſyttä/ ja wapahda heitä ſinun pyhän Nimes cunnian tähden/ Amen.

Taloin/ ia sinä asuwaisten edestä.

COule meitä pyhä HErra/ Caickiwaldias Iſä ijancaickinen Jumala/ ja läheterä taiwaſta ſinun pyhä Engelis/ joca kätkis/ ſuoielis/ warielis/ holhois ja hallidzis caickia cuin täſä huones owat ja maias asuwat/ Sinun poicas JEſuxen Chriſtuxen cautta/ Amen.

KIdzittele HERra laupias Jumala armos canſa tämä maia/ ja caicki wiholiſen wäkyköxet häneſtä cauwas aia/ ja ſinun pyhät Engelis meidän canſam aino olcon/ jotca meitä täſä asuwaiſia rauhaſa kätkekön/ ſinun myös ſiunauxes meidän päällem alati tulcon/ ſinun rackan poicas/ etc.

Puhtan elämän ia hywän Awioſäätyn edestä.

HERRa Caickiwaldias Jumala/ sinä joca idzekin puhdas sinun olemisesas olet/ ja puhdast elämätä tahdot/ minä rucoilen sinua/ luo minus puhdas sydän ja wariele minua pahasta himosta. O Isä Jumala/ minun elämäni HErra/ anna että minä minun ajatoxeni lannidzisin / ja minun sydämeni sinun sanallas oijennaisin/ wariele minua hecumaliseste cadzannost ja paholista himoista/ älä salli minua hecuman eli huoruten joutua/ waan wariele minua caickinaisista häpiälisistä menoista. Auta etten minä tulis pahain seuran/ ja nijldä sijtte wietelläisin. Wariele minua ylpeydest/ laiscudest ja caickinaisest turhudest/ nijn cuin perkelen wercoista ja pauloista. Wielä rucoilen minä sinua/ että cosckas minua Awioskäskyn cudzua tahdot/ nijn lahjoita minulle armolisest hywä puolisa/ jonga cansa minä ilman estetä sinun pelgosas/ rauhas ja rackaudes / eläisin saisin ja caswatasin sinä lapsia/ sinuile cunniaxi/ minulle ja minun puolisallen iloxi ja awuxi. HERRa/ sinun päälles minä tässä asias luotan / nijncuin caiken minun elinaicananakin hallidze minua minun ikäpäiwinäni pyhällä Hengelläs ja anna minulle armos caikissa cuin minä sinun tahdostas eteni otan/ JEsuxen Christuxen sinun poicas cautta/ Amen.

Wanhimbain Rucous.

MInä kijtän sinua minun taiwalinen Isäni / että sinun epäkelwottonan sinun wircas cunniaan asettanut olet/ että minä wan-

him-

himmaxi cudzurtan / sinä olet andanut minulle puolisan ja lapsia / eodon / tartanon ja tarpelisen elatuxen : Caicki nämät olet sinä hywä Jumala minulle andanet / jöinenga tähden sinulle olecon kijtos ja ylistös ijancaickisest. Ne minä annan sinun käsijs huomas ja haldus / ja rucoilen JEsuxen Christuxen sinun rackan poicas cautta ettäs armollisest nijtä caickia sinun jumaludes woimalla hallidzisit / ole minun puolisan / auttaia / minun lasten holhoja ja opettaia : O Jumalasuo että he ensist ja ennen caickia sinun pelgosas caswatettaisin / ja sitte saisit wijsauden ja ymmäryxen / ja tulisit kelwolisexi johongun palwelusteen ja wircaan / johons heitä tästedes cudzua tahdot / ja että he sijtte sinun armostas nijn heidän wircans työt omalla hywällä tunnolla tekisit / että sinulle tulis kijtoxeri ja cunniaxi / heidän lähimmäisellens hywäxi / awuxi ja tarpexi ; Wielä rucoilen sinua racas Jsä / ole coco minun taloin warielia ja holhoia ; O Jumala / enule näitä caickia armolisest / JEsuxen Christuxen cautta / Amen.

Lasten Rucous.

HERra Jumala taiwalinen Jsä me rucoilemma sinua / JEsuxen Christuxen sinun rackan Poicas cautta / suo meille sinun pyhä armos / että me oikias Vscos / hywäs harjoituxes ia opis alati wahwistuisimme / ia että sinä meitä / meidän Wanhimbam ia E-

ſiwaldam caikiſta ſynneiſtä/ onnettomudeſta ja caickinaiſeſt pahaſt/ tukea ia wariella tahdoiſit/ Amen.

Perhen wanhembain Rucous.

OHERra Jumala taiwalinen Iſä/ſinä olet meidän elämäm/ſinä annoit meille sielun ia ruumin/ eodon ja cartanon/ caicki mitä meillä on/olet ſinä meillä andanut/ſinulda me ne olemma ſaanet/ aſeta ja toimita/ O HErra Jumala meidän taiwalinen Iſäm/ caickiaſiat meidän taloiſam/wiraſam ja cakis meidän töiſäm/ hywin ia ſinun pyhän mieles ja Jumaliſen tahdos jälken/ idze ſinulles kijtoxexi cunniaxi / ja monelle ihmiſelle hywäxi ia tarpexi: Sillä ſinun me meitäm turwam/ älä ſijs meitä ikänäns ylönanna, Sinun ſuojeluxes ala me meidäm annan/ wanhemban/ puoliſä/lapſem ia perhem/eotom ja cartanon/ ia caicki mitä meillä on. Wariele meitä ſyniſt/ häpiäſt/tulipaloſt/ ſodaſt/ rijdoiſta ruttottaudiſta/ näliäſtä ia caickinaiſeſta muuſta pahaſta. Lähetä meidän tygöm ſinun pyhä Engelis/ joca meitä oikialle tielle johdatais ia talutais ia meitä caikis paicois ſeurais/ ettei me nitän puhuis/

puhuis / tekis eli ajattelis / cuin sinun pyhä mieldäs ja käskyäs wastan olis / mutta nijden jälken aina eläisim / jã sinua ijancaickisest kijtäisim ja cunnioittaisim / Amen.

Palcollisten Rucous.

LAupias Jumala racas taiwalinen Isä / sinä joca minun sinun Poicas JEsuxen Christ. pijnan ia cuoleman cautta / synnin oriudest ia Perkelen wallan alda armollisest pelastanut olet / ja olet myös minun cuoleman / Perkelen ja Helwetin herraxi tehnyt / minä rucoilen / anna minulle armos / etten minä täsä aiallises palweluxes / johons minun asettanut olet / cangia olis: En napisis sinun pyhä asetustas wastan / engä muiden ylömmäistä wirca cadetis / waan caikella cuuliaisudella tekisin mitä minun tehdä kesketän ja nijncuin sinä minun käskenyt olet / etten minä myös ajattellis minuni ainoastans ihmistä palwēlewani / mutta myös sinua. Lahioita minulle sowelias palwelus / josa minä ilman estetä sinun pyhä Sanas cuula ia oppia saisin. Anna armos että minä perhen wanhemmillen / en ainoastans hywille waan myös pahoille /

caikis mahdolliſis aſiois ſinun pyhä Sanas jälken / yrikertaiſudes / nijncuin Jumalalle idze / cuuliainen oliſin: Ei palwellen ainoaſtans näkywis oſcolliſeſt/mutta myös mualla / paidzi ylcocullaiſutta. Auta että minä aina oſcoliſex palweliax lyyttäiſin / caikiſa cuin minun käſiin oſcottu on: Anna minulle taito ja ymmärrys aina ahkeraſt minun iſändäni parasta cadzoa/ nijn että caicki hänen omans minun käſiſäni enämiſit; Suo että caicki cuin minä teen/ olis ſinulle otollinen/ja tullis ſinun pyhän Nimes yliſtöxexi/ perhenwan hemillen / hyödytöxexi ia idze minulleni cunniaxi / JEſuxen Chriſtuxen cautta/A.

Tarpelliſen ilman edeſtä.

EErra Jumala taiwalinen Iſä/joca olet luonnoſtas hywä ja armollinen/ ja lupaiſit ſinun Poicas cautta aina meitä muiſta/ caickinaiſes puutumiſes / tarpes ia hädes. Me rucoilemma ſinua/ älä meidän syndiäm ia pahatecoan muiſtele/mutta meidän ſuurta tarwettam ſinun ſanomattoman laupiudes tähden / ja anna meille nyt tarpellinen ſade (pouta) ia ſencaltainen ilma (ſää) cuin meil-

le

le waiwaisille tarwidzewille lapsilles cohtulinen olis/että me nijn sinun armollisen awus cautta meidän joca päiwäisen leipämme saisim / ja sinua sen edest ylistäisim / JEsuxen Christuxen sinun rackan Poicas cautta/ A.

Maan hedelmän edestä.

CAickinwaldias Jumala taiwallinen Isä/ joca sinun ijancaickisen jumalisen sanas cautta caicki luonut olet/ sinua me rucoilemma / että sen Sanas meidän HERran JEsuxen Christuxen meillen ilmoitaisit/ ja sen meidän sydämihin istutaisit että me hänen cauttans sinun armostas osallisexi tulisim / ja sinulda caickinaisen sielun ja ruumin tarpet saisim / me rucoilemma myös/ettäs hänen cauttans sinunaisit meitä/ meidän maan/ wainiom ja calaweten/ andain wilia sekä maasta että mereste runsast/ että me elon caickinaiset hedelmät/ pellosta/ nijtyista ja muista paicoista / joista me wilia pydämme / saisimma. Ja laina armollisest että me sencaltaiset sinun lahias ja andos cohtulisest / oikein ja sinun mieles rickomat nautidzisim/ idze meillem hywäxi/ lähimmäi-

ſen tarpexi ia ſinun pyhän Nimes cunniaxi/ JESuxen Chriſtuxen ſinun rackan Poicas meidän HErnan cautta/ Amen.

Tarpeliſen elatuxen edeſtä/ Salomonin Rucous.

OHERra/ cahta cappaletta minä ſinulda anon/ ettes minulda niitä kielläis ennen cuin minä cuolen. Epä Jumalan palwelus ia walhe olcon minuſta caucana/ köyhyttä ia rickautta älä minulle anna/ waan anna minun ſaada minun määrätty oſan rawinnoſt/ etten minä/ (jos minä ylön rawituxi tuliſin) kieldäis ſinua/ ja ſanois: Cuca on HErra? Eli jos minä ylön köyhäxi tuliſin/ waraſtais ia ſyndiä tekis Jumalan Nimee waſtan/ Amen.

Rucous ſuuren nälkän aican.

CAickiwaldias ijancaickinen Jumala/ racas taiwalinen Jſä/ me waiwaiſet ſyndiſet ihmiſet tunnuſtam/ meidän ſynneillämme anſainexi/ ettäs ſiunauxes/ andos ja meidän joca päiwäiſen leipäm/ meildä wähendänyt ja liki pois ottanut olet/ ja ſen ſiankirouxen/ cowan aian ia nälkän andanut. En me/ hywä ja armollinen Jſä/ cuitengan ſinuſta ſentähden luowu/ mutta ſitä nopemmin ſinun tygös pakenem/ ja rucoilem/ ettäs caicki meidän ſyndim/ ſinun rackas poi-

cas

cas cautta meille anderi andaisit/ tämän ansaitun rangaistuxen meildä armolisest pois ottaisit ja sinun armos ja siunauxes jällens meillen andaisit/ että me nijn sinun mieles jälken täsä ajallises elämäs rawitaisin / engä näliäs näännyis ja huckuis. Sinä Israelin gin lapset muinen ihmelisest corwes taiwallisella leiwällä ruokeit ja callion-wedellä juotit: Sinä myös prophetä Elian ja sen köyhän lesken poikinens/ wähillä jauhoilla ja öliyllä näliän aialla rawidzit. Sentähden mekin toiwom / ettes meitä köyhiä lapsias täsä hädäs ja näliäshyliä/ mutta sinu armostas wielätkin ruokit meitä/ ja anat meille jocapäiwäise leiwän ja caickinaiset ruumin tarpet. Mutta ennen caickia anna meille HErra/ Hengelinen leipä/ sinun pyhä Sanas / meidän sielum ruoca/ että me sitä aina saisim/ sen jälken elämän käyttäisim ja tekisim mitä sinulle otollinen olis. Auta myös meitä täsä cowudes ja waiwaisudes toinen toisem cuorma caudaman/ ja rackaudes toinen toistam kärsimän ja woiman peräst auttaman/ että sinun pyhä Nimes ennen caickia hancaickisest nijn hancaickisen kijtetäisin/ Amen.

Meidän ystäwittem edest.

O HErra Jumala / joca rackauden/ pyhän Hengen awun cautta/ wscollises sydämihin wnodatit / ja tahdot meitä toinen toistam sydämestäm racastaman / ja kestenäm ystäwät oleman/ me rucoilemma sinua caiwutta pyhän Henges cautta meidän kylmä ja cowasydämen:

rackauten/ ystäwyten ja sowindon/ caickein ihmisten canssa/ jotca sinun cuwas jälken luodut owat/ ja lysatengin jotca meille hywä suowat/ ja meidän ystäwäm tähän saacka ollet owat. Laina myös heille HERRa sielun ja ruumin terweys/ rauha ja onni heidän töissäns ja aiwoiturisans/ anna myös sinun armos heillen/ että he sinua caikella woimalla racastaisit/ ja täydellä rackaudella ja hywällä mielellä caicki tekesit nijncuin sinulle kelwollinen olis / nijn myös lähimmäistäns caikest sydämmest ja nijncuin idzeheitäns racastaisit / että me nijn caicki wijmein sinun cansas tulisim yhdisteryxi JEsuxen Christuxen cautta/ Amen.

Wainomiesten edestä.

O Caickiwaldias ijancaickinen Jumala/ joca sinun racan poicas JEsuxen Christuxen meidän HERRan cautta / olet meitä wihamiehiämgin käskenyt racastaman / ja nijlle hywä tekemän ja nijden edest rucoilemä/ jotca meitä wihawat/ nijn me nyt sinua rucoilemma/ että s armollisest caickia meiden wainoitam eadzoisit/ anna heille oikia catumus heidän pahudestans/ ja syndein edest sydämen kipu; laina myös heille/ meille ja coco Christicunnalle / Jumalata pelkäwäinen / ystäwällinen ja rauhallinen sydän / Sinun racan poicas JEsuxen Christuxen meidän HERRan cautta/ Amen.

Wihollista wastan sodan aican.

SInua eläwätä/ Caickiwaldiasta/ ijancaickista

kista Jumalata/ meidån HERran JEsuxen Christuxen Iså/ caickein cappaniden luoia ja hallidziata/ ynnå sinun poicas JEsusta Christusta meidån HERRam/ ja pyhå Henge me auxem huudam/ armada sinuas meidån päällem sen sinun poicas JEsuxen Christuxen tåhden: Sillå me olemma olet syndiset/ wåårin tekiåt/ pahanelkiset/ Jumalatomat/ me olemma rickonet sinun mieles ja kåskys ylidzekåynet/ ja nÿn wihoittanet sinun meitå wastan/ nÿncuin me nåem ja ym̃årråm nÿstå rangaistuxist joilla sinå tottelemattomia lapsias rangaiset/ cuin owat Ruttotaudit/ ja muut sairaudet/ nålkå ja kôyhys/ sota ja tappelus. Nÿncuin nytkin on meitå wastan idzens asettanut yxi ylpiå canssa/ joca vscalda palioutens/ jonga wåkiwalda ja wåårytta wastan meidån Esiwaldam on nyt waadittu/ sinun kåskys jålken/ hånen alammaisian warieleman. Sentåhden/ O laupias Jumala/ callista corwas ia cuule/ awa silmås ja nåe: Sillå meidån wihamiehem pyytåwåt meitå cadotta ja håwittå/ ålå meitå hyliå/ jotcas ÿancaickisest cuolemast wapahtanut olet/ cuule meidån rucouxem/ ja armada sinuas meidån päällem. O Jumala/ cuule meitå/ O HErra/ ole meillen armolinen/ anna meidån syndim andexi/ wariele ja hallidze meidån Esiwaldan/ sinun pyhån Nimes kÿtoxexi ja cunniaxi/ holho ja suoiele meitå ja meidån maacundam/ jota wihamiehet håwittå/ ja peråti alans saada tahtowat. Låhetå myôs sen sotawåen tygô/

joca tämän maacunnan edest sori/ sinun pyhä Engelis/ joca sekä heitä että meitä warielis/ caikesta waarasta/ ja wahingoista/ käännä meidän murhem iloxi/ että me rauhas ia ystäwydes toinen toisemme cansa eläisäisim/ ja nin sinua caickena meidän elinaicanam kijttäisim ja cunnioittaisim. O HErra joca caickinaises hädäs autta taidat/ cuule meitä armolliset/ Sinun rackan poicas meidän HErran tähden/ A.

Sotanmenewäisten Rucous.

O Caickiwaldias Jumala/ sotawäen Cuningas/ joca Engelittes cautta cuhungin maacundan sekä sodan että rauhan toimitat. Sinä joca myös sille wähäisille/ nuorucaisille/ asettomalle ja taitamattomalle Dawidille/ joca ei sodan menon ensingän ollut tottunut añoit sekä sydämen että wäen rohkiast sitä julma Goliati lingollans paiscata/ maahan lyödä/ ja woitta. Sinä HErra kyllä tiedät/ jos tämä sota/ johon Esiwalda on nyt meidän asettanut/ jongun hädän eli muun oikion syyntähden on eteen otettu/ sentähden rucoilemma me sinua/ ole täsä sodas meidän auttaiam ja paras neuwon andajam. Lähetä myös sinun Engelis meidän tygöm joca meitä johdatais/ seurais ja meidän edestäm sotis/ caikest myös waarast ja hädäst/ kielun ja ruumin puolest meitä päästäis ja pelastais. Mutta ylidzen caickia rucoilemma me sinua/ wiholliset sydämitä kändämän/ sowindata ja rauha pyytämän/ ettei yhdengän Chri-

stilli-

stillisen ihmisen wiatoin weri wuodatetais / nÿncuin paha Hengi perkele sois ja tahdois: Eli jos ei he rauhan påin olla tahdo / nÿn anna heidån pållens åkillinen pelco tulla / ettei monda huckuis / lyödåis ja surmatais; ja että nuhtettomat / joilla oikeus on jotcas idze parhain tiedåt / saisit menestyxen ja woiton. Ja waicka meidån puolellam̃e / wåårys olis / nÿn ålå cuitengan meitå / hywå Jså / wihollisten kåsijn hyljå / mutta auta / wariele ja suojele meitå / ja caicki tåmån sodan menot hywin toimita / että sille pian hywå loppu tulis / ja me sitte toinen toisemme cansa rauhas elåsaisim ja sinua ÿancaickisest yliståsimme / Amen.

Terweyden edestå.

HErra Jumala taiwallinen Jså / sinå jocaisållisest hywydestås minun luonut olet / andanut minulle silmåt / corwat ja caicki jåsenet tiedõ ja taidon / ja olet ne tåhån asti woimas pitånyt / joiden edest minå sinua sydåmeståni yliståni minå rucoillen ettås minulle wielåkin rauhan ja terweyden lainaisit / wariele myös minua perkelen nuolist ja påålle carcauxist / sekå termeydẽ että muidẽ puolesta / ei nåmåt ole ihmisen omas woimas / joca on nÿncuin puusta warise walehti / ja wåhå tuulen puhallos / joca picaisest meidån ohidzem waelda: Sillå cuca elåwå taita idzens taudist ja cuolemast wartella? Sinå ainoasen tehdå taidat: Sentåhden anna armos paista minun heicon luondo cappalen påålleni / ja låhetå pyhåt Engelis / jotcas meidån wartia-

xem asettanut olet/ meitå tåså murhen laxos caickena meidån elinaicanam warieleman/ ja me nijn caickinaisist ahdistuxist/ sinulle cunniaxi ia ylistöxexi/ tåållå wariellut ja wapahdetut/ sijtte siellå sinun tykönas ijancaickisest eläisimme/ JEsuxen Christuxen cautta/ Amen.

Sairasten edestå.

O Caickiwaldias ijancaickinen Jumala/ sinå joca ihmisten heikouden parahin tunnet/ ja yxinås wåke ja woima anda taidat/ me sinua yximielisest rucoillm̃a/ ettås pyhån Henges/ tåmån sairan sydåmeen wuodataisit/ joca tåså tauti wuotesans sinun fanginas maca; Ja me rucoilemma myös sinua nijncuin pyhåt Apostoliskin vscon edest rucoillet owat/ liså HErra hånelle vsco ja wahwista håndå/ ja jos jocu kiusaus hånen påållens tulla taidais/ ettå hån oikias vscos wahwana pysyis/ JEsuxen Christuxen meidån HErram cautta/ Amen.

Sairasten Rucous.

O Caickiwaldias Jumala/ caickein asiain paras toimittaia ja sowittaia/ sinå olet minun nyt runmin heickoudella ia rascalla taudilla kåsittånyt/ ja jos sinå nyt minun tååldå pois cudzua tahdot/ nijn minå rucoilen sinua sangen nöyråst/ ettås andaisit minulle wahwan vscon ja toiwon sinun rackan poicas JEsuxen Christuxen minun wapahtaiani påålle. Minå tiedån ja en epåile sijtå/ ettå caicki minun syndini owat sulast armost Christuxen ansion tåhden minulle andexi annetut: Sillå sen påålle olen ca

stettu

ſtettu ripitetty ja HErran Chriſturen totiſella rummilla ja werellä rawittu/ että minä nijden cautta ſyndini andexi ſaan / nijncuins ſamaſas minulle luwannut olet. Ja että ſe rumia Hengi piru/ minua aina peljättä pyytä/ nijn rucoilen minuä ſinua HerraJumala taiwalinen Iſä/ auta minua ja wahwiſta minun vſcon/ että minä ſitä wiecaſta wiholliſta waſtan miehulliſeſt ſoriſin/ ja hänen woittaiſin. O HErra Chriſte/ auta minua täſä hädäs/ laina myös armoias/ että minä kärſimiſes ſinua odotaiſin / ja ſiehen tyytyiſin/ cuins minun päälleni panet. O pyhä Hengi/walaiſe minua jumaludes walkeudella/ että minä vſcon cautta autuuden ſaiſin / ja ijancaickiſen elämän periſin. O pyhä Colminaiſuus/ ſinun käſijs annan minä Hengen ja Sielun: Sillä ſinä HErra totinen Jumala olet minun wapahtanut ja lunaſtanut/ johdata ſijs minua täſtä ſurkiaſt alhoſt/ ijancaickiſeen iloon Taiwan Waldacundaan/ Amen.

Raſcaſten Waimoin edeſtä.

CAckiwaldias ijancaickinen Jumala / joca waimoin päälle olet ſynnin tähden kiwun pannut / että heidän riſtin ja waiwan alla heidän lapſens ſijttämän ja ſynnyttämän pitä/ jonga murhen ja kiwun ſinä cuitengin rackan poicas JESuxen Chriſturen wiattomalla cuolemalla pyhittänyt olet. Minä rucoilen ſinua/ armahda caickia raſcaita waimoia / ja ſinun käſialas / heidän cohtuus hedelmä / armoliſeſt

wariele/ ettei he kiwusans ja waiwasans tunnellais/mutta sinulda autetaisin/pelastettaisin jo päästetäisin / JEsuxen Christuxen meidän HErran cautta/ Amen.

Rascasten Waimoin Rucous.

O HErra Jumala/taiwalinen Isä/ minä kiitän sinua/ että minun pyhän Awios käskyn säätyn asettanut ja auttanut olet/ja nyt armollisest awios käskyn hedelmällä sinannut/ sentähden rucoilen minä sinua JEsuxen Christuxen cautta/ettäs minulle andaisit Pyhän Hengen / tämän ristin ja waiwan alla lohduttaman ja wahwistaman/ että minä tästä kiwust ja waiwast armolisest pelastetuxi tulisin. Anta että tämä minun cohtuni hedelmä hengis Ilmaan tulis ia eläwänä syndyis/ että hän nijn wastudest Casten cautta sinun lapsexes ja ijancaickisen elämän perillisexi jouduis. Ja jos sinun pyhä tahtos nijn on/ että minun tämän cuorman alla pidäis Hengeni andaman/ nijncuin pyhä Rachel/ Jacobin Emändä/ lapsen taudis ruumin puolesta cuoli/nijn tapahtucon sinun tahtos/ anna cuitengin minulle tästä mailmast hywä

loppu

loppu ia autuas ero. Jos myös tämä hedelmä eläwis pyhän Casteſen tule/nijn olcon ſinun pyhän armos ia duomios ala annettu/ rucoilen cuitengin että hän Poicas werellä hengeliſeſt caſtetuxi tulis/ ia hänen cuolemäs tähden ſais ſinun waldacunnaſas Pyhän Hengen/ſyndein andexi ſaamiſen ja taiwaliſet tawarat. Annan minä ſijs idzeni ja minun cohtuni hedelmän/ ſinun pyhän kätes ala/ tee meiſtä pyhän tahtos jälken/ mutta cuitengin armon peräſt/ ia että täſtä kiwuſt ia waiwaſt minullen iloinen ia lohdulinen loppu olis/ JESuxen CHriſtuxen meidän HERran cautta/ Amen.

Kijtos autualiſen lopun edeſtä.

HLaupias Jumala racas taiwalinen Iſä/ ſinä ijancaickiſen elämän Förſti! HErra JEſu Chriſte/ nijn myös lohduttaia Pyhä Hengi/me kijtämme ſinua ſydämmeſtäm/ ettäs tälle edes menelle ihmiſelle totiſen catumuxen ia wahan vſcon lahjoittanut olet/ ia hänelle autualiſen lopun andanut/joca myös ſinun pyhäin Engelis/ caickein vſcowaiſten palweliain cautta/ nytt ijancaickiſen ilon ia

Para-

Paranisin/ Abrahamin helman ja Jumalan Kåten sielun puolesta wiety on/ josa hån ilman waiwata lewos ja rauhas olla saa/ ja hånen kyynellens owat caicki hånen silmåståns pyhityt/ suru ja ahdistus on caucana hånestå/ ijancaickinen ilo on hånen pääns päällå/ ia hån on rauhalla ja riemulla piritetty/ nijncuin sinun totiset sanas todistawat. Caickiwaldias Jumala/ armahda sinuas meidångin päällem / jotca wielå tåällå elåmme/ ja jålken jåånet olemma / lohduta meitå tåså murhen laxos ja autta että me kårsiwällisest tåmån mailman waiwaa loppun asti kårsisim. Auta että me myös sencaltaista vseo seuraisim/ ja nijncuin tåmåkin/ meitåm joca aica autualisest loppuman ja ilolla låhtemån walmistaisim/ Amen.

Rutto taudin aicana.

GErra Jumala taiwalinen Iså / me waiwaiset syndiset tunnustam/ ruttotaudin/ åkilisen cuoleman / muut sairaudet ja ruumin kiwut/ hirmuiseri raugaistoxexi/ jotcas ihmisten päälle tåså mailmas synnin tåhden panet. Tunnustamme myös/ etten me ainoastans/ ole meidån syndim ja pahudem tåhden taincaltaisia asallisia rangaistoxia ansaiñet/ mutta myös sielun

lun puoleſt hengeliſen ja ijancaickiſes pyhan. Ja tiedämme ettes ainoastans ole hurſcas/ oikia/ cowa ja wihainen: Mutta myös ſuloinen/ laupias ja armollinen Jumala/ joca wihaſakin armomuiſtelet/ ja et tahdo ſyndiſen cuolemat/ mutta että hän parannais idzens/ ja ſais elä. Sentähden pakenem me ſinun tygös ja rucoilemma ſinua walaiſe meidän ſydemen että me ſyndejäm cautuiſim/ elämän parannaiſim ja ſinun mieles jälken meitäm käyttäiſim etten me cuolemas nuckuis/ ja meidän wiholiſem ſijtte ſais meidän cadotuxeſta iloita. Anna ſijs andex meidän ſyndim/ unhotta meidän ricoxem/ cadzo armoliſeſt meidän puolem/ ja ota pois meidän päältäm tämä hirmuinen Rutrotauti ja äkillinen cuolema/ ſinä HErra ſen taidat tehdä jos ſinä tahdot joca armoliſeſt Dawidingin aican Jeruſalemis ruttotaudin lacatit/ ettei he perättömäx cuollet. Mutta jos meidän pitä tain rangaiſtuxes alla cuoleman/ nijn tapahtucon ſinun tahtos/ anna cuitengin meille hywä loppu ja autuallinen ero täſtä mailmaſta/ että me ſinun tygös ijancaickiſen elämän tuliſim/ JEſuxen meidän HErran cautta/ Amen.

Fangein edeſtä.

CAckiwaldias Jumala/ joca ſinun Apoſtolis Petarin torniſta ja ſiteiſtä pääſtit/ ja ilman eſtetä menemän ſälläſit/ ſinä wieläkin caickein fangittuin palwelias ſiteet armolliſeſt päädſtä ja tornit awat/ että he ynnä meidän canſam wielä Seuracunnaſas ſinua kijttäiſit/ ja me hei-

dän

dan pelastuxestans ihastuisim / ja nijn sijtte caickia nijstä cuin meitä fangituxen saatta taittawat sydämestäm wältäisim / JEsuxen Christuxen meidän HErran cautta / Amen.

Wiattoman Fangin Rucous.

OTaivallinen Isä / joca caicki salaudet näet / sinä kyllä tiedät / että minä syyttömäst fangina olen / ia wielä päälisexi surmatta tahdotan / ios et sinä / racas Isä / sitä armoliselt että ia toisin kääne. Ja waicka minä täsä asias / cuins tiedät / wiatoin olen / nijn en minä ole cuitengan peräti puhdas sinun edesäs / mutta mahdan Dawidin cansa huuta : HErra älä käy oikeudelle palwelias cansa / sillä ei yxikän eläwä löytä edesäs wanhurscaxi. Sentähden rucoilen minä sinua / auta armoliselt minua täsä tuscas / nijncuins wiatoinda Josephita / Mardochaita ia Susannat woimallas autit ja pelastit. Mutta jos minun nyt pahantekiän tawalla cuoleman pitä / uijn tapahtucon sinun tahtos. Ja rucoilen sinua / racas Isä / ettäs armolliselt JEsuxen Christuxen tähden minun syndini andexi andaisit / että minä sitä rohkiammast iloisella omalla tunnolla / sinuun minuni tur-

turwaisin / ja cuoliſin. Wahwiſta Pyhän Hengen cautta minun ſeoni / etten minä perkelelde kiuſauxen ja epäuſcon ſaatetais / ja etten minä mitä / jotca minun päälleni wäkirin candanet owat / wainois ja kiroiilis / mutta ſydämeſtäni anderi andaisin. Coſto on ſinun HERRa / oman ſanas jälken / ſinä ſijs tiedät cuinga ja coſca ſinä ne heille maxat. Coſca minä nyt racas Jſä näin ſinulda autetan ja wahwiſtetan / nijn minä mielelläni cuolen / ja ſinun huomas minun ſieluni annan / ſuo hänen iloon ja rauhan tulla Engelitten ja caickein pyhäin cansa ſinua kijttämän ijancaickiſeſt / Amen.

Wiallisen Fangin Rucous.

O Caickiwaldias Jumala / Pyhä Jſä / caickein murheliſten auttaia ja lohduttaia / minä waiwainen syndinen tulen nyt täſä minun murheſan ſinun tygös ia armohis / ia tunnuſtan ſinun edeſäs että minä olen monella muoto ſinun pyhät käſkys rickonut / ia minun elämän sangen häpiälliſeſt käyttänyt / olen myös tyhmydeſt / lihan heikoudeſt ia Perkelen haucutoxeſt tähän syndin langenut / jonga

jonga tähden minä nyt fangina olen ia cuoleman duomitta tahdotan. Ja etten minä wäiwainen tiedä cuinga minä tästä wapaxi pääsen: Sillä en minä ole ainoastans tällä synnillä ja ricoxella/ tätä mailmalista rangaistust ansainnut / mutta myös ijancaickisen cadotuxen ja Helwetin tulen/ sekä sielun että ruumin puolesta/ jos sinä mutoin oikendes perästä minun duomita tahdoisit: Nijn minä/ racas Jsä/pakenen sinun turwijs/ ja rucoilen sinua sydämestäni / ettäs armahdaisit minun päällen ja sinun rackan Poicas JEsuxen Christuxen tähden caicki minun syndini ia ricoxeni andexi andaisit; Anna myös tämä ansaittu fangius ia aiallinen rangaistus minulle olla/yxi isälinen widzaus ia armollinen curitos/ettē minä ijancaiskista ia helwetin pijna kärsimän tulis: O racas Jsä/sinä olet ne suuret syndiset / Dawidin/ Manassen/ Magdalenan ja monda muutta armos ottanut ia synnit andexi andanut; nijn te myös minungin cansan/ia walaise minua Pyhällä Hengelläs/että minä paha Henge/ ia hänen cawalita juonians taitaisin wastan olla/ ettei

hän

hen minua kiusauxella ia epåuscolla woittais; mutta että minå wahwas vscos / ja oikias Jumaludes loppun asti pysyisin / ja nijn sijtte mielellån cuolisin / ja sinun tygös taiwan waldacundan ia caickein pyhåin seuran tulisin / A.

Mutcamiesten edestå.

CAickiwaldias ijancaickinen Jumala / joca monda pyhå ihmistå tåså mailmas heidån matcoisans rauhas ja terweydes waelda andanut olet ja heidån asians sinun mieles jålken toimitta suonut / me rucoilemma sinua ettås wielåkin caickia matcamiehiå pyhåin Engelittes awun cautta suojelisit ja warielisit / ettei heille sielun / ruumin ja calun puolest mitån wahingota tapahduis / waan caikista tustista ja waroista pelastettaisin / ja siehen paickan / cuin he ajcoinet owat / ilman estet johdatettaisin / että he siellå rauhas ja terweydes asians toimitaisit / ja sijtte jållens ilolla ja hywållå mielellå omains tygö palajaisit / JEsuxen Christuxen meidån HErran cautta / Amen.

Matcamiesten Rucous.

O Caickiwaldias Jumala / joca caicki hallitzet / caicki tiedåt / ja caickis paicois olet / ehdit myös caickia auttaman. Me rucoilemma sinua / ettås rauhan Engelin meidån tygöm låhetåisit / siehen paickan / johonga me aicoinet olemma / ilolla / rauhalla / terweydellå ja hywållå

willi onella / ilman estet / sielun / ruumin ja calun puolest / meitä johdattaman ja saattaman. Älä salli perkelen eli jongun muun wihollisen meitä coscan peljättä / että eli wahingota tehdä / waan että me hywin ja sinun mieles jälken meidän asiam toimitta saisim / ja nijn omillem terwenä ja hywällä sanomalla palajaisim / sinun hywyttäs caickein muiden cansa / jotca meidän edestäm rucoillet owat / kijttämän / ylistämän ja cunnioittaman / Amen.

Purjehtiwaisten Rucous.

HERRa JEsu Christe / ihmisten terwo / waiwaisten turwa ja wapisewaisten rohkeus / joca paljalla sanallas / opetus lastes rucouren jälken / tuulen pauhinan asetit / ja sulan weden päällä / nijncuin wahwas manderes / waelsit / tiettäwäri tehden ettes ole ainoastans taiwan ja maan HErra / mutta myös tuulen ja weden haldia. Me waiwaiset jotca meidän tuulen haldun wesille olem andanet / rucoilem sinua nöyräst / ole meillen tässä purjehtimises wäkewä haldia ja kircas tähti / joca meille osotais / cunga meidän waeldamä pidäis / ja cuinga me caickinaiset estet / tuscat ja waarat wältä taitaisim / ettei meille wahingot / sielun / ruumin eli calun puolest tapahduis / etten me aallois huckuis / ettei tuulispää ja raiu ilma meitä upotais / eikä meren sywyys nielis / mutta että me sinun warieluxes cautta tästä meresta ja weden syw-

wyden

den päälda sowelian ja hywän sataman ilman wahingot ja hädät pääsisim / ja siellä sijttä hywällä mielellä sinua kijttäisim / Amen.

Joca tuulen ja weden hädäs owat.

CAickiwaldias hiancaickinen Jumala / taiwan ja maan luoia / jonga woima joca idzen paickan vlottu / sinä joca corkiat ja paxut puut corwesa halcaiset / ja maan järijemän saatat / sinä myös meré pauhinan asetta ja allot alenda taidat / cosca ne ylön määräldä paisuwat. Sinä HErra olet puhesas totinen ja lupalupauxesas / wäkewä myös ia armolinen nijtä auttaman / jotca tygös pakenewat / Nijn tulemma me nyt täsä hädäs sinua nöyräst rucoileman / ettäs sinun Jumalisen apus meille osoitaisit / ja tämän pauhawaisen meren ia raiuilman asetaisit / etten me nyt wahingota sais / engä täsä hädäs huckuis / mutta että me sinun cunniaxes ia meidän lähimmäisen hywäxi pelastetuxi tulisim / nijncuins muinen Noahn / idze cahdexandena / weden paisumises wapaxdit / Israelin lapset cuiwilla jalgoilla punaisen meren läpidzen käydä annoit / ja Jonaxen meren sywydes / Walascalan wadzas / warielit. Nijn suuri woima sinulla wielätkin on / meitä ia muita autta / sentähden osotta HErra sinun woimas ja päästä meitä tästä hädest / nijn me sen edest hiancaickisest sinua kijtäm. Ja hywä Isä / jos meidän aicam jo nyt joutunut on / nijn että meidän pitä cuoleman ia ruumin puolest huckuman / nijn tapahtucon sinun tahtos. Sinun haldus ja huomas

me anamme meidån ruumin ja sielun/ sinå joca caikis paicois olet/ taidat heille rauhan ja lewon anda/ ja wÿmeisnå påiwånå taas yhdistå. Mutta me rucoilemma sinua JEsuxen Christuxen tåhden/ ole meille armollinen/ja anna hånen pÿnans ja cuolemans cautta meidån syndim ja ricoxem andexi: Walaise meitå pyhållå Hengellås ja wahwista oikian vscon/ etten me coscan sinusta luopuis/ mutta sinusa luiasti rippuisim/ ja nÿn wÿmein sinun poicas tykönå paradÿsis Taiwan Waldacunnas lyöttåisin/ Amen.

Matcast tullen Kÿtos.

OCackiwaldias ja armolinen Jumala meidån woimam ja wåkem/ toiwom ja taitom/ ilman sinuta en me mitån woi/ engå toimitta taida. Minå kÿtåm sinua sinun armollisen apus ja warieluxes edest/ cuins minulle aina/ ja lÿatengin tållå retkellå ja matcalla/ josta minå nyt rauhas tulin/ osottanut olet. Minun toimellan en minå taitanut mitån toimitta/ engå rauhan/ terweyden eli onnen cansa waelda/ ja aigoittun paickan tulla/ mutta että minå olen rauhas waeldanut/ sen sinå HErra olet tehny: sillå sinå olet caickein wÿsain/ suurin woimas ja paras toimes/ sinå olet tien osottaia ja johdattaia/ sinå minungin asian tållå matcalla/ pyhån Engelittes cautta parhain toimitit/ sinå minua rauhas ja terweydes. edesweit ja takaperin toit/ sentåhden minå sinun p. Nimes tahden kÿttå nyt ja ÿancaickisest/ Am.

Lita

Litania.

KYrie Eleiſon.
KChriſte Eleiſon
Kyrie Eleiſon.
HERra cuule meidän rucouxem.

KYrie Eleiſon.
KChriſte Eleiſon.
Kyrie Eleiſon.
HERra cuule meidän rucouxem.

HErra Jumala taiwalinen Iſä
HErra Jumalan Poica mailman wapahtaia.
HErra Jumala pyhä Hengi.
} Armadha meidän päällem.

Ole meille armollinen.
Ole meille armollinen.
} Holho meitä laupias HErra Jumala.
} Auta meitä laupias HErra Jumala.

Caikista synneistä.
Caikista eryxistä.
Caikista pahasta.
Perkelen petoxista ia iuoniſta.
Pahasta äkilliſestä cuolemasta.
Ruttotaudiſta ia calliſta ajasta.
Sodiſta ia tappeluxiſta.
Capinoiſta ia riſdoiſta.
Rakehiſta ia waralliſesta ilmasta.
Tuli paloſta ia walkian hädästä.
} Wariele meitä laupias HErra Jumala.

Iiancaickiſesta cuolemasta.
Sinun pyhän Syndymiſes tähdän.
Autg meitä laupias HErra Jumala.

Sinun kärsimises/kilwoituxes ja weres wuodatuxen tähden.
Sinun ylöstis ja cuolemas tähden.
Sinun pyhän ylösnousemises ja taiwasen astumises tähden.
Kiusauxen ja cuoleman ajalla.
Wijmeisella Duomiolla.
Me waiwaiset syndiset rucoilemma sinua.
Että s pyhä Christillistä Seuracundas ymbärins mailman hallidzisit ja warieliſit:
Että s caicki Kircon Esimiehet / Pispat/ Papit ja sanan palweliat/ terweliſes opis ja pyh. elämäs pidäisit ja warieliſit
Että s caicki wäärät opit ja pahennoxet asetaisit.
Että s caicki exynet ja wietellyt palataisit.
Että me perkelen meidän jalcaim ala polkea mahdaisim.
Että s vscolliſia palwelioita simun elohos lähetäisit.
Että s Saalles simum Henges ja woimas andaisit.
Että s caickia murhelliſia/ja heickomieliſä lohdutaisit ja auttaisit.

Et-

Auta meitä lauptas HErra Jumala.

Cuule meitä lauptas HErra Jumala.

Ettås caickille Cuningaille ia Waldamiehille rauhan ia sawinnon andaisit.

Ettås hånen Cuningallisen Majastetins/ meidån armallisimman Cuningaam ia Maanherram / hånen Majestetins Cuningallisen puolison Drotningin/ nijn myås Drott. Christin.ia hånen Cuningallisen Corkeudens Waldacunnan Peri Förstin / coco Cuningallisen huonen / neuwonandaita ia kåskyläisiå warielisit ia autaisit.

Ettås caickia nijtå jotca tuscas ia hådås owat / auttaisit ia warielisit.

Ettås caickia rascaita waimoia siunaisit ja autaisit.

Ettås caickille sairaille terweyden andais.

Ettås caicki köyhåt fangit pääståisit.

Ettås caickia leskiå ia orwolapsia coriasit ia autaisit.

Ettås armahdaisit sinuas caickein ihmisten päälle.

Ettås meidån wihollisillem/cadehtioillem ja wainomiehillem heidån syndins andexi andaisit ja heitå kååndåisit.

Ettås caickia Matcamiehiå/ wedellå ia

Cuule meitå laupias HErra Jumala.

malla/ ſinun Engelittes cautta johdataiſit ja warieliſit.
Ettäs hedelmät maaſta ja mereſtä armoliſeſt andaiſit ia caſwataiſit.
Ettäs meitä armoliſeſt cuuliſit.

Cuul. meit. lauy.

O JEſu Chriſte Jumalan Poica. Ärmada meidän päällem.
O Jumalan Caridza/ joca pois otat mailman ſynnit/ Holho meitä laupias HErra Jumala.
O Jumalan Caridza / joca pois otat mailman ſynnit. Cuule meitä laupias HErra Jumala.
O Jumalan Caridza joca pois otat mailman ſynnit. Ärmada ſinuas meidän päällem.
Chriſte cuule meitä. Chriſte cuule meitä.

Kyrie Eleiſon.
Chriſte Eleiſon.
Kyrie Eleiſon.

HERra älä rangaiſe meitä meidän anſiom jälken.
Älä myös coſta meille meidän wäärän tecoim jälken.

Rucoilcam.

OHERRa caickiwaldias Jumala/ joca waiwaiſten ſyndiſten huocauxia et yläncadzo / ja murheliſten ſydänden halauxia et hylick / cuule armoliſeſt meidän rucouxem/ cuin me meidän hädäſäm rucoilemma/ että caicki

caicki cuin perkeleldä ja ihmisildä meitä wastan owat/sinun armos neuwalla estetyxi ja särjetyxi tulisit/ että me pelkämät sinun pyhäs Seoracuunasas / sinua alati kijttäisim ja cunnioittaisim / Sinun Poicas JEsuxen Christuxen meidän HErran cautta/ Amen.

Litania Toisin.

CAickiwaldias Jumala / ja Laupias Isä/ me kijtäm sinua caickesta Sydämmestäm/ sinū suurten ja moninaisten hywäin tecois hengelisten ja ruumillisten tähden/ jotca sinä meillä sinun köyhille lapsilles armollisest tehnyt ja osottanut olet/erinomaisest/että sinä sualasta armosta ia laupiudesta/ sinun ainucaisen Poicas cautta olet meitä lunastanut sen meille ilmoittanut/ ja wahwistanut sinun P. Sanas/ja nijden corkiasti cunnioitettawaiden Sacran: cautta: tariten caickille Jhmisille sinun armos syndein andex saamisen/ waanhurscauden / ja sen ijancaickisen Elämän. Ja rucoilemma sinua racas Taiwallinen Isä/ anna sinun pyhä Henges caickein meidän sydämmihim / että me tämän sinun armos/ ja Christuxen wanhurscauden vscolla wastan otam / ja sen cautta ijancaickisest mahtaisim autuaxi tulla: Suo meille oikiat opettaiat / wahwista heitä pyhällä Hengelläs että he wäkewäst toimittawat sinun pyhän wircas/saarnawat sana sekä hywällä että sopi-

mattomalla ajalla/rangaiſewat/ nuhtelewat ja neuwowat/ caickell' ſiweydell' ja opetuxella.

Wariele ſinun autuaxi tehdewäinen ſanas ja Evangeliumis caikia eriſeuraſita ja wäriä opettaita waſtan/ että me ſen puhdaſna ja turmelematoinna nauttia mahdaiſimme/ nijn myös meidän jälken tulewaiſet/ haman Mailman loppun aſti.

Sijtte rucoilemma ſinua racas taiwallinen Iſä/caickein ſinun palweliais edeſtä/ joidenga ſinä Hallituxen ja mailmalliſen miecan haldun andanut olet: Erinomattain meidän omanXuningamme ja Maanherramme edeſt jonga ſinä meille pääxi ja Edeſwaſtaixi/ armolliſeſt andanut ja aſettanut olet: Wariele händä caikeſta wahingoſta ja caikeſt pahaſta/ joca hänen cohtans/ ſalaiſeſt eli julkiſeſt taitais tapahtua. Anna hänelle onni/ woitto ja myötäkäyminen hänen ja Waldacunnan wihollisia waſtan: Suojele händä ſinun woimalliſella kädelläs/ täſä waralliſes matcas/ jonga hän waldacunnan turwaxi ja wariellexi/ ſen cautta hywä ja lewolliſta rauha ſaattamaan/ etens ottanut on: Auta händä ja coco ſitä Cuningalliſta ſeura/ rauhas ja terweydes armolliſeſt omalle maalle jällens. Edeſpäin rucoilemma ſinua H:n Cun: liſen Maj: racan Cuningalliſen puoliſon / Ruodzin waldacunnan Drotning. nijn myös H:n Maj:nſä Drotn. Chriſtin. ja hen: Cuningal. Corceudens waldacun: peri Förſtin/ ja coco ſen Cuningalliſen

ſen

sen huonen edestä / neuwonandaitten ja käskyläisten ylimmäises ja alemmaises wirgas / cauccana ja läsnä olewaisten : Wariele heitä racas Jsä caickesta waarasta : Anna ja enänä pyhä Hengi caickein heidän sydämmihins / että he Jumalan cuniata ensin ja ylidzen caickia edesautta mahdaisit : Hän: Cuning: Maj:n ja waldacunnan menestystä aina edzisit / terwellisillä neuwolla ja aiwoituxilla aina tekisit Hän: Cunu:lle Maj:nsä yscollisen awun. Sinä wierres rucoilemma sinua waldacunnan sotawäen edestä / joco ne owat malla eli merellä / Waldacunnan sota laiwan / ja caickein mitä taita tulla waldacumä ja hallituxen edeswastawrexi ja wariellurexi : poisestä / HERra Jumala / caicki onnettomus / waara ja wahingo : Anna hywästi siunaus / caickisa nijsä / jotca meidän Christillisen Jumalan palweluxen taita awullinen olla / ja meidän rackalle Jsämme malle rauhaxi ja lewoxi : Wijmeiseldä rucoilemme sinua laupias Jsä / ettäs tahdoisit meitä armollisest wariella ruttotaudista / ja pahasta äkilisestä cuolemasta / näliäst ja callist ajast / tuli paaloista ia walkian hädästä / capinasta / rijdasta ja eripuraisuudesta / rakeista ja waaralliseste ilmasta : Ja laina meille meiden joca päiwäinen leipäm ja ylöspitämisem : Hywästi siuna wuorten wilieleminen (työ) maan hedelmä / ja mitä tule waldacunnalle ja hallituxelle / Esiwallalle ja alimaisille menestyxeri ja turwaxi. Anna yhteinen yximielisys / yscollisus ja rac-

kaus toinen toistamme wastan: Lohduta caickia murhellisia/jotca owat taudis/tuscasa/ja kiwusa/fangeudesa ja merenhädäsä surus ja murhesa: Nijn myös caickia köyhiä leskiä ja orwolapsia/ rascaita waimoia ja lapsen synnyttäwäisiä. Johdata caickia matca miehiä/ jotca owat heidän oikialla retkellans/ wedellä eli maalla/ erinomattain nijtä/ jotca tästä seuracunnasta matcustanet owat/ että he rauhall ja terweydellä/ hywin toimitetuilla asioilla omaistens tygö jällens tulisit. Auta meitä O Taiwallinen Isä caikesta hädästä ja waaraста/ ja ole meidän tykönäm/ sillä echto joutu ja Mailman loppu on käsisä/ ja cosca meidän elinaicam edesiou tunnui on/ nijn pelasta meitä sinun Jumallisen suosios ja hywän tahdos jälken/ tästä waiwalloisesta Mailmasta ja johdata meitä sihen Taiwallisen ijancaickiseen Cunnian/ senpälle että me caicki sinua nyt ja ijancaickisen aicaan kijtä/ ylistä ja cunnioitta mahdaisim/ sinun poicas JEsuxen Christuxen meidän HErranmme cautta/ Amen.

Auta meitä Jumala meidän Wapahtajam.

Ja sinun P. Nimes tähden ole meille armollinen.

Rucoilcam.

O HErra Jumala taiwalinen Isä/joca et syndisten ihmisten cuolemata tahdo/että sijo heitä cadotetta/ mutta että he idzens parannaisit ja eläisit. Me rucoilemma sinua caikest

kest sydämmest/ ettäs meidän syndeim rangaistoxet armollisest estäisit/ja anna meille pyhäi armojas/ että me meidän elämän parannaisim/Sinun Poicas JEsuxen Christuxen meidän HErran cautta/ Amen.

Wielä yxi Rucous caickinaisten tarwetten edest.

SInua eläwätä Caickiwaldiasta ja ÿancaickista Jumalata/ meidän HErran JEsuxen Christuxen Isä/ caickein cappalden luoja ja hallidziata/ynnä sinun Poicas JEsusta Christusta meidän HErran/ ja sitä pyhä Henge me auxem huudam/ armada sinuas meidän päällem/sen sinun Poicas JEsuxen Christuxen tähden jonga sinä sinū ihmellisest neuwostas/tahdoit anda tulla vhrixi meidän edestäm/ ja asetit hänen meille wälimiehexi ja sowitaiaxi sinun ja meidän waihellam/ että sinū hirmuinen ja suuri wihas/mailman syndiä wastan / ja sinun pynä armos meidän cotham sen cautta teittäwäxi tulis. pyhitä puhdista/ walaise ja ilahuta meitä pyhällä Hengelläs. Cocoo/hallidze ja wariele sinun Christicundas/ anna meillen armos/että me sinun totisen ja pyhän Sanas jälken/pyhäs elämäs caikis asiois wahwana waellaisim. Wariele myös meidän Esiwaldam/ sinun pyhän Nimes kÿtoxexi ja cunniaxi/ ia meille köyhille alammaisille hywäxi awuxi/iloxi ia warjeluxexi. Hallidze myös meidän Isänmaa / ja sen haldiat/anna heillen armos/ että he oikein

ja cohtullisest sinun mieles jälken meitä hallidzisit. Laina meillen Hengen rowindo/ sowindo/ rauha ja lewolinen meno. Anna hywät ja onnelliset neuwot caikisa astoisa ja menoisa/ Anna myös meidän taloillemme siunaus/ Anna sielun ja ruumin terweys/ Anna tarpellinen ja cohtulinen ilma/ Anna willa sekä maasta että meresta/ sinun pyhä Nimes kyttoxexi ja cunniaxi/ Sinun rackan poicas/ ꝛc.

Anna HErra rauha caikille maacunnille.
Onni ja terweys cullekin säädylle.

Rucoilcam.

HErra Caickiwaldias Jumala osota sinun sanomatoin laupiudes meille/ meidän möys rucouxem ia sydämem huocauxet cuule/ cuin me sekä idzem että caickein ihmisten ja säätyn edest sinua rucoilemma ja sinun yxgös huocamme. Anna armollisest caicki meidän syndim ja ricoxen andexi/ ota myös pois meidän pääldäm rangaistoxet ja waiwat cuin me nijden tähden ansainnet olemma/ laina caikille Christityile misä ikänäns wiras he owat sielun ja ruumin terweys/ oñi/ rauha/ sowindo ja rawindo/ että cosca he sinulda auttetan/ ja caickinaiset tarpet saawat/ niin he sinua sydre iloisest ja murhetoina yximielisydes palwelewat ja plistäwät/ Sinun rackan Poicas/ ꝛc.

Oran.

ORAN. & GRA. AGEND.

In Spiritualibus.

Pro { Verbo DEI.
Fidelibus Ministris.
Informatione Juventutis.

Contra Hæreticos & eorum machinationes.

Pro { Remissione Peccatorum.
Gratia DEI.
Gubernatione Spiritus Sancti.
Felici Exitu.

Cont. insidias Diaboli & repintinã mortem.

In Corporalibus.

Pro { Sanitate Corporis.
Ægrotis.

Contra Pestem & morbos Epidemicos.

Pro { Victu & amictu.
Commoda aëris temperie.
Volucribus, piscibus, quadrupedibus.
Segetibus, metallis.

Contra famem & annonæ caritatem.

Pro { Pace & felici Republica.
Rege & Principibus hæreditarijs.

Pro { Regni Senatu, Nobilib, Exercitu, omnibus Statibus.

Contra insidias hostium, eorumq; machinationes.

HErra ålå kåy duomiolle sinun palweliais cansa. Sillå ei sinun edesås löytå yxikän elåwå wanhurscasi.

Ru-

Rucoilcam.

OHerra Jumala taiwalinen Jsä/ ſinä tiedät etten me nijn moninaiſisa ja ſuuriſa tuſkiſa/ ihmilliſen heikouden tähden / taida ſeiſowaiſet olla/ anna meille ruumin ia ſielun terweys/että me caickia niitä/cuin meitä ſynnin tähden waiwawat / ſinun pyhän awus cautta woitta taidaiſim/ Sinun Poicas Jeſuxen Chriſt. meidän HErran cautta/ Am.

Rucouſten päätös.

OHERra JEſu Chriſte / Jumalan poica mailman Wapahtaia / joca caiken hywyden alcu ja juuri olet / ſinua me nöyräſti rucoilemma / ettäs caickiſta näiſtä pahoiſta / cuin me nyt luettelimme / ja myös muiſta ſielun ja ruumin waarotſt / cuin meille taidäis tapahtua / armolliſeſt/ meitä köyhiä palwelioitas / pääſtäiſit/ ja pelaſtaiſit. Ettäs myös caickinaiſet Hengeliſet ja ruumiliſet lahiat / cuin me ſinulda anonet olemma/ ſinun taiwaliſelda / Jſäldäs meillen ſaataiſit/ ja nijtä ſitte meillen ſinun mieles jälken jacaiſit/ täydyttäiſit/ ja liſäiſit/ meidän tarpexen ja ſinun cunniaxes. Sinä woit ſen tehdä/ ettäs olet Caickiwaldias Jumala/ ſinun tule myös meitä auta/ ettäs olet meidän Cuningan. Sinä myös taidat meille iſäldäs nämät parhain toimitta/ ettäs olet meidän ylimmeinen pappim / joca caicki Jſäs ſalaudet tiedät / jolda ei myös

myös Jsä mitän kiellä. Ole sijs aina meidän tykönäm/auta ja holho meitä/nijn me sinua ynnä Jsän ja Pyhän Hengen cansa/ kijtäm cunnioitam lackamat/ Amen.

Nämät caicki tapahtucon / O racas taiwallinen Jsä/meidän rucouxem ja syndisen pyytämisen jälken / sinullen hancaickisexi cunniari ja kijtoxexi: Sillä sinä olet wielä nyt nijn ricas/ wäkewä/hywä/ laupias ja armollinen / cuins ikänäns algust ollut olet/ ja pysyt hancaickiseen aicaan. Sentähden olcon sinullen ainuallen kijtos ja cunnia caikilda luondocappaleilda / taiwas/tuules/meres ja maasa/nyt ja alati/ hancxickiseſt/ hancaickiseen/Amen.

Rucous kellon lyödes.

SInä pyhä sumattu Colminaisuus/ Jsä Jumala/ joca minu waiwaisen ihmisen luonut on/Poica Jumala/ joca minun syndisen lunastanut on/ Jumala Pyhä Hengi/ joca minun mahdottoman pyhittänyt on/ hänen jumaliseſt hywydestäns/ tällä hetkellä/ minun ja caickein ihmisten/ jotca nyt eläwät eli cuolewat/ apuuni ehticön/ ja caikille armolliseſt onnelliſt hetke andacon / JESuxen Christuxen tähden / Amen.

Siunauxen tawat.

SJunatcon meitä taiwallinen woima.

Suo-

Suo jelcon meitä Hengelinen pyhys. Kätketkön meitä ijancaickinen Jumalus. Wirwottacon meitä cunnialinen yhteys. Warjelkon meitä mittamatoin Colminaisuus. Cohendacon meitä arwamatoin hywys. Hallicon meitä Isän woima/ elättäkön meitä Poian wijsaus/ walaiscon meitä Pyhän Hengen apu. O Pyhä Colminaisuus/ole meillen terweys/ rauha ia warielus/ caickia wihollisia wastan/ näkywäsiä ia näkymättömiä/ ja tule meille sielun ia ruumin turwaxi/ ia awuxi/ Nimen Isän/ ia Poian/ ia Pyhän Hengen/ Amen.

Cuñia olcon Jumalan Isän/ joca meidän luonut on. Cunnia olcon Pojan/ joca meidän lunastanut on. Cuñia olcon Pyhän Hengen/ joca meidän armons cautta pyhittänyt on. Cunnia olcon ylimmäisen ia jacamattoman Colminaisuden/ joca meitä täsä elämäs siunatcon/ warielcon/ lohduttacon/ ja tämän elämän peräst saattacon ijancaickiseen elämän ia täydelliseen iloon/ Taiwan Waldacunndaan/ Nimen Isän/ ia Poian/ ia P. Hengen/ A.

HErra siunatcon meitä ia warielcō meitä/ Her. ylös walistacon Caswons meidän

pääl-

päällämja olcon meille Armollinen. HErra käändäkön Caswons meidän puolehem/ ja andacon meille ijancaickisen rauhan/ Nimen Isän/ia Pojan/ia Pyhän Hengen/Amen.

P. Athanasiuxen Tunnustos.

JOca tahto autuaxi tulla / nijn hänellä pitä oleman ennen caickia yhteinen Christillinen Usco.

Joca ei sitä täydellisnä ia puhtan pidä/ se tule epäilemät cadotetuxi ijancaikisest.

Nijn on tämä se yhteinen Christillinen usco/ että me yhtä Jumalata Colminaisudes/ ja Colminaisutta yhteydes cumarram ja cunnioitam.

Ei cuitengan Personait secoittain/ eikä Jumalista olemusta eroittain.

Sillä toinen on Isän Persona / toinen Poian/ ia toinen Pyhän Hengen.

Mutta Isällä/Poialla ia Pyhällä Hengellä on yxi Jumalus/yhden caltainen cunnia/ iaynnä ijancaickinen Corkeus ia HErrans.

Mingä caltainen Isä on / sencaltainen on myös Poica/ ia Pyhä Hengi.

Luomatoin on Isä / luomatoin on Poica/ luomatoin on Pyhä Hengi. Mit-

Mittamatoin on Isä / mittamatoin on Poica / mittamatoin on Pyhä Hengi.

Iiancaickinen on Isä / iancaickinen on Poica / iancaickinen on Pyhä Hengi.

Ja ei cuitengan ole colme iancaickista mutta yxi iancaickinen.

Näincuin myös ei ole colme luomatoinda / eikä colme mittamatoinda / mutta yxi luomatoin ja yxi mittamatoin.

Nijn myös Caickiwaldias on Isä / Caickiwaldias on Poica / Caickiwald. on P. Hengi.

Ja ei cuitengan ole colme Caickiwaldiast / mutta yxi Caickiwaldias.

Nijn on myös / Isä Jumala / Poica on Jumala / Pyhä Hengi on Jumala.

Ja ei cuitengan ole colme Jumalata / mutta yxion Jumala.

Nijn myös Isä on HERRa / Poica on HErra / Pyhä Hengi on HErra.

Ja ei cuitengan colme HErra / mutta yxi on HErra.

Sillä nijncuin Christillinen totuus waati meitä / cungin Personan erinomattan Jumalaxi ja HErraxi tunnustaman.

Nijn

Niin myös yhteinen Christillinen Jumalan palwelus kieldä meidän colme Jumalata eli HErra sanomast.

Isä ei ole yhdestäkän tehty/ ei luotu/ eikä syndynyt.

Poica on ainoast Isäst/ei tehty eikä luotu/ mutta syndynyt.

Pyhä Hengi on Isästä ia Poiasta/ei tehty/ ei luotu eikä syndynyt/ mutta ylös käypä.

Sentähden yxi on Isä/ei colme Isä: Yxi Poica ei colme Poica: Yxi Pyhä Hängi/ ei colme Pyhä Henge.

Ja täsä Colminaisudes ei ole yxikän Persona toistans edelisembi eikä jälkimäisembi/ei yxikän suurembi eikä wähembi toistans.

Mutta caicki colme Personat/owat yhden ijancaickiset ja yhden caltaiset.

Niin että ylidzen caickia nijnenin sanottu on/Colminaisuus Yhteydes ia Yhteys colminaisudes pitä cuñioitettaman/ se on/ että meidän pitä colme Personat yhdes jumaludes/ia yhtä Jumalata colmes Pers. palweleman.

Joca siis tahto autuaxi tulla/ niin hänen pitä näin Colminaisudest aiatteleman.

Mut-

Mutta se on myös ijancaickisen autuuteen tarpelinen/ että me wahwasti uscom/ meidän Herran Jesuxen Christuxen lihan ottanen/ ia ihmisexi tullen.

Nijn on nyt tämä se oikia usco/ että me uscom ia tunnustam/ että meidän Herra J. Christus Jumalan Poica/ on Jumala ia ihm.

Jumala on hän Isäns olemisest ennen caickia aico ia ijancaickisest syndynyt: Mutta ihminen on hän Äitins olemisest aialliset syndynyt.

Täysi Jumala/ täysi ihminen ymmärtäwäisest sielust ia ihmisen lihast yhdistywäinen olewa.

Isäns wertainen Jumaluden puolest/ Jsä wähembi inhimisyden puolest.

Ja waicka hän on Jumala ia ihminen/ ei cuitengan ole caxi/ mutta yxi Christus.

Yxi hän on/ ei nijn että Jumalus on muutettu lihaxi/ mutta että inhimisys on otettu Jumalaxi.

Yxi tosin/ ei olemisen secoituxella/ mutta Personain yhteyxellä.

Sillä nijncuin ymmärtäwäinen sielu ia liha on yxi ihminen: Nijn Jumala ia ihminen on yxi Christus.

Jo-

Jotca meidän autuuden tähden pijnattin/ astui alas helwetin/ colmandena päiwän nousi ylös cuolluista.

Astui ylös taiwaisen istu Isän Caickiwaldian Jumalan oikialla.

Sieldä on tulewa duomidzeman eläwitä ja cuolluita.

Jongo tulemiseen/ caicki ihmiset pitä rummillans ylös nouseman.

Ja lugun omista töistäns tekemän.

Jotca hywä tehnet owat / pitä ijancaickisen elämän käymän: Mutta jotca paha owat tehnet / ijancaickisen tulen.

Tämä on oikia Yhteinen Christillinen Usco/ joca ei sitä totisest ja wahwast Usco/ ei hän taida autuaxi tulla.

Tämän Rucous Kirjan Register.

Jumalan armon edestst / oikein rucoilla. 3
Isä meidän/ rucouxen tawalla selitetty. 4
Amu Rucouxet. 7
Ehto Rucouxet. 9
Jocapäiwäinen Rucous. 11

Ru-

Rucous Jsän Jumala tygö. 13
Rucous Jumalan Pojan tygö 14
Christuxen tulemiseſt. 15
Christuxen syndimiseſt. 16
Christuxen kärsimiseſt. 16
Christuxen cuolemaſt. 17
Christuxen ylösnouſemiseſt 17
Christuxen taiwaſen astumiseſt 18
Rucous Pyhän Hengen tygö 19
Pyhn Colminaisuden tygö. 19
Jumalan armon edestä. 19
Engelitten warieluxeſt. 20
Jumalan Sanan ja Seuracunnan edeſt 21
Wscolliſten opettaitten edeſt. 22
Saarnamieſten Rucous. 22
Sanan cuulioitten Rucous. 23
Wäärjä opettaita waſtan. 24
Rippi eli synnin tunnuſtoxet. 26
Rucous Ripin jälken 33
Että me wscoſa pysywäiſet oliſim. 34
Rucous ennen saarnan. 35
Rucous saarnaſta pääſtyä 35
Rucouxet Jumalan päydälle mennes. 36
Kätoxet ja Rucous Jumal. pöydäldä tuldu. 37
Wscoſca exywäiſten edestä. 39
Heicko wscoiſtea edestä. 39
Murheliſten ja waiwoiſten edestä. 40
Kerkelen kinsaſta waſtan. 40
Pyhän Hengen waieoturen edeſt 41
Hywän omantunnon edeſt. 42
Hywän lopun ja autualiſen exon edeſt. 42

Hengen haucutuxest olewaisten edest. 44
Wÿmmesestä duomiosta. 44
Rauhan edestä. 45
Esiwallan edestä. 46
Esiwallan Rucos. 47
Alammaisten Rucous. 48
Alammaisten edestä. 49
Taloin/ ja sijnä asuwaisten edestä. 49
Puhtan elämän ja hywäu Awoiskskyn edestä. 49
Wanhimbain Rucous. 50
Lasten Rucous. 51
Perhen wanhembain Rucous. 52
Palcollisten Rucous. 53
Tarpellisen ilman edestä. 54
Maan hedelmän edestä. 55
Tarpellisen elatuxen edestä. 56
Rucous suuren näliän aican. 56
Meidän ystäwittem edestä. 67
Wainomiesten edestä. 58
Wihollista wastan sodan aican. 58
Sotanmeneuäisten Rucous. 60
Terweyden edestä. 61
Sairasten edestä. 62
Sairasten Rucous. 63
Rascasten waimoin edestä. 63
Rascasten waimoin Rucous. 64
Kÿtos autualisen lopun edestä. 65
Ruto taudin aicana. 66
Fangein edestä. 67
Wiattoman Fangin Rucous. 68
Wiallisen Fangin Rucous. 69

Mat-

Matcamiesten edeſtä. 71
Matcamiesten Rucous. 71
Purjehtiwaiſten Rucous. 72
Jotca tuulen ja weden hädäs owat. 73
Matcaſt tullen Kijtos. 74
Litania. 75
Litania toiſin. 79
Wielä Rucous caickinaiſit tarpeiſt. 83
Diſpoſitio Orationis publicæ. 85
Rucouſten päätös 86
Rucous Kellon lyödes. 87
Siunauxen tawat. 87
P. Athanaſiuxen Tunnuſtos. 89

FINIS.

Ex Ioh. Avenarii

MANUALI:

Christiliset Aamu ja Ehto rucouret/

Jumalata rucoilla/ jocapäiwä wiſkosa.

Rucous Kirckoon mennes:

Aickiwaldias Jumala/ racas taiwallinen Isä/ sinun suuren laupiudes päälle tahdon minä nyt meńä huonesees/ ja kumarta pelgosas minuani sinun pyhän Tremplis puoleen. Herra johdata minua sinun wanhurskaudesas/ tee oikiaxi sinun ties minun etteni/ ja wie minua sinun käskyes askeleille: Sillä sinä olet minun Jumalan/ ja terweydeni Herra. Minulla on halu asuma huonees tygö/ ja olen mielelläni nijden pyhäin joukos/ jotca sinua ylistänut ja tunnustawat. Cuinga ihanat ouat sinun asuinsias HErra Zebaoth? Minun Sielun ikäwöitze ja halaja sinun esikartanoihis. Tulkai/ cumartakam/ poluillem langetkam/ ja maahan laskecam Herran eteen joca meidän tehnyt on: sillä hän on meidän Jumalam/ ja me hänen elatus Cansans/ ja hänen kätens lauma. Ylistäkäm Herra meidän Jumalatam/ ja cumartakam hänen astinlautans tykönä: Sillä hän on pyhä.

Minä rucoilen Herra otolliſella ajaalla/ Jumala cuule minun rucouxeni/ ſinun ſuuren hywydes ja totudes tähden/ Amen.

Aamu ſiunaus Sunnuntaina.

HERRa taiwalinen Iſä ijancaickinen Jumala/ hywäſtiſiunattu olkoon ſinun Jumalinen Majeſtetis ja caickiwaldiaiſudes; Kijtetty olkoon ſinun määrämätöin hywydes ja laupiudes; yliſtetty olkoon ſinun ijancaickinen wijſaudes ja totudes/ että olet nijn armoliſeſta ſuojellut minua tänä waaraliſna yönä ſinun woimalliſella kädelläs/ ja olet andanut minun leuolliſeſt lewätä ſinun ſijpeis warjon alla. Nijn myös iſälliſeſti ſuojellut minua ſildä pahalda wiholliſelda/ ja caikiſta hänen petoxiſtans ja wäkiwityxiſtäns. Sentähden kijtän minä ſinua hyuydes edeſt/ ja ihmettes tähden/ cuin ſinä ihmiſten laſten ſeas teet/ ja tahdon yliſtä ſinua Seuracunnaſa. Minun yliſtyxes pitä aina oleman minun ſuuſani; Minun Sieluni pitä aina kijttämän ſinua minun HErrani/ ja caicki mitä minuſa on/ pitä yliſtämän ſinun p. nimees/ en minä ikänäns tahdo unhotta ſitä ſuurta hywyttäs/ cuins minulle tehnyt olet. Nijn anna ſijs nyt hywin ſinulles kelwata ſe kijtoſuhri/ joca minun ſuuſtani lähte/ jonga minä ſydämmeni yxikertaiſudeſt warhain aamulla ſinun etees cannan. Minä rucoilen myös ſinua caikeſta ſydämmeſtäni/ että armolliſeſta minua warjeliſit tänäpäiwänä caikeſta waraſta ja wahingoſta/ ruumijn ja ſielun puoleſta/ ja anna käſky pyhille Engeleilles minuſta/ että he warjelewat minua caikiſa minun teiſäni. Pijrittä minua ſinun kiluelläs/ ja johdata minua ſinun käſkyes askeleille/ että minä mahdaiſin waelda nuh-

tettomasti sinun palweluxesas/ nijncuin walkeuden ja päiwän lapsi / sinulle mielen nouttexi. Karkota se paha wihollinen/ ja caicki tämän mailman pahannoxet estä. Hillitze myös minun lihan ja weren/ etten minä heildä ylitzewoitetais / sinua wastoin kauhiasti tekis / ja sinua minun synnillänj wihotais. Hallitze minua sinun pyhällä Hengelläs/ etten minä otais muuta eteeni/ ajattelis/ puhuis/ ja tekis; Mutta aiauastans sitä/ cuin sinulle hywin kelpa/ ja tulis sinun Jumalisen Mayestetis ylistöxexi ja cunniaxi. Catzo! minun Jumalan/ minä annan minuni sinulle tänäpäiwänä ruumijn ja sielun puolesta/ ja caiken minun woimani/ sijälliseſt ja ulconaiſeſt / tee sinä minua sinulles eläwäxi / pyhäxi/ ja kelwoliſexi uhrixi/ jolla minä tekisin sinulle yhden otolliſen ja taitawan Jumalan palweluxen. Sentähden / O pyhä Isä caickiwaldias Jumala/ anna minun tulla sinun omaiſexes; Hallitze minun sydämmen/ sielun/ ja mielen/ etten minä muuta tiedäis ja ymärräis / cuin sinua. HErra cuule minun ääneni/ warhain minä tulen sinun tyghös/ ja otan sijtä waarin; aamulla tahdon minä sinua ylistä/ ja en tahdo myös lakata ehtosti / Amen.

Ehto siunaus Sunnuntaina.

Jancaickinen Jumala ja laupias Isä/ minä nostan käteni sinun tygös/ nijncuin ehto uhrin/ ja sanon sinulle sydämestäni kijtoxen/ ylistöxen/ ja cunnian / ettäs olet nijn armoliſeſt minua tänäpäiwänä warjellut/ ja caiken minun elincauteni/ caikesta waraſta ja wahingosta pyhäin Engelittes warjeluxen cautta Perkeleen wäjytyxiä wastan. Ja rucoilen sinua / ettäs laupialiſeſti caicki minun synnini anderi

annaisit / mitä minä wäärin tehnyt olen/ ja nijn ymbärins pijritäisit minua edespäingin tänä tulewawana yönä pyhäin Engelittes cautta/ että he leirins asetaisit minun ymbärilleni/ja minä nijn sitä paremmin taidaisin wälttä sen pahan wihollisen paulat/ja kawalat juonet. Armahda minun päälleni/ sinun köyhän luondocappalees / ja ota minua sinun laupiudes ja hyuydes warjon ala. Suojele minua sinun vlosojetuilla käsillä: Sillä yöllä minä sinun perääs sydämmest halaan/ ja waluon aina sinun tygös minun Hengesäni. Minä odotan sinun hywydes perän/ ja minun Sielun toiwo sinun päälles eläwä Jumala: Sillä sinä olet minun turwani ja vscollinen lunastajan. Catzo HErra! joco me makaamme eli waluom / nijn me olem sinun/ me eläm eli cuolem / nijn sinä olet meidän Jumalam/ joca meidän olet luonut. Sentähden huudan minä sinnn tygös / älä anna armos kaukana minusta olla; suojele minua sinun kilwellä; ylhällä pidä minua/ että minä lewolisest lewäisin / hywin makaisin/ ja heräisin terwennä. Peitä minua sinun majasas pahalla ajalla; kätke minua sinun kattos ala / ja corwota minua kalliolle / nijn en minä sijtten mitäkän paha pelkä: Sillä jos minä waellaisin pimiäs laxos/ nijn en minä pelkäis mitän pahutta / ettäs olet cansani/ sinun witzas ja sauuas minun tukewat. Anna Armos/ että cosca minun ruumini maka/ nijn Sielu aina sinun tygös walwois/ ja sinä aina olistt minun sydämmesäni / ja ett ikänäns tulisi pois minun mielestäni. Warjele minua pahoista unist/ lewottomasta walwomisest/ ja turhista surwista / rascaista ajatuxista / ja caikesta walwasta. Catzo minun Jumalan!

malan! minä annan sinun armolisen warjeluxes ala minun ruumini ja sielun/ minun rackaat wanhembani/weljen/ja sisareni/ja caicki suculaiseni ja ystäwäni; Lewitä kätes meidän päällem / ja peitä meitä tänä yönä sinun hywydelläs; Pyritä meitä jocataholda sinun armollas; Lahjoita meille sinun laupiudes/ nyn että me hywin warjelluxi tulem ruumyn ja sielun puolesta/Jesuxen Christ. meidän HErram cautta/ Amen.

Aamu sinnaus Maanantaina:

MInä ylistän sinua minun racas taiwalinen Isän/ja tahdon hjancaickisesta ylistä sinun ponimees sinun kyltoxes pitä aina minun suusani oleman. Minun sielun kerska itzens sinusa / ettäs isällisest olet ylöspitänyt minun / sinun suuren armos ja laupiudes cautta/ ja nyn laupialisest minun warjellut tänä yönä caikesta pahasta / ruumyn ja sielun puolesta/ wastoin minun paha wihollistani: Sillä/ jollet sinä olisi ollut minun warjeluxen ja apun; nyn monda lukematoinda onnettomutta olisit minua wahingoittaneet/ nyn etten minä olis woinut ylösnosta wnesta terwennä. Sentähden minä kyltän sinua oikein sinun armollisen warieluxes edest/ ja huudan edespäin sinun tygös caikesta sydämmestäni/ja rucoilen / ettäs armollisest warjelisit minua/caickein minun omaini cansa Perkeleen kaualudest ja tyranneudest/ synnist/ häpiäst/ ja wiast/ ja caikesta pahasta. Ehdi armollas minun tygöni tällä Aamu hetkellä: Sillä en minä ilman sinuta mitän woi/ ja auta että minä tämän päiwän Christiliset alkaisin / ja autualiset lopetaisin/caicki minun tekoni/sinun Jumalisen Mayestetis Cunniart/minun/ ja lähimmäi-

seni hywäxi/ ja parhaxi. Warjele minun Sieluni/ ymmärryxeni / mielen/ caicki minun ajatuxeni/ tekoni/ ja työni/ ettei se kauhia Perkele minulle tekis mitän wahingota. Suojele minua sÿtä taudista /joca puolipäiwästi turmele; Warjele minua caikilda minun wihamiehildäni/ näkywäisildä ja näkymättömildä/ettei he tekis minulle jotacuta wahingota pahudellans/ kawaluxillans / myrkyllä/ noituxella/ salaa eli julkisesti. O HErra Isä Jumala/ ja minun elämäni HErra warjele minua häwyttömistä silmistä/ja käännä minusta pois caicki pahat himot; Älä salli minun tulla tuhlaiaxi/ ja saastaisexi: Ja wariele minua häpiämättömästä sydämestä. Auta/että minä sinun armos cautta puhkaisisin sen Silmän/joca minua pahenda tahto/ja heitäisin sen pois/minun sydemeni pahan himō poispanemisella. Ota pois minusta se cuin ei sinulle kelpa/ ja minulle wahingollinen on/ ja añа minulle caicke sitä/cuin sinulle kelwolinen on/ ja minulle hyödyllinē/senpälle/ että minä mahdaisin palwella sinua oikias vscos. Catzo waca Jumala/minä annan minuni tänäpäiwänä sinun omaxes/ elämän sinun p. tahdos jälken/ tee sinä minua yhdexi kelwolisexi/ vhriri että minun palweluxen olis sinulle kelwollinen ja racas HErras JEsuxes Chr. Am.

Ehto siunaus Maamantaina.

OWäkewä eläwä Jumala meidän HErran JEsuxen Ch. isä/ minä kÿtän sinua/ ettäs armolisesta olet minua warjellut tänäpäiwänä sinun Jumalisen warjeluxes cautta/caikesta waarasta ja wahingosta/ ettei walkia ole minua wahingoittanut/eikä wesi vpottanut/ ja metzän eläimet ei ole rickirepineet ja haawoittanet minua/ etten minä ole miekan

edes

edes caatunut/ eli pahat ihmiset haawoittanet/ ettei warkaat ole minulda waraſtanet/ ettei wihollijet ole minulle tehnet wahingota; mutta/ lyhykäiſesti ſanottu/ etten minä ole johngun wahingoon ja onnettomuteen ruumin ja ſielun puoleſta joutunut. Näiden caikein edeſtä/ tule minun ſinua ainuata kyttä ſuuren laupiudes ja hyuydes edeſt/ joca minua nyn laupiallijeſt warjellut olet caikiſa minun teiſäni. Minä rucoilen myös edeſpäingin/ ettäs armolliſeſt anderi andaiſit minulle caicki minun syndini/ joilla minä olen itzeni wärnikäyttänyt ſinun p. tahtoos waſtoin; Ja armolliſeſt warjele minua/ ja caickia cuin minun omani on/ tänä tulewana yönä/ ja caickena meidän elinaicanam/ caikeſta wahingoſta/ Perkelen petoxiſta/ ja juoniſta/ joilla hän tahto meitä yöllä ja päiwällä käſittä. Warjele meitä ſijtä wahingoliſeſta rutto taudiſta/ joca pimeydes lyckü/ pahoiſta nägöiſtä/ raſkaiſta vniſta/ wihollijen Sathanan pelſätyxeſtä/ ja caickeſta pahaſta/ ruumin ja ſielun puoleſta: Sillä ſinä olet minun woimalinen warielian/ ſinä olet ſuuri minun wäkewyden/ minun peitten palauutta waſtan/ minun warion ſitä puolipäiwän palauutta waſtan/ minun warielian combiſtuſta waſtan/ ja minun apun langemuſtauaſtä. Sentähden o yſcollinen Jumala/ ole meidän wartiam/ ymbäring pyritä meitä warielurellas/ ettei cawala Perkele meille mitän wahingota tekis: Sillä ſinuſa ainuaſa on meidän terueydem/ ſinun myös ainoan tygös noſtan minä ſilmäni/ jolda minulle apu tule/ minua apuni tule Herralda/ joca taiwan ja maan tehnyt on. Catzo! nyncuin palweliain ſilmät catzowat heidän iſändäins käſijn; Cuin pycain ſilmät catzowat

heidän emändäins käsijn: Nijn meidän Silmäm catzowat meidän HErram Jumalatam, siehenasti/ että hän meille armollisexi tule. Ole meille armollinen/ HErra ole meille armollinen: Sillä me olen köyhät/ ja täynnäns ylöncatzetta. Awa minun silmäni/ etten minä cuolemasa nuckuisi/ sinä joca elät ja hallitzet ijancaickisest/ nijn ijancaickiseen/ Amen.

Aamu siunaus Työstäina:

Kijtetty olcon Jumala/ taiwaan ja maan luoia; Kijtetty olcon HErra/ joca yxinäns ihmeitä ja tunnusmerckiä teke; ja kijtetty olcon hänen cunnialinen nimens ijancaickisesta/ joca on luonut ja eroittanut päiwän ja yön Jumalisen wijsauden cautta/ ja on nijn laittanut/ että nijncauuan maa seiso/ yö ja päiuä ei lacka/ senpälle/ että ihmisillä olis lepo yöllä/ ja päiwällä jällens saisit työns toimitta. HErra/ cuinga suuret ja moninaiset owat sinun tekos? Sinä olet ne caicki taitawasti tehnyt/ ja maa on täynnäns sinun hywyttäs. Seucaldaisten sinun moninaisten hywäin tekois edest/ me kijtäm sinua/ ennen cuin auringo nouse/ ja rucoilem sinun edesäs/ cosca walkeus tule: Sentähden ylistän minä myös sinua nyt/ että sinä yönä olet andanut minun lewoliset maata/ ja terwellä ruumijlla iloiset herätä/ ja sangen isälliset warjellut minua wiholisen pahudesta ja wallasta. Minä rucoilen sinua/ että minun Sieluni sulkisit sinun käsijs ja Ruumini hywän tahdos jälken ylhällä pidäisit terwennä/ ja nijn minua warjelisit caikesta pahasta ja wahingosta. O lauptas Jumala/ että nyt aica on nosta ylös synnin unesta/ ja caikesta wäärydestä/ ja meidän autudem on nyt lähembänä; Nijn auta siis meitä/ että me poispamem pimeyden työt/

ja

ja päällem pukisim walkeuden aseet / seupäälle/ että me toimelisest waellaisim/ nÿncuin päiwällä/ ei ylönsyömises ja juomises/ ei hekumas/ eli tottelemattomudes/ ei wihas ja wainos/mutta puckisim päällem JEsuxen Ch. oikias vscos/ ja Christillises elämäs. Herätä sijs sinä minua jocapäiwä warahin: Awa minun koruani ahkerasti cuuleman sinua p. sanaas vscollisella sydäm̃ellä/ että minä sen wahwasti muistaisin. Auta myös/ että minä mielelläni callistaisin korwani waiwaisten huuton/ ja armahdaisin heitä wiheliäisydesäns. Ja cosca minä jällens minun tuscasani sinun tygös huudan; Nÿn cule myös minun nöyrä änen / ja älä ylöncatzo minun murhellista huokaustani minun wÿmeisesä hädäsäni. Anna minun rucouxeni warhain tulla sinun etees: Callista korwas minun huutoni / täytä meitä warhain sinun armollas/ nÿn me kerscamme meitäm sinusta/ ja sinusa iloiset olem caickena meidän elinaikanam/ saman sinun poicas JEsuxen Christuxen meidän Herram cautta/ joca sinun ja pyhän hengen cansa elä ja hallitze ÿancaickisest/ Amen.

Ehto siunaus Tÿstaina.

LAupias Jumala/ja p. isä/päiwällä huudan minä sinun tygös äänelläni/ cosca minä olen ahdistuxes/ ja ehtona ajattelen sinun hywydes ja laupiudes päälle/ cuius minulle osottanut olet/ ja erinomaisest ylistän minä sinua nyt/ ettäs aiwan laupiudestas/ ilman ansiotani/ olet minua isällisest warjellut tänäpäiwänä monesta epälucuisesta wahingosta ja warasta / jotca kylla olisit minuun sattua taiñeet; ettei Perkele ole tainnut minua surmata/pahan äkillisen cuoleman cautta; etten minä ole saanut jotacu-

ta wahingota pitkäisen tulelda / rakehtilda / tuulelda / ja rajuilmalda; ettei se paha wihollinen ole saanut paha tehdä / ruoca eli juoma myrkyllä sekottaisans / ja monella tuhannella hänen juonellans minua cadottanut / etten minä ole langennut / ja särkenyt jotacuta minun jäsendäni / käsiwarttani / eli luutani. Sentähden sanon minä sinulle cunnian ja kyttyren nyt ja aina / ja rucoilen sinua / sinun rackaan poicas catkeran pyynnän ja cuoleman tähden / että andaisit anderi caicki minun wäärät tekoni / joilla minä tänäpäiwänä sinua wastoin wäärin tehnyt olen / ja myös armollisest warjelisit minua edespäin tänä tulewana yönä / minun wihollistani / sitä paha pirua / yön kauhistusta / ja pelko wastaan / ettei mikään capina eli peljättäjä tekis minulle mitän wahingota. Suojele minua / caickein nyden cansa / cuin minun omani owat / walkeen ja weden wahingosta / ja caikesta paahasta sekä rumyyn että sielun puolesta; anna minun lewoliset lewätä / ilman suruta ja murheta / että minä sydämeni silmillä pimeisäkin näkisin sinun Jumalisen kirckaudes walon minun ylitzeni: Sillä sinä olet se sama walkeus / joca pimeydet walaiset / jolla me ymbärins pyritetyt olemme. HERra ole minun tykönäni: Sillä sinä olet minua kallioni / minun linnastaian / ja minun Jumalan / jonga päälle minä wscallan / minun kilpen / minun autudeni sarwi / ja minun suojeluxen. Sinun tyghös ojennan minä käteni yöllä / Herra cuule minun rucoureni pian / rienna sinuas minua auttaman tänä yönä / ettei minun hengen synnisä nuckuisi / ja minun ruumilleni wahingota tapahduis. Herätä minua myös oikian aicaan / että minä eläisin ja näkisin huomenisen päi-

wän

wän ihmiſen walkeuden/ ſinun armolliſen tahtos jälkeen: Sillä ſinä ainua taidat ylhällä pitä minun elämän/ ja täyttä minua caickinaiſella hengeliſellä ſiunauxella/ JEſuxes Chr. meidän Herraſam/Am.

Aamu ſiunaus Keſkiwyckona:

CAickiwaldias ja laupias Jumala/ että caicki ſinun luondocappalees ilman lackamata kyttäwät/ cunnioittawat/ ja yliſtänät ſinua/ nyncuin linnut myös ſitä tekewät taiwaan alla/ jotca heidän iloiſella weiſullans aamulla warhain ihanaſti ſinua yliſtäwät/ heidän/ ja meidän caickein yhteiſen Jumalatam ja luojaam: Nyn minä myös kyttän ſinua nyt caikeſta ſydämmeſtäni/ ettäs olet iſälliſeſt ylhällä pitänyt minua tänä edeſmennä yönä/ ja ylitze caiken minun elinaicani/ tähän hetkeen aſti/ ſinun Jumaliſen ſuojeluxes alla/ ja olet minun herättänyt tämän yön pimeydeſtä/ ja andanut minun iloiſeſt terwennä ylösnoſta. Minä rucoilen ſinua JEſuxen Chr. iloiſen ylösnouſemiſen tähden cuolleiſta/ ettäs myös täſtedeskin armolliſeſti minua warjeliſit onnettomudeſta/ caickein nyden canſa/ cuin minun omaiſeni owat/ Ja täytä minua tänä huomen hetkenä ſinun laupidellas/ että minä iloiſeſt wiettäiſin coco tämän päiwän ſinun pyhän käſkyes jälkeen/ ilman caiketa cuolewaiſeta ſynnitä. Wuodata armos minun päälleni/ nyncuin Aamu ſade/ ja hedelmälinen kaſi/ joca lewittä itzens warhain huomeneltain/ ja liotta caiken maan: Nyn ſamallatawalla lewitä ſinun hywydes minun ylitzeni/ wirwota/ ja ilauta heiko ja kylmä ſydämmen/ että minä mahdaiſin tehdä ſinun tahtos mielellän/ ja ilolla. Hallitze minua ſinun pyhällä hengelläs/ että minä palweliſin ſinua

caickena elincautenani puhtaalla sydämmellä/ sikias wanhurscaudes ja pyhydes / nyncuin sinulle hywin kelpa. Wariele minua HErra tänäpäiwänä/ etten minä syndiä tekis sinua wastan/ eli omatundoni saastutais lihallisilla himilla / ja pahoilla haluilla/ jotca sielua wastaan sotiwat. Warjele myös minun kielen pahasta / ja minun huuleni / ettei he petost eli walhetta puhuisi: Häpiälliset sanat / ja hullut puheet/ jotca ei Christittyen sowi/ olcoon kaucana minusta. Auta eten minä ketään pahennaisi/ panettelisi/ häwäisisi/ eli minun huulillani duomitzis. O jos minä taidaisin lukun paña minun suuni eteen/ ja paina sinetin minun huuldeni päälle etten minä nyden cautta langeis/ ja minun kielen minua wahingoitzis. Minä rucoilen / anna armos että minä tundisin oman heikouteni / ja nyn itzeni ojennaisin/ etten minä sinun kowä duomios ja rangaistuxes ala joutuis tätä minulle suo laupialisest / O yancaickinen Jumala/ JEsuxen Christuxen sinun rackan poicas meidän HErram cautta/ Amen.

Ehto sinnaus Keskiwyckona.

O Pyhä Colminaisuus / yhdes Jumalisuden olemises/ sinä olet minun elämän/ minun terweyden ja yancaickinen lohdutuxen/ minä kytän sinua suulla ja sydämmellä; ettäs olet minua nyn armolisest warjellut tänäpäiwänä; Minä rucoilen sinun Jumalista hywyttäs / ettäs laupialliset caicki minun pahat tekoni peitäisit / erinomaiset ne/ jotca minä tänäpäiwänä minun kielelläni tehnyt olen sinua/ ja sinun pyhiä käskyiäs wastaan/ kelwottomilla ja turhilla sanoilla/ panettelemisella / eli jollaculla mulla tawalla; Ja ettäs myös warjelisit minua tä-

nä

nä tulewana yönä / caikesta wahingosta ja waarasta: Sillä sinun ainuan minä yscallan / joca olet minun HErran ja Jumalan / sinun käsijs annan minä ruumijni ja sielunt. Hywästisiunatcoon sijs minua nyt Jumalinen Mayesteti; peittäkön minua p. Colminaisus; suojelkon minua se ijancaickinen yhteys; warielkon minua mitta matoin laupius / tuetkon minua se sanomatoin armo / tlauttakon minua märämätöin suloisus / peittäköön minua Jumalan ylimäinen totuus / wahwistakon minua se sywä JEs. Chr. tundo / kätkeköön minua Jumalan sanomatoin hywyys; Isän armo hallitkoon minua pojan wäsaus minua wirwottakoon / sen p. Hengen woima walaiscoon minua! Minun luoian / ehdi minun auxeni / minun lunastajan / auta minua / minun lohduttajan / ole minun tykönäni. HErra siunatkan minua / ja warjelkon minua / Herra walistakoon caswons minun päälleni / ja olcon minulle armollinen: HERRa kändäköön caswons minun puoleni / ja andakon minulle rauhan! Tämä warielus ja auxihuutamus / sen ainuan ja ijancaickisen Jumalisuden tygö / olcon tänäpönä ja aina warjelus minun / ja caickein wihollisteni waihella / näkywäisten ja näky mättömitten / ettei he taidais tulla minun tygöni / eli jotacuta wahingota minulle tehdä: Näncuin pilwen patzas corwesa seisoi Egyptiläisten / ja Israelin Cantzan wälillä / ettei he tainneet yhteen tulla / senpälle / ettei Israelin lapsille jotacuta wahingota olis tainut tapahtua; Näin myös ole sinä caickiwaldias Jumala tulinen muuri ja eroitus minun / ja caickein minun wihollisteni wälillä / ettei he minua lähestyis wahingoitzeman. Yhälläpidä minua myös minun wäimeisellä

sellä hetkellänj / cosca minun silmäni ei enämbi näje / eikä minun corwani kuule / ja minun kieleni sillen ei puhu: cosca myös minun käteni ei enä taida tarttua / ja minun jalkani ei enämbi woi käydä / nyn auta minua silloin corkiast ylistetty Colminaisuus / ettei se paha wihollinen Perkele saa yhtäkän walda minun ylitzeni / Amen.

Aamu siunaus Tuorstaina:

HErra JEsu Christe / sinä olet se ijancaickinen ja totinen walkeus / joca yön pimeyden / ja cuoleman warjon poiscarkotta / sinun nimees tahdon minä kyttä / sinulle tahdon minä ylistöstä weisata / ettäs olet nyn armolisesta minua warjellut tänä yönä / ja johdattanut minun pimeydestä walkeuteen / sinä olet minua warjellut yölisestä kauhistuxesta / ja Perkelen peljätöxestä / sijtä myös wahingolisesta ruttotaudista / cuin pimeydesä lyöcku / ja monesta taudista / cuin minua olis tuinuut cohdella. Sinä olet myös ymbärius pyrittänyt minun sieluni sinun kilwelläs / ja wartioinnut sitä / nyncuin yxi paimen laumaans; Syynä tykönä on myös caicki / cuin minulla on / sinun suuren laupiudes cautta ilman wahingota ollut. Tämän sinun armollisen warjeluxes / ja caickein Jumalisten hywäin tekois edest / olcoon sinulle cunnia / kyttös / ja ylistys. Minä tahdon puhua sinun woimastas / ja aamulla ylistä sinun hywyttäs: Sillä sinä olet minun paras tuken / ja minun wäkewä apun / ja minun Jumalan / jonga päälle minä yscallan / sinä ilautat minun sydämmeni / ja caswoni. Minä rucoilen sinua pyhän syndymises / ja lihan ottamises tähden / ettäs annaisit sinun laupiudes tänäpäiwänä minun ylitzeni coitta / nyncuin iloisen Aamu

ruscon

ruscon ja sateen. Ylöswalaise minun sokia luoudon/ ja pimitetty sydämmen sinun walkeudellas / että se oikia Cointähti ja totinen walkeus/joca walaise caicki ihmiset tähen ijancaickiseen elämän / ylöswalaisis minun sydämeni. Warjele myös minua tänäpäiwänä caikesta pahasta / HErra ole minulle armollinen· Sillä minä odotan sinua/ ole warhain minun käsiwarten/ ja minun terweydeni murheen aikana. Suojele minua ruumijn ja sielun puolesta / ettei mikän pahws minua cohtelis / eikä yxikän rangaistus minua lähestyis. Caicki wahingolliset henget carkota kauwas minun tyköni/ seiso minun puoleldani pahan juonisita wastaan/ Jumala ehdi minun auxeni pahan tekijtä wastan: Sillä minun sielun odotta sinun perän/ yhdestä Aamu wartiasta / nijn toiseen. O HErra meidän Jumalam / auta meidän kättem työ/ ja meidän kättem työ auta sinä Herra/ wahwista meidän käsiwartem/ ja opeta meidän sormem pitämän sinun käskys/ etten me syndiä tekis tänäpäiwänä sinua wastaan. Näitä caickia suo meille armollisest/ sinun laupiudes tähden/ Amen.

Ehto siunaus Tuorstaiua?

Kijtetty olcon Isä Jumala/ JEsuxen Chr. cautta/ pyhäsä Hengesä/ yxi ainua ijancaickinen Jumala/ joca hänen monmaisen hywydens cautta nijn armoliseст wariellut on minua waiwaista wiheliäistä ihmistä tänäpäiwänä/ Sathanan tulisista nuolista / jotca päiwällä lendäwät; sijtä taudista/ joca puolipäiwäst wahingoitta/ pahasta äkilliseстä cuolemasta / ja caikesta wahingosta. HERRA sinun hywydes ulottu nijn corkialle / cuin taiwas on/ ja sinun totudes nijn lewiälle/ cuin

pilwet

pilwet lyckuwat. Minä rucollen sinua armollinen Jumala / että armostas tahdoisit andexi anda minulle / caicki cuin minä sinua wastoin tehnyt olen ajatuxille / sanoilla / ja töillä. Käännä laupiudes minun puoleni / ja anna minuu lewolliseſt nuckua / ja lewätä tänä tulewana yönä / nyn etten minä ikänäns sinua ylönannais ja unhodais / joca olet se yhdencaickinen lepo / mutta pysyisin sinusa vscon cautta / ja rauhasa asuisin sinun Jumalisen warieluxes alla / ettei se paha wihollinen mahdais minulle mitän wahingota tehdä. HErra sinä olet minun walkeudeni ja terweydeni / ketä minä sijs pelkän ? Sinä olet minun elämäni wäkewys / ketä sijs minä wapisen ? Minun sydämmeni vscalda sinun päälles / että minä olen autettu. Sinä olet minun lohdutuxen / ja minun woimallinen warielian : Sinun oikia kätes lohdutta minua / ja sinun sijpeis warion ala pakenen minä. Catzo ! minun Jumalan / päiwällä minä huudan sinun tygös / ja sinä wastaat minua / ja yöllä en minä myös waickene / ja sinä cuulet minun rucouxeni. Cosca minä lasken itzeni wuotelle / nyn minä ajatelen sinun päälles / cosca minä herään / nyn minä puhun sinusta : Sillä sinä olet minun auttaian / ja sinun sijpeis warion alla ilautan minä itzeni / minun sielun pitä hänens sinun tygös / sinun oikia kätes ylhällä pitä minun. O hywä Jumala / anna minulle armos / cosca minun cuolema hetken lähesty / ja minä itzeni mahan lasken cuolin wuotellent yhten yhdencaickiseen lepoon / että minä sinun auus cautta / oikias ja wahwas vscos mahdaisin pelkämätä ja rohkiast nuckua siehen yhdencaickisen elämän. Ennen sitä ylhällä pidä minua / että minä aina walwoisin / eläisin raitysſt / cohtudel-

tudella/ ja löytäisijn Christilliſes walmiſtoxes: ſillä en minä tiedä/ millä hetkellä ſinä meidän Jumalam tulewa olet minua käldä cutzuman. Tätä minulle ſuo armoliſeſt JEſuxen Chriſt. ſinun rackan poicas meidän HErram cautta/ Amen.

Aamu ſiunaus Perjandaina:

Kijtetty olcon Jumala minun luojan/ kijtetty olcon Jumala minun lunaſtaian/ kijtetty olkon Jumala minun paras lohduttaian/ joca anda minulle terweyden/ elämän/ ja meneſtyxen. Hän on minun apun ja warieluxen/ ja on ſuureſta ja corkiaſti yliſetyſtä laupiudeſtans nijn armolliſeſta warielut minua tänä edes mennecnä yönä Sathanan moneſta wahingoſta/ ja olet andanut minun terwennä tulla tämän päiwän walkeuten. Minä rucoilen ſinua/ O taiwallinen Iſä/ ſinun rackan poicas JEſuxen Chr. weren wuodatuxen tähden/ ettäs myös armolliſeſta otat minua waſtan tänäpäiwänä ſinun Jumaliſen ſuojeluxes ala/ ja warielet minua ſiſäldä ja ulko/ ettei minulle mitän paha tapahduis: Sillä ſinun käſijs annan minä tänäpäiwänä ja jocapäiwä minun köyhän ſieluni/ wiheliäiſen Ruumijni/ minun ymmärryxeni/ minun ajatuxeni/ järkeni/ ja edeſottamiſen/ caicki minun ſanani/ puheni/ ja tekoni/ minun työni ja aikomiſen/ minun ſiſälle ja ulwos käymiſen/ minun käymiſen ja ſeiſomiſen/ iſtumiſen ja lepämiſen/ minun tahtoni ja neuwoni pidännön/ minun anomiſeni/ minun uſconi ja tunnuſtuxeni/ ja caicki ſe/ cuin minä elen ja woin/ ſiſälliſeſti ja ulconaiſeſt/ minun elämäni lopun/ minun wijmeiſen päiwäni ja hetkeni/ minun cuolemani ja ylöſ ouſemiſeni. Laita ja toimita ſinä O HErra Jumala caicki

mi-

minun canſani/ nyncuin ſinä tahdot ja tiedät caickein parhaxi olewan ſinun cunniaxes/ ja minulle ſielun autudexi. Ja tos minä heikoudeſt ſinua waſtoin ſyndiä tehnyt olen / nyn rucoilen minä ſinua/ ettet ſinä minulda ſenwuoxi ſinun laupiuttas poiſota/ eli Poiskäänä ſinun armos/ ja kiellä ſinun apuas minulda: Sillä paitzi ſinua/ ei ole yhtän Jumalata ja auttajata/ ennen ſinua ei ole yhtän Jumalata ollut/ ei myös yhtän tule ſinun jälkees/ ſinä olet enſimmäinen/ ja wymeinen/ ja paitzi ſinua ei ole yhtän Jumalata. Sentähden minä ſinua ainuata auxeni huudan/ anna ſinun hywydes woimalliſeſt minun ylitze nyhallita. Anna minun warhain cuulla ſinun armos: ſillä ſinun päälles minä toiwon/ ojeña minun jalkani oikialle tielle/ etten minä waellais Jumalattomain neuwoſa/ engä ſyndiſten teille aſtelis/ eli iſtuiſi ſielä/ cuſa pilckajat iſtuwat/ mutta ſaiſin halun/ ilon/ rackauden ſinun ſanois ja p. käſkyis/ ja nyſä minuni harjoitaiſin/ ja tuttiſteliſin yötä ja päiwä/ Jeſuxen Ch. ſinun rackan poicas meidän Herram cautta/ joca elä ja hallitze ſinun / ja p. hengen canſa/ yxi totinen Jumala ijancaickiſeſta/ Amen.

Ehto ſiunaus Perſandalna.

Kyätetty olcon Herra/ joca yxinäns ihmeitä teke/ ja kyätetty olcon hänen p. Nimens ijancaickiſeſta/ ja caicki maa olcon täynnäns hänen cunniatans. Minä kyitän Jumalata jocapäiwä / ja minun ſuuni pitä ehtoſti händä aina yliſtämän: Sillä coſca minä huudan händä/ nyn hän cuule minua/ coſca minä rucoilen / nyn hän calliſta korwans puoleni/ ja waarin otta minun äneſtäni. Herra on minun turwani ja wätewydeni/ yxi apu ſuuriſa tuſciſa/ cuin minun

pääl-

päälleni joutunut on. Sentähden kÿtän ja ylistän minä sinua ÿancaickinen Jumala / ettäs nÿn isällisest olet warjellut minua tänäpäiwänä caikesta onnettomudesta / ja wahingosta / cuin minulle olis tainnut tapahtwa. Minun sydämmen on iloinen / ja minun sielun ylistä sinua caiken sinun hywydes ja laupiudes edest / minun kielen puhu sinusta ja sinun sanastas / ja pitä aina sanoman: Jumala oleon corkiasti kÿtetty / ja hywästisiunattu olcon hänen p. nimens ÿancaickisesta. Minä rucoilen sinua / ettäs tahdoisit armostas andexi anda minulle caicki ne / joilla minä tänäpäiwänä olen sinua wastoin syndiä tehnyt / ja suojele minua tänä tulewanakin yönä / caickein nÿden cansa / cuin minun omani owat. Ole nyt minun warjeluxen minun oikialla kädelläni / O HErra! warjele minua caikesta pahasta / warjele minun sieluni / ja ole minulle laupias: Sillä sinun ainuan päälles vscalda minun sielun. Minä toiwon Herran päälle / minä huudan Jumalan sen caickein corkeimman tygö / Jumalan joca teke lopun minun wiheliäisydeni päälle. Catzo / se cuin minun warjele / ei se maka / catzo / se cuin suojele Jsmelin / ei hän ikänäns torku. Hän ylhälläpitä minun käymiseni oikialle polgulle / etten minä combistu / ja minun askeleni ei liwistele: Sillä hänen sanans on walkeus minun teilläni. Sentähden en minä pelkä / cosca minä lewätä panen / mutta suloisesti makaan / ja en pelkä äkillistä peljätystä / eli nÿden jumalattomitten päälle carkausta / jos se tapahduis. O HErra Jumala ylönnä sinun caswos walkeus minun päälleni / että minä mahdaisin lewätä panna / ja jällens rauhasa maata: Sillä sinä HErra ainua autat minua. Sinun nimees minä nyt-

lewätä

lewätä panen/ ja annan silmälautani maata; Sinä HErra Jumala annat minun jällens tioisa ylösherätä/ sinun Jumalisen Mayestetis ylistöxexi ja cunniaxi/ JEsuxen Christuxen sinun rackan poicas meidän HErram cautta/ joca elä ja hallitze sinun canssas/ sen p. hengen yhteydes/ Amen.

Aamu siunaus Lauantaina:

GSinä totinen cuolematoin Jumala/ meidän HErran JEsuxen Christ. Jsä sinun tygös minä yösnostan miuun mieleni caikella köytolisudella: Sinun warhurscauttas en minä tahdo salata/ minä tahdon puhua sinun totudestas ja laupiudestas/ ja en waickene sen suuren seuracunnan edes/ engä unhoda sitä suurta hywyttä/ cuins minulle tehnyt olet: sillä köttä HErra/ se on callis asia/ ja ylistöstä weisata sinun nimelles sinä caickein corkein/ aamulla julista sinun armoos/ ja ehtona sinun totuuttas. Seutähden minun sielun nyt ylistä sinua/ ettäs olet yldäisen laupiudes cautta nöyn armollisest minua warjellut tänä yönä. Kötetty ole sinä HErra Jumala Zebaoth/ joca olotat itzes laupiaxi caikille nöylle/ jotca sinun peräs kysywät ja racastawat sinun auttuttas. Kötetty olcon sinun suuri Nimes caikisa macunnisa/ joca on meidän apum ja warjeluxem/ hywästisunattu olcon caicki sinun tekos/ cuin sinä teet ihmisten lapsille. Minä rucoilen/ ettäs myös warieliset minua tänäpäiwänä/ ettei se paha wihollinen Sathan tekis minulle jotacuta wahingota/ eli nöyden Jumalattomitten käsi ryhtyis minun. HErra Jumala minun lunastajan/ warahin minä etzin sinua/ warhain minä sinua aureni huudan/ auta että minä ahteraisti minun wircani työn toimitaisin/ ja sen tekisin yscolliesta/

sta/ cuin minun käsketty on / sinun cunniaxes/ ja minun lähimmäiseni parhaxi/ etten minä wäärin käytäisi tätä päiwän walkeutta synnisä / engä wihotais sinua töilläni ja tegoillani/ en myös ylitze käwis minun pyhä Casteni lyttö. Anna armos/ että minä cawahdaisin itzeni nyistä cuudesta cappalesta/ joita sinä wihat/ ja sijtä seitzemännestä/ jota sinä kauhistut/ nimittäin/ ylpeistä silmistä/ wääristä tielistä/ käsistä jotca wiatoinda werta wuodattawat/ sijtä sydämmestä/ joca wiekas on/ nyistä jalwoista/ jotca nopsat owat paha tekemään/ wäärästä todistuxesta/ joca ei häpe walhetta puhua/ ja sijtä/ joca rydän weljesten wälille saatta. Näistä ja muista sencaldaisista wigoista/ wariele minua Jumala/ ja anna/ että caicki minun työni mahdais sinulle kelwata/ sinun rackaasa pojasas JEsuxes Christuxes/ meidän HErrasam/ jota elä ja hallitze sinun cansas/ p. Hengen yhteydes yancaickisesta nyn yancaickisen/ Amen.

Ehto siunaus Lauantaina:

KYtos olcon sinulle ylimäselle ja cuolemattomalle Jumalalle! kytos olcon sinun hywydelles/ armolles/ ja laupiudelles; kytos olcon sinun yancaickiselle wyisaudelles ja totudelles/ joca olet minun warjellut tänäpäiwänä caikesta wahingosta ja pahasta. Minä rucoilen sinua/ ettäs myös armollisesta tähytäisit sinun alietun hywydes/ ja annaisit minun rauhalisesti lewätä tänä tulewana yönä/ sinun caickein corkeimman suojelures alla/ ja peitäisit minua sinun sijwilläs. Anna minun pakon olla sinun käsiwärttes warjon alla / wariele minua minun Jumalan / nyncuin silmän terää/ suojele minua syypeis warjon ala. HErra sinä olet minun perindön/ minun

nun terweydeni on coconans sinun kädesäs / auta minua sinun hywydes tähden / ettei pelko ja wapistus minun päälleni tulis / ja yön kauhistus minun päälleni langeis. Ole minulle armollinen: Sillä sinuun wscalda minun sielun / ja sinun syypeis warion ala pakenen minä. Hädässäni minä etzin HErra / minun käteni on yöllä ojettu / ja ei lacka: Sillä minun sielullani ei ole muutoin yhtän lohdutusta / engä tiedä minä myös muusta yhdestäkään auttajast taiwasa / eli maan päällä / paitzi sinua ainuata. Cosca minä puoli yöstä herään / nijn minä ajattelen sinun nimes päälle / että se nijn suloinen on / ja myös sinun hywydes ja wscollisudes päälle / cuins minulle osottanut olet / ja kijtän sinua sinun wanhurscaudes oikeuden edest. Cosca minä olen murhellinen / nijn minä ajattelen Jumalan päälle / cosca minun sydämmen on ahdistures / nijn minä puhun lunastajastani: Sillä hän johdatta minun Sieluni cädoturesta / ja wapahta minua cuoleman pauloista. HERRa Jumala minun lunastaian / minä huudan yötä ja päiwä sinun tygös / ja rucoilen / ettäs anderi andaisit minulle caicki minun pahat tekoni / joilla minä tänäpäiwänä / ja coco Wijckoona sinua wastan syndiä tehnyt olen. O HErra pelasta minun Sielun sinun laupiudes tähden / sinä olet armollinen ja wanhurscas / ja meidän Jumalam on laupias / hän warjele ne yritertaiset. Cosca minä maasa makaisin / nijn hän autti minua ylös: Sentähden tahdon minä olla iloinen / kijtä / ja ylistä sinua minun wuotellani. Nijn minä sijs sinun halduus annan sieluni ja Ruumini / sinä waka Jumala olet minun lunastanut JEsuxen Chr. meidän HErram cautta / Amen.

Cum Gratia & Privil. S.R. M. Sveciæ

Prändtätty Stockholmis /

Ignatius Meurerin culuturell / Anno
M. DC. LXX.

omista olof
luoman perä
tämän
1802

~~316.14.10.~~ 6)
~~J. XVI. 21.~~
~~Rv. Kirkob. Kir-~~
~~kiij. 1a.~~
Rv. Vinikijat 1.
KPL 1.